Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals **Collection**

УКРАЇНСЬКА
РЕВОЛЮЦІЙНО-ДЕМОКРАТИЧНА
ПАРТІЯ

НАШІ ПОЗИЦІЇ

До питання про ідейно-політичне обличчя нашої партії. — Віктор Кравчук: Де корінь наших розходжень. — Г. Маланчин: До розв'язання аґрарної проблеми в незалежній Україні.—Під знаком росту.—Документи і матеріяли

1

1948

ДО ПИТАННЯ ПРО ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНЕ ОБЛИЧЧЯ НАШОЇ ПАРТІЇ

(Витяг з доповіді Генерального Секретаря ЦК на другому З'їзді УРДП)

I

Комунізм, фашизм, капіталізм, соціялізм і ми

З приводу перших трьох — наші погляди були достатньо сформульовані (і не раз) в нашій періодичній і неперіодичній пресі, та в дискусіях. Зараз стоїть завдання сформулювати остаточно наше ставлення до четвертого, оскільки ми не є партія соціялістична. Причім, тут же треба підкреслити, що наші вороги зліва хочуть конче охрестити нас партією „антисоціялістичною", цебто поставити в позицію **войовничої** антисоціялістичної партії. Ні, ми партія не соціялістична, а це не те саме. Бо „анти" залежатиме від того, якого типу соціялістичні партії і рухи будуть діяти і розвиватися в українському політичному світі, а звідси й наша позиція — поборюватимем ми їх чи толеруватимем. Але про це саме й будемо говорити нижче. А що ми партія не соціялістична, то це стоїть на нашому шильді, і думаю, що висловлю думку всіх тут присутніх, коли скажу, що в нас хватило б цивільної мужности бути прямолінійними навіть в тім випадку, коли б ми були комуністами, і заявити про це прямо, ставлячи те на своїм прапорі, і мужньо відстоювати свої переконання. Отже до теми.

Рік тому назад в своїй доповіді на Першому З'їзді УРДП, тодішній (генеральний) секретар ЦК Гриневич, дав досить яскраву аналізу світової політичної ситуації, в якій перебуваємо, як і досить чітку генезу нашого руху, його соціяльну закоріненість та зорієнтованість. Коли б не деякі „але", то до цієї доповіді сьогодні не треба було б нічого добавляти, а лише повторити її і, розмноживши, поширити в маси. Тільки ж, на жаль, на добрій волі секретаря заважила тодішня тенденція в

верхівці партії — тенденція шукання компромісу, примирення досить розбіжних і непримиримих тогочасних ідейно-політичних розгалужень в УРДП. В ім'я цього шукання компромісу в секретаря на найбільш відповідальному місці його доповіді забракло відваги, — а чи може заважило бажання зробити найлегший вибір, — примкнути до соціялістичного табору, поставивши УРДП під яскраво означений соціялістичний шильд, всупереч правді, логіці й політичній та історичній доцільності, з якої наш рух витікає й якою зумовлені його особливості.

Ось з цього місця, де доповідачеві на першому З'їзді забракло відваги, я й хочу приступити до остаточного вияснення нашого ідейно-політичного обличчя. ХТО ж МИ? А звідси — наше місце серед усіх політичних сил світу, звідси всі наші „за" і „проти".

Зроблено тоді було щонайлегше — поставлено новий політичний рух, надзвичайної потенціяльної сили під старий, соціялістичний, шильд; втиснено велику революційну ідейно-політичну експансію в вузьке прокрустове ложе соціялізму. В те саме ложе, на якому вмерла вже не одна соціялістична партія, і на якому на наших очах доживає віку і повільно вмирає нині ціла низка таких партій.

Обійдено щонайтяжче — виповнення змістом, власне, сформульовання змісту нового політичного руху, який ще не мав прецедента в історії. Не було прецедента, бо не було й передумов ніколи раніше, що цей рух породили тепер. Усвідомлення цього, здавалось би, мусіло прикувати увагу й абсорбувати всю енергію кожного, хто є фанатиком і ентузіястом нашого уердепівського руху. Бо що значить виповнення своїм змістом, історично вже сформульованим в глибинах людської свідомости, такого політичного руху? Це значить прислужитись українській справі насамперед, а відтак — прислужитись цілому прогресивному людству в його сьогоднішніх змаганнях. Підкреслюємо — прогресивному людству. А ця прислуга лежить не на лінії повторювання марксо-ленінських, а чи яких інших соціялістичних задів. Особливо, не мусимо шукати способу прислужижитися світові на цих соціялістичних манівцях ми, що обігнали світ в своєму соціяльно-політичному досвіді на кілька десятиліть.

Цю тенденцію нашу не раз було називано іронічно наміром „вигадувати порох", але від цього ця тенденція

— тенденція оформлення власного обличчя, не зникла. В цім бо рація і сенс нашого існування, як політичної сили. Тож така тенденція не тільки не зникла, а навпаки, а саме по цій лінії іде процес послідовно і неухильно, і помалу доходить свого завершення.

Для цього не треба ані „вигадувати порох“, ані „сочиняти“ малахіянської теорії, як зовсім не треба й плисти в фарватері патентованих, але вже давно й безнадійно заблуканих, політичних кораблів. А вже зовсім смішно і злочинно плутатися в хаосі нам ворожого, нами ж засудженого і історично збракованого, отого всього чим є всі теоретичні й практичні надбання большевизму, троцкізму а чи російського соціял-демократичного меньшевизму, виявляючи тим крайню яловість і опортунізм, зафарблений в порожню революційну фразеологію

Для цього треба навпаки під нашим кутом, власним кутом — під кутом української революційної демократії розглянути світ, в якому живемо, зробити оцінку політичному укладові сил в ньому і визначити сміливо своє місце серед цих сил. А головне — стати лицем до того світу, з якого ми прийшли сюди, де лежить наше коріння і весь центр ваги нашої справи, де лежить рація нас, як політичного руху. Цебто до того світу, який нас породив, як свого антипода й могильника, і зруйнувати який та збудувати на його місці новий — є наше призначення. Ось це є важливе і може в найбільшій мірі важливе! Зробити вірну оцінку укладові сил там, охопити революційні тенденції, що визрівають в глибинах великих мільйонів насамперед нашого народу і вчепитись за ці тенденції, як за архімедову підойму, щоб нею підважити й перекинути геть той світ насильства і нечуваної жорстокости, світ соціялістичної брехні і комуністичного замилювання очей, світ потоптання найелементарніших людських прав.

Знайти шлях не до „найпрогресивнішої“ соціялістичної якоїсь „непогрішимої теорії», а до аванґарду мас, і насамперед — української нації, поставивши революційним девізом їхні прагнення і устремління, не жахаючись навіть „реставрації“, якщо революційна доцільність тієї реставрації очевидна і безсумнівна.

Коротше — потрібне революційне мислення в оцінці всіх явищ в тому світі, проти якого стаємо. Лиш звідси може постати й справді революційна теорія, а

остання забезпечить революційну практику—і її кінцевий ефект.

То ж, шукаючи визначення — хто ж ми, мусимо бодай приблизно вірно розібратися у всьому згаданому.

Не виносимо України за дужки світових подій, не розглядаємо української справи ізольовано від світу, бо без розв'язання генеральних світових проблем нині і українська справа не може бути розв'язана. Але й не підпорядковуємо української справи світовим проблемам ради проблем, бо за таких умов українська справа теж не може бути розв'язана. Виходимо з глибокого принципу, що Україна і український народ має бути суб'єктом а не об'єктом в розв'язанні всіх питань по упорядкуванню світу.

Трактуємо український нарід не як „нещасний поневолений нарід", що має чекати „визволення", а як потенціяльно могутню, одну з найбільших в Европі, націю, що сама кує й буде кувати свою долю, а на певнім відтинку і в певній частині світу має виконувати провідну історичну ролю, а саме в питанні перебудови Сходу Европи.

Виходячи з цього принципу, дивимось на світ і на уклад політичних сил в нім і займаємо свої позиції.

Що ж відбувається в світі?

Хтось сказав, що світ зірвався з якоря і так чи так котиться до соціялізму. І наводиться низку прикладів, від англійської Лаборпартії починаючи до Сараґата включно. Можливо, не забігаємо покищо наперед. Тим часом другий і то видатний соціяліст сказав, аналізуючи сьогоднішню світову ситуацію, що, мовляв, немає ради панове, — світ роздертий рівно на дві половини.

І цей роздертий надвоє світ має два полюси, як два політичних фокуси цих половин, — ці полюси: С т а л і н і Т р у м а н. Цебто Сталін, як яскраве і найрадикальніше втілення тенденції розвитку світу до соціямізму. І Трумана —як таке ж яскраве втілення тенденції розвитку світу випробуваними шляхами капіталізму. Хоча цей мислитель мав на увазі Трумена, мовляв, як „символ капіталістичної реакції, що не хоче поступитися проґресові". Між цими двома полюсами, мовляв, мотається замотеличене людство, не маючи більше нічого до вибору, бо й немає нічого до вибору, тільки ці два полюси, до яких можна причалити. Причім з певністю очевидно можна причалити тільки до того полюсу, де соціялізм, бо другий полюс вкрай ненадійний

і може раптом піти під воду. Отже світ роздертий надвоє і перед кожним стоїть ділема або-або. З погляду переконаного ортодоксального соціяліста таке твердження є закономірне і суб'єктивно вірне, виправдане.

Якби я був соціялістом, я б теж так твердив, бо за очевидними доказами далеко ходити не треба, — і ті докази часом особливо переконливі, як от колябораціяцілої низки соціялістичних партій з большевизмом, що, доречі, є зовсім явищем не випадковим, як і не є явищем аґентурного порядку. Але про це буде окремо.

Отже, є такі два твердження, як вислід аналізи сьогоднішньої політичної ситуації в світі.

Перше і друге твердження не покривається трохи на перший погляд. Друге ніби заперечує перше, бо дійсно, доки ще існує два полюси, то світ значить ще не зірвався з якоря. Але обидва ці твердження покриваються в своїй глибокій суті, вірніше в своїй тенденції, а саме в намірі таки довести, що світ котиться до соціялізму, що це є конечністю і задача тільки полягає в тому, щоб знести ще той другий полюс, який ніби триває відносну рівновагу, а на лівацькій мові — гальмує переможний хід до соціялізму повною парою.

Нас менше всього цікавить, які декляративні позиції посідають прихильники таких от поглядів по відношенню до московського большевизму. Ці деклярації можуть бути навіть войовничі, ворожі большевизмові щирі, але ба, — вони засадничо не послідовні і об'єктивно фальшиві. Нас цікавить інше — вірною чи невірною є така оцінка сьогоднішньої політичної ситуації в світі?

І мусимо сказати, що така оцінка є наскріз невірною, як в першім, так і в другім випадку.

Ні з якого якоря світ не зірвався і ні до якого соціялізму конче не котиться, та ще так катастрофально і неминуче. Ера ортодоксальних соціялістичних рухів сьогодні на закоті, а це є фактом, який не потребує доказів. Ортодоксальний соціялізм став на шлях найдивовижніших компромісів, перетворившись помалу з войовничої доктрини в доктрину повзучу, пристосовницьку, що ратує нині мабуть більше за свій престиж, за престиж самого прекрасного слова „соціялізм" аніж за справжні інтереси людства, та справедливе його упорядкування. Це є вислідом глибокої кризи в наслідок тяжкого фіяско, що його потерпів ортодоксальний соціялізм при історичному застосуванні доктрини на практиці і то в колосальних маштабах.

Ті дивовижні висліди, що їх дістало людство від такого застосування, вибили геть з колії всі соціялістичні рухи і партії, і ми маємо болючий процес шукань виходів з кута. Ці шукання виливаються в форму ріжних компромісів, узгіднень інтеґрального з індивідуальним, суспільного з особистим, централізованого з приватнім, інтимно-божеського з стадним-тваринним, храму з касарнею, свободи з диктатурою, клясової жорстокости і нетерпимости з надклясовим гуманізмом, приватньо-власницького з усуспільненим і так далі. Світова політична думка б'ється саме на цих шляхах — на шляхах великих шукань. Йде кардинальна ревізія самих основ. І вчорашні монолітні соціялістичні партії або коляться на частки, або шукають нового ідейно-політичного виповнення старої формули, або йдуть по лінії найменшого опору – підіймають лапки вгору і йдуть на колябораціє з большевизмом. Ось на таких шляхах розбивається нині соціялізм. Причім — здійснюється лише останній варіянт — це є шлях найбільш послідовних і войовничих, найбільш ортодоксальних соціялістичних партій.

Якщо це, цебто колябораціє з большевизмом, і є отим змістом формули — „світ котиться до соціялізму", то ми таку формулу заперечуємо, навіть коли б вона була вірна. Зеперечуємо, бо ми, як нація, як нарід, вже до того соціялізму докотилися і далі не хочемо. З нас досить.

Але ця формула до того ще й невірна.

Друга формула ще гірша, ми б сказали — дока. Справді бо, якщо сьогоднішній світ здиференційований в такий спосіб, що має лише два полюси, то... То власне для всіх, хто не хоче примикати ні до Сталіна ні до Трумана, лишалася б лише одна потіха, висловлена в одній українській приповідці — „не тратьте, куме, сили, спускайтеся на дно".

Або-або. Або примикайте до Сталіна і допомагайте пхати світ до соціялізму, або примикайте до Трумана і допомагайте той соціялізм гробити, во славу капіталізму, якого ви не хочете. Третього вибору не дано. Власне, є третій — „або — щезайте".

Чи треба говорити, що за такої ситуації, нам, як революційно-демократичній партії взагалі не лишається місця і треба б щезати, бо до Сталіна в аґентуру ми не підемо, до Трумана теж, як не підемо й ні в яку аґентуру. Отже немає рації нашого існування, як і ціла українська справа не має абсолютно ніяких перспектив.

Та на щастя такий „уклад політичних сил світу" існує лише в деяких хорих головах.

В дійсности справа стоїть зовсім-зовсім інакше. Що світ розділений на два полюси — це правда. Що на однім полюсі стоїть Сталін, це теж правда. Але на другім полюсі стоїть зовсім не Труман.

На цім другім полюсі стоїть і Труман, це так, але насамперед там стоїть весь цивілізований світ, включаючи туди і всі ті соціялістичні партії, що шукають виходу з кризи і не йдуть на коляборацію, включаючи туди всі проґресивні сили світу і нас з вами. На цім полюсі стоять всі, що добивали вчора фашизм, цього сталінського близнюка, всі, кому дорога свобода, культура і цивілізація.

Словом — на однім полюсі стоїть Сталін і його поплентачі. На другім стоїть весь проґресивний світ і ми з вами. І найперше стоїть там наш український нарід.

Але це все — окреслюючи загальником. А тепер придивімось ближче. Такий поділ світу проходить найперше не по території, а по ідеології.

З одного боку, уособлений в Сталіні, стоїть невміру аґресивний світ соціял-комуністичної доктрини, радикально-соціялістичної і войовничої.

Власне, не стоїть, а перманентно наступає, озброєний мілітарно і, під кожним оглядом, до зубів. Цей світ наполегливо здійснює заповіт Леніна про допомогу пролетаріяту першої країни соціялізму — пролетаріятові всього світу збройною рукою скинути ярмо і т. д. і т. п.

Словом, допомагає дійти до соціялізму, як до першої фази комунізму (читай марксо-ленінсько-сталінські підручники).

Те, що за спиною цього світу, власне, промотором всієї цієї комуністичної аґресії є російський імперіялізм, не міняє суті справи. Він власне є лише складником, компонентом цілости цієї аґресії.

Недавня світова війна і її висліди — послаблення і знекровлення цілого світу, втома і соціяльно-економічний хаос, з одного боку, та розгром Німеччини й Японії й колосальні територіяльні поширення СССР, з другого — надали соціял-комуністичній (топак большевицькій) експансії надзвичайного розмаху тепер. Большевизм наступає, вважаючи, що він в теперішній світовій ситуації ближче до здійснення своєї мети, ніж будь коли. І наступає, готовий здається йти ва-банк.

Цій аґресії протистоїть, займає оборону все, що не хоче живосильного щеплення тієї доктрини і того правопорядку, який стоїть під сталінським полюсом. В тім числі протистоїть і пролетаріят. А найперше протистоять цілі нації і людські спільноти, що відчувають загладу для себе, озираючись на всіх проглинених червоним молохом, на всіх підданих соціял-комуністичній большевицькій уніфікації. Цей розподіл світу по ідеології тягне за собою й розподіл світу по території, чи власне спричинює його в міру большевицького наступу. Через Европу і Азію проходить виразна демаркаційна лінія, що ділить територію світу на дві частини — по один бік царство сталінського соціялізму, куди входять старі територі СССР і нові приєднані землі й країни, піддані на очах цілого світу швидкій і безкомиромісовій большевицькій уніфікації. По другий бік — весь інший світ, що жде своєї черги. Ця демаркаційна лінія в усіх світових мовах називається нині „залізною заслоною“.

І контури цієї лінії щодня міняються, помалу поширюючись, позначувані сталінськими віхами.

І маємо фактично два світи територіяльних, а не тільки ідеологічних. Світ по один бік заслони і світ по другий бік.

А тепер, що цікаво і що варто особливо відзначити, ці два світи дуже оригінально ріжняться між собою. Парадоксально. А саме: світ сталінського соціял-комунізму є в найменшій мірі комуністичний, а в найбільшій мірі протисталінський, протикомуністичний і протисоціялістичний в своїх внутрішніх тенденціях і прагненнях. І тримається купи він тільки завдяки теророві.

І живодайні сили, що живлять цілу сталінську-аґресію, знаходяться не в ньому. Ці живодайні сили знаходяться в іншому світі, по цей бік демаркаційної лінії. Коли б не це явище, світ сталінського соціялізму давно б завалився. Хіба ще треба красномовніших фактів, як перманентна дезерція зі сталінського світу не кажемо вже про рядових звичайних людей, а й великих партійних вельмож, військових і державних діячів, високопоставлених чиновників тощо, тощо. Всіх у кого давно пропала віра в сталінський соціялізм. Але навіть коли б звідти видезертирувало пів цілої компартії, то все одно большевизм не завалиться, а буде жити й наполегливо наступати. Ще й успішно наступати.

Чому? А тому, що джерела його сили знаходяться по цей бік демаркаційної лінії, в цьому світі, що ще не

визбувся пієтету до „першої країни соціялізму“. В світі, де існують отакі Ненні або отакі чешські соціялісти. Отакі Торези, Толіятті, Воллеси, Січинські й інші й інші. Отакі організатори і ентузіясти п'ятих колонн, і ті маси, що ті п'яті колони поповнюють.

Коротше — в світі, де соціялістична ортодоксальна доктрина ще не дістала смертельного удару по лобі і то не засобами пропаґанди, а в наслідок конкретної практики, бо пропаґанда сама по собі нічого не варта, коли вона не падає на страглий ґрунт. Покищо в світі по цей бік демаркаційної лінії є найбільше спраглий грунт для пробольшевицької пропаґанди, а не навпаки. Причиною цього є нерозв'язаність комплексу складних соціяльних протиріч, що у висліді останньої війни ще більше ускладнилась. Ми тут не збираємось давати рецептів до їх розв'язання, ми лише констатуємо покищо те, що є. А є соціяльно-економічний і ідейний хаос, каламуть, в якій Сталін ловить і буде ще довго ловити рибу. Не випадково один з радикальних і найперших засобів боротьби проти большевицької експансії висунуто плян Маршала.

Говорячи про зовнішній світ, ми маємо на увазі ось цей світ, що стоїть по цей бік залізної заслони, поза сонцем сталінської конституції.

Світ Трумана і Ненні, світ Етлі, Де-Ґоля і Тореза, словом—світ непримиренних ворогів з одного боку і сталінських прямих і потенціяльних п'ятих колон з другого. Світ народів і спільнот, які самі лізуть до Сталіна в пащу і народів та спільнот, які в боротьбі за свою свободу, за самозбереження та розквіт вселюдської культури і цивілізації, займають оборону, об'єднуючись все з більшою наполегливістю в ім'я боротьби проти спільного ворога, іменованого цілком слушно ворогом людства в цілому.

Яке наше місце в цьому світі і які наші позиції по відношенню до нього перед лицем великого конфлікту, що насувається, перед лицем неминучого зудару, яким і тільки може завершитись сьогоднішня напружена ситуація.

Очевидно, ми з усіма тими, хто об'єднується проти сталінської аґресії. З усіма тими, хто мобілізує всі сили для розвалу, для кардинального знесення і перебудови світу сталінської деспотії. І проти всіх тих,, хто прямо чи посередньо стоїть чи стане по сталінському боці. Інтересами нашої української справи, інтересами нашого національного визволення і унезалежнення н а с а м-

перед визначаються всі наші „за“ і „проти“. Ми проти всіх соціялістичних партій типу партії Ненні чи типу російських меншовиків, до яких, доречі, підлещуються деякі наші соціялісти (читай інформацію про УСО в „Соціялістіческом Вестнікє“ Абрамовича), отже проти всіх соціялістичних партій, що так чи сяк або йдуть в аванґарді в ролі п'ятих колон, або повзуть в большевицькому фарватері. І ми за всі соціялістичні партії типу англійської лаборипарті, що насамперед ставлять большевизмові чоло, ми за них, не оспорюючи їхне право повторювати соціялістичні експерименти в себе. Ми за всіх демократів, що борються за здійснення постулятів справжньої демократії, і ми протих всіх „демократів“ у лапках, що так чи так ідуть на поводку прославленої „демократії Сталіна“. Коротше — ми з усіма тими, хто виступатиме проти Сталіна, і проти всіх тих, хто виступатиме за. Ми будемо кріпити всі проґресивні сили світу, що об'єднано поборюватимуть царство сталінського соціялізму, незалежного від їхнього локального політичного зафарблення.

Тут деякі „проґресисти“ схопляться і закричать злорадно: „А як же з капіталізмом? Га? Цебто, як же з Труманом, що уособлює собою сьогоднішній капіталістичний світ?

Відповідаємо:

Якщо постуляти Атлантійської Хартії, начертані попередником Трумана і речником капіталістичного світу Рузвелтом, не є порожній звук, якщо американська демократія не втручатиметься в наші внутрішні українські справи і не нав'язуватиме своєї волі, не замірятиметься на нашу свободу і незалежність, — ми за такий капіталізм; в боротьбі проти Сталіна ми вибираємо Трумана і йтимемо з ним плече в плече в боях проти Сталіна.

Це не значить, що ми приймаємо капіталістичну доктрину за основу соціяльно-політичного устрою України. Це справа зовсім іншого порядку.

Проте ради справедливости хочемо сказати, що в американському капіталізмі нині більше справжньої демократії і справжнього соціялізму, аніж в сталінському патентованому соціялізмі. Проте ми йтимемо в одній лаві з Труманом не з мотивів ідейної споріднености а, з мотивів спільности мети, по відношенню до світу Сталіна.

Таке наше місце в політичному укладі сил світу сьогодні Це зовсім не визначає ще нашого конкретного соціяльно-політичного кредо.

Наше кредо визначається зовсім іншими передумовами і в зовсім іншому місці.

Визначаючи своє місце в політичному укладі сил світу, що знаходиться по цей бік залізної заслони, мусимо відзначити, що в цьому світі проблема України не стоїть,

Тому наше кредо визначається в тому світі, де проблема України стоїть на порядку денному, як одна з найпекучіших проблем.

II

СССР і Україна

Наше соціяльно-політичне кредо.

Говорячи про світ під сталінським полюсом, ми висунули парадоксальне твердження (парадоксальне на перший погляд), а саме, — що цей світ в найбільшій мірі є протисталінський, протикомуністичний і протисоціялістичний. Але це є ніякий парадокс, це є закономірне явище. Маємо тут те саме, що і в другім світі, тільки навпаки. Там ми мали антагоністичні сили, діючі проти старого порядку речей, створюючи там найсприятливіший ґрунт для сталінської експансії. Тут ми маємо антагоністичні сили, діючі, а особливо потенціяльні, проти існуючого порядку речей, проти сталінського соціялістично-політичного режиму. Ріжниця тільки в тім, що антисталінський світ під Сталіном є суцільний, соціяльно однорідний, а головне — наставлений проти сталінського соціял-комунізму, цей світ в той же час є в своїх тенденціях все ж таки лівий, сугубо демократичний. Через те не може бути ані п'ятою колоною капіталізму, ані будьяким оплотом реакції.

Ми виростаємо з цього світу, як його породження й заперечення. Як ідея, як соціяльно-політична революційна концепція, ми виростаємо з конкретної історичної дійсности. І та дійсність формує нас десятиліття.

Які ж характерні особливості має цей світ? Вже не раз і не одним відзначено тенденції всього позасталінського світу соціялізуватися і большевізуватися, і тенденції підсталінського світу розсоціялізуватися й

розбільшовизовуватися. Мабуть в засаді це твердження є абсалютно правильне.

Багато хто, а особливо соціялісти, твердять, що в СССР то — ніякий соціялізм. Ба! Це лише пропаґанда, а факти тим часом річ уперта. Коли трактувати соціялізм, як соціяльно-економічну устроєву концепцію (а тільки так його й можна трактувати, як безвласницьке суспільство з централізованим плянуванням виробництва і розподілу, то в СССР таки — соціялізм.

Бо одно діло — як би нам хотілося, а друге—як воно є в дійсности. Інша справа, який гой соціялізм гатунково. Сталінський, або сталінсько-ленінський. Іншого покищо соціялізму в світовій практиці ще не було, а особливо в таких маштабах.

Партія РСДРП (меншовиків) — цей єдиноутробний близнюк ВКП(б), наприклад, твердила й твердить, що я СССР таки соціялізм, лише називає його соціялізмом технічно-економічним, вихолощеним від гуманізму, в чому, мовляв, і є вся біда.

Вважаємо російських соціял-демократів за достатній авторитет можемо лише додати, що навряд чи хто дерзне ще після большевицької практики пробувати здійснювати в СССР „ліпший" соціялізм та ще з таким розмахом.

Можна буде на цю тему писати по кабінетах довжелезні трактати, але навряд чи доведеться комусь ще довго після Сталіна підняти людські маси на тотальне будівництво „ліпшого" соціялізму.

Меншевики, очевидно, теж не дерзнуть. А якщо дерзуть, то стануть жертвою власного намагання обдурити самих себе, а саме — соціялізм є соціяльно-економічна категорія, гуманізм же є етична категорія і виростає з соціяльно-економічної. Це є абеткові речі. І неможна навіть вимагати гуманізму там, де його ніколи не було, де країна в своєму культурному розвитку ще далеко не піднеслася до того рівня, на якім розквітає гуманізм, як вершина цивілізації, цей гуманізм можна тільки виплекати, тож лекше шагнути в соціялізм ані ж в гуманізм. Для того треба виховувати російський світ століттям. Тому меньшевицькі спроби збудувати „ліпший" гуманістичний соціялізм кінчились би тим самим, що й большевицькі.

Але ми не хочемо тут дискутувати про соціялізм і про те, що могло б бути. Ми хочемо констатувати те, що є.

Але є те, що весь світ називає найжахливішою реакцією, ні з чим незрівняною в людській історії. Створився правопорядок строго за соціялістичною концепцією, але найбільше антилюдський, антидемократичний. З шильду — царство свободи, соціяльної рівности упорядкованости, безклясовости, ценралізованого плянування і розподілу, царство демократії, де влада належить народові і. д.

З суті — царство абсалютного поневолення особи, уніфікації людини, правопорядок касарні, царство тотальної диктатури зовсім не найліпших і зовсім не найчесніших, царство не тільки централізованого виробництва і розподілу, але й централізованого думання. Царство знеособлення людини і перетворення її на соціялістичну власність спільноти. Диктатура доктрини і соціялістичної фразеології, панування соціялістичної ідеї над усім живим і мертвим. Диктатура чиновників від соціялістичної теорії, Царство перетворення людини в раба, невільника, робота соціялістичної ідеї. Коротше — правопорядок, де людина стала абсолютно безправним і беззахисним рабом соціялістичної ідеї.

Це так би мовити в загальних рисах. Тепер конкретніше і зблизька. Кажуть, що СССР це є система державного капіталізму. Кажуть, що СССР є в ідейно-політичному пляні вибуялим до гігантських розмірів російським фашизмом. Всі ці визначення витікають з аналізи внутрішнього стану речей в СССР і є вірними лише постільки-поскільки. Постільки-поскільки сталінський соціялізм має всі ці прикмети.

СССР — є велетенським вузлом кричущих соціяльних, національнихі і ідейно-політичних протиріч, породжених самою доктриною при її реалізації в даній історичній дійсности.

Це насамперед протиріччя національні. Концепція створення многонаціонального „государства трудящих" в єдиних рямцях, щоб воно, будуючи соціялізм, могло протистояти всьому зовнішньому світові, успішно завершилася звичайною практикою колоніялного поневолення цілого ряду націй. А теза про диктатуру пролетаріяту поставила ряд націй поза рямці, прирікши їх на фізичне винищення (бо то нації в основному селянські) як антагоніста пролетаріяту, дрібно-буржуазну суихію і т. д.

Совєтська політика пішла досить одверто і цинічно по лінії жорстокої уніфікації всіх націй під кличем

творення „єдиного совєтського народу“ на базі народу російського і російської культури, бо не всилі була і не хотіла, і доктрина не дозволяла розв'язати національне питання прогресивно. Власне на цій соціялістичній тезі й вибуяв російський червоний фашизм, — на тезі про єдину вітчизну пролетаріяту. Так було вивернуто тезу про те, що пролетаріят взагалі не має вітчизни.

Національні протиріччя лишились і загострились до небувалих розмірів. Дія викликає протидію, якщо не пряму то в потенції. Для усунення їх большевизм не встані нічого реального зробити поза пропаґандою та втовкмачування в голови всім не-росіянам колядки про великий братній російський народ. Через те він вдався до усунення протидії терором і страхом.

Цікаво відзначити, що російські меншовики, застановлюючись над національним питанням в „Росії“, над проблемою протидії всім відцентровим силам, готуючи новий „соціялістичний“ лад на місце большевицького, — розв'язують це питання так само — готують сильну централізовану владу! Це лише зайвий раз підкреслює, наскільки справді великі ті національні протиріччя в СССР і якими несподіваними наслідками череватe майбутнє.

Ще більшої сили є протиріччя соціяльні. Замість безклясового суспільства в СССР маємо суспільство крайнього клясового розмежування. З одного боку кляса (каста) правлячих, власть імущих, упревілейованих, необмежених і всесильних володарів землі, надр, вод, всіх засобів виробництва і людських душ, — з другого трудові маси, нічого не імущі, експлоатовані і абсолютно безправні. З одного боку крайнє збагачення (бо яке ще крайніше збагачення може бути як розпоряджання всіма ресурсами велетенської країни, зосередженими в руках правлячих), матеріяльна забезпеченість і розкоші, а з другого— крайня пауперизація мільйонів.

І третя категорія кричущих протиріч — це протиріччя політичні. Необмежена влада в руках правлячої кліки, в руках однієї і єдиної партії, ніким не контрольована і всеоб'ємлюча — з одного боку. І абсолютне безправ'я людини в одиниці і в масі — з другого. Все це є речі загальновідомі і ніким не оспорювані.

В такій ситуації в цьому сталінському комплексі перебуває й Україна й український народ. І треба сказати, що становище українського народу є найтяжчим в тій системі. Найтяжчим тому, що йому довелося пла-

тити дуже і дуже дорогу ціну за всі большевицькі соціялістичні експерименти, як нації в великім проценті селянській, так і особливо за той спротив, що його український нарід ставив, а особливо за оті „відцентрові“, тенденції, за стремління вирватися геть з під московської большевицької кормиги. Щоб утримати Україну в складі СССР, большевики пішли на самі крайні засоби, на найжорстокіший терор, на нечувані масакри. Всі ці протиріччя в сумі є спричинником певного комплексу настроїв і прагнень народніх мас СССР. Це бажання, прагнення і настрої — існуючий режим повалити, Це характерно для України і для всіх націй в СССР. І тут власне лежить та могутня революційна підойма, якою можна режим в СССР перекинути геть.

Якщо ми хочемо мати успіх, якщо ми є справді революційна сила, мусимо хапатися за цю підойму. Мусимо всю свою політику й ідеологію будувати на основі згадуваних протиріч. в пляні максимальної мобілізації народніх мас СССР на тотальне знесення зненавидженої ними, соціял-комуністичної тюрми народів.

Не знаємо, чи матиме успіх пропаґанда „ліпшого“ соціялізму в СССР, натомість знаємо, за чим найбільше стужилась людина в СССР. За чим найбільше стужилися одиниці і цілі національні спільноти.

Вони стужилися за свободою в універсальному значенні цього слова: за свободою мислі і совісті, за свободою праці, за свободою творчої ініціятиви, за свободою людського „я“, за правом на трудову, мозолями запрацьовану власність, за свободою політичної і професійної організації, за свободою від тотального централізованого плянування, за свободою від тотального централізованого жаху, централізованого терору і централізованого думання. За свободою персональною і свободою національною.

І тут власне лежить революційна підойма, сильніша за атомову бомбу в боротьбі проти большевизму.

Кожна революційна партія, яка схоче бути справді революційною і відіграти історичну ролю, очолившн демократичну революцію в СССР, — мусить хапатися за цю підойму. Все те, за чим стужилися маси в СССР, можна здобути лише через тотальне знесення всієї соціяльно-економічної і політичної структури большевизму.

Скажуть, що саме тут лежить загроза скотитися до реставрації. Що ж, загроза може бути. Інша справа

чи можлива реставрація, так як думають ті, що бояться її і нею лякають. Так, звичайно, твердять ортодоксальні соціялісти, виявляючи тим свій крайній опортунізм. Ба вони висувають навіть дивовижну концепцію — знесення большевизму, але збереження всіх його надбань в формі соціяльно-економічиої, соціялістичної структури, яка, мовляв, є великим благом, разом з колгоспами й іншими атрибутами соціялітичної економіки включно. Згодьмося, що це досить невдачна концепція по відношенню до большевиків: скинення Сталіна, але збереження всіх його надбань. От це є ніщо інше як большевицький хвостизм, крайній опортунізм, ба, видача Сталінові найліпшого історичного атестату. Ніяке знесення большевизму без знесення основи, на який він стоїсь, з якої виростає і живиться, не можливе.

Згадана концепція — це є концепція соціялістів, які за всяку ціну хочуть лишитися непогрішимими соціялістами. Це, власне, є гатунково відмінні соціялісти, ми б сказали, представники нової його, змодифікованої форми, яку ми назвали б „соромливим соціялізмом". Соромливим, бо його адепти хотять сталінського соціялізму і бояться про це сказати одверто, соромляться признатись, що хочуть соціялізму без Сталіна.

Але повертаємось до питання реставрації. Нас лякають нею. Коли ж спитаєш таких „революціонерів" — а що як реставрація буде історичною конечністю — тоді ці люди умивають руки і стають осторонь від проблеми боротьби з большевизмом, і від проблеми боротьби за перебудову сходу Европи взагалі. Вони вмивають руки, бо хотять лишитися непогрішимими соціялістами.

А тим часом... А тим часом революція в СССР може піти саме шляхом реставрації і піде тільки цим шляхом.

Не в тій мірі, як припускають соціялісти, але все одно в мірі жахливій для них. Так. Більше того, будуть сили, які схочуть ту реставрацію загнути аж так далеко, щоб відновити поміщицько-капіталістичний лад. Тільки, чи це є можливе з низки причин? Це є неможливе. А от реставрація інша (в однаковій мірі жахлива для соціялістів) цілком можлива і саме вона й буде, вона буде метою революції і її рушійною силою.

Це реставрація від сталінського соціялізму. Це реставрація д е м о к р а т і ї. Це буде реставрація людських свобод і людських прав, аж до права на приватню ініціятиву. Аж до реставрації права людини вибира-

ти добровільно між соціялізмом, комунізмом, капіталізмом і любою іншою господарчою системою.

Будучи проти реставрації поміщицько-капіталістичного ладу, ми одначе за реставрацію згадану, яка до того ж буде неминучою. Це буде реставрація вже раз завойованого, але большевиками відібраного.

Справжня революційна партія мусить це усідомлювати і саме це поставити на своїх прапорах, і очолити ці тенденції, спрямувавши їх в русло історичної доцільности. Такою революційною партією й є УРДП.

Ставимо акцент на демократії. Що значить спрямувати в русло історичної доцільности? А це значить, щоб демократична революція в СССР для нас, для українського народу завершилася національним і соціяльним розкріпаченням, а не новим закріпаченням. Щоб новий соціяльно-економічний і політичний правопорядок, був правопорядком, при якому в основу основ було б покладено інтереси абсолютної більшости нації — українських робітників і селян та української трудової інтеліґенції і ті інтереси забезпечено. Інтереси українського народу. А ті інтереси:

Влада!

Земля!

Заводи, фабрики і всі блага!

І свобода. Свобода порядкувати на своїй землі в своїх інтересах.

Цебто широка, справжня демократія. Такий соціяльно-політичний устрій, при якім людина могла б вільно жити, вільно працювати й вільно здобутками своєї праці розпоряджатись. І щоб ніхто їй не залазив ані в душу, ані в кишеню, і не гнав її ні на яку, хай і сто раз соціялістичну Голготу.

З цього й витікає наше політичне кредо. Не боїмось, якщо за обстоювання приватньої власности хтось нас назве реакціонерами. Ми таким „революціонерам“ заявляємо:

Будучи партією Українського Трудового Народу, ми є послідовні і кажемо — якщо право приватньої трудової власности входить в число людських свобод, то ми хочемо цієї свободи для українського народу і будемо за неї боротися. Але для Українського Трудового Народу. Просимо це розуміти.

І не плутати з будь-якими правами тих, хто до нього не належить. Стоючи на таких засадах і вважаючи демократичну революцію в СССР за шлях до остаточ-

ного визволення і розкріпачення Українського Народу трактуємо всякий лівий соціялістичний курс для себе неприйнятим, а для цілої справи шкідливим з уже висловлених мотивів. В однаковій мірі буде неприйнятний і шкідливий всякий рух правого реставраторського толку. Для нас, як для революційної партії, збитися на ці манівці було б крайнє згубно і трагічно. Думаю, що цього не станеться.

Висловлені тут постуляти, були висловлювані не раз. Вони власне й ставлять суть, що ми її вкладаємо в поняття „революційна демократія".

Хто з наших випадкових попутників не поділяє цих поглядів, тому, очевидно, дається повне право організувати свою, яскраво і чітко замаркову соціялістичну партію і мужньо й одверто обстоювати свої позиції. З такою партією ми, очевидно, не будемо ані ворогувати, ані її поборювати, лише будемо з нею змагатися в революційнім змаганні за ідейно-політичну рацію.

І то будемо змагатися не тут, а на широкому пляцдармі, на тім великім пляцдармі прикладання сил, до чого готуємось.

Не зайвим буде таке ось підкреслення: в частині критики соціялізму ми ставимо питання гостро не тому, що хочемо воювати з усіма соціялістами, а тому, що хочемо для себе граничної ясности в питаннях для нас виключної ваги.

Замість резюме до цього розділу міг би бути такий наш девіз: Забіраючи від реставрації вліво, а від сталінського соціялізму вправо, ми будемо СССР розбільшовизовувати. А розбільшовизовувати — це значить розсоціялізовувати від сталінського соціялізму. І робитимемо це революційно і в повній мірі, спираючись на тенденції широких мас в СССР до такого розсоціялізовування. І знову ж таки, будучи послідовно вірними цим тенденціям як би ми не забірали вправо, все одно ми будемо лівими.

III

До питання наших програмових засад

Програмові засади УРДП, прийняті на Першому З'їзді, не зовсім покриваються з цим висловленням. І саме тому, що в них є низка пунктів компромісового характеру, що постали в результаті намагань узгіднити ліво-соціялістичні тенденції деякої частини активу УРДП з рештою.

Ці всі компромісові пункти на цьому З'їзді будуть очевидно виправлені. Для цього З'їзд і скликаний і це питання буде стояти окремим пунктом.

Варто лише зазначити, що основна частина цих засад не потребує ніяких коректив сьогодні.

IV
Український політичний світ і ми

З певною прикрістю мусимо насамперед відзначити, що з моменту свого виникнення і до сьогодні УРДП в українському політичному світі (говоримо про політичний світ на еміґрації) зазнала цілого ряду скажених атак. І то з усіх боків. Всі ці атаки були здебільша дурні і абсолютно неслушні. А в цілому то є явищем дивовижним.

Причиною до всіх атак було одне — бажання позбутися політичного конкурента. Дико, але факт. Так ніби УРДП виникла спеціяльно, щоб ставати поперек дороги всім, хто хотів скласти голови й енергію за українську ідею. Скільки сил було витрачено, щоб ту наймолодшу партію—УРДП викінчити, зіпхнути геть, знищити.

Це було метою. Ну, а мета виправдовує, ніби, всі засоби в ментальности тих, хто на нас заповзявся. Відповідно до цього були пущені в хід всі засоби. Від обвинувачення в аґентурности, до денунціяту і геть аж до обвинувачень в більшовизмі, в комунізмі, в „східняцькому" сепаратизмі тощо.

Дискусійні речі друковані в нелегальній партійній літературі, витягувалося в перекрученій формі на шпальти легальної преси і окремі думки окремих осіб, висловлені в порядку партійної дискусії, підносилися на рівень принциповости і генералізувалися для цілої УРДП. Навіть генералізувалося те, що не було ніколи і ніким не сказане. Згадаймо лиш про все те. Але не для того, щоб над ним уболівати чи витягати сьогодні якісь консеквенції, а просто, щоб не забувати того, про що забувати не слід, бо з цього складається теж політичний досвід.

Головне ж для того, щоб сьогодні сконстатувати — всі ті атаки УРДП стоїчно витримала. Цим було складено іспит на надзвичайну витривалість і стійкість. І то може навіть добре, що всяка та інвазія супроти нас мала місце. Ми мали нагоду перевірити в дії чи ми чогось варті, чи нас можна скажімо перелякати, зігнути

й поставити на коліна, або терором, денунціятом, провокацією і всіма іншими середниками зігнати з політичної арени. Цей іспит ми склали, виявилося — не можна!

Ну, а крім цього, ми ще пізнали той український політичний світ у дії. І тепер можемо, наприклад, сказати таке, маючи на те підстави і повне моральне право:

— Якщо, приміром, найсильніша партія на еміґрації — ОУН не могла дати ради з УРДП і зіпхнути геть з політичної арени, ба, якщо вона взагалі це завдання собі ставила, то їй нема чого братися за будівництво Української Держави, не кажемо вже за виборення тієї держави.

Хто хоче, може приймати це за жарт, або як хоче.

Головне ж ми мусимо сконстатувати ось що:

— Ми не тільки витримали всі атаки, ми ще й наклали геть на **всі політичні партії й угрупування свою печать.**

Хіба не є фактом, що зовсім молода УРДП позначила свій вплив на них в тій чи тій мірі, а деяких, особливо ортодоксальних і непримиренних до УРДП поспихала геть із власних ідейно-політичних позицій, примусивши їх еволюціонувати.

Досить взяти програмові й пропагандивні матеріяли обох ОУН до 1945 року і тепер. Можемо тут забачити речі діяметрально протилежні, ще є без сумніву вислідом впливу УРДП. Деякі наші тези позасвоювані цілком.

Говоримо це не для того, щоб комусь штрикати в очі чи хизуватися. Ні, говоримо для того, щоб ствердити, що ми увійшли в український політичний світ, як конструктивний чинник.

Ми нікому не виповідали війни і нікого не поборювали. Нам було ніколи, ми воювали з Сталіном на внутрішньому відтинку. Ми лише оборонялися і якщо часом переходили в наступ, то тільки порядком оборони.

На цих засадах стояли, на них лишаємося і тепер.

Як ми дивимось на всі українські політичні партії? І як ми оцінюємо їхню вартість відповідно до боротьби українського народу? Менше з тим. В умовах еміґрації нема чого говорити на цю тему. З нас вистачає, що ми цілком закономірно вважаємо УРДП єдиною партією, яка має історичні перспективи.

Інші так само вважають себе (і тільки себе) такими ж. Як воно буде насправді, покаже не міжпартійна боротьба на еміґрації, а боротьба з ворогом, перевірка на великому історичному пляцдармі, перевірка в великій дії.

Стоїмо на засаді толеранції всіх, хто толерує нас.

Вважаємо, що всі еміґрантські партії, можуть відіграти певну політичну, конструктивну ролю — ця роля лежить тільки в площині репрезентації України перед зовнішнім світом. Для цього потрібна певна політична здрова атмосфера. абсолютне виключення вульгарної міжпартійної боротьби і створення тієї єдиної політичної репрезентації. На цих засадах ми не схибно стояли весь час, на них і лишаємося, робили й робимо все залежне від нас, щоб тієї політичної єдности досягти. В цім пляні нами була ведена лінія на організацію міжпартійного координаційного комітету. В цім же пляні всіма силами підтримували й підтримуємо акцію створення Української Національної Ради.

Думаємо, що створення Національної Ради буде кінцем міжпартійної колотнечі й політичного хаосу й початком упорядкованої єдиної зовнішньо-політичної акції.

Що до боротьби за вплив на маси, відтак і за провідну ролю в визвольній боротьбі українського народу, вважаємо це не тільки за явище нормальне, а й за потрібне. Йде лиш про те, якими методами та боротьба має вестись, щоб вона призвела до позитивних вислідів. Ними може бути лише здорове змагання, боротьба силами аргументу, логіки, політичної рації, але ні в якім разі не методами вулиці, політичного примітивізму та політичного хуліґанства.

Здорова боротьба мусить привести до здорової політичної диференціяції і до формування та виросту справжньої провідної політичної боєздатної сили, складеної з позитивних, справді революційних, творчих елементів.

В Національній Раді ми сидимо **на лівому крилі**, але не в „соціялістичному секторі".

Ми не хочемо, щоб УРДП була змайоризована в соціялістичнім конгломераті, як якась, десята за порядком, соціялістична партія.

Ні, УРДП не є соціялістична партія, а партія Революційно-Демократична.

На цій чіткості нам залежить і ми будемо себе обстоювати.

V

Наші внутріпартійні справи

Від самих початків в УРДП існувало дві течії, дві тенденції ідейно-політичного оформлення нашого руху. Одну тенденцію репрезентувала та частина, що стояла на викладених тут засадах і що становила більшість в політичному проводі.

Друга тенденція — це була тенденція оформлення руху, як руху ліво-соціялістичного. Репрезентована була вона меншою частиною політичного проводу. Всі засади й постуляти її загально відомі. Ця частина намагалася весь час свою ідейно-політичну лінію генералізувати. Допомогли їй в цьому політичні супротивники УРДП, що всякий лівацький закрут, головним чином в дискусійних матеріялах, підхоплювали й роздмухували та підносили до значення принциповости. Змагання цих двох напрямків тривали весь час і особливо позначилися й на перебігу першого З'їзду та його вислідах. Вони позначилися й взагалі на розвиткові УРДП, паралізуючи її розріст та розбудову. Одначе на Першому З'їзді досягнуто було ніби компромісу, щоб ці два напрямки тримати вкупі в одних рямцях. Думалося, що при таких умовах можлива єдина, монолітна партія.

Ставши на лінію компромісу, З'їзд поробив ряд рішень однаково всіх зобов'язуючих. До числа таких рішень, відноситься й рішення в справі злиття УРДП з Союзом Соціялістів.

Лівій течії вкрай залежало на тім, щоб злитися з соціялістами і тим самим раз на завжди перерішити справу ідейно-політичного вірую нашої партії. Злиття з соціялістами з місця відсувало геть на задній плян другий ідейно-політичний напрямок, якому тоді взагалі не лишалося місця в новій соціялістичній формації, яка мала б постати.

Абсолютна більшість ЦК, ще до 1-го З'їзду стала на становищі, що злиття з соціялістами можливе, але тільки в одній формі, а саме:

влиття соціялістів в УРДП, прийняття її програмових засад і назви.

Коротше — йшлося про доцільне використання політичних кадрів з політичних колишніх формацій, що вже пережили себе, розбудова і зміцнення УРДП, як нової політичної партії, що без сумніву має перспективи.

В інтересах справи так і тільки так мусіло б бути

зроблено. На 1-му З'їзді це питання було поставлене окремою точкою. Рішення З'їзду було в дусі раніш сказаного, цебто: З'їзд категорично висловився проти злиття, лише за влиття в УРДП, зі збереженням назви й програми УРДП.

Ще й було оговорено, — оскільки наші соціялісти квапили й наглили з позитивним розв'язуванням цієї справи (цебто справи **злиття** в єдину партію з соціялістами) — було оговорено рішення З'їзду, що в разі постало б питання про зміну назви, чи творення якої іншої форми об'єднання з соціялістами — то для вирішення цього повинен би бути скликаний Надзвичайний З'їзд УРДП.

Думаю, що це рішення лишається в силі і сьогодні для нас зобов'язуючим. Цю постанову З'їзду згодом підтвердила постанова й пленуму ЦК в цім питанні абсолютною більшістю голосів.

Одначе сталося так, що не зважаючи на такі постанови З'їзду й Пленуму, цебто, не зважаючи на волю партії, об'єднання з соціялістами таки було доконано. Було утворено так зване УСО, прийнято й опубліковано ідейно-політичну плятформу УСО, програмові засади і навіть маніфест.

З опублікованих документів виходило ніби так, що УРДП, як партія, ввійшла в це об'єднання і підписала всі опубліковані документи. При чім, характер документів такий, що свідчив про створення фактично нової, єдиної соціялістичної партії, яка називалася Українським Соціялістичним Об'єднанням.

Так було порушено постанову партійного З'їзду і Пленуму ЦК УРДП. Порушено звичайно представниками ліво-соціялістичної течії, що оформилась фактично у фракцію в ЦК і вела весь час фракційну політику, і, в данім випадку, зреалізувала свою власну лінію.

Це порушення й було, власне, претекстом до скликання цього Надзвичайного З'їзду. З'їзд мусить винести своє рішення в цій справі.

Зберігаючи якнайкращі стосунки з усіма українськими соціялістами партіями, в той же час УРДП має достатні аргументи не асимілюватися, а існувати й розвиватися, як самостійна, в ідейно-політичному відношенні відмінна, нова українська партія. Будьяке злиття є неспийнятим.

Рішення цього З'їзду має очевидно базуватися на рішенні попереднього З'їзду.

Дальший хід подій в ЦК відомий всім членам партії з наших інформаційних бюлетенів.

Повторюємо стисло:

Ліво-соціялістична група, оформившись в середині в фракцію після створення УСО, увесь час саботувала скликання пленуму ЦК.

Аж нарешті 1-го лютого цього року такий пленум було скликано. Вміжчасі, як реакція на втягнення УРДП в УСО, групою членів ЦК було спущене звернення до всіх членів партії про скликання Надзвичайного З'їзду зціїє нагоди. Першого лютого ліво-соціялістична фракція залишила демонстративно залю засідань, намагаючись пленум зірвати. Тим самим ця група особливо задемонструвала себе, як фракція, а її демонстративний вихід з пленуму—був демонстративним розривом з рештою членів ЦК. Засідання пленуму відбулося без лівої фракції, переобрано секретаріят і прийнято всі ті рішення, які є відомі всім осередкам з відповідних інформаційних матеріялів.

Всі ті неетичні потягнення та заходи, які були пороблені лівою фракцією під час Пленуму, а особливо після демонстративного розриву з рештою, ми тут опускаємо. В нас була і лишається добра воля полагодити справу якнайліпше й якнайкультурніше, щоб не допустити до повторення печальної слави мельниківсько-бандерівської епопеї.

Про злиття не було і, очевидно, й не може бути й мови. Ми стоїчно несли відповідальність за ліві закрути наших товаришів по партії, сподіваючись все ж таки якось дійти до одного, спільного знаменника. Ми несли цю відповідальність аж доти, доки не переконалися, що ці сподіванки завели. Про знайдення єдиної лінії не може бути й мови.

Дійшовши до цього переконання, вважаємо, що відхід ліво-соціялістичної групи є явищем абсолютно правильним. Пора їм перебрати відповідальність за свої політичні переконання і практику на самих себе, цебто бути консеквентними й оформитись у виразно замаркований соціялістичну партію. Нема чого бавитись у піжмурки.

До цього рішення дійшли й самі наші соціялісти і схвалили це незабаром на скликаній спеціяльно для цього конференції. Таке рішення було дуже розумним і правильним, бо усувало зразу непотрібні комплікації й прикрі непорозуміння. В зв'язку з цим відпала навіть потреба

в скликанні Надзвичайного З'їзду УРДП, а мав би бути просто собі черговий звичайний з'їзд.

Одначе останні відомості які ми маємо, і які я дістав особисто з уст бувшого генерального секретаря ЦК п. Гриневича, викликають більш ніж подив. Згідно з його заявою й з заявами інших представників лівої фракції виходить, що вони змінили рішення. Вони рішили лишатися УРДП, оспорювати її назву, — словом каламутити воду. В такій принаймі формі вони й досі виступають на Національній Раді і всюди декларують себе речниками УРДП, а УРДП складовою частиною УСО.

Будучи запрошені на цей З'їзд, вони, як бачимо, демонстративно не з'явилися.

Цій акції творення двох УРДП мусить бути рішуче покладено край! А покладений край в такий спосіб.

Вся ця група в складі п'яти осіб, а також тих кілька рядових членів, що до них примикають, мусять бути тут сьогодні, рішенням цього Другого Надзвичайного З'їзду виключені з УРДП, і це доведено до відома українському політичному світові.

А також—доведено до відому Комісію по створенню Національної Ради і поставлено категоричну вимогу— трактувати представниками УРДП на цій ділянці лише тих осіб, що будуть виділені і умандатовані на те Центральним Комітетом УРДП.

А також звернути увагу голови Комісії на те, що лишаючись на лівому крилі, УРДП одначе є самостійною і окремою політичною партією і ні до якого УСО не входить.

VI

Наша генеза і наші резерви.

Виводячи генезу нашого руху, не раз допускалося свідомо помилок, або й провокаційних байок.

До таких помилок належить спроба (яка мала місце в органі „Наша Боротьба) виводити генезу УРДП від опозицій в ОУН. Це є не тільки невірно, це є ще й вислідом певної тенденції. Смішно і наївно така теорія звучить. Не кажемо вже про те, яку шкоду вона приносить, звужуючи, ба, зовсім ігноруючи справжнє джерело нашого виникнення, отой великий історичний процес на цілій Україні протягом десятиліть, який є підставою і причиною нашої появи на світ, як революційного руху.

До провокаційних байок належить байка ворожої пропаганди про те, що УРДП походить від опозиції в КП(б)У.

Ні, ані та, ані та версія не відповідає дійсності і не є нашою генезою. Першоджерелом і початком нашої історії є епоха великого українського відродження 20-х років, епоха бурі і натиску, епоха українського ренесансу. Там наші ідейно-політичні і навіть фізичні коріння. Там зродилася наша ідея і там зродилась наша партія. Хоч як УРДП вона ще довго не існувала, та ідея її, душа її, суть її була виношена по тюрмах і концентраках большевії, рівно як і по тюрмах та концентраках гітлерівського райху. протягом тяжких і довгих років боротьби. Ідея її була виношена на шляхах війн і на стежках партизанки. На підсовєтській Україні і на підпольській і підмадярській. В боротьбі проти большевизму й проти фашизму. В надрах українського народу, що не склав і не хоче складати зброї в боротьбі за свою свободу і незалежність. І насамперед тієї частини українського народу, що становить собою основу нації сьогодні — українського селянства, робітництва та трудової інтелігенції, — що в сумі мають ім'я — український трудовий нарід.

Оформившись, як партія, УРДП прийняла й назву відповідно до цієї родословної партія українського трудового народу, тим розписавшись, за чиї інтереси вона стоїть, яку родословну вона визнає і яка її генеза.

Більше до своєї генези ми не маємо чого добавити.

А по цьому мусимо ще раз поставити акцент на однім моменті, який власне й був спричинником до викривлення нашої генези ворожою пропагандою — це питання нашого ставлення до політичних сил, що є в підсовєтській Україні, і питання наших резервів.

Розглядаючи політичні сили, вірніше політичні кадри українського народу в підсовєтській Україні, ми твердили і твердимо, що кадри ті колосальні, високої політичної школи, як і високого фахового та державницького вишколу. І той, хто опанує ті кадри, той може боротись проти Сталіна за українську державу.

Але ті кадри знаходяться в КП(б)У і в комсомолі тобто — під КП(б)У й під комсомолом, що ними розпоряджаються. Наша ставка на ці кадри власне й наводила жах на наших політичних супротивників, даючи харч найзапеклішої пропаганди супроти нас. Але ми стоїмо

далі на своєму, повторюючи дальший хід думки, яку нашим супротивникам не вистачає пороху дослухати до кінця.

Так, ці кадри під КП(б)У і під комсомолом. На державно-політичній роботі. І це всі основні, кадри нації бо все, що було політично активне і здатне до політичного життя мусило визначатися, можливість же визначатися в офіційний сфері була і є лише одна — під еґідою КП(б)У і комсомолу. А тепер інша справа, наскільки ці кадри душею і серцем належать тій КП(б)У і тому комсомолові. Досвід доводить тут щось зовсім протилежне. Приклад Хвильового і Влизька, Позичанюка і багатьох, багатьох інших хіба не є красномовний. А отакі Гудзенки і Кравченки — хіба це лише одиниці. Нам принаймні відомо, що ім'я їм леґіон. А 1941 рік з масовим відсахненням всіх цих кадрів від Сталіна!

І ось, застановлюючись над цим, казали і кажемо — проблема успішности боротьби за українську справу, це проблема включення всіх кадрів в політичний актив нації, в велику революційну, визвольну акцію. Проблема схоплення з ними ідейно-політичного контакту. Очевидно, не про контакт з переконаними комуністами й комсомольцями йдется Ні, йдеться про контакт з тими, хто розійшовся з комунізмом, так як розійшовся Хвильовий, Позичанюк чи Влизько, А це значить з 90%-ми всіх тих політичних кадрів.

Контат з тими, хто своїми переконаннями стоїть по цей бік барикади, по нашому боці, а не по боці сталінському.

Але хто може схопити той контакт з ними? Вони розійшлися з комунізмом, але вони розійшлися й ніколи не зійдуться й з фашизмом в будь якій формі. Не зійдуться вони й з монархізмом, а тим більше з будь-яким політичним малахіянством.

Звідси наші розрахунки, наша ставка і наші претензії на ці кадри. Тільки УРДП може бути тим акомулятором, що ці кадри закомулює й перетопить, і включить до української національної акції.

Це завдання ми завжди маємо на оці і в ім'я його здійснення можемо витерпіти які завгодно нападки й провокаційну шамотню супроти нас всіх тих, хто жахається слова марксизм, матеріялізм і ладен був всіх під впливом цих „ізмів" згори вішати й викорінювати, шамотню тих, хто від одного слова „пролетаріят" приходить

в сказ і трактує це, як большевизм, і готує розправу кулею і шибиницею. Розправу з мілійонами!!!.

Чи треба говорити, до чого б призвела така "політика". Замість включення цих кадрів в політичний балянс нації, вони були б поставлені перед ділемою або-або. Або заглада, або непримиренна боротьба супроти тих, хто несе несприятливу для них і для українського народу політичну та соціялістичну концепцію. Тобто громадянська війна, перемога в якій буде безсумніву по їхньому боці, але коштуватиме українському народові багато жертв і крови. Для найменше ж стійких було б ще третє „або".

Це вимушений перехід до деспозиції новітньої якоїсь російської власовщини, чи якої іншої форми російського великодержавництва. І то порядком захисту свого життя.

Ми ставимо ставку на ці кадри і хочемо включити їх в український політичний балянс.

Власне в цих кадрах і є найбільші наші політичні резерви — ці резерви колосальні. Вони в армії і в державному апараті, вони в авіяції і на виробництві, вони ж і по Сибірах, тюрмах та концентраках. Це всі ті, що становлять найдієздатнішу, найактивнішу і найсвідомішу частину українського народу.

Повторюємо — без цих резервів українська визвольна боротьба не може бути завершена успішно.

VII
Від політичного руху до політичної партії.

Виходимо з засади, що ми ніяка еміґраційна формація. Мислимо категоріями сьогоднішньої України, виростаємо з грунту сьогоднішньої української дійсности і стоїмо там обома ногами. А звідси — велич завдань, які перед нами стоять, ставить перед нами категоричну вимогу: якщо ми хочемо відіграти історичну ролю, як провідна сила демократичної революції на Україні і в цілім СССР.

Якщо ми хочемо акумулювати всі боєздатні але розпорошені сили українського народу і урухомити їх в слушний момент до великої дії, Якщо ми хочемо нарешті протистояти такій досконалій політичній силі, як ВКП(б), встряючи в революційний змаг супроти неї, і якщо ми хочемо бути революційним авангардом, під прапори якого стали б великі народні маси в тій рево-

люції — мусимо розбудовуватись в сильну, досконало зорганізовану й здисципліновану партію.

В першій стадії, яку ми назвали б стадією ферментації, були окремі голоси і окремі тенденції проти масової партії. Тенденції творення політичного отакого собі клюбу, наукового кабінету, ляборaторії.

Ці тенденції були нічим іншим, як вислідом остраху і непевности в собі тих, хто їх мав, але більшість цих тенденцій не поділяла і якщо й не було взято курсу на розбудову партії вшир і вглиб, то тільки тому, що існували глибші, ідейно-політичні розбіжності. Потрібен був певний період ферментації і остаточного викляровування. Не можна розбудовувати єдиної й міцної партії, коли немає єдиної лінії.

Сьогодні цей період ферментації закінчився. Про це вже сказано і це відомо. Разом з ліво-соціялістичними тенденціями відійшли й тенденції замикання в вузьке політичне гетто. Всі, хто ті тенденції мав, мають добру нагоду реалізувати їх на практиці під свою власну відповідальність.

Перед нами стоїть завдання наполегливої праці на організаційній ділянці, як і на всіх інших ділянках.

Склавши іспит на витривалість ідейно-політичну й моральну, тепер мусимо скласти іспит на витривалість ділову, на здатність до конструктивної, організаційно-творчої праці.

Усвідомлюючи, які колосальні ми маємо резерви, мусимо створити такі габарити, в які б ті всі резерви могли б вміститися і в потрібний момент бути вімкнуті до організованої акції.

Справа для нас нині на багагато ускладняється тим, що життя нас розпорошує по всіх закутках планети, але тим більш важливою і нагальною є потреба досконалої організації. Тим більші обов'язки припадають на кожного ідейного члена партії в звязку з цим.

Мусимо поставити справу так, що де б нас доля не розкидала, а ми все були б зв'язані в єдиний політичний організм, постійно і безвідказно діючий. Організм, який розвивався б, ріс і міцнів. І постійно шукав контакту з грунтом, з якого ми вийшли і на який проектуємо всю свою діяльність, контакту з тою частиною світу, де лежить наша мета. І того контакту щоб досягав і то систематично.

Для цього ми мусимо насамперед бути до кінця віддані нашій ідеї, безоглядно здисципліновані, готовими

до всякої роботи, яка нам буде доручена на тій чи тій ділянці.

Хочу висловити віру в те, що цих якостей нам не забракне. Хочу висловити віру й в те, що започаткована нами справа буде доведена до історичних маштабів і що час, коли великі когорти ентузіястів і фанатиків нашої ідеї пройдуть переможним маршем по недавній долі наших мук і страждань, по руїнах тюрем і концентраків і по місцях наших заслань і каторги, стираючи світ деспотії з лиця землі.

І нарешті хочу висловити віру в те, що своєю відданістю українському народові, своєю невтомною енергією і, як треба буде, своїм життям і кров'ю ми відкриємо нову сторінку української історії. Сторінку довершених змагань за свободу, добробут і національно-державну незалежність.

Віктор КРАВЧУК

ДЕ КОРІНЬ НАШИХ РОЗХОДЖЕНЬ?

Справжні друзі і симпатики несподівано заскочені, політичні противники осяяні неприхованою радістю, а ювілейні мухи-зеленухи вже готуються до поминальної тризни. Ще б пак, вони ж бо, ті зеленухи, так хотіли цього і тепер-от, думаючи, бо жадане для них сталося, вони галасують про „розлам" і пророкують неминучу смерть уердепівському рухові.

„Щоб не ширилось баламутство" мусимо для користи справи і для втихомирення пристрастей дати тут деякі вияснення з приводу того „розламу".

В середовищі УРДП, в єдиній цілості, обійнятій цією назвою, існувало дві течії, відмінних в поглядах на справи засадничі. Ці течії були нерівнозначні кількісно, бо одна репрезентована лише кількома людьми. В періоді ферментації була поставлена ставка на усунення розбіжностей шляхом внутрішніх дискусій на приведення всього до спільного знаменника. Цього не сталося, і тих кілька осіб відійшли, щоб творити свій самостійний, яскраво замаркований соціялістичний рух. Оце і весь „розлам". Цілість УРДП лишилась попри всі сподівання ворогів, існує собі далі як партія української революційної демократії. А тепер, щоб не ширились кривотолки про суть „розламу", щоб не вставляли аматори політичних скандалів свої „патики в спиці"; хочемо насвітлити ті розходження навколо питань засадничих, навколо генеральних проблем і основної ідеї нашого руху. І почнемо з основи основ, з того, що характеризує нашу партію — УРДП, а не тих, хто з нею розійшовся.

Уердепівський рух глибоко антикомуністичний рух. Але він не тільки анти — ні. Цей рух поставив собі за завдання ідейне о з б р о є н н я демократичної революції в СССР, очолення тої революції, шукання до подолання суспільно-економічних протилежностей, шляхів до усунення основних перешкод творчого розвитку

кожної людини і нашої нації, насамперед. Завдання конструктивно-творчої праці шукання нових шляхів розвитку людства на руїнах соціял-комуністичної і капіталістичної практики. Тому ми не тільки партія антибольшевицька, ні. Ми партія антикомуністична і антисоціялістична, якщо ті соціялісти стоять на позиції визнання схеми суспільно-економічної перебудови суспільства Карла Маркса. Ми є партія і антикапіталістична, незалежно від того, чи той капіталізм державний, трестівський чи навіть ліберальний. Ми нова партія, що постала як заперечення тридцятилітнього розвитку сходу Европи, як політична сила, озброєна досвідом не тільки епохи капіталістичного розвитку, але й досвідом чвертьвікового будівництва соціялізму в СССР. Саме тому, ми не йдемо на виучку ані до англійської лейбористської партії при всій пошані до неї, ані до французьких чи шведських соціялістів, ані до Сарагата, ані до „кающихся комуністів". В той же час ми належимо до тих, які не жахаються ні Маркса, ні Леніна, ні Троцького, ні Сталіна, бо ми знаємо, що ніхто нас не спантеличить і не затуркає цитатами з писань тих „святих отців", бо ми ті писання на пам'ять знаємо. Ми родилися під сонцем „Великої Революції в СССР", пережили її, піддаємо її теоретичній ревізії, будемо її по-своєму доводити до кінця, але ми раз і назавжди зріклися виглядати з-за бороди Карла Маркса. Водночас, ми без захоплення слухаємо Черчіла і не збираємося заводити в нашій країні англійського, ба навіть американського, хоч би й наймодернішого та найдемократичнішого капіталізму. Ми хочемо такого устрою, таких суспільно-економічних відносин, при яких не буде ґрунту до виникнення ані фашистівської, ані комуністичної партій, ані капіталістичної кабали. Розроблення відповідньої до цього ідейно-політичної та соціяльно-устроєвої концепції є одним з найбільших наших завдань.

Соціяльним своїм корінням і зорієнтованістю ми є партією українського трудового народу, партією селян, робітників і трудової інтелігенції, нашої української нації. Провідною і головною нашою ідеєю в зв'язку з цим, і з огляду на ситуацію, в якій перебуває український нарід є ідея вибореня незалежности й свободи української нації, створення Української Соборної Народньої Республіки. Це насамперед. А в тій республіці — розбудова держави народоправної, сугубо демократичної, держави українського трудового народу. Отже, ми є партією на-

ціональною. В боротьбі за цю національну ідею ми в своїй тактиці триматимемося засади використання всіх, крім аморальних, засобів боротьби з нашим ворогом та підтримуємо і будемо підтримувати єдиний фронт з усіма антибольшевицькими рухами, незалежно від їх ідейної суті, коли ті рухи можуть сприяти поваленню російського большевизму та імперіялізму і відновленню державної незалежности української нації.

В акціях закордоном УРДП буде використовувати в інтересах українського трудового народу в поході проти спільного ворога всі партії світу, незалежно від того, чи вони консервативні, націоналістичні, чи соціялістичні.

На цьому місці переходимо до так званого „розламу" УРДП.

Розлам буває тоді, коли організація у висліді глибоких потрясень розлітається на шматки. Цього не сталося в УРДП. Сталося інше.

Сьогодні відломилося з УРДП 5 членів ЦК і, щонайбільше, за свідченнями самих цих розламників три відсотки рядових членів партії.

Це група людей, що прагнули цілій УРДП накинути концепцію так званого неосоціялізму з троцькістським зафарбленням. Людей, які передусім клали наголос **не** на проблему боротьби за українську незалежність, боролись **не** за унезалежнення української політичної думки, як суверенного партнера світових політичних ідеологів, а торували УРДП шляхи розвитку як чинника підрядного як чинника „состоящего на виучкє у кающихся" комуністів, лівих соціялістів і троцькістів. Ця група людей оформилась і в своїй роботі абсолютно не рахувалась з більшістю. Від самого початку. поставивши за завдання переведення УРДП на соціялістичні рейки, ця фракція боролася в УРДП з усіма тими, хто мав сумнів до правильности їх позицій.

Глибокою основою для думання цієї групи є визнання соціяльно-економічної структури СССР за прогресивну. Визнання авторитету Маркса і накресленої ним наперед схеми історичного розвитку. Безсумнівна віра в це і послідовна лінія дій саме в цім напрямку. Отже, всі атрибути марксизму, починаючи від формули: „Первісний комунізм, рабовласництво, феодалізм, комунізм", всі похідні від цієї формули: теорія клясової боротьби диктатура пролетаріяту, усуспільнена економіка, націоналізація, а приватня власність як перше гріхопадіння людства і всі Марксові намітки на майбутнє — це є ха-

рактерна ознака ідеології цієї групи. Саме тому ця група, маючи до диспозиції „Нашу Боротьбу“ і „Юнацьку Боротьбу“, рівно ж і леґальні органи преси, ніколи не заявила себе чітко як група антикомуністична, а лише як антибольшевицька, точніше, антисталінська, що як знаємо не одне й те саме, бо ж існують не тільки комуністи — ленінці, а й комуністи — троцькісти, комуністи-християни тощо. І не тільки ця група не виступила проти комунізму, але навпаки, рішуче висловлювала невдоволення супроти антикомуністичних позиції Багряного, хоч би з приводу його статей: „Комунізм, фашизм і революційна демократія“, „Між привидом і трупом“, „Так тримати“ тощо. Орієнтуючи партію на свою концепцію без сталінського соціялізму, ба, навіть, визнаючи Сталіна, прирівнявши його до Володимира Великого, ця група прагнула до того самого ж безвласницького комуністичного суспільства, як ідеалу. З такими інтенціями ця група намагалася фактично об'єктивно перетворити партію на еміґрантську секту проповідників старих ідей і істин, позичених у „кающихся“ комуністів і ортодоксальних соціялістів Европи, себто позичених в тих, які самі сьогодні терплять жахливу кризу і самі не знають, що робити їм, бо концепції рівної по силі до концепції Карла Маркса вони не мають, а створити нову своїм політичним капіталом вони не можуть. Орієнтуючись на ортодоксальний соціялізм в своїй пропаґанді, ця група в той же час за свій прапор виставляє М. Хвильового і хвильовизм, вважаючи останні ніби за ґрунт, з якого вони виросли.

Щож спільного між цією групою соціял-поплентачів і дерзателем, м'ятежним Хвильовим? Що спільного між ними і Хвильовим, який в нерівній боротьбі видавив по краплі з себе всі комуністичні ілюзії і викинув їх, як непотреб. Хвильовий, який на місце безнаціонального суспільства, майбутнього підніс прапор української незалежности і суверенности, на місце теорії інтернаціональної світової комуністичної революції виступив з теорією азіятського ренесенсу. Саме УРДП, як партія, є послідовним носієм і продовжувачем ідей Хвильового і хвильовизму, зокрема виповнює ідейним змістом його клич про творчу нову людяну добу, клич про азіятський ренесанс, клич про справжнє торжество революції, яка усуне з шляху української нації комуністичні барикади всіх окупантів, і всіх московсько-ленінських та марксових адептів. Знесе геть з шляху української нації страш-

ну осугу всесоюзного комуністичного міщанства, усуне з шляху тих, які революцію загнали в раковину з калом, революційні здобутки українського народу вкрали і охрестили „контреволюцією і націоналізмом“. До речі ця група наших „соціялістів“ всякі спроби відновити революційні здобутки українського народу в великій деморкатичній і національно-визвольній революції 1917-18 рр. назвала „реставрацією“. Це є цілком послідовно і саме відповідає духові їхньої ідеології. Виходячи з концепцій Карла Маркса про приватню власність, як велике гріхопадіння, і вважаючи, що приватня власність стоїть на перешкоді прогресивного розвитку людства, вони ніяк не хочуть погодитися з тим, що приватня власність, засадничо трудова приватня власність, поєднання з вільною творчою ініціятивою, була і є глибокою основою цивілізації. А головне, оголошена як одна з демократичних свобід, теза про свободу приватної власности є наймогутнішою підоймою революції в СССР. Ні, наші доктринери „соціялісти“, мавпуючи Маркса і повторюючи зади соціялдемократів, меншовиків і троцкістів, заперечують це і відкидають тих, хто на таких позиціях стоїть.

Протягом двох років ця група вела уперту боротьбу проти допущення в програмових засадах партії тези про свободу трудової приватної власности, особливо на землю, іменуючи це „куркульськими“ тенденціями а тих, що ті позиції обстоювали „реставраторами“ та „куркульськими ідеологами“.

Нічого дивного в тім, що ця група стала на таких позиціях і інших іменує „раставраторами“ Просто для неї, цієї групи, українська революція 1917-18 р. р. є лиш прелюдія, так би мовити „дрібно-буржуазна революція“, бо справжня революція то є жовтнева, а тому і здобутки української революції, себто трудова приватня власність українського селянина на землю, право розпоряджатися здобутками власної праці з точки погляду наших „соціялістів“ страшна реставрація. Ціла УРДП на цих позиціях ніколи не стояла і навіть самі „соціялісти“ побоювалися власних позицій в цьому питанні бо коли ідеолог цієї групи М-ко в „Нашій Боротьбі“ ч. 3 договорився, що власне УРДП не проти тих суспільно-економічних форм, що створили большевики, а тільки проти сталінської диктатури, і у відповідь маса членів партії, а так само і політичні противники УРДП заговорили цілком нормально про большевицькі потягнення,

тоді другому „ідеологу“ цієї групки Т. Залужному, бороначись, нічого не лишилось, як відповідати противникам не на підставі писань їх „ідеолога“ М-ка, а на підставі першого проєкту програми УРДП Івана Багряного.

Він про це прямо й говорить.

„В найдавнішому документі... в проєкті Соціяльно-політичної програми... написано так: а) вся земля передається у власність селянам з вільним вибором форм господарювання на тій землі, тобто, вибір форми одноосібного чи колективного господарювання дається на волю самим селянам і сільським громадам“.

Насправді ж і М-ко, і Залужний проти цієї тези цілий час боролися, і це знайшло своє відзеркалення в програмових засадах УРДП, які в окремих пунктах були прийняті тільки під натиском цієї групи „іделогів“ ,що погрожували розламом, в разі їх домагання не будуть прийняті. Партія на той час не вважала за можливе допустити до розламу, сподіваючись, що ця група з часом сама побачить свої помилки і виправить їх. Так було допущено компроміс, зокрема в питанні про приватну власність.

Отже, те що з точки погляду „соціялістів“ є реставрацією, партія розглядає лише як повернення революційних здобутків народу, бож український народ боровся за волю української трудової ініціятиви, за трудову приватну власність, за право розпоряджатись здобутками праці, за 8-годинний робочий день, за передачу в руки відродженої нації тяжкої промисловости, і фінансових спроможностей держави, які досі були в руках чужих колонізаторів з Росії і закордону, за кооперативну і муніципальну власність. І треба злої волі, щоб твердити про злочинну реставрацію. Так, це реставрація, але того всього, що завоював був український народ і що записано на скрижалях української революції — в Четвертому Універсалі і постановах Трудового Конґресу. Тому партія рішуче обстоювала і буде обстоювати ці свої позиції, будучи достойним продовжувачем і знаменоносцем української революції, одночасно помножуючи всі досягнення українського народу на можливості і потреби сьогоднішнього дня. Ми не будуємо України 1917 року, ні. Це лише наша вихідна позиція до старту у велике майбутнє українського народу. Ми не прагнемо здійснити ілюзії 17 року, ми тільки боронитимемо і здійснюватимемо реально творчі національні і соціяльні здобутки та вимоги українських мас.

Ми починаємо себе не тільки від Хвильового. Наша генеза— українська революція, та ж сама революція, що була генезою для всіх концепцій Хвильового і тих перших хоробрих, що боролись за велику ідею української незалежности і в боротьбі за її торжество вилікувалися від комуністичних ілюзій. І саме тому Грушевський і Петлюра, Хвильовий і Курбас, Волобуєв і Зеров, Юрій Липа і Іван Мітрінґа, як і цілий розстріляний український ренесанс є нашими попередниками і творцями. УРДП народилася не 1939 і не 1945 року, а далеко раніше. Елементи її гартувалися в огні боротьби проти комуністично-большевицького і націонал-соціялістичного (фашистівського) окупантів, а знайшла своє оформлення пізніше серед тих, які не склали і ніколи не складуть зброї в боротьбі за українську національну ідею.

Борючись за гегемонію в партії і намагаючись за всяку ціну перевести її ідею на свої „соціялістичні" рейки — група лівих всіма силами намагалися перетворити УРДП й формально на соціялістичну партію. Для цього було підхоплено ідею злиття УРДП з Союзом Українських Соціялістів і це неполегливо проводилося в життя. Робилося це крім засадничих, ще й з інших мотивів :а) щоб під захистом авторитету старих соціялістичних партій, під плащиком українського демократичного соціялізму врятуватися від справедливих закидів в троцькізмі, неокомунізмі, большевизмі тощо, б) щоб авторитетом старих українських соціялістичних партій доступитися до недосяжних з їх точки погляду величин світового соціялістичного руху.

Партія в цілому до проєктів об'єднання з українськими соціялістами поставилась стримано. Визнаючи всю колосальну працю українських соціялістичних партій в минулому і вважаючи українські соціялістичні партії за важливий державно-творчий чинник ще й на сьогодні, більшість в УРДП вважала злиття з ними за політичино недоцільне. З багатьох мотивів. Висувалася лише одна прийнятна форма об'єднання, а саме: партія схильна була до того, щоб соціялісти приступили до УРДП і тим сприяли росту і праці цьому новому далекойдучому політичному рухові. 1-ий з'їзд УРДП доручив ЦК вести переговори з Союзом Соціялістів саме в такому напрямку. В разі, коли б в процесі переговорів висувалися компромісові пропозиції, — рішено скликати надзвичайний з'їзд для остаточного розв'язання цього питання. Перего-

вори в імени ЦК вела ліва група. На першому пленумі ЦК (листопад 1947) ця група подала інформацію про перебіг переговорів з Союзом Соціялістів, і видно було з їх інформації, інформації стриманої, що вони вже видали векселі Союзу Соціялістів і що постанова з'їзду вже порушена. Пленум ЦК рішуче засудив таку поведінку і вимагав дотримати в цілості постанови з'їзду. Бачачи таку постанову ЦК, ліва фракція надалі справу об'єднання з соціялістами провела самочинно без згоди ЦК і навіть секратеріяту, саботуючи протягом трьох місяців пленум ЦК і засідання секретаріяту і несподівано для всіх підписала та видрукувала відому плятформу, а пізніше ще й Маніфест УСО. Коли це було рішуче засуджено більшістю, ліва фракція демонстративно вийшла з засідання пленому ЦК 1-го лютого 1948 року, а тим самим виступила з партії.

Ось в основному як виглядає так званий „розлам УРДП". Розмежування рано чи пізно мусіло прийти і тільки в формі виходу тих кількох осіб, що не могли погодитися з рештою. Очищення УРДП від чужородних елементів тільки оздоровило партію. Сьогодні перед УРДП стоїть завдання, усунувши перешкоди, наполегливо ростбудовуватись далі вглиб і вшир на організаційному й ідейно - політичному відтинках не як соціялістична партія, а як партія української революційної демократії.

Г. МАЛАНЧИН

ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ АҐРАРНОЇ ПРОБЛЕМИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

(В порядку дискусії. Аґрарній проблемі буде присвячено спеціяльний збірник статтей, що незабаром вийде з друку.)

Аґрарна справа в такому стані, як тепер є в совєтській Україні, не може ні в якому разі лишитися у визволеній Україні. Теперішня большевицько-колгоспна система сільського господарства, силою, примусом і жорстоким терором нав'язана українському народові окупаційною владою, не відповідає інтересам, є цілком противна психіці українського народу, поневолює його економічно, не задовольняє навіть щоденних потреб хлібороба і не забезпечує матеріяльного добробуту й духового розвитку селянина й тим самим українського народу в цілому.

Отже большевицько-комуністична колгоспна система, як абсолютно чужа для України, з моментом ліквідації російської окупації в Україні в наслідок демократичної революції буде безслідно знищена. На її руїнах мусить бути відроджена система господарювання, властива духові й традиціям українського народу. Але тут треба мати на увазі, що зміняти раптом одну суспільно-громадську систему на іншу це справа великої історичної ваги. Це не є чисто технічна справа. Тут не йде про аритметичні вправи поділу якихось там мільйонів гектарів землі на якісь сотки тисяч окремих господарств. Ні, зовсім ні. Справа буде виглядати трохи складніше.

Ані на хвилю не сміємо забувати інтересів цілої нації, вони, ці інтереси нації, мусять бути на першому місці. При всій своїй ненависті до теперішнього окупаційного большевицько-комуністичного режиму в Україні з моментом вибуху революції проти большевизму прокинеться дух руїни і то найбільше в аґрарній справі. А якраз тут, при всій революційності розв'язання цієї справи, дух руїни не може бути допущений. Революцій-

ність мусить бути здійснювана пляново і поступово. Це може бути не популярно, але конечно. В противному разі виникне господарський хаос, перший наслідок якого — голод, а він ще в колисці може придушити новонароджену українську державність.

Щоб цього не сталося потрібно було б, щоб увесь існуючий адміністративно-господарський апарат лишився на місцях. Лишитися мають навіть комуністи—члени партії, відкомунізування їх буде проведено пізніше. Верховоди самі розбіжаться, а рядові партійці пізніше відбудуть відповідну покуту і включаться в ліквідацію решток того, що самі були натворили, і в розбудову нового життя. Не можна допустити самочинної розправи плебейської стихії, бо кожна краплина української крови для нас дуже дорога й кожна пара українських рук буде потрібна для відбудови великої руїни.

Колгоспи автоматично ліквідуються. Залежно від тієї пори року, в яку застане хвилина визволення, спільний колгоспний посів доводиться до кінця, збирається врожай і справедливо ділиться між усіма членами колгоспу. Поки урожай достигає, на полі вже витичуються нові межі нових господарств. Живий і мертвий реманент колгоспу належить всім його членам. Новий господарський рік починається за принципом спільної обробки землі. Увесь реманент машинотракторної станції належить селянам того району, який МТС обслуговувала. Поки нові господарства придбають собі новий реманент, доти всі господарства користаються машинами і знаряддями МТС за принципами спільного кооперативного користування. Дрібний реманент може бути відразу ж поділений між бувшими колгоспниками.

Земля вся передається у власність. Кожне село творить сільську земельну громаду. Сільська земельна громада перебирає від колгоспу землю і ділить її на окремі господарства між усіма селянами, які заявили своє бажання бути господарями і провадити трудове господарство. Землевпорядкування провадиться на підставі нового державного закону. При розподілі землі для нових господарств треба пам'ятати про всіх засланих і взагалі потерпілих за совєтської влади та їхніх нащадків.

Сільська земельна громада рішає про спосіб користування землею. У вільній Україні мусить бути повна свобода вибору способу господарювання. Трудові господарства —приватні і громадські — будуть рівноправні і дістава-

тимуть від держави однакову підтримку. В інтересі держави і цілої нації продуктивність господарства в переходовий момент не мусить підупадати. До цього буде стреміти аґрарна політика вільної України.

Тому в інтересах стабільности, продуктивности сільського господарства перехід від колгоспу через сільську земельну громаду до приватного трудового господарювання мусить відбуватися поступово без різних стрибків. При цьому тут іде лише про техніку господарювання. Сам же правний поділ колгоспів поміж новими господарями і закріплення за ними вічного права власности на землю відбувається відразу ж в перших тижнях чи місяцях по визволенню, розподіл здобутків праці по першому врожаю.

Земля ділиться не на душу й не на родину, а на господарство. Кількість землі, яка припаде на одне господарство, буде різна в різних господарських районах України: в степу господарства будуть більшого розміру, в лісостепу меншого, в лісах і горах ще меншого. Розмір господарства залежатиме від місцевих умов, від запасів землі, від кількости населення й т. п. Але розмір господарства мусить бути такий, щоб дане господарство могло забезпечити повне матеріяльне існування господаря й його родини, духовий розвиток її та товарову продукцію для ринку.

У визволеній Україні сільське господарство мусить бути повною власністю селянства і кожного селянина зокрема. Проте інтереси цілої української нації і держави мусять бути забезпечені. Кожне господарство, як земельна одиниця, неподільне. Землю в засаді не вільно продати, не вільно ділити. В спадщину землю слід передавати лише одномо єдиному нащадкові (напр. старшному синові). Решта дітей можуть дістати землю з земельних фондів або мають відійти до міста до інших фахових занять. Спадкоємець має сплатити своїм братам і сестрам належну їм долю батьківського господарства, не враховуючи землі на здобуття ними освіти й нових фахів. Цим підходом до міст, досягнеться повне опанування українських міст української промисловости українським елементом.

З дальших зобов'язань, які держава мала б накласти на неподільні господарства, могли б бути такі. Кожне господарство мусило б розбудувати собі відповідної величини й якости подвір'я, господарської будови, великі мешканеві будинки тощо. Господарство мало б мати відпо-

че мусять вони бути державними, можуть бути громадськими, кооперативними, земськими тощо.

Отже в вільній Україні земля віддана селянам у власність, господарство мусить бути неподільне, мусить бути віддана перевага громадам перед хуторами. Великі господарства будуть потрібні в достатній кількости й саме такі, які забезпечуватимуть загально-державні інтереси.

ПІД ЗНАКОМ РОСТУ

Між двома з'їздами

В серпні ц. р. минула перша річниця Установчого з'їзду Української Революційно - Демократичної Партії, що прийняттям „Програмових засад“, „Тимчасового статуту“ та вибором керівних органів також ф о р м а л ь н о поклав початок організованому революційно-демократичному рухові. Це була подія в нашому політичному житті виключного значення, бо таким чином довершилося об'єднання поступових і політично дозрілих елементів, що, визрівши в різних умовах української боротьби і знайшовшись в різних політичних організаціях (ОУН, УНДП, національний актив Придніпров,я з колишніх СВУ і СУМ'у та діячів Розстріляного Відродження), виросли понад рівень обмежених декалогів і доктрин, збагнули сенс колосальних змін, що трапилися на рідних землях під різними займанщинами протягом більш як чвертьстоліття, уяснили конечну потребу включення в міцну організацію нового типу численних резервів невикористаних досі ніде й іґнорованих політичних сил, які мали стати рішальним рушійним чиником майбутніх національно-визвольних змагань і творення української незалежної народоправної соборної держави. Волю до такого об'єднання, взаємного пошанування, детального опрацювання нових ідеологічно-програмових постулятів, що мали б зрушити і запалити до активної боротьби український трудовий чорнозем, та встановлення нових організаційних форм виразно заманіфестували протягом посиленої дводенної плідної праці і дискусій (8-10 серпня) ТРИДЦЯТЬ СІМ умандатованих делегатів від кількох десятків осередків Німеччини, Австрії, Бельгії та Італії. Проте, з'їзд також показав, що час ферментації поодиноких компонентів ще не скінчився, що потрібно буде ще новообраному проводові виявити чимало розважливости, оперативної гнучкости і вміння згладжувати гострі кути крайностей, що потрібно буде провести колосальну політично-виховну працю, поки ці компоненти перетво-

ряться в моноліт. Завдання були настільки поважні й відповідальні, наскільки й тяжкі. Щойно пізніше виявилося, що одна частина проводу й кілька делеґатів, на яких вони опиралися на низах, не тільки не здали собі справи з ваги цих завдань, а всупереч волі більшости, яка промовисто була зафіксована під час прийняття „Програмових засад“ весь час занедбувала життєво важливі ділянки партійної роботи, виявляла свою сторонничість до крайньо лівих, неосоціялістичних троцькістських позицій, намагаючись їх ґенералізувати; діяла фракційно, постійно порушуючи постанови Першого з'їзду і його основних документів. Після остаточного злиття цієї фракції з Українським Соціялістичним Об'єднанням і демонстративного виходу з пленуму ЦК УРДП ДВАДЦЯТЬ СІМ делеґатів Першого з'їзду, в тому числі більшість членів Центрального Комітету і цілий склад Контрольної Комісії, на вимогу більше як $^{2}/_{3}$ низових осередків рішили скликати надзвичайний партійний з'їзд. Акт диверсії, що його пляново і послідовно доконувала в наших рядах ця група, потяг за собою цілу зливу безличних наклепів політичних противників УРДП та спричинився до деякої пасивности і навіть відсіву нашого членства. Зате вияснення наших позицій і очищення рядів революційно-демократичного руху в час підготовки до Надзвичайного з'їзду принесли піднесення активности праці, поворот старих і прихід нових конструктивних сил.

Надзвичайний з'їзд

В днях 15-16 травня ц. р. відбувся II (надзвичайний) з'їзд за участю П'ЯТДЕСЯТИ ЧОТИРЬОХ умандатованих делеґатів. Приявність на з'їзді делеґатів від осередків з-поза Німеччини, що прибули на з'їзд, перемагаючи цілий ряд труднощів підпілля, викликала виняткове піднесення. Після відчитання чисельних привітань, вибору органів з'їзду і схвалення порядку денного з більш ніж двохгодинною доповіддю проґрамового характеру виступив генеральний секретар ЦК УРДП (Доповідь в скороченні друкується в цьому числі „НП“). Відразу ж після доповіді одноголосно було прийнято рішення в справі виключення з рядів УРДП троцькістської фракції та ставлення до УСО. Далі з'їзд заслухав співдоповідь секретаря організаційного відділу, після чого розгорнулися річеві дискусії. Як і пізніше, при обговоренні змін до „Про-

грамових засад“, дискусії в основному велися навколо трьох принципових питань: відношення українського революційно-демократичного руху до соціялістичного руху, аґрарної проблеми та місця і ролі приватної власности в новій Україні. Окремі дві доповіді про аґрарне питання і нашу міжнародню політику сприяли викристалізуванню розуміння великости завдань партії в революційно-визвольній боротьбі і державнотворчій діяльності нашого народу. В сьогоднішній українській дійсності, як відзначали делеґати в своїх виступах, український революційно-демократичний рух повинен в першу чергу, спиратися на ідеологічно-політичні настановлення українського народу, в другу — на такі ж настановлення інших, поневолених большевиками, народів і в третю чергу — на настановленнях світового демократичного руху, зокрема підпільного національно-визвольного демократичного руху країн з-поза залізної завіси. Для України й інших підсовєтських народів **ніякий** соціялістичний рух, як би він не був зреформований від марксо-ленінсько-сталінських догм, **ніколи** не зможе знайти мобілізуючих гасел для організації протибольшевицької боротьби. Співвідношення ж політичних і соціяльно-економічних сил у світі сьогодні показує, що соціялістичні рухи, прогресивні своєю теоретичною загальнолюдською настановою, уже не охоплюють собою і не втілюють повністю прагнень трудящих до соціяльної і політичної справедливости. Уже тепер можемо констатувати наявність у світі третьої сили, сили революційної демократії, руху трудящих, національного і соціяльного своїм змістом і формою. Соціялістичний рух в такій концепції, в якій він уклався в марксо-енгельсівській теорії, став явищем консервативним та історично себе пережив. Перед ним життя поставило дилему: або лишатися рухом чисто доктринерським, або зійти з доктринерських позицій і т. ч. стати соціялізмом „тільки за традицією“, наповняючи себе зовсім іншим змістом, набираючи зовсім іншого характеру. Для українського народу соціялістичний рух в його старій концепції є пережитим етапом, а коли брати до уваги такого їх противника, яким є большевизм, то він лишається тільки чинником пасивного спротиву. Відігравши позитивну ролю у визвольній боротьбі українського народу в р.р. 1917-21, український соціялістичний рух лишився натепер традицією, і-то традицією не тому, що соціялістичний, а тому, що в першу чергу він був рево-

люційним національно-визвольним рухом. Історично самим життям поставлений до дії є рух революційної демократії, єдино здатний перейняти всі позитивні здобутки дотеперішніх політичних рухів українського народу, в тому числі й традиційного соціялістичного. Велику увагу делеґати приділили також земельному питанню, правильне розв'язання якого стане мобілізуючим чинником для нашого селянства в протибольшевицькій боротьбі. Робітниче питання, питання пропаґанди, виховання кадрів і розбудови організаційної роботи були також актуальними темами дискусії, що загалом стояла на високому теоретичному рівні. Достатньо обговорені, змінені й доповнені „Програмові засади" і „Тимчасовий статут" після одноголосного ухвалення стали надалі обов'язуючими основними документами.

На пропозицію Контрольної Комісії з'їзд уділив абсолюторію до того часу діючому ЦК і приступив до виборів керівних органів партії.

Обравши ЦК, Контрольну Комісію і Партійний Суд, з'їзд покликав постійно діючі комісії для розроблення програмових питань, схвалив позицію делеґації в Підготовчій Комісії для створення Української Національної Ради, визначив до УНРади своїх делеґатів та прийняв цілий ряд інших важливіших рішень з ділянки внутуішньої політики.

Під знаком росту

Під знаком росту партії і активности нашого членства проходила підготовка до II (Надзвичайного) з'їзду. Під цим же знаком, в атмосфері виняткової діловости, однозгідности та усвідомлення всього комплексу завдань, які стоять на порядку дня перед українським визвольним рухом, відбувся і сам з'їзд. Оздоровлення атмосфери в середині партії розгальмувало наш рух, піднесло його авторитет серед інших партнерів та тисяч симпатиків, надихнуло делеґатів з'їзду і через них ціле членство до посиленої інтенсивної праці і боротьби. Останні звідомлення з місць доказують, що українські революціонери-демократи завойовують собі широке признання та належне чолове місце в українському політичному житті, а це приводить до наших рядів нові дозрілі і притомні сили.

З листів до редакції

Е. Е. ПОБУЖНІЙ

...Мені було дуже приємно читати Вашого листа, що з Вашого дозволу, висловлюючись Вашим виразом, випромінює ту силу та прагнення нашого народу, що, акумульовані до найвищої напруги, гнітились в умовах ворожих систем, аж нарешті тут, на вигнанні, перемагаючи байдужість, неприхильність, а подекуди й дріб'язкову злобу та заздрість „рідного“ політичного загумінку, проривається нарешті і викристалізовується в струнку форму руху широкого державницького маштабу і великої перспективи. І як же це приємно, що виростаючи з кількасотлітньої революційної традиції Придніпров'я і абсорбуючи в себе найпритомніший елемент всього нашого етнографічного терену, він, цей рух, без тріскучих деклярацій і зливи аґітаційного „словоблудія“ став воістину всеукраїнським. І як же це направду історично справедливо, що перше слово в ньому належить представникам найновішої еміґрації з метрополії. Бо, як це ще не дивно і може неприємно комусь, а в основному **вона** має право і здібність бути правдивим проводом і найпотужнішим рушійним чинником у національно-визвольному та державно-творчому процесі України. У винятково складному і багатогранному процесі нашої боротьби і творення держави, де кожне більше зусилля і найменший успіх знаходить і мусить знайти своє признання, ми „сіне іра ет студіо“ перші готові цінити кожного свого партнера, тверезо відбираючи всі арґументи „про“ і „контра“. Стара еміґрація з Наддніпрянщини на своїх плечах винесла левову частку боротьби в період перших визвольних змагань і творення української незалежної соборної держави — Української Народньої Республіки—вона зберегла традицію української державности й на вигнанні та творила нові духові цінності, гідно репрезентуючи українство і нашу державну ідею. Вона в значній мірі примушувала большевицьку Москву, хоч би про людське око, робити „відступи“ і послаблювати хоч на хвилину удавові кільця. Безумовно, тут в першу чергу Москва змушена була рахуватися з нездоланним масивом українського народу на рідних землях та з його національним активом, що безперестанку використовував кожну нагоду, в тому числі й тимчасові відступи, для організації підземних ударів і роз-

квіту української національної культури. „Стара" придніпрянська еміграція виділила з своїх рядів, що є дуже знаменним фактом, кількох теоретиків европейського мірила та визначних істориків національно-визвольної боротьби. Проте відірваність від постійно змінного процесу, що відбувався на рідних землях, не дала їм, як і іншому теоретикові М.Сціборському, реальних ґрунтових підстав для створення позитивної концепції. В якійсь мірі це завадило й І. Мазепі, що без сумніву спромігся на багато більше від своїх противників, якщо говорити про аналіз подій 1917-21 років і висновки на майбутнє. Окраїнні землі нашої метрополії, хоч і мали порівняно більші можливості для розвитку української теоретичної мислі, із зрозумілих причин не принесли та й не могли принести значніших теоретичних праць. Зате вони постачали тисячі інколи аж занадто запальних визнавців витворених доктрин, що під впливом доморощених провідників почали швидкоруч створювати міт „п'ємонтизму". Так родилася крім подиву гідної жертвености для української справи „теорія" і практика звихненого волюнтаризму, нетерпимости, погорди, голосної фрази, „чистого українства" супроти свого ж таки українського „варварського" Сходу і „голого Степу". Наслідки цієї „теорії" й практики були такі згубні особливо в перші місяці німецько-совєтської війни і масового вимаршу ідейних тисяч зазбручанської молоді, що йшла в більшості без елементарного знання людини й простору на схід від Збруча з наївною метою відразу заполонити всіх своєю ідеєю або грубою силою і нетактом виривати чвертьстолітні нарости большевицької системи на душі підсовєтського українця. Тоді то, зустрівшись віч-на-віч з дійсністю, що відразу стала проблемою, до розв'язання якої їх не підготовлено ні теоритично, ні практично, вони або впали жертвою ворожих сил, або заломилися, зневірились і, перетворившись у звичайних обивателів, „вицофувалися" знову на захід. Намагання пристосуватись мало малий успіх, інколи ніякий. Але найтрагічнішою річчю є те, що ця практика нічому не навчила ні провідників тих організацій, ні їхніх жертовних і фанатично в.дданих членів, що вони замість перешикувати свої ряди і переглянути свої постуляти, озлоблені неуспіхом і ростом нових сил, які справедливо перебирають від них кермо і кадри, в умовах виключно переходових і диктованих чужими силами роблять бридкої слави „табарову політику". Деклямуючи про

„край“, який у їхньому розумі не сягає знову далі від лінії Збруча, і ударним порядком втягаючи до своїх рядів всякого вихідця із східньо-українських теренів, а насправді провадячи скрізь антисоборницьку лінію затиску ініціятиви ліпших елементів з-підсовєтської займанщини, навіть в своїх рядах, вони сьогодні стоять не ближче і не вище того, що привело до сумної слави 1942-44 років. Саме в світлі цього якою ж безнадійною і безперспективною видається доля нинішніх націоналістичних організацій і якою ж конечною річчю є розгортання прапору революційно-демократичного руху, що спирається і буде спиратися на типові громадської людини, який витворивсь й сформувався під впливом найрізноманітніших позитивних і неґативних факторів на цілій Соборній Україні, що несе тепер неподільне ярмо московсько-большевицької окупації, як ніс перед цим ярмо нацистського невільництва. І якщо для нинішніх націоналістів — барагур були і лишилися незрозумілими сфінксами люди з-підсовєтської займанщини, то настільки ж чужими й незрозумілими видадуться їм їхні кревняки, які ділять тепер однакову долю з братами з Придніпров'я, Кубані, Галичини Буковини й Закарпаття. І разом з цим, настільки великі завдання й перспективи стоять перед УРДП, що єдино має змогу скапіталізувати нинішній досвід боротьби в рідних землях і вллнити в себе нинішній національний актив з-підсовєтської займанщини, якому лицарі сумного образу з Мечем, Ідеєю, Чином (неодмінно з великої літери!) приготовляють своїх недолугих провідників СБ і своєрідний „скринінґ“. „Без металевих слів і без зідхань даремних“, за світлої пам'яти Оленою Телігою, констатуємо не тільки кризу „людину визвольного руху“ в її краківськім виданні, а й з радістю вітаємо прихід до голосу нової придніпрянської еміґрації, що на даному етапі є єдиною дійсно рушійною та провідною силою в боротьбі за відродження України — передової держави на сході Европи, рівнорядного партнера „в народів вільних колі“, спільниці світового прогресу. Вітаємо прихід людини нової епохи, людини — с у ч а с н и к а, яку, крім невгнутої волі, характеризують ще блискуча думка і широкий розмах, велика душа й інтеліґенція, тверезий синтетичний розум, готовий критично сприйняти й скапіталізувати для добра нашої справи духові надбання і революційний досвід багатьох наших поколінь і народів світу. Було б дуже корисно і просто життєво необхідно для

успіху нашої справи об'єднати ось цих сучасників, сущих тепер майже в кожній політичній організації, де вони почувають себе білими воронами, в один революційно-демократичний рух, з яким ми зокрема, полонені вояки, зв'язуєм такі великі надії...

Вам певне відомо, що я був в Україні 1942-43-44 р. т. зв. „бандерівцем", бо, зустрівшися з ними, спільно боровся проти большевицької Москви, а не московського народу, а далі проти гітлерівців. Перебуваючи в полоні я, відірваний від життя, далі співпрацював з ними і міряв „воду решетом" працюючи для УГВР та думаючи, що цим працюю для України. Фактично ж „підливав та доглядав" черговий бур'ян на полі українського життя і боротьби за українську народоправну державу. Діями на Україні з 1941 по 1944 рік горджуся, але метушні, що робив у полоні, просто стидаюсь і бачу, що марнував час. Вони мене навіть так інформували про УРДП та Івана Багряного, що я було повірив їх наклепам про неокомунізм. Але останні події цієї зими та весни, стеження за внутрішнім життям ОУН, читання „Українських Вістей", листи Д. М. та Ваші, Бюлетень УРДП та останні Комунікати ЦК УРДП, друковані в „УВ", з'ясували мені все і викрили підлу брехню. Я остаточно розірвав з „бандерівцями", бо хочу іти правильним шляхом.

Цілком закономірним я вважаю відхід з рядів УРДП лівих неосоціялістів. Мені здавалось, що неосоціялісти розійшлися з більшістю УРДП через світоглядові та устроєві диференціяції. Так я сам, слідкуючи за дискусією в пресі, довгий час думав, так виходило з надісланого Вами Бюлетеню УРДП...

Я цілком приєднуюсь до того, що вже було оголошено в „Українських Вістях" про Другий З'їзд УРДП...

П. Д-к.

...Щодо мене, то Ваш лист має просто таки неоціненне значення, бо він породжує віру в перемогу світла над мряковинням, в перемогу дійсних життєвих ідей, ідей прогресивних над недоношеними, відірваними від життя назадницькими ідейками ... Довгождане поширення ідей і діяльности УРДП на терені далеко поза межами Німеччини серед нашої еміґрації є воістину великий крок Вашої організації. Після прочитання Вашого листа я сам собі подумав: нарешті, нарешті прийшов

кінець блукання наших земляків тут, у Великобрітанії. Тому вітаю Вас і бажаю Вам найкращих успіхів.

К. Д.

...Я винятково вдоволений із того факту, що тверезіші сили нашого еміґраційного загалу об'єдналися в революційно-демократичній партії. Це світле і відрадне явище нашого життя. Мене тішить, що з'їзд УРДП мав таку ділову атмосферу та збудив навіть у наших сиволосих почуття великого і прогресивного руху, якому належить майбутнє на нашій Батьківщині, бо він властиво бере коріння звідтіль, з тієї підпільної боротьби, яку проводив і проводить наш народ проти московського окупанта...

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІЯЛИ

Програмові засади

(Скореговані й затверджені Другим з'їздом УРДП 15-16 травня 1948 р.)

Український народ, разом з багатьма іншими народами Сходу Европи, перебуває насьогодні в стані національного і соціяльного поневолення й колоніяльного визиску в большевицькій тоталітарній системі СССР.

Ця система, як соціяльно-політичний комплекс, в своїй тридцятилітній практиці на тлі руху цілого прогресивного трудящого людства до справедливого ладу, — ствердила себе як явище глибоко реакційне, що стало великим і загрозливим гальмом на шляху здійснення ідеї національного і соціяльного розкріпачення трудящого людства.

В цій системі модерного рабства, під вивіскою „Союзу Соціялістичних Республік", всі менші й більші нації позбавлені елементарних умов національно-державного існування, а кожна людина зокрема позбавлена всіх людських прав і свобід.

Тому трудові маси українського народу, як і трудові маси цілого СССР, поставлені в непримиренну ворожу позицію до існуючого ладу й активно прагнуть до революційного знесення цього тоталітарного режиму поневолення і визиску.

Змагання українського народу і всіх поневолених народів СССР йде і йтиме спільно з усіма прогресивними силами світу, що борються за великі принципи соціяльної упорядкованости, національної і людської свободи та справжньої демократії.

Тому боротьба українського народу за незалежну соборну державу є складовою частиною визвольної боротьби поневолених Москвою народів Сходу Европи, ширше — складовою частиною всесвітньої визвольної боротьби колоніяльних і поневолених народів та прогресивного руху трудящих до справедливого соціяльного устрою.

Тільки такий український визвольний рух матиме цілковитий успіх, який, поставивши перед собою велику мету — самостійна народоправна Україна — зуміє змобілізувати навколо неї не тільки усі фізичні й духові сили українського народу, а й симпатії та реальну підтримку всього передового, змагаючого до соціяльної справедливости, людства.

Борючись за свободу українсько нації, УРДП стоїть на становищі розбудови широко розгорненої, закоріненої глибоко в народніх масах політичної організації, свідомої своїх завдань і здібної організувати й очолити всенародню плянову визвольну акцію та повести трудящі маси міста і села до перемоги.

Творячи таку революційну організацію, УРДП відкидає всяке теоретичне доктринерство і виключність будь-якого філософічного вчення і об'єднує всі ті революційні елементи, що стоять на таких основних програмових засадах:

1. Українська Революційно-Демократична Партія є партія трудового народу, яка першим і головним своїм завданням ставить вибореня національної свободи і незалежности для української нації в цілому, як першої передумови для її існування та історичного розвитку.

2. Відновлення шляхом революційної боротьби української самостійної соборної держави з забезпеченням у н й усіх демократичних свобід, ліквідованих большевицькою диктатурою.

3. Політична й особиста свобода, свобода слова, преси, зборів та економічна незалежність людини й громадянина.

4. Всі громадяни української держави, незалежно від національного похордження, віровизнання й політичних переконань, є рівні перед законом і користуються всіма правами людини і громадянина, що ґарантовані конституцією.

5. Соціяльно-політичний устрій в українській державі не може бути накинений будь-ким згори, а має бути остаточно вирішений всенароднім, на демократичній основі проведеним плебісцитом.

6. Вся господарська і політична система, запроваджена на наших землях комуністичною, большевицькою диктатурою, ліквідується, як антинародня.

7. В українській державі банки, шляхи сполучення, важка промисловість, надри, копальні та ліси державного значення є власністю нації.

8. Промислові заклади та підприємства недержавного значення передаються у власність господарсько незалежним муніципалітетам, сільським громадам, кооперативам та вільним робочим виробничим товариствам.

9. Поруч з цим надається громадям української держави воля розвитку приватніх підприємств в межах діючих законів.

10. Державно-капіталістична колгоспна і радгоспна система ліквідуються. Вся земля і майно передаються у власність селянству з вільним вибором форм землекористування і господарювання.

11. Державно-капіталістичні МТС зі всім майном передаються у власність незалежній від держави сільсько-господарській кооперації.

12. Для піднесення культурного рівня сільського господарства в цілому організуються спеціяльні с-г. станції, племінні господарства та різні науково-агрономічні заклади на земельних фондах держави.

13. Продаж і купівля землі в засаді виключається. Може бути допущена лише в окремих випадках, передбачених спеціяльним законом.

14 Большевицька система торгівлі в усіх її формах ліквідується. Основною формою внутрішньої торгівлі є незалежна від держави кооперація.

Рівночасно допускається існування приватної торгівлі.

15. Зовнішню торгівлю провадиться за регулюванням і контролею відповідних державних органів.

16. За всіма громадянами забезпечується право приватної трудової власности як на засоби виробництва, так і на всі матеріяльні надбання.

17 За всіма громадянами забезпечується повна свобода професійних спілок.

18. За всіма громадянами забезпечується законом вільний вибір професії, місця праці та свобода трудової ініціятиви.

19. За всіма громадянами української держави забезпечується повна свобода совісти, віровизнання та релігійних переконань. Держава має стояти на засаді цілковитого невтручання, визнання і толеранції церкви.

20. За всіма громадянами української держави забезпечується право на безкоштовну початкову, середню і вищу освіту.

21. Непрацездатні, хворі, старі та діти-сироти забезпечуються зі спеціяльних фондів держави.

22. Забезпечується вільний розвиток і діяльність технічних, наукових, мистецьких, спортових та інших культурних товариств та закладів.

23. Самостійна українська держава і справедливий народоправний устрій в ній є для Української Революційно-Демократичної Партії найперший засіб всебічного духового, національного і соціяльного розкріпачення, досі визискуваного українського народу, піднесення його національно-культурного рівня та забезпечення найвищого матеріяльного добробуту.

Українська Революційно-
Демократична Партія

Рішення 2-го Надзвичайного з'їзду УРДП в справі УСО

На сторінках часопису „Наше Життя“ №1 та 3 за 1948 р. було здекляровано створення т. зв. Українського Соціялістичного Об'єднання, куди нібито входить і УРДП, і що було прочитане усіма членами партії з подивом.

2-й Надзвичайний з'їзд УРДП в зв'язку з цим констатує: Проблема злиття українських соціялістичних Партій з УРДП була розглядана за п'ять місяців до появи публікацій в „Нашому Житті“, а саме 7-8 серпня

1947 року на 1-му з'їзді УРДП, а початі переговори багато раніше. З'їзд, обговоривши це питання всебічно, постановив: ніякого злиття з укр. соц. партіями в одну партію, де б розчинилася УРДП, змінивши свою організаційну структуру і ідейно-програмові напрямні, — не може бути.

Єдина можлива форма злиття — це влиття членів укр. соц. партії в УРДП, зі збереженням назви УРДП та ідейно-програмового обличчя. Всі інші варіянти, які б виникли в процесі переговорів ЦК з Союзом Соціялістів, можуть бути зреалізовані лише з санкції спеціяльно скликаного для того з'їзду УРДП. Особливо в питанні зміни назви нашої партії.

Тому ж постанову пізніше виніс в цій справі і 1-й пленум ЦК УРДП. Обидві ці постанови були сперті на засаді творення нового політичного руху, на усвідомлення виключеної ваги і потреби в такій політичній партії, яка не тягла на собі ніякої партійної спадщини, а відкривала б нову сторінку в розвитку української політичної думки.

Одначе, всупереч цим постановам злиття з соціялістичними партіями було доконано в формі УСО. Причім здекляровані матеріяли — декларація, програмові засади і маніфест — є нічим іншим, як доказом створення фактично єдиної політичної формації, — соціялістичної партії, складеної з трьох старих соціялістичних партій і нібито УРДП. Це було зроблено через голову ЦК і всупереч постанові 1-го з'їзду групою членів ЦК — лівосоціялістичного напрямку.

Констатуючи це 2-й Надзвичайний з'їзд УРДП постановляє:

1. Засудити факт доконаний ліво-соціялістичною фракцією — втягнення УРДП до УСО, як порушення постанов 1-го з'їзду УРДП та пленуму ЦК.

2. Довести до відому українського соціялістичного світу, що твердження про входження УРДП до УСО не відповідають дійсності. До Українського Соціялістичного Об'єднання УРДП не входить і ніколи матеріялів, публікованих в „Нашому Житті", не підписувала і підписувати нікому не дозволяла.

3. По відношенню до Союзу Українських Соціялістів УРДП стоїть на засаді щирої співпраці як на внутрішньо-українському так і на зовнішньому фронті, на засаді толеранції і підтримки в усій позитивно-творчій роботі.

УРДП завжди буде співпрацювати з Союзом Українських Соціялістів в боротьбі за осягнення основної спільної мети — виборення незалежної, державної суверености українського народу.

Постанова 2-го Надзвичайного з'їзду УРДП в справі ліво-соціялістичної групи

1) За порушення постанов 1-го з'їзду УРДП в справі обєднання з Союзом Українських Соціялістів,

2) за порушення партійної етики в чинностях:

а) замиканні у фракцію і керівництво секретаріятом ЦК в фракційний спосіб поза спиною решти ЦК,

б) саботування скликання пленуму ЦК з допущенням ошуканства (після порушення постанови з'їзду),

в) публікація вульгарно-наклепницької відозви (фотодруком — теж після порушення постанов з'їзду), підписаної цілою лівою фракцією в числі 6 осіб, розрахованої на дискредитацію решти членів ЦК,

г) ряд виступів по осередках з промовами, подібними до згаданої публікації,

3) за демонстративну неявку на цей 2-й Надзвичайний з'ізд партії, всупереч розісланим запрошенням, ліву фракцію в числі шести осіб виключити зі складу членів У Р Д П, про що й довести до відому всіх осередків УРДП.

Всіх поодиноких членів низових осередків, що поділяють лінію і практику цієї виключеної ліво-соціялістичної групи, — в тім випадку, якщо вони не підпорядкуються постановам і рішенням даного з'їзду та обраним керівним органам — виключити зі складу осередків.

Постанова 2-го з'їзду УРДП про друкований орган УРДП

З огляду на те, що з 3-го числа журнал „Наша Боротьба“ став виключно органом соціялістичної (точніше: з троцькістськими тенденціями) групки, яка оформилася в окрему фракцію і провадила свою лінію авторитетом цілости, а тепер одноголосною ухвалою делегатів II-го з'їзду виключена з рядів УРДП і журнал „Наша Боротьба“—не вважати приналежним до УРДП.

II-гий з'їзд УРДП заявляє, що дальше підшивання цього органу вилученої фракційної групки від УРДП є ні чим іншим, як спекуляцією на авторитеті і політично-

му капіталові УРДП з одного боку, та свідомим диверсійним маневром, розрахованим на компромітацію УРДП — з другого.

Це ж саме стосується в однаковій мірі і до журналу „Юнацька Боротьба“, що його ніби видавав „комітет студентських осередків УРДП“, а насправді — та ж фракція „соціял-поплентачів“.

Від 16. травня 1948 року центральним органом УРДП є журнал під назвою „Наші Позиції“.

14-16 травня 1948 р. II з'їзд УРДП.

ЗМІСТ

СВОБОДА ! НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ! ДЕРЖАВА !

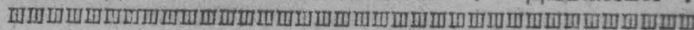

Наші позиції

УКРАЇНСЬКА ДЕМОКРАТИЧНА РЕСПУБЛІКАНСЬКА ПАРТІЯ.
/У.Д.Р.П./

1 9 4 5 р.

I.

Т е з а, яку висуває само життя в нашій /українського народу/ історичній боротьбі за незалежність, т е з а, яку висуває життя с ь о г о д н і - в тім хаосі, ім"я якому "українські політичні сили", та в цім моменті ревізії, усвідомлення помилок і підготовка до чину з а в т р а, з в у ч и т ь к а т е г о р и ч н о:

а/ Ніяка боротьба за Українську Державу по вчорашньому - н е м и с л и м а.

Ніякі групки, секти, політично-збочені ріжні українські "Ку-клукс-клани", ані по одинці ані докупи складені, а тим паче поодинокі, навіть найгеніяльніші, але розпорошені особи, Української Держави не виборять і не здобудуть.

Ніяка т.зв. "консолідація", механичне з"єднання неповновартісних, збанкрутованих, політично неписьменних одиниць, справі не зарадить.

б/ Українську Державу вибере й здобуде л и ш е у к р а ї н с ь к и й н а р о д КЕРОВАНИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКОЮ /щодо свого ідейнополітичного рівня і маштабу/, ЗДИСЦИПЛІНОВАНОЮ, ДОСКОНАЛОЮ РЕВОЛЮЦІЙНОЮ ТЕОРІЄЮ ОЗБРОЄНОЮ П А Р Т І Є Ю ЯК СПРАВЖНІМ А В А Н Г А Р Д О М В Е Л И К О Г О Н А Р О Д У.

в/ Така партія мусить бути п о л і т и ч н о ю п а р т і є ю - проводом народу і його чільною боєвою армією - В ПОВНОМУ РОЗУМІННЮ ЦЬОГО СЛОВА, ВІДПОВІДНОЮ ПО СИЛІ ДО ІСТОРИЧНИХ ЗАВДАНЬ І ГІДНИМ ПРОТИСТАВЛЕННЯМ ПОЛІТИЧНОМУ ПРОВОДОВІ ВОРОГА, зібравши в себе досвід, набутий за чверть століття українським народом обабіч Збруча.

г/ Такий провід - такий пробоєвий авангард нації - мусить бути виразником волі не запаморочених "великих одиниць" - отих "сочинителів" "абстрактних ідей" та псевдо-українських доктрин, не виразником волі збанкрутованих "вождів" та "філософів", а в и р а з н и к о м в о л і у к р а ї н с ь к о г о н а р о д у, і н о с і є м й о г о к о н к р е т н о ї ж и т т є в о ї і д е ї.

д/ Така п а р т і я мусить бути не знаряддям до ведення міжусобної безплідної дискусії про примат Духу чи Матерії, а з н а р я д д я м б о р о т ь б и у к р а ї н с ь к о г о н а р о д у з а с в о ю Д е р ж а в у, о р г а н і з а т о р о м і с т р а т е г о м т о ї б о р о т ь б и в к о н к р е т н и х у м о в а х, п р и к о н к р е т н и х о б"є к т и в н и х д а н и х.

є/ Така п а р т і я мусить бути носієм в с е м о б і л і з у ю ч о ї /а не "всеобіймаючої"!/, в о й о в н и ч о ї і д е о л о г і ї і то такої, що мала б коріння не в сфері "волюнтаристичних абстракцій" /типу ідеї світового комунізму, а чи "націоналізму ради націоналізму", "сліпого динамізму" тощо/, а в с ф е р і волюнтаристичних, а л е з е м н и х п р а г н е н ь у к р а ї н с ь к о г о н а р о д у, в с ф е р і п р о с т и х, а л е в с е с о к р у ш а ю щ и х п р и с т р а с т е й т о г о п о г р а б о в а н о г о н а р о д у, я к и й х о ч е в и б о р о т и т е, щ о є з в и ч а й н е і н о р м а л ь н е, а л е ч о г о в і н н е м а в.

Тобто, в основі ідеології мусить бути істина, що історичний процес то є не "боротьба світоглядів", а боротьба за і с н у в а н н я, а в і д т а к - б о р о т ь б а з а п а н у в а н н я н а д м а т е р і я л ь н и м с в і т о м.

е/ І нарешті:

Така п а р т і я мусить мати за становий хребет не філософську доктрину, а п о л і т и ч н о - с т р а т е г і ч н у д о к т р и н у завершену високою ідейністю та незламною волею до боротьби за

свою ідею та її реалізацію.

Ідея, що мусить вкладатися в три слова -СВОБОДА. НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ДЕРЖАВА.- будучи рушійною силою партії і мас, однак не є вистачальною передумовою, щоб вибороти державу і здобувати її. А значить і не є вичерпною якістю партії, як проводу нації. Самої ідейности замало. Потрібне ще вміння. Державу бо виборе і втримає зрештою не так висока ідейність, а вже зовсім не філософський світогляд чи філософська доктрина, як досконала політична стратегія, що навіть ідеями диспонує як знаряддям, ставлячи їх на слугування меті.

Ось та теза, що її ставить життя, як першу і головну передумову успішного ведення і завершення наших /українського народу/ державницьких змагань.

Чи є ті реальні можливости, що гарантували б реалізацію цієї тези? -Так. Є.

Нарід, що пройшов 25-ти літній суворий політичний вишкіл, не тільки дозрів до того, щоб мати гідний політичний провід, ідейно організований авангард, а й видав у вигляді безкінечної кількости високоякісних одиниць ті сили, що нині є розрізнені але що в масі своїй становлять той п о т е н ц і я л ь н и й а в а н г а р д, не введений в дію досі лише тому, що процес не дійшов ще свого завершення і що до того не вибила була ще відповідна година.

Цей потенціяльний авангард т е п е р чекає оформлення і керуючої волі, щоб перетворитись в а в а н г а р д п р о б о є в и й, грізний для ворога і гідний свого великого народу.

Організувати його і рушити до бою, започаткувавши тим новий і вирішальний етап наших державницьких змагань - т о є з а в д а н н я м ч а с у.

РЕВІЗІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АНАРХІЇ ТА СПРОБ ЇЇ ПЕРЕБОРЕННЯ - В СВІТЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ПОЛІТИКИ?

Іспит, що його складали всі українські політичні сили /всі угруповання/ за ці роки ідейного і фізичного походу на схід,- не складено.

Розрядка українського войовничого націоналізму прошуміла для Великої України як постріл холостим набоєм, без належних наслідків і відгуку. Кількість жертв складених на вівтар української державницької ідеї страшно непропорційна результатові. Іспит не складено!

Ось це той реальний і болючий факт, що є нині причиною стану депресії у одних, заломання у других і шукання правильного шляху, так би мовити "генеральної лінії" і організаційних форм українського визвольного чину для третіх, найбільше вольових, чесних і звільнених з приватних амбіцій.

Це шукання "чогось" є характерним і найбільше позитивним явищем в сьогоднішній українській дійсности по цей бік кордону, і сподіваємось - по той. Сподіваємось, бо певні. Шукання правильної лінії, готуючись до наступного етапу боротьби, через усвідомлення помилок та їх засудження в минулому,- є запорукою того, що лінію ту буде знайдено.

Отже - іспит не складено.

Чому ж не складено іспиту, і як це розуміти?

Тому, що не вибороли Української Держави мілітарно? Ні. Цього ніхто й не вимагає, бо було б безглуздям ставити таку вимогу у вчорашній дійсности.

Іспит не складено тому, що всі політичні угруповання без винятку, що репрезентували собою заЗбручанську політичну школу та українську еміграційну, виявили себе як сили абсолютно не зрілі для ставлення української державницької проблеми в сьогоднішній всеукраїнській дійсности; не зрілі для організації народних мас в тій українській дійсности і мобілізації до боротьби за свою державу.

Жодне з політичних угруповань не спромоглося поставити отої реальної і чіткої соціяльно-політичної і державницької концепції, отого історичного маяка, що був би дійсно символом нової епохи в житті нації і дороговказом, змобілізовуючи народні маси до чину вчора, сьогодні і на майбутнє. Мало було сказати масам "Самостійна Україна". Треба було це вкласти в цю форму конкретний, і то не будьякий, а єдино сприйнятливий і правильний з погляду абсолютної більшости українського народу - отих "робітничо-селянських мас",- програмовий мобілізуючий зміст, що доводив би високий політичний рівень того чи того угруповання і породжував би віру в нього, як покликаний дійсно до історичної місії на провідницьку, авангардну ролю. Тобто воздвигнути таку концепцію, що навіть після фізичного розгрому групи, жила б в масах і породжувала б нових своїх знаменоносців. А воздвигнути її можна тільки на соціяльній основі /яку так зігнорували політ-містики!/, обминаючи дразливі і непотрібні дискусії про "примат Духу чи Матерії", коли дійсність вимагає боротьби за примат життя.

Це було б виграним на пройденім етапі, і це було б свідоцтвом складення іспиту. Але... Український народ чекав отого "Месії" та так і не дочекався. На це не спромоглося жадне з політичних угруповань.

Тому що не хотіло? Ні, тому що не м о г л о, по своїй природі не могло, з низки глибших причин в нім же заложених.

В цім була ахілесова п"ята українського політичного чину в цілому. Стосується це як і тих, що ходили на Схід, так і тих, що не ходили, намагаючись будувати Українську Державу здалеку, впливаючи на той "Схід", що в особі українських робітниче-селянських мас наблизився до них кинений в Европу, і перед яким ті "творці української держави" засвідчили свою цілковиту безпорадність, мізерність, а водночас призирство і ворожість до того "Сходу".

Два українських світи - східно-український матеріялістичний і західний - ідеалістичний - зустрілися...Та так і залишилися двома окремими світами, з незагаченою, а ще безмірно поглибленою прірвою між ними. І те поглиблення було в найбільшій мірі вислідом політичного чину тих груп, отої, з дозволу сказати, "політики" отого попису конюктуристів і орієнтаторів між ними.

А найперше тому, що в основу тої "політики", того "політичного державницького чину" була покладено страшенно важлива "державницька" проблема:- що важніша для українського народу нині - "ДУХ" чи "МАТЕРІЯ"? Ось де був центр ваги! Ось що було "всеобіймаючою" проблемою!

В цім то і є корінь всього зла. Забагато було войовничого "Духу" і замало політичного розуму. Корінь той заложений в самій ідейно-політичній основі тих угруповань,вишколених безвідповідальними еклектиками від філософії і фантастами,а то й недоумками від політики на придуркуватих концепціях "сліпого динамизму", "чину для чину", "стихійного сліпого буяння", "націоналізму ради націоналізму" і т.д., або це й на апологетиці виссаного з пальця українського м о н а р х і з м у опертого на "р е ш т к и у к р а ї н с ь к о г о з м о с к о щ е н о г о т а с п о л ь щ е н о г о д в о р я н с т в а"- і зовсім не вишколеного в політиці та не обізнаних з тим, в якій епосі вони живуть і щ о я в л я є с о б о ю о т о й "с х і д" - о т а С х і д н а У к р а ї н а в ц і л о м у с в о є м у к о м п л е к с і.

Згідно з усім тим вишколом питання про політичне провідництво нацією не стояло, як про провідництво верхівки органічно зв"язаної з цілим, а стояло питання про волюнтаристичне "нав"язування містичної волі одиниць" тій нації, нав"язування "сліпого буяння" тих одиниць та групок "вибраних цілій нації, не вдаючись в те,що тая нація собою являє нині, що вона думає та що вона хоче. А так як самокритичного ставлення до себе і почуття міри в тій "апотеозі сліпого буяння" бракувало, і так як тих груп було кілька і кожна мала свою "містичну" "сліпу волю", що виключала інших, то це призвело до того хаосу який ми й маємо. І до тих вислідів що називаються "розбитим коритом".

Хаос цей знаменитий тим, що він був /і є!/ війною всіх проти всіх війною в війні. І то українською "самоїдською" війною в війні імперіалістичних акул на наших землях. І може тому політичним угрупованням не було часу думати над всеукраїнськими проблемами, що вони були цілковито заабсорбовані тою проблемою міжгрупових стосунків, міжгрупової боротьби.

В кожнім разі другою ахілесовою п"ятою /Ахілес правда мав лише одну п"яту уразливу, але українці довели, що уразливих п"ят може бути стільки скільки є нів/ була ота українська а н а р х і я в політичному житті і чині, анархія,що була вчора і що триває й досі, і що має симптоми надзвичайної живучости. І була та анархія /і є!/ явищем хоч і прикрим, проте закономірним, як практичний вияв теоретично прищепленого українського націонал-анархізму, прищепленого як віспа його апостолом і батьком.

Слава Богу, що то здасться прислужиться як інвакція, проти захорування анархізмом справжнім, анархізмом ради анархізму. Та тільки це мало тішить, бо шкоду заподіяну українській справі тою анархією вчора тяжко направити. Український політичний рух зробив собі кепську марку, засвідчив себе перед цілою Україною / про це нам ходить більше навіть ніж про зовнішній світ/ як рух нездібний не тільки розв"язати державницьку проблему у всеукраїнському маштабі, а навіть не здібний скоординувати дії між собою - між кількома угрупованнями - для цеї загальної мети.

Там де проблема боротьби за Державу /за державу многомілійонового народу!!/ підмінена проблемою боротьби політичних груп між собою "не на життя а на смерть", або ще й проблемою орієнтації "на дядю",- там годі сподіватися в е л и к о г о е п о х а л ь н о г о ч и н у, годі сподіватися позитивних наслідків, гідних провідної еліти великого народу.

Вислідом всього того ідейно-політичного хаосу та міжусобної анархії сталося оте законне цілковите банкрутство, що ми його й маємо тепер.

Не збанкрутувало цілком тільки хіба ліве революційне крило /охрещене іменем Бандери/, що хоч і не мало достатнього політичного вишколу, але мало мужність і фанатизм зайняти гідну поставу підтримкою стихійного відруху мас проти обох інтервентів, організацією їхнього збройного спору обом імперіялістичним потугам. І тим надбало перед очима цілої України деякий політичний капітал, що одначе не творить достатньої противаги всім недотягненням і помилкам.

Але при всім тім і це крило підсічене загальним банкрутством, що тягне його як камень на дно разом з усіма. Решта угрупувань збанкрутувало цілковито, хоч і не хочуть того визнати, чи бодай усвідомити.

Здавалось би, що після всього прийшов час рішучої ревізії і радикального перешикування по всьому українському політичному фронту, користаючись з тої павзи, що зайшла зараз. Далебі минув такий час і пройшли такі події, що й найзеленіший мусів би дозріти вже. Та ба, все триває далі, ідучи по старій лінії, за законом сліпої інерції. Навіть землетрус спричинений падінням гітлерівської Німеччини, падінням націонал-соціялістичної імперії з усіма її ідейно-політичними атрибутами разом не в силі був тої сліпої української інерції спинити ані обірвати. Анархія триває. Про це свідчать нові "діла".

Боротьба за державу підмінена м і с т и ф і к а ц і є ю тої боротьби, а боротьба міжгрупова утотожнена з боротьбою за державу. І все те дірки від бублика не варте, коли дивитись на все з республіканської площини, з отої всеукраїнської рівнини.

Спроби переборення цеї анархії були роблені ще до розпаду гітлерівської імперії. Життя висунуло тоді кличі про потребу творення єдиного національного революційного фронту, консолідації всіх українських політичних сил. Але в тих сил до того не було доброї волі. Хоч тоді то було кричущою потребою.

Тепер робляться спроби в тім же самім плані, але так само не має до того доброї волі. Та й нема тепер в тому потреби - в такій механічній консолідації, чи то пак "солідаризації".

Коли до розпаду Німеччини, у тій політичній кон'юктурі це було потрібне і могло дати позитивні наслідки в інтересах цілого українського народу, то тепер це не потрібно і саме в інтересах того ж українського народу.

Консолідація всіх груп була доцільна ДО банкрутства, і зовсім шкідлива буде ПІСЛЯ банкрутства. В першім випадку навіть той хто мав попсовану репутацію, міг її тим направити, а в другім - навіть той єдиний хто мав би добру репутацію, або принаймні не остаточно попсовану, загу-

бить її і тим загубить шанси, що ще будуть потрібні в інтересах українського народу.

Хто не здав іспиту вчора, той уже його не здасть, ані по одинці, ані об"єднавшись до купи. Можна справді щиро перебудуватись, але не можна змінити зароблену репутацію. Відмежуватись від учерашнього і переконати в тому світ - то для збанкрутованої фірми складна ділема. А ще складніша ділема - прийти знову на Україну і не бути там взятим в багнети самим же українським народом.

Отже.таки,- що з воза впало, те пропало. Це що до політичних фірм.

Пробі!.. Уявляємо який шалений опір викличе така одверта і прямолінійна критика у тих, кого вона стосується. Ми це знаємо. І було б дивно, як би вона не викликала. Про те ж і мова ввесь час - про наше "саможерття", яким ми підмінили боротьбу за державу. І як що ми й зможемо з рештою створити "єдиний фронт", то в чотирьох проти п"ятого.

Тим часом, той, кому справді дорогі інтереси нації, той не боїться і не мусить боятись навіть найсуворішої критики, а надто самокритики. Мужність і суворість до себе - ознака чесних і високоідейних. Ознака покликаних долею до історичної місії і чесно виконуючих ту місію. Хто не робить - той не помиляється. Лиш треба вміти усвідомити помилки і вміти виправити їх вчасно, рішуче і одверто.

Один з "теоретиків" вчив в таких випадках "розправлятись з своїми теоретичними противниками ножем". Це засвоєно було добре і практиковано інтенсивно на самих собі з усією силою "сліпого динамізму". Ну і що ж??!..

Оказується - легше всього орудувати ножем, але від цього розуму не прибуває. Особливо коли орудувати ножем проти своїх же "инакомислящих",- це найлекше і найпростіше. Тільки ж цілі системи побудовані на такій засаді взаємовідносин в собі, скрахували. І італійський фашизм; і німецький націонал-соціялізм. На це приречений і і більшовицько-російський фашизм. Останній цей ножовий принцип ввів у себе в закон. І як хто що й мав право вважати цей принцип за найбільший первень своєї ідеології - то це большевизм. Але ми його перевищили. Большевизм бо, як партія високого політичного хисту, в стадії боротьби за "торжество революції" не вживав цього аргументу до тих противників, які хоч і були теоретичними противниками, але йшли до тої ж мети до соціяльної революції і повалення царату, а значить ллятi воду на той самий млин. І тільки коли захопили владу, тоді вдалися до цього аргументу, як найпростішого.

Отже,- для багатьох нині стоїть складна ділема і треба суворої до себе самокритики, щоб знайти правильний шлях і стати на нього.

Шукати виходу з ситуації по лінії найменшого опору, в спосіб механичного об"єднання знецінених, дрібних якостей величин,- то є величезна помилка. Хоч кількість, кажуть, і переходить в якість, але в даннім випадку сума сконсолідованих українських угруповань сьогодні не переступить якісно кожного з них зокрема. І коли вони по одинці не здали вчора іспиту на політичний провід нації, то не здадуть вони його і в купі тепер.

Який же шлях для всього справді ідейного, вольового, дієздатного,- того, що становить собою справжній політичний актив нації, і то обабіч кордону? І яка генеральна лінія завтрішнього чину, на новім етапі українських державницьких змагань?

Про це вже сказано у вступі.

Шлях - таки консолідація. Але не механічна консолідація збанкрутованих груп і сект, а ідейна і організаційна консолідація людей, на інших політично-програмових засадах і в іншій формі,- о р г а н і з а -

ц і я о т о г о розпорошеного авангарду в т у з г а д у в а н у ф о р м у, і м"я я к і й П А Р Т І Я. З прикметами не провінційної групки, а всеукраїнської - своїми якостями і маштабом політичного мислення та чину - п а р т і ї.

У нас ігнорували слово "партія", надавши йому окремого, сакраментального ніби змісту, киваючи на "партійництво", та "партійні програми".

То дивлячись як підходити до справи... Коли підходити не з філософських провінційних позицій "сліпого динамізму", а з державницьких позицій розумного чину, то тільки така форма може бути приємлема - партія.

Не партія для партії, скажімо, носій ідеології, в основу якої покладено хибну концепцію, що історичний процес ніби то є спричинений боротьбою світоглядів. А партія як авангард українського народу, яка в основу своєї войовничої ідеології кладе залізну істину, що в основі всього історичного процесу лежить боротьба за існування, а відтак - за панування над світом особи і спільноти осіб, ім"я якій /спільноті/ в наш час є н а ц і я. Партія, яка ту боротьбу за існування і панування нації ставить своєю метою. Єдиною!.. Ніяке волюнтаристичне розмахування паперовими /і навіть реальними/мечами/ цієї залізної істини не змінить. Америку відкрито раз і вже її не можна ані закрить ані заперечить. І немає в тім потреби, навпаки,- безхребетній ідеології ми мусимо ставити ідеологію з реальним залізним хребтом.

Отже, те що нам потрібно - це партія і то така що своєю ідейно-політичною основою /підкреслюємо-політичною/ і організаційною структурою здібна вмістити в собі на одній площині /ім"я якій державницька ідея/ і представника вчорашнього "ідеалістичного" світогляду - ентузіяста наших державницьких змагань, і такого ж ентузіяста - представника "матеріялістичного"світогляду. І не зударяти їх лобом, а виковувати з них носіїв нового войовничого українського світогляду, і насамперед - нашої войовничої боєвої ідеології.

Не релігійна каста бо вибори державу, а політична партія, об"єднуючим цементом якої має бути не релігійна приналежність, а ідея, що вміщається в трьох словах, загальнообов"язуюча і надрядна, як надрядною є держава над усіма сектами, церквами і соціяльними групами та клясами.

Наше лихо не в тім, що Україна мала багато партій, а в тім що вона не мала і не має жадної справжньої партії з усіма відповідними до завдання і до духу епохи прикметами,- партії не авангарду кляси, не авангарду якоїсь соціяльної групи, а авангарду цілого українського народу. І не було для того передумов.

Поки був народ роздираний з середини цілою сумою протиріч і насамперед протиріч соціяльних /навіть обминаючи те, що він стояв на низькому рівні політичного розвитку/- годі було сподіватися на єдиний національний провід. Можна тут скільки завгодно розмахувати паперовими мечами проти такого - ах ! - ах !- "матеріялістичного мислення",- від того нічого не зміниться. Самої волі одиниць замало, щоб впливати на історичний процес.

Сьогодні ж ті передумови на Україні створені. Створені самим же ворогом, в наслідок всіх кривавих вивісекцій пороблюваних над українським народом протягом чверті століття. Передумови ці полягають в тім, що український нарід уже не є роздираний соціяльними протиріччями конгльомерат, а являє собою соціяльно-одноцілу, монолітну масу з єдиним знаменником - безправ"ям, злиднями, і глибоким внутрішнім протестом проти існуючого порядку речей.

Єдність соціяльних інтересів, а значить і єдність і н т е р е с і в і д е й н о-п о л і т и ч н и х є тою прикметою, що відрізняють сьогоднішній український народ від учорашнього. І ось цим він є цілком приготований до того, щоб бути очоленим і веденим є д и н и м н а ц і о н а л ь н и м /н а р о д н и м/ п р о в о д о м і такого м а ш т а б у, як було сказано.

Але той провід мусить, бувши вірним і логічним вивершенням нації, пам"ятати таких шість моментів:

1. Використовуючи внутрішні протиріччя в СССР і будуючи на них свою тактику, пам"ятати, що ті протиріччя є однаково діючими як проти системи большевицької, так і проти кожної, яка буде негодна їх розв"язати.

2. Український народ є реаліст і деклямацією про абстрактні ідеї його можна зворушити, але ніколи не можна вже пірвати до чину. Натомість його /як і всі інші народи там/ можна пірвати до фанатичного чину життьовою його проблематикою.

3. Український народ є політично дозрілий, народ, це немає неписьменних в широкому розумінні цього слова, і хоч є в положенні "смерда", але ним не є, і прекрасно орієнтується в усіх "вождях" і "визволителях" після перейденого вишколу.

4. Український народ з причини соціяльного і світоглядового порядку ніколи не прийме отого націонал-анархізму, отого "сліпого буяння одиниць" в донцовській і подібній редакції. Особливо сьогодні - після німецької та більшовицької практики, після гітлерівської "нової Європи" та сталінського "світового комунізму", ніякі абстрактні "ізми" не викличуть іншої реакції крім скаженого опору.

5. Український народ не шукає дороги назад, а лише вперед. Шукає досконаліших і найвигідніших для себе форм державнополітичного устрою, який би виріс з тих передумов, що існують, без повороту до капіталістичного чи феодального закріпощення мас. Тож більшовизм т р е б а в а л и т и н е к о н т р р е в о л ю ц і є ю, а р е в о л ю ц і є ю, проти якої большевизм був би вже сам контрреволюцією.

І нарешті 6-те. Центр ваги української державницької проблеми лежить не в сфері філософії, а в сфері політики.

Та партія, яка врахує все це, як і всі інші, не менш важливі, моменти специфічної східно-української дійсности і зможе дати з тим усім раду

та партія, яка зможе, вивчивши всі протиріччя в таборі ворога, застосувати в боротьбі з ним його ж методи і його стратегію,

та партія яка зможе протиставити ідеології ворога свою справді войовничу ідеологію, висунуту просту, реальну і водночас досконалу, що витікала б з існуючих на сході передумов, с о ц і я л ь н о-п о л і т и ч н у к о н ц е п ц і ю і в боротьбі за неї застосувати першоклясну політичну стратегію -

може претендувати на ролю політичного проводу нації.

Створити таку партію - це значить об"єднати народ /а не політичні угруповання/, це значить загатити прірву між "Сходом" і "Заходом", перекинути міст через ту прірву, вириту ворогами і поглиблену "друзями", і покликати до чину той всеукраїнський авангард, що єдиний зможе і мусить виконати історичну місію.

Народження такої партії знаменуватиме собою перехід від українського націонал-провінціялізму д о в с е у к р а ї н с ь к о ї н а ц і о н а л ь н о ї п р о б о є в о ї п о л і т и к и.

О Б Ґ Р У Н Т У В А Н Н Я
СОЦІЯЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ, ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ
У. Д. Р. П.

/Читай окремо видану "С о ц і я л ь н о - п о л і т и ч н у к о н с т и т у ц і й н у П Р О Г Р А М У У. Д. Р. П."/

Не "хотіння безмістовне і безрозсудне", а конкретно сформульована мета, чітко означена і підперта прагненням цілого українського народу форма і зміст Української Держави є рушійною і мобілізуючою силою нашого чину, а разом є й стрижнем та рушійною підоймою партії. Це ж є й її ідеєю.

Стисло ця мета і ця ідея вкладається в три слова:

С В О Б О Д А! Н Е З А Л Е Ж Н І С Т Ь! Р Е С П У Б Л І К А!

Докладно і вичерпуюче суть цієї формули викладена в к о н с т и т у ц і й н і й п р о г р а м і У. Д. Р. П.

Ця концепція сперта на існуючі реальні передумови, тримається на об"єктивних основах і не є ані ультра-революційною "волюнтаристичною" абстракцією, ані, навпаки, реакційним плодом фантазії тих, що стоять обома ногами в середновіччі.

Ми – український народ – не шукаємо шляху назад, не шукаємо шляху в небеса. Ми торуємо шлях вперед. Спроєктована форма української держави, рівно як і концепція соціяльно-політичного устрою в ній – це є той крок вперед, єдино правдивий крок на широкий історичний шлях.

Реальні основи її криються не тільки в наших хотіннях, а в створених соціяльно-економічних та політичних передумовах, та й в низці передумов інших, створених за чверть століття на теренах Східньої України.

Передумови ті криються як в економічній структурі та її розвитку, так і в психольогії мас та їх інтелектуальному рівні. Це – перше. А друге – передумови ті криються в глибоких соціяльних та політичних протиріччях між народом та накиненою узурпаційною державно-політичною чужою системою, між людиною та тоталітарним режимом, – протиріччя, які большевизм не годен розв"язати і не хоче розв"язати, бо то було б самозапереченням; не хоче розв"язати з причин засадничого порядку, вирішальних для його /большевизму/ буття.

Шлях до їх розв"язання може бути лише один, і цей шлях накреслений нами. Добровільно большевизм на цей шлях ніколи не стане, бо це було б самознищенням. Тож досягнення мети можливе лише порядком р е в о л ю ц і й н и м.

Сила нашої концепції полягає в тім, що вона є не тільки абсолютним запереченням большевизму, як політичної системи, а й запереченням большевизму, як системи с о ц і я л ь н о - е к о н о м і ч н о ї, і то запереченням не фразою, а вмотивованою антитезою, що корінням виросла з нього ж.

Як антитеза ідеальної точности, будучи сперта на згадувані передумови і на прагнення та настрої народних мас цілого концтабору народів іменованого СССР / тих мас, що поставили і скріпили большевизм і що вони ж його й розвалять/, – ця концепція соціяльно-політичного та національного переустрою /і то не тільки для України а й для всіх народів того концтабору/ є діяметрально протилежною концепції большевицькій, що силою впроваджувана як т.зв. "соціялізм", а саме:

Большевизм ґрунтується на засаді творення безклясового /вірніше о д н о к л я с о в о г о/ суспільства в спосіб перетворення всіх суспільних

категорій в одну клясу неімущих пролетерів, позбавлених приватної власности і узалежнених тим від держави - роботодавця, і власника абсолютно всіх засобів виробництва, всіх ресурсів і всіх капіталів. Отже, робітники і селяне /після проведеної пролетаризації і перетворення селянства в аграрний пролетаріят/, і ремісники /так само переведені в категорію найманців без власних засобів виробництва - тобто спролетаризовані/, і інтелегенція - всі колишні суспільні категорії диспонували в большевицькій системі соціяльно-економічного устрою тільки робочою силою і були абсолютно узалежнені від держави - наймача /капіталіста/.

Це державно капіталістична система, а суспільство в ній - однаково рівне, бо однаково бідне, однаково експльоатоване і однаково безправне. Одна урівняна в правах кляса - кляса найманців! Поминаючи те, що ця своєрідна і оригінальна "безклясовість" суспільства фактично йшла в парі з народженням нової паразитарної кляси - експльоататорської кляси - кляси правлячих, Отже, ця "безклясовість" фактично вилилася в форму двохклясової структури суспільства: з одного боку кляса підлеглих, кляса "пролетаріїв",- власників лише найманої робочої своєї сили /це кольосальна кляса, бо вона є абсолютна більшість суспільства, ціле суспільство, спролетаризоване і підведене під один знаменник/, а з другого боку - кляса правлячих, розбещений і необмежений володар всіх засобів виробництва, землі,копалин, снаги і самих душ цілого суспільства, яким ця кляса - кляса політичної плутократії - розпоряджає повністю, не питаючись ні в кого ані згоди, ані дозволу, і не резигнуючи ні з яких середників до найжахливішого терору і цінічного шантажування та провокацій включно.

Така структура большевицької плутократичної державної системи, що витікала з ідеольогії большевизму і переслідуваної ним мети, на слугування якій була поставлена держава і суспільство.

Вище згадувані засади й були перетворювані в життя цілих 25-років шляхом тяжких кривавих вивісекцій.

Ми стоїмо на засадах діяметрально протилежних большевицьким, а саме: ми стремимо теж до одноклясового суспільства, але не до суспільства кляси неімущих, а до суспільства кляси імущих. І то не в пропагандивнім проблематичнім "комунізмі", а на ділі, заперечуючи комунізм взагалі і категорично.

Большевизм ішов по лінії пролетаризації "непролетарських", "антагоністичних" кляс, і то насамперед селянства. Ми йдемо по лінії, як що так можна б висловитись, "обуржуазнення" пролетаріяту, всього отого спролетаризованого силоміць людського загалу. Нехай комсв"ятоші не лякаються цього терміну, як "контрреволюційного"; нам менше всього ходить про цих майстрів од політичної спекуляції. На "страшних" словах,- з дальшого буде видно, що зміст цього слова у нас більше революційний своєю суттю, аніж цілий теперішній большевизм, і проти якого цей большевизм є сам контрреволюцією.

Отже, якщо за марксівською теорією та всією марксо-ленінською наукою ріжниця між пролетаріятом і клясом власників полягає в тім, що пролетаріят не володіє засобами виробництва, а лише своєю робочою силою, яку й продає за мізерний заробіток, дістаючи не повну оплату, то ми стремимо до такого порядку, при якім пролетаріят

володів би всіма засобами виробництва, і то не в теорії або в пустих казуїстичних большевицьких гаслах, а конкретно, ставши з пролетаря співвласником всіх засобів і об"єктів виробництва й усіх прибутків, як акціонер. /Читай нашу "Соціяльно-політичну, конституційну програму"/.

В такий спосіб, перейшовши з кляси найм1тів до кляси власників, українське робітництво перестане бути "пролетаріятом" і "люмпенпролетаріятом" засадниче і фактично, на зло всім теоретикам і спекулянтам на "пролетаріяті". Уявляємо скажену лють комуністичних кликуш, закоханих в марксо-ленінській політ-економії. Ах-ах! А хто ж тоді робитиме світову "комуністичну"революцію"?! А хто ж тоді буде носієм марксо-ленінської доктрини?!

Нічого, носієм тієї доктрини будуть і далі вони ж - комуністичні кликуші і юродиві, і ком-спекулянти, що з "інтересів пролетаріяту" зробили собі коника до влади і світової диктатури. Вони зробили з "пролетарія" культ. Їм бо залежало на "світовій революції" в ім"я своєї /а не пролетаріяту/ диктатури. В ім"я своїх кастових забаганок їм залежало на експлоатації затурканого робітництва, в ім"я тих же забаганок їм залежало на власному добробуті. Вони брали собі оту "додаткову вартість" оту не оплачену кривавицю трудящих для себе і для ведення своїх світових інтриг, для своєї загарбницької, червоно-імперіялістичної політики і практики.

Їм залежало на "світовій революції". Але при чім же тут українське робітництво і цілий український народ? ! Нам немає діла до тих усіх ком-святош і юродивих. Немає нам діла і до того цілого "світового пролетаріяту" як не було йому діла до нас, коли ми потерпали і вигибали в ім"я нібито його інтересів, жертвуючи всім - життям, добробутом і щастям своїх дітей.

Отже, ми стоїмо на засадах перетворення пролетаріяту з кляси неімущих в клясу власників - раз.

Вдруге:

ми стоїмо на засадах повернення спролетаризованому селянству прав власности на землю і на всі здобутки на ній.

Втретє:

ми стоїмо на засадах повернення ремісництву права на вільний труд, права на вільний вибір професій і на свободу ремесел, в основі якої лежить право на приватну власність.

Четверте:

так само щодо інтелігенції /Читай "Конституційну програму УДРП/.

Стоючи на засадах такої організації суспільства, скерованої на загальне збагачення і вирівнання всіх соціяльних груп на основі права на труд, на всі засоби виробництва і на прибутки, ми одначе проти ненормального зосередження капіталів в одних руках. Через те межі нагромадження капіталів мусять регулюватися спеціяльним законом, аби запобігти створення ненормальних соціяльних контрастів і соціяльної крайньої нерівности. Нерівність же, яка витікає з нерівности людських здібностей і працездатности, визнаємо за нормальне і законне явище.

Домінантою в такому суспільстві мусить бути держава, як чинник, з міцности і сили якого заінтересовані всі члени суспільства.

Отже, ми стремимо до знищення клясових протиріч /а не протиріч в ступені заможности/ і створення "одноклясового" суспільства не через пролетаризацію і пауперизацію, а навпаки - через переведення всіх членів суспільства в категорію власників, через надання їм права на

приватну власність і уможливлення реалізації тих прав самим соціяльно-економічним та політичним устроєм республіки, відповідною організацією цілого народнього господарства країни.

І то буде одна і єдина кляса – кляса приватних власників, а ім"я тій клясі т р у д о в и й н а р о д, де існуватимуть уже не соціяльні, а суто фахові окремі категорії: промисловці, хлібороби, ремісники, трудова інтелігенція, науковці, військові і т.п. Але всі ці категорії будуть об"єднані одною спільною ознакою: вони є власниками труда, всіх засобів виробництва, прибутків і всіх – трудом здобутих – багацтв і капіталів.

Комуністичні свиторіи кричатимуть, що це є капіталізм. Ах-ах! Ну і що ж ? Якби й справді капіталізм? Дійсно, це мабуть можна б назвати капіталізмом, але будьмо чесні і скажімо, що якщо це й капіталізм, то не той як його досі звикли бачити і розуміти, а о с о б л и в и й, – н а р о д н и й к а п і т а л і з м. Та ба... Капіталізм, якщо вірити Марксові і його учням та й вчителям, – це система, де є кляса експльоататорів чужого труда, власників всього, і кляса експльоатованих, нічого крім свого труда неімущих, одним словом – "пролетарів". Одні безмежно багатіють другі безмірно убожіють, – багацтво одних наживається потом і снагою других.

Якщо дивитися під цим кутом, то наша система не є ніяким капіталізмом, не є вона й соціялізмом, чи отим забріханим соціял-комунізмом, отим зборищем примарних "разм рідности", де "від кожного по змозі, кожному по потребі". Отою пирамідною системою, де було централізоване і піддане контролі та "єдиному плянуванню" в с/е – від розподілу труда, до регулювання совісти, статевих взаємин і мислення включно, отої системи" "розкуркулення" людини від усього, що вона має, усуспільнення її, кастрування її культури в ім"я чужонародньої, силоміць – кров"ю і залізом – впроваджуваної інтернаціоналістичної доктрини.

Але наша система не є соціялізмом з засадничих ознак, як антитеза, а саме:

соціялізм марксівсько-большевицький виключає приватню ініціятиву і вільну конкуренцію. Наша система кладе їх, як красугольний камень, в основу.

Соціялізм виключає привітню власність на засоби виробництва – ми її кладемо в основу, вводимо як закон, як право для всіх її навіть як обов"язок. Так. Ми не визнаємо пустої спекулятивної балаканини про "жить стало лучьше, жіть стало всєлєє", про заможність. Ні, ми кладемо основу тої заможности приватню власність на засоби виробництва і право особистого збагачення через прикладення труда і ініціятиви до тих засобів, разом з тим – недоторканість тої власности.

І те збагачення виводимо уже не як приватню справу особи, а як національний обов"язок тої особи, ідучі до заможної і культурної держави через заможного і культурного кожного члена суспільства.

Правда, в такій системі ледарям і політичним спекулянтам буде тяжко, бо тут уже спекуляцією на комунізмі в ролі агітпропів, комогранізаторів і т.д. і т.п. далеко не поїдеш.

Коротше, ідучі по лінії інтересів здорового трудового елементу, ми переставляємо питання заможности з площини "можеш" в площину "мусиш", виповідаючі війну злидням і проголошуючи їх за найбільше національне зло.

Перехід до такої форми організації суспільства підготовив сам большевизм, що буде конечністю чи хотів він того чи не хотів. В цім наша сила.

В цім усім викладенім ми є антипод большевизму і його "соціял-комунізму". Рівно ж як і антипод гітлерівського націонал-соціялізму. І якщо нашу систему назвуть злобно "народнім капіталізмом", ми не маємо нічого проти.

Отже, Українська Держава в нашій постановці складавиметься з двох елементів: з соціяльного моноліту, ім"я якому український народ, і його політичної репрезентації, ім"я якій Д е р ж а в а. При чім не Держава як ідея, а держава, як апарат захисту і оборони прав особи і нації.

Держава як ідея - не є елемент, а є цемент.

Хто триматиме владу в тій державі? І яка то держава буде?

Держава буде демократична. Не інтернаціонально-демократична, а українська демократична. Щоб збагнути суть цієї нашої відміни демократизму, треба збагнути суть спроектованого соціяльно-політичного та національного устрою випливатиме й власність та відміна демократизму.

Хто триматиме владу в тій державі? Владу триматимуть ті, хто тую державу вибореть, насамперед. Уповноважені і обрані для того народом за це. Вони і їхні нащадки в першу чергу, як справжня героїчна, духова, вольова і розумова еліта українського народу. А разом з ними триматимуть владу і ті всі представники українського народу, що своїм чином здобудуть визнання цілого народу і тим самим дістануть від нього право на владу. /Про це докладніше дивись в іншому розділі/.

Згадавши про два елементи, з яких українська держава складатиметься, мусимо два слова сказати про те, який з цих двох елементів надрядний а який підрядний.

Всякі політмахери і псевдодержавники роблять з цього проблему. Ми з цього проблеми не робимо, бо нема з чого.

Для нас є один надрядний чинник - ц е н а ц і я і її інтереси у всьому комплексі - інтереси як внутрішнього так і зовнішнього порядку. А в поняття нації ми вкладаємо не псевдо-расовий, а етнографічний і насамперед державно-територіяльний принцип, та ще принцип соціяльно-політичний. В ідейному ж відношенні - принцип вірности українській державницькій ідеї.

Але це вже стосується більше ідеології, про це читай окремо.

Ось, така, викладена у нашій "Конституційній Програмі" і підперта тут, концепція соціяльно-політичного державного устрою.

В цій концепції коріниться й наша войовнича ідеологія.

НАША ІДЕОЛОГІЯ

І.

1. Ми не боремося за жадну філософську світоглядову концепцію чи систему.

М и б о р е м о с я з а д е р ж а в у!

Все, що стоїть на цій основі, не залежно від його світогляду і релігійних переконань, і дією засвідчує спільність наших інтересів - все це з нами. Все, що вороже або пасивне - проти нас.

Це перший постулят нашої ідеольогії.

2. Перед нами не стоїть проблема "ДУХ чи МАТЕРІЯ?".

Перед нами стоїть проблема Нації. П р о б л е м а н а ш о ї с в о б о д и і н е з а л е ж н о с т и. П р о б л е м а ф і з и ч н о г о і с н у в а н н я н а ш о г о н а р о д у в ч а с і і п р о с т о р і н н і. І н а й п е р ш е п р о б л е м а БУТИ ч и НЕ БУТИ н и н і.

А звідси - м и в с т а н о в л ю є м о н е п р и м а т "духу" і н е п р и м а т "матерії".

М и в с т а н о в л ю є м о п р и м а т с е б е, п р и м а т н а ц і ї !

Це другий постулят нашої ідеології.

3. Відповідно до цього ми бльокуємося з усіма політичними угрупованнями на Україні, що покладуть цей примат в основу, і ігноруємо всі інші, як апологетику анархії, збанкрутованого "орієнтаторства" та політ-кар"єризму.

Третій постулят нашої ідеології.

4. Ми боремося не взагалі за "державу ради держави", а з а к о н к р е т н у д е р ж а в у, як форму буття і самоствердження нації в реальних умовах і можливостях; не за вифантазовану "імперіялістичну" абстракцію - опоетизовану фікцію, а за реальну, відповідну духові епохи і інтересам нації нині,- за таку, що витікала б з історичних та нині існуючих передумов,- наймодернішу й найпоступовішу форму держави, що забезпечувала б життя і повний розвиток духовних та матеріяльних сил нашого народу.

5. Ніяка боротьба за Українську Державу в інших умовах без єдиного, повновартісного, всеукраїнського /своїм політичним рівнем і маштабом/ п р о в о д у, що становив би собою справжній авангард нації /народу/ і скоординував би всі її потенціяльні сили,- н е м и с л и м а.

6. Тою силою є МИ - одиниці, що в цілому творимо велику пробоєву армію, ім"я якій п а р т і я, спаяна залізною дисципліною як авангард нації,- МИ, що бачимо зміст і ціль свого буття в бутті і тріюмфі свого народу. В ім"я цього ми резигнуємо з своїх приватних інтересів в інтересах збірности. Інтереси народу - є наші інтереси.

7. Волюнтаристичне сліпе і стихійне "Х О Ч У" ми підпираємо глибоковірюючим, на досвід і розум цілої нації спертим "М О Ж У!" і скріплюємо залізним здисциплінованим, закоріненим в героїзмі, жертвености і вірности народові -"М У Ш У!"

8. Скеровуючи всі свої сили - сили цілої нації - на боротьбу за Свободу і Незалежність, в фазі цеї боротьби м и в и к л ю ч а є м о будь-яке саможертя за світогляд - боротьбу сект і груп між собою,- як виключається така боротьба в арміях, що боронять свою Вітчизну.

Політичне сектанство для нас - то є мати хаосу і анархії, і тим об"єктивно є агентурою ворога.

Провокації такої боротьби ми розглядатимем як зраду ідеї - зраду інтересів цілого українського народу.

9. Анархічній "епотезі сліпого буяння", "чинові ради чину", "сліпому-динамизмові одиниць" і всякому такому анарховолюнтаризмові, насадженому апологетами націонал-анархізму, що підточує нашу єдність і сили, ми протиставляємо: -

організований динамізм мас і зрячий чин одиниць, що тими масами керують,

цілеспрямований чин мас і цілеспрямований героїзм одиниць, що ті маси ведуть,

апотеозу організованости, тріюмф Волі, Розуму, і Чину в досягненні конкретної мети, ім"я якій Українська Соборна Суверенна Держава.

10. Націонал-анархічному "Я" ми протиставляємо здисципліноване національне "МИ", як суму наших "я" організованих і до одної мети насталених.

Егоїзм нашого "Я" спирається на егоїзм спільноти, творячи його як суму, як силу страшної потенціяльної снаги в стремлінні до однієї мети. Тому - між егоїзмом особи і збірним егоїзмом нації не мусить проходити навіть лезо бритви.

11. Апології невіри в український народ і зневаги до нього, як до народу"смердів", а також апології орієнтаторства на "варягів" та "бивших людей", ми авангард тих "смердів" - протиставляємо свою погорду і зневагу. Ми навіть не ставимо цього питання на дискусію, бо само життя заперечило т апологетику і тих апологетів.

Безмежна віра в свій народ, в його сили й його якости основана на нашій вірі в себе, бо ми є його частка, пройшли з ним ввесь тернистий шлях і не заламались, і пройдемо шлях до тріюмфу.

12. Національна дисципліна, основана на вірности ідеї, на свідомости і почутті обов"язку перед нацією,

національна солідарність, основана на розумінні єдности інтересів,

підпорядкування особистого загальній меті,

резигнація з приватніх амбіцій і "принципів" в ім"я великого принципу нації,-

то є прикмети сильних розумом і духом, то є прикмети безоглядно вірних собі і своєму народові.

13. Ми не боремось за владу - ми боремось за себе, за націю, за наше фізичне й духовне буття.

Ми не боремось за владу - ми боремось за свою честь, здійснюючи місію покладену на нас історією в імени українського народу.

В ім"я цього ми вимагаємо від себе і від інших, незалежно від світоглядових і релігійних переконань кожного, жертвености, товариської солідарности, героїзму і безоглядної боєвої дисципліни.

14. Поки ми не маємо свого місця під сонцем - поки ми не маємо "своєї хати" -своєї Держави,- ми є ніщо, ми є підніжки і погній чужої "правди" і чужої ідеї. І вся геніяльність та найбільша філософська велич кожного з нас - то є нуль, коли вона не сперта на реальну велич нації.

15. Велич нації, самоствердження її тепер і в майбутньому, а насамперед-одстояння її фізичного організованого буття нині - є суть нашої ідеї.

Ця ідея проста, але вона є для нас найбільшою і найвеличнішою з усіх ідей на світі.

Вкладена в три слова:

СВОБОДА! НЕЗАЛЕЖНІСТЬ! ДЕРЖАВА!

Вони є основою і формулою всієї нашої войовничої ідеології.

II.

1. Не проблема "ДУХ чи МАТЕРІЯ" сушить нам мізок. Ми її скидаємо з рахунку і не будемо ламати тут списи, як Донкіхоти.

Ціла бо історія людства є не "боротьба світоглядів відколи людина стала мислячою істотою", а боротьба за існування а відтак - боротьба за самоствердження і панування над матеріяльним світом. Це істина також обов"язкова для нас, як і стверджуюча наше право і нашу правоту в боротьбі за своє місце під сонцем. Істина ця залізна і ніхто тут не відкрив америки. Тож:

Не абстрактні проблеми метафізики приковують нашу увагу, а життьова проблема нашої загроженої нації наша проблема - БУТИ ЧИ НЕ БУТИ.

Ось за це ми будемо вести спір з цілим світом, а не спір за те, скільки чортів може вміститися на вістрі одної голки.

Ми виголошуєм БУТИ!

Ми виголошуєм ЖИТИ!

Ми змобілізовуємо волю і розум, і - хист - все на боротьбу за це "бути", за своє місце під сонцем,- все на слугування цій найбільшій з усіх людських ідей - БУТИ! Бути в ім"я себе і в ім"я цілого людства.

Не примат духу чи матерії хвилює наше серце, а примат нас як нації як особи в тій нації, загроженої фізичним, а не метафізичним, винищенням.

Бути! Одстояти своє місце під сонцем і закріпити його за собою на вічно! І стати муром спаяних як криця одиниць в моноліт, ім"я якому нація, щоб об нього розбивалися всі темні сили заспанні на наше життя і на наше людське щастя.

Ось наша крилата, ясна і найшляхетніша ідея, перед якою блідне вся метафізика.

БУТИ.!

Сконкретизована ця ідея вкладається в три згадані слова.

Ці три простих слова так рясно полляті і осв"ячені нашою кров"ю, що зміст і вага кожного з них для нас важать більше ніж усі філософські системи світу. В них сконденсовані прагнення і воля цілих поколінь, і наша воля,- і тим вони є найбільшою рушійною нашою силою. І в тім запорука отого нашого "БУТИ".

Вкладена в цих трьох словах ідея присвічує цілому народові, як маяк, в цій жахливій кривавій ночі. І тому от ця ідея є найбільшою й єдиною для нас, як краєугольний камань всієї нашої войовничої ідеології.

До цеї ідеї достосовується наша політика. До неї ж достосовується наша етика, і наша мораль, і наш світогляд.

Ця ідея - то є наша правда, по за якою ми ніякої іншої правди не визнаємо.

Для слугування цій ідеї достосовується наша мораль, по за якою ми ніякої іншої моралі не визнаємо.

І в ногу з цею ідеєю йде наша етика, по за якою ми ніякої іншої етики не визнаємо.

Абстрактні поняття про "добро і зло" ми піддаємо ревізії і за апробатора всьому ставимо нашу вірність ідеї. А вірність ідеї - то для нас означає вірність собі, вірність своєму народові.

2. Не примат духу чи матерії хвилює наше серце, а примат нас, як нації і як особи в тій нації,- наше буття, наше право на світ, на рівність з іншими.

Не тільки ми для світу, а й світ для нас! Цього ніхто не

хотів за нами визнати, спихаючи нас геть. Ми стаємо грудьми за себе, за своє право на світ, на сонце і на своє місце під ним.

Ми є всебічно обдарована і не вичерпана нація. Нація, яка має ще вкласти в скарбницю вселюдських надбань, але в силу перманентного гноблення не мала досі права і змоги не тільки на всебічне виявлення, але навіть на життя.

Тоді як інші народи Европи дійшли кульмінаційної точки свого історичного розвитку. Ми досі ще не могли забрати вповні слова, перебуваючи в стані підгорнених під ноги. І то підгорнених тими, хто не має вже чого до сказання, лише грубу фізичну силу.

Ми хочемо і ми мусимо перед історією і людством забрати нарешті слово. І ми його заберем! Ми мусимо вийти на історичну арену, в ім"я своєї і в ім"я цілої людськости, стаючи в процесі його /людства/ історичного розвитку поряд з іншими до історичного змагу, як рівний з рівними.

В цім наша п р а в д а і н а ш е п р а в о, і ми його підіпремо гідно.

Якщо ж в своєму нестримному гоні до життя, до виявлення і ствердження себе в часі і просторіні, до увічнення себе в дусі і в матерії, переслідуючи тільки свою мету - мету свого буття,- ми, як потенціяльно невичерпана нація, створимо цінности, що ввійдуть до світової скарбниці,- ми не заперечуємо, ми будемо з того горді.

І якщо з нашої культурної і духовної скарбниці будуть черпати інші, то це буде тільки ствердженням і тріюмфом нашого егоїзму. Це буде тільки ствердженням нашої тези - не тільки ми для світу, а й світ для нас. Світ, в якому ми можемо утвердити себе, прикласти творчу свою силу і виявити себе у всій величі, встановлюючи відтак в нім своє безсмертя.

3. Ми не визнаєм абстрактних "вищих всесвітніх ідей", "всесвітньої правди", "надлюдських чеснот".

Б р е х н я !

Немає ніякої "всесвітньої" правди. І нам це лише ніж будь кому відомо. А тому немає й ніяких "всесвітніх" ідей та "надлюдських чеснот"

Є лише ми і наша правда. Українська Правда. Скупана в нашій крові і освячена в нашій крові. По за тим ми не визнаємо жадної іншої правди, як не визнає вона нас.

Ми не визнаємо й ніяких абстрактних "всеобіймаючих" "вищих ідей", що підгортали нас, роблючи нас погноєм в ім"я чужої правди, чужих тих "вищих" ідей.

Б р е х н я! Немає ніяких "всеобіймаючих" "вищих ідей!" Є лише чужі ідеї. І ми їх заперечуємо.

Для нас є лише одна ідея - н а ш а ідея. І вона є н а й в и щ а.

В основі її лежить наш егоїзм - егоїзм одиниць і спільноти, ім"я якій нація, але від того вона не маліє. В тому якраз її велич і мобілізуюча сила.

Егоїзм наш сягає навіть далі - не роблючи з ідеї ціль в собі. Не ми для ідеї, а ідея для нас, не ми в ідеї а ідея в нас. Рухані нею як одиниці і як нація в ім"я свого "бути", в ім"я свого збірного егоїзму, усадкованого з молоком матері, вигартуваного в боротьбі і продовженого в наступних поколіннях, ми і цю тезу підіпремо гідно.

І нарешті -

Ми не визнаємо й ніяких "надлюдських чеснот", крім тих чеснот - наших чеснот - що скріплюють і гартують нашу силу і ведуть до мети.

4. Цінність людей і всіх явищ на світі ми вимірюватимемо з цих наших позицій, з позицій н а ш о ї правди.

Все добре, що для нас добре. І все зле, що для нас зле. Той наш, хто з нами. І той ворог, хто-проти. Незалежно від його походження, кольору крови і кольору шкіри.

І всі середники ми оцінюємо з цих наших позицій.

Патетичній декламації мрійників і духоборів ми протиставляємо конкретний чин воїнів.

Равликовій моралі святош і трусливих лицемірів - жорстокість і рішучість хоробрих, безоглядних заступників своєї правди.

Пасивному естетизмові євнухів - творчий реалізм будівників.

Мистецтву для мистецтва - мистецтво для ідеї, для боротьби.

Романтиці споглядання і примирення - романтику руйнації проклятого і творення благословенного.

Мудрости фантастів - мудрість будівників, мудрість організаторів.

Анархії "надлюдей" - дисципліну простих будівничих, здібних в найбуденнішій праці рухатись до здійснення великої ідеї.

Словесному волюнтаризмові "сліпої волі" - чинний волюнтаризм здисципінованого розуму і цілеспрямованої волі.

І нарешті:- фанатизмові Донкихотів - фанатизм матерів, що захищають дітей, і дітей, що йдуть на подвиг за кличем своєї крови.

Саме з позицій цього фанатизму - з позицій своєї правди - ми й робимо і завжди робитимем оцінку та переоцінку всіх цінностей.

III.

Як і наша соціяльно-політична концепція, так і наша ідеольогія, що найперше в тій концепції закорінена, у всій своїй повноті є запереченням і антитезою як соціял-большевизму,

так і гітлерівського націонал-соціялізму,

так і рідного націонал-анархізму.

Ми заперечуємо їх і відкидаємо геть в цілости, не числячись з окремими деталями, бо й найпозитивніша деталь не врятовує згубної цілости.

Перших два ми заперечуємо як ворожі нам, третій - як шкідливий.

Соціял-большевизм - носій комуністично-інтернаціональної догми,- обстоюючи примат кляси - кляси "пролетаріяту", встановив т.зв. "диктатуру пролетаріяту" і заперечив таким чином цілий Український Народ, обезцінивши його і позбавивши права на творення самостійної своєї національної історії нині і на майбутнє. І саме тому, що український народ є народ селянський, а селянство, мовляв, "дрібна буржуазія і антогоніст пролетаріяту".

Впровадивши в дію свою доктрину - доктрину клясової боротьби,- тобто боротьби "пролетаріяту" з усіма "непролетарськими" клясами,- большевизм уже тим самим прирік українське селянство /а значить і цілий український народ/ на знищення. Поминаючи специяльну, проти українського народу направлену т.зв. "ленінську національну політику" того большевизму. Цю політику большевизм переводив так само іменем "пролетарських клясових інтересів" через "диктатуру пролетаріяту", або ще "залізну диктатуру пролетаріяту".

Але й не диктатуру пролетаріяту встановив большевизм, а диктатуру політичної інтернаціональної зграї та диктатуру її абстрактної і жорстокої доктрини - т.зв. ідеї маркса-леніна-сталіна, що нічого спільного, особливо з українським пролетаріятом не мала. В інтересах цієї зграї і в ім"я її доктрини були принесені в жертву інтереси всіх 150- мл.

цілих отих 100 національностей. В ім"я т.зв. "світової революції" і "світового комунізму". 25-років існування большевицької системи - це 25-років кривавих соціял-експериментів в ім"я ідеї - фікс. Інтереси особи і інтереси цілих націй були потоптані. Прикриваючись гаслами про творення безклясового суспільства, большевизм створив двохклясову, тоталітарну, державно-капіталістичну систему, спролетаризувавши селянство, зденаціоналізувавши нації, зрівнявши і узалежнивши всіх від держави - капіталіста,- в цілому перетворивши країну в велетенську касарню урівняних - тобто однаково бідних, однаково безправних і однаково стероризованих - людей, з касарняним стандартом життя і стандартом мишлення. Це - загал, маси, кляса експльоатованих, ім"я якій "советський народ". І як антогоніста цеї кляси, большевизм створив клясу експлоататоров, клясу правлячих, клясу не продуцентів, а споживачів матеріяльних цінностей і всієї отії "додаткової вартости", оплачуючи ними і свій добробут і свої забаганки та інспірації в ім"я своєї вимріяної "світової диктатури".

Як анормальне і антилогічне явище, утримуване лише безоглядною жорстокістю і терором, большевизм нарешті скапітулював, спустившись на гальмах і перетворившись помалу в звичайний російський фашизм, типу гітлерівського.

Однако прикриваючись і далі гаслами інтернаціоналізму, большевизм для зовні нібн веде стару лінію, як тактичну лінію, по відношенню до поневолених націй, оперуючи старими гаслами про примат кляси.

Примат кляси - це вісь большевицької ідеології.

Заперечуючи большевизм разом з його ідеологією, ми встановлюємо примат народу. Примат н а ц і ї як цілости.

В цим діяметральна протилежність нашої ідеольогії. І в цим діяметральна протилежність її сили - те,що було силою большевизму, стало його слабістю, те,що було нашою слабістю - стало нашою силою.

Двадцять п"ять років окупації й страшних вивісекцій уможливили вихід на арену нашої історії цього - загрозливого для всякого окупанта фактору, народу як цілости.

Та цілість - то є спільнота людей однаково рівних та однаково бідних й безправних, узалежнених від чужої держави - капіталіста, від окупанта,- поставлених до нього в позицію непримиримого антогоніста.
Зіткнувшись з цим, ним же породженим фактом, большевизм скапітулював в 1914 році й змінив курс, взявши ставку замість колишньої "кляси пролетаріяту" на "трудящих", тобто на цілий народ, на націю.

А так як тих націй в тюрмі СССР зконцентровано 100 й одна й всі вони поставлені в позицію антогоністичну, то він взяв курс на найбільшу - на російський народ,- зробивши йому поступки й привілеї коштом інших 100. Але змінивши курс /від примату всесоюзного пролетаріяту до примату російського народу/, большевизм не змінив своєї природи; бо змінити свою природу, це значить заперечити себе, зійти зі сцени. Точніше певніше, большевизм під тиском обставин змінив тактику, а фактично став іграшкою непередбаченої небезпеки.

Ось так інтернаціоналістичний соціял-большевизм опинився під загрозою ним же народженого явища, так званого "безклясового суспільства",- отих соціяльних та національних, породжених ними, протиріч між ними й цілим суспільством, діяння яких показало себе в 1941 році, але посправжньому покаже завтра.

Так само як капіталізм в Росії, за словами тих же большевиків, приготовив свого могильщика в особі кляси - антогоніста, так само й

большевизм приготовив собі могильщика серед кожної нації в особі тої нації, зробивши з неї "суцільного"антогоніста. Суцільного - бо зрівняного соціяльного моноліта рабів, поставлених в однакове становище.

Відкидаючи примат кляси, ми відкидаємо й "диктатуру кляси", а надто диктатуру партійної касти, що спекулює інтересами й довірою тої кляси.

Натомість, встановлюючи примат народу, нації, ми однак не встановлюємо диктатуру нації і її авангарду - партії. Диктатуру ми розглядаємо /особливо таку як большевицька/ як насильство незначної групи над абсолютною більшістю, як зло що має місце там, де точиться боротьба за сектанську догму, в якій протистоїть маса, абсолютна більшість народу, якому та догма чужа й шкідлива, ворожа.

Там же де іде боротьба не за сектанську догму, а за інтереси абсолютної більшости, де правда й сила на боці більшости, тобто в державі тої більшости, - диктатура зайва.

Отже не система тоталітарна, не система диктатури, а демократична система народньої влади, здійснювана представниками цілого народу, діюча не в інтересах секти а в інтересах спільноти.

Відповідно до всього ми відкидаємо й клясову етику, й клясову мораль, й клясовий світогляд, клясове мистецтво, виховання... - всі атрибути т.зв. соціял-комунізму. Бо насамперед ми відкидаємо його ідею - ідею "світової революції" та "світового комунізму", отих "загально пролетарських"ідеалів, як й всі подібні. Для нас немає ані загально пролетарських ідеалів, ані всесвітніх, загально людських ідеалів - для нас є загально українські ідеали-ідеали українського народу. Поки ми їх не осягнемо, не може бути й мови про інше. заслуханого, а н т и н а р о д н ь о г о

Всі спроби накинути нам оті "загальні" кінчались для нас трагедією. Ми їм виголошуєм війну й завжди ставитимемо опір, в якій би формі вони не були подані.

Большевизм, щонайбільше спекулював цими "загально пролетарськими" та всесвітньо-комуністичними" ідеалами, на історичній перевірці показав свою облудну суть, - виявилося, що він викинув поняття "народ, нація" й поставив "клясу" лише для інших - для тих, хто підлягав поборенню й підкоренню.

Відкидаючи большевицьку ідею, ми відкидаємо в першу чергу його /большевизму/ матеріяльну основу - соціяльно економічний устрій. Ми, відповідно до нашої ідеї, прагнемо діяметрально протилежного /читай нашу "Конституційну Програму"/ найбільше відповідного й бажаного для нас устрою.

Такий устрій уможливлений сумою створених передумов, що і мусять бути скапіталізовані українським народом як свій піт і кривавиця.

Так само, як соціял-комунізм, ми відкидаємо й фашистівський націонал-соціялізм як в німецькій, так й в російській редакції. І то гамузом і без дискусії, бо не маємо до того ні охоти, ні часу.

Що ж до нашого рідного націонал-анархізму... Дещо вже сказано, але то не все.

Хоч наш націонал-анархізм не є явищем всеукраїнського порядку, а лише льокального, але оскільки він намагався робити, як кажуть, "погоду" в імени цілої України /і нажаль зробив ту "погоду" політичну/, мусимо ще насвітлити свої до нього позиції. І не з метою війни з ним /ні ми далекі від ведення "полеміки ножем", як то вчили апостоли того анархізму/, а з метою поставити на ноги те, що стояло на голові.

Ми проти апологетів безпредметного "волюнтаристичного сліпого буяння одиниць", апостолів "війни всіх проти всих", "чину ради чину". Проти ідеольогії рябої як циганський коц, монтованої з цитат теоретиків від

анархізму, космополітизму, індивідуалізму, монархізму, егоїзму і альтруїзму, християнства й атеїзму... Проти мішанки, де поплутано сатану з Богом, бандитизм з героїзмом, політику з донкіхотством, чорне з білим... Так ніби поставлено за мету проілюструвати оте діялектичне вчення про "єдність протиріч", або заперечити Козьму Пруткова про неможливість "объять необъятное".

Молоді ентузіясти, справжній високовартісний потенціял нації, пройшовши вишкіл на такій от "ідеольогії", взялися до "сліпого чину ради чину" і довели на практиці, що то є і чи можна з такою зарядкою братися до боротьби за Українську Державу - державу многомільйонового народу.

Чому ми називаємо вчорашній націоналізм наш націонал-анархізмом?

А тому, що в основу його покладено "хотіння беззмістовне і безрозсудне", "сліпу волю", "безмотивний чин", "сліпе буяння", "стихійний гін в невідоме" і т.д. і т.п. - всі оті перли самовистарчальних надлюдей, всю оту еклектичну філософію донкіхотства, оте, типу "світової скарби", анархічне буяння невідомо до чого. А звершене все те абстрактним феєрверком про волюнтаристичний, всеобіймаючий український імперіялізм, як апотеозу "сліпого чину".

Як це називається?

Коли перечитуєш те все, то в кінці зриває питання:- а все ж таки, як же з Українською Державою конкретно?

І мимоволі само-собою приходить ота традиційна, безсмертна наша формула:

"А, якось то воно буде!"

Ні, ми проти. Сліпим динамізмом одиниць держави не вибореш і не збудуєш. Мало хотіти - треба вміти.

Сантиментальний анархізм провансальства і волюнтаристичний анархізм донцовщини - однаково шкідливі. І тому ми їх заперечуємо.

Як ми заперечуємо апологетів спекулятивного інтернаціоналізму з комуністичної кухні,

апологетів забріханого слав"янофільства, підхопленого "малоросійськими" недоуками, апостолами досталінської і сталінської сім"ї братніх народів,

Так само ми заперечуємо трісклтливий, деклямаційний український націо-анархо-імперіялізм вифантазуваний поза часом і простором.

Бо ми проти паперової Української Імперії - фікції, проти абстракції народженої псевдо-політиками і псевдофілософами.

Ми за конкретну, реальну, реально можливу і в той же час повноцінну Державу Українського Трудового Народу.

Воно було б нівроку, коли б те "буяння" не було закорінено і не зайшло так далеко у вислідах, що їх часто простим оком і не добачиш.

Апостоли такого от "сліпого буяння" зігнорували цілий український народ, як народ "смердів", "юрбу", "масу" "попсований матеріялізмом гельотів і плебеїв", замірившися вбити в ньому віру в себе, защепити йому почуття меншевартісности. З усього виходило, що українська нація вичерпується тільки кількома особами, "кастою лучших людей"- отих волюнтаристичних носіїв сліпої, "всеобіймаючої" доктрини українського імперіялізму ради-імперіялізму.

А так як ті носії збанкрутували, то як же тепер бути?!

Нема нації, далебі.

Абсурдність всіх отих "антисмердівських" теорій відірваних від народу теоретиків, перевищує їхню шкідливість. На щастя. Поки вони стругали свої теорії і длубались в анархічному традиціоналізмі, нація в своєму розвитку пройшла мимо них. І через те само життя спихає їх з рахунку.

Тому ми ні з ким не дискутуємо, ми просто встановлюємо своє кредо іменем отих усих"смердів" і "гельотів".

Теорії примату"сліпих одиниць" ми протиставляємо т е о р і ю о р г а н і з о в а н и х м а с. Бо боротьбу за державу ми мислимо тільки як героїчну боротьбу цілого народу і не сліпо, а розумно керованого його провідним авангардом.

Антисмердівську теорію ми навіть не спростовуємо, ми її ігноруємо, як теорію насамперед ш к і д л и в у .иІ тим більше шкідливу,що невірну. Що таке східно-український "смерд" - узнав добре Гітлер, а ще більше знає Сталін.

Тезі, висуненій носіями тої теорії, про шкідливість прогресу для мас та про те,що треба, мовляв, "нарешті покінчити з теорією масового прогресу, масових ігор, спорту, кіно" і т.д. в ім"я "високої моральности та релігійности",- ми протиставляємо саме т е о р і ю м а с о в о г о п р о г р е с у, культурного виросту... Бо Україні потрібні не високоморальні свинопаси, ченці і юродиві,- Україні потрібні висококваліфіковані інженери, техніки, агрономи, авіятори, полководці... Тисячі і десятки тисяч першоклясних фахових кадрів для цілої господарки великої многомілійонової передової держави.

Україна бо - така якою ми її мислимо - це не хутір, а модерна, високого технічного рівня, найпередовіша держава в Европі.

Традиційній шаравароманії /як старого, так і нового гатунку/, отій сантиментально замріяній і задивленій в кащенківську давнину хуторянській Україні ми протиставляємо бeзтрадиційну, модерну Україну - високоіндустріяльну, з її велетнями Донбасу і Криворіжжя - велетнями металургії і машинобудівництва, Україну першоклясного сільського господарства, ідеальної мережі залізниць і автострад.

Україну високої культури і заможности, заступлену наймодернішою в світі армією й повітряною та морською фльотою, придатною до оборони й наступу в другій половині 20-го сторіччя.

"Питомо українській" козакоманії ми протиставляємо творчий патос питомо українського Донбасу. Так само як совітській середневічній кріпаччині ми протиставляємо розкріпачення людини та повний її - як і цілого народу - розвиток, економічне й духовне відродження.

Романтизмові мрійників і воздихателів за "рідною" вишнево-тирсяною романтикою ми протиставляємо романтику боротьби за наше нині, завтра і за майбутнє. Романтику українських мореплавців, конструкторів, зодчих, полководців, авіяторів.

Ми проти романтики лежнів, націонал дезертирів від сучасности в нетрі сивої давнини.

Ми за романтику героїв і одчайдухів, закоханих в майбутньому і в боротьбі за те майбутнє.

Ми за пробоєву романтику наступальної нації.

Ми за романтику пілотів, а не за романтику щурів.

Ксенофобії, юдофобії і расизмові ми протиставляємо інший принцип в підході до людей. Термін "чужинець" м и в и к р е с л ю є м о по відношенню до всих тих, хто йде пліч-о-пліч з українським народом в боротьбі за його незалежність, хто б вони не були з нац. походження. І навпаки,- в це поняття ми включаємо всих тих що проти. Ворог для нас вимірясться не расовою приналежністю, а ступнем ворожости до нас і нашої ідеї. Тож в цю категорію можуть потрапити наші рідні запічні патріоти.

Абстрактній концепції боротьби "Добра з Хамом" ми протиставляєм

просту концепцію боротьби українського народу - боротьби упослідженого "хама" - за свою свободу і незалежність, за свою державу.

Зневазі до нас - глибоку віру в себе.

Про всі інші протиставлення вже сказано.

Тисячі, десятки і сотні тисяч української трудової інтелігенції, як і ввесь український народ, особливо на Східній Україні, мають засвідчити всім - чужим і своїм - теоретикам, наскільки вони помилилися, зводячи нас до нижчої раси. І те буде засвідчене.

Наша кістка є біла. Так, біла, як у найбільших аристократів світу! Бо так Богу було угодно.

Кров же наша червона, червоніша ніж у всіх аристократів світу. В ній бо більше снаги, більше сили, більше жагучої, нестримної волі до життя і до боротьби.

Кістка наша біла, а кров наша червона. А в о н я н а м з а л и з н а.

Саме тому в наших прагнен "бути" ми таки б у д е м.

2. Багато поламано пер і погнуто паперових мечів в питанню "державности" чи "бездержавности" українського народу.

Ми не будемо особливо дискутувати над тим, що є власне аксіомою. А аксіомою є те, що український народ все таки є державний. Як з погляду міжнародього права, так і з погляду історичного.

Ніхто в світі не може заперечити факту існування УССР, як української держави /інша справа, яка та держава є з нашого погляду, але то окрема річ і про те нижче/, формально визнаної всіма державами світу, як рівноправний член федерації іменованої СССР.

Не ходить поки о суть тої держави, а ходить о правний бік справи.

Цей факт - держава УССР - повстав і існував не як писемний пропагандивний трюк Москви, а як вислід боротьби українського народу за свою лінію долі, за соціяльну і політичну незалежність, яка /боротьба/ з силу цілого комплекса причин на тім етапі вилялась в таку форму - в цю переходову форму держави.

УССР не свцовна виграна українським народом, але й не є цілковито програна. Це скорше є виграна по при всі жертви і нещастя спричинені тою формою держави, ні, і не формою держави, а федерацією з Росією. Отже, обєктивно, УССР є доказом того, що український народ не можна було вже ані заперечити по валуєвськи ані скинути з рахунку. Не можна було цього зробити тоді, а ще в більшій мірі не можна того зробити тепер.

Отже, УССР є реальним фактом як української так і вселюдської історії /позитивним чи негативним - то інша справа/, таким же реальним фактом, як скажім, держава Хмельницького до підписання Переяславської угоди і після підписання. Заперечувати це одним махом, та ще нам самим, є глупо і шкідливо.

А тепер:- інша справа у що тая держава/що спочатку була таки державою українського народу/ перетворилась і за що український народ боровся в ній і бореться тепер.

Український народ боровся в ній за вихід з федерації. Це-насамперед. А вдруге: - за зміну в ній соціяльно-політичного режиму. Н а р і д боровся в державі, і д е р ж а в а в федерації.

Тому, що тая держава, прийнявши ідеольогію "рівноправного" свого "брата" /а точніше - спільну ідеольогію накинену інтернаціональними войовниками за комунізм, в тім числі і українськими/ і спільний соціяльно політичний устроєвий принцип, стала пізніше жертвою підступу і зради,

жертвою облудної імперіялістичної політики сусіда, реалізованої брехнею, скаженим терором і насильством.

Намагаючись розірвати федерацію, український народ потерпів тяжку поразку в безнерерівній і нерівній боротьбі з сильнішим "союзником".

Той "союзник" поступово, не гребаючи ніякими методами й засобами, зробив з України колонію, потоптавши інтереси українського народу і наповнивши ту форму УССР страшним змістом для українського народу, а для себе - наповнив її своїм "соціялістичним" змістом, своїм адміністративним апаратом і своїми людськими кадрами. У висліді з УССР лишилася тільки форма держави наповнена чужим і ворожим змістом.

Так вдруге в історії державних взаємин України з Росією український народ заплатив за федерацію річками крови і поневоленням.

Але УССР існує далі - щей поширилась - як держава /формально/ українського народу, як рівноправний член федерації "рівних", і, як такий, визнано офіційно цілим світом. І ось в зв"язку з цим:

Виповідаючи війну чужій агресії, чужій соціяльно-політичній системі і колоніяльній експанзії, український народ виповідає її саме як державний народ, як держава УССР, яка стремить геть з федерації до самостійности й незалежности.

Це насамперед.

Не купка еміграції стремить до самостійности і незалежности, а український державний народ стремить до самостійности і суверенности, на підставі схваленої і ним же підписаної конституції. Він виявляє волю оту ще записана у відповідному пункті тої конституції.

А так як "союзник" не хоче цього допустить в своїх розконспірованих імперіялістичних інтересах, то український народ змушений був стати на шлях чинної боротьби. І тим шляхом іде до мети.

Стремлячи геть з облудної федерації, український народ стремить також до іншого соціяльно-політичного устрою в своїй державі, до іншої, ліпшої форми державности, зносячи ту, що після історичної перевірки виявилась непридатною, невідповідною, накиненою підступом а потім утримуваною терором.

Ось так.

І еміграція того народу - то є частка того народу, серед якої ліпші його представники, що опинилися по цей бік, утікши не від народу, а від агресора, борючись в ім"я свого народу і не складаючи зброї.

Такі наші позиції в питанні "державности" чи "недержавности" українського народу.

Що ж до постави перед світом - то ми ні до кого не апелюємо, за визнання того є український народ чи немає.

Натомість, як авангард того народу в широкому розумінні цього слова, як організатор і речник Єдиного Народнього Фронту України, з тих позицій, які викладено, заявляємо:

Боротьба України за незалежність триває і триватиме доти, доки українська проблема не буде розв"язана позитивно в інтересах українського народу.

Доки ця проблема не буде розв"язана,- як і проблема низки інших, подібно до України покривджених націй,- доти в світі не буде справедливого й сталого миру.

В боротьбі за свою незалежність і свободу український народ блокується й блокуватиметься з усіма народами, що стоять в такім же стані, прагнучи до створення єдиного революційного визвольного фронту всіх уярмлених націй.

В цій боротьбі український народ є і буде застрільником і знаменоносцем.

8. Стрижневим питанням /і нерозв'язаним/ у теоретиків українського "націоналізму", або, як його це кваліфікують, "націонал-анархізму" та "націонал-провінціалізму" було питання репрезентації Української Держави, а точніше - питання "Хто правитиме".

Це саме питання було стрижневим і в теоретиків українського монархізму.

Але тому, що ті й ті теоретики були провінційного масштабу, відірвані від всеукраїнського грунту та ще й обернені очима назад, вони не змогли його розв"язати.

Одні вирішили, що правитиме "каста лучших людей", творячи в такий спосіб "к а с т у в о л о д а р і в" в противагу "к а с т і с м е р д і в".

Другі вирішили, що правитиме теж "к а с т а в о л о д а р і в", але сконкретизували, що то буде за "к а с т а", - то найперше "дідична /Скоропадська/ монархія", а з нею "р е ш т к и з м о с к о в щ е н о г о с п о л ь щ е н о г о д в о р я н с т в а", без яких /решток/ держави, мовляв не може бути. Такий висновок у теоретиків обох типів - без "к а с т и в о л о д а р і в" України нема і не може бути.

Ну-ну. Сучасний українець читає тай думає:- либонь ті теоретики з Марсу попадали.

Нікому ця думка може й не приходила б в голову, коли б не одна дрібниця, а саме:-

розбиваючись над питанням "хто правитиме" теоретики ті зовсім не думали і не хотіли думати над тим - х т о ж т у ю д е р ж а в у з д о б у в а т и м е? І я к з д о б у в а т и м е? Х т о м у с и т ь з д о б у в а т и і я к з д о б у в а т и?

З нашого погляду це є більш важливе питання, ключеве питання для розв"язання першого.

Не хто буде правити і як буде правити? А хто буде здобувати і як буде здобувати.

Що ж до питання, хто правитиме, то в кожнім разі не "каста з московщеного і спольщеного дворянства" і взагалі ніяка "каста".

Правитимуть в державі очевидно ті, хто її здобуватимуть. Вони і їхні діти.

Хто зможе здобути державу, той очевидно зможе й правити в ній, напевно. І м у с и т ь правити, особливо на початку. Отже, правитимуть ті, що державу здобудуть, скріплені довірою народу і обрані ним на те. А разом з ними правитимуть ті, хто буде скріплений їхньою довірою і довірою народу.

Але - без ніякої "касти", тобто без передачи влади у спадок, чи в придане. Влада не маєток і в спадщину не переходить. Бо батьки бувають великі, а діти навпаки. Приміром Хмельницький і Хмельниченко.

Отже, як з початку так і з виростом нації, з її всебічним розвитком правитимуть завжди ті найкращі з народу, що здібні будуть правити і що їх до того буде покликано і уповноважено народом. Ті, яких народ зможе не тільки обирати, а й скидати. Не "каста" буде обирати та скидати, а народ.

Вони будуть аристократією народу? -так! Але не "каста". Аристократія народу, як ми її розуміємо, це верхівка народу нерозривно нерозривно з ним зв'язана, частка його - найосвіченіша, наймудріша, найліпша,- сини і дочки отих "смердів" та "ґельотів" вивчені й вишколені в життю й в ... академіях - полководці, герої, вченні, професори, винахідники, адміністратори, маршали, політики і т.д.

А так як процес виросту з нищого ступня до вищого є перманентний і так як шлях до вершин науки та самоудосконалення не для кого не буде заказаний і не може бути заказаний, то ця аристократія завжди буде змінною величиною, безперервно поповнюючись, виростаючи з надр нації. А потенціяльні сили українського народу такі великі, що здібні видати і геніїв, /як Шевченко/ і державних мужів /як Хмельницький/.

Ось так. Ми в це віримо. Ми це знаємо. Ми на те спираємось у супереч всяким "кастовим" теоріям та апологетиці "варягів".

Примітом, тільки за яких 20-років - і то в напівсвобідних умовах, при державі паліятиві /так осмілимось назвати УССР/ український народ видав стільки державницьких кадрів, що коли б їх не вимордувала Москва /мобілізувавши, до речи, ввесь свій НКВДівський апарат; і то саме тому вимордувала, що то були високовартісні українські кадри, чим і були для Москви небезпечні/,- їх цілком вистарчило б щоб обсадити й успішно правити найпершоклясною державою. Хто це знає, той з ним згоден.

Отже, ми віримо в сили свого народу. І державно-демократичний устрій який ми обстоюємо, спірається на достатні передумови і є єдино правільною і доцільною для сучасної України, і реальною формою. Для завтрішньої теж.

Одначе ми не збираємось цю форму фетишизувати. Ні, ми проти гасла "держава для держави". Ми за гасло - "Держава для народу!", А значить Держава не є для нас надрядним чинником, ота держава як форма.

Для нас надрядним чинником є Д е р ж а в а як і д е я. Ця держава мусить стояти незмінна і не порушна.

Держава ж як форма, як апарат, може змінитись і змінається чому вчить історія, без шкоди для держави як ідея.

Спроектувати бо форму держави на тисячеліття - це по над людською волею. Так само як і повернути колесо історії назад і спробувати зробити рецидив з 16-17-го століття.

Отже,- сьогодні ми стремимо до такої форми, яка зумовлена цілою сумою причин, що таку форму уможливлюють і уможливлюють її закріплення. А яка форма прийде на зміну потім - нас це сьогодні менше всього турбує. Ми тільки віримо і знаємо, що яка б то форма не прийшла,- Держава як ідея стоятиме незмінною.

Ось наша постава в питанні держави.

4. Ті ж "теоретики" твердять, що збереження національних традицій - вирішує все. Безогляду яких, всіх "питомо українських традицій", що забезпечить "питомо українську" державу.

Ми стоїмо на трохи іншому становищі.

Ми обстоюємо збереження традицій, але лише тих які скріплюють державу і тих що помагають її ставити. Але на жаль ми мали більше традицій не як ставити державу, а як її завалювати. Ці "питомо-українські традиції" ми відкидаємо геть.

Ми за традиції - і то за духовні традиції - Шевченка, Хмельницького, Мазепи, Петлюри,- за всі геройчні українські традиції, але проти шараварно-вишнево-вишивано-козакоманських традицій. Ми не за форму, а за зміст, і то за геройчний зміст.

Прикладом - деякі теоретики "націоналізму" пропонують зробити організацію сучасної української держави в "питомо український" спосіб, а саме: розбити всю українську територію на автономні козацтва - "слобідське" автономне козацтво", "чорноморське", "волинське", "галицьке", "закарпатське" і т. д. і т.п. Ці козацтва автономні і незалежні мають їсти галушки, вареники і ходити з традиційними "оселедцями". А щоб правити цілою Україною /козацькою українською, звичайно/, вони мають висилати своїх отаманів до Києва обирати з поміж себе гетьмана і радити Україною.

Ну, знаєте. Нормальну людину від того може "шляк трафити". Ну, а до якихже автономних козацтв, скажем, приписати отой питомо-український Донбас, всю тяжку й легку металургійну й іншу промисловість, ціле питомо українське робітництво, питомо українську інтелігенцію, тощо.

Чи може зректися всього того, хай йому абищо?

Ось таку традиціоманію ми геть відкидаємо.

Як ми мислимо Україну, вже сказано раніше. Ми за таку Україну. Зовсім, як бачите, "не традиційну". Бо де скажемо шукати українських традицій для авіяції, або модерної військової фльоти, або для модерної сучасної армії, або для тяжкої металургії,- для всього того, чого ми не мали в історії, але без чого сучасна держава немислима і чого ми не можемо зректись.

Порох і залізо, електрика і радіо, хемія і математика, металургія і авіяція - зовсім не мають питомо українських традицій, проте ми їх не зречемось в угоду блазням, як не зречемося і не поступимося своїм місцем в Европі в угоду отому традиційному "моя хата зкраю".

В той же час ми за традиції - громадськости, волелюбства, національної солідарности, хоробрости, жертвености, національної гордости тощо,- і за плекання зовсім невідомих, нових традицій:- національної дисципліни керівництва модерною державою, дисципліни труда, чіткої організації, послідовности, с а м о с т і й н о г о ч и н у б е з о р і є н т а - ц і ї н а д я д ю, пробоєвости...

Інша справа щодо національного стилю.

Ми за національний стиль у всьому. Але за високий національний стиль а не за шароварний. Бо в шаровари модерну Україну не втиснеш. Скажем тяжко уявити танкіста в шароварах, або пілота, або парашутиста.

Ми подаємо вульгарні приклади, бо виступаємо проти вульгарної традиціоманії.

Ми за найбільше українську Україну, таку, як було подано, а не за древню, таку як де хто в запічку собі "будує":- з запорізькою січчу, чайками та байдаками на морі, "шаблюками", "оселедцями" тощо.

Ми шукаємо всі пам"ятки нашої історії, але лишаємо їх і аналах історії, всьому свій час. Ми живемо вперед а не назад. Ми стоїмо очима вперед і романтику бачим ідучі в майбутнє, а не в минуле.

І сили мобілізуємо до боротьби за те майбутнє, за нову Україну.

5. І нарешті таке засадниче питання:

Сьогодня, в цім переломовім моменті, багато говорять і думають над питанням об"єднання сил, над питанням консолідації чи "солідаризації". Тільки вагаються,що вибрати, чи об"єднання "збанкрутованих" груп", чи творення "касти лучших людей" покликаних правити державою".

Ми стоїмо на таких засадах:

Насамперед,- не думати без кінця тут треба, а треба діяти і то саме по лінії об"єднання і ідейної мобілізації д о ч и н у об"єднаним фронтом усих політичних сил на Україні - не окремих груп і окремих "лучших людей покликаних правити",- а всих політичних, до боротьби готових, державницько мислящих сил, незалежно від того, де вони стояли

вчора і чи збанкрутували вони, чи ні. Збанкрутованість - далебі - не є смерть, а лише протверезіння. Тому ніяка збанкрутованість не одбірає і не мусить одбірати права в активних, дієздатних одиниць стати до організованого чину, до спільного фронту за н е з б а н к р у т о в а н у ідею.

Наприклад - збанкрутований комуніст Хвильовий зовсім не пропав для українського народу - а навпаки - зробився незбанкрутованим українським націоналістом, вписавши цілу сторінку в історію українських державницьких змагань і скріпивши її своєю кров"ю.
І так було і є не мало і то з ріжних збанкрутованих груп.

Нам іде про таких. Нам іде про як найбільше активу, це для того щоб "правити" в державі колись, а щоб боротьба неї тепер.

Нам іде про залучення всього, що є чесного і боєздатного на Україні для боротьби за Українську Державу, а далі - за її фрубудову.

Нам іде про об"єднання всього боєздатного навколо одної - і єдиної для - всіх державницької ідеї, незалежно од того, за чим вони особисто визнають примат - "за духом", чи за "матерією",- аби вони найперше визнавали примат себе і свого народу.

Про об"єднання отого авангарду, що під державницькими прапорами вирішував би не проблеми філософії та матафізики, а п р о б л е м у д е р ж а в и, як форми буття нації і свого буття в ній.

Вірність державницькій ідеї є достатнім аргументом, щоб скинути решту з рахунку, і щоб стояти поруч в боротьбі за спільну національну справу і вчорашнім ідеалістам і матеріялістам, прихильникам Канта і прихильникам Спінози.

Українська справа потрібує людей вірних державі і нації, людей сміливих, дерзких, людей здатних до чину а не до молитов, тих що зможуть українську справу з вогню вирятувати зброєю і розумом а не філософським кадилом.

Це і буде "каста лучих людей". А якими шляхами вони йшли вчора до "банкрутства" - те нам байдуже, хочби вони навіть боролися проти нас збройно до того заким не збанкрутували і не стали по нашому боці - по боці свого народу - душею і тілом, як став у свій час Хвильовий.

---

6. Ми не боремось за жадну філософську концепцію чи систему. Ми боремось за державу.

Ми боремось за право нації мати "свою хату", щоб потім, в числі іншого, творити в ній і свою філософську світоглядову систему чи концепцію.

Кожна світоглядова система чи концепція кожного народу твориться не в спосіб механічного щеплення її фельдшерами від інтернаціональної філософії і не в спосіб монтажу її з понасмикуваних чужих цитат /соломи з чужої стріхи/ одиницями, що стоять по за часом і просторінню. Ні.

Вона є вислідом розвитку, творчого напруження цілої організованої спільноти в усіх ділянках,- матеріяльній, культурній, і інтелектуальній,- в боротьбі за своє самоствердження в часі і просторіні. І не одиниць, а цілої спільноти, нації, об"єднаної в своїй формі /державі/.

В цій боротьбі за своє національне /державне/ існування у взаєминах з цілим світом, під тиском суми найрізнородніших чинників, що їм нація протистоїть, зберігаючи і одстоюючі себе, при співдії усіх розгальмованих /що тільки можливо в своїй державі/ творчих і потенціяльних сил витворюється та чи та філософська світоглядова система сформульована і оформлена виданими нацією геніями.

В ім"я цього ми обстоюємо єдність сьогодні і резигнацію з своїх "приватних" світоглядових амбіцій, ще не можуть мати вирішального позитивного значіння, лиш призводять до хаосу і саможертя.

Вирішення бо питання української державности сьогодні лежить не в сфері філософії, а в сфери політики. Тому -

Ми проти самоїдства і дрібного, кустарного політиканства.

Ми за справжню, тверезу, пробоєву українську політику, гідну великого, хоч і кругом оббріханого та ворогами розсвареного українського народу.

Ми за його об"єднання, і насамперед за об"єднання його авангарду.

Ми за авангард, озброєний волею, умінням і тактом і спаяний залізною дисципліною, що довів би український народ до належного завершення чверть - вікової, перманентної його боротьби - д о у к р а ї н с ь к о ї Н е з а л е ж н о ї С у в е р е н н о ї Д е р ж а в и.

---

1 9 4 5 р. Д.Ш.

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган
центрального комітету української революційно демократичної партії

Ч 5

1949

Подаємо ціну одного примірника журналу

в Німеччині	1,5 нм
в Бельгії	25 фр
у Франції	150 фр
в Англії	4 шл
в Америці . . . . . . , . .	75 цнт

„НАШІ ПОЗИЦІЇ" орган Центрального Комітету
Української Революційно-Демократичної Партії

Редаґує Колегія

НАШІ
ПОЗИЦІЇ

ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ
Української Революційно-Демократичної Партії

Число 5. 1949 р.

Видавництво ЦК УРДП

Тяжка втрата

Дня 24 липня помер Член Центрального Комітету УРДП, Член Української Національної Ради, Керівник Ресорту Внутрішніх Справ Виконавчого Органу УНРади

Анатолій Григорович РЯБИШЕНКО.

Похований на Північному Цвинтарі в м. Мюнхені 27 липня 1949 р.

Серед усіх утрат, які ми несемо, лишаючи могили по безконечних шляхах наших поневірянь, це одна з найболючіших наших утрат.

Відійшла людина непересічного формату. Відійшла від нас — від українського суспільства, званого українською політичною еміґрацією, приреченою на поневіряння та й на велику історичну боротьбу.

Щоб зрозуміти вагу утрати, треба було знати небіжчика зблизька. Колись сумлінний біограф (тоді, коли небезпека не висітиме навіть над могилами мертвих!) спише на додаток і всі біографічні дати й подробиці, але не вони є суттєві. Суттєве є інше.

Суттєве є те, що ця людина була внутрішньо-цільним, послідовним і невгнутим борцем за українську справу. Таким пройшов він до остатку своїх днів.

Ця людина належала до старшого покоління, офірувала себе своєму народові й лишилася йому вірною до кінця. Народжений 1893 року 16. серпня в селянській родині на правобережній Україні, небіжчик уже замолоду визначив свій шлях на все життя, бравши активну участь у революційній боротьбі за волю, за щастя й незалежність свого народу, і тим шляхом пройшов до останньої години, приділеної долею.

Якось я недавно, невдовзі перед смертю, помітивши шрам у нього на устах, спитав, — що то значить? Він мені вдіповів, що то колись за часів революції йому витягали язик обценьками „за бандитизм", вимагаючи, щоб він видав товаришів.

— І?.. — спитав я.

— Не видав.

У цім не могло бути ніякого сумніву.

Ту твердість характеру, ту силу волі можна було помітити тут, спостерігаючи, як ця — вже літня — людина живе в найтяжчих матеріяльних і побутових умовах, у цілковитій самотності щодо родини, і не тільки не нарікає, не тільки не заломлюється й не занепадає духом, а ще й знаходить енергію, бажання й незрівняний гумор та творчий патос працювати в громадсько-політичних справах, віддаючись беззастережно боротьбі за свободу й щастя своєї Батьківщини навіть у цих безвиглядних умовах, в яких перебуваємо.

І коли задумаєшся, звідки та сила волі, та безоглядна відданість, стійкість і жертовність, то розумієш, що то вислід тяжкої життьової школи, пройденої в підсовєтській дійсності, в окупованій Україні, то надбання життя й перманентної боротьби протягом чверть століття разом із усім народом у найтяжчих умовах, які тільки можна уявити. То загартованість на великому вогні, у великих пробах.

Ця життьова школа виховала й викувала з небіжчика фанатичного, непримиренного й послідовного борця за свій багатостраждальний нарід, змусивши занедбати свої власні інтереси, особистий добробут і особисте щастя. Рідке то явище, щоб людина в такому віці була така віддана революційній і політичній діяльності і так вперто іґнорувала сама себе в інтересах інших.

Високі моральні вартості, вроджені й набуті від своєї матері, небіжчик проніс через усе життя, не розтративши їх навіть у найтяжчих умовах, проходячи найсуворішу життьову школу.

Та школа виховала з нього найбільшого ідеаліста і в той же час тверезого політика, відважного революціонера, й спокійного розумного державного мужа. Ця остання риса була особливо показовою й особливо цінною, хоч, на жаль, належно й не використаною й нерозгорнутою до кінця на практичній роботі з об'єктивних причин.

Іспит своєї дозрілости на політика й державного мужа небіжчик уже складав тут. Але передумову, першу й найголовнішу для складання такого іспиту небіжчик придбав знову таки там, у тій суворій школі. Тією найголовнішою передумовою було придбане в найжорстокішій дійсності, глибоке розуміння конечної потреби **національної єдности й злютованости, без чого всі змагання українського народу будуть приречені на невдачу.** І саме тому небіжчик беззастережно з самого початку став до боротьби за здійснення тієї ідеї національної єдности в формі Української Національної Ради, ставши її ентузіястом, пропаґатором і прапороносцем, не зважаючи ні на що. В ім'я тих мільйонів, що ждуть порятунку і що від їх імени небіжчик разом з іншими присвятив себе політичній діяльності й боротьбі. Глибоке розуміння важливости тії єдности — це є перша ознака політичної дозрілости, як і високої придатности для державної праці.

Це ось ті високі прикмети, що їх мав небіжчик.

Люди з цими прикметами, а надто люди, що пройшли тяжку школу, як небіжчик, що витримали тягар найбільших проб у найскладніших умовах підсовєтської України і не зломилися в ній, а вийшли з великим вантажем політичного й життьового досвіду, з непогашеною волею до боротьби, з святим, не погасним вогнем патріотизму й любови до свого народу, — ці люди, становлять собою величезний капітал для української визвольної боротьби, великий скарб для всієї нації. І їх треба всіляко берегти, шанувати й розумно їхній досвід, їхню політичну школу та їхню енергію використовувати. Незалежно від того, до якої політичної партії вони належали чи належать, прислухатися до них, а також усіма заходами запобігати втраті їх.

Тим більше, що таких людей не багато видерлося з большевицького пекла.

На превеликий жаль, поруч із загартованістю духа й розуму, з тії жорстокої дійсности небіжчик виніс ще надщерблене здоров'я, перетруджене, хоре серце. Це до

ля всіх, хто ту школу проходив, хто в тій дійсності жив, виростав, змагався, протистояв їй активно. З цим „надбанням“ людина, опинившись на шляхах безконечних поневірянь, все є перед загрозою непередбаченого трагічного передчасного кінця.

Так сталося й з небіжчиком. Життя урвалося несподівано і в самому розквіті, бо ж 56 років — це вік духової й творчої дозрілости. Смерть Анатолія Григоровича Рябишенка — це велика й непоправна втрата. І це втрата не тільки для політичної партії, до якої він належав, а й для всього українського суспільства, як тут на чужині, так і для всіх патріотів і борців за майбутнє нації, тих, що перебувають за залізною заслоною. Це — вибуття з наших українських бойових лав одного з найвідважніших і найвідданіших бійців за спільну нашу велику ідею, — за волю і незалежність нашої Батьківщини.

Хай же буде чужа земля йому легка!

І хай буде жива і вічна пам'ять про нього серед живих.

Він не мав роду, — **ми його рід.**

Він не мав особистої сім'ї — **ми його сім'я.**

Він не мав особистого щастя, — хай же щастя всієї нації буде ціллю й дороговказом для кожного з нас, бо та мета присвічувала й йому і заступала йому особисте щастя.

Нехай кожен над цією свіжою могилою, як і над усіма могилами поляглих, що ми їх лишаємо не мало на чужині, забуде все лихе і візьме все найкраще за приклад і за духовий скарб для себе і офірує себе так само безоглядно й беззастережно, як небіжчик, великій ідеї національної єдности й активній боротьбі за справу, за яку віддали своє життя й особисте щастя тисячі.

А кожен з його однодумців нехай перекладе частину несеного ним тягару на себе, і над цією могилою ще раз поклянеться в вірності тій великій спільній справі, в ім'я якої ми стали пліч-о-пліч і будемо йти до кінця, аж до остаточної перемоги.

І тоді живі поставлять всім поляглим пам'ятник на рідній землі, донісши в своїх серцях пам'ять про них крізь усі вогні й бурі.

Коротка інформація про перебіг III-го З'їзду УРДП

Дня 28-30 червня 1949 р. в одному з міст Німеччини відбувся 3-й З'їзд Української Революційно-демократичної Партії. На З'їзді були присутніми умандатовані представники осередків в Німеччині в кількости 70 чоловік, представники Краєвих комітетів Австрії та Бельгії, а також гості-представники інших українських організацій та індивідуально запрошені особи.

На відкритті 3-го З'їзду УРДП присутніх вітав Генеральний Секретар Центрального Комітету І. П. Багряний. В своєму зверненні до учасників та гостей З'їзду він звернув увагу присутніх на загострення взаємин між двома світами, західньо-демократичним — з одного боку, та російсько-большевицько-тоталітарним — з другого боку. На неминучість збройного конфлікту між ними і на нову фазу в цьому періоді визвольної боротьби українського народу, а звідси і на нові завдання українських визвольних сил, що стоять в одному фронті з західньо-демократичним світом.

Закінчуючи своє кортеньке вступне слово, І. П. Багряний пропонує однохвилинною мовчанкою вшанувати пам'ять жертв за українську визвольну ідею, що полягли за неї на всіх фронтах і як на рідних, так і на чужих землях.

Присутні вшановують пам'ять полягливх вставанням і однохвилинною мовчанкою.

Далі на порядку денному іде: затвердження Правильника 3-го З'їзду, вибори Президії і Секретаріяту та відчитання привітань 3-му З'їздові, що надійшли від Крайових Комітетів УРДП, різних організацій, установ та осіб з усіх країн, які стали пристановищем української політичної еміґрації.

По виборі мандатної, верифікаційної, резолюційної, виборчої та статутарної комісій було заслухано доповідь Заступника Генерального Секретаря ЦК УРДП та співдоповіді секретарів відділів: організаційного, ідеологічно-пропаґандивного, фінансового, військового та окремих доручень.

В своїй звітній доповіді заступник Генерального Секретаря ЦК УРДП відмітив, що за час від половини серпня до грудня 1948 р. членство нашої партії зросло в сім з половиною разів, як рівнож піднесено політичний рівень наших кадрів. Зріст наш є вислідом ідейної нашої сили та популярности нашого руху в масах: це є результат організаційної та політично-пропаґандивної праці ЦК по переломовому моментові, яким був 2-й З'їзд УРДП.

Фактично з цього моменту (з часу 2-го З'їзду) партія стає політичною організацією в повному розумінні цього слова і розбудовує, не зважаючи на тяжкі умови, свою мережу не тільки в Европі, а й поза нею.

Немає сумніву, що протягом цього року ми скріпились всебічно, виросли, як кількісно,так і якісно, і що УРДП сьогодні є найсильнішою організацією цілого демократичного крила нашого політичного світу. Зокрема наше значення в справі створення, а головне — удержання позицій УНРади і Уряду — величезне і ця наша роля всім відома.

Крім доповіді Заступника Генерального Секретаря було прочитано низку співдоповідів про роботу окремих секторів ЦК.

На цьому закінчується ранкове засідання першого дня З'їзду.

Денне засідання розпочалося доповіддю Мандатної Комісії, Контрольної Комісії та Партійного Суду. По зачитанні цих звітів розпочинається дискусія над ними, що тягнеться до закінчення денного засідання.

Вечірнє засідання розпочинається звітом Верифікаційної та резолюцією Контрольної Комісії. Далі йде доповідь про проєкт змін в Статуті УРДП. Дискусії над доповіддю про проєкт змін в Тимчасовому Статуті УРДП, що і закінчується схваленням Статуту УРДП в остаточній редакції. На цьому закінчується перший день З'їзду.

Раніше засідання другого дня було розпочате привітальними промовами гостей, присутніх на З'їзді. Далі йдуть ідеологічно-програмові доповіді: „Нація, націоналізм, національна революція і революційна демократія"

та доповідь „Соціялізм та українська революція“, чим і закінчується ранішнє засідання другого дня З'їзду.

Денне засідання другого дня розпочинається доповіддю І. П. Багряного на тему „До питань стратегії і тактики нашої боротьби“.

(Дві з цих доповідей друкуються в цім числі „Н. П“.)

Після доповіді Генерального Секретаря зачитано доповідь на тему „Українська внутрішня політика“ сл. пам. А. Г. Рябишенка. Ціла доповідь А. Г. Рябишенка була присвячена проблемі української внутрішньої політики, внутрішніх взаємин та ідеї створення, скріплення і розбудови єдиного політичного центру — Української Національної Ради. Свою доповідь А. Г. Рябишенко ілюстрував рядом цікавих фактів і прикладів з внутрішньої політики деяких політичних середовищ, наводячи ці приклади з метою ілюстрації, — як не треба робити внутрішню політику.

Денне засідання закінчується рефератом на тему „Про роботу серед молоді“ та дискусії над усіма прочитаними доповідями та рефератами.

На вечірньому засіданні відбулася дискусія.

По закінченні дискусій відбулися перевибори керівних органів УРДП. Обрано новий склад ЦК, Контрольну Комісію та Партійний Суд.

Закриваючи З'їзд, Секретар ЦК підкреслив необхідність розбудови міцної політичної партії, як речника й організатора боротьби сьогоднішньої України. Такими підвалинами є — висока ідейність, жертвенність, політична вишколеність її членів. Лише при таких умовах вона може дерзати й перемогти. Ціле кінцеве слово було завершене висловленням віри, що, плекаючи ці риси, ми повністю проведемо в життя всі постуляти нашої програми й всі наші постанови. Багатьом з нас судилося вмерти в боротьбі за торжество нашої ідеї, але всі наші жертви не пропадуть марно і колись будуть винагороджені тим, що над всіми поляглими буде воздвигнутий величний пам'ятник ім'я якому— Українська Соборна Незалежна Держава.

З'їзд закінчився відспіванням національного гімну.

Іван БАГРЯНИЙ

До питань стратегії й тактики нашої визвольної боротьби

(Доповідь на III-му З'їзді УРДП)

„Того ідеї переможуть, хто вийде з ними й на ешафот і смерті ввічі скаже...“

М. КУЛІШ „Патетична Соната“

1. ОСНОВА ОСНОВ

Якщо говорити про основу основ нашої революційної стратегії і тактики, то ця основа основ закладена в наведеній цитаті з „Патетичної Сонати" Миколи Куліша про здібність вийти й на ешафот і сказати смерті у вічі про вірність своїй ідеї. Ось це той наріжний камінь, та підвалина, той фундамент, на якому має стояти ціла будова нашого руху, і в той же час це є й могутня пружина, що має одушевити й урухомити навіть нерухоме, оживити навіть мертве. Ім'я їй — безоглядна **вірність** своїй ідеї, відданість їй до кінця й готовість йти за неї на все. Лише при великій вірі й жертвенности творяться великі діла. Бо, як „віра без діл мертва єсть", та ще більше ніяке велике діло без віри є абсолютно неможливе. А велика боротьба основана на великій вірі потребує завжди великої вірности, безкомпромісовости й готовности йти на найбільші жертви.

При цій пружині, на цім фундаменті має стояти й вся продумана, складна і в той же час чітка конструкція нашої революційної стратегії і тактики, скерованої, попри всі свої, часом може навіть суперечливі й дивні ходи, на безкомпромісове слугування нашій ідеї, в ім'я її кінечного торжества. І має тут діяти не принцип „Мета освячує всі засоби", а принцип — „Кожної мети можна досягти лише **гідними її засобами**". Велика й шляхотна мета потребує й відповідних засобів. І найпершим і найшляхотнішим засобом є той, про який була мова, той що про нього сказано в наведеній цитаті з „Патетичної Сонати" і який ми кладемо в основу основ.

З таким засобом людині дано зрушувати навіть гори.

Плекати згадану рису в кожному членові партії, це наше найперше завдання, бо без такої основи основ, всяка, навіть найгеніяльніша політична стратегія й тактика абсолютно нічого не дасть.

2. КІЛЬКА ПРИНЦИПОВИХ ЗАВВАГ

Ця доповідь зовсім не претендуватиме на повне вичерпання поставленої проблеми, лише пробуватиме її насвітлити якнайповніше, зачепивши найосновніше. Проблемою ж є питання **як**, цебто питання нашої політичної тактики й стратегії. Якщо ідея й політична концепція вкладається в питання **„Що?"**,являючи собою основу, мету політичного руху, то тактика й стратегія має відповідати на питання як ту мету в певних історичних умовах, при певних даних і можливостях можна досягти. Як правило, засаднича сторона справи, цебто ідейно політичні й програмові основи не завжди покриваються з принципами тактики й стратегії. Тому, хай не дивуються панове, якщо може деякі, висловлені тут положення суперечитимуть іноді нашим ідейно-політичним та програмовим засадам. Формулюючи ті засади, ми відповіли на питання „Що?„ Мета ж цієї доповіді відповісти бодай в загальному на питання „Як?„. Тут же слід зразу підкреслити, що в багатьох пунктах засаднича сторона з тактичною сходяться щільно і тому на низку моментів з питання „як" вже відповідь дано раніш. Так напр. питання революції в СССР це є не тільки питання засадниче, а й питання тактики водночас. Так і в цілому ряді моментів. Але те все не є розчленоване відповідно, а пов'язане до купи. А треба, щоб питання тактики й стратегії були розроблені окремо і зведені до окремої купи, в певну систему, в певний політичний катехізис, якщо можна так висловитися, яким би послуговувався наш рух в цілому і кожен член партії зокрема, керуючись ним в дії. Для цього однієї такої доповіді замало, а потрібна більш солідно проороблена робота. Потрібне розроблення всього складного і всеохоплюючого комплексу політичних ходів й потягнень, що відповідав би більш менш вичерпно на питання „як".

Якщо ця доповідь стане першою цеглиною в розбудові досконалої системи, яка називалась би **„Тактики й стратегії нашої боротьби„** мета її буде досянута.

А тепер треба рішуче підкреслити дві особливості, які треба твердо пам'ятати, а саме:

I. Перед тим як говорити про стратегію й тактику, мусимо поставити в наголос, що абстрагуємось геть від всіх суто еміґраційних проблем, болів, концепцій, „завдань". Те нас абсолютно не обходить. Якщо ми еміґрацію будемо враховувати, то тільки так, як враховують певну кількість цеглин чи трісок, так як, скажемо, німці

враховують брухт руїн при своєму будівництві. Не більше. У всіх своїх міркуваннях та накресленнях будемо виходити з єдино правильної позиції – з штандпункту сьогоднішньої України, стаючи на українській території, серед найгустішої гущі української реальної нації, в найбільше заогненому пункті цілого СССР, як покликані історією до участи в великому зударі революційних сил з чорною-найчорнішою реакцією. А робитимемо це, виходячи з другої істини - що чітко розробленої революційної стратегії й тактики потребуватимуть не ті, що будуть за тридев'ять земель десь в наймах, а ті, що будуть боротись на Україні незалежно від того, скільки їх буде, А тому проситься й розглядати ці наші тези не на предмет „успішного виїзду за океан“, а на предмет успішної боротьби за незалежну, свобідну нашу Батьківщину. Це перше. І—

2. Ми прагнемо й мусимо прагнути дати відповідь на питання „як“ не тільки для одної нашої партії. Мусимо, очевидно, переслідувати мету розроблення досконалої тактики й стратегії для визвольної боротьби в цілости в цих історичних умовах, в яких українська справа перебуває, при тих даних перебуває, при тих даних і можливостях, які вона має об'єктивно і суб'єктивно

3. ЗОВНІШНІ И ВНУТРІШНІ ПЕРЕДУМОВИ, ЩО ЇХ МАЄ УКРАІНА СЬОГОДНІ

а) Україна перед зовнішнім світом

Фактично тих світів зовнішніх для України є два. Ближчий і дальший. Цілком окремі територіяльно й ідейно політично. Поставлені в непримиренно ворожі позиції один до одного. Це світ комуністичний, що облягає Україну тісним залізним кільцем, і світ демократичий, великий світ, від якого Україна ізольована знаменитою „залізною заслоною“. Ці світи для України ріжняться тим, що світ ближчий територіяльно є дальший ідейно політично, ворожий, залізна клітка, в яку Україну посаджено, світ неволі. Світ же дальший територіяльно, близький ідейно політично, великий світ свободи й демократії, від якого Україна сподівається визволення вже багато років. Особливо багато надій на нього покладає наша полі

тична еміґрація, будуючи на тих надях свою визвольну політику.

Якже стоять наші справи в великому зовнішньому світі? Які шанси, які перспективи має Україна й її визвольна боротьба, коли дивитись без рожевих окулярів, в тому зовнішньому світі? На що ми можемо розраховувати від того світу?

І от, дивлячись без рожевих окулярів, мусимо сконстатувати досить гіркі речі.

Туман ілюзій, навіяних патріотичною пропаґандою, заснованою на щирій, але наівній вірі, що хтось виборе й дасть Україні свободу й незалежність, — той туман ілюзій, що був фактичним підґрунтям політичної акції і джерелом ентузіязму майже всіх українських політичних партій і середовищ на еміґрації, сьогодні помалу, але певно, розвіюється. Той туман утворився від хибного уявлення, що ввесь світ, справедливий і демократичний немає більш чого робити, як дбати про нас, і перейнятий справою українського визволення з під московської кормиги так, як і ми сами. Розвівається тепер той туман ілюзій від щораз ясніших фактів, що світ великий зовнішній, світ великих „потуг", зовсім не бере української справи в рахубу. А якщо бере, то як частину справи внутрішньої російської, схильний використати українські сили в боротьбі проти большевизму. Не заходимо спеціяльно в аналізу, чому світ той не бере української справи в рахубу так, як ми того хотіли б, констатуємо лише факт, якому немає покищо належного спростовання в сьогоднішніх актах світової політики. Хоч стисло можна сказати, що той зовнішній світ „великих потуг" тому не бере української справи в рахубу, що після затяжної смуги т. зв. холодної війни з СССР, щораз більше, щораз виразніше повертається до своєї традиційної політики рівноваги сил в Европі. Маємо на увазі політику тих світових потуг, що вершили й вершать долю світу, що розв'язували, розв'язують і будуть розв'язувати завтра проблеми війни й миру, проблему правопорядку на европейському континенті. Перед лицем неминучости великого конфлікту між двома зовнішніми для України світами, в який вірять і на який орієнтуються, або принаймні зважають і чогось від нього сподіваються всі політики світу, ці великі потуги повертаються до старого принципу створення рівноваги способом протиставлення сильній і великій Росії сильної Німеччини в Европі та сильної Японії в Азії. А це відновлення могутности в Німеччині й

Японії неминуче переросте знову в певну загрозу мирові, що особливо буде відчутним після розгрому большевицької московської імперії. А тому, щоб зберегти рівно вагу надалі, політика великопотуг зводиться вже сьогодні, а особливо зводитиметься завтра, до ідеї збереження сильної Росії. Цебто, та політика зводитиметься не до розчленовання Росії, як державного цілого організму, а лише до зміни режиму в СССР. Інакше кажучи, до перетворення комуністичного СССР на демократичну російську імперію. Контури цієї політики щодень стають усе виразнішими. Може завтра вони, ці контури, зміняться, але покищо того не видно. Покищо справа України лишається справою самої України. І, якщо Україна сама себе не поставить тепер, а особливо завтра, при великій збройній розгрі в центрі уваги всупереч чиїм би то не було розрахункам, то ніхто її не поставить.

Дехто напевно не погодиться з висловленими твердженнями, схильний вбачати в окремих проявах уваги світових діячів до бідолашних українців, в формі висловленого співчуття чи привітання, піднесення української справи на щит великої політики. Ліпше утриматися від ілюзій. Від привітальної промови десь на таборовому „прийнятті" і співчуття українським „штатенльосам" до включення України, як партнера, в світові пляни розгри з большевиками дуже далеко. Велика політика, як відомо, має свою політичну математику. І ця математика дуже тяжко сприймає наші одиниці та нулі, хочби вони й становили великі числа. Ще тяжче сприймається в великому світі ідея розвалу СССР так, як ми того хотіли б.

Це перше, про що нам треба пам'ятати.

Друге:

Враховуючи коньюнктуру, ці тенденції всіма силами скріплює російська еміґрація. Ця російська еміґрація — стара, нова й найновіша, різношерстна, але в цім питанні єдино цілеспрямована, — користаючись з давно набутих російських моральних капіталів у світі, маючи колосальні зв'язки і впливи в усіх вирішальних політичних колах світу, до тогож не маючи рівнозначної протидії з українського боку, розвиває шалену діяльність у двох напрямках: а) — у напрямку сугестії своєї велико-російської концепції всім впливовим людям зовнішнього світу — концепції конечної потреби збереження цілости великої Росії в будь-якій формі, спираючись нібито на „волю мас", волю „народів Росії"; б) — у напрямку організації всіх тих „народов Росії", використовуючи тут усе, в тім

числі й надбання всієї большевицької практики та пропа ґанди, що довгі роки плекає у всіх підсовєтських народах почуття „спільности долі й спільности інтересів". Російська еміґрація, що в своїй верхівці складається з досвідчених політиків і державних мужів відомих назовні і в самому СССР та досить авторитетних в світових політичних колах, — різних есерівських, ес деківських та інших лідерів, що в зовнішньому світі мали й будуть мати великі політичні й матеріяльні креди-ти, — все це прекрасно використовує й проявляє макси мум сприту та політичного такту. Створення ліґи Керенського, навколо якої об'єдналися російські політичні чинники стає тому доказом.

Рівнобіжно з цим слід мати на увазі, що багато національних, **особливо українських** партій і груп (маємо на оці українські націоналістично - провінційні партії та групи) всіма силами об'єктивно допомагають і будуть допомагати росіянам, лізі Керенського, в осягненні ними їхньої мети. Ця допомога йде в двох формах—у формі розбиття єдности української протидії, а значить зведеня її до нуля, і в формі зневірювання та відштовхування від себе своїм провінціялізмом та вузьколобою політикою національних мас та штовхання їх до Росії. „Наша глупота була' є й буде завжди найбільшим союзником та помічником ворога" —як сказав наш видатний соціолог.

І нарешті третій момент, що його треба мати на увазі поруч із двома згаданими (політика рівноваги великопотуг та акція росіян), - це існування в усьому світі певної інерції думання, непоборної і незламної: об неї розбивалася, розбивається й ще мабуть довго буде розбиватися українська пропаґанда. Дуже поволі йде проламування криги. Світ не знає й не хоче знати України. А українські крихобори - політики ще й роблять усе, щоб остаточно відбити охоту в того світу до пізнання України навіть там, де така охота й була хоч у зародку. Світ трохи знає Україну ту, що боролася в 1917-18 роках і репрезентована УНР, та ту що репрезентується в ОН, але самі українці роблять усе, щоб і ту геть вибити з обігу на міжнародньому політичному форумі, обертаючи все на анекдоту в уяві світу. Неуміння використовувати цих двох факторів, змалює наші шанси в проломлюванні криги байдужости і скріплює шанси росіян. Ситуація лишається старою.

Не випадково всякий російський політичний хід, а

чи писання проросійського якогонебудь діяча, приміром Кравченка, знаходять такий резонансу світі. Світ має інтерес до Росії, бо вона для нього існує довгі століття. Україна ж для світу не існує. І не існуватиме до ти, доки єдиною могутньою акції сама не заявить себе належно, ділом. Доки не почне писати свою історію сама, власним багнетом. Але не так, як пишуть ті, що визвольну боротьбу висмоктують із пальця і самі захли наються від власного уявного тріюмфу.

Ця інерція думання не тільки не послаблюється, а подекуди скріплюється і навіть більше - обертається на вороже ставлення до українських змагань в останні часи. Завдяка тривалій ворожій пропаґанді протягом ос танніх десятиліть в світі поширилось трактування України, як витвору большевицької політичної тактики, поріддя большевизму, витвір большевицької „ленінсько - сталінської національної політики". Над цим заходжувалась і заходжується російська еміґрантська пропаґанда в усіх мовах. Почитайте навіть тепер, що пише часом на цю тему російський „Социалистический Вестник" Абрамовича. Україна в опінії, яку вони творять, це результат живосильного розчленування большевиками „живого тіла Росії", це найбільше комунізуюча частина СССР, це найбільше збольшевивзована частина СССР і. т. д. Вони не від того, щоб звалити відтповідальність за всі діла большевиків перед світом не на Москву, а на Україну, —найбільш, мовляв, збольшевизовану й скомунізовану. Але це не диво. А диво, що в цім же пляні діють і якраз найбільшетворенню такої думки сприяють наші ж рідні українські діячі, іменовані „націоналістами„ та „монархістами". Вони зробили й продовжують робити все щоб таку думку закріпити якнайміцніше. Вони роблять це при найкращих суб'єктивних бажаннях, а саме, в надії переконати світ, що вони от „такі антикомуністи", які не шкодують „навіть рідного батька" і збудують свою найсимпатичнішу для всього світу Україну, хай тільки світ їм допоможе зруйнувати й змасакрувати ту, що є. Хай тільки не допомагає іншим політичним українським чинникам, бо то, мовляв, речники тієї „комунізуючої" України і т. ін. Така їхня пропаґанда всім добре відома. Ця їхня „робота" заважила вже та й ще заважить на непопулярности української справи в світі. Адже світ тим діячам, їхньому крикові про „скомунізовані й збольшевичені" українські маси **повірить**. І напевно повірить, і поробить з того відповідні висновки. Але **ніколи не по**

вірить у їхні - тих діячів - здібності ті маси **ані переро дити, ані вивішати**, а тим більше не повірить у їхні - тих діячів - здібності збудувати в боротьбі проти українських народніх „скомунізованих“ мас „свою Україну“, що її вони пропонують. У цьому величезна і непоправна шкода українській справі. Це в великій мірі є теж причиною, чому нам так трудно ламати кригу байдужости світу до українських змагань.

Ось стисло, такі передумови має Україна в зовнішньому світі дальньому.

Для багатьох картина видається занадто понурою. Але ми не на святочній академії, де заспокоюють себе парадним оптимізмом, ховаючи в той оптимізм, як струсь в пісок, свою голову. Ні, нам потрібна твереза оцінка шансів в нашій боротьбі й ми мусимо дивитися найприкрішим фактам просто у вічі. Ліпше знати, хай і найжорстокішу, але правду, а ніж тішити себе рожевими ілюзіями, бо можна тяжко прорахуватись. Якщо ми помилимось в оцінці того зовнішнього світу, якщо шанси в ньому виявляться більшими аніж ми сподівались, то тим буде краще для нас.

Підкреслюємо, що попри все сказане, цей світ зовнішній, дальший територіяльно, є для України **ближчий** ідейно політично.

А тепер, які передумови й які шанси має Україна в світі зовнішньому ближчому територіяльно. В тому світі, в якому вона перебуває щільно замквена. Цей світ - це світ комуністичний, це совєтський господарчо-політичний комплекс, складений з кільканадцяти старих „самостійних“ совєтських республік і з ґрона нановo приєднаних до цього комплексу держав-сателітів. Висловлюючись фігурально — це великий концентраційний табір багатьох націй, зібраних під жорстокою рукою Кремля. Як і кожен „путній“ концентраційний табір, цей світ утримується в купі силою фізичного й морального терору органів влади російської большевицької імперії. І як і кожен „путній“ концентраційний табір, цей світ підмосковський має непереможну тенденцію геть розбігтися. Всі кільканадцять республік і все ґроно держав-сателітів мають стихійне бажання геть вирватися з концентраку. І насамперед до цього стремить Україна—найбільша з совєтських республік після Росії, й найбільша з націй тією Росією поневолених. Власне, поневолених комуністичною большевицькою системою.

Стремління поневолених народів порвати залізні

пута й визволитись, це є найхарактернішою рисою світу комуністичного. І саме тому, саме в цьому світі Україна має невірних і найсерйозніших своїх союзників, в особі всіх тих народів, що ділять з нею однакову долю.

Частина з тих союзників ще вчора були дрібними імперіялістами й були ворожі Україні, посідаючи її території, і через те можуть видаватися ненадійними, часовими, доти, доки не визволяться й не забажають від новити старе статус-кво. Може після визволення зпід московського ярма у них відживуть старі імперіялістичні тенденції. Але багато змін відбулося за останні часи та ще й відбудеться в середині цих націй в напрямку віддалення від своїх загарбницьких тенденцій супроти України. Ті тенденції збереглися найбільше може серед еміґрації, а дома вони швидко вивітрюють. Та як би там не було, це будуть союзники, хоч і часові, але вірні, принаймні на період боротьби з спільним ворогом за спільну ідею - за національне визволення.

Зате друга, більша частина поневолених націй, тих що ділять вже століттями з Україною однакову долю, не викликають ніяких застережень. В них Україна має союзників найвірніших і до кінця послідовних. Для них існує проблема, як конечність спільної боротьби пліч—о-пліч з українським народом проти московського імперіялізму всіх мастей. Цей увесь світ-- це не світ націй-панів, націй-багатіїв, націй, що володіють наймогутнішими технічними засобами й атомовою бомбою, а світ націй-злидарів, націй-паріїв, що не мають таких, а то й взагалі ніяких порядних технічних засобів. Одначе попри свою матеріяльну бідність, це єдиний реальний світ, на який Україні можна реально спертися у своїй боротьбі.

Цей увесь світ, попри свою вбогість технічну, має деякий капітал — це капітал моральної змобілізованости, готовости до боротьби в найбезвиглядніших умовах, навіть без виглядів на перемогу. За певних історичних моментів такий капітал може виявляти себе сильнішим за всякі, навіть найдосконаліші технічні засоби.

Матеріяльно-технічний потенціял всіх цих народів, включаючи й сателітів, є ніби занадто мізерним, в порівнянні з потенціялом, що ним володіє большевицька Москва. Але коли взяти до уваги, що сума протибольшевицьких, протикомуністичних сил самими цими націями не вичерпується, що ті сили є серед російського народу, які в однаковій мірі прагнуть знесення комуністичної кормиги, що фронт революційний включає в себе й усі

проґресивні сили Росії, то весь потенціял большевицької тоталітарної машинерії одного дня може опинитися в розпорядженні сил протикомуністичного табору, в розпорядженні революції.

Ми згадали про протикомуністичні сили в самій Росії. Слід взагалі заглянути глибше, що собою являє той світ комуністичний, той совєтський комплекс, та большевицька імперія з нутра.

Національні протиріччя, що й раніш були глибокими й грізними, тримаючи весь совєтський апарат гноблення в стані постійної змобілізованости, за останні роки, в зв'язку з підгорненням під „високу руку Кремля" низки колишніх державних націй, поглибились безмірно. Ті національні протиріччя доходять до крайньої межі. Але ними справа далеко не вичерпується.

Поруч з поглибленням національних протиріч, поглибились і протиріччя соціяльні. Ці протиріччя були загрозливими й до війни, але особливо гострими стали після війни. Так само й протиріччя політичні. Ці протиріччя є гострими не тільки в союзних республіках супроти панівної метрополії, а й в самій Росії супроти панівної касти, супроти ганебної рабської системи, що тягне російський нарід в прірву. Хіба ще треба наводити тут докази. Хіба не досить ми їх маємо. Ці протиріччя зроджують глибоке невдоволення й рух проти системи не тільки на периферії, але й в самім серці совєтської московської імперії.

Стоючи з усіма тими протиріччями перед переспективою війни з світом демократії, совєтська імперія в той же час стоїт і перед переспективою революції. Революція буде неминучим супутником війни. Війна ту революцію приспішить. Але й без війни ця переспектива революції лишаєтся незмінною. Вона може бути відтягнена, але не може бути виключена. Хіба лише в той спосіб, в який розв'язала справу Англія з своїми колоніями. Але сумніваємось, щоб на цей шлях стала сталінська Москва. Вона скорше утопить ту революцію в крові, намагаючись весь час задушити її в самім зародку, застосовуючи свою знамениту „профілактику" вже довгі роки. Та досвід показує, що задушити її неможливо. Дія викликає протидію, бодай в формі внутрішнього опору, у формі наростання ворожости й глухого незадоволення, що охоплює навіть верхи партії в самій Росії. Те масове й проґресивно наростаюче незадоволення є джерелом найбільших небезпек для совєтської системи. І воно ж

є цементом, що споює весь багатонаціональний комплекс поневолених народів в єдиний моноліт, наставлений проти.

Враховуючи все це, треба думати, що в цім світі, де заложене велике нещастя для України, заложені й найбільші передумови, найбільші шанси на її визволення й оформлення в самостійну, нозалежну державу.

Дехто схильний вбачати провідну місію України в боротьбі проти большевизму на сході Европи. Це мусіло б бути так. Але це залежатиме від самої України, від її провідних політичних сил. Якщо Україні вдасться очолити бодай частину поневолених націй і об'єднати їх в єдиний протикомуністичний протиімперіялістичний фронт, то доля України буде тим перерішена, незалежно від того, які концепції упорядкування сходу Европи існуватимуть в світі.

б) Внутрішні сили України.

Може бути два погляди на Україну й її внутрішні сили. Ультра-націоналістичний, що трактує націю, як певну кількість індивідів, опанованих націоналістичним свідоглядом, а її сили вбачає чисто в світоглядовому фанатизмі. Тоді України як нації немає й немає в неї ніяких реальних сил. А другий погляд, що трактує націю не тільки як етнічну окремішність, а як окремий господарчо-економічний організм, як суму людей, що живуть на даній території, зв'язані однаковістю економічних, політичних та культурних інтересів, здібні ті інтереси захищати й самі на своїй землі порядкувати. Тоді Україна, як нація, є і сили її великі. Та нація має сьогодні свою державу, що навіть репрезентована в ОН і що називається УССР. Правда, фактично то фіктивна держава з фіктивною самостійністю, але факт входження її в ОН є не фіктивний. Так само як і факт, що ім'я України на засіданнях того ОН і в світовій пресі відміняється. Ім'я України, як нації. А ще більше не є фіктивним факт (і це важне найбільше), що під прапорами цієї фіктивної держави в перший раз в історії не фіктивно зібрані до купи всі нефіктивні українські землі. І хоч та Україна не називається соборною (це справа завтрішнього дня!), але все таки називається на більшовицькій термінології „воз'єднаною", відбиваючи тим фактичий стан речей. Ми говоримо про це не для того, щоб щепити думку про вдячну місію большевиків, а щоб відзначити сам факт. Що ж до

большевиків,то можна сказати напевно і точно, „воз'єднуючи" український нарід і його землі докупи, вони зовсім не думали про інтереси України, а переслідували свої імперіялістичні цілі. Вони робили не соборну вільну Україну, а соборну колонію.

Такою соборною колонією є Україна сьогодні. Чи це є плюс, чи мінус? Якщо вибирати між Україною розчленованою на п'ять колоній (російська, польська, мадярська, румунська і чехословацька) і Україною, зведеною до купи, зведеною з п'яти в'язниць до однієї, то ма буть все таки перевага буде на боці колонії соборної. Помимо великих мінусів, цей факт криє в собі багато плюсів, що можуть мати далекойдучі наслідки.

Споєність колись розчленованого організму України в єдину цілість, приведення цілих її частин до одного знаменника, однаковість долі й однаковість інтересів, —це є першою й великою передумовою для успішної боротьби українського народу. Цим самим Україна поставлена на новий вищий етап своєї боротьби за незалежність.

Отже, говорячи про сьогоднішню Україну, говоримо як про певну цілість на обширі від Закарпаття до Дону, й від Кавказу до російських кордонів. А говорячи про українську націю, маємо на увазі все, що там є, отих реальних тридцять, чи сорок мільйонів людей з усіма їхніми плюсами й мінусами, що населяють українську землю і становлять в сумі те, що в світі називається „населенням УССР", причісуваним большевиками під одну гребінку; те що в тій УССР живе, бореться, змагається, творить якісь матеріяльні й духовну вартости, мучиться й умирає та виповнює собою тюрми й концентраки. Все те, що, попри все колоніяльне гноблення Москвою, все таки становить собою єдиний окремий господарчо-економічний та культурний комплекс. Хай то буде комплекс „меншого брата", але окремий, і саме це стверджується пропаґандивним галасом про існування ще „старшого брата".

Що ж тепер уявляють собою ті кількадесят мільйонів нашої реальної сьогоднішньої нації під гербом „УССР"? Очевидно, що найбільшу турботу викликає та найбільша частина українського народу, що варилася в російському казані цілі століття та ще й тридцять років під большевизмом. Бо це є вирішальна частина української нації.

Російська політика царату, а особливо совєтська

політика, змагала й змагає до того, щоб Україну максимально зденаціоналізувати, а найперше, щоб посісти ключеві позиції в Україні, опанувавши великі міста й індустріяльні центри, обсаджуючи їх російським елементом, а українських аборигенів радикально русифікуючи. У висліді цієї політики ми маємо страшну, як на націоналістичний погляд, картину. Ми маємо тільки село, що говорить по-українськи, а місто говорить переважно по російськи. Правда, в часи українізації те місто раптом заговорило по-українськи, з чого б треба зробити цікаві висновки, але українізація минула й місто повернулось до російської мови.

Якщо брати мову за ознаку українськости, то виходило б, що ми справді маємо тільки село суто „українське“, місто ж суто „російське“. Та в дійсности це не так. Правда місто, й великі індустріяльні центри були здавен-давен радикально зрусифіковані, а в значній мірі ще й обсаджені неукраїнським етнічно елементом (і не тільки російським, а й різнонаціональним), але це ще не значить, що місто й всі ті центри російські.

Ми слова „російське“ й „українське“ вище взяли в лапки. Цим ми хочемо сказати, що в дійсности наше місто не менше українське аніж селе, а село не менше „російське“ ніж місто. Бо весь зайшлий елемент у містах та індустріяльних центрах, що прибув давно, так чи так засимілювався, незначний же прошарок старої російської аристократії — справжніх носіїв великодержавницької ідеології колонізаторів — радикально винищений ще в революцію; під тим засимільованим елементом ми розуміємо маси робітників, ремісників та дрібної інтеліґенції; цей елемент змішався з аборигенами, через цілі покоління поріднився, вріс в український ґрунт і став суттю своєю (хоч мовою ще й ні) так чи так українським, цебто навіки й міцно прикріплений до українського ґрунту й українського народу, ставши його часткою. В той же час село в наслідок постійних пертурбацій в останні десятиліття, масових перекидань селянста в промисловість та на освоєння всіх закутків „необ'ятной родіни“ теж значною мірою втратило свою „стовідсоткову“ у вузько-націоналістичному розумінні „чистоту“.

У цілому ж ми маємо в місті та в селі ті українські маси, що становлять у сумі тепер українську націю таку, як вона є, і що з ними й для них треба будувати Україну.

Колосальним плюсом є, що в соціяльному розрізі український нарід нині становить собою соціяльно однорідну масу без гострих внутрішніх клясових протиріч в собі. Складається та маса з кляси робітництва, з спролетаризованого селянства (аґрарного пролетаріяту, як його називають в СССР), та робітничо-селянської трудової інтеліґенції. Всі інші клясові верстви в Україні не існують, крім чужої верстви правлячих, касти совєтських вельмож пануючої бюрократії, що уособлює собою колоніяльний апарат гноблення й експлуатації тих мас. До нього в антагоністичних позиціях й стоять всі ті народні маси, з'єднані однаковістю соціяльних та політичних інтересів. Коли ми говорили про гостроту соціяльних та політичних протиріч в СССР, то мали на увазі саме протиріччя між експлуатованими масами й правлячою верхівкою, кастою експлуататорів, бюрократичною совєтською системою державного капіталізму, або другими словами „сталінського соціялізму". Тій системі й тій касті правлячих чиновників протистоїть в Україні вся решта, весь нарід, поділений на три соціяльні прошарки, але єдиний дійсним своїм соціяльним становищем, і знаходиться в ворожій позиції до неї.

Ті маси становлять собою ґрунт, абсолютно не сприйнятливий для ідеології українських партій вузьконаціоналістичного розуміння, але одночасно ті маси абсолютно сприйнятливі для ідеї української держави. Бо для того є передумова, сильніша за сумнівну „расовість", за „націоналізм чи „шовінізм". Тією передумовою стає згадана риса, властива однаково місту й селу і яка їх єднає, визначаючи по-справжньому національну приналежність, як зросійщених робітників, так і байдужих до „націоналізму" українських селян (хіба в цій війні наші націоналісти в тому не переконались!), так і всіх засимільованих, врослий в український ґрунт, в українське виробництво, в український виробничий процес росіян, жидів, греків та інших. Риса ця — єдність, спільність соціяльних і політичних інтересів, нерозривно зв'язаних з територіяльно-державними інтересами України, що в сукупності й творять нині національні інтереси цих людей. Це могутніша підойма, ніж шовінізм.

Про згадану рису, що найбільшою мірою визначає національну приналежність мешканців УССР сьогодні, а надто визначатиме завтра, треба пам'ятати. Найбільше, як відомо, зросійщене робітництво нашого Донбасу, Одеси, Харкова, бо большевики саме там не пошкоду-

вали своїх сил і хисту. Але помиляється той, хто думає, що донбасівського робітника більше хвилюють гасла московської ура-шовіністичної пропаґанди, аніж його власні життєві інтереси, невід'ємні від інтересів решти населення України. Помиляється той, хто думає, що цей робітник з ентузіязмом голодує і терпить злидні в ім'я химерної „величі російського народу". Ні, для нього, а тим більше після тридцятилітніх страшних совєтських злиднів і безправ'я, після довгих і тяжких десятиліть совєтської уніфікаційної практики з гаслом „пролетаріят не має вітчизни" найкращою вітчизною буде та державнополітична формація, яка найкраще забезпечить його життєві, соціяльні й політичні інтереси на даній території. А такою формацією вже не може бути чужа йому територіяльно й ворожа своєю політично-комуністичною практикою, Росія, якщо тієї Росії не нав'яжуть йому самі ж українці своєю дикою політикою, ворожою до всього „неукраїнського" за мовою елементу в Україні. Навіть більше, скажемо прямо,—ця риса стала спільним знаменником для всієї маси населення України. Воно за Україну самостійну буде боротися, але лише за таку, в яку віритиме, що в ній йому буде вільніше й краще жити. Бо це населення бачило вже кілька „Україн", в тім числі „Україну" Микити Хрущова й Еріха Коха.

Характерною рисою всього населення України й колосальна, затаєна, але непримиренна ненависть до большевицького тоталітарного режиму з одного боку, й до фашизму у всіх його проявах, навіть у самій пам'яті, —з другого. Також друга характерна риса населення України, що частково витікає з перших,—це відсутність національного ненависництва такої міри, як того хотіли б деякі українські апостоли ненависництва, й ксенофобії. І тут деякі політики, що будують свою політичну стратегію на зоологічному шовінізмі, можуть дуже „сісти маком".

Та це ще не є таким важливим, важливим є інше.

Роки тяжких іспитів, роки життя й боротьби в совєтських умовах поробили багато таких змін, що значіння їх тяжко переоцінити. Якщо совєтська пропаґанда нині із шкіри лізе, щеплючи народнім масам концепцію „старшого брата", то це зумовлено солідними причинами, необхідністю. Тими причинами є факт, що Малоросія, така мелянхолійно-мрійна і покірна російська провінція Малоросія—**вмерла.** Її нема. В свідомости народніх мас над тією Малоросією рішуче поставлено хрест. Нема

тієї романтичної, але ледачої й безпросвітньої Малоросії, на яку колись так упевнено спирався російський імперіялізм. Є Україна. А відповідно до цього з свідомости найширших мас щезли геть поняття „малорос“, „хахол“. Натомість у цій свідомости навіки закріпилось поняття „українець“, „громадянин Української Республіки“. І це все ж таки величезний здобуток. Ті часи, коли нація складалася, згідно з її власними зізнаннями (читай спогоди Ю. Тютюнника), на 90 відсотків із „хахлів“ і з решти „малоросів“, чи навпаки, канули у вічність. Більше того, слід відзначити, що велика частина неукраїнського етнічно населення сьогоднішньої України заявляє себе все ж таки українцями за державною приналежністю. І не тільки заявляє, а й працює свідомо для української культури, науки, економіки, політики. Це факт, що не потребує доказів. Можна б навести низку імен українських науковців, письменників, мистців російського, жидівського й навіть грузинського походження. Нам скажуть, що краще б вони не працювали, бо „жиди все лишаються жидами, а москаі москалями“. Добре, але ми тоді спитаємо:—А що коли жидів, москалів та грузинів б'ють за український націоналізм? Тоді як? І не тільки б'ють, а й убивають? Отаких як Волобуєв, Кавалерідзе, Калінін (харківський авіоконструктор) табінші.

Наведений факт—це факт колосального значення, це дороговказ для кожного розумного українського політика, що хотів би діяти й виграти сьогоднішніх умовах. Він же й доказ, який стверджує, що відбувається глибокий і цікавий внутрішній процес в Україні в напрямі творення нових якостевих національних величин і категорій.

Другим явищем, що заіснувало в результаті десяти літь життя і боротьби українського народу в підсоветській дійсності, є наявність великих кількісно і високих якісно фахових кадрів з усіх ділянок, науки, техніки, мистецтва, господарства, військової науки та державного будівництва. Тих кадрів Україна-Малоросія ніколи не мала. Нинішня Україна їх має. Тим більше, що ті кадри існують не на тлі темної, затурканої маси анальфабетів, а на тлі загальної письменности, політичної грамотности українського народу в масі.

І нарешті третім позитивним явищем є—зникненя знаменитого суспільно громадського індеферентизму з його традиційним „моя хатя зкраю“. Можна з певністю ска-

зати, що той достославний індиферентизм похований. Жорстока дійсність прищепила інші навички. Це призви чаєність і інтерес до громадських справ та громадська дисципліна, організаційні навички й досвід, набутий в участі та в керівництві суспільно-громадською організацією стремління до участи в справах державного характеру.Не важно якою ціноюце здобуто все, важно, що воно є. Дехто каже,що прит ому всьому, ті всі маси підсовєтські позначені трагічним комплексом меншевартости. Це неправда.Німці найкраще відчули це на собі.Ця риса виплекана після революції й міцно тримається, незалежно від теперішнього соціяльного та національного упослідження.

Ось стисло такі передумови має Україна сьогодні. Тенденції розвитку в ній, незалежно від російської політики, як реакція протидії українського підсовєтського суспільства, йдуть по лінії віддалення від центру, до відриву й унезалежнення. Найкраще це можна простежити на совєтських заходах проти цієї тенденції,-на всіх отих чистках у партії й совєтському апараті, в літературі, в театрі тощо під закидом „націоналізму", тощо. При цьому жертвами падають діячі партійні і безпартійні, не тільки з українськими прізвищами, а й з усіма іншими,-з російськими і навіть з жидівськими. Це все знаменне, бо відбувається після гострої зміни совєтського курсу за війни в бік неприхованого російського фашизму. Отже, всі ті, що падають жертвами на Україні, падають за чиюсь ідею. Не за московську в кожнім разі. Не обстоюємо, що завжди українська ідея, але обстоюємо, що кожен, хто в Україні стягає на себе гнів Москви, стає нашим спільником. А вже од нас залежить чи ми його приєднаємо до себе, чи відштовхнемо. Кожного відштовхнутого пхаємо тим самим в лави наших ворогів.

Крім всього вищезгаданого, Україна ще має великі людські політичні резерви по концетраційних таборах всього СССР. Частина з тієї маси загине, частина буде севинрче остаточно скалічена духовно і фізично й не матиме ніякої вартости. Частина повернетьсл в Україну, як страшна руйнуюча сила, анархічна, сліпо-мстива, а тому соціяльно небезпечна. Але основна маса повернеться в Україну, як здатна до конструктивної, творчої праці як в період боротьби так і в період становлення та закріплення української держави. Ця маса буде найбільш патріотичною й найбільше фанатичною.

І нарешті маємо не малі національні сили на еміґрації. Правда ця еміґрація пересварена й пережерта, охоплена лихоманкою громадянської війни, але коли ту війну виключити, коли ту еміґрацію об'єднати до спільної єдиноцілеспрямованої акції, то вона може відіграти дуже позитивну ролю. Сили, що перебувають на еміґрації, є до певної міри національним капіталом. Ходить тільки про те, щоб той капітал не пропав марно. А найбільше ходить про те, щоб еміґрація, замість позитивної ролі, не відограла ролі трагічної. А це може статися, якщо еміґрація здумає нав'язувати українському народові свою Україну, та не одну, а кільканадцять „Україн" одразу кожна політична партія свою. Це зможе привести до великого хаосу, в якому справа українського визволення загине, згорить в вогні громадянської війни, буде легко загарбана ворогами.

На тлі всіх, стисло викладених, передумов, що їх має сьогоднішня Україна, протистоїть вона ворожій силі, від якої вона загрожена, з якою змагається і з якою має зводити вирішальні бої за своє бути чи не бути. Цією силою, ворожою самій ідеї України, є Росія разом з усіма її ідейно-політичними прибудівками у всьому світі. До того ж Росія сьогоднішня, як також Росія вчорашня й Росія завтрішня. Точніше кажучи—російський імперіялізм, незмінний у своїй основі, лише змінний у своїх формах. Сьогоднішня його форма—червона, комунізуюча, — особливо аґресивна і, ми б сказали, могутня. Завтрішня форма буде, очевидно, не слабша, якщо не сильніша, бо скапіталізує весь досвід і надбання сьогоднішньої. Та все таки, не зважаючи на всі намагання зберегти себе, ця імперія приречена. Загибіль її криється не так в неминучім конфлікті з зовнішнім світом, в якому вона програє, як у власних протиріччях, завдяки яким вона програє і в війні і без війни. У тих протиріччах закладені передумови цілковитого розпаду теперішньої форми російської імперії — СССР. Виникнення ж нової форми російської імперії може й не бути. Як розпад, так і виникнення нової форми великою мірою, а може й вирішальною, залежатиме від нас, від українського народу, а значить від його політичних керівників, від того ,чи зуміють вони змобілізувати й протиставити тій імперіялістичній ідеї велетенські народні маси всього СССР чи ні, а найперше — чи зможуть вони відірвати сорокамілійоновий український нарід, а з ним і всі його матеріяльні ресурси з активного балянсу російського

імперіялізму чи ні. Від цього залежатиме доля російської імперії на віки вічні.

Передумови для того є достатні. Жалі на незформованість української нації в той ідеал нації, як його дехто мислить, зовсім не слушні. Нації формуються в великих історичних боях з усіх елементів, здібних до спільного бою.

2. ОСНОВИ НАШОІ СТРАТЕГІІ И ТАКТИКИ

Ми не ставимо ставки на війну. Ми ставимо ставку на революцію в СССР. Підкреслюємо — в СССР, а не в якійсь його одній частині. Війна, на якій будують свою політичну стратегію всі українські партії, якою може розв'язатися конфлікт між світом західньої демократії й большевицькою імперією, з нашого погляду може бути тільки щаблем до повного розвалу російської імперії, одною з передумов. Але до бажаної нам мети — до повного національного й соціяльного розкріпачення низки поневолених націй, а насамперед України, з низки причин війна може й не привести. А тим більше до розчленування Росії й до організації суверенних і незалежних держав цілої низки народів. Крім того війни взагалі може й не бути, таким чином стратегія тих, хто на ній будує свою „революційну" орієнтацію, зависає в повітрі. Але ми можливости війни не виключаємо, як і її корисности для справи. Одначе твердимо, що повного визволення поневолених націй і України можна досягти лише при повному, ідейно-політичному розгромі російського червоного й будьякого іншого імперіялізму, а це не можна здійснити ніякими атомовими бомбами. Це може бути здійснене лише великою народньою революцією. Через те для нас, як для революційної партії, остання є першою стратегічною метою.

Ставлячи ставку на революцію, ми свідомі того, що процес може тривати довго, що шлях до цієї стратегічної мети є тернистий та що він коштуватиме багато жертв і великого напруження, але ми свідомі й того, що це єдиновірний шлях, і що рано чи пізно, він закінчиться нашою перемогою.

Важілі війни, попри всю проблематичність її позитивного для нас закінчення, не в наших руках. Але важілі революції в наших руках, а звідси — в наших руках і середники впливу на позитивні (з нашого погляду)

завершення війни на сході Европи. Бо зрештою останнє слово в цій війні матимуть ті народи, які збройно візьмуться за перебудову кому‿істичної тюрми народів, які багнетами проголосують в вогні революції за потрібний для них порядок речей. Але, коли війни й не буде, то, підкреслюємо, можливість революції зовсім не виключена. Більше того, вона є неминучою, остільки оскільки будуть сили, що на неї працюватимуть послідовно і неухильно.

Ясно і очевидно, що сама по собі революція в СССР для нас, як для **української** революційної партії, не є самоціллю, не є головною метою. Вона є лише найголовнішою передумовою, без якої українська справа на наш погляд не може бути розв'язана.Головна ж наша стратегічна мета **звільнення й унезалежнення України зпід московського панування, збереження її територіяльної цілости й організація української держави в складі всіх українських етнографічних земель.**

В цій, можливо затяжній, революційній боротьбі мусимо будувати свою тактику, виходячи з усіх зовнішніх і внутрішніх передумов, що їх Україна має — (в світі зовнішньому далекому й близькому та сама в собі).

Очевидно, що попри всю індиферентність світу, сильних до нас, ми всіма середниками мусимо ламати ту кригу індиферентности, мусимо підносити українську справу на щит, нав'язувати й кріпити зв'язки з усіма проґресивними колами світу та всіма проґресивними політичними чинниками, для яких Антлантійська карта не є порожній звук. Залізним нашим принципом, на який мусить спиратися вся ця акція, є принцип, що ми не йдем і не підем ні до кого в аґентуру, а добиваємось і будем добиватись узнання демократичної України як рівнорядного партнера в боротьбі проти більшовицької тоталістичної реакції, як одної з найчисельніших націй на сході Европи, що володіє колосальними людськими й матеріяльними та технічними ресурсами, й для якої справжній демократичний устрій є кінцевою метою її визвольної боротьби. В цій великій і важливій справі стояли й будемо стояти на засадах єдиної, сконсолідованої акції всіх українських політичних сил, запобігаючи всякій анархії та отаманії. Світ не дуже хоче визнавати й чути нас, — будемо стукати до нього в усі двері, стукати організовано, наполегливо. Щоб не сказали потім, що нас своєчасно не чули, що ми не подавали голосу, щоб не виставили потім знаменитого російсько-

го арґументу — „дітя нє плачет, мать нє разумєєт". Плакати, звичайно ми не збираємось, навіть тоді, коли та „мать" справді оглухне й не схоче нате розуміти при всьому нашому грюкоті, але стукати будемо. І не для того, щоб нам подали соску. Соскою бо тут справі не зарадиш. Будемо стукати, щоб нам подали руку та щоб зрозуміли, що без розв'язання проблеми України, проблема тривалого миру й проблема правопорядку на сході Европи не може бути розв'язана. Що без визнання України, ціла знаменита скрижаль демократії — Атлантійська Карта — для сходу Европи лишиться порожнім звуком, тією самою соскою, якою бавлять пропаґандивно немовлят, аби вони не плакали. Ми потрібуємо належної уваги, як сорокамілійоновий нарід, і то насамперед в інтересах миру й справедливости у всьому світі, і тієї уваги будемо добиватися скрізь і всюди. Та увага мусить бути зреалізована в більш конкретних речах, аніж пара співчутливих фраз в тій чи тій пресі.
Всю цю кампанію мусимо щільно ув'язувати з аналогічною діяльністю представників всіх інших, поневолених Москвою і не визнаваних світом, народів, ламаючи кригу спільними зусиллями, спираючись на всіх, що в такій же мірі будуть спиратися на нас. Всі бльоки й союзи, укладені з представниками поневолених націй тут, будуть для нас прийнятними. Очевидно, що в таких бльоках і союзах Україна своїм значінням і своїми потенціяльними силами буде не на останньому місці. Ми не говоримо про провідництво, а говоримо про найбільший тягар праці, яку українці мусять взяти на свої плечі, якщо вони думають про інтереси своєї Батьківщини.

Але це лише частка—ця наша праця в світі зовнішньому. Основна наша, праця, без якої ми ніколи не поставимо української справи належно, в тім числі й перед лицем світу, лежить в іншій площині, на іншій території.

Якщо ми ставимо ставку на революцію, то мусимо перекинути мости в найглибше совєтське запілля, на територію СССР, вростаючи там в народній ґрунт і розбудовуючись ідейно та організаційно. Під цим запіллям ми мислимо територію від Чехословаччини до Владивостоку. Це потребує героїзму й великої жертвенности, але на те ми є революційна партія. Під вростанням в ґрунт мислимо просякання в усі клітини народньо-господарчого, політичного та культурного організму, щеплення нашої ідеології в усіх суспільних прошарках, розбу-

довування нелеґальної політичної революційної організації. Будуючи свою тактику на національних та соціяльних протиріччях, які існують в СССР, ставимо за мету не тільки охоплення революційною організацією суспільних груп і верств (робітництва та селянства), а й налагодження контактів з революційним підпіллям усіх націй, підкорнених Москвою, в тім числі й контактів з усіма проґресивними силами самої Росії, очевидно ні в чому непоступаючись у своїх національних позиціях. Російське підпілля може бути в великій мірі революційним по відношенню до сталінського деспотизму, і роля його в поваленні большевизму може бути велика. Саме тому, кожна справжня революційна протибольшевицька сила мусить шукати контакту з російським проґресивним революційним підпіллям. Націоналістичні політики ототожнюють большевизм і російський імперіялізм з російським народом. Це є трагічна помилка, якої можуть допускатися лише ті, хто виховався на безглуздій тезі одного відомого націоналістичного „ідеолога“, який категорично заявив, що „доти доки залишиться хоч один живий москаль, України не буде“. Безглуздя гомеричне. Та українські демократи зовсім далекі від думки „вирізувати“ російський нарід і ототожнювати його з большевизмом та імперіялізмом інших мастей. Лишаємо це гасло осліплим шовіністам, які зрештою не матимуть ніякої сили в Україні, саме через таку свою „різунську“ ідеологію. Натомість, кожному ясно, що гнів, який накипів в серцях уярмлених націй в СССР, скерований не проти російського народу, а проти російського імперіялізму, та проти большевицької тоталітарної диктатури. І щоб большевизм перемогти, треба боротися проти нього разом з російським народом. Самозрозуміло, без ніяких поступок в наших національних позиціях. Протилежна тактика лише скріпить большевизм і перемогу над ним зробить проблематичною.

Революційні союзи, започатковані в підпіллі, можуть бути найсильнішими й найбільш ефектовними потім, коли їм доведеться вийти на поверхню для великої акції. Ні в яке порівняння не зможе йти все те, що постане десь на еміґрантських загеттях. Такі союзи, в силу причин об'єктивних, будуть подвійного характеру й ріжної сили та значіння для нас. Перша група наших спільників, з якими нам конче треба увіходити в контакт, — це революційні протиімперіялістичні та протикомуністичні сили т. зв. держав сателітів. Але союз з

ними може бути лише часовий, на перший період боротьби з московським імперіялізмом. Пізніше можуть стати на порядок денний претензії деяких з них на українські землі й союз буде захитаний, якщо відповідними договорами та порозуміннями небезпека не буде усунена. Одначе, ніхто не ділить шкіри з незарізаного бика, а тому спілка з усіма ними, вірніше з проґресивними революційними силами цих націй, проти імперіялістичної Москви буде в періоді боротьби з нею для обох сторін потрібною й корисною.

Друга група наших спільників — це ті народи, що від століть ділять з Україною однакову долю. Великої ваги тактичним завданням є об'єднати їх всіх в єдиний революційний бльок. Такий бльок, складений з націй, які ніколи не зазіхали й не мають наміру зазіхати на українські території, а значить — між якими й Україною немає ніяких претекстів до непорозумінь і ворожнечі, — може бути міцним і тривалим, і надзвичайно боєздатним. Об такий бльок може розбитися яка завгодно, навіть принесена ззовні, імперіялістична концепція. В такому бльоці організуюча й провідна роля повинна належати Україні, вірніше не так,—справу організації такого бльоку мусить довершити Україна, її політичні сили.

Але щоб здійснити це, потрібна одна передумова. Не може об'єднати когось той, хто сам є необ'єднаний. Навіть наша еміґрантська практика вчить, що там, де є хаос і взаємопоборювання серед самих себе, не може бути укладено будь-яких солідних і тривалих спілок з представниками інших націй. Об'єднати всі поневолені імперіялістичною чи комуністичною Москвою народи в єдиний революційний бльок українці зможуть при одній умові — коли самі будуть монолітні й об'єднані. Для цього вся українська революційна акція мусить йти під кличем насамперед створення єдиного національного фронту, який би включав у себе всі політичні сили нації, від самих правих до найлівіших включно. Оскільки всі українські політичні партії й течії сходяться в одному пункті а саме — в пункті боротьби за незалежну, суверенну Самостійну Соборну Державу, — такий єдиний національний фронт є реальністю. Ті всі партії різняться тільки в деталях щодо поглядів на соціяльно-політичний устрій вільної України, але боротьба за ті „деталі"—це справа не першочергова і не мала б затьмарити розум тоді, коли треба боротися не за деталі, а

за цілість, не проти самих себе, а проти спільного ворога України. Треба лише трішечки доброї волі, щоб досягти єдности дії в найтяжчий і найвирішальніший період нашої боротьби,—тобто, щоб протиставити ворогові єдиний монолітний національний фронт. Та не будемо дурити себе, й скажемо що одної доброї волі тут замало. Мусить бути ще така політична сила, яка була б вирішальною домінантою в українському політичному світі. Такою домінантою може бути тільки партія українського селянства, робітництва та трудової інтеліґенції, соціяльно в цих верствах закорінена й на них — на їхні інтереси — зорієнтована, як партія основної маси українського народу, що тримає в своїх руках всі засоби виробництва і зброю. Такою партією не обов'язково мусить бути УРДП, вона може вирости з народніх мас, зформуватись з їхнього революційного аванґарду в свій час і нам тоді, якщо ми хочемо бути послідовні (а ми хочемо бути послідовні!), нічого не лишиться як підпорядкуватись. Але поки такої партії немає, то ми такою партією дерзаємо бути, виростати в таку партію, переносячи центр своєї уваги туди, де той аванґард треба формувати. При наявності сильної політичної організації, співзвучної з прагненнями й устремліннями основних мас українського народу, процес об'єднання всіх інших політичних елементів в єдиний національний фронт навколо неї відбуватиметься швидко й без виламів. Справа створення єдиного національного революційного фронту настільки важлива, що мусить бути будьщо досягнута.

Наша еміґрантська практика показала, що до зрозуміння ваги такого об'єднання український політичний світ цілком дозрів. Доказом того є створення УНРади та ВО. Треба сподіватись, що в умовах конкретної боротьби це зрозуміння виявить себе з ще більшою силою й ефектом.

Але не тільки про об'єднання політичних партій ідеться. Єдиний національний український фронт ми мислимо ширше. Як єдиний фронт всіх соціяльних верств українського суспільства незалежно від віри й національного походження окремих одиниць. І тут знаходиться чи не найголовніше і найскладніше завдання, що стає вихідним пунктом усієї нашої стратегії, — це завдання — об'єднати всю ріжномовну й ріжнорідну масу населення України в єдину українську цілість. Тут встає проблема міста. Проблема міста — це проблема пану-

вання в Україні. Як ми вже зазначили, совєтська і взагалі російська політика спрямована на роз'єднання українського робітництва й селянства, на відчахнення міста з національного українського комплексу й радикальне його зросійщення. Але робили це не тільки большевики та інші російські імперіялісти. Цьому в великій мірі сприяли й сприяють прибічники ріжних расистських теорій, допомагаючи своїм крайнім зоологічним шовінізмом та нетерпимістю саме большевикам роз'єднувати той український національний комплекс, допомагаючи большевикам опанувати місто, віддавши його згори Москві, а собі залишивши прекрасний, іділичний (в їхній уяві!), Грінченківський хутір. Ми мусимо протиставити російській політиці, як також і політиці рідних українських недорік — політипі роз'єднання, політику зв'язування, об'єднання, злиття в єдину цілість бо ця єдність всіх елементів українського суспільства нам потрібна конче як найважливіша передумова в боротьбі з могутнім ворогом. Щоб об'єднати всі соціяльні й національні елементи українського народу в єдину націю, щоб щільно поєднати місто з селом, мусимо написати на своєму щиті великий девіз українського не расового, а територіяльного патріотизму. І тільки тоді, тільки при наявності внутрішньої сконсолідованости всіх сил української нації вона зможе успішно відограти ролю організатора всіх поневолених большевизмом народів в єдиний революційний бльок.

Для керівництва єдиним національним фронтом, як в періоді підготови до революції так і в момент вирішальної боротьби мусить бути створений єдиний революційний центр.

Тепер — у нас деким поширюється трактування України, як дикого поля, живосильне щеплення комплексу меншевартісности, рівно ж як і починання кожним історії України від себе. Нічого немає згубнішого, як підхід до справи з таких позицій. Ні, як в періоді підготови так і в періоді вирішальних боїв мусимо покласти в основу зовсім інше трактування українського народу, організуючи його до боротьби. Мусимо скапіталізувати величезні надбання, що їх, попри всі втрати, має український нарід. Тими надбаннями є насамперед — вихованість народніх мас України в свідомости, що вони є не **тичба** якихось безрідних „поневолених холопів“, а державний нарід, що вони є не „хахлами“ й не „малоросами“, а громадянами **української** республіки, — цебто

оце державницьке мислення мусить бути максимально скапіталізоване. А звідси, слід виходити з засади, що існує українська держава (що вона стала маріонетковою, менше з тим) і що це та держава — не бунт сліпих плебеїв, а українська держава, українська нація в повному розумінні того слова, — бореться за повну незалежність. Боротьба мусить оформлятися, як зудар української республіки з імперіялістичною Росією. За право кожної нації на відокремлення, за зміну соціяльного й політичного режиму, за цілковиту самостійність і суверенність. А звідси далі — всі надбання треба вважати за надбання українського народу, оплачені його кров'ю. До таких надбань належить найважливіше надбання — об'єднання всіх українських земель в одну цілість та встановлення в останній війні нових кордонів України. Це приєднання етнографічних земель і встановлення кордонів на підставі ратифікованих договорів з сусідами — здобуток не чий інший, як українського народу, досягнений кров'ю його солдатів. І нікому не вільно цих досягнень українського народу зрікатись,а чи їх потоптати під ноги. Як не слід підходити до справи з штабпункту плебейського. Підкреслюємо — боротьба мусить бути організована не як боротьба зденаціоналізованих „поневолених" безбатченків, для яких щойно треба відкривати Україну, а як боротьба українського державного народу проти узурпації його завойованих ним в попередній революції прав і свободи з боку московської деспотії.

Ця концепція мусить бути покладена в основу акції не тільки на сході, а й перед зовнішнім світом. Ми не просимо милостини, а шукаємо допомоги повернути нам те, що було вже раз здобуто й закріплено колосальними жертвами. Повна іґнорація України з боку деяких українських партій, намагання звести все до чистого місця, поворот до тієї точки, на якій скінчилася їхня безпосередня участь в боротьбі українського народу за своє буття мусить бути відкинена. Крім великих втрат, Україна має, може якраз ціною тих втрат, і великі досягнення. Всі ті досягнення належить вповні використати. До таких досягнень належить хоч би й той самий факт входження України до Об'єднаних Націй. Але про це буде окремо.

Примітка: Коли ми говоримо про здобутки українського народу в попередній революції, то ми не тільки не відкидаємо період здобуття й існування та боротьби Української Народньої Республі-

ки, а навпаки, вважаємо, що саме завдяки цьому періодові, саме завдяки цій народній революції Україна не була скинена геть з історичного рахунку й з нею Росія змушена була числитися та укладати договір бодай назовні як рівний з рівним, і та форма української держави, яка заіснувала, була прямим здобутком і вислідом попереднього періоду. Не було б УНР не було б і УССР. Інша справа, в що та УССР була обернена підступним ворогом

А тепер, —

Ставлючи ставку на революцію в умовах війни і без війни з зовнішнім світом, мусимо чітко здавати собі справу, які ж наймогутніші рушійні пружини можуть бути тієї революції. Ця революція буде насамперед національна, якщо брати весь совєтський комплекс разом з сателітами. Але помилково було б думати, що для цілого СССР гасло національної революції буде вистарчальним, що воно буде наймогутнішою рушійною пружиною революції. Ні, для основної частини СССР, а насамперед для України, самих кличів національного визволення буде дуже замало. Треба сказати одверто, що самі кличі національного визволення не мають там достатньої мобілізуючої й цементуючої сили. Вони для багатьох будуть порожнім звуком пропаґандивним засобом, яким оперували всі „визволителі“, несучи за тим неволю, соціяльне й політичне упослідження та рабство.

Ні, наймогутнішою пружиною революції, не заперечуючи гасла національного визволення, а навпаки, його підпираючи, буде ідея розв'язання найпекучішої проблеми — ідея соціяльного та політичного розкріпачення, кардинальної перебудови соціяльно-політичного режиму, ідея упорядкування життя на основі соціяльної справедливости та принципів демократії. Ось це має й буде мати колосальну мобілізуючу та цементуючу силу, що здібна урухомити до боротьби та споїти всі суспільні прошарки в єдину цілість. Це впарі з кличами національного унезалежнення й буде наймогутніша пружина революції в СССР.

А звідси витікає, яке матиме значіння наша соціяльно-політична програма в нашій революційній боротьбі. Ця програма мусить з граничною чіткістю й повнотою відбивати прагнення й устремління найвирішальнішої більшости українського народу. Такою наша програма й є. Всі корективи, які внесе життя, мусять бути прийняті беззастережно. В соціяльно-політичній програмі нашого руху лежить ключ до розв'язання проблеми створення єдиного національного фронту, проблеми об'єднання всіх реально існуючих верств і груп населення

України, незалежно від релігійних переконань та національного походження окремих одиниць.

Такі головні засади нашої стратегії й тактики.

Якщо говорити про моральні засади нашої тактики, то стисло вони будуть такі:

а) Щодо ворога — розділяй і поборюй всіма засобами.

б) Щодо українського народу — об'єднуй всіма засобами.

а) Щодо ворога — девіз Хвильового: „Не щади ворога!"

б) Щодо українського народу — толеруй і бережи кожну людину, якщо вона стремить до спільної головної мети, незалежно від її локального політичного забарвлення чи національного походження, якщо її мета — боротьба за демократичну, незалежну українську державу.

При тому всьому, ми далекі від тези, що „мета виправдує всі засоби". Ні, вважаємо, що кожної мети вповні можно досягти лише гідними засобами.

ОКРЕМІ ПИТАНЯ НАШОІ ТАКТИКИ

а) Велике значіння матиме наша лінія щодо російського народу. Ми вище говорили про потребу контакту з усіма проґресивними силами російського підпілля та про ролю російського народу в боротьбі проти большевизму. Тут хочемо насвітлити окрему, специфічну сторону справи щодо цілости того народу російського. Тактика ВКПб полягає в намаганні за всяку ціну злити в одне большевизм і російський народ. У такій мірі, як йому це вдається, в такій мірі большевизм сьогодні сильний. Ідеал большевизму в тому, щоб чисельність ВКПб була тотожньою з числом людей російської нації. Щоб світова думка, атакуючи большевизм, упиралася лобом в астрономічну цифру 80 чи 100 мільйонів. І стає фактом, що сила теперішньої московської імперії полягає головно в оперті комуністичної партії на маси російського народу. В єдності, до якої Кремль стремить всіма засобами, між ВКП та російським народом полягає таємниця большевицької імперіялістичної політики й таємниця сили большевизму. Але тут же, саме на цьому місці й захована Ахіллова п'ята большевизму. Він тієї „єдності" досягає терором всередині й пропаґандивним шумом на

зовні. Наше завдання ту Ахіллову п'яту болшевизму використати. А це значить не давати більшевикам зв'язати нарід з партією. Для цього треба систематично забивати клин між ВКПб і російським народом. Забивати його весь час. Власне, той клин давно забили самі більшевики, лише за час війни вони похопилися й почали його висмикати. Наше ж тактичне завдання — не дати той клин висмикнути, а забивати його все глибше відколюючи нарід від партії. Робити протилежне тому, що робить ВКП. Передумови для успішного виконання такого завдання закладали самі ж большевики, вся їхня політика за весь час, і криються вони в кричущих соціяльних та політичних протиріччях, що існують в самій Росії, та що мають колосальну мобілізаційну силу для протирежимної акції. Усунути ж ті всі протиріччя большевики ще довго не будуть в силі, бо сама гола пропаґанда, розрахована на затуманювання очей, зовсім тих протиріч не усуває.

Величезною й непрощенною тактичною помилкою, що її робили й роблять майже всі українські політичні партії, стала фактична співдія з большевиками саме в цім пункті. Цебто допомога большевикам якнайтісніше зв'язати себе з російським народом. Цієї допомоги вони досягають перекладанням відповідальности за всі большевицькі мерзенства та імперіялістичну тоталітарну практику на весь російський нарід й мобілізацією усієї цілости російського народу проти себе. Це саме зробив Гітлер, ототожнивши нарід з комуністичною клікою. Наслідки цього добре відомі. Недаром Гітлера називають першим сталінським генералом у війні проти самого себе. Найелементарніша логіка диктує робити якраз навпаки. Навіть коли б справді російський нарід становив щось одно з партією, треба роз'єднувати їх. Але нам доведеться робити значно легшу роботу — тільки не давати болшевикам злити свій режим з народом.

Якщо б большевикам дійсно удалось з 80 мілійонового російського народу зробити своє уособлення, то тоді боьшевизм як ідеологія й як імперія непереможний. Навіть атомовою бомбою. Але ми, як ніхто, прекрасно знаємо, що цієї єдности болшевики, попри всі свої старання, ніколи досягти не могли й не зможуть, бо режим, ними 30 років практикований, знищив усі передумови для того. В тих же небагатьох пунктах, де більшовикам в якійсь мірі вдалось єдности досягти, необхідно партію від народу відколювати.

б) Питання армії й взагалі збройних сил революції. Наша армія там, де й всі інші передумови революції. Там і зброя й всі технічні засоби. Військовий потенціял російської большевицької імперії становить собою військовий потенціял революційних народніх мас. Цього вчить історія. (Пункти в, г, д, є, е, ж, з, і, опущені. Ред.)

і)**Питання партизанки**. Багатьох цікавить (бо така тепер мода серед української еміґрації), як ми ставимось до партизанки, як методу боротьби, яке місце приділяємо їй у нашій революційній стратегії.

Отже , методу партизанської боротьби ми визнаємо за доцільну лише в умовах війни чи революції і то лише, як допоміжний засіб для великих і рішальних регулярних революційних армій, як методу дії в ворожому запіллі, або як спосіб оборони й збереження сил після розгрому.

В умовах же штилю, сказати б, в умовах світової „боротьби за мир", цебто в умовах внутрішнього скріплення й розв'язання рук на всіх фронтах такої великопотуги, як наш ворог—СССР, а надто в умовах непідготовлености революції, спеціяльне намагання партизанську боротьбу розгорнути недоцільне, бо реальних успіхів вона не може дати, а коштує надміру великих жертв серед населення у висліді пацифікацій та військового терору ворога. Партизанка ради партизанки, без широкої революційної акції в цілому обсязі, а значить і без найменших виглядів на перемогу, є зайвою розтратою національної енерґії. Тим більше, що вислідом такої партизанки є тотальні репресії проти цивільного населення, і трагічне співвідношення оплати однієї голови якогонебудь голови сільради тисячами голів національно вартісніших людей.

Це зрештою всі усвідомлюють і цю залізну логіку признають. І насамперед визнають її найбільші апологети партизанки, бо їдуть, як відомо, не до пропаґованої ними партизанки, а до Венесуелі. Їдуть бо знають, що під тиском тієї страшної підсовєтської діялектики партизанка,як така, зійшла до мінімума. А деякі працюють над тією „партизанкою" на папері по таборах ДіПі, здобуваючи собі політичний капітал при виборах у таборові ради, а ворожу „охранку" провокуючи на масовий терор там, „в краю".

В умовах же широко розгорненої революційної акції, в умовах підготовленого збройного зудару чи в умовах війни з окупантом ми, очевидно, перші застосуємо

в найширшому маштабі методу й тактику партизанської війни у всьому ворожому запіллі з властивим для українців розмахом.

к) Наша тактика в питаннях релігії і церкви. Засада нашого революційно-демократичного руху в цім питанні грунтується на тезі про свободу совісти. Тією засадою є цілковите визнання рівности всіх релігійних напрямків та церков і повна толеранція кожної з них. Історично склалося так, що Український нарід, як і кожний нарід тепер, в релігійному відношенні не є одноцільний. В інших народів це явище нормальне й не переростає ні в які конфлікти та релігійні війни всередині нації. Але в нас це вагітне великими й трагічними наслідками, якщо дати церковній боротьбі та антагонізмові розростатися. Жодна політична партія, якщо вона державнотворча партія, не сміє втручатися в справи релігії й робити з церкви знаряддя політичної внутрішньо-української боротьби. Це насамперед. А тепер—коли дати волю релігійному антагонізмові, розпалюваному діячами ріжних церковних напрямків, розростатися а особливо в період боротьби за назалежність українського народу в цілому, то релігійні конфлікти можуть перерости в релігійну громадянську війну і тим загубити всю справу українського визволення. А тому всі симптоми такої війни треба гасити заздалегідь. Єдиним засобом такого пригашування церковно-релігійних пристрастей в наших умовах може бути лише виведення тези про свободу совісти й рівність всіх церковних напрямків в залізний принцип.

Виходячи з істини, яка витікає з самих постулятів християнства і прийнятої в усьому світі, що церква є знаряддям духовної опіки, а не знаряддям політики, кожне намагання, ким би то не було використовувати церкву в пляні розпалювання релігійного фанатизму і розгортання політичної внутрішньо-української громадянської війни під плащиком примату такої чи такої церкви, а надто використання церкви як знаряддя **чужої зовнішньої політичної експансії,** мусить розглядатися як тяжкий антинаціональний злочин, направлений на згубу загальнонаціональної справи.

Очевидно, що покликанням кожної української церкви і кожного релігійного напрямку є моральна і духовна мобілізація своїх вірних на боротьбу проти ворога України й ворога християнства, а не на церковну распрю.

Мусимо підкреслити, що, на щастя, церковна проблема існує тільки на еміґрації, в Україні ж вона не існує. Тим більше розпалювання релігійного антагонізму в Україні, там де його нема, мусить розглядатися як злочин.

л) Тактичне значіння деяких пунктів нашої соціяльно-політичної програми. Попри свою глибоку принциповість, деякі пункти нашої програми мають ще й виключне тактичне значіння. Вище ми вже говорили на цю тему щодо соціяльно-політичної програми в цілости. Тут зупинимось на одному особливо важливому пункті. Той пункт—наші програмові засади в ділянці аґрарно-земельної політики. Наша політика в цім питанні має переслідувати не мету якоїсь абстрактної „соціяльної справедливости", а конкретну і соціяльно найсправедливішу мету—скріплення й збереження українського селянства, як біологічної субстанції української нації, від соціяльної деформації й занику, бо саме тут закопана проблема української нації, як такої, та проблема її майбутнього. Особливо це важливе з огляду на певну національну здеформованість українського народу та велике його національне знекровлення. А тому, зворушлива, наприклад, соціялістична ідея перетворення селянства в напів-індустріяльну клясу пролетаріяту нас зовсім не зворушує.

Перед нами стоїть не ця ідея, а, повторюємо, ідея збереження й скріплення біологічної субстанції нації насамперед. А вже потім і завдяки цьому—ідея „соціяльної справедливости". Зберегти біологічну основу нації—селянство—а також змобілізувати його на боротьбу за свою національну українську державу,—ось цим і продиктована вся наша аґрарна політика.

Наріжним каменем нашої аґрарної політики є обстоювання права приватньої трудової власности на землю і всі засоби виробництва, на господарство і всі здобутки від нього й від землі, як також права вільної трудової ініціятиви. Бо саме в цьому найбільша передумова для розв'язання проблеми.

Крім того в цю саму проблему упирається друга—проблема завоювання міста. Щоб його завоювати, тобто щоб зробити в найбільшій мірі українським, мусимо виповнити його тією ж біологічною субстанцією, взятою з села й кинутою в місто, щоб там правити за основу асиміляції всіх інших іншонаціональних елементів. Для цього частина селянства все таки мусить бути систе-

матично урбанізована й перемикана на індустрію, в місто. Якими методами, то інша справа. Передумови цього мусять бути закладені в тій таки нашій аґрарній політиці. І закладені вони якраз у тій самій тезі про приватню трудову власність на землю.

(пункт „м“ опущений Ред.)

Україна в ОН

У зовнішньополітичному аспекті дуже важливе стратегічно-тактичне питання для нас – це питання України в ОН.

Мало хто з українців належно оцінює факт належности України до організації Об'єднаних Націй. Українська пропаґанда в Америці й у всьому світі (маємо на увазі еміґраційну пропаґанду) намагається всіма силами відмежуватися від цього факту і в кращому разі замружують очі, а в гіршому — дискредитують його.

Так само засуджують, торпедують і дискредитують цей факт усі кола російської еміґрації. Ми згадали останнє на те, щоб показати, як то дивним чином українська практика збігається з російською.

А тим часом сам цей факт приналежности України до ОН (абстрагуючись від того, який в тій Україні „уряд“) має колосальне значіння. Разом з цим фактом входить в обіг і той факт, які кордони за тією Україною закріплені в останні роки. Юридично виходить, що Україна в тих межах, які вона має, визнана всім світом, як фактор міжнародньо-політичний. А головне значіння цього факту в тім, що юридично, після перебування України в складі Організації Об'єднаних Націй, тяжко, власне — зовсім **неможливо** буде російським імперіялістам, теперішнім і всім майбутнім, як і самому Сталінові, викреслити Україну з числа світових націй.

Тактичне наше завдання—використати цей, даний нам шанс максимально.

Як використати цей шанс? Всюди й на кожному кроці стверджувати цей факт і користуватись ним у всіх наших міжнародньо-політичних акціях. Призвичаювати себе й призвичаювати світ до думки, що українська нація, український народ, отой самий, що став членом Об'єднаних Націй, не потребує висмоктування „України“ з пальця, або з „30. червня 41-го року"; він вимагає лише зміни режиму комуністичного, накиненого й

укомплектованого від Москви, та заміни його режимом демократичним, укомплектованим від самої української нації. Отже мусимо виступати не проти членства України в ОН, а проти членства України в СССР. Виступати не проти Мануїльського, як представника України в ОН, а проти Мануїльського, як представника Москви в Україні і в ОН іменем тієї Укваїни. Інакше кажучи, мусимо всією своєю поведінкою, всією пропаґандою забивати клин не між Україною й іншими членами ОН, а між Україною й СССР, використовуючи факт членства Украни в ОН та конституцію СССР.

Наше ж (українське еміґраційне) ставлення до згадуваного факту було і є якраз зворотне, суто еміґраційне. З цієї поведінки еміґраційних кіл виходить, що є дві України — власне, є лише одна Україна — еміґраційна, а другої взагалі немає. Цим ми тільки осмішуєме себе перед світом і компромітуємо всю українську політику, як нездібну використати такий капітальний політичний факт.

Еміґрація, бациля громадської війни та УНРада.

Найстрашніша загроза для української справи — це загроза громадянської війни за „ізми". Ця загроза реальна, бо така війна вже існує, вона триває ось уже чотири роки на еміґрації і щодалі більше загострюється. З еміґрації бациля громадянської війни може бути принесена і в Україну. Будуть сили, що ту війну розпалюватимуть і підтримуватимуть. Це безсумнівне. Бо вони її вже розпалюють і підтримують. Тепер цими силами став рідний, зфанатизований націоналістичний загумінок та деякі фанатики церковно-релігійної гегемонії в Україні. Завтра до них пристане російська контррозвідка, що з тактичних міркувань буде розпалювати громадянську війну в Україні за першу-ліпшу фікцію, за виїдене яйце, аби лиш на тому спекти свою печеню. На еміґрації та війна лишається холодною. В Україні вона, якщо бацилю громадянської війни туди донесуть, зразу стане гарячою. І об цю війну громадянську, без сумніву, геть розіб'ється на череп'я справа **свободи й незалежности та державної цілости** української нації. Така громадянська війна і такий результат її входить до стратегічного пляну Москви, а тому можна бути певним, що коли ми до такої війни допустимо, результат її буде якнайефектов-

ніший для Росії, бож керівництво нею перебере від наших горе-політиків вишколена на таких справах російська аґентура і доведе до „побєдного" кінця.

А тому, — якщо ми таки хочемо здобути Україні незалежність, ми мусимо виключати громадянську війну за всяку ціну. До наймогутніших засобів усунення такої війни належить ідея УНРади, як форма співдії й консолідації всіх українських політичних партій і течій на еміґрації. Ця форма реалізації ідеї співдії й консолідації мусить бути принесена й на Україну. Але, як бачимо, для деяких політичних кіл ця ідея і пя форма видалась несприйнятною, і з постанням УНРади громадянська війна не тільки не припинилась, а навпаки — загострилась, бо ті політичні кола виголосили УНРаді, а значить і ідеї консолідації, війну. Перед лицем цього факту треба посилити акцію й усе таки домогтися творчого залучення тих кіл у працю УНРади в інтересах ліквідації бацилі громадянської війни.

У зв'язку з питанням внутрішньо-української громадянської війни слід окремо зупинитися на питанні еміґрації. Дехто надає нашій еміґрації великої, майже вирішальної ваги, вбачаючи в ній єдину справжню українську Україну в противагу тій „збольшевиченій" і „зросійщеній". Насправді ж треба думати, що роля цієї еміґрації дуже незначна, якщо говорити про конструктивну місію; її можуть виконати одиниці на міжнародньому полі. Зате роля деструктивна може бути колосальна й фатальна для нашої нації, для її боротьби, саме через згадану бацилю.

Якщо еміґрація зможе сама в собі подолати цю бацилю взаєможертя й громадянської війни, то вона таки зможе зіграти чималу конструктивну ролю, а може статися, що й вирішальну, у майбутніх боях з могутнім ворогом. Якщо ж вона її не подолає, а понесе „в край", то треба буде апелювати до розумної тактики тих, хто очолить маси в Україні і на ту бацилю знайде найпереконливіші засоби.

Яка наша тактика щодо української політичної еміґрації? Розцінюючи ролю політичної еміґрації, як ролю допоміжну й часову, а саме — ролю знаряддя нашої української зовнішньої політики в періоді до утворення української демократичної держави (з цього моменту, до речі, еміґрація перестане бути еміґрацією), ми маємо щодо цієї еміґрації лише одно тактичне завдання. Це завдання — досягти єдности дії цієї еміґрації, чого мож

на досягти лише завершенням консолідаційної акції, втіленої в УНРаді та її Виконавчому Органі. Така консолідація всіх політичних течій і партій на еміґрації — це неодмінна передумова успішности виконання еміґрацією своєї політичної місії в світі. Рівно ж як цим досягається й другу, згадану вище, мету — виключення громадянської війни. Для досягнення цієї консолідації ми доклали багато сил і ініціятиви і ще не мало мусимо докласти, ламаючи геть усякий спротив деструктивних елементів. Докладемо, очевидно, усих зусиль і до справи утворення Світового Союзу Українців, надаючи йому великої ваги після УНРади, в осягненні тієї самої мети.

Значення об'єднання еміґрації тим більше, що без нього не можна досягти належних і ефектовних успіхів в іншій, дуже важливій справі — в справі об'єднання протибольшевицьких і протимосковських сил всіх поневолених і уярмлених Москвою народів в міцний бльок, для єдиної акції. Про це вже говорилось. Не може нікого об'єднати той, хто сам роз'єднаний. Всі „бльоки", що монтуються окремими групами, не мають ані розмаху, ані значіння саме з тієї причини, що вони робляться групами. Тоді, як всі такі бльоки мусять будуватися насамперед на основі нашої власної єдности. Лише при таких умовах вони матимуть розмах, маштаб і значення великих історичних явищ. Усякий такий бльок поневолених націй, що в його аванґарді стоятиме об'єднана й моноліт на Україна, буде колосальною протибольшевицькою силою, а мета, яку цей бльок ставитиме, буде реальною.

Закінчення.

Це стислий виклад наших головних тактичних завдань і основ нашої стратегії. Він дуже далекий від вичерпання теми. Вичерпання теми вповні—це завдання більш докладної праці, яка, треба сподіватися, й буде пророблена. Під повним вичерпанням теми очевидно треба розуміти насвітлення нашої тактики й стратегії також в період закріплення й розбудови Української держави. Тим часом не ставилось такої мети, лише малось на оці період боротьби за визволення України.

Закінчуючи доповідь, хочу повернутися до початку й з особливим притиском звернути увагу на найголовніше завдання нашої партії, без якого успішне розв'я-

зання всіх інших, накреслених завдань, що перед нами стоять, не можливе. Цим найголовнішим завданням є-виховання політичних кадрів для всього того. Від успішности його розв'язання залежить вся решта. Це не є лише тактичне завдання, але слід брати його під кутом нашої стратегії. Бо ж кожен солдат в армії, це найперше знаряддя до розв'язання всіх тактичних і стратегічних моментів боротьби.

Отже, щоб успішно боротись і перемагати, щоб розв'язати кожне завдання, яке ставлять перед нами умови нашої боротьби сьогодні, завтра і в дальшому майбутньому, ми повинні повсякчасно добирати й виковувати новий тип української людини—політика й борця. Це ми повинні робити організовано й кожен зокрема, порядком самовиховання й самовдосконалення. Кожен член партії мусить готувати себе повсякденно і повсякчасно на провідника, командира, лідера мас. Але не лідера загумінку, а лідера тих мас, що про них ми говорили, з усіма їхніми мінусами й плюсами, отих, що їх має сьогоднішня Україна. Народніх мас на просторах від Ужгороду до Донбасу, і їхньої боротьби „вдома" і в широкому світі. Такий лідер—це мусить бути не лідер амбіціями, а лідер особистими високими якостями, лідер розумом і ділом. Лідер що вмів би не гнати маси києм (фізичним чи словесним, а чи то провокаціями), а **вести їх**. Вести зразком своїм, прикладом, авторитетом. Такий командир мас мусить мати високі свої особисті якості: високу ідейність, зразковий патріотизм, стійкість, здатність до особистих жертв, товариськість, чесність, відвагу й політичну вишколеність. А головне—національну стійкість.

Усі ці риси мусимо плекати в кожному членові партії.

Тоді кожен член нашої партії зможе бути командиром і лідером мас в будь-якій ситуації.

Нація, націоналізм, національна революція і революційна демократія

Доповідь В. І. Гришка на III-му з'їзді Української Революційно-Демократичної Партії

I

Вступні завваги

Політична програма кожної партії звичайно має за підбудову певну ідеологічну концепцію, оперту на певному світогляді, що визначає ставлення партії до всіх явищ тієї історичної дійсности, в якій партія діє. Ми ще молода партія, перебуваємо щойно в стадії творення власної ідеологічної концепції, що її в основних своїх зарисах більш чи менш точно схоплює кожний із нас. Ця концепція лежить уже в основі наших програмових засад, але остаточна її розробка й кристалізація — це справа ще наступної праці наших ідеологів, як зрештою також і справа розробки й уточнення нашої повної програми.

До найосновніших і найактуальніших питань нашої ідеологічної концепції належать питання, зв'язані з тією проблематикою, яка для нас, як для представників нації, що бореться за своє національне визволення, має особливо життєво-важливе значення. Цією проблематикою маємо саме національну проблематику. При чому — не тільки наша власна українська національна проблематика, а національна проблематика, як така, взагалі, в універсальному аспекті. Це значить, що в центрі уваги нашої ідеологічної концепції мають стояти питання

самого нашого розуміння нації, як явища, та всіх тих явищ, що з її життям і боротьбою зв'язані.

У нашій конкретній ситуації до цих питань належить також питання нашого розуміння і нашого ставлення до такого явища, як націоналізм, що займає таке велике місце в свідомості нашого суспільства. Зрештою, всі течії сучасного українського національно-визвольного руху і наш ворог, і зовнішній світ так чи інакше окреслює як націоналістичні, в тому числі й нашу партію. Та навіть і ми самі не заперечуємо, що з тих причин, що в основі нашої ідеології лежать саме життєві інтереси нашої поневоленої нації, — а за визволення ми ведемо революційну боротьбу, що має характер саме національної революції — з цих причин ми таки націоналісти, тільки в нашому розумінні націоналізму. Яке ж наше розуміння націоналізму і національної революції? І який зв'язок має все це з революційною домократією, цим головним елементом назви нашої партії?

От оці питання, взяті чисто в теоритичній площині, й спробуємо тут розв'язати, чи вірніше — намітити головні критерії для розв'язання в нашій наступній ідеологічній праці. Для цього ставимо тут на дискусію такі основні тези, що являють собою самі лише стислі формули; в них у сконденсованому вигляді хочемо дати окремі узагальнення й висновки з деяких наших теоретичних розважань, заснованих на опрацюванні певних теоретичних матеріялів з національної проблематики.

II

Основні тези

Національна проблема в нашому розумінні.

1 Проблема визволення і державного усамостійнення української нації — це головна мета наших змагань, це складова й невід'ємна частина загальної в світовому маштабі проблеми сучасности — **національної проблеми**, під якою ми розуміємо проблему забезпечення свободи розвитку й творчого життя, рівности можливостей та взаємної згоди й співпраці всіх без винятку націй світу.

2 Національна проблема в нашому розумінні нерозривно зв'язана з основною вселюдською проблемою сучасности — проблемою всебічного визволення й піднесення **людини** як основної реальної вартости кожної нації, з-під гніту всякого матеріяльного й духового поневолення, що його найуніверсальнішим виявом буває поневолення національне.

До питання теорії нації

3 Націю ми розуміємо передусім як **незаперечну** конкретну реальність життя сучасної людини, як творчої **індивідуальности**, цього твору складної історичної взаємодії певних духово-культурних, матеріяльно-господарських і державно-політичних чинників, що їх гармонійна єдність завершена в наш час у національних людських спільнотах. З національних людських спільнот, а не з простої суми фізичних людських одиниць складається сучасне людство, і тільки в них єдино лише й можливий нині реальний вияв людської індивідуальности, а також і людства, як спільноти цих індивідуальностей.

4 Ми заперечуємо однобічно-ідеалістичне розуміння нації як містично абстрактного „втілення Духа" в якійсь вічній, понадлюдській і понадчасовій самодостатній силі, що існує лише в ірраціональній підсвідомості з'єднаних „мітом крови" людей, незалежно від їх реальних життєвих, в тому числі й матеріяльних інтересів у конкретній історичній дійсності. Цим заперечуємо расово-націоналістичні й фашистські теорії нації.

5 Ми заперечуємо також і однобічно матеріялістичне розуміння нації, як механічно спрощеного „продукту виробничих взаємин" лише певної суспільно-історичної формації, що існує лише в певному зв'язку з певними зовнішніми прикметами і пережитками людей, не являючи нібито собою виразу їх властивих життєвих інтересів, що, мовляв, реально існують лише в сфері позанаціональних матеріяльно-виробничих інтересів (з чого випливає взагалі неґація нації). Цим заперечуємо клясово-інтернаціоналістичні й комуністичні теорії нації.

6. Ми стоїмо на ґрунті **всебічно-реалістичного** розуміння нації, що означає ствердження нації як реальної, об'єктивно-існуючої в людях дійсности, в якій як і в усьому, людському, матеріяльне й духове становлять дві однаково реальні сторони одного буття, баченого з двох різних сторін матеріялістичною й ідеалістичною фі-

лософіями. Взагалі на цьому тлі філософський спір матеріялізму й ідеалізму про примат „матерії чи духу“ вважаємо справою особистої віри, а не всебічного розуміння реального стану речей, на якому, власне, й виростає реалістична теорія нації.

Наше розуміння нації

7. Заперечуючи однобічно-ідеалістичне розуміння нації за расово-націоналістичними й фашистськими теоріями, ми одночасно вважаємо, що одним із вирішальних чинників, що лежить в основі нації, маємо саме чинник духовий. Сюди відносимо передусім почуття й свідомість єдности та спільности долі людей, у всій своїй різноманітності взаємно звя'заних із покоління в покоління однією своєрідною серед інших людських спільнот історичною біографією на ґрунті історичного співжиття в сфері одного духового культурного клімату. Але вважаємо це явище історичним, природньо-витвореним під вирішальним впливом однієї спільної території, одного етнічного походження й мовної спільности, хоч і з участю різних етнічних та мовних елементів.

8. Запречуючи однобічно-матеріялістчне розуміння нації за клясово-інтернаціоналістичними комуністичними теоріями, ми одначасно вважаємо, що одним із вирішальних чинників, що лежить основві нації, є також матеріяльний. Сюди відносимо зокрема наявність окремих економічно-господарських інтересів людей, у всій своїй різноманітності історично взаємозв'язаних із покоління в покоління однією територіяльно-економічною базою в боротьбі за своє життя серед інших людських спільнот та однією матеріяльною культурою в одному своєрідному суспільно-економічному комплексі. Уцьому розумінні розглядаємо націю також як історично витворену природну самоорганізацію людей для найкращого та найповнішого забезпечення своїх реальних життєвих, звичайно й матеріяльних інтересів.

9. За головну особливість нації ми вважаємо те, що це природньо органічна, а не штучно-механічна, людська спільнота; в її основі лежить передусім природ на спорідненість і органічна єдність одного територіяльного й етнічно-мовного масиву людей, що його називаємо народом. Але народ стає нацією лише в процесі історичного розвитку в боротьбі за своє творче життя людей одного народу, а також і людей, з інших народів, але на його території і зв'язаних з ним спільною долею

в цій боротьбі. У цій бортьбі твориться особлива, відмінна від інших духова й матеріяльна культура народу й самоусвідомлення ним на цій базі своєї єдности всередині й окремішности назовні серед інших людських спільнот у минулому, сучасному й перед лицем майбутнього. І тільки, коли це самоусвідомлення втілюється в формі своєї власної державно-політичної самоорганізації, або в непереможному прагненні до її творення та в боротьбі за неї — народ стає нацією.

10. Загалом наше визначення нації можна зформулювати так: нація — це народ, історично розвинений у складну, але природньо-органічну, людську спільноту духово-матеріяльного змісту, що постала в співжитті й у боротьбі за своє життя покоління в покоління людей, в усій своїй різноманітності з'єднаних в одну духово й матеріяльно-культурну та державно-творчу цілість на ґрунті спільности території, мови та свідомости своєї єдности й спільности долі серед інших людських спільнот у минулому, в сучасності й перед лицем майбутнього. Але вважаємо й це визначення лише за суму головних ознак нації, зміст якої такий всеосяжний, що не може бути вкладений в одну просту формулу.

Нація й держава та людина в них

11. Взагалі ж мусимо ствердити, що головний елемент у формуванні народу в націю — це власна держава. Державу вважаємо за неодмінну природну форму реалізації духово-матеріяльної єдности людей у лоні одного народу. Це також єдиний реальний засіб їх у боротьбі за своє сукупне творче життя та найперша ґарантія творчого виявлення їх і розвитку в світі. Тому кожен нарід конечно прагне до своєї держави, що рівнозначне з прагненням до життя, а це прагнення головно й означає бути нацією.

12. Але ми відкидаємо будь-яке фетишизування нації й держави, як замкненої в собі самоцілі, що поглинає собою свою складову частину — людську одиницю. Вважаємо, що саме тільки людина, як творча індивідуальність, — єдино-реальна субстанція й суб'єкт нації, як у духовому, так і в матеріяльному розумінні, також творець і її духово-матеріяльної форми — держави. Отже — нація й держава не існують поза людиною, і саме людина в нації й державі є для нас мірило і суддя всіх речей. В цілому ж беремо їх у їхній нерозривній органіч-

ній єдності, і тому вважаємо, що коли держава — природна форма і засіб життя, й боротьби за життя нації, то нація — природна форма й засіб життя й боротьби за життя людини.

Нація, як суверенний народ, та ідея демократії

13. Виходячи з засади примату людської індивідуальности, як рушійної сили суспільно-історичних процесів, стверджуємо, що саме щораз більший розвиток людської індивідуальности та її природне прагнення до свого повного самовизначення й самоздійснення в світі, тобто — прагнення до якнайбільшої **свободи людини**, лежить в основі історичного розвитку народів у нації та в основі їх природнього прагнення до свого повного державного самовизначення й самоздійснення в світі, тобто — прагнення до якнайбільшої творчої **свободи народу-нації**. Бо тільки в лоні народу-нації можлива свобода людини, невідривна й залежна від свободи інших взаємозв'язаних з нею в спільноті людей.

14. Стверджуємо історичний факт, що хоч народи й держави існували від найдавніших часів людської історії, проте нації в сучасному нашму розумінні зформувались остаточно, як і саме поняття „нація",щойно за нових часів. Сталося це саме в наслідок боротьби людської індивідуальности за своє право на свободу й рівність серед інших людей у лоні свого народу та свого народу серед інших народів світу. У цій боротьбі виникла ідея суверенности народу й одиниці в народі, тобто — ідея **демократії**, як народовлади в державі, отже — влади народу й для народу, в якому всі його члени рівні в правах і однаково відповідальні за долю всіх. І саме **суверенний народ**, тобто народ, що сам керує своєю державою і своєю долею, протилежно до народу, підкореного владі чужої йому держави чи касти, і став називатись нацією.

Демократія, патріотизм і націоналізм.

15. Стверджуємо також, що тільки в зв'язку з розвитком і поширенням ідеї нації , як суверенного народу, та демократії, як реалізації цієї суверенности, розвинулись у народніх масах почуття і свідомість національної гідности, невід'ємної від людської гідности взагалі, та разом з тим — любов і відданість щодо свого

народу і своєї батьківщини, тобто — **патріотизм.** На ґрунті ж патріотизму в процесі ставання народу державною нацією та боротьби за своє національне державне буття природно виріс властивий кожній нації **націоналізм**; „під ним (націоналізмом) ми розуміємо активний патріотизм народу, втілений в активному прагненні його **бути державною нацією.**

Так зрозумілий **природний** націоналізм відрізняємо від націоналізму, як певної теоретичної доктрини, що в різних політичних рухах різних народів може мати різний, також неґативний зміст і характер. Найбільш неґативним у націоналізмі може бути викривлення його в бік **шовінізму,** цього в суті своїй протилежного націоналізмові явища, бо воно означає ненависництво щодо інших націй, тоді як націоналізм існує лише в сфері любови й відданости своїй нації. Природний націоналізм, як ми його розуміємо, не вимагає ненависти до інших націй, вимагаючи тільки спротиву націям поневолювачам в ім'я любови до свободи нації взагалі. Але в той же час не існує просто націоналізму взагалі, бо є тільки націоналізми певних націй, і їх зміст і форми визначаються саме характером та становищем даної нації в світі.

Імперіалізм і імперіялістичний націоналізм

16. Підкреслюємо, що нація й національна держава, як новочасна форма життя народів,— це вища й досконаліша та відповідна саме новочасному, вищому ступеневі розвитку й удосконалення людської індивідуальности, форма їх **доброоільного** співжиття між собою, як співжиття в духово-матеріяльній єдності на органічно-національній базі. Як така, ця форма історично заступає собою давню форму **примусового,** побудованого на завоюванні співжиття лише силою факту спільної підлеглости одній владі, позбавленій духової єдности з цілістю і опертій лише на матеріяльну силу. За таку форму маємо механічний різнонародний державний зліпок, що називається **імперією** або в суті своїй і є імперія.

17. Вважаємо, що завоювання й поневолення народів народами в державних системах імперій — це вияв суто егоїстичного, хоч у природі своїй властивого кожному народові й обумовленого також економічно, гону до панування за рахунок інших, що називається **імперіялізмом.** На цьому явищі звичайно паразитують певні

панівні касти й кляси певного народу, розпалюючи й використовуючи його егоїстичний гін для себе. Зокрема за новіших часів вони використовують для цього також природній націоналізм, що таким чином перетворюється в **імперіялістичний націоналізм**, чи властиво — **національний егоїзм**, найнеґативніше явище в житті і взаєминах народів. Саме національний егоїзм і виявляється як шовінізм.

Національне поневолення і революційний націоналізм

18 У наслідок імперіялізму окремих народів, керованих їхніми панівними імперіялістичними кастами й клясами, існує такий стан, що є народи панівні й народи поневолені, народи державні й народи бездержавні, народи розвинені в нації, і народи, затримані в своєму національному розвитку. Такий стан у відносинах між народами безпосередньо зв'язаний із станом поневолення народніх мас і окремих людей в народах, бо національне поневолення означає одночасно духове й матеріяльне поневолення людини, як суб'єкта нації. Тому вважаємо, що такий стан речей поруч із соціяльним поневоленням людини людиною, з яким національне поневолення якнайтісніше переплітається, — це найбільша вада в житті та взаєминах народів і людей, а разом головна проблема для розв'язання.

19. Існуючий стан національного поневолення народів народами природно й неминуче породжує спротив і боротьбу поневолених народів за своє національне визволення. Ця боротьба за зміну старого й установлення нового стану речей у взаєминах між людьми **є революційна** боротьба за визволення людини. Вона тісно зв'язана з революційною боротьбою за визволення соціяльне, бо в поневоленого народу визвольна боротьба природно й неминуче втілюється в активному прагненні бути державною нацією. Оскільки ж активне прагнення народу бути нацією становить зміст його природного націоналізму, то й такий націоналізм поневоленого народу ми вважаємо за **революційний націоналізм**, протилежно до імперіялістичного націоналізму, та за позитивне явище в суспільно-історичному процесі

Капіталістичний та соціялістично-комуністичний імперіялізм і тотолітаризм

20. За нашого часу імперіялізм найтісніше зв'язаний із **капіталізмом** як сучасною системою експлуа-

тації людини людиною. Капіталізм на сучасному етапі свого розвитку характеризується концентрацією капіталів у державі і вирішальним впливом на державу зрошеної з державою кляси монопольно-фінансової буржуазії. У великих імперіялістичних державах ця буржуазія тотально опановує державу і переростає в ній на державно-капіталістичну бюрократію, часто за допомогою **тоталітарної націоналістичної партії фашистського типу**. І саме в своїх егоїстичних клясових інтересах вона розпалює й використовує імперіялістичний націоналізм своєї державної нації та провадить війни за розподіл світу й за імперіялістичну політику національно-колоніяльного поневолення народів. Національно-колоніяльне поневолення народів нині, як ніколи, тісно зв'язане з соціяльним поневоленням та експлуатацією людини в капіталістичній системі імперіялістично-капіталістичних багатонаціональних держав-імперій.

21. Одночасно з імперіялізмом на базі монопольно-фінансового капіталізму виріс у наш час найновіший вид імперіялізму на базі тоталітарного соціялізму, чи власне — тоталітарного комунізму, тобто — соціялізму, запровадженого насильно згори в державі тотально-панівною в ній комуністичною монопартією. Тоталітарний соціялізм, як державну практику комуністичної монопартії, ми відрізняємо від соціялізму, як ідеї соціяльної справедливости, що ніде ще не була здійснена, але стала складовим елементом кожного сучасного проґресивного руху, зокрема кожного національно-визвольного революційного руху поневоленої нації та її революційного націоналізму, будучи в своїй суті ідеєю демократичною. Але тому, що демократичний соціялізм існує покищо тільки в теорії, а на практиці існує тільки тоталітарний соціялізм, невід'ємний від тоталітарної в самій своїй суті теорії комунізму,— ми вживаємо тут поняття соціялізму саме в розумінні існуючого практично тоталітарного соціялізму — комунізму.

Тоталітарний соціялізм-комунізм історично являє собою логічне завершення монопольно-фінансового капіталізму, перетвореного в капіталізм монопольно-державний. Монопольно-державний капіталізм шляхом застосування в державі соціялістичного принципу ліквідації неодмінного атрибуту всякого капіталізму—приватної власности на засоби виробництва—через їх удержавлення перетворюється в такій державі, сказати б, у „монопольно-державний (отже — тоталітарний) соціялізм", що, за кому-

ністичною теорією, має бути „першим ступнем комунізму". Ця нова соціяльно-економічна формація відрізняється від капіталістичної тим, що при ній усі капітали концентруються вже не в приватних руках, а в руках держави, тоді, як уся влада в державі—в руках однієї тоталітарної комуністичної монопартії. Отже — для цієї соціяльно-економічної формації характеристичний саме **тоталітаризм**, як система тотального панування держави й монопартії в державі.

Тотально пануючи в державі, комуністична монопартія сама стає одночасно й державним бюрократичним апаратом та експлуататорською клясою. Вона в своїх егоїстичних клясових інтересах розпалює й використовує імперіялістичний націоналізм опанованої нею державної нації та провадить систематичну війну вже за тотальне опанування цілого світу, а також провадить імперіялістично-колоніяльну політику національного поневолення, при чому — вже в інтернаціональному маштабі та навіть під „інтернаціональними" гаслами. І це поневолення в системі соціялістично-комуністичної багатонаціональної держави-імперії нового типу вже цілковито тотожнє з соціяльним поневоленням людини людиною та з характеристичним саме для тоталітарного соціялізму-комунізму поневоленням людини державою і партією.

Історична тенденція сучасної доби і національні революції

22. Розвиток і поширення в світі обох існуючих нині в світі видів імперіялізму надзвичайно загострює національні й соціяльні протиріччя між народами й людьми. Одночасно це неминуче створює об'єктивно сприятливий ґрунт для розвитку й поширення серед поневолених народів почуття й свідомости внутрішньої єдности долі в протиставленні до народів пануючих та прагнення до незалежности, втіленої у власній державності. Це спрямовує також і соціяльні прагнення людей в середині поневолених народів в це саме єдине річище. Отже — все це об'єктивно діє якраз у напрямку підсилення й прискорення природного процесу історичного формування поневолених народів у нації, і в цьому процесі виявляється незаперечна **історична тенденція сучасної доби**.

23. Також технічно-економічний і культурний **проґрес**, зростаючи впарі з розвитком і поширенням імперія

лізму обох видів, неухильно зв'язує й об'єднує людей певних територіяльно-економічних одиниць на базі нової складної техніки, вимагаючи при тому вищої культури й організації, що неможливі поза рідною мовою та освітою й пропаґандою цією мовою, отже — неминуче ставить цей зв'язок і об'єднання на національну базу. При цьому все збільшується роля держави й політики в цілості життя сучасної людини, узалежнюючи її особисту гідність і добробут саме від національного характеру держави. Все це веде до щораз більшої територіяльно-економічної, культурно-мовної й організаційно-політичної консолідації людей одного народу, а людей поневоленого народу в протиставленні до народу поневолювача —особливо. Отже — все це також об'єктивно діє в напрямку підсилення й прискорення процесу формування поневолених народів у нації, виявляючи цим незаперечну історичну тенденцію сучасної доби.

24. На перешкоді здійснення історичної тенденції сучасної доби — завершення природного процесу історичного формування поневолених народів у нації, з чим безпосередньо пов'язана справа розвитку людської індивідуальности, — стоїть імперіялізм обох існуючих нині видів. Через це за сучасної доби головною антипроґресивною і реакційною силою стали ці види імперіялізму. Ця сила мусить бути знищена революційним шляхом, і це нині є історичне завдання поневолених народів і людей. Тому процес формування народів у нації є революційний процес не тільки своїм змістом, але й своєю формою, бо відбувається він у формі визвольних **національних революцій**, в яких і проявляється нині визвольний націоналізм поневолених народів. Ці національні революції впарі з революціями **соціяльними** — це революції антиімперіялістичні в розумінні заперечення як капіталістичного, так і соціялістично-комуністичного імперіялізму. Одночасно вони в соціяльному сенсі стають запереченням експлуататорських систем і капіталізму, і тоталітарного соціялізму-комунізму та всякого тоталітаризму взагалі. Вони стають історичною силою перебудови співжиття людей у світі на нових, вищих засадах, відповідно до історичної тенденції сучасної доби.

Єдність людства і міжнародній тоталітаризм

25. Історична тенденція сучасної доби, виявлена в ростучому розвиткові народів у нації та в їх революційній боротьбі проти імперіялізмів за своє визволення, па-

ралельно з таким же розвитком людських одиниць в індивідуальності та їх боротьбою за свою свободу — це природна тенденція до **емансипації людини** й людської спільноти в людстві. Це тенденція до завершення природної **диференціяції людства**, цієї закономірної неминучости людського проґресу.

Проґрес іде в напрямку творення нової, вищої форми співжиття людей, як **єдиної** у своїй різнонаціональній різноманітності вселюдської світової спільноти. Але неодмінною передумовою постання такої вищої єдности має бути саме **роз'єднання** штучно-механічних насильних з'єднань і створення можливостей для вільного розвитку й піднесення тих, що були досі поневолені й упосліджені. Вища єдність можлива тільки як природна органічна єдність, тобто — як єдність вільних і рівних (а також і різних); в напрямку цієї єдности й відбувається нині процес емансипації людини й народів та диференціяція людства.

26 Закономірність людського проґресу, що йде в напрямку творення нової вищої форми співжиття людей в світі, використовують нині для своїх політичних спекуляцій імперіялісти великих, панівних у державах-імперіях націй щоб виправдати свій імперіялізм метою творення вищих, ніж національні, форм державної єдности людей. Так постає теорія й практика пристосовання до сучасности й затримання при житті та навіть поширення руйнованих уже самим життям віджилих держав-імперій, що на тлі проґресу стали вже історичним анахронізмом. Цим і пояснюється саме їхня ініціятива в будуванні за зразком чи навіть на базі існуючих уже їхніх держав-імперій єдиної континентальної чи навіть світової держави на „інтернаціональному", а по суті антинаціональному, принципі. В основі такого розуміння єдности лежить імперіялістичне прагнення однієї, вже пануючої нині, нації до тотального опанування **згори** інших націй та до заступлення різноманітного в своїй здіференційованости багатонаціонального світу тотально уніфікованим. Це означає переростання характеристичного для сучасного імперіялізму в середині держав-імперій на **тоталітаризм міжнародній**. А що тоталітаризм взагалі, як насильне змертвлення різноманітности проявів людського життя, не сумісний не тільки з проґресом, але й з самим життям, тому міжнародній імперіялістичний тоталітаризм — це вороже людству явище сучасної доби.

Міжнародня демократія і революційно-демократична перебудова світу

27. Проґресивне за нашої доби є тільки таке розуміння єдности людства, в основі якого лежить добровільне об'єднання вільних від усякого поневолення націй — об'єднання **знизу** на континентальній чи світовій базі, але ніколи не об'єднання згори на базі існуючих уже держав-імперій. Це ж означає перенесення в площину міжнародного життя тієї засади, що в житті людей в середині народів-націй стає тим методом самоорганізації, який забезпечує найбільші можливості свободи й розвитку людської індивідуальности і називається демократією. Отже — здійснення **міжнародньої демократії**, в яку має перерости демократія внутрішньо-національна, — це те, що стало нині справжньою метою людського проґресу.

28 Здійснення засад міжнародньої демократії в міжнаціональних взаєминах людства за сучасного стану речей можливе тільки в наслідок усунення цього стану й заміни його іншим, тобто — в наслідок усунення імперіялізму окремих панівних націй і заміни їхніх міжнародньо-тоталітарних державних утворів, заснованих на національному поневоленні народів народами, новою демократичною системою вільних спілок національних держав вільних народів, а це означає революційну перебудову світу на нових засадах. Але національне поневолення народів народами нерозривно зв'язане з соціяльним поневоленням людини людиною і людини державою, тому справа революційної перебудови світу на нових засадах означає також усунення й капіталізму та тоталітарного соціялізму-комунізму, як сучасних носіїв і рушіїв імперіялізму й тоталітаризму в середині народів і їх держав, та заміну їх новим, демократичним також і в своїй соціяльній суті, ладом. Це має бути перенесення демократії, тобто народовлади, із сфери також і господарсько-економічного життя шляхом перетворення її в трудову народовладу на засадах трудової, а не експлуататорської капіталістичної чи державно-соціялістично-комуністичної власности. Трудовий принцип, як найсправедливіший принцип, має забезпечити в новому демократичному соціяльному ладі трудової народовлади ту соціяльну справедливість, що стала метою всіх проґресивних рухів у людстві, в тому — й демократичного соціялізму. Але здійснення цього також можливе тільки шляхом революційної перебудови.

29. За сучасного стану речей як у демократично-капіталістичній, так і тим більше в тоталітарній соціялістично-комуністичній частинах світу, хоч і існують певні зверхні форми демократичного ладу, справжньої демократії в справжньому, доосновному, в тому й соціяльному сенсі нема. Бо справжня демократія абсолютно несумісна з будь-яким поневоленням народів народами і людини людиною та людини державою й партією, тобто несумісна з імперіялізмом, капіталізмом і тоталітарним соціялізмом-комунізмом. Тому треба ствердити, що існуючі або тільки називані так демократичні форми внутрішнього ладу в імперіяльних державних системах сучасних панівних імперіялістичних націй, які існують на ґрунті національно-колоніяльного й соціяльно-економічного поневолення народів і людини, в кращому випадку, як у деяких капіталістично-демократичних країнах,— це тільки півдемократія, а в гірших, як у тоталітарній соціялістично-комуністичній частині світу, — це просто фальшування демократії.

Справжня, повна й незфальшована демократія означає передусім суверенність народу як нації в своїй державі і володіння народонації усією цілістю свого національного життя. Але народу не тільки не поневоленого, але й не поневолювача інших народів,—бо демократія не може бути паразитарною. І тому революційна перебудова світу на нових засадах означає нині також оновлення чи вірніше —осправжнення демократії привернення їй властивого її половинного й фальшивого застосування, що також можливе нині тільки революційним шляхом. Таким чином, це має бути революційно-демократична перебудова в міжнародньому чи властиво —міжнаціональному, а також і в внутрішньо-національному, державно-політичному й соціяльно-політичному сенсі. Її ми розуміємо у вигляді національних і соціяльних визвольних революцій поневолених народів, революцій демократичних за своєю метою, в яких має революційно народитись чи вірніше— відродитись своїй суті справжня демократія.

Революційна демократія і революційний націоналізм

30. Революційне відродження чи новонародження справжньої демократії в її властивій ідейній суті—це нині й становить собою зміст тієї революційної ідеї, яку ми називаємо **революційною демократією**. Ідея революційної демократії—це ідея боротьби поневолених народів-націй

за свою свободу і свободу людини в середині народів-націй, тобто—ідея бортьби за міжнаціональну і внутрішньонаціональну демократію, революційно очищену від імперіялізму, капіталізму й тоталітарного соціялізму-капіталізму та зв'язаного з ними всякого тоталітаризму взагалі. Це революційна ідея поневолених народів-націй і людей в них, бо тільки поневолені дійсно життєво заінтересовані і дійсно щиро й до кінця прагнуть і можуть здійснити справжню, повну й незфальшовану демократію, всупереч егоїстичним інтересам панівних і поневолюючих інших імперіялістичних націй та їх капіталістичних і монопартійних експлуататорських кляс. Саме в цій ідеї втілюється й конкретизується тепер ідея власної державности поневоленого народу, його активне прагнення бути державною нацією, тобто—його визвольний революційний націоналізм. Таким чином, визвольний революційний націоналізм поневоленого народу-нації сучасної доби переростає в ідею революційної демократії і перетворюється в ній на нову ідейно-політичну якість, що її зміст вищий і ширший, бо й універсальніший, ніж націоналізм взагалі.

Революційна демократія і наше розуміння інтернаціоналізму

31. Універсальність ідеї революційної демократії полягає в тому, що, будучи ідеєю національною, в розумінні виразу життєвих інтересів і прагнень окремого народу-нації, вона в той же час є також ідея інтернаціональна, в розумінні охоплення собою та гармонійного походження життєвих інтересів і прагнень усіх народів-націй, стаючи ідеєю всіх поневолених народів і людей взагалі. Тим самим вона, охоплюючи всі здорові елементи визвольного революційного націоналізму і заперечуючи цілковито націоналізм імперіялістичний, стає взагалі творчим запереченням націоналізму в перспективі народження в синтезі з ним ідеї нашого часу —**інтернаціоналізму націй.** І щойно в націях та через нації можливий справжній, отже—природний, а не штучний, інтернаціоналізм людей у світі. Цей інтернаціоналізм не має нічого спільного з інтернаціоналізмом, як індивідуалістично буржуазним чи клясово-комуністичним запереченням нації в і'мя тоталітарної уніфікації світу. Цей інтернаціоналізм виростає саме із ствердження нації природним визвольно-революційним націоналізмом в ім'я демократизації світу, що й лежить в основі ідеї революційної демократії.

III

Головні українські висновки

Деякі пояснення

Наведені вище основні тези, що їх детальну арґументацію подамо в окремих розробках, при всій своїй недосконалості, яку ми усвідомлюємо і тому саме й ставимо їх тут лише на дискусію, мають бути, на нашу думку, тією загальною вихідною базою, на якій має розбудуватися наша концепція розв'язання передусім національної проблеми — основної проблеми всієї нашої ідеологічної концепції взагалі. Але тому, що національна проблема для нас існує передусім як конкретна **українська** національна проблема, саме вона й визначає собою зміст нашої ідеологічної концепції. І тому все, що висловлене в наведених основних тезах, ми розглядаємо лише як загальне тло для розв'язання конкретної української проблематики. Тим самим вияснення всіх питань, заторкнених у цих тезах, — це одночасно вияснення також і головних конкретно-українських питань.

Отже, вияснивши наше розуміння і наше ставлення до таких явищ, як нація, націоналізм, національна революція і революційна демократія, взятих загально в пляні універсальному, ми тим самим уже вияснили й основні засади нашого розуміння та нашого ставлення до справ, зв'язаних конкретно з українською нацією, українським націоналізмом, українською національною революцією і українською революційною демократією. Ці справи, очевидна річ, повністю вміщаються в наведених основних тезах, кожна з яких, відповідно конкретизована, може бути одночасно й відповідною формулою конкретно-українських висновків.

Але не будемо тут повторювати всіх наших тез у їх, сказати б, конкретно-українському читанні. Спробуємо тільки зробити головні конкретно-українські висновки щодо згаданих уже головних для нас тут питань, а саме — питання української нації, українського націоналізму, української національної революції і української демократії. Наше вияснення кожного з цих питань можна дати в наступних кінцевих тезах...

I. Українська нація

Українська нація — це для нас передусім незаперечна конкретна реальність нашого життя в сучасній конкретно-історичній дійсності. У цій дійсності кожен із нас, як людська індивідуальність, існує саме як **українська людина**, тобто твір складної історичної взаємодії саме таких, а не інакших, бо Україною, як окремим життєвим комплексом, визначних духово-культурних, матеріяльно-господарських і державно-політичних чинників. Гармонійна єдність цих чинників тепер завершена для нас у спільноті людей, об'єднаних поняттям „українці". І саме реальна українська людина, в якій і для якої тільки й існує реально українська нація, — це, в своїй природно всебічній духовій і матеріяльній і суті, для нас основна реальна вартість української нації та мірило й суддя всіх речей у ній.

Тільки в ім'я української людини, й ім'я себе підносимо ми ідею української нації. Бо тільки в ній, в українській нації тепер єдино тільки й можливий реальний вияв, розвиток і повне творче життя української людини як індивідуальности, серед людства в світі. Саме для свого повного творчого вияву, розвитку та забезпечення свого життя з покоління в покоління, усвідомлюючи свою єдність і спільність долі в минулому, в сучасності і перед лицем майбутнього, створили з себе українці в історичному співжитті і в боротьбі за своє життя в Україні свою окрему своєрідну духову й матеріялну українську культуру та свою окрему державно-політичну самоорганізацію в формі спочатку Київської, потім Козацької і нарешті Української держави. Так територіяльний етнічно-мовний масив українського народу історично розвинувся в вищу природно-органічну духово-матеріяльну єдність — українську націю.

Але в наслідок загарбницького імперіялізму спочатку азійсько-монгольських орд, а потім польської і нарешті московсько-російської нації були зруйновані всі історичні форми української державности. Тим самим українці втратили неодмінну природну форму свого буття нацією і головний реальний засіб у своїй боротьбі за своє творче життя, виявлення й розвиток у світі. Тому природно-історичний процес формуванн українського народу в націю затримався на півдорозі; український народ підпав під національне — духове й матеріяльне — поневолення, його духова й матеріяльна культура занепала, а це означає поневолення й занепад української по

дини, як індивідуальности. Через це тепер справа визволення й піднесення українскої людини невід'ємна від справи саме національного визволення й піднесення українського народу. До цього й прагне і мусить прагнути кожен українець, і це й означає прагнення до завершення природно-історичного процесу формування й самовизначення української нації, що можливе тільки в формі власної державности.

Процес завершення формування української нації саме й відбувається тепер у боротьбі українського народу за свою власну державу. У цій боротьбі життєво заінтересована кожна українська людина, що такою себе усвідомлює. Але з цією боротьбою неминуче пов'язуються життєві інтереси також і людей з інших національностей, що живуть в Україні і зв'язані з нею своєю долею. Вони творчо залучаються до цієї боротьби разом з українцями, залучаючись таким чином, як українці в процес формування української нації. Так у боротьбі за українську державність виявляється життєво обумовлений активний патріотизм українців, активний патріотизм українського народу, втілений в активному прагненні його бути державною українською нацією, тобто те, що ми називаємо — український націоналізм.

2. Український націоналізм.

Український націоналізм, — це, в нашому розумінні, саме природний націоналізм, отже — передусім вияв у почуттях і свідомості українських людей прагнення до завершення природно-історичного процесу формування українського народу в державну українську націю. Це ж означає прагнення української людини, як індивідуальности, до свого повного самовизначення й самоздійснення в світі, що можливе реально тільки при повному самовизначенні й самоздійсненні українського народу, як нації. В умовах же національного поневолення українського народу, нерозривно зв'язаного з поневоленням соціяльним, це означає передусім прагнення до якнайбільшої творчої свободи української людини і боротьбу за її всебічне визволення.

Це прагнення і ця боротьба спрямовані проти імперіялізму-поневолювача України і означають усунення його шляхом активного спротиву. Тому вони стали революційним фактором в теперішній дійсності. Тим самим український націоналізм, як націоналізм поневоленого на-

роду-нації, — це вияв його революційної боротьби за своє національне й соціяльне визволення, отже — визвольний революційний націоналізм.

Український революційний націоналізм — це явище новочасної історії України, явище епохи вищого розвитку й удосконалення історичних форм суспільного співжиття і людської індивідуальности в них; епохи розвитку ідеї нації, як суверенного народу, та ідеї демократії, як реалізації цієї суверенности й забезпечення свободи людської індивідуальности в народі-нації. Тому український революційний націоналізм, що його зміст знайшов своє втілення вже в творчості Шевченка, — невід'ємний від демократії, що для українського народу означає передусім суверенність його, як нації в своїй власній державі, свою владу в своїй власній державі, свою владу в своїй державі без чийогобудь панування над нею,а також рівність прав і можливостей усіх українських людей у цій державі.

Будучи в суті своїй демократичним, український революційний націоналізм несумісний з будь-яким націоналізмом імперіялістичним, тобто — з прагненням до поневолення народу народом. Навіть більше, — як націоналізм поневоленої нації, він таке поневолення принципово заперечує. Тим самим він принципово заперечує також і всякий національний егоїзм Існуючи тільки в сфері любови до своєї поневоленої нації і справедливої боротьби за її визволення, він являє собою цілковиту протилежність шовінізмові, що його він виключає, як вороже собі явище так само, як і імперіялізм. Одночасно, як націоналізм ще незавершеної в своєму формуванні молодої нації, що твориться на базі активного державнотворчого патріотизму всіх життєво зв'язаних з Україною етнічно-різнорідних елементів її населення, він не має нічого спільного з расово-націоналістичою обмеженістю, заперечуючи також і її.

На тлі всього вищесказаного зрозуміло, якою неприродною й чужою українському революційному націоналізмові була тенденція до уподоблення його до зразків інших, якраз реакційних націоналізмів панівних і ворожих Україні імперіялістичних націй, що проти їхнього імперіялізму саме й спрямований, а тому й цілком інший своїм змістом український ревоюційний націоналізм. Але все ж перенесення на ґрунт українського націоналізму, певних форм і прикмет реакційного імперіялістичного націоналізму, зокрема їх расово-націоналістичних і фа-

шистських теорій та шовіністичних збочень, що мало місце за останніх десятиліть на Західній Україні й на еміґрації в процесі теоретичної доктрини організованого українського націоналістичного руху в формі ОУН, значно викривило характер українського націоналізму, надавши навіть самому цьому поняттю невластивого йому в своїй природі змісту. Так це поняття, набувши в свідомості людей специфічного значіння, перестало охоплювати собою цілість прагнень і боротьби поневоленої української нації в процесі її остаточного історичного формування і стало тільки визначенням одного із спеціяльних складників великого і всеосяжного історичного процесу, що розвивається в сучасній українській дійсності і охоплюється поняттям „українська національна революція".

3. Українська національна революція

Українська національна революція — це єдиний у сучасних умовах шлях здійснення визвольних прагнень українського народу, отже — завершення природно-історичного процесу формування української нації створенням і закріпленням української держави та забезпеченням у ній розвитку й творчого життя української людини як індивідуальности. На тлі сучасности України це продовження й завершення на новому, вищому історичному етапі української національної революції 1917-18рр. Ця революція вже знищила панування над Україною російського імперіялізму в його капіталістичній формі, але була придушена російським же імперіялізмом у його тоталітарній соціялістично-комуністичній формі большевизму, в якій великою мірою реставровано старий дореволюційний стан речей, передусім щодо національних взаємин на просторі російської багатонаціональної імперії. Отже, тепер українська національна революція — це революція в розумінні проведення докорінної й радикальної зміни старого, існуючого, тепер стану речей щодо України та в самій Україні, а також одночасно зміну існуючого стану речей і в світі, що оточує Україну.

Цей стан речей — це стан національно-колоніяльного поневолення Росією не тільки України,але й усієї східньої Европи та половини Азії в системі т. зв. СССР,цієї сучасної форми російської імперії. Це поневолення здійснює російська в своїй суті, хоч і різно-національна своїм складом, експлуататорська кляса

большевицької монопартійної бюрократії. Перебравши владу від російської буржуазії в період розвитку в Росії зрощеного з західньо-европейським монопольно-фінансовим капіталізмом, вона тотально опанувала російську державу, перетворивши її в СССР та створивши в ній тоталітарний лад „монопольно-державного соціялізму“, цієї „першої стадії комунізму“, що його ця кляса запроваджує в СССР. Вона ж у своїх егоістичних клясових інтересах розпалює й використовує імперіялістичий націоналізм російської державної нації, що й становить в СССР панівну націю. Саме її руками в основному й провадить ця кляса свою імперіялістичу національно-колоніяльну політику поневолення народів і опанування всього світу, хоч і робиться це під „інтернаціоналістичними“ гаслами та під маскою „демократії“.

Як найбільша після Росії та політично й економічно найбільша частина СССР, Україна в цій системі стала найголовнішим об'єктом російського поневлення. До того ж це поневолення України в СССР, будучи передусім національним поневоленням з боку Росії, в той же час цілковито тотожне з соціяльним поневоленням та експлуатацією української людини чужою їй, російською в своїй суті, державою і большевицькою монархією. Така ж тотожність національного й соціяльного поневолення храктеризує собою становище взагалі всіх поневолених російсько-большевицьким імперіялізмом народів СССР. Через це революційні визвольні прагнення українського народу, як і всіх інших народів СССР, спрямовані не тільки на поневолення російсько-большевицької імперіялістично-колоніяльної системи національного поневолення в СССР, але одночасно також і на повалення тоталітарної соціялістично-комуністичної системи експлуатації української і взагалі людини, отже — національно революційні прагнення українського народу тотожні з соціяльно-революційними прагненнями української людини.

Таким чином, українська національна революція тепер означає одночасно також і революцію соціяльну. Але визначальним щодо характеру цієї революції все ж лишається момент національний. В основі її лежить саме нестримний природно-історичний процес формування української нації в спротиві російському імперіялізмові й большевизмові, що стоять головною перешкодою на шляхо до завершення цього процесу. До того ж цей процес об'єктивно якраз прискорюється саме логікою істо-

ричного розвитку українського народу, як і інших народів, в СССР. Цьому сприяє навіть факт доконаного в СССР зведення всього українського народу, як і інших народів там, до цілком однорідної в соціяльно-економічному сенсі, а тому й максимально сконсолідованої спільною національною долею та свідомістю цієї долі маси людей одного поневоленого народу. Впарі з неминучим при цьому хоч би в інтересах поневолювачів технічним проґресом на ґрунті місцевої територіяльної економіки та неминучим при цьому і якраз суперечним інтересам поневолювачів розвитком національної, бодай за формою, культури, означає саме національну консолідацію. В умовах же такого примату держави й політики, як це є в СССР, все це, виявляючи наочний зв'язок факту приниження особистої гідности й зниження рівня добробуту української людини з фактом панування чужої їй національно, бо російської в своїй суті, большевицької держави — СССР, спрямовує внутрішню консолідацію людей українського поневоленого народу, як і інших народів СССР, саме до прагнення своєї власної державности. Це ж прагнення і стає прагненням до завершення процесу формування української нації.

Отже — це прагнення стало виявом об'єктивної історичної тенденції сучасности в СССР. І саме реалізація цієї тенденції і є основне завдання української національної революції. Це ж означає усунення головної перешкоди до реалізації цієї тенденції — російського імперіялізму і большевизму. Тобто означає ліквідацію імперіяльної системи СССР і всякої російської імперіяльної системи, як системи змертвлюючого життя народів міжнароднього тоталітаризму на Сході Европи і в Азії, а також ліквідацію і суперечної вимогам життя людської індивідуальности системи большевицького соціялістично-комуністичного тоталітаризму.

На цьому історичному тлі українська національна революція означає революцію у всьому укладі національних і соціяльних сил не лише в Україні, а в усій східній Европі та на просторах підросійської Азії. Вона має розв'язати до національно-державної й індивідуальної творчости сковану російським імперіялізмом і большевизмом, енерґію всіх поневолених в СССР народів і людей. Це ж означає здійснення в східній Европі та в Азії загальної тенденції проґресу людства сучасної доби, що йде в напрямі щораз більшої емансипації людини й людської спільноти та завершення тим природної

диференціяції людства. Але здійснення цієї тенденції в Україні означає перед усім реалізацію ідеї суверенности української нації, а реалізація цієї ідеї невід'ємна від реалізації ідеї демократії, як влади суверенної нації в своїй державі; тим то українська національна революція — це за своєю метою **демократична революція**. І в цьому сенсі вона стає також продовженням і завершенням на новому, вищому історичному етапі демократичної за своєю метою української національної революції 1917-1918 рр. Як тоді в умовах Росії капіталістичної, так тепер в умовах большевицького СССР, її історичним завданням стало запровадження революційним шляхом демократії в Україні і для України серед інших народів східньої Европи й Азії, демократії внутрінаціональної і міжнаціональної.

Але большевизм в СССР широко застосовує фальшування демократії для маскування свого соціялістично-комуністичного тоталітаризму; тому історичним завданням української національної революції тепер стало саме усправжвення демократії в Україні і для України на просторі СССР. Саме в напрямі привернення революційним шляхом демократії властивого їй змісту, отже в напрямі революційно-демократичної перебудови всього укладу національних і соціяльних сил в Україні та в довколишньому світі й іде тепер в умовах СССР історичний процес завершення формування української нації та розвиток і конкретизація втіленого в почуттях і свідомості українських людей прагнення до завершення цього процесу у власній державності, тобто — розвиток і конкретизація українського революційного націоналізму. Таким чином український революційний націоналізм нашого часу в процесі наростання української національної, демократичної за своїм змістом, революції переростає в нову історичну якість, що її змістом стало те, що ми визначаєм поняттям „українська революційна демократія“.

4. Українська революційна демократія

Українська революційна демократія — це сучасне конкретне втілення визвольної ідеї української національної революції, як ідеї революційного відродження чи новонародження справжньої демократії в Україні й для України — демократії в національному і в міжнаціональному розумінні. Це ідея повної й незфальшованої

демократії, революційно очищеної від знищених уже революцією 1917-18 рр. російського імперіялізму й капіталізму та від усіх їх елементів, реставрованих у новій формі большевизмом, а також революційно очищеної і від соціялістично-комуністичного та взагалі всякого тоталітаризму. Це ідея демократії, як трудової народовлади, що забезпечить найбільшу соціяльну справедливість.

І це саме та ідея, за яку тепер бореться Україна. Ця ідея лежить тепер в основі дійового підпільного українського визвольно-революційного руху, зокрема — в основі боротьби УПА, що в ідейно програмовому розумінні являє собою власне революційно-демократичну формацію. У цій ідеї конкретизувався тепер український націоналізм, ставши в суті революційно-демократичним рухом, хоч його організаційне втілення ще й виявляється в зовнішніх формах та в поняттях давнішого націоналізму.

Але за своїм змістом цей революційно-демократичний рух, що заступає собою давній український націоналістичний рух, тепер уже ширший, ніж націоналізм взагалі. Будучи його новою, вищою історичною якістю на новому, вищому етапі сучасного розвитку української політичної думки, він одночасно став і його історичним запереченням. Передусім — він універсальніший за всякий націоналізм, бо й історичні завдання української нації в сучасній історичній дійсності універсальніші, не обмежені вже самими українськими середнаціональними справами.

Ці завдання визначаються для України історичною конечністю революційно-демократичної перебудови на нових міжнародніх засадах усього Сходу Европи й підросійської Азії, де Україні, як головній силі спротиву російському імперіялізмові, належить центральна роля. Це означає перебудову з погляду поневолених тепер народів, отже — з українського погляду, всього цього простору, тобто — заміну міжнародньо тоталітарного об'єднання народів під Росією згори їх добровільним міжнародньо демократичним союзом знизу, що можливе тільки через попереднє роз'єднання для наступного з'єднання. Отже — це означає перетворення Росії-СССР з кладовища живцем похованих у російському уніфікаційному морі націй у творчий союз націй, розвинутих до своїх природних меж. Тобто це означає ліквідацію всякої російської імперії, що стала історичним анахро-

нізмом, ставши головною перешкодою до здійснення історично-конечної тепер вимоги проґресу людства — загальноевропейської, а згодом і світової демократичної єдности вільних і рівних.

Тільки свобода й рівність (у своїх правах і можливостях) народів націй та їх держав на сході Европи і в Азії можуть бути передумовою їх дійсної єдности з народами-націями та їх державами на европейському континенті і на всіх континентах світу. І саме відкрити й розчистити шлях до цього — це й є те універсальне, континентальне й світове історичне завдання, що його має виконати тепер українська національна демократична революція. Ця революція універсальна за своїм характером, бо, будучи національною, вона в той же час має й інтернаціональні, вселюдські завдання. І в цьому теж основа універсальности ідеї української революційної демократії.

Отже, охоплюючи всі здорові елементи природного українського революційного націоналізму і заперечуючи цілком націоналізм імперіялістичний, українська революційна демократія стає взагалі творчим запереченням націоналізму і українським вкладом у розбудову ідеї нашого часу — інтернаціоналізму націй і людей в націях та через них у світі. До так зрозумілого інтернаціоналізму йдемо ми, українці, через ствердження нації, української нації і себе в українській нації. Отже — до інтернаціоналізму через наш український революційний націоналізм, розвинутий і конкретизований в ідеї революційної демократії, — через боротьбу за революційно-демократичну перебудову нашої української і нашої позаукраїнської дійсности.

Такий у загальній схемі зміст головних засад нашої ідеологічної концепції, яку (схему) ми й пропонуємо тут як матеріял для глибшої дискусії й праці над програмою нашої партії.

С. ДОРОШЕНКО

ДО ПРОБЛЕМИ МОЛОДІ

(Нижче порушену тему ставимо під широку дискусію. Ред.)

„Коли ви хочете, щоб була українська держава, ви мусите бути патріотами, а не шовіністами". Вяч. ЛИПИНСЬКИЙ.

Ця проблема належить може до найпекучіших проблем української політичної еміґрації. Особливо вона пекуча, з погляду не еміґраційних інтересів, а інтересів Батьківщини, де ця сама проблема в недалекому майбутньому буде проблемою виключної ваги. Організація молоді та її виховання — ось суть цієї проблеми.

Дехто твердить, що ця проблема розв'язана вже успішно і для еміґрації і для України, що існують певні форми організації молоді і що лишилось тільки ті форми перенести буде з еміґрації в Україну і все.

Чи так це? Чи розв'язана справді ця проблема? Чи існуючі організації молоді вичерпують всю справу засадниче і формально. Засадниче — чи вони відповідають вимогам ідейно-політичного та світоглядового виховання молоді? А формально — чи охоплюють ті організації молоді всю українську молодь?

І от тут ми бачимо дуже прикрі, якщо не трагічні, речі.

Насамперед існуючі організації молоді далеко — і дуже далеко — не охоплюють всієї української молоді з якихось причин формально. Так абсолютно вся (за незначним винятком) молодь з підсовєтської еміґрації перебуває поза організаціями молоді. А з ідейно-політичного боку — та молодь, яка охоплена організаційними рямками, можна сміливо сказати, калічиться партійними дячками та „політруками", бо ті організації є ніщо інше

як партійними прибудівками фактично до одного політичного середовища.

Організацій молоді тих є дві (очевидно організації молоді прастарої української еміґрації, що існують десь в Канаді та Америці, не йдуть в рахубу, бо вони зовсім далекі від проблеми так, як вона стоїтъ). Це СУМ і Пласт. Але пласт є специфічною організацією, не політичного зафарблення, а тому фактично організація молоді є одна — СУМ. Назвавши Пласт специфічною організацією, я мав на увазі не тільки її скавтський характер, але й те, що вона є традиційною організацією молоді західньої України, з певною інерцією своєї діяльности та з католицьким духом, що очевидно стоїть на перешкоді охоплення тією організацією іншої української молоді, що чомусь до того пласту не йде чи її не допускають. До того ж, знов таки, цей пласт є нічим іншим, як ідейною експозитурою націоналістичних партій — обох відламів ОУН, — з перевагою бандерівщини. Фактично пласт є в монопольному посіданні (справді в посіданні, чому інша молодь туди й не йде та не допускається) нашого „націоналізму“.

Єдиною організацією молоді, яка задумана була як соборницька і надпартійна організація молоді, — мав би бути СУМ. Ще й традиції його ніби виводяться від СУМу Павлушкова, з Києва. Але на жаль, задум розійшовся з практикою, чи практика перекреслила геть задум. В дійсности СУМ став одверто замаркованим бандерівським прибудівком, організацією бандерівської партії, її продовженням. І духово, і організаційно.

Насамперед СУМ став організацією суто регіональною, галицькою. За дуже незначним вийнятком, там зовсім немає молоді з „східніх земель“, цебто молоді з підсовєтської еміґрації. Те що й було, повиходило геть. А те, що лишилось і чим так козиряють духові опікуни СУМу, це в великій мірі навіть не молодь, всі оті Калинники, Сердюки й Ковалі віком своїм вже наближаються до дідів, а не до юнаків, бо мають по сорок п'ять років і є завзятими членами бандерівської партії. Та не тільки ця „молодь“ члени бандерівської партії. Взагалі СУМ виглядає оргинально, як ориганізація молоді. Я мав нагоду цього літа спостерігати СУМ на тих парадах, які були з такою помпою уряджені. І те, що я побачив, мене здивувало й вразило.

Бандерівські провідники, есбісти, активісти, панове

Калинники, Ковалі й Карпенки-Криниці в коротеньких штанцях, редактори і маґістри — все що хочете, крім молоді. Коротенькі штанці не рятують справи, бо найкоротші штанці не можуть зробити з діда юнака. Але це так, бач, робиться пускання туману. Якщо ці панове бандерівці. Потім надівають коротенькі штанці — і вони — СУМ. Потім надягають ще коротші штанці — і вони вже — пласт. Чисто театральні вправи і „ніякого мошенства". Вони по дитячому маршують і по „юнацькому" співають ці діди, але картина від того ще сумніша. Це не організація молоді. Це бандерівський резерв. Навіть не резерв. Бандерівська інсценізація „організації молоді", складена в великій мірі з бандерівських партійців та есбістів.

А тим часм я даремно дивився—де ж та східняцька молодь в СУМі? Немає. Її репрезентує п. Калинник та пан Коваль. А сама східняцька молодь стоїть ген-ген оддалік збоку й посміхається.

Це так з боку формального. А тепер з боку суттєвого. Цю організацію молоді (тобто бандерівську партію нумер 2) ведуть і виховують бандерівські політруки, суворо тримаючи її в своєму задушливому й отруйному духовому кліматі. Вони її напихають своєю фашистівською вбогою ідеологією, вони її напомповують „ментальністю" „блискучого відокремлення", вони її тримають на рівні жахливого політичного примітивізму. Вони жахливо калічать цю молодь, яка потрапила в орбіту СУМу разом з своїми союзниками монархістами євтимовичами. СУМ з усієї сили тримають в політичній і ідейній ізоляції, кличучи для виховання молоді ріжних панів Чудінових та інших невігласів, що читають доповіді на тему про шкідливість УНРади, про „соціялізм у правдивому світлі" тільки тому, що прем'єром ВО УНРади є Мазепа, впоюючи молоді замість високої політичної культури та справжньої національної й політичної свідомости свій старечий жовчний маразм. Принцип виховання молоді—це принцип поборювання та компромітації всіх і вся в українському політичному світі, протиставлячи всім культ Ст. Бандери. Чи треба говорити, який жахливий покруч може вийти в результаті такого виховання, яких калік хочуть навиховувати духові опікуни СУМу—монархічні та бандерівські невігласи.

Не диво, що СУМ, як організація молоді, фактично не існує, не видно тієї творчої, імпульсивної, життєрадісної й крилатої молоді, що наснажувала б енерґі-

єю навіть старих своїм прикладом. Ба, з старшими людьми, з усім проґресивним і мислящим, але не бандерівським, СУМ взагалі суворо розмежований і ізольований, поставлений в презирливо ворожі позиції. СУМ став розполітикованою сектою, такою ж, як бандерівська партія. Тому там панує духова анемія. Ви не почуєте ані справжньої юнацької пісні, (а якщо й почуєте, пісню на совєтські мотиви, сяк так перетягнені на колодку), не побачите культурної юнацької імпрези (а як і побачите, то щось на зразок тих бандерівських парад, де пописуються пани калинники та ковалі), не почуєте цікавої й глибокої дискусії, не побачите цікавої юнацької вистави. А все тому, що тим СУМом опікуються духові діди. Чому може навчити той, хто сам й душевно вбогий, безкровний і тупий? Головне ж тому, що СУМ став прибудівком бандерівської партії й полем попису монархічної реакції, що не можуть з себе видати більше, аніж вони мають. А що вони мають—всім відомо. Це „блискуче відокремлення", приречене—на догнивання.

Ці експансивні й злобні діди одначе схотіли зробити виховання молоді своєю монополією, намагаючись втягнути під свій вплив! В свою задушливу й отруйну атмосферу всю молодь, ставлячи скажений спротив усім, хто б хотів забрати тут слово. Але з того нічого не виходить. Молодь, як така, не охоплена організацією не тільки вповні, а бодай приблизно.

Найтрагічніше ж у всьому те, що велика частина молоді, а головне вся „східняцька" молодь, ходить самопас, не йлуче до СУМу та пласту, й розкладається, денаціоналізується, потрапляє під вплив російських середовищ тощо.

Так далі тривати не може. Існуючі організації протягом кількох років довели, що вони не в стані через низку причин розв'язати проблем гідно. Про ті причини я згадав. Отже—потрібна інша справжня організація молоді.Така організація молоді, що складалася б не з дідів, а таки з молоді. Організація насамперед не партійна, а надпартійна. Соборницька. Демократична. Організація молоді, де виховувались би не якісь партійні покручі, а національно свідоме й висококультурне наше молоде українське покоління. Не вузькопартійних політично сліпих функціонарів, а політично всебічно розвинених глибокодумних, і самостійно думаючих людей. Потрібна організація жива й творча, що охоплю

вала б всю українську молодь, незалежно від її територіяльного походження та релігійних переконань, як і не залежно від партійної приналежности її батьків. А для цього, повторюю, вона мусить бути надпартійна і заснована на демократичних засадах.

Потрібна організація молоді не „націоналістична", а національна. При чому така, в якій міг би знайти своє місце й виховуватись, як український громадянин, не тільки „расово чистий українець", а й кожен, хто до української народу належить, хоч з походження він може й турок. Така організація може називатися й Спілка Української Молоді. Але демократичні засади її мусять бути такими, щоб вона була Українська Спілка Молоді. Цебто, щоб в основі лежав не „націоналістичний шовінізм, а український територіяльний патріотизм, про який так твердив наш славний соціолог В. Липинський. Це має велике й далекосягле значіння. Словом, потрібна організація молоді ширша й глибша своїм змістом, ані ж та, що її творять і як її мислять наші „націоналісти" та расисти.

Створення такої організації — це насамперед справа самої української молоді. І керівництво в ній мусить належати не духовим „дідам", а молоді, яка кликала б старших собі на допомогу з числа тих, кого вона поважає, найзаслуженіших і найвидатніших українських діячів, які могли б чомусь її справді навчити. Творча ініціятива молоді мусить бути свобідна й проявити себе гідно.

Тепер — говорячи про молодь, треба розуміти під цим поняттям те, що розуміється в цілому світі, цебто молодь віком від 14 і до 25 років. Якщо в молодшій частині це ще діти, то в старшій—це вже достатньо дорослі люди, завжди і всюди трактовані, як досяглі періоду зрілости. І ось ця доросліша частина молоді, наснажена непочатим запасом енергії та творчої ініціятиви, мусить ту ініціятиву проявити, творячи при допомозі солідних і авторитетних людей, яких вона вважатиме за потрібне покликати, свою молодечу організацію. Така організація мусить не видіти на партійних засадах чиїх би то не було, а греміти й рости духово.

Якщо молодь не почуває в собі досить ініціятиви й енергії та молодечого гонору, якщо вона не здібна до того, щоб творити й вести свою молодечу організацію, то тоді печальне наше українське майбутнє. Але це помилкове припущення. Знаючи нашу молодь, можна смі-

ливо твердити, що в неї є більш ніж досить і ініціятиви й енерґії, й прагнень вирватись з духового полону сумнівних опікунів на широкі води молодечої творчости. Адже поле діяльности для нашої молоді широке й цікаве. Далеко цікавіше, аніж вислухування бандерівських акафистів проти УНРади та злобного ричання ріжних монархістських Чудінових тощо.

Дехто каже, що створити нову організацію молоді — це значить внести серед молоді фермент ворожнечі та антагонізму. Чому неодмінно фермент ворожнечі та антагонізму? Справді так мислять тільки ті, що створили з організації молоді бандерівський партійний прибудівок і тремтять над тим, щоб хтось на той прибудівок не посягнув. Ні, ніякого антагонізму не мусить бути. **Не мусить.** Ну, а якщо він буде (а він очевидно таки буде, за це подбають ті, хто хотів би з організації молоді зробити партійну свою монополію), то тоді варто запитати: що ліпше, — а чи ту молодь, яка не охоплена існуючими організаціями молоді й в які вона ніколи не піде, і в які її навіть ніколи не заженеш, лишити напризволяще, хай вона розкладається, денаціоналізується й гине для української справи? А чи хай вже ліпше будуть бандерівські чи які інші опікуни скаженіти й ворогувати, але зате буде та, кинена напризволяще молодь зорганізована й триматиметься в українському річищі? А головне — мета створення єдиної соборницької організації молоді стоїть вище страху, що хтось там буде ворогувати.

Таким чином, на порядку дня стоїть завдання **створення демократичної української організації молоді.** І це завдання мусить бути розв'язане. Українська демократична організація молоді мусить бути створена.

Як вона буде називатись — то інша справа. Назву доберуть.

Ходить про суть. А суть мусить бути така, щоб ця організація молоді охоплювала максимально всю українську молодь, щоб була організацією демократичною, виховувала молодь в демократичному дусі, вишколювала національно свідомих, політично й всебічно розвинених високоморальних та активних громадян.

І в цій справі треба дати широку ініціятиву масам серед самій молоді, допомагаючи їй всіма засобами.

Треба створити таку організацію молоді, яка б, принесена в Україну, цілком відповідала тим завданням, які перед нею стоятимуть.

Щождо СУМу — то ніхто з ним не ворогуватиме й не розколюватиме його. Його розвалить сам бандерівський примітивізм.

Хроніка

* 6. 9. 49 відбувся з'їзд членів УРДП в Австралії де й обрано Крайовий Комітет УРДП.

* В Грудні місяці 49 року в Белгії та Англії відбудуться з'їзди Краєвих Комітетів.

* В Канаді в Листопаді 49 р. утворено „Всеукраїнський Союз Політ Каторжан“ совітських тюрем і концтаборів. Ця організація розвиває активну діяльність в боротьбі проти совєтофільства в Канаді, реорганізувала газету „Наш Вік“. Газета „Наш Вік“ започаткована ініціятивою й коштом визначного громадського діяча, п. І. Гладуна, тепер відійшла під управу видавничої спілки, головою якої став член Української Національної Ради, наш відомий публіціст-Семен Підгайний.

* В США закладається нова Укриїнська газета, яку редагуватиме п. В. І. Г р и ш к о.

* В „УВ“ друкується роман славного українського письменника В. Винниченка „Нова Заповідь“.

* В США започатковано організвцію демократичного союзу всіх українських прогресивних політичних партій, що стоять на плятформі УНРади. Цей союз має бути політичним обличчям прогресивної української еміграції в Америці.

* УРДП увійшло до екладу Ліберального Інтернаціоналу. Заходами нашого представника було прийнято до цього інтернаціоналу також представників Білорусії.

Скріплюймо УНРаду

Концепція УНРади настільки популярна серед української еміґрації в цілому світі, що самочинно всюди організуються спеціяльні комітети сприяння УНРади. Ці комітети в дуже великій мірі допомагають В. О.

УНРади в його роботі, шляхом мобілізації фінансових засобів та масової пропаґанди ідеалів УНРади. Така постанова широкого нашого громадянства свідчить про його патріотичну жертвенність та національно-державну дисциплінованість.

На фоні результатів гармонійної співпраці нашого загалу з їх державно-політичним центром дуже марно виглядає анархічна диверсія проти УНРади з боку недобитків засудженого історією на смерть феодалізму та наці-фашистського тоталітаризму. Перебуваючи самі в абсолютному ідейному розкладі, ці „політики" замісць творчої роботи на спільній плятформі УНРади, з чесною критикою, пішли на шлях низьких та аморальних засобів боротьби проти Національної Ради, з провокаційними персональними наклепами, а не якою-будь творчою політичною концепційністю. Це зовсім нармальне явище для політичних банкротів.

Фальшивий алярм

* Восени в США відбулася приватня зустріч деяких українців з російськими політичними колами, про яку монархічно-націоналістична преса підняла великий галас, закидаючи українським політичним партіям демократичного напрямку за малим не національне ренеґатство, путаючи сюди й УНРаду, та намагаючись її здискредитувати. Редакція „Н.П." інформує своїх читачів, на підставі абсолютно точних даних, що ніяка з українських партій участи в цій нараді не брала. Не брала участи й УРДП. То була справа зовсім приватніх осіб. Одначе ми вважаємо, що розмовляти з представниками будь якої, навіть найворожішої нам нації, не є ніяким злочином, коли того вимагає політична доцільність і коли в основу покладені інтереси суверенности України.

Рекомендуємо прочитата кожному членові партії

1) Ю. Шерех „Думки проти Течії"

2) Лісовий „Розлам в ОУН"

3) Ю. Дивнич „На іспиті Великої Революції

4) Зіневич „Комсомол України і ми" в газеті Укр. Слово

5) І. Багряний „Дніпро впадає в Чорне море" — брошура

6) Самовидець „Зимовий похід" брошура

29

УКРАЇНСЬКА
РЕВОЛЮЦІЙНО-ДЕМОКРАТИЧНА
ПАРТІЯ

НАШІ ПОЗИЦІЇ

До питання про ідейно-політичне обличчя нашої партії. — Віктор Кравчук: Де корінь наших розходжень. — Г. Маланчик: До розв'язання аграрної проблеми в незалежній Україні. — Під знаком росту. — Документи і матеріяли

1

1948

н
це
но
не
соц
укра
— по
саме
соція.
що ви
в нас
ми наві
заявити
мужньо

Рік
УРДП, то
дав досить
в якій пер
руху, його
Коли б не д
треба було
розмноживш
добрій волі

а

іс-
ху,
еце-
цей
ь би,
ергію
верде-
лістом,
одської
ь при-
відтак —
в його
есивному
вторюван-
лістичних
прислужи-
ях ми, що
у досвіді на

ю іронічно
я тенденція

— тенденція оформлення власного обличчя, не зникла. В цім бо рація і сенс нашого існування, як політичної сили. Тож така тенденція не тільки не зникла, а навпаки, а саме по цій лінії іде процес послідовно і неухильно, і помалу доходить свого завершення.

Для цього не треба ані „вигадувати порох“, ані „сочиняти“ малахіянської теорії, як зовсім не треба й плисти в фарватері патентованих, але вже давно й безнадійно заблуканих, політичних кораблів. А вже зовсім смішно і злочинно плутатися в хаосі нам ворожого, нами ж засудженого і історично збракованого, отого всього чим є всі теоретичні й практичні надбання большевизму, троцкізму а чи російського соціял-демократичного меньшевизму, виявляючи тим крайню яловість і опортунізм, зафарблений в порожню революційну фразеологію

Для цього треба навпаки під нашим кутом, власним кутом — під кутом української революційної демократії розглянути світ, в якому живемо, зробити оцінку політичному укладові сил в ньому і визначити сміливо своє місце серед цих сил. А головне — стати лицем до того світу, з якого ми прийшли сюди, де лежить наше коріння і весь центр ваги нашої справи, де лежить рація нас, як політичного руху. Цебто до того світу, який нас породив, як свого антипода й могильника, і зруйнувати який та збудувати на його місці новий — є наше призначення. Ось це є важливе і може в найбільшій мірі важливе! Зробити вірну оцінку укладові сил там, охопити революційні тенденції, що визрівають в глибинах великих мільйонів насамперед нашого народу і вчепитись за ці тенденції, як за архімедову підойму, щоб нею підважити й перекинути геть той світ насильства і нечуваної жорстокости, світ соціялістичної брехні і комуністичного замилювання очей, світ потоптання найелементарніших людських прав.

Знайти шлях не до „найпрогресивнішої“ соціялістичної якоїсь „непогрішимої теорії», а до аванґарду мас, і насамперед — української нації, поставивши революційним девізом їхні прагнення і устремління, не жахаючись навіть „реставрації“, якщо революційна доцільність тієї реставрації очевидна і безсумнівна.

Коротше — потрібне революційне мислення в оцінці всіх явищ в тому світі, проти якого стаємо. Лиш звідси може постати й справді революційна теорія, а

остання забезпечить революційну практику—і її кінцевий ефект.

То ж, шукаючи визначення — хто ж ми, мусимо бодай приблизно вірно розібратися у всьому згаданому.

Не виносимо України за дужки світових подій, не розглядаємо української справи ізольовано від світу, бо без розв'язання ґенеральних світових проблем нині і українська справа не може бути розв'язана. Але й не підпорядковуємо української справи світовим проблемам ради проблем, бо за таких умов українська справа теж не може бути розв'язана. Виходимо з глибокого принципу, що Україна і український народ має бути суб'єктом а не об'єктом в розв'язанні всіх питань по упорядкуванню світу.

Трактуємо український нарід не як „нещасний поневолений нарід", що має чекати „визволення", а як потенціяльно могутню, одну з найбільших в Европі, націю, що сама кує й буде кувати свою долю, а на певнім відтинку і в певній частині світу має виконувати провідну історичну ролю, а саме в питанні перебудови Сходу Европи!

Виходячи з цього принципу, дивимось на світ і на уклад політичних сил в нім і займаємо свої позиції.

Що ж відбувається в світі?

Хтось сказав, що світ зірвався з якоря і так чи так котиться до соціялізму. І наводиться низку прикладів, від англійської Лабопарті починаючи до Сараґата включно. Можливо, не забігаємо покищо наперед. Тим часом другий і то видатний соціяліст сказав, аналізуючи сьогоднішню світову ситуацію, що, мовляв, немає ради панове, — світ роздертий рівно на дві половини.

І цей роздертий надвоє світ має два полюси, як два політичних фокуси цих половин, — ці полюси: Сталін і Труман. Цебто Сталін, як яскраве і найрадикальніше втілення тенденції розвитку світу до соціямізму. І Трумана —як таке ж яскраве втілення тенденції розвитку світу випробуваними шляхами капіталізму. Хоча цей мислитель мав на увазі Трумена, мовляв, як „символ капіталістичної реакції, що не хоче поступитися проґресові". Між цими двома полюсами, мовляв, мотається замотеличене людство, не маючи більше нічого до вибору, бо й немає нічого до вибору, тільки ці два полюси, до яких можна причалити. Причім з певністю очевидно можна причалити тільки до того полюсу, де соціялізм, бо другий полюс вкрай ненадійний

і може раптом піти під воду. Отже світ роздертий надвоє і перед кожним стоїть ділема або-або. З погляду переконаного ортодоксального соціяліста таке твердження є закономірне і суб'єктивно вірне, виправдане.

Якби я був соціялістом, я б теж так твердив, бо за очевидними доказами далеко ходити не треба, — і ті докази часом особливо переконливі, як от коляборація цілої низки соціялістичних партій з большевизмом, що, доречі, є зовсім явищем не випадковим, як і не є явищем аґентурного порядку. Але про це буде окремо.

Отже, є такі два твердження, як вислід аналізи сьогоднішньої політичної ситуації в світі.

Перше і друге твердження не покривається трохи на перший погляд. Друге ніби заперечує перше, бо дійсно, доки ще існує два полюси, то світ значить ще не зірвався з якоря. Але обидва ці твердження покриваються в своїй глибокій суті, вірніше в своїй тенденції, а саме в намірі таки довести, що світ котиться до соціялізму, що це є конечністю і задача тільки полягає в тому, щоб знести ще той другий полюс, який ніби тримає відносну рівновагу, а на лівацькій мові — гальмує переможний хід до соціялізму повною парою.

Нас менше всього цікавить, які декляративні позиції посідають прихильники таких от поглядів по відношенню до московського большевизму. Ці декларації можуть бути навіть войовничі, ворожі большевизмові щирі, але ба, — вони засадничо не послідовні і об'єктивно фальшиві. Нас цікавить інше — вірною чи невірною є така оцінка сьогоднішньої політичної ситуації в світі?

І мусимо сказати, що така оцінка є наскріз невірною, як в першім, так і в другім випадку.

Ні з якого якоря світ не зірвався і ні до якого соціялізму конче не котиться, та ще так катастрофально і неминуче. Ера ортодоксальних соціялістичних рухів сьогодні на закоті, а це є фактом, який не потребує доказів. Ортодоксальний соціялізм став на шлях найдивовижніших компромісів, перетворившись помалу з войовничої доктрини в доктрину повзучу, пристосовницьку, що ратує нині мабуть більше за свій престиж, за престиж самого прекрасного слова „соціялізм", аніж за справжні інтереси людства, та справедливе його упорядкування. Це є вислідом глибокої кризи в наслідок тяжкого фіяско, що його потерпів ортодоксальний соціялізм при історичному застосуванні доктрини на практиці і то в колосальних маштабах.

Ті дивовижні висліди, що їх дістало людство від такого застосування, вибили геть з колії всі соціялістичні рухи і партії, і ми маємо болючий процес шукань виходів з кута. Ці шукання виливаються в форму ріжних компромісів, узгіднень інтеґрального з індивідуальним, суспільного з особистим, централізованого з приватнім, інтимно-божеського з стадним-тваринним, храму з касарнею, свободи з диктатурою, клясової жорстокости і нетерпимости з надклясовим гуманізмом, приватньо-власницького з усуспільненим і так далі. Світова політична думка б'ється саме на цих шляхах — на шляхах великих шукань. Йде кардинальна ревізія самих основ. І вчорашні монолітні соціялістичні партії або коляться на частки, або шукають нового ідейно-політичного виповнення старої формули, або йдуть по лінії найменшого опору – підіймають лапки вгору і йдуть на коляборацію з большевизмом. Ось на таких шляхах розбивається нині соціялізм. Причім — здійснюється лише останній варіянт — це є шлях найбільш послідовних і войовничих, найбільш ортодоксальних соціялістичних партій.

Якщо це, цебто колябораця з большевизмом, і є отим змістом формули — „світ котиться до соціялізму", то ми таку формулу заперечуємо, навіть коли б вона була вірна. Зеперечуємо, бо ми, як нація, як нарід, вже до того соціялізму докотилися і далі не хочемо. З нас досить.

Але ця формула до того ще й невірна.

Друга формула ще гірша, ми б сказали — дика. Справді бо, якщо сьогоднішній світ здиференційований в такий спосіб, що має лише два полюси, то... То власне для всіх, хто не хоче примикати ні до Сталіна ні до Трумана, лишалася б лише одна потіха, висловлена в одній українській приповідці — „не тратьте, куме, сили, спускайтеся на дно".

Або-або. Або примикайте до Сталіна і допомагайте пхати світ до соціялізму, або примикайте до Трумана і допомагайте той соціялізм гробити, во славу капіталізму, якого ви не хочете. Третього вибору не дано. Власне, є третій — „або — щезайте".

Чи треба говорити, що за такої ситуації, нам, як революційно-демократичній партії взагалі не лишається місця і треба б щезати, бо до Сталіна в аґентуру ми не підемо, до Трумана теж, як не підемо й ні в яку аґентуру. Отже немає рації нашого існування, як і ціла українська справа не має абсолютно ніяких перспектив.

Та на щастя такий „уклад політичних сил світу“ існує лише в деяких хорих головах.

В дійсности справа стоїть зовсім-зовсім інакше. Що світ розділений на два полюси — це правда. Що на однім полюсі стоїть Сталін, це теж правда. Але на другім полюсі стоїть зовсім не Труман.

На цім другім полюсі стоїть і Труман, це так, але насамперед там стоїть весь цивілізований світ, включаючи туди і всі ті соціялістичні партії, що шукають виходу з кризи і не йдуть на коляборацію, включаючи туди всі проґресивні сили світу і нас з вами. На цім полюсі стоять всі, що добивали вчора фашизм, цього сталінського близнюка, всі, кому дорога свобода, культура і цивілізація.

Словом — на однім полюсі стоїть Сталін і його поплентачі. На другім стоїть весь проґресивний світ і ми з вами. І найперше стоїть там наш український нарід.

Але це все — окреслюючи загальником. А тепер придивімось ближче. Такий поділ світу проходить найперше не по території, а по ідеології.

З одного боку, уособлений в Сталіні, стоїть невміру аґресивний світ соціял-комуністичної доктрини, радикально-соціялістичної і войовничої.

Власне, не стоїть, а перманентно наступає, озброєний мілітарно і, під кожним оглядом, до зубів. Цей світ наполегливо здійснює заповіт Леніна про допомогу пролетаріяту першої країни соціялізму — пролетаріятові всього світу збройною рукою скинути ярмо і т. д. і т. п.

Словом, допомагає дійти до соціялізму, як до першої фази комунізму (читай марксо-ленінсько-сталінські підручники).

Те, що за спиною цього світу, власне, промотором всієї цієї комуністичної аґресії є російський імперіялізм, не міняє суті справи. Він власне є лише складником, компонентом цілости цієї аґресії.

Недавня світова війна і її висліди — послаблення і знекровлення цілого світу, втома і соціяльно-економічний хаос, з одного боку, та розгром Німеччини й Японії й колосальні територіяльні поширення СССР, з другого — надали соціял-комуністичній (тобто большевицькій) експансії надзвичайного розмаху тепер. Большевизм наступає, вважаючи, що він в теперішній світовій ситуації ближче до здійснення своєї мети, ніж будь коли. І наступає, готовий здається йти ва-банк.

Цій аґресії протистоїть, займає оборону все, що не хоче живосильного щеплення тієї доктрини і того правопорядку, який стоїть під сталінським полюсом. В тім числі протистоїть і пролетаріят. А найперше протистоять цілі нації і людські спільноти, що відчувають загладу для себе, озираючись на всіх проглинених червоним молохом, на всіх підданих соціял-комуністичній большевицькій уніфікації. Цей розподіл світу по ідеології тягне за собою й розподіл світу по території, чи власне спричинює його в міру большевицького наступу. Через Европу і Азію проходить виразна демаркаційна лінія, що ділить територію світу на дві частини — по один бік царство сталінського соціялізму, куди входять старі територі СССР і нові приєднані землі й країни, піддані на очах цілого світу швидкій і безкомпромісовій большевицькій уніфікації. По другий бік — весь інший світ, що жде своєї черги. Ця демаркаційна лінія в усіх світових мовах називається нині „залізною заслоною".

І контури цієї лінії щодня міняються, помалу поширюючись, позначувані сталінськими віхами.

І маємо фактично два світи територіяльних, а не тільки ідеологічних. Світ по один бік заслони і світ по другий бік.

А тепер, що цікаво і що варто особливо відзначити, ці два світи дуже ориґінально ріжняться між собою. Парадоксально. А саме: світ сталінського соціял-комунізму є в найменшій мірі комуністичний, а в найбільшій мірі протисталінський, протикомуністичний і протисоціялістичний в своїх внутрішніх тенденціях і прагненнях. І тримається купи він тільки завдяки теророві.

І живодайні сили, що живлять цілу сталінську-аґресію, знаходяться не в ньому. Ці живодайні сили знаходяться в іншому світі, по цей бік демаркаційної лінії. Коли б не це явище, світ сталінського соціялізму давно б завалився. Хіба ще треба красномовніших фактів, як перманентна дезерція зі сталінського світу не кажемо вже про рядових звичайних людей, а й великих партійних вельмож, військових і державних діячів, високопоставлених чиновників тощо, тощо. Всіх у кого давно пропала віра в сталінський соціялізм. Але навіть коли б звідти видезертирувало пів цілої компартії, то все одно большевизм не завалиться, а буде жити й наполегливо наступати. Ще й успішно наступати.

Чому? А тому, що джерела його сили знаходяться по цей бік демаркаційної лінії, в цьому світі, що ще не

визбувся пієтету до „першої країни соціялізму“. В світі, де існують отакі Ненні або отакі чеські соціялісти. Отакі Торези, Толіятті, Воллеси, Січинські й інші й інші. Отакі організатори і ентузіясти п'ятих колонн, і ті маси, що ті п'яті колони поповнюють.

Коротше — в світі, де соціялістична ортодоксальна доктрина ще не дістала смертельного удару по лобі і то не засобами пропаґанди, а в наслідок конкретної практики, бо пропаґанда сама по собі нічого не варта, коли вона не падає на страглий ґрунт. Покищо в світі по цей бік демаркаційної лінії є найбільше спраглий грунт для пробольшевицької пропаґанди, а не навпаки. Причиною цього є нерозв'язаність комплексу складних соціяльних протиріч, що у висліді останньої війни ще більше ускладнилась. Ми тут не збираємось давати рецептів до їх розв'язання, ми лише констатуємо покищо те, що є. А є соціяльно-економічний і ідейний хаос, каламуть, в якій Сталін ловить і буде ще довго ловити рибу. Не випадково один з радикальних і найперших засобів боротьби проти большевицької експансії висунуто плян Маршала.

Говорячи про зовнішній світ, ми маємо на увазі ось цей світ, що стоїть по цей бік залізної заслони, поза сонцем сталінської конституції.

Світ Трумана і Ненні, світ Етлі, Де-Ґоля і Тореза, словом—світ непримиренних ворогів з одного боку і сталінських прямих і потенціяльних п'ятих колон з другого. Світ народів і спільнот, які самі лізуть до Сталіна в пащу і народів та спільнот, які в боротьбі за свою свободу, за самозбереження та розквіт вселюдської культури і цивілізації, займають оборону, об'єднуючись все з більшою наполегливістю в ім'я боротьби проти спільного ворога, іменованого цілком слушно ворогом людства в цілому.

Яке наше місце в цьому світі і які наші позиції по відношенню до нього перед лицем великого конфлікту, що насувається, перед лицем неминучого зудару, яким і тільки може завершитись сьогоднішня напружена ситуація.

Очевидно, ми з усіма тими, хто об'єднується проти сталінської аґресії. З усіма тими, хто мобілізує всі сили для розвалу, для кардинального знесення і перебудови світу сталінської деспотії. І проти всіх тих, хто прямо чи посередньо стоїть чи стане по сталінському боці. Інтересами нашої української справи, інтересами нашого національного визволення і унезалежнення н а с а м-

перед визначаються всі наші „за“ і „проти“. Ми проти всіх соціялістичних партій типу партії Ненні чи типу російських меншовиків, до яких, доречі, підлещуються деякі наші соціялісти (читай інформацію про УСО в „Соціялістіческом Вестнікє“ Абрамовича), отже проти всіх соціялістичних партій, що так чи сяк або йдуть в аванґарді в ролі п'ятих колон, або повзуть в большевицькому фарватері. І ми за всі соціялістичні партії типу англійської лаборпарті, що насамперед ставлять большевизмові чоло, ми за них, не оспорюючи їхне право повторювати соціялістичні експерименти в себе. Ми за всіх демократів, що борються за здійснення постулятів справжньої демократії, і ми протих всіх „демократів“ у лапках, що так чи так ідуть на поводку прославленої „демократії Сталіна“. Коротше — ми з усіма тими, хто виступатиме проти Сталіна, і проти всіх тих, хто виступатиме за. Ми будемо кріпити всі проґресивні сили світу, що об'єднано поборюватимуть царство сталінського соціялізму, незалежного від їхнього локального політичного зафарблення.

Тут деякі „проґресисти“ схопляться і закричать злорадно: „А як же з капіталізмом? Га? Цебто, як же з Труманом, що уособлює собою сьогоднішній капіталістичний світ?

Відповідаємо:

Якщо постуляти Атлантійської Хартії, начертані попередником Трумана і речником капіталістичного світу Рузвелтом, не є порожній звук, якщо американська демократія не втручатиметься в наші внутрішні українські справи і не нав'язуватиме своєї волі, не замірятиметься на нашу свободу і незалежність, — ми за такий капіталізм; в боротьбі проти Сталіна ми вибираємо Трумана і йтимемо з ним плече в плече в боях проти Сталіна.

Це не значить, що ми приймаємо капіталістичну доктрину за основу соціяльно-політичного устрою України. Це справа зовсім іншого порядку.

Проте ради справедливости хочемо сказати, що в американському капіталізмі нині більше справжньої демократії і справжнього соціялізму, аніж в сталінському патентованому соціялізмі. Проте ми йтимемо в одній лаві з Труманом не з мотивів ідейної споріднености а, з мотивів спільности мети, по відношенню до світу Сталіна.

Таке наше місце в політичному укладі сил світу сьогодні Це зовсім не визначає ще нашого конкретного соціяльно-політичного кредо.

Наше кредо визначається зовсім іншими передумовами і в зовсім іншому місці.

Визначаючи своє місце в політичному укладі сил світу, що знаходиться по цей бік залізної заслони, мусимо відзначити, що в цьому світі проблема України не стоїть,

Тому наше кредо визначається в тому світі, де проблема України стоїть на порядку денному, як одна з найпекучіших проблем.

II

СССР і Україна

Наше соціяльно-політичне кредо.

Говорячи про світ під сталінським полюсом, ми висунули парадоксальне твердження (парадоксальне на перший погляд), а саме, — що цей світ в найбільшій мірі є протисталінський, протикомуністичний і протисоціялістичний. Але це є ніякий парадокс, це є закономірне явище. Маємо тут те саме, що і в другім світі, тільки навпаки. Там ми мали антагоністичні сили, діючі проти старого порядку речей, створюючи там найсприятливіший ґрунт для сталінської експансії. Тут ми маємо антагоністичні сили, діючі, а особливо потенціяльні, проти існуючого порядку речей, проти сталінського соціялістично-політичного режиму. Ріжниця тільки в тім, що антисталінський світ під Сталіном є суцільний, соціяльно однорідний, а головне — наставлений проти сталінського соціял-комунізму, цей світ в той же час є в своїх тенденціях все ж таки лівий, сугубо демократичний. Через те не може бути ані п'ятою колоною капіталізму, ані будьяким оплотом реакції.

Ми виростаємо з цього світу, як його породження й заперечення. Як ідея, як соціяльно-політична революційна концепція, ми виростаємо з конкретної історичної дійсности. І та дійсність формує нас десятиліття.

Які ж характерні особливості має цей світ? Вже не раз і не одним відзначено тенденції всього позасталінського світу соціялізуватися і большевізуватися, і тенденції підсталінського світу розсоціялізуватися й

розбільшовизовуватися. Мабуть в засаді це твердження є абсалютно правильне.

Багато хто, а особливо соціялісти, твердять, що в СССР то — ніякий соціялізм. Ба! Це лише пропаґанда, а факти тим часом річ уперта. Коли трактувати соціялізм, як соціяльно-економічну устроєву концепцію (а тільки так його й можна трактувати, як безвласницьке суспільство з централізованим плянуванням виробництва і розподілу, то в СССР таки — соціялізм.

Бо одно діло — як би нам хотілося, а друге — як воно є в дійсности. Інша справа, який гой соціялізм гатунково. Сталінський, або сталінсько-ленінський. Іншого покищо соціялізму в світовій практиці ще не було, а особливо в таких маштабах.

Партія РСДРП (меншовиків) — цей єдиноутробний близнюк ВКП(б), наприклад, твердила й твердить, що я СССР таки соціялізм, лише називає його соціялізмом технічно-економічним, вихолощеним від гуманізму, в чому, мовляв, і є вся біда.

Вважаємо російських соціял-демократів за достатній авторитет можемо лише додати, що навряд чи хто дерзне ще після большевицької практики пробувати здійснювати в СССР „ліпший" соціялізм та ще з таким розмахом.

Можна буде на цю тему писати по кабінетах довжелезні трактати, але навряд чи доведеться комусь ще довго після Сталіна підняти людські маси на тотальне будівництво „ліпшого" соціялізму.

Меншевики, очевидно, теж не дерзнуть. А якщо дерзуть, то стануть жертвою власного намагання обдурити самих себе, а саме — соціялізм є соціяльно-економічна категорія, гуманізм же є етична категорія і виростає з соціяльно-економічної. Це є абеткові речі. І неможна навіть вимагати гуманізму там, де його ніколи не було, де країна в своєму культурному розвитку ще далеко не піднеслася до того рівня, на якім розквітає гуманізм, як вершина цивілізації, цей гуманізм можна тільки виплекати, тож лекше шагнути в соціялізм ані ж в гуманізм. Для того треба виховувати російський світ століттям. Тому меньшевицькі спроби збудувати „ліпший" гуманістичний соціялізм кінчились би тим самим, що й большевицькі.

Але ми не хочемо тут дискутувати про соціялізм і про те, що могло б бути. Ми хочемо констатувати те, що є.

Але є те, що весь світ називає найжахливішою реакцією, ні з чим незрівняною в людській історії. Створився правопорядок строго за соціялістичною концепцією, але найбільше антилюдський, антидемократичний. З шильду — царство свободи, соціяльної рівности упорядкованости, безклясовости, ценралізованого плянування і розподілу, царство демократії, де влада належить народові і. д.

З суті — царство абсалютного поневолення особи, уніфікації людини, правопорядок касарні, царство тотальної диктатури зовсім не найліпших і зовсім не найчесніших, царство не тільки централізованого виробництва і розподілу, але й централізованого думання. Царство знеособлення людини і перетворення її на соціялістичну власність спільноти. Диктатура доктрини і соціялістичної фразеології, панування соціялістичної ідеї над усім живим і мертвим. Диктатура чиновників від соціялістичної теорії, Царство перетворення людини в раба, невільника, робота соціялістичної ідеї. Коротше — правопорядок, де людина стала абсолютно безправним і беззахисним рабом соціялістичної ідеї.

Це так би мовити в загальних рисах. Тепер конкретніше і зблизька. Кажуть, що СССР це є система державного капіталізму. Кажуть, що СССР є в ідейно-політичному пляні вибуялим до гігантських розмірів російським фашизмом. Всі ці визначення витікають з аналізи внутрішнього стану речей в СССР і є вірними лише постільки-поскільки. Постільки-поскільки сталінський соціялізм має всі ці прикмети.

СССР — є велетенським вузлом кричущих соціяльних, національнихі і ідейно-політичних протиріч, породжених самою доктриною при її реалізації в даній історичній дійсности.

Це насамперед протиріччя національні. Концепція створення многонаціонального „государства трудящих" в єдиних рямцях, щоб воно, будуючи соціялізм, могло протистояти всьому зовнішньому світові, успішно завершилася звичайною практикою колоніялного поневолення цілого ряду націй. А теза про диктатуру пролетаріяту поставила ряд націй поза рямці, прирікши їх на фізичне винищення (бо то нації в основному селянські) як антагоніста пролетаріяту, дрібно-буржуазну стихію і т. д.

Совєтська політика пішла досить одверто і цинічно по лінії жорстокої уніфікації всіх націй під кличем

творення „єдиного совєтського народу“ на базі народу російського і російської культури, бо не всилі була і не хотіла, і доктрина не дозволяла розв'язати національне питання прогресивно. Власне на цій соціялістичній тезі й вибуяв російський червоний фашизм, — на тезі про єдину вітчизну пролетаріяту. Так було вивернуто тезу про те, що пролетаріят взагалі не має вітчизни.

Національні протиріччя лишились і загострились до небувалих розмірів. Дія викликає протидію, якщо не пряму то в потенції. Для усунення їх большевизм не встані нічого реального зробити поза пропаґандою та втовкмачування в голови всім не-росіянам колядки про великий братній російський народ. Через те він вдався до усунення протидії терором і страхом.

Цікаво відзначити, що російські меншовики, застановлюючись над національним питанням в „Росії“, над проблемою протидії всім відцентровим силам, готуючи новий „соціялістичний“ лад на місце большевицького, — розв'язують це питання так само — готують сильну централізовану владу! Це лише зайвий раз підкреслює, наскільки справді великі ті національні протиріччя в СССР і якими несподіваними наслідками черевате майбутнє.

Ще більшої сили є протиріччя соціяльні. Замість безклясового суспільства в СССР маємо суспільство крайнього клясового розмежування. З одного боку кляса (каста) правлячих, власть імущих, упревілейованих, необмежених і всесильних володарів землі, надр, вод, всіх засобів виробництва і людських душ, — з другого трудові маси, нічого не імущі, експлоатовані і абсолютно безправні. З одного боку крайнє збагачення (бо яке ще крайніше збагачення може бути як розпорядджання всіма ресурсами велетенської країни, зосередженими в руках правлячих), матеріяльна забезпеченість і розкоші, а з другого—крайня пауперизація мільйонів.

І третя категорія кричущих протиріч — це протиріччя політичні. Необмежена влада в руках правлячої кліки, в руках однієї і єдиної партії, ніким не контрольована і всеоб'ємлюча — з одного боку. І абсолютне безправ'я людини в одиниці і в масі — з другого. Все це є речі загальновідомі і ніким не оспорювані.

В такій ситуації в цьому сталінському комплексі перебуває й Україна й український народ. І треба сказати, що становище українського народу є найтяжчим в тій системі. Найтяжчим тому, що йому довелося пла-

тити дуже і дуже дорогу ціну за всі большевицькі соціялістичні експерименти, як нації в великім проценті селянській, так і особливо за той спротив, що його український нарід ставив, а особливо за оті „відцентрові“, тенденції, за стремління вирватися геть з під московської большевицької кормиги. Щоб утримати Україну в складі СССР, большевики пішли на самі крайні засоби, на найжорстокіший терор, на нечувані масакри. Всі ці протиріччя в сумі є спричинником певного комплексу настроїв і прагнень народніх мас СССР. Це бажання, прагнення і настрої — існуючий режим повалити. Це характерно для України і для всіх націй в СССР. І тут власне лежить та могутня революційна підойма, якою можна режим в СССР перекинути геть.

Якщо ми хочемо мати успіх, якщо ми є справді революційна сила, мусимо хапатися за цю підойму. Мусимо всю свою політику й ідеологію будувати на основі згадуваних протиріч. в пляні максимальної мобілізації народніх мас СССР на тотальне знесення зненавидженої ними, соціял-комуністичної тюрми народів.

Не знаємо, чи матиме успіх пропаґанда „ліпшого“ соціялізму в СССР, натомість знаємо, за чим найбільше стужилась людина в СССР. За чим найбільше стужилися одиниці і цілі національні спільноти.

Вони стужилися за свободою в універсальному значенні цього слова: за свободою мислі і совісті, за свободою праці, за свободою творчої інціятиви, за свободою людського „я“, за правом на трудову, мозолями запрацьовану власність, за свободою політичної і професійної організації, за свободою від тотального централізованого плянування, за свободою від тотального централізованого жаху, централізованого терору і централізованого думання. За свободою персональною і свободою національною.

І тут власне лежить революційна підойма, сильніша за атомову бомбу в боротьбі проти большевизму.

Кожна революційна партія, яка схоче бути справді революційною і відіграти історичну ролю, очоливши демократичну революцію в СССР, — мусить хапатися за цю підойму. Все те, за чим стужилися маси в СССР, можна здобути лише через тотальне знесення всієї соціяльно-економічної і політичної структури большевизму.

Скажуть, що саме тут лежить загроза скотитися до реставрації. Що ж, загроза може бути. Інша справа

чи можлива реставрація, так як думають ті, що бояться її і нею лякають. Так, звичайно, твердять ортодоксальні соціялісти, виявляючи тим свій крайній опортунізм. Ба вони висувають навіть дивовижну концепцію — знесення большевизму, але збереження всіх його надбань в формі соціяльно-економічиої, соціялістичної структури, яка, мовляв, є великим благом, разом з колгоспами й іншими атрибутами соціялітичної економіки включно. Згодьмося, що це досить невдачна концепція по відношенню до большевиків: скинення Сталіна, але збереження всіх його надбань. От це є ніщо інше як большевицький хвостизм, крайній опортунізм, ба, видача Сталінові найліпшого історичного атестату. Ніяке знесення большевизму без знесення основи, на якій він стоїсь, з якої виростає і живиться, не можливе.

Згадана концепція — це є концепція соціялістів, які за всяку ціну хочуть лишитися непогрішимими соціялістами. Це, власне, є гатунково відмінні соціялісти, ми б сказали, представники нової його, змодифікованої форми, яку ми назвали б „соромливим соціялізмом". Соромливим, бо його адепти хотять сталінського соціялізму і бояться про це сказати одверто, соромляться признатись, що хочуть соціялізму без Сталіна.

Але повертаємось до питання реставрації. Нас лякають нею. Коли ж спитаєш таких „революціонерів" — а що як реставрація буде історичною конечністю — тоді ці люди умивають руки і стають осторонь від проблеми боротьби з большевизмом, і від проблеми боротьби за перебудову сходу Европи взагалі. Вони вмивають руки, бо хотять лишитися непогрішимими соціялістами.

А тим часом... А тим часом революція в СССР може піти саме шляхом реставрації і піде тільки цим шляхом.

Не в тій мірі, як припускають соціялісти, але все одно в мірі жахливій для них. Так. Більше того, будуть сили, які схочуть ту реставрацію загнути аж так далеко, щоб відновити поміщицько-капіталістичний лад. Тільки, чи це є можливе з низки причин? Це є неможливе. А от реставрація інша (в однаковій мірі жахлива для соціялістів) цілком можлива і саме вона й буде, вона буде метою революції і її рушійною силою.

Це реставрація від сталінського соціялізму. Це реставрація д е м о к р а т і ї. Це буде реставрація людських свобод і людських прав, аж до права на приватну ініціятиву. Аж до реставрації права людини вибіра-

ти добровільно між соціялізмом, комунізмом, капіталізмом і любою іншою господарчою системою.

Будучи проти реставрації поміщицько-капіталістичного ладу, ми одначе за реставрацію згадану, яка до того ж буде неминучою. Це буде реставрація вже раз завойованого, але большевиками відібраного.

Справжня революційна партія мусить це усідомлювати і саме це поставити на своїх прапорах, і очолити ці тенденції, спрямувавши їх в русло історичної доцільности. Такою революційною партією й є УРДП.

Ставимо акцент на демократії. Що значить спрямувати в русло історичної доцільности? А це значить, щоб демократична революція в СССР для нас, для українського народу завершилася національним і соціяльним розкріпаченням, а не новим закріпаченням. Щоб новий соціяльно-економічний і політичний правопорядок, був правопорядком, при якому в основу основ було б покладено інтереси абсолютної більшости нації — українських робітників і селян та української трудової інтеліґенції і ті інтереси забезпечено. Інтереси українського народу. А ті інтереси:

Влада!

Земля!

Заводи, фабрики і всі блага!

І свобода. Свобода порядкувати на своїй землі в своїх інтересах.

Цебто широка, справжня демократія. Такий соціяльно-політичний устрій, при якім людина могла б вільно жити, вільно працювати й вільно здобутками своєї праці розпоряджатись. І щоб ніхто їй не залазив ані в душу, ані в кишеню, і не гнав її ні на яку, хай і сто раз соціялістичну Голготу.

З цього й витікає наше політичне кредо. Не боїмось, якщо за обстоювання приватньої власности хтось нас назве реакціонерами. Ми таким „революціонерам" заявляємо:

Будучи партією Українського Трудового Народу, ми є послідовні і кажемо — якщо право приватньої трудової власности входить в число людських свобод, то ми хочемо цієї свободи для українського народу і будемо за неї боротися. Але для Українського Трудового Народу. Просимо це розуміти.

І не плутати з будь-якими правами тих, хто до нього не належить. Стоючи на таких засадах і вважаючи демократичну революцію в СССР за шлях до остаточ-

ного визволення і розкріпачення Українського Народу трактуємо всякий лівий соціялістичний курс для себе неприйнятим, а для цілої справи шкідливим з уже висловлених мотивів. В однаковій мірі буде неприйнятний і шкідливий всякий рух правого реставраторського толку. Для нас, як для революційної партії, збитися на ці манівці було б крайнє згубно і трагічно. Думаю, що цього не станеться.

Висловлені тут постуляти, були висловлювані не раз. Вони власне й ставлять суть, що ми її вкладаємо в поняття „революційна демократія".

Хто з наших випадкових попутників не поділяє цих поглядів, тому, очевидно, дається повне право організувати свою, яскраво і чітко замарковану соціялістичну партію і мужньо й одверто обстоювати свої позиції. З такою партією ми, очевидно, не будемо ані ворогувати, ані її поборювати, лише будемо з нею змагатися в революційнім змаганні за ідейно-політичну рацію.

І то будемо змагатися не тут, а на широкому пляцдармі, на тім великім пляцдармі прикладання сил, до чого готуємось.

Не зайвим буде таке ось підкреслення: в частині критики соціялізму ми ставимо питання гостро не тому, що хочемо воювати з усіма соціялістами, а тому, що хочемо для себе граничної ясности в питаннях для нас виключної ваги.

Замість резюме до цього розділу міг би бути такий наш девіз: Забіраючи від реставрації вліво, а від сталінського соціялізму вправо, ми будемо СССР розбільшовизовувати. А розбільшовизовувати — це значить розсоціялізовувати від сталінського соціялізму. І робитимемо це революційно і в повній мірі, спираючись на тенденції широких мас в СССР до такого розсоціялізовування. І знову ж таки, будучи послідовно вірними цим тенденціям як би ми не забірали вправо, все одно ми будемо лівими.

III

До питання наших програмових засад

Програмові засади УРДП, прийняті на Першому З'їзді, не зовсім покриваються з цим висловленням. І саме тому, що в них є низка пунктів компромісового характеру, що постали в результаті намагань узгіднити ліво-соціялістичні тенденції деякої частини активу УРДП з рештою.

Ці всі компромісові пункти на цьому З'їзді будуть очевидно виправлені. Для цього З'їзд і скликаний і це питання буде стояти окремим пунктом.

Варто лише зазначити, що основна частина цих засад не потребує ніяких коректив сьогодні.

IV

Український політичний світ і ми

З певною прикрістю мусимо насамперед відзначити, що з моменту свого виникнення і до сьогодні УРДП в українському політичному світі (говоримо про політичний світ на еміґрації) зазнала цілого ряду скажених атак. І то з усіх боків. Всі ці атаки були здебільша дурні і абсолютно неслушні. А в цілому то є явищем дивовижним.

Причиною до всіх атак було одне — бажання позбутися політичного конкурента. Дико, але факт. Так ніби УРДП виникла спеціяльно, щоб ставати поперек дороги всім, хто хотів скласти голови й енергію за українську ідею. Скільки сил було витрачено, щоб ту наймолодшу партію—УРДП викінчити, зіпхнути геть, знищити.

Це було метою. Ну, а мета виправдовує, ніби, всі засоби в ментальности тих, хто на нас заповзявся. Відповідно до цього були пущені в хід всі засоби. Від обвинувачення в аґентурности, до денунціяту і геть аж до обвинувачень в більшовизмі, в комунізмі, в „східняцькому" сепаратизмі тощо.

Дискусійні речі друковані в нелегальній партійній літературі, витягувалося в перекрученій формі на шпальти легальної преси і окремі думки окремих осіб, висловлені в порядку партійної дискусії, підносилися на рівень принциповости і генералізувалися для цілої УРДП. Навіть генералізувалося те, що не було ніколи і ніким не сказане. Згадаймо лиш про все те. Але не для того, щоб над ним уболівати чи витягати сьогодні якісь консеквенції, а просто, щоб не забувати того, про що забувати не слід, бо з цього складається теж політичний досвід.

Головне ж для того, щоб сьогодні сконстатувати — всі ті атаки УРДП стоїчно витримала. Цим було складено іспит на надзвичайну витривалість і стійкість. І то може навіть добре, що всяка та інвазія супроти нас мала місце. Ми мали нагоду перевірити в дії чи ми чогось варті, чи нас можна скажімо перелякати, зігнути

й поставити на коліна, або терором, денунціятом, провокацією і всіма іншими середниками зігнати з політичної арени. Цей іспит ми склали, виявилося — не можна!

Ну, а крім цього, ми ще пізнали той український політичний світ у дії. І тепер можемо, наприклад, сказати таке, маючи на те підстави і повне моральне право:

— Якщо, приміром, найсильніша партія на еміґрації — ОУН не могла дати ради з УРДП і зіпхнути геть з політичної арени, ба, якщо вона взагалі це завдання собі ставила, то їй нема чого братися за будівництво Української Держави, не кажемо вже за виборення тієї держави.

Хто хоче, може приймати це за жарт, або як хоче.

Головне ж ми мусимо сконстатувати ось що:

— Ми не тільки витримали всі атаки, ми ще й наклали геть на **всі політичні партії й угрупування свою печать.**

Хіба не є фактом, що зовсім молода УРДП позначила свій вплив на них в тій чи тій мірі, а деяких, особливо ортодоксальних і непримиренних до УРДП поспихала геть із власних ідейно-політичних позицій, примусивши їх еволюціонувати.

Досить взяти програмові й пропагандивні матеріяли обох ОУН до 1945 року і тепер. Можемо тут забачити речі діяметрально протилежні, ще є без сумніву вислідом впливу УРДП. Деякі наші тези позасвоювані цілком.

Говоримо це не для того, щоб комусь штрикати в очі чи хизуватися. Ні, говоримо для того, щоб ствердити, що ми увійшли в український політичний світ, як конструктивний чинник.

Ми нікому не виповідали війни і нікого не поборювали. Нам було ніколи, ми воювали з Сталіном на внутрішньому відтинку. Ми лише оборонялися і якщо часом переходили в наступ, то тільки порядком оборони.

На цих засадах стояли, на них лишаємося і тепер.

Як ми дивимось на всі українські політичні партії? І як ми оцінюємо їхню вартість відповідно до боротьби українського народу? Менше з тим. В умовах еміґрації нема чого говорити на цю тему. З нас вистачає, що ми цілком закономірно вважаємо УРДП єдиною партією, яка має історичні перспективи.

Інші так само вважають себе (і тільки себе) такими ж. Як воно буде насправді, покаже не міжпартійна боротьба на еміґрації, а боротьба з ворогом, перевірка на великому історичному пляцдармі, перевірка в великій дії.

Стоїмо на засаді толеранції всіх, хто толерує нас.

Вважаємо, що всі еміґрантські партії, можуть відіграти певну політичну, конструктивну ролю — ця роля лежить тільки в площині репрезентації України перед зовнішнім світом. Для цього потрібна певна політична здрова атмосфера. абсолютне виключення вульгарної міжпартійної боротьби і створення тієї єдиної політичної репрезентації. На цих засадах ми не схибно стояли весь час, на них і лишаємося, робили й робимо все залежне від нас, щоб тієї політичної єдности досягти. В цім пляні нами була ведена лінія на організацію міжпартійного координаційного комітету. В цім же пляні всіма силами підтримували й підтримуємо акцію створення Української Національної Ради.

Думаємо, що створення Національної Ради буде кінцем міжпартійної колотнечі й політичного хаосу й початком упорядкованої єдиної зовнішньо-політичної акції.

Що до боротьби за вплив на маси, відтак і за провідну ролю в визвольній боротьбі українського народу, вважаємо це не тільки за явище нормальне, а й за потрібне. Йде лиш про те, якими методами та боротьба має вестись, щоб вона призвела до позитивних вислідів. Ними може бути лише здорове змагання, боротьба силами аргументу, логіки, політичної рації, але ні в якім разі не методами вулиці, політичного примітивізму та політичного хуліґанства.

Здорова боротьба мусить привести до здорової політичної диференціяції і до формування та виросту справжньої провідної політичної боєздатної сили, складеної з позитивних, справді революційних, творчих елементів.

В Національній Раді ми сидимо **на лівому крилі**, але не в „соціялістичному секторі".

Ми не хочемо, щоб УРДП була змайоризована в соціялістичнім конгломераті, як якась, десята за порядком, соціялістична партія.

Ні, УРДП не є соціялістична партія, а партія Революційно-Демократична.

На цій чіткості нам залежить і ми будемо себе обстоювати.

V

Наші внутріпартійні справи

Від самих початків в УРДП існувало дві течії, дві тенденції ідейно-політичного оформлення нашого руху. Одну тенденцію репрезентувала та частина, що стояла на викладених тут засадах і що становила більшість в політичному проводі.

Друга тенденція — це була тенденція оформлення руху, як руху ліво-соціялістичного. Репрезентована була вона меншою частиною політичного проводу. Всі засади й постуляти її загально відомі. Ця частина намагалася весь час свою ідейно-політичну лінію генералізувати. Допомогли їй в цьому політичні супротивники УРДП, що всякий лівацький закрут, головним чином в дискусійних матеріялах, підхоплювали й роздмухували та підносили до значення принциповости. Змагання цих двох напрямків тривали весь час і особливо позначилися й на перебігу першого З'їзду та його вислідах. Вони позначилися й взагалі на розвиткові УРДП, паралізуючи її розріст та розбудову. Одначе на Першому З'їзді досягнуто було ніби компромісу, щоб ці два напрямки тримати вкупі в одних рямцях. Думалося, що при таких умовах можлива єдина, монолітна партія.

Ставши на лінію компромісу, З'їзд поробив ряд рішень однаково всіх зобов'язуючих. До числа таких рішень, відноситься й рішення в справі злиття УРДП з Союзом Соціялістів.

Лівій течії вкрай залежало на тім, щоб злитися з соціялістами і тим самим раз на завжди перерішити справу ідейно-політичного вірую нашої партії. Злиття з соціялістами з місця відсувало геть на задній плян другий ідейно-політичний напрямок, якому тоді взагалі не лишалося місця в новій соціялістичній формації, яка мала б постати.

Абсолютна більшість ЦК, ще до 1-го З'їзду стала на становищі, що злиття з соціялістами можливе, але тільки в одній формі, а саме:

влиття соціялістів в УРДП, прийняття її програмових засад і назви.

Коротше — йшлося про доцільне використання політичних кадрів з політичних колишніх формацій, що вже пережили себе, розбудова і зміцнення УРДП, як нової політичної партії, що без сумніву має перспективи.

В інтересах справи так і тільки так мусіло б бути

зроблено. На 1-му З'їзді це питання було поставлене окремою точкою. Рішення З'їзду було в дусі раніш сказаного, цебто: З'їзд категорично висловився проти злиття, лише за влиття в УРДП, зі збереженням назви й програми УРДП.

Ще й було оговорено, — оскільки наші соціялісти квапили й наглили з позитивним розв'язуванням цієї справи (цебто справи **злиття** в єдину партію з соціялістами) — було оговорено рішення З'їзду, що в разі постало б питання про зміну назви, чи творення якої іншої форми об'єднання з соціялістами — то для вирішення цього повинен би бути скликаний Надзвичайний З'їзд УРДП.

Думаю, що це рішення лишається в силі і сьогодні для нас зобов'язуючим. Цю постанову З'їзду згодом підтвердила постанова й пленуму ЦК в цім питанні абсолютною більшістю голосів.

Одначе сталося так, що не зважаючи на такі постанови З'їзду й Пленуму, цебто, не зважаючи на волю партії, об'єднання з соціялістами таки було доконано. Було утворено так зване УСО, прийнято й опубліковано ідейно-політичну плятформу УСО, програмові засади і навіть маніфест.

З опублікованих документів виходило ніби так, що УРДП, як партія, ввійшла в це об'єднання і підписала всі опубліковані документи. При чім, характер документів такий, що свідчив про створення фактично нової, єдиної соціялістичної партії, яка називалася Українським Соціялістичним Об'єднанням.

Так було порушено постанову партійного З'їзду і Пленуму ЦК УРДП. Порушено звичайно представниками ліво-соціялістичної течії, що оформилась фактично у фракцію в ЦК і вела весь час фракційну політику, і, в данім випадку, зреалізувала свою власну лінію.

Це порушення й було, власне, претекстом до скликання цього Надзвичайного З'їзду. З'їзд мусить винести своє рішення в цій справі.

Зберігаючи якнайкращі стосунки з усіма українськими соціялістами партіями, в той же час УРДП має достатні аргументи не асимілюватися, а існувати й розвиватися, як самостійна, в ідейно-політичному відношенні відмінна, нова українська партія. Будьяке злиття є неспийнятим.

Рішення цього З'їзду має очевидно базуватися на рішенні попереднього З'їзду.

Дальший хід подій в ЦК відомий всім членам партії з наших інформаційних бюлетенів.

Повторюємо стисло:

Ліво-соціялістична група, оформившись в середині в фракцію після створення УСО, увесь час саботувала скликання пленуму ЦК.

Аж нарешті 1-го лютого цього року такий пленум було скликано. Вміжчасі, як реакція на втягнення УРДП в УСО, групою членів ЦК було спущене звернення до всіх членів партії про скликання Надзвичайного З'їзду з ціє нагоди. Першого лютого ліво-соціялістична фракція залишила демонстративно залю засідань, намагаючись пленум зірвати. Тим самим ця група особливо задемонструвала себе, як фракція, а її демонстративний вихід з пленуму—був демонстративним розривом з рештою членів ЦК. Засідання пленуму відбулося без лівої фракції, переобрано секретаріят і прийнято всі ті рішення, які є відомі всім осередкам з відповідних інформаційних матеріялів.

Всі ті неетичні потягнення та заходи, які були пороблені лівою фракцією під час Пленуму, а особливо після демонстративного розриву з рештою, ми тут опускаємо. В нас була і лишається добра воля полагодити справу якнайліпше й якнайкультурніше, щоб не допустити до повторення печальної слави мельниківсько-бандерівської епопеї.

Про злиття не було і, очевидно, й не може бути й мови. Ми стоїчно несли відповідальність за ліві закрути наших товаришів по партії, сподіваючись все ж таки якось дійти до одного, спільного знаменника. Ми несли цю відповідальність аж доти, доки не переконалися, що ці сподіванки завели. Про знайдення єдиної лінії не може бути й мови.

Дійшовши до цього переконання, вважаємо, що відхід ліво-соціялістичної групи є явищем абсолютно правильним. Пора їм перебрати відповідальність за свої політичні переконання і практику на самих себе, цебто бути консеквентними й оформитись у виразно замаркувану соціялістичну партію. Нема чого бавитись у піжмурки.

До цього рішення дійшли й самі наші соціялісти і схвалили це незабаром на скликаній спеціяльно для цього конференції. Таке рішення було дуже розумним і правильним, бо усувало зразу непотрібні комплікації й прикрі непорозуміння. В зв'язку з цим відпала навіть потреба

в скликанні Надзвичайного З'їзду УРДП, а мав би бути просто собі черговий звичайний з'їзд.

Одначе останні відомості які ми маємо, і які я дістав особисто з уст бувшого генерального секретаря ЦК п. Гриневича, викликають більш ніж подив. Згідно з його заявою й з заявами інших представників лівої фракції виходить, що вони змінили рішення. Вони рішили лишатися УРДП, оспорювати її назву, — словом каламутити воду. В такій принаймі формі вони й досі виступають на Національній Раді і всюди декларують себе речниками УРДП, а УРДП складовою частиною УСО.

Будучи запрошені на цей З'їзд, вони, як бачимо, демонстративно не з'явилися.

Цій акції творення двох УРДП мусить бути рішуче покладено край! А покладений край в такий спосіб.

Вся ця група в складі п'яти осіб, а також тих кілька рядових членів, що до них примикають, мусять бути тут сьогодні, рішенням цього Другого Надзвичайного З'їзду виключені з УРДП, і це доведено до відома українському політичному світові.

А також—доведено до відому Комісію по створенню Національної Ради і поставлено категоричну вимогу— трактувати представниками УРДП на цій ділянці лише тих осіб, що будуть виділені і умандатовані на те Центральним Комітетом УРДП.

А також звернути увагу голови Комісії на те, що лишаючись на лівому крилі, УРДП одначе є самостійною і окремою політичною партією і ні до якого УСО не входить.

VI

Наша генеза і наші резерви.

Виводячи генезу нашого руху, не раз допускалося свідомо помилок, або й провокаційних байок.

До таких помилок належить спроба (яка мала місце в органі „Наша Боротьба) виводити генезу УРДП від опозицій в ОУН. Це є не тільки невірно, це є ще й вислідом певної тенденції. Смішно і наївно така теорія звучить. Не кажемо вже про те, яку шкоду вона приносить, звужуючи, ба, зовсім ігноруючи справжнє джерело нашого виникнення, отой великий історичний процес на цілій Україні протягом десятиліть, який є підставою і причиною нашої появи на світ, як революційного руху.

До провокаційних байок належить байка ворожої пропаганди про те, що УРДП походить від опозиції в КП(б)У.

Ні, ані та, ані та версія не відповідає дійсності і не є нашою генезою. Першоджерелом і початком нашої історії є епоха великого українського відродження 20-х років, епоха бурі і натиску, епоха українського ренесансу. Там наші ідейно-політичні і навіть фізичні коріння. Там зродилася наша ідея і там зродилась наша партія. Хоч як УРДП вона ще довго не існувала, та ідея її, душа її, суть її була виношена по тюрмах і концентраках большевії, рівно як і по тюрмах та концентраках гітлєрівського райху. протягом тяжких і довгих років боротьби. Ідея її була виношена на шляхах війн і на стежках партизанки. На підсовєтській Україні і на підпольській і підмадярській. В боротьбі проти большевизму й проти фашизму. В надрах українського народу, що не склав і не хоче складати зброї в боротьбі за свою свободу і незалежність. І насамперед тієї частини українського народу, що становить собою основу нації сьогодні — українського селянства, робітництва та трудової інтелігенції, — що в сумі мають ім'я — український трудовий нарід.

Оформившись, як партія, УРДП прийняла й назву відповідно до цієї родословної партія українського трудового народу, тим розписавшись, за чиї інтереси вона стоїть, яку родословну вона визнає і яка її генеза.

Більше до своєї генези ми не маємо чого добавити.

А по цьому мусимо ще раз поставити акцент на однім моменті, який власне й був спричинником до викривлення нашої генези ворожою пропагандою — це питання нашого ставлення до політичних сил, що є в підсовєтській Україні, і питання наших резервів.

Розглядаючи політичні сили, вірніше політичні кадри українського народу в підсовєтській Україні, ми твердили і твердимо, що кадри ті колосальні, високої політичної школи, як і високого фахового та державницького вишколу. І той, хто опанує ті кадри, той може боротись проти Сталіна за українську державу.

Але ті кадри знаходяться в КП(б)У і в комсомолі тобто — під КП(б)У й під комсомолом, що ними розпоряджаються. Наша ставка на ці кадри власне й наводила жах на наших політичних супротивників, даючи харч найзапеклішої пропаганди супроти нас. Але ми стоїмо

далі на своєму, повторюючи дальший хід думки, яку нашим супротивникам не вистачає пороху дослухати до кінця.

Так, ці кадри під КП(б)У і під комсомолом. На державно-політичній роботі. І це всі основні, кадри нації бо все, що було політично активне і здатне до політичного життя мусило визначатися, можливість же визначатися в офіційний сфері була і є лише одна — під еґідою КП(б)У і комсомолу. А тепер інша справа, наскільки ці кадри душею і серцем належать тій КП(б)У і тому комсомолові. Досвід доводить тут щось зовсім протилежне. Приклад Хвильового і Влизька, Позичанюка і багатьох, багатьох інших хіба не є красномовний. А отакі Гудзенки і Кравченки — хіба це лише одиниці. Нам принаймні відомо, що ім'я їм леґіон. А 1941 рік з масовим відсахненням всіх цих кадрів від Сталіна!

І ось, застановлюючись над цим, казали і кажемо — проблема успішности боротьби за українську справу, це проблема включення всіх кадрів в політичний актив нації, в велику революційну, визвольну акцію. Проблема схоплення з ними ідейно-політичного контакту. Очевидно, не про контакт з переконаними комуністами й комсомольцями йдется Ні, йдеться про контакт з тими, хто розійшовся з комунізмом, так як розійшовся Хвильовий, Позичанюк чи Влизько, А це значить з 90%-ми всіх тих політичних кадрів.

Контат з тими, хто своїми переконаннями стоїть по цей бік барикади, по нашому боці, а не по боці сталінському.

Але хто може схопити той контакт з ними? Вони розійшлися з комунізмом, але вони розійшлися й ніколи не зійдуться й з фашизмом в будь якій формі. Не зійдуться вони й з монархізмом, а тим більше з будь-яким політичним малахіянством.

Звідси наші розрахунки, наша ставка і наші претензії на ці кадри. Тільки УРДП може бути тим акомулятором, що ці кадри закомулює й перетопить, і включить до української національної акції.

Це завдання ми завжди маємо на оці і в ім'я його здійснення можемо витерпіти які завгодно нападки й провокаційну шамотню супроти нас всіх тих, хто жахається слова марксизм, матеріялізм і ладен був всіх під впливом цих „ізмів" згори вішати й викорінювати, шамотню тих, хто від одного слова „пролетаріят" приходить

в сказ і трактує це, як большевизм, і готує розправу кулею і шибинецею. Розправу з мілійонами!!!.

Чи треба говорити, до чого б призвела така "політика". Замість включення цих кадрів в політичний баланс нації, вони були б поставлені перед ділемою або-або. Або заглада, або непримиренна боротьба супроти тих, хто несе несприятливу для них і для українського народу політичну та соціялістичну концепцію. Тобто громадянська війна, перемога в якій буде безсумніву по їхньому боці, але коштуватиме українському народові багато жертв і крови. Для найменше ж стійких було б ще третє „або".

Це вимушений перехід до деспозиції новітньої якоїсь російської власовщини, чи якої іншої форми російського великодержавництва. І то порядком захисту свого життя.

Ми ставимо ставку на ці кадри і хочемо включити їх в український політичний баланс.

Власне в цих кадрах і є найбільші наші політичні резерви — ці резерви колосальні. Вони в армії і в державному апараті, вони в авіяції і на виробництві, вони ж і по Сибірах, тюрмах та концентраках. Це всі ті, що становлять найдієздатнішу, найактивнішу і найсвідомішу частину українського народу.

Повторюємо — без цих резервів українська визвольна боротьба не може бути завершена успішно.

VII

Від політичного руху до політичної партії.

Виходимо з засади, що ми ніяка еміґраційна формація. Мислимо категоріями сьогоднішньої України, виростаємо з грунту сьогоднішньої української дійсности і стоїмо там обома ногами. А звідси — велич завдань, які перед нами стоять, ставить перед нами категоричну вимогу: якщо ми хочемо відіграти історичну ролю, як провідна сила демократичної революції на Україні і в цілім СССР.

Якщо ми хочемо акумулювати всі боєздатні але розпорошені сили українського народу і урухомити їх в слушний момент до великої дії, Якщо ми хочемо нарешті протистояти такій досконалій політичній силі, як ВКП(б), встряючи в революційний змаг супроти неї, і якщо ми хочемо бути революційним авангардом, під прапори якого стали б великі народні маси в тій рево-

люції — мусимо розбудовуватись в сильну, досконало зорганізовану й здисципліновану партію.

В першій стадії, яку ми назвали б стадією ферментації, були окремі голоси і окремі тенденції проти масової партії. Тенденції творення політичного отакого собі клюбу, наукового кабінету, лябораторії.

Ці тенденції були нічим іншим, як вислідом остраху і непевности в собі тих, хто їх мав, але більшість цих тенденцій не поділяла і якщо й не було взято курсу на розбудову партії вшир і вглиб, то тільки тому, що існували глибші, ідейно-політичні розбіжності. Потрібен був певний період ферментації і остаточного викляровування. Не можна розбудовувати єдиної й міцної партії, коли немає єдиної лінії.

Сьогодні цей період ферментації закінчився. Про це вже сказано і це відомо. Разом з ліво-соціялістичними тенденціями відійшли й тенденції замикання в вузьке політичне гетто. Всі, хто ті тенденції мав, мають добру нагоду реалізувати їх на практиці під свою власну відповідальність.

Перед нами стоїть завдання наполегливої праці на організаційній ділянці, як і на всіх інших ділянках.

Склавши іспит на витривалість ідейно-політичну й моральну, тепер мусимо скласти іспит на витривалість ділову, на здатність до конструктивної, організаційно-творчої праці.

Усвідомлюючи, які колосальні ми маємо резерви, мусимо створити такі габарити, в які б ті всі резерви могли б вміститися і в потрібний момент бути вімкнуті до організованої акції.

Справа для нас нині на багагато ускладнюється тим, що життя нас розпорошує по всіх закутках планети, але тим більш важливою і нагальною є потреба досконалої організації. Тим більші обов'язки припадають на кожного ідейного члена партії в звязку з цим.

Мусимо поставити справу так, що де б нас доля не розкидала, а ми все були б зв'язані в єдиний політичний організм, постійно і безвідказно діючий. Організм, який розвивався б, ріс і міцнів. І постійно шукав контакту з грунтом, з якого ми вийшли і на який проектуємо всю свою діяльність, контакту з тою частиною світу, де лежить наша мета. І того контакту щоб досягав і то систематично.

Для цього ми мусимо насамперед бути до кінця віддані нашій ідеї, безоглядно здисципліновані, готовими

кожної людини і нашої нації, насамперед. Завдання конструктивно-творчої праці шукання нових шляхів розвитку людства на руїнах соціял-комуністичної і капіталістичної практики. Тому ми не тільки партія антибольшевицька, ні. Ми партія антикомуністична і антисоціялістична, якщо ті соціялісти стоять на позиції визнання схеми суспільно-економічної перебудови суспільства Карла Маркса. Ми є партія і антикапіталістична, незалежно від того, чи той капіталізм державний, трестівський чи навіть ліберальний. Ми нова партія, що постала як заперечення тридцятилітнього розвитку сходу Европи, як політична сила, озброєна досвідом не тільки епохи капіталістичного розвитку, але й досвідом чвертьвікового будівництва соціялізму в СССР. Саме тому, ми не йдемо на виучку ані до англійської лейбористської партії при всій пошані до неї, ані до французьких чи шведських соціялістів, ані до Сарагата, ані до „кающихся комуністів". В той же час ми належимо до тих, які не жахаються ні Маркса, ні Леніна, ні Троцького, ні Сталіна, бо ми знаємо, що ніхто нас не спантеличить і не затуркає цитатами з писань тих „святих отців", бо ми ті писання на пам'ять знаємо. Ми родилися під сонцем „Великої Революції в СССР", пережили її, піддаємо її теоретичній ревізії, будемо її по-своєму доводити до кінця, але ми раз і назавжди зріклися виглядати з-за бороди Карла Маркса. Водночас, ми без захоплення слухаємо Черчіла і не збираємося заводити в нашій країні англійського, ба навіть американського, хоч би й наймодернішого та найдемократичнішого капіталізму. Ми хочемо такого устрою, таких суспільно-економічних відносин, при яких не буде ґрунту до виникнення ані фашистівської, ані комуністичної партій, ані капіталістичної кабали. Розроблення відповідньої до цього ідейно-політичної та соціяльно-устроєвої концепції є одним з найбільших наших завдань.

Соціяльним своїм корінням і зорієнтованістю ми є партією українського трудового народу, партією селян, робітників і трудової інтелігенції, нашої української нації. Провідною і головною нашою ідеєю в зв'язку з цим, і з огляду на ситуацію, в якій перебуває український нарід є ідея виборення незалежности й свободи української нації, створення Української Соборної Народньої Республіки. Це насамперед. А в тій республіці — розбудова держави народоправної, сугубо демократичної, держави українського трудового народу. Отже, ми є партією на-

ціональною. В боротьбі за цю національну ідею ми в своїй тактиці триматимемося засади використання всіх, крім аморальних, засобів боротьби з нашим ворогом та підтримуємо і будемо підтримувати єдиний фронт з усіма антибольшевицькими рухами, незалежно від їх ідейної суті, коли ті рухи можуть сприяти поваленню російського большевизму та імперіялізму і відновленню державної незалежности української нації.

В акціях закордоном УРДП буде використовувати в інтересах українського трудового народу в поході проти спільного ворога всі партії світу, незалежно від того, чи вони консервативні, націоналістичні, чи соціялістичні.

На цьому місці переходимо до так званого „розламу" УРДП.

Розлам буває тоді, коли організація у висліді глибоких потрясень розлітається на шматки. Цього не сталося в УРДП. Сталося інше.

Сьогодні відломилося з УРДП 5 членів ЦК і, щонайбільше, за свідченнями самих цих розламників три відсотки рядових членів партії.

Це група людей, що прагнули цілій УРДП накинути концепцію так званого неосоціялізму з троцькістським зафарбленням. Людей, які передусім клали наголос **не** на проблему боротьби за українську незалежність, боролись **не** за унезалежнення української політичної думки, як суверенного партнера світових політичних ідеологів, а торували УРДП шляхи розвитку як чинника підрядного як чинника „состоящего на виучкє у кающихся" комуністів, лівих соціялістів і троцькістів. Ця група людей оформилась і в своїй роботі абсолютно не рахувалась з більшістю. Від самого початку. поставивши за завдання переведення УРДП на соціялістичні рейки, ця фракція боролася в УРДП з усіма тими, хто мав сумнів до правильности їх позицій.

Глибокою основою для думання цієї групи є визнання соціяльно-економічної структури СССР за прогресивну. Визнання авторитету Маркса і накресленої ним наперед схеми історичного розвитку. Безсумнівна віра в це і послідовна лінія дій саме в цім напрямку. Отже, всі атрибути марксизму, починаючи від формули: „Первісний комунізм, рабовласництво, феодалізм, комунізм", всі похідні від цієї формули: теорія клясової боротьби диктатура пролетаріяту, усуспільнена економіка, націоналізація, а приватня власність як перше гріхопадіння людства і всі Марксові намітки на майбутнє — це є ха-

тоді другому „ідеологу“ цієї групки Т. Залужному, боронячись, нічого не лишилось, як відповідати противникам не на підставі писань їх „ідеолога“ М-ка, а на підставі першого проєкту програми УРДП Івана Багряного.

Він про це прямо й говорить.

„В найдавнішому документі... в проєкті Соціяльно-політичної програми... написано так: а) вся земля передається у власність селянам з вільним вибором форм господарювання на тій землі, тобто, вибір форми одноосібного чи колективного господарювання дається на волю самим селянам і сільським громадам“.

Насправді ж і М-ко, і Залужний проти цієї тези цілий час боролися, і це знайшло своє відзеркалення в програмових засадах УРДП, які в окремих пунктах були прийняті тільки під натиском цієї групи „ідеологів“ ,що погрожували розламом, в разі їх домагання не будуть прийняті. Партія на той час не вважала за можливе допустити до розламу, сподіваючись, що ця група з часом сама побачить свої помилки і виправить їх. Так було допущено компроміс, зокрема в питанні про приватну власність.

Отже, те що з точки погляду „соціялістів“ є реставрацією, партія розглядає лише як повернення революційних здобутків народу, бож український народ боровся за волю української трудової ініціятиви, за трудову приватну власність, за право розпоряджатись здобутками праці, за 8-годинний робочий день, за передачу в руки відродженої нації тяжкої промисловости, і фінансових спроможностей держави, які досі були в руках чужих колонізаторів з Росії і закордону, за кооперативну і муніципальну власність. І треба злої волі, щоб твердити про злочинну реставрацію. Так, це реставрація, але того всього, що завоював був український народ і що записано на скрижалях української революції — в Четвертому Універсалі і постановах Трудового Конґресу. Тому партія рішуче обстоювала і буде обстоювати ці свої позиції, будучи достойним продовжувачем і знаменоносцем української революції, одночасно помножуючи всі досягнення українського народу на можливості і потреби сьогоднішнього дня. Ми не будуємо України 1917 року, ні. Це лише наша вихідна позиція до старту у велике майбутнє українського народу. Ми не прагнемо здійснити ілюзії 17 року, ми тільки боронитимемо і здійснюватимемо реально творчі національні і соціяльні здобутки та вимоги українських мас.

Ми починаємо себе не тільки від Хвильового. Наша генеза— українська революція, та ж сама революція, що була генезою для всіх концепцій Хвильового і тих перших хоробрих, що боролись за велику ідею української незалежности і в боротьбі за її торжество вилікувалися від комуністичних ілюзій. І саме тому Грушевський і Петлюра, Хвильовий і Курбас, Волобуєв і Зеров, Юрій Липа і Іван Мітрінґа, як і цілий розстріляний український ренесанс є нашими попередниками і творцями. УРДП народилася не 1939 і не 1945 року, а далеко раніше. Елементи її гартувалися в огні боротьби проти комуністично-большевицького і націонал-соціялістичного (фашистівського) окупантів, а знайшла своє оформлення пізніше серед тих, які не склали і ніколи не складуть зброї в боротьбі за українську національну ідею.

Борючись за гегемонію в партії і намагаючись за всяку ціну перевести її ідею на свої „соціялістичні" рейки — група лівих всіма силами намагалися перетворити УРДП й формально на соціялістичну партію. Для цього було підхоплено ідею злиття УРДП з Союзом Українських Соціялістів і це неполегливо проводилося в життя. Робилося це крім засадничих, ще й з інших мотивів :а) щоб під захистом авторитету старих соціялістичних партій, під плащиком українського демократичного соціялізму врятуватися від справедливих закидів в троцькізмі, неокомунізмі, большевизмі тощо, б) щоб авторитетом старих українських соціялістичних партій доступитися до недосяжних з їх точки погляду величин світового соціялістичного руху.

Партія в цілому до проєктів об'єднання з українськими соціялістами поставилась стримано. Визнаючи всю колосальну працю українських соціялістичних партій в минулому і вважаючи українські соціялістичні партії за важливий державно-творчий чинник ще й на сьогодні, більшість в УРДП вважала злиття з ними за політичино недоцільне. З багатьох мотивів. Висувалася лише одна прийнятна форма об'єднання, а саме: партія схильна була до того, щоб соціялісти приступили до УРДП і тим сприяли росту і праці цьому новому далекойдучому політичному рухові. 1-ий з'їзд УРДП доручив ЦК вести переговори з Союзом Соціялістів саме в такому напрямку. В разі, коли б в процесі переговорів висувалися компромісові пропозиції, — рішено скликати надзвичайний з'їзд для остаточного розв'язання цього питання. Перего-

вори в імени ЦК вела ліва група. На першому пленумі ЦК (листопад 1947) ця група подала інформацію про перебіг переговорів з Союзом Соціялістів, і видно було з їх інформації, інформації стриманої, що вони вже видали векселі Союзу Соціялістів і що постанова з'їзду вже порушена. Пленум ЦК рішуче засудив таку поведінку і вимагав дотримати в цілості постанови з'їзду. Бачачи таку постанову ЦК, ліва фракція надалі справу об'єднання з соціялістами провела самочинно без згоди ЦК і навіть секратеріяту, саботуючи протягом трьох місяців пленум ЦК і засідання секретаріяту і несподівано для всіх підписала та видрукувала відому плятформу, а пізніше ще й Маніфест УСО. Коли це було рішуче засуджено більшістю, ліва фракція демонстративно вийшла з засідання пленому ЦК 1-го лютого 1948 року, а тим самим виступила з партії.

Ось в основному як виглядає так званий „розлам УРДП". Розмежування рано чи пізно мусіло прийти і тільки в формі виходу тих кількох осіб, що не могли погодитися з рештою. Очищення УРДП від чужородних елементів тільки оздоровило партію. Сьогодні перед УРДП стоїть завдання, усунувши перешкоди, наполегливо розбудовуватись далі вглиб і вшир на організаційному й ідейно - політичному відтинках не як соціялістична партія, а як партія української революційної демократії.

Г. МАЛАНЧИН

ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ АҐРАРНОЇ ПРОБЛЕМИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

(В порядку дискусії. Аґрарній проблемі буде присвячено спеціяльний збірник статтей, що незабаром вийде з друку.)

Аґрарна справа в такому стані, як тепер є в совєтській Україні, не може ні в якому разі лишитися у визволеній Україні. Теперішня большевицько-колгоспна система сільського господарства, силою, примусом і жорстоким терором нав'язана українському народові окупаційною владою, не відповідає інтересам, є цілком противна психіці українського народу, поневолює його економічно, не задовольняє навіть щоденних потреб хлібороба і не забезпечує матеріяльного добробуту й духового розвитку селянина й тим самим українського народу в цілому.

Отже большевицько-комуністична колгоспна система, як абсолютно чужа для України, з моментом ліквідації російської окупації в Україні в наслідок демократичної революції буде безслідно знищена. На її руїнах мусить бути відроджена система господарювання, властива духові й традиціям українського народу. Але тут треба мати на увазі, що зміняти раптом одну суспільно-громадську систему на іншу це справа великої історичної ваги. Це не є чисто технічна справа. Тут не йде про аритметичні вправи поділу якихось там мільйонів гектарів землі на якісь сотки тисяч окремих господарств. Ні, зовсім ні. Справа буде виглядати трохи складніше.

Ані на хвилю не сміємо забувати інтересів цілої нації, вони, ці інтереси нації, мусять бути на першому місці. При всій своїй ненависті до теперішнього окупаційного большевицько-комуністичного режиму в Україні з моментом вибуху революції проти большевизму прокинеться дух руїни і то найбільше в аґрарній справі. А якраз тут, при всій революційності розв'язання цієї справи, дух руїни не може бути допущений. Революцій-

ність мусить бути здійснювана пляново і поступово. Це може бути не популярно, але конечно. В противному разі виникне господарський хаос, перший наслідок якого — голод, а він ще в колисці може придушити новонароджену українську державність.

Щоб цього не сталося потрібно було б, щоб увесь існуючий адміністративно-господарський апарат лишився на місцях. Лишитися мають навіть комуністи—члени партії, відкомунізування їх буде проведено пізніше. Верховоди самі розбіжаться, а рядові партійці пізніше відбудуть відповідну покуту і включаться в ліквідацію решток того, що самі були натворили, і. в розбудову нового життя. Не можна допустити самочинної розправи плебейської стихії, бо кожна краплина української крови для нас дуже дорога й кожна пара українських рук буде потрібна для відбудови великої руїни.

Колгоспи автоматично ліквідуються. Залежно від тієї пори року, в яку застане хвилина визволення, спільний колгоспний посів доводиться до кінця, збирається врожай і справедливо ділиться між усіма членами колгоспу. Поки урожай достигає, на полі вже витичуються нові межі нових господарств. Живий і мертвий реманент колгоспу належить всім його членам. Новий господарський рік починається за принципом спільної обробки землі. Увесь реманент машинотракторної станції належить селянам того району, який МТС обслуговувала. Поки нові господарства придбають собі новий реманент, доти всі господарства користаються машинами і знаряддями МТС за принципами спільного кооперативного користування. Дрібний реманент може бути відразу ж поділений між бувшими колгоспниками.

Земля вся передається у власність. Кожне село творить сільську земельну громаду. Сільська. земельна громада перебирає від колгоспу землю і ділить її на окремі господарства між усіма селянами, які заявили своє бажання бути господарями і провадити трудове господарство. Землевпорядкування провадиться на підставі нового державного закону. При розподілі землі для нових господарств треба пам'ятати про всіх засланих і взагалі потерпілих за совєтської влади та їхніх нащадків.

Сільська земельна громада рішає про спосіб користування землею. У вільній Україні мусить бути повна свобода вибору способу господарювання. Трудові господарства —приватні і громадські — будуть рівноправні і дістава-

тимуть від держави однакову підтримку. В інтересі держави і цілої нації продуктивність господарства в переходовий момент не мусить підупадати. До цього буде стреміти аграрна політика вільної України.

Тому в інтересах стабільности, продуктивности сільського господарства перехід від колгоспу через сільську земельну громаду до приватного трудового господарювання мусить відбуватися поступово без різних стрибків. При цьому тут іде лише про техніку господарювання. Сам же правний поділ колгоспів поміж новими господарями і закріплення за ними вічного права власности на землю відбувається відразу ж в перших тижнях чи місяцях по визволенню, розподіл здобутків праці по першому врожаю.

Земля ділиться не на душу й не на родину, а на господарство. Кількість землі, яка припаде на одне господарство, буде різна в різних господарських районах України: в степу господарства будуть більшого розміру, в лісостепу меншого, в лісах і горах ще меншого. Розмір господарства залежатиме від місцевих умов, від запасів землі, від кількости населення й т. п. Але розмір господарства мусить бути такий, щоб дане господарство могло забезпечити повне матеріяльне існування господаря й його родини, духовий розвиток її та товарову продукцію для ринку.

У визволеній Україні сільське господарство мусить бути повною власністю селянства і кожного селянина зокрема. Проте інтереси цілої української нації і держави мусять бути забезпечені. Кожне господарство, як земельна одиниця, неподільне. Землю в засаді не вільно продати, не вільно ділити. В спадщину землю слід передавати лише одномо єдиному нащадкові (напр. старшому синові). Решта дітей можуть дістати землю з земельних фондів або мають відійти до міста до інших фахових занять. Спадкоємець має сплатити своїм братам і сестрам належну їм долю батьківського господарства, не враховуючи землі на здобуття ними освіти й нових фахів. Цим підходом до міст, досягнеться повне опанування українських міст української промисловости українським елементом.

З дальших зобов'язань, які держава мала б накласти на неподільні господарства, могли б бути такі. Кожне господарство мусило б розбудувати собі відповідної величини й якости подвір'я, господарської будови, великі мешканеві будинки тощо. Господарство мало б мати відпо-

відних розмірів сади, городи, деяку частину земельної площі під спеціяльними культурами, мусіло б поробити деякі меліоративні заходи тощо. А в загальному господарство повинне бути високопродуктивним, товаровим.

Ціла сільська громада могла б бути зобов'язана побудувати школу, церкву, водогін, електростацію, громадський дім для урядів, громадський дім для культурних потреб, лічницю й т. п. і все це належних розмірів і відповідної якости.

За дореволюційних часів український хлібороб намагався розбудовувати своє господарство переважно в ширину і то за рахунок слабших односельчан, за рахунок їх павперизації: прикуповував землю, якщо була для цього нагода. Розбудовування господарства в глибину у дореволюційного господаря було занедбане. Створенням неподільного господарства у вільній Україні настануть умови сприятливі для розбудовування господарства в глибину. Капітали будуть вкладатися в будинки, меліорацію, машини, добриво, в побут господаря з родиною, в освіту його дітей, культурні потреби родини, в підвищення техіки й аґрикультури господарювання.

Індивідуалістична вдача українського господаря не сприяла витворенню в українському селі міцної сільсько-господарської спільноти-громади в правдивому розумінні цього слова. Тому такий сприйнятливий відгомін в українському селі найшла столипінська реформа. Вона мала головну ціль розкласти українське село. Подібно і Польща не зустріла спротиву при розселенню українських сел на хутори на Волині. Через цей же український індивідуалізм і большевикам пощастило так легко розкласти українське село й потім кожну окрему групу ліквідувати поодинці.

З господарського боку беручи, ідея хуторів, ідея американських фарм досить добра, і тому українські селяни, як добрі господарі, так радо на неї відгукнулися. Та при здійсненню цих хуторянських реформ забуваємо про одне, про що властне не сміємо ніколи забувати: про добро української нації в цілому. Відосередні індивідуалістичні сили в української людини розвинені, мала солідарність, слабе почуття національної спільноти не сприяють розвиненню українського народу в тіснішу спільноту, в правдиву сучасну націю в повному значенні цього слова.

Гасло: „моя хата з краю“ багатьом українцям ще лежить дуже близько до серця. А це найбільша наша

болячка, найвразливіше місце українського селянства як спільноти. Багато з нас забивається в свої вузько-егоїстичні нори, чи то господарські, чи родинні, чи професійні й т. д. Для громадських справ у нас ще нема зрозуміння. Очевидно таке ставлення до справ, така вдача не прислужаться до зцементування українських людей в один моноліт — націю. Тисячоліттями по наших землях гуляє хаос, тисячоліттями над нами пролітають бурі всяких змагів, скубуть нас бурі, топчуть нас коні колесниці історії, палять наші достатки вогні історичних зривів, а ми все нижче й нижче хилимося, щоб бути направду таки тихше води і нижче трави, розлазимося по норах, мов ті ховрашки, і пасивно чекаємо дальших ударів по нас, як по народові, й дочекалися вже ударів і по одиницях. Отже — культивування засади „моя хата з краю" не може бути. мусимо рятувати українську біологічну субстанцію. На майбутнє будемо рятуватися спільно, всі як один, всі як нація, як спільнота. Тому й при проведенню аґрарної реформи треба не забувати про національно-творчі можливості.

Село у вільній Україні має бути правдивою громадою, правдивою спільнотою українських хліборобів. Сільська громада має бути малою клітиною великої спільноти -- нації. Спільне тісне життя, співпраця на відтинку господарському, громадському, культурному, політичному будуть сприяти витворенню міцно злютованої української спільноти — сільської громади.

Село з школою, церквою, театром, кіном, читальнею, бібліотекою, кооперативою, молочарнею й т. д. буде передумовою тісного співжиття українських селян і запорукою, що в такому співжитті буде розвиватися українська національна солідарність, українська спільнота на користь цілої української нації. Для поборення далекоземелля громади треба творити невеликі; великі громади розділити на менші. Річ ясна, що у вільній Україні й хутори ніхто не заборонить, бо свобода громадянина забезпечить йому вільний вибір місця й способу мешкання, але це не має нічого спільного з питанням їх доцільности.

Щодо радгоспів як державних маєтків, то вони так само, як і колгоспи, підлягають ліквідації. Але великі спеціяльні господарства в державі будуть потрібні, бо в інтересах самого сільського господарства мусять існувати досвідні, селекційно-насіннькові, племінні станції, господарства деяких спеціяльних культур тощо. Не кон-

че мусять вони бути державними, можуть бути громадськими, кооперативними, земськими тощо.

Отже в вільній Україні земля віддана селянам у власність, господарство мусить бути неподільне, мусить бути віддана перевага громадам перед хуторами. Великі господарства будуть потрібні в достатній кількости й саме такі, які забезпечуватимуть загально-державні інтереси.

ПІД ЗНАКОМ РОСТУ

Між двома з'їздами

В серпні ц. р. минула перша річниця Установчого з'їзду Української Революційно-Демократичної Партії, що прийняттям „Програмових засад“, „Тимчасового статуту“ та вибором керівних органів також ф о р м а л ь н о поклав початок організованому революційно-демократичному рухові. Це була подія в нашому політичному житті виключного значення, бо таким чином довершилося об'єднання поступових і політично дозрілих елементів, що, визрівши в різних умовах української боротьби і знайшовшись в різних політичних організаціях (ОУН, УНДП, національний актив Придніпров,я з колишніх СВУ і СУМ'у та діячів Розстріляного Відродження), виросли понад рівень обмежених декалогів і доктрин, збагнули сенс колосальних змін, що трапилися на рідних землях під різними займанщинами протягом більш як чвертьстоліття, уяснили конечну потребу включення в міцну організацію нового типу численних резервів невикористаних досі ніде й іґнорованих політичних сил, які мали стати рішальним рушійним чинником майбутніх національно-визвольних змагань і творення української незалежної народоправної соборної держави. Волю до такого об'єднання, взаємного пошанування, детального опрацювання нових ідеологічно-програмових постулятів, що мали б зрушити і запалити до активної боротьби український трудовий чорнозем, та встановлення нових організаційних форм виразно заманіфестували протягом посиленої дводенної плідної праці і дискусій (8-10 серпня) ТРИДЦЯТЬ СІМ умандатованих делегатів від кількох десятків осередків Німеччини, Австрії, Бельгії та Італії. Проте, з'їзд також показав, що час ферментації поодиноких компонентів ще не скінчився, що потрібно буде ще новообраному проводові виявити чимало розважливости, оперативної гнучкости і вміння згладжувати гострі кути крайностей, що потрібно буде провести колосальну політично-виховну працю, поки ці компоненти перетво-

ряться в моноліт. Завдання були настільки поважні й відповідальні, наскільки й тяжкі. Щойно пізніше виявилося, що одна частина проводу й кілька делеґатів, на яких вони опиралися на низах, не тільки не здали собі справи з ваги цих завдань, а всупереч волі більшости, яка промовисто була зафіксована під час прийняття „Програмових засад" весь час занедбувала життєво важливі ділянки партійної роботи, виявляла свою сторонничість до крайньо лівих, неосоціялістичних троцькістських позицій, намагаючись їх ґенералізувати; діяла фракційно, постійно порушуючи постанови Першого з'їзду і його основних документів. Після остаточного злиття цієї фракції з Українським Соціялістичним Об'єднанням і демонстративного виходу з пленуму ЦК УРДП ДВАДЦЯТЬ СІМ делеґатів Першого з'їзду, в тому числі більшість членів Центрального Комітету і цілий склад Контрольної Комісії, на вимогу більше як 2/3 низових осередків рішили скликати надзвичайний партійний з'їзд. Акт диверсії, що його пляново і послідовно доконувала в наших рядах ця групка, потяг за собою цілу зливу безличних наклепів політичних противників УРДП та спричинився до деякої пасивности і навіть відсіву нашого членства. Зате вияснення наших позицій і очищення рядів революційно-демократичного руху в час підготовки до Надзвичайного з'їзду принесли піднесення активности праці, поворот старих і прихід нових конструктивних сил.

Надзвичайний з'їзд

В днях 15-16 травня ц. р. відбувся II (надзвичайний) з'їзд за участю П'ЯТДЕСЯТИ ЧОТИРЬОХ умандатованих делеґатів. Приявність на з'їзді делеґатів від осередків з-поза Німеччини, що прибули на з'їзд, перемагаючи цілий ряд труднощів підпілля, викликала виняткове піднесення. Після відчитання чисельних привітань, вибору органів з'їзду і схвалення порядку денного з більш ніж двохгодинною доповіддю програмового характеру виступив ґенеральний секретар ЦК УРДП (Доповідь в скороченні друкується в цьому числі „НП"). Відразу ж після доповіді одноголосно було прийнято рішення в справі виключення з рядів УРДП троцькістської фракції та ставлення до УСО. Далі з'їзд заслухав співдоповідь секретаря організаційного відділу, після чого розгорнулися річеві дискусії. Як і пізніше, при обговоренні змін до „Про-

грамових засад“, дискусії в основному велися навколо трьох принципових питань: відношення українського революційно-демократичного руху до соціялістичного руху, аґрарної проблеми та місця і ролі приватної власности в новій Україні. Окремі дві доповіді про аґрарне питання і нашу міжнародню політику сприяли викристалізуванню розуміння великости завдань партії в революційно-визвольній боротьбі, і державнотворчій діяльності нашого народу. В сьогоднішній українській дійсності, як відзначали делеґати в своїх виступах, український революційно-демократичний рух повинен в першу чергу, спиратися на ідеологічно-політичні настановлення українського народу, в другу — на такі ж настановлення інших, поневолених большевиками, народів і в третю чергу — на настановленнях світового демократичного руху, зокрема підпільного національно-визвольного демократичного руху країн з-поза залізної завіси. Для України й інших підсовєтських народів **ніякий** соціялістичний рух, як би він не був зреформований від марксо-ленінсько-сталінських догм, **ніколи** не зможе знайти мобілізуючих гасел для організації протибольшевицької боротьби. Співвідношення ж політичних і соціяльно-економічних сил у світі сьогодні показує, що соціялістичні рухи, прогресивні своєю теоретичною загальнолюдською настановою, уже не охоплюють собою ґ не втілюють повністю прагнень трудящих до соціяльної і політичної справедливости. Уже тепер можемо констатувати наявність у світі третьої сили, сили революційної демократії, руху трудящих, національного і соціяльного своїм змістом і формою. Соціялістичний рух в такій концепції, в якій він уклався в марксо-енгельсівській теорії, став явищем консервативним та історично себе пережив. Перед ним життя поставило дилему: або лишатися рухом чисто доктринерським, або зійти з доктринерських позицій і т. ч. стати соціялізмом „тільки за традицією“, наповняючи себе зовсім іншим змістом, набираючи зовсім іншого характеру. Для українського народу соціялістичний рух в його старій концепції є пережитим етапом, а коли брати до уваги такого їх противника, яким є большевизм, то він лишається тільки чинником пасивного спротиву. Відігравши позитивну ролю у визвольній боротьбі українського народу в р.р. 1917-21, український соціялістичний рух лишився натепер традицією, і то традицією не тому, що соціялістичний, а тому, що в першу чергу він був рево-

люційним національно-визвольним рухом. Історично самим життям поставлений до дії є рух революційної демократії, єдино здатний перейняти всі позитивні здобутки дотеперішніх політичних рухів українського народу, в тому числі й традиційного соціялістичного. Велику увагу делеґати приділили також земельному питанню, правильне розв'язання якого стане мобілізуючим чинником для нашого селянства в протибольшевицькій боротьбі. Робітниче питання, питання пропаґанди, виховання кадрів і розбудови організаційної роботи були також актуальними темами дискусії, що загалом стояла на високому теоретичному рівні. Достатньо обговорені, змінені й доповнені „Програмові засади" і „Тимчасовий статут" після одноголосного ухвалення стали надалі обов'язуючими основними документами.

На пропозицію Контрольної Комісії з'їзд уділив абсолюторію до того часу діючому ЦК і приступив до виборів керівних органів партії.

Обравши ЦК, Контрольну Комісію і Партійний Суд, з'їзд покликав постійно діючі комісії для розроблення програмових питань, схвалив позицію делеґації в Підготовчій Комісії для створення Української Національної Ради, визначив до УНРади своїх делеґатів та прийняв цілий ряд інших важливіших рішень з ділянки внутуішньої політики.

Під знаком росту

Під знаком росту партії і активности нашого членства проходила підготовка до II (Надзвичайного) з'їзду. Під цим же знаком, в атмосфері виняткової діловости, однозгідности та усвідомлення всього комплексу завдань, які стоять на порядку дня перед українським визвольним рухом, відбувся і сам з'їзд. Оздоровлення атмосфери в середині партії розгальмувало наш рух, піднесло його авторитет серед інших партнерів та тисяч симпатиків, надихнуло делеґатів з'їзду і через них ціле членство до посиленої інтенсивної праці і боротьби. Останні звідомлення з місць доказують, що українські революціонери-демократи завойовують собі широке признання та належне чолове місце в українському політичному житті, а це приводить до наших рядів нові дозрілі і притомні сили.

З листів до редакції

...БУЖНІЙ

...ні було дуже приємно читати Вашого листа, що ...о дозволу, висловлюючись Вашим виразом, вип... ту силу та прагнення нашого народу, що, аку...ані до найвищої напруги, гнітились в умовах во... систем, аж нарешті тут, на вигнанні, перемагаю...айдужість, неприхильність, а подекуди й дріб'язкову ...бу та заздрість „рідного" політичного загумінку, про...ривається нарешті і викристалізовується в струнку форму руху широкого державницького маштабу і великої перспективи. І як же це приємно, що виростаючи з кількасотлітньої революційної традиції Придніпров'я і абсорбуючи в себе найпритомніший елемент всього нашого етнографічного терену, він, цей рух, без тріскучих деклярацій і зливи аґітаційного „словоблудія" став воістину всеукраїнським. І як же це направду історично справедливо, що перше слово в ньому належить представникам найновішої еміґрації з метрополії. Бо, як це ще не дивно і може неприємно комусь, а в основному **вона** має право і здібність бути правдивим проводом і найпотужнішим рушійним чинником у національно-визвольному та державно-творчому процесі України. У винятково складному і багатогранному процесі нашої боротьби і творення держави, де кожне більше зусилля і найменший успіх знаходить і мусить знайти своє признання, ми „сіне іра ет студіо" перші готові цінити кожного свого партнера, тверезо відбираючи всі арґументи „про" і „контра". Стара еміґрація з Наддніпрянщини на своїх плечах винесла левову частку боротьби в період перших визвольних змагань і творення української незалежної соборної держави — Української Народньої Республіки—вона зберегла традицію української державности й на вигнанні та творила нові духові цінності, гідно репрезентуючи українство і нашу державну ідею. Вона в значній мірі примушувала большевицьку Москву, хоч би про людське око, робити „відступи" і послаблювати хоч на хвилину удавові кільця. Безумовно, тут в першу чергу Москва змушена була рахуватися з нездоланним масивом українського народу на рідних землях та з його національним активом, що безперестанку використовував кожну нагоду, в тому числі й тимчасові відступи, для організації підземних ударів і роз-

квіту української національної культури. „...
дніпрянська еміґрація виділила з своїх рядів, ...
знаменним фактом, кількох теоретиків евр...
мірила та визначних істориків національно-...
боротьби. Проте відірваність від постійно змін...
цесу, що відбувався на рідних землях, не дала...
іншому теоретикові М.Сціборському, реальних ґр...
підстав для створення позитивної концепції. В ...
мірі це завадило й І. Мазепі, що без сумніву спр...
на багато більше від своїх противників, якщо гово...
про аналіз подій 1917-21 років і висновки на майбу...
Окраїнні землі нашої метрополії, хоч і мали порівнян...
більші можливості для розвитку української теоретичної думки, із зрозумілих причин не принесли та й не могли принести значніших теоретичних праць. Зате вони постачали тисячі інколи аж занадто запальних визнавців витворених доктрин, що під впливом доморощених провідників почали швидкоруч створювати міт „п'ємонтизму". Так родилася крім подиву гідної жертвености для української справи „теорія" і практика звихненого волюнтаризму, нетерпимости, погорди, голосної фрази, „чистого українства" супроти свого ж таки українського „варварського" Сходу і „голого Степу". Наслідки цієї „теорії" й практики були такі згубні особливо в перші місяці німецько-совєтської війни і масового вимаршу ідейних тисяч забручанської молоді, що йшла в більшості без елементарного знання людини й простору на схід від Збруча з наївною метою відразу заполонити всіх своєю ідеєю або грубою силою і нетактом виривати чвертьстолітні наростi большевицької системи на душі підсовєтського українця. Тоді то, зустрівшись віч-на-віч з дійсністю. що відразу стала проблемою, до розв'язання якої їх не підготовлено ні теоритично, ні практично, вони або впали жертвою ворожих сил, або заломилися, зневірились і, перетворившись у звичайних обивателів, „вицофувалися" знову на захід. Намагання пристосуватись мало малий успіх, інколи ніякий. Але найтрагічнішою річчю є те, що ця практика нічому не навчила ні провідників тих організацій, ні їхніх жертовних і фанатично в.дданих членів, що вони замість перешикувати свої ряди і переглянути свої постуляти, озлоблені неуспіхом і ростом нових сил, які справедливо перебирають від них кермо і кадри, в умовах виключно переходових і диктованих чужими силами роблять бридкої слави „табарову політику". Деклямуючи про

„край“, який у їхньому розумі не сягає знову далі від лінії Збруча, і ударним порядком втягаючи до своїх рядів всякого вихідця із східньо-українських теренів, а насправді провадячи скрізь антисоборницьку лінію затиску ініціятиви ліпших елементів з-підсовєтської займанщини, навіть в своїх рядах, вони сьогодні стоять не ближче і не вище того, що привело до сумної слави 1942-44 років. Саме в світлі цього якою ж безнадійною і безперспективною видається доля нинішніх націоналістичних організацій і якою ж конечною річчю є розгортання прапору революційно-демократичного руху, що спирається і буде спиратися на типові громадської людини, який витворивсь й сформувався під впливом найрізноманітніших позитивних і неґативних факторів на цілій Соборній Україні, що несе тепер неподільне ярмо московсько-большевицької окупації, як ніс перед цим ярмо нацистського невільництва. І якщо для нинішніх націоналістів — барагур були і лишилися незрозумілими сфінксами люди з-підсовєтської займанщини, то настільки ж чужими й незрозумілими видадуться їм їхні кревняки, які ділять тепер однакову долю з братами з Придніпров'я, Кубані, Галичини Буковини й Закарпаття. І разом з цим, настільки великі завдання й перспективи стоять перед УРДП, що єдино має змогу скапіталізувати нинішній досвід боротьби в рідних землях і вллнити в себе нинішній національний актив з-підсовєтської займанщини, якому лицарі сумного образу з Мечем, Ідеєю, Чином (неодмінно з великої літери!) приготовляють своїх недолугих провідників СБ і своєрідний „скринінґ“. „Без металевих слів і без зідхань даремних“, за світлої пам'яти Оленою Телігою, констатуємо не тільки кризу „людину визвольного руху“ в її краківськім виданні, а й з радістю вітаємо прихід до голосу нової придніпрянської еміґрації, що на даному етапі є єдиною дійсно рушійною та провідною силою в боротьбі за відродження України — передової держави на сході Европи, рівнорядного партнера „в народів вільних колі“, спільниці світового прогресу. Вітаємо прихід людини нової епохи, людини — с у ч а с н и к а, яку, крім невгнутої волі, характеризують ще блискуча думка і широкий розмах, велика душа й інтеліґенція, тверезий синтетичний розум, готовий критично сприйняти й скапіталізувати для добра нашої справи духові надбання і революційний досвід багатьох наших поколінь і народів світу. Було б дуже корисно і просто життєво необхідно для

успіху нашої справи об'єднати ось цих **сучасників**, сущих тепер майже в кожній політичній організації, де вони почувають себе білими воронами, в один революційно-демократичний рух, з яким ми зокрема, полонені вояки, зв'язуєм такі великі надії...

Вам певне відомо, що я був в Україні 1942-43-44 р. т. зв. „бандерівцем", бо, зустрівшися з ними, спільно боровся проти большевицької Москви, а не московського народу, а далі проти гітлерівців. Перебуваючи в полоні я, відірваний від життя, далі співпрацював з ними і міряв „воду решетом" працюючи для УГВР та думаючи, що цим працюю для України. Фактично ж „підливав та доглядав" черговий бур'ян на полі українського життя і боротьби за українську народоправну державу. Діями на Україні з 1941 по 1944 рік горджуся, але метушні, що робив у полоні, просто стидаюсь і бачу, що марнував час. Вони мене навіть так інформували про УРДП та Івана Багряного, що я було повірив їх наклепам про неокомунізм. Але останні події цієї зими та весни, стеження за внутрішнім життям ОУН, читання „Українських Вістей", листи Д. М. та Ваші, Бюлетень УРДП та останні Комунікати ЦК УРДП, друковані в „УВ", з'ясували мені все і викрили підлу брехню. Я остаточно розірвав з „бандерівцями", бо хочу іти правильним шляхом.

Цілком закономірним я вважаю відхід з рядів УРДП лівих неосоціялістів. Мені здавалось, що неосоціялісти розійшлися з більшістю УРДП через світоглядові та устроєві диференціяції. Так я сам, слідкуючи за дискусією в пресі, довгий час думав, так виходило з надісланого Вами Бюлетеню УРДП...

Я цілком приєднуюсь до того, що вже було оголошено в „Українських Вістях" про Другий З'їзд УРДП...

П. Д-к.

...Щодо мене, то Ваш лист має просто таки неоціненне значення, бо він породжує віру в перемогу світла над мряковинням, в перемогу дійсних життєвих ідей, ідей прогресивних над недоношеними, відірваними від життя назадницькими ідейками... Довгождане поширення ідей і діяльности УРДП на терені далеко поза межами Німеччини серед нашої еміґрації є воістину великий крок Вашої організації. Після прочитання Вашого листа я сам собі подумав: нарешті, нарешті прийшов

кінець блукання наших земляків тут, у Великобританії·
Тому вітаю Вас і бажаю Вам найкращих успіхів.

К. Д.

... Я винятково вдоволений із того факту, що тверезіші сили нашого еміґраційного загалу об'єдналися в революційно-демократичній партії. Це світле і відрадне явище нашого життя. Мене тішить, що з'їзд УРДП мав таку ділову атмосферу та збудив навіть у наших сиволосих почуття великого і прогресивного руху, якому належить майбутнє на нашій Батьківщині, бо він властиво бере коріння звідтіль, з тієї підпільної боротьби, яку проводив і проводить наш народ проти московського окупанта...

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІЯЛИ

Програмові засади

(Скореговані й затверджені Другим з'їздом УРДП 15-16 травня 1948 р.)

Український народ, разом з багатьма іншими народами Сходу Европи, перебуває насьогодні в стані національного і соціяльного поневолення й колоніяльного визиску в большевицькій тоталітарній системі СССР.

Ця система, як соціяльно-політичний комплекс, в своїй тридцятилітній практиці на тлі руху цілого прогресивного трудящого людства до справедливого ладу, — ствердила себе як явище глибоко реакційне, що стало великим і загрозливим гальмом на шляху здійснення ідеї національного і соціяльного розкріпачення трудящого людства.

В цій системі модерного рабства, під вивіскою „Союзу Соціялістичних Республік", всі менші й більші нації позбавлені елементарних умов національно-державного існування, а кожна людина зокрема позбавлена всіх людських прав і свобід.

Тому трудові маси українського народу, як і трудові маси цілого СССР, поставлені в непримиренну ворожу позицію до існуючого ладу й активно прагнуть до революційного знесення цього тоталітарного режиму поневолення і визиску.

Змагання українського народу і всіх поневолених народів СССР йде і йтиме спільно з усіма прогресивними силами світу, що борються за великі принципи соціяльної упорядкованости, національної і людської свободи та справжньої демократії.

Тому боротьба українського народу за незалежну соборну державу є складовою частиною визвольної боротьби поневолених Москвою народів Сходу Европи, ширше — складовою частиною всесвітньої визвольної боротьби колоніяльних і поневолених народів та прогресивного руху трудящих до справедливого соціяльного устрою.

Тільки такий український визвольний рух матиме цілковитий успіх, який, поставивши перед собою велику мету — самостійна народоправна Україна — зуміє змобілізувати навколо неї не тільки усі фізичні й духові сили українського народу, а й симпатії та реальну підтримку всього передового, змагаючого до соціяльної справедливости, людства.

Борючись за свободу українсько нації, УРДП стоїть на становищі розбудови широко розгорненої, закоріненої глибоко в народніх масах політичної організації, свідомої своїх завдань і здібної організувати й очолити всенародню планову визвольну акцію та повести трудящі маси міста і села до перемоги.

Творячи таку революційну організацію, УРДП відкидає всяке теоретичне доктринерство і виключність будь-якого філософічного вчення і об'єднує всі ті революційні елементи, що стоять на таких основних програмових засадах:

1. Українська Революційно-Демократична Партія є партія трудового народу, яка першим і головним своїм завданням ставить вибороння національної свободи і незалежности для української нації в цілому, як першої передумови для її існування та історичного розвитку.

2. Відновлення шляхом революційної боротьби української самостійної соборної держави з забезпеченням у ній усіх демократичних свобід, ліквідованих большевицькою диктатурою.

3. Політична й особиста свобода, свобода слова, преси, зборів та економічна незалежність людини й громадянина.

4. Всі громадяни української держави, незалежно від національного походження, віровизнання й політичних переконань, є рівні перед законом і користуються всіма правами людини і громадянина, що ґарантовані конституцією.

5. Соціяльно-політичний устрій в українській державі не може бути накинений будь-ким згори, а має бути остаточно вирішений всенароднім, на демократичній основі проведеним плебісцитом.

6. Вся господарська і політична система, запроваджена на наших землях комуністичною, большевицькою диктатурою, ліквідується, як антинародня.

7. В українській державі банки, шляхи сполучення, важка промисловість, надри, копальні та ліси державного значення є власністю нації.

8. Промислові заклади та підприємства недержавного значення передаються у власність господарсько незалежним муніципалітетам, сільським громадам, кооперативам та вільним робочим виробничим товариствам.

9. Поруч з цим надається громадянам української держави воля розвитку приватніх підприємств в межах діючих законів.

10. Державно-капіталістична колгоспна і радгоспна система ліквідуються. Вся земля і майно передаються у власність селянству з вільним вибором форм землекористування і господарювання.

11. Державно-капіталістичні МТС зі всім майном передаються у власність незалежній від держави сільсько-господарській кооперації.

12. Для піднесення культурного рівня сільського господарства в цілому організуються спеціяльні с-г. станції, племінні господарства та різні науково-агрономічні заклади на земельних фондах держави.

13. Продаж і купівля землі в засаді виключається. Може бути допущена лише в окремих випадках, передбачених спеціяльним законом.

14 Большевицька система торгівлі в усіх її формах ліквідується. Основною формою внутрішньої торгівлі є незалежна від держави кооперація.

Рівночасно допускається існування приватної торгівлі.

15. Зовнішню торгівлю провадиться за регулюванням і контролею відповідних державних органів.

16. За всіма громадянами забезпечується право приватної трудової власности як на засоби виробництва, так і на всі матеріяльні надбання.

17 За всіма громадянами забезпечується повна свобода професійних спілок.

18. За всіма громадянами забезпечується законом вільний вибір професії, місця праці та свобода трудової ініціятиви.

19. За всіма громадянами української держави забезпечується повна свобода совісти, віровизнання та релігійних переконань. Держава має стояти на засаді цілковитого невтручання, визнання і толеранції церкви.

20. За всіма громадянами української держави забезпечується право на безкоштовну початкову, середню і вищу освіту.

21. Непрацездатні, хворі, старі та діти-сироти забезпечуються зі спеціяльних фондів держави.

22. Забезпечується вільний розвиток і діяльність технічних, наукових, мистецьких, спортових та інших культурних товариств та закладів.

23. Самостійна українська держава і справедливий народоправний устрій в ній є для Української Революційно-Демократичної Партії найперший засіб всебічного духового, національного і соціяльного розкріпачення, досі визискуваного українського народу, піднесення його національно-культурного рівня та забезпечення найвищого матеріяльного добробуту.

**Українська Революційно-
Демократична Партія**

Рішення 2-го Надзвичайного з'їзду УРДП в справі УСО

На сторінках часопису „Наше Життя“ №1 та 3 за 1948 р. було здекляровано створення т. зв. Українського Соціялістичного Об'єднання, куди нібито входить і УРДП, і що було прочитане усіма членами партії з подивом.

2-й Надзвичайний з'їзд УРДП в зв'язку з цим констатує: Проблема злиття українських соціялістичних Партій з УРДП була розглядана за п'ять місяців до появи публікацій в „Нашому Житті“, а саме 7-8 серпня

1947 року на 1-му з'їзді УРДП, а початі переговори багато раніше. З'їзд, обговоривши це питання всебічно, постановив: ніякого злиття з укр. соц. партіями в одну партію, де б розчинилася УРДП, змінивши свою організаційну структуру і ідейно-програмові напрямні, — не може бути.

Єдина можлива форма злиття — це влиття членів укр. соц. партії в УРДП, зі збереженням назви УРДП та ідейно-програмового обличчя. Всі інші варіянти, які б виникли в процесі переговорів ЦК з Союзом Соціялістів, можуть бути зреалізовані лише з санкції спеціяльно скликаного для того з'їзду УРДП. Особливо в питанні зміни назви нашої партії.

Тому ж постанову пізніше виніс в цій справі і 1-й пленум ЦК УРДП. Обидві ці постанови були сперті на засаді творення нового політичного руху, на усвідомлення виключеної ваги і потреби в такій політичній партії, яка не тягла на собі ніякої партійної спадщини, а відкривала б нову сторінку в розвитку української політичної думки.

Одначе, всупереч цим постановам злиття з соціялістичними партіями було доконано в формі УСО. Причім здекляровані матеріяли — декляраціяя, програмові засади і маніфест — є нічим іншим, як доказом створення фактично єдиної політичної формації, — соціялістичної партії, складеної з трьох старих соціялістичних партій і нібито УРДП. Це було зроблено через голову ЦК і всупереч постанові 1-го з'їзду групою членів ЦК — ліво-соціялістичного напрямку.

Констатуючи це 2-й Надзвичайний з'їзд УРДП постановляє:

1. Засудити факт доконаний ліво-соціялістичною фракцією — втягнення УРДП до УСО, як порушення постанов 1-го з'їзду УРДП та пленуму ЦК.

2. Довести до відому українського соціялістичного світу, що твердження про входження УРДП до УСО не відповідають дійсності. До Українського Соціялістичного Об'єднання УРДП не входить і ніколи матеріялів, публікованих в „Нашому Житті", не підписувала і підписувати нікому не дозволяла.

3. По відношенню до Союзу Українських Соціялістів УРДП стоїть на засаді щирої співпраці як на внутрішньо-українському так і на зовнішньому фронті, на засаді толеранції і підтримки в усій позитивно-творчій роботі.

УРДП завжди буде співпрацювати з Союзом Українських Соціялістів в боротьбі за осягнення основної спільної мети — виборення незалежної, державної суверености українського народу.

Постанова 2-го Надзвичайного з'їзду УРДП в справі ліво-соціялістичної групи

1) За порушення постанов 1-го з'їзду УРДП в справі обєднання з Союзом Українських Соціялістів,

2) за порушення партійної етики в чинностях:

а) замиканні у фракцію і керівництво секретаріятом ЦК в фракційний спосіб поза спиною решти ЦК,

б) саботування скликання пленуму ЦК з допущенням ошуканства (після порушення постанови з'їзду),

в) публікація вульгарно-наклепницької відозви (фотодруком — теж після порушення постанов з'їзду), підписаної цілою лівою фракцією в числі 6 осіб, розрахованої на дискредитацію решти членів ЦК,

г) ряд виступів по осередках з промовами, подібними до згаданої публікації,

3) за демонстративну неявку на цей 2-й Надзвичайний з'їзд партії, всупереч розісланим запрошенням, ліву фракцію в числі шести осіб виключити зі складу членів У Р Д П, про що й довести до відому всіх осередків УРДП.

Всіх поодиноких членів низових осередків, що поділяють лінію і практику цієї виключеної ліво-соціялістичної групи, — в тім випадку, якщо вони не підпорядкуються постановам і рішенням даного з'їзду та обраним керівним органам — виключити зі складу осередків.

Постанова 2-го з'їзду УРДП про друкований орган УРДП

З огляду на те, що з 3-го числа журнал „Наша Боротьба“ став виключно органом соціялістичної (точніше: з троцькістськими тенденціями) групки, яка оформилася в окрему фракцію і провадила свою лінію авторитетом цілости, а тепер одноголосною ухвалою делегатів ІІ-го з'їзду виключена з рядів УРДП і журнал „Наша Боротьба“—не вважати приналежним до УРДП.

ІІ-гий з'їзд УРДП заявляє, що дальше підшивання цього органу вилученої фракційної групки від УРДП є ні чим іншим, як спекуляцією на авторитеті і політично-

му капіталові УРДП з одного боку, та свідомим диверсійним маневром, розрахованим на компромітацію УРДП — з другого.

Це ж саме стосується в однаковій мірі і до журналу „Юнацька Боротьба“, що його ніби видавав „комітет студентських осередків УРДП“, а насправді — та ж фракція „соціял-поплентачів“.

Від 16. травня 1948 року центральним органом УРДП є журнал під назвою „Наші Позиції“.

14-16 травня 1948 р. II з'їзд УРДП.

ЗМІСТ

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган центрального комітету української революційно демократичної партії

Editor: „Our Position“ Neu-Ulm, Ludwigstraße 10. Printer: „Our Position“, Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10 Cirkulation 4000, monthly Language: Ukrainian. Sponsor: IRO. Post address „Naschi Posyziji“ Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10, Phone: 7331, 7332.

№ 1 (6) Виходить раз на місяць Січень 1951 р.

З М І С Т

За чверть дванадцята

Несподівана поразка армії ОН в Кореї арміями червоного Китаю, введення в США „надзвичайного стану“, тобто стану моральної й матеріяльної змобілізованости та поготівля всієї країни, як під час війни, надання Труменові спеціяльних повноважень, відповідно до „надзвичайного стану“, приспішення організації Союзної армії в Европі та активізація країн Атлантійського пакту, і в той же час стан моральної здемобілізованости цілої Европи, увігнатої в стан депресії жахом перед перспективою війни, і готовість здаватися сталінським ордам без бою — ось ті явища й події, що характеризують кінець 50 року й початок 51-го.

На порозі цього рокустався несподіваний перелом в цілому світі перед фактом неминучости й близькости всесвітньої війни та під застрашуючим тиском наявности не тільки волі розв'язати всесвітню війну, а й колосальних сил агресивного комунізму, втіленого вже не тільки в мілітарній силі СССР, а і в силі червоного Китаю з його невичерпними людськими ресурсами. Цю волю та єдність дії агресивних потуг з їх сателітами зрештою досить прямо було продемонстровано на засіданнях ОН делегатами СССР і Китайської народньої республіки. Демонстрація ця була підперта конкретним ділом — введенням в дію китайських армій в Кореї і поразка армій ОН, — це була застрашаюча приграсвка до дебатів в ОН. Перелом, що стався під тиском цих фактів, характеризується насамперед зміною в моральному настановлені світу, в тім числі й Америки: коли раніше говорилося й писалося в піднесених тонах про боротьбу з агресором за принципи свободи й демократії, тобто, коли раніше світ морально стояв на позиціях наступальних, то тепер зазвучали тривожні, а часом і розпачливі, нотки на теми виключно оборонні своїх житьових інтересів, — тобто світ морально переставився з позицій морального наступу на позиції оборони і тільки оборони. Оборони себе. І поруч з цим є характерним передчасне заламання в Европі, настрої, дефетизму, покірности, готовости бути рабами. Кажуть у Франції тепер модний ходячий саркастичний вираз, що „Франція вже цілком дозріла для рабства“. Ці настрої характерні не тільки для Франції і це вони утруднюватимуть справу творення Союзної армії в Европі. По деяких інших країнах тієї Европи можно спостерігати теж щось подібне, або й очікування Сталіна, як то його колись чекали чехи й словаки. Вибіраючи між страхіттям війни й страхіттям большевицької неволі, дехто в світі готується до останнього, вибірає його як менше з зол. І тільки Америка становить виняток, власне США, що недвозначно й рішуче задемонстрували свою волю боротися за свободу й демократію до кінця проти комуністичних агресорів з усіма їхніми додатками. Але з багатьох публікацій останнього часу видно, що й США будуть тільки боронитися й динамічно готуються до оборони. Оборони себе. І до оборони Европи (хоч у самої Европи бракує власної волі до того). При такім моральнім настановленні ясним і очевидним для нас є, що проблема розгрому большевизму, до чого США стремітимуть всіма своїми могутніми середниками, стоятиме лише, як засіб оборони себе. Бо перед США, власне перед світовою демократією, встає проблема бути їй чи не бути. І тому війна буде безпощадною з обох сторін, бо егоїзм кожен є безпощадний. Він безпощадний в наступі, а ще безпощадніший в обороні.

При такім переломі, при такій „оборонній“ перспективі, а особливо при такім дефетивнім наставлені в деяких країнах Европи „дозрілих до рабства“, очевидним є, що проблема визволення поневолених большевизмом націй буде здана на самих них. А вже особливо ясним є, що вони можуть стати тим першим м'ясом, що його молотиметься в велетенській м'ясорубці, в якій буде змелено й їхні всі сподівання. Усвідомлення цього приносить, як подарунок, новий 51 рік.

Ми не знаємо, що відбувається в народніх масах по той бік залізної заслони, але треба думати, що усвідомлення цього й стан жахливої моральної депресії новий переломовий рік приніс в подарунок і туди. Одначе треба думати, що крім цього стану моральної депресії, до тих мас, в найглибшу їх гущу новий рік приніс і щось інше, а саме — гарячкове шукання виходу й порятунку, породжене усвідомленням трагізму перспективи. І шукання не тільки фізичного порятунку, а й здійснення довголітньої мрії, виношеної за десятиліття стояння на колінах, мрії про те, як їм устати з колін. Коли будуть країни Европи ставати на коліна в нападі страху й егоїзму націй „дозрілих до рабства“, то як їм, народам змученим в неволі, нарешті встати з колін!?

І коли ті настрої раніше були, може, не достатньо сильні, то перелом, що стався в них в звязку з очевидністю близькости й таки неминучости війни, позначаєть-

Іван ВАГРЯНИЙ

День прийдешній

Перед перспективою атомового знищення України

Що несе нам завтра, заткане грозовими хмарами, що все більш згущаються на обрії й віщують велику, майже апокаліптичну бурю? Особливо це питання хвилюче для нас, як для нації, над просторами якої має ось ось та буря вибухнути і в якій, може, навіть має вирішитися питання бути тій нації взагалі чи не бути на земній поверхні. Навіть не питання бути чи не бути їй вільною й незалежною, а питання взагалі про її фізичне існування.

Ще в полоні рожевих самосугестій про щасливу перспективу нашої визвольної боротьби, основаних (самосугестій) на припущенні, що проблема України хвилює світ в такій же мірі, як і нас, і що боротьба між світом демократії й світом большевицького тоталітаризму буде точитися за інтереси України (і то насамперед за інтереси України, бо ж ми від віків покривджена й поневолена нація!), — отже в полоні таких самосугестій той день прийдешній видається досить рожевим. А для декого навіть дуже рожевим, особливо для тих, хто наперекір всьому переконаний в достатности своєї „власної (партійної) сили" і вважає, що це та їхня сепаратна сила буде вирішальним чинником завтра.

Але самосугестії самосугестіями, а дійсність дійсністю. Навіть коли б ми мали якісь підстави до ілюзій, все таки воліємо бути приготованими на гірше. Тим більше, що те „гірше" є зовсім не ілюзорним.

Попри всі рожеві ілюзії треба ствердити, що проблема України ані не стоїть сьогодні в центрі світової уваги, ані не стоятиме завтра. В центрі світової уваги стоїть і стоятиме проблема повалення большевизму і порятунку Західнього світу, а від цього ще дуже далеко до піднесення на щит ідеї державної самостійности окремих підсовєтських народів. Навпаки, грандіозність цієї проблеми (розгрому комунізму), складність її й надзвичайна скомплікованість саме й знімає з порядку денного світової політики всі інші (НАШІ) проблеми, як дрібні й не суттєві, а може навіть в цій ситуації шкідливі, з погляду тієї самої світової політики. Можливо в цім і лежить причина, що українська проблема не стоїть на порядку денному й всіляко оминається. Хто хоче, може заколисувати себе рожевими мріями на підставі того, що десь там, якийсь там видатний діяч від світової політики щось там приємного на адресу України й українців сказав, такий чи такий комплімент десь надрукував, пересипувавши його більш чи менш щедро (чи чемно) недоговореними натяками а чи двозначними знаками оклику. Тим часом лишається фактом, що в високих політичних сферах та в політичних плянах визволення й усамостійнення уярмленої України не фігурує, та ще в такій мірі щоб на цьому можна було будувати рожеві конструкції про наш день прийдешній. Та коли б воно й фігурувало, то хіба це виключає ту жаску перспективу, що встає все більше застрашаюча, як наше можливе майбутнє.

Ні. А тим більше те можливе майбутнє не виключається при наявности ще й тих передумов, які покищо є єдино реальними для нас фактами, з якими треба рахуватися. Повторюємо, що воліємо бути приготованими на гірше, а якщо хтось логічно й з документами в руках спростує те гірше — то ніхто на тому нічого не втратить. Деякі з нижченаведених думок були висловлені раніше, але час не зпростував їх, а лише підтвердив. Отже, до згаданих прикрих фактів належить (дай, Боже, щоб ми помилялися): 1. Існування тенденції в вищих політичних сферах світу до збереження єдиної Росії (цебто імперії в старих межах). Орієнтація в боротьбі проти большевизму насамперед на російський нарід, а ця орієнтація тягне за собою відповідну „задовольняючу" політику супроти нього. Крім того (знову дай, Боже, щоб ми помилялися), в звязку з відновленням мілітарної сили Японії й Німеччини, яке безсумніву може перерости, поза волею тих, хто сьогодні над цим відновленням (в обмеженій формі) працює, в відродження Німецького й Японського мілітаризму, — виникає потреба повернення світової політики до старої концепції рівноваги сил. З цього випливає конечність не дроблення а збереження сильної Росії.

Коротше, існує тенденція не до розчленування Росії, а навпаки, тенденція до нерозчленування, в яку може оформитись обережна світова політика далекого прицілу. І є всі підстави твердити, що покищо політика „сильних миру цього" розвивалася саме в цім напрямку.

2. Існування тенденції до морального об'єднання всіх антиукраїнських сил на одному пункті, а саме, на пункті розчленування України поміж колишніми її „володарями". До цих антиукраїнських сил ми зачисляємо імперіялістичні кола наших давніх сусідів.

3. Існування упередження в світі супроти всіх підсовєтських народів, а насамперед супроти Українського народу, як „збольшевиченого, розкладеного, здеформованого морально, матеріялістичного, атеїстичного" і т. д. і т. п. Словом — „зараженого" й для світової культури й цивілізації дуже небезпечного. В виробленні такої опінії не мало попрацювали самі українці спільно з усіма реакційними (антиукраїнськими) силами. І тепер ми стоїмо перед непоправним фактом існування такої опінії, яка не віщує нічого доброго в підході до вирішення долі українського підсовєтського народу (а такий тільки й є, іншого немає!), та щодо взяття його інтересів і його фізичного життя до уваги. Дуже характерним, хоч і малим, показником підходу до цієї проблеми може бути хочби й та сама скринінгова політика й практика при перевірці наших людей, що їдуть до Америки чи Канади, чи навіть Австралії. Всі приналежні до будь-якої совєтської „спорідненої з ВКПб" організації СССР, бракуються нещадно, як елемент порочний. А за такі „споріднені" організації, як довідуємось, вважається всі профспілки, й МОПР, і „Друзі дітей", і організація жіноцтва, і інші. І так є, що всі ці організації „споріднені" з ВКПб, бо в СССР немає жодних організацій не „підпорядкованих" компартії.

ся саме в пляні скріплення надій і волі до повалення комуністичної тюрми народів і виборення у цій війні свободи собі й кращого, людського життя.

Що до війни вже не далеко, це мабуть так, якщо судити з лихоманки в світі, породженої відчуттям тієї війни. Ми стоїмо на порозі тієї хвилини, за якою ось ось виб'є дванадцята година. Хто війну почне перший — то невідомо й зрештою не має виключного значення. Це матиме значення для тієї потуги, яка схоче мати перевагу ініціятора й тим самим виграти на початку. Якщо судити з теперішнього стану, то її почне мабуть перший Сталін чи то створенням якоїсь нової „Кореї" в Европі, чи попереджуючим ударом по самих США і то почне війну в надії виграти за рахунок переваги першого удару. Одначе для нас матиме значення не хто почне війну, а хто її кінчатиме. І це є велике питання, на яке в сьогоднішній ситуації не зможуть дати точної відповіді найбільші військові стратеги світу. Ані ті, що „наступатимуть", ані ті, що „оборонятимуться". Бо в сьогоднішній складній і специфічній ситуації є деякі фактори непередбачені й не враховані в стратегії прямої війни тих що володіють наймодернішою зброєю й вислідв війни узалежнюють від того, чия тая модерна зброя (бомба, танк чи літак) переможе. А особливо тих факторів не враховують ті, хто їх не хоче бачити, надто ж ті, що вже без війни стають на коліна.

Отже — хто кінчатиме війну? Ми теж не можемо дати на це питання певної відповіді. Одначе, виходячи з заложення, що ця війна буде не тільки війна танків, а й війна ідей (носіями яких є не тільки Сталін чи Трумен), що ця війна буде не тільки війною двох мілітарних великопотуг, а й війною багатьох народів, скриту силу й значення яких тяжко оцінити й передбачити, не побачивши тих народів і сили їхньої ідеї в дії (як, скажемо для прикладу, тяжко було передбачити надзвичайну боєздатність китайців), а також виходячи з історичної науки, що війни не завжди кінчають ті, хто їх починає,—на підставі цього всього ми можемо припускати (при чому, припускати з більшими шансами не помилитися, аніж помилитися). А тому припускаємо ось таку формулу, яка може декому буде зовсім не до вподоби:

Початок війни в Сталінових руках. Атомова бомба й тотальне, в інтересах власної оборони здійснюване, фізичне обернення большевицької твердині в румовища в руках Америки. Але в чиїх руках кінець війни? Ми думаємо, що кінець війни й перебудова сходу Европи на нових засадах насамперед в руках тих народів, які не мають і не матимуть вагання й моральної здемобілізованости щодо боротьби з большевизмом, цебто в руках тих народів, що випили сталінську чашу терпіння до самого дна і вже не мають більше чого втрачати, коротше — кінець війни й перебудова сходу Европи не в Сталінових руках і не в руках тих великопотуг, що дбатимуть про власну оборону, а вже зовсім не в руках тих народів, що збираються ставати на коліна, а в руках тих націй, що збраються вставати з колін.

(С. Г.)

Всі ті організації перебувають під її зверхністю й виконують її, приділені їм, функції, такими є всі організації, починаючи від комсомолу, піонерів і „жовтенят" і аж до профспілки якихнебудь асенізаторів, а чи МОПРу, а чи гуртків сприяння розповсюдженню державної позики. І тими „спорідненими„ організаціями охоплене геть ВСЕ, без винятку, населення СССР. і всієї без вийнятку України. Адже ж є відомим факт, що в СССР нема працюючих, які б не належали до профспілок. Це виключене. Бо небажання належати до профспілки розцінюється як політичний злочин і карається належно. Але що світові до того. І що до того тим, хто веде пропаганду й політику очорнювання. І що нарешті до того тим „скринінговим" комісіям, які вершать сьогодні долю одиниць, а завтра будуть вершити долю цілости за тим же, очевидно, принципом. А цього треба сподіватися

Цей фак — факт існування такої опінії — ми вважаємо дуже важним і дуже грізним, що може завтра відіграти для підсовєтських народів трагічну ролю.

І нарешті, до числа вирішальних факторів, що можуть заважити на нашій перспективі, належить слідуюче:

4. В зударі демократичного світу з большевицькою мілітарною потугою військова стратегія першою йтиме по механічній простій лінії — по лінії знищення військового й промислового потенціялу большевизму, а насамперед по лінії максимального знищення живої сили та її резервів. А так як Україна є найбільше індустріялізована, ще й буде першим плацдармом бою, то очевидно перша буде принесена в жертву. І це влаштовува тиме всіх. Влаштовуватиме це й наших одвічних ворогів, дрібних імперіялістів, які прагнуть до розчленування української ТЕРИТОРІЇ насамперед. Це влаштовуватиме й російських імперіялістів, яким потрібна, зрештою, для величі єдиної й неподільної Росії українська територія з її багацтвами і зовсім непотрібний бунтівливий нарід. Доречі, це з кіл фанатиків цієї єдиної й неподільної Росії походить політичний наступ супроти українського народу з намаганням перекласти відповідальність за все на нього, творення йому опінії, як народові „найбільше збольшевиченому", який, мовляв, встановив большевицьку владу в „бідолашній" Росії, є наскрізь скомунізований і т. п.

Ось ті фактори, які, на нашу думку, можуть бути передумовою нашої майбутньої великої трагедії.

Ось при наявності таких передумов ми стоїмо в обличчю недалекої війни і насамперед в обличчу можливого цілковитого атомового знищення України, що буде вислідом перших же хвилин зудару між західньою демократією й большевизмом.

Війна, так бажана зрештою всіма поневоленими людьми, бо від неї кожен сподівається свободи для свого народу після знищення большевицької деспотії, наближається. Сьогодні вже ясно, що світ її не омине, що вирішальний зудар між двома частинами світу — табором проклямованої свободи й демократії й табором тотального рабства — от-от має статися.

Війна вже триває. Перша фаза її називалась „холодною" війною. Сьогодні ми маємо другу її фазу — „холодна" війна в Европі й вже „гаряча" війна в Азії. Третя фаза, до якої так шалено готується світ, стоїть на порозі — це буде велика всесвітня війна, що нею має завершитися конфлікт між сходом і заходом, між демократією і комунізмом. Ми бачимо, як світ до неї котиться все більше прискореним темпом. І, здається, дні до неї вже почислені.

Багато хто від неї роками ждав порятунку. Зокрема великі надії покладали всі ті, хто в війні вбачав єдиний засіб повалення большевизму і звільнення своєї батьківщини. Це стосується й українців. Але в міру того, як, раніше віддалена й проблематична, велика війна стає реальністю, в міру цього до свідомости багатьох діходить жаска перспектива, трагічна доля, яка може спіткати насамперед Україну. Особливо це дійшло до свідомости коли в американській пресі з'явилися досить недвозначні насвітлення плянів першого атомового удару на СССР. Згідно тих плянів найпершими об'єктами атомового бомбардування мають стати стратегічні вузли, міста й промислові центри півдня СССР, а саме — України, якто — Одеса, Донбас, Дніпропетровське, Київ, Харків...

Коли взяти до уваги розташування цих міст на Україні, густоту населення України, що все зосереджене в просторі межи тими містами, та коли взяти до уваги колосальний радіюс дії атомових бомб, то легко зрозуміти, що в наслідок першого ж удару Україна буде обернена в румовища й цілковиту пустелю. Це буде суцільна руїна Гірошіми, або, як слушно висловився один публіцист, „місячний краєвид", де довго не зможе жити жоден живий організм. Україна буде зітерта з лиця землі, власне, її нарід, і українська проблема буде знята з порядку денного на віки вічні.

Так на перший погляд виглядить для нас ДЕНЬ ПРИЙДЕШНІЙ. Така перспектива України, всупереч мріям і сподіванням національного нашого визволення, свободи, квітучого й щасливого життя нашого народу. І даремно ми бавимось на еміграції в „луччих" і „гірших" українців, розбиваючи часто один одному голови за ту Україну та за „панування" в ній, даремно „луччі" готують винищення „гірших" і навіть часто галасують, що вони своїх політичних неодноддумців, тобто отих „гірших" пускатимуть на Україну тільки за перепустками, підписаними „вождем", і даремно ми тих хто не визнає „вождя" піддаємо остракізмові на своїх ура-патріотичних зборах та „академіях". Все даремно. На „місячний краєвид", щоб там княжити й правити, не поткнеться навіть сам цей найхоробріший з усіх наших вождів

Треба сказати, що цю перспективу обернення України в „місячний краєвид" намалювали перші не ми. Її намалювали саме ідеологи „найхоробрішого" українського середовища в хвилину протверезіння. Це буває рідко, але була така хвилина, коли чад їхніх власних, зорієнтованих на „власну силу" (цебто на силу власної партії) самосугестій розвіявся на мить і тоді повстала перед більш-менш ясною головою жаска візія завтрішнього дня, отого дня прийдешнього. Тоді, як ми знаємо, з'явився в пресі удар на сполох. Доречі, цілком слушний удар, лише, на жаль, в дусі бандеризму. Тоді ж було винайдено й термін „місячний краєвид".

Та хто б той термін не винайшов, він цілком вірно, з несамовитою лапідарністю відображає перспективу України І той панічний жах, з яким ідеологи націоналізму подали візію майбутнього, цілком обгрунтований. Лише панове не зробили з того для себе правильних висновків, на жаль. Не зробили їх ані для себе, ані для справи порятунку України від жаскої перспективи. Те що вони запропонували, як порятунок, і що випливає з їхньої вузько-націоналістичної ідеології, є камень на терези не в нашу користь.

Вдаривши на сполох, панове запропонували дуже оригінальну, дуже цікаву формулу порятунку. Та формула така:

Просити, благати, переконати всіма засобами світ не кидати атомової бомби на Україну, на українські міста й промислові центри, бо це буде несправедливо, цього не можна робити в ім'я демократії й гуманности. Пощадити українську територію. Натомість, в ім'я тієї ж демократії й гуманности конче кидати атомову бомбу на неукраїнські, міста, знищити й стерти їх на порох, обернути їх в місячний краєвид. Словом, не кидати бомби на українців, а кидати її на „москалів", вибити там матерів і дітей до ноги. В ім'я демократії й гуманности.

Так шукають виходу з міжнаціональної трагедії наші ультра-„самостійні" націоналісти.

Чи треба говорити, що це рецепта вовча своїм духом і безглузда з політичного погляду,

Якщо вже панове зрезигнували з „орієнтації на власні сили"і вбачають порятунок в апеляції до світу, до його засад гуманности й демократії, то треба ту апеляцію якось інакше узасаднювати

Само собою зрозуміло, що коли світ підходитиме до проблеми знищення большевизму механічно й простолінійно — цебто покладе в основу принцип знищення живої сили й промислової потужности, то ніхто не пірятиме атомових бомб за національним принципом. І ніхто не буде проводити скринінгу для вияснення, хто в совєтських дивізіях українці а хто „москалі" перед тим як опустити на ті дивізії атомову бомбу. Ніхто й не буде зберігати „всесоюзної кочегарки" — Донбасу від атомового знищення тільки тому, що зверне увагу на благання якого-небудь націоналістичного ідеолога. А може скине атомову бомбу саме на Донбас чи Київ тому, що його благали ось так і такі от „гуманісти" й „демократи" з їхнім ганебним, расистським розумінням гуманізму й демократії, яке не може не викликати обурення, — може пірятиме атомові бомби на українські міста і села тому, що йому ввижатиметься й там отруйний сопух фашистівського людоненависництва.

Є такі ідеологи й серед російських кіл, — серед російських чорносотенців і фашистів, що хотіли б спровадити атомову бомбу навпаки, на Україну й інші республіки, а одвести її від російської територї. І це ж вони сугерують світові думки, що найважливіші сталінські стратегічні об'єкти знаходяться в Україні і що саме в них секрет сили й основний економічний та нервовий вузель большевизму. Ці керуються тими ж самими мотивами, що й ідеологи українського бандеризму — вибити за чужий кошт всіх геть до ноги, щоб не мати клопоту з тими сепаратистичними рухами. Їм важна територія. А на тій території колись же вивітриться атомова отруга і тоді вона (територія з винищеними господарями) буде їхньою довічною вотчиною.

Ці міркують, що поки там розбомблять Одесу, Київ, Донбас, Харків, Баку, Грозний тощо, доки зітруть народи, що населяють ці території, разом з їхніми національними проблемами, на порох, то большевизм уже розсиплеться й Росія вціліє. а в ній вони тоді будуть княжити й правити.

Бо справді, хтось же сугерує американським політикам в ріжних там інституціях вивчення СССР думки, що найважливішими центрами СССР, найбільшою циталеллю большевизму є... Одеса, Київ, Харків, Бзку, а головне, хтось же сугерує думки, що народи, які заселюють територію України, Кавказу,

Білорусії, все одно збольшевичені, пройняті наскрізь большевицькою заразою, а тому, мов, нема чого їх жаліти, нема чого брати їхнє життя до уваги.

Можливо є такі ідеологи й серед емігрантських кіл інших народів СССР, що хотіли б врятуватися від „місячного краєвиду" на бандерівський кшталт.

Але все це „хитрощі" ідеологів з вовчою душою, представників політичного мракобісся, об'єднаних в більш або менш чорносотенні групи чи секти.

А тим часом порятунок від „місячного" завтра де-в-чому іншому.

Ми не хочемо тут давати ніяких рецепт і не в цьому завдання даної статті. Завдання цієї статті в насвітленні поглядів на це питання низки тверезо думаючих людей, з якими нам доводилось говорити, і то людей з ріжних національних середовищ, яких ця проблема дуже турбує. Суть тих думок зводиться до таких основних засад новітньої політичної абетки (при чому, само собою зрозуміло, що це погляди і нашого політичного середовища, насамперед):

Проблема України, це не є проблема самої України, оскільки та жаска перспектива не є перспективою тільки самої України. Це є перспектива багатьох націй, поневолених большевизмом, що при механичному підході світу до справи повалення большевицького тоталітаризму можуть опинитися в ролі жертви, що має покутувати за всі злочини большевицької системи, за злочини комуністичної сталінської кліки. Так само є це й перспективою російського народу. І в такій мірі, як є спільною для них усіх сталінська тюрма народів, так спільним є завдання знесення тієї тюрми й звільнення з неї, здобуття свободи й збудування нового, соціяльного й національного, на засадах демократії заснованого, правопорядку як всередині кожної нації окремо так і у взаєминах між ними всіма, між тими, т. зв. „народами СССР". При чому, перед російським народом стоїть ділема — або збереження імперії й тому заглада, або розвал імперії й врятування себе, як нації, і забезпечення на майбутнє ліпшого існування, аніж було досі при його ролі знаряддя московського реакційного імперіялізму. Це ставить перед російським народом вимогу спільної боротьби за новий, справедливий правопорядок на місці комуністичного концентраку, і навіть більше — ставить вимогу бути застрельщиком в розвалі комуністичної імперії та в демократичному перебудуванні сходу Европи на зовсім інших засадах. В кожнім разі проблема уникнення невідрадної перспективи це проблема ВСІХ націй, що живуть на території СССР. Це перше. Друге:

Проблема розвалу большевизму в майбутній війні, це зовсім не проблема атомового знищення промислових об'єктів, міст і сіл та винищення населення, це зовсім не проблема обернення тії чи тії тереторії СССР в суцільну руїну Гірошіми. Трете:

Шлях до звільнення всіх націй СССР лежить через повалення большевизму, але не якою завгодно методою. В кожнім разі не методою атомового винищення населення, та обернення територій в руїни й непридатну для життя пустелю.

І нарешті четверте:

І проблема цілковитого, справжнього розгрому комуністичного тоталітаризму й взагалі комунізму (і то не тільки в межах СССР а і цілому світі!), і проблема звільнення поневолених народів та здобуття для них свободи, і нарешті проблема перебудови сходу Европи на нових, демократичних засадах не може бути розв'язана лише самою війною. Більше того — вона тотальною, простолінійною війною взагалі не може бути розв'язана. Вона може бути розв'язана тільки універсальною, національною й соціяльною революцією в СССР, для якої війна може бути тільки одною з передумов. може найголовнішою, але не всевирішальною. Можно винищити атомовою бомбою все населення СССР, але жодної з цих проблем не розв'язати, уже хочби тому, що більшовицький комунізм, як концепція, живе у всьому світі, дістане великі моральні атути й тим буде тільки скріплений. Натомість революція в СССР розв'яже проблему комунізму кардинально, як і всі інші питання. І насамперед—тільки цим шляхом може бути обійдена жаска перспектива „місячного краєвиду", тобто заглади для багатьох. націй, в тім числі й для України. Іншого шляху немає. А тому, на цім шляху мусить шукати порятунку й своєї свободи та незалежности і Україна, і всі інші нації СССР. І шукати його мусять спільно, спільно боротися за повалення большевизму в вогні і бурі революції та за свої життьові інтереси... Тут наші деякі ідеологи закричать про „общий котьолок". Ні, не про „общий котьолок" мова. А мова, як уже було сказано, про „общу" в'язницю й про потребу руйнування її „общими" силами. Мова про те, як уже було сказано, що справа визволення України не може бути розвязана окремо, яким-небудь бунтом в Коломиї, аможе бути розв'язана лише в цілому комплексі порятунку й розкріпачення поневолених народів СССР, в комплексі революційного розв'язання соціяльної й національної проблеми в СССР.

Саме тут лежить шлях порятунку України від „місячного краєвиду".

А тепер до питання про саму можливість революції в СССР. Може це тільки теоретичне припущення, як багато хто в світі думає, загіпнотизований „непереможньою" силою сталінської тоталітарної машини та твердженням ріжних пропагандистів про всенародню підтримку большевицької системи? Ні, це не є теоретичне припущення. Кожен вдумливий, навіть не політик, а звичайний смертний, може сам зробити абсолютно правильний висновок, коли спробує відповісти хочби й на питання, чим зумовлений такий несамовитий і перманентний терор в СССР. Очевидно не за ради садистичного спорту той терор існує довгі десятиліття і ні на крихту не послаблюється. А суть то в тім і є, що єдиною причиною масового терору сталінської тоталітарної машини, іменованої „державним апаратом насильства", є постійне існування революційних тенденцій в масах підсоветських народів, існування постійних настановлень до революційного повалення большевизму, і сила тих революційних настроїв прямо пропорційна силі большевицького терору, вірніше — сила терору прямо пропорційна силі тих революційних настроїв. Антибольшевицьких настроїв. Витікають же ті революційні настрої з тих колосальних соціяльних і національних, і політичних протиріч в СССР, що мають там місце і все загострюються спричинюючи все міцніше закручування шрубів тоталітарної машини, щоб ті настрої стримати, щоб революцію унеможливити. Одначе та революція є неминучістю й нею таки має закінчитися сталінська епоха. Всі внутрішні передумови тієї революції є, і не тільки внутрішні передумови, а ми мали нагоду не раз спостерігати розрізнені спалахи тієї революції, що мали місце, не зважаючи на несамовитий терор. І якщо досі та революція не вибухла у всій повноті і в широкому маштабі, то тільки тому, що сила сталінського тоталітарного механізму занадто велика І БЕЗ ЗОВНІШНЬОГО ПОШТОВХУ, ЩО МАВ БИ СПАРАЛІЖУВАТИ АБО ЗАХИТАТИ ТОЙ ТОТАЛІТАРНИЙ МЕХАНІЗМ, ЙОГО НЕ МОЖНО ТАК ПРОСТО ПЕРЕМОГТИ. ТИМ ПОШТОВХОМ ЯКРАЗ МОЖЕ БУТИ ВІЙНА (якщо вона буде вестися не на гітлерівський кшталт, тобто не з наміром винищити всіх і все).

В наявності внутрішніх передумов до революції в СССР і криється запорука порятунку народів від „місячного краєвиду". В них же криється й запорука грунтовного розгрому комунізму у всьому світі

Ця наявність передумов до революції в СССР вимагає від усіх прогресивних, на еміграції сущих, політичних сил всіх націй зосередження своєї революційної енергії саме на цій великій меті. Треба на ту революцію працювати, треба її всіма середниками підготовляти, треба до неї бути готовими самим і готувати інших. І то до революції у всесоюзному маштабі. І тоді той день, що його з жахом багато хто бачить, як день заглади і початку „місячного краєвиду", може й мусить бути днем воскресіння багатьох живцем похованих націй, днем визволення, днем свободи, днем розгрому большевицького концтабору й здобуття нового, на засадах демократії основаного життя.

Очевидно, що революція в СССР не може вибухнути без втручання зовнішніх сил, цебто без війни. Але роля війни тут може бути тільки послушна.

І ось тут ми підійшли до атомової бомби та до питання, кого і в чому треба переконувати в світі.

Отже, якщо треба апелювати до світу і в чомусь його переконувати, то ось в цім його й треба переконувати. Тобто у всім тім, що говорено вище.

Світ може мати які завгодно свої концепції розчленування чи не розчленування большевицької імперії, але перш ніж вдатися до атомового знищення промислових об'єктів, міст і сіл та тотального винищення населення, він мусить спробувати до того не вдатися. Перш ніж вжити атомову бомбу на погибіль неповинного населення, спробувати вжити її на його порятунок. Тобто перш ніж вжити це знаряддя для тотального розгрому большевицьких колоній (разом з населенням!), спробувати вжити його як ключ, яким розмикають кайдани. Якщо засади гуманности й демократії не є пустий звук, то демократичний світ мусить насамперед стреміти до розв'язання народної революції в СССР, як способу виявлення народом його волі й його соціяльних, політичних та національних прагнень.

Треба світ знову й знову, постійно, настирливо й послідовно переконувати, що механічним застосуванням атомової бомби большевизму не знищити — і як комуністичну систему і як ідеологію, що все таки має колосальну атракційну силу поза межами СССР. Ані атомове знищення Донбасу, Баку, Києва чи Харькова, ані знищення неповинних людських мас, і без того мордованих і нищених Сталіним, комунізму сталінського не можна перемогти. Можно обернути всі республіки в руїни, але тим большевизм, як ідеологію, поширену в усьому світі, тільки скріпити (як це вже раз зробив Гітлер), зробивши всіх, хто випадком уцілів би, непримиренними й вічними ворогами тих, хто

мав атомову бомбу й не вжив її на добро, а лише на зло А вже особливо це скріпить комунізм у душах всіх його симпатиків на всій плянеті.

Що може убити комунізм, ми вже сказали. Це універсальна всенародня революція в світовій цітаделі того комунізму, в СССР. Для цього треба скапіталізувати ті могутні, за довгі роки неволі накопичені революційні настрої в народних масах і допомогти тій революції розгорнутися на всю шир і глибінь, використавши для цього й атомову бомбу. Воля багатомілійонових народних мас і можливість ту волю здійснити, як присуд над десятиліттями большевицької практики, буде тим середником, що уб'є комунізм на довгі часи і далеко за межами цієї цитаделі.

Яку ж ролю може і мусить зіграти в цьому атомова бомба. Повторюємо, скинене на промислові центри, а тим більше на периферійні, це знаряддя тільки наробить багато череп'я і безліч непотрібних невинних жертв, але мети не досягне. Бо забагато тих центрів промислових в СССР і всіх їх не можно збомбити, а комунізм має свої колосальні резерви в Китаї і в усьому світі й кидання атомових бомб може тривати дуже довго з сумнівним вислідом для самих тих, що ту бомбу кидатимуть. Сумнівність полягатиме насамперед у втраті морального капіталу. А тим часом кидання атомових бомб на голову народів зовсім непотрібне, коли виходити з заложення, що ті народи СССР самі прагнуть до знесення сталінської системи геть. А це так. Отже — треба лише їм допомогти. А щоб допомогти, тобто, щоб розімкнути кайдани, треба тих атомових бомб зовсім небагато, якщо взяти до уваги слідуюче:

Сила большевицької тоталітарної системи не в Баку і не в Донбасі, а в тих психічних ланцюгах, що ними сковані всі народні маси в СССР, в тому страхові, що ним революційні сили підсовєтського народу спаралізовані. Походить він від большевицької тоталітарної машини, механізм' якої не в Донбасі і не в Баку. Механізм той в центрі. І в тому ж центрі стоїть культ „вождя", на якому (культі) тримається психологічно вся машинерія совєтської тоталітарної системи. Культ того „вождя" і культ того центру насаджується не даремно довгі десятиліття, щепиться віра в нього, в його „непобідність", „непогрішимість" „непсалимість", „геніяльність", „надгеніяльність" і т. д. Це все є секрет механізму управління поневоленими народами в СССР. Це є магічний центр, магічна точка большевицької машини. І от завдання атомової бомби той страх убити, ланцюги психічної травми розірвати, всю совєтську машину спаралізувати. А щоб цього досягти, потрібен удар не в Донбас і інші промислові центри, а в самісеньке серце. Решту треба дати на ініціятиву народу. І можно бути певним, що ніхто так не розгромить большевизм, як ті, що під ним випили таку гірку чашу.

Очевидно, що удар в серце, це атомовий удар по Москві. І очевидно, що цей удар теж коштуватиме людських жертв, але з двох зол вибірають менше.

Ось в цьому треба переконувати світ.

А ще треба переконувати світ в тому, що боронь Боже йти на простори СССР з реакційними теоріями про збольшевиченість всіх підсовєтських мас, про їхню порочність, про їхню покаліченість духовну, про неповноцінність і т. д., трактуючи їх як заразу й загрозу цивілізованому людству, а відтак готуючи безжалісну політику супроти них, як про те кричать і того хочуть ріжні реакційні пропагандисти. Мало того що це неправда і гріх перед Богом та перед світовою людською совістю, а це ще й загубно. Зрештою, коли є та неповноцінність, то за неї мусить відповідати сталінська комуністична кліка. І треба дати змогу людям розрахуватися з тією системою й тією клікою самим. Большевизм виховав своїх могильників і хай ті могильники його похоронять. Хай большевизм пожне те, що посіяв сам.

Атомова бомба не в наших руках, але в нашій волі лежить стреміти до поставленої мети. І ми до неї мусимо стреміти. Так само як в волі самих поневолених народів СССР, перед якими страшна перспектива встає ще з більшою опуклістю ніж перед нами, шукати виходу в поваленні большевизму ціною яких завгодно жертв ще до того, як впаде перша атомова бомба на їхні голови. Глибоко переконані, що найбільше чесні й відважніші, й найбільше революційні елементи серед народів СССР шукають виходу з неминучої історичної трагедії завтрішнього дня саме в цім напрямку. Наше завдання — співдіяти з ними аж до остаточної перемоги, тобто до розгрому большевизму в вогні революції.

Віримо, наперекір всім пророкам і глашатаям людоненависництва, що завтрішній день скінчається саме таким фіналом.

Так само віримо, що всі зловорожі, реакційні, антидемократичні комбінації більших чи менших імперіялістів (незалежно якої вони будуть фарби — одверто фашістівської чи мімікрійно демократичної) що не визнають права окремих народів на свободу, закінчаться в вогні і бурі революції повним фіяско.

Хочемо й прагнемо того, щоб не „місячним краєвидом" закінчився для України день прийдешній, і тому йдем плече в плече з усіма, з ким нас єднає спільна доля, з ким нас в'яже спільна боротьба за життя й свободу всіх народів.

Лише спільними зусиллями ми ту трагічну перспективу можемо обминути і спільними зусиллями ми її оминемо.

Єдиною боротьбою, упертою і безкомпромісовою, ми показали світові, що Україна є, що її народ живе і бореться за своє право, за свою свободу і державну незалежність

(Симон Петлюра)

Щоби збудить
Хиренну Волю, треба миром, громадою обух сталить,
Та добре вигострить сокиру,
Та й заходитися будить!

(Т. Шевченко)

М. ВОСКОБІЙНИК

Нові міжнародні фактори, як співчинники нашого визволення *)

I. Кілька зауваг засадничого характеру

Цьогорічні партійні конференції УРДП по різних країнах світу, в тому числі й ця краєва конференція в Німеччині, збігаються з знаменною для нас датою — з п'ятиріччям утворення й діяльности Української Революційно-Демократичної Партії, як чітко викристалізованого ідейно-політичного руху українських робітників і селян та трудової інтелігенції — основних трудових верств сучасної України. Спільність і однаковість соціяльних, політичних і національних інтересів цих трудових верств, що витікає з однаковости їх становища на данім історичнім відтинку буття нації, є тією основою, що визначила ідейно-політичне й соціяльне обличчя нашої партії. Її ідеологія й програма є втіленням тих інтересів і прагнень, а її склад є ствердженням її соціяльного обличчя, як партії сучасної трудової України.

Здеклярувавши свої ідейно-політичні й соціяльні засади, УРДП за цей період не зійшла ані на йоту з своїх позицій, не зважаючи на постійний стан облоги з боку різних супротивних їй політичних середовищ, тим самим довівши не тільки свою живучість, а й так би мовити, історичну слушність свого виникнення та діяльности. За цей період, увійшовши як новий і надзвичайно активний чинник в українське політичне життя, УРДП засвідчила себе, як конструктивна сила на всіх ділянках української визвольної боротьби. Не зважаючи на свою молодість (як організації), ця партія швидко вийшла на першу лінію, а її потенціяльна сила настільки велика, що її успіх в майбутньому не підлягає ніякому сумнівові. Ці п'ять років нашої проби були й роками нашого всебічного росту. За цей період УРДП виросла організаційно в такім маштабі, що сьогодні немає жадної країни розселення української еміграції в світі, де б ми, як ідейно-політичний рух, не входили як будуючий і організуючий чинник в громадсько-політичне життя, де б не позначався наш вплив. І треба підкреслити, що вплив, а звідси й прихильників, наш рух має не тільки серед українців, а й серед представників інших поневолених большевизмом націй.

Звертаючи на все вищенаведене увагу, робиться це для того, щоб ствердити, що наша партія, як антикомуністична й антифашистівська сила, виростає в першорядну політичну організацію і стоїть твердо на своїх антикомуністичних, антифашистівських позиціях. Переборюючи всі труднощі, УРДП вигартовується й неухильно стремить до головної мети — до виборення свободи й державної незалежности своєму народові в союзі з усіма прогресивними силами нашої нації, до знесення сталінської імперії в союзі з прогресивними силами всіх поневолених націй насамперед та з прогресивними силами всього світу.

Бувши вірними нашим ідейно-політичним та соціяльно-програмовим засадам, ми також лишаємось вірні нашим засадам в царині наших взаємин з зовнішнім світом. Особливо важно це підкреслити сьогодні, на порозі великого, вирішального зудару між двома, взаємно себе виключаючими системами — між комуністичною диктатурою й західньою демократією. І саме тому важно, що, визнаючи певну залежність успіху української визвольної боротьби від опертя в зовнішньому світі, й шукаючи того опертя, ми в той же час визнаємо, що успіх той залежатиме від наших принципових позицій в цім питанні. Не у всякім оперті може бути користь. Так всі ті, що шукали опертя в фашизмі, потерпіли жорстоке фіяско, і не тільки вчора, а й на майбутнє, назавжди. І всі ті, що шукають нині опертя в рецидивах фашизму, так само потерплять фіяско. Не кажемо вже про тих, хто хотів би шукати опертя в комунізмі, в різних його варіянтах, чи то троцькістського гатунку, чи „ліво-соціялістичного".

Наші засади тут витікають з нашої ідеології. І основною з них була і є засада, що в боротьбі проти большевицької тоталітарної імперії ми стоїмо в таборі світових демократичних сил. Але одразу й виразно, рішуче підкреслюємо: ОСТІЛЬКИ, ОСКІЛЬКИ ВОНИ ВИЗНАВАТИМУТЬ ПРАВО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА СВОБОДУ Й ДЕРЖАВНУ СУВЕРЕНІСТЬ. Від цього залежатиме постава не тільки нас, як партії, а й всього українського народу, як нації.

Ще на 2-му З'їзді УРДП, що відбувся на початку 1948 року, Генеральний Секретар УРДП Іван Багряний виразно опреділив нашу позицію в світовій розгрі сил ось так: „Ми за всіх демократів, що борються за здійснення постулятів справжньої демократії, і ми проти всіх „демократів" у лапках, що так чи так ідуть на поводку прославленої „демократії Сталіна". Коротше — ми з усіма тими, хто виступатиме проти Сталіна, і проти всіх тих, хто виступатиме за. Ми будемо кріпити всі прогресивні сили світу, що об'єднано поборюватимуть царство сталінського соціялізму, незалежно від їхнього льокального політичного зафарбування".

І далі:

„Якщо постуляти Атлантійської Хартії, накреслені попередником Трумена і речником капіталістичного світу Рузвелтом, не є порожній звук, якщо американська демократія не втручатиметься в наші внутрішні українські справи і не нав'язуватиме своєї волі, не замірятиметься на нашу свободу і незалежність — ми за такий капіталізм! В боротьбі проти Сталіна ми вибираємо Трумена і йтимемо з ним плече-в-плече в боях проти Сталіна".

В такому разі успіхи західнього світу в боротьбі з большевизмом — це є наші успіхи, поразки західнього світу — це є наші безпосередні поразки.

Ось це і є відправним пунктом нашого ставлення до зовнішнього світу й нашим критерієм в шуканні позитивних міжнародніх факторів та оцінки їхнього значення для визвольної боротьби українського народу.

II. Переддень генеральної битви

Сучасне міжнароднє положення характеризується передусім тим, що конфлікт між двома діяметрально протилежними таборами — большевицьким і демократичним — після п'ятирічного „мирного" змагання — вступив у період відкритої мілітарної боротьби.

Третя світова війна почалася. Правда, вона покищо відбувається на периферії від головних сил, але це тільки скорше наближає зудар генеральний, від якого відділяє нас, може зовсім малий, відтинок часу.

Цей переддень генеральної битви характеризується такими моментами:

Для большевизму він характеристичний політикою втягування англо американського світу у війну з периферійними комуністичними силами, з метою максимального морального й мілітарного вичерпання США і всіх, хто з ними, ще перед остаточним зударом з головною комуністичною силою — Совєтським Союзом. Перетворення Азії в основне джерело людських резервів для комуністичного табору шляхом витиснення англо-американців звідти, опанування їхніх джерел стратегічної сировини (Індокитай, Малаї, Індія тощо) і їх опірних військових пунктів (Кореї, Формози, Сінгапуру, індійських портів, Індонезії тощо) та поширення своїх політичних впливів на цьому континенті (Теза Леніна: найкоротший шлях до Лондону й Парижу лежить через Шанхай і Калькутту). Цей переддень характеристичний ще для большевиків киданням величезних матеріяльних засобів для скріплення п'ятих колон, посилення комуністичних впливів в демократичних країнах, організації шпигунства, повстанських та диверсійних актів.

В середині Совєтського Союзу цей час характеризується крайнім загостренням офіційного й одвертого великоросійського шовінізму, включно аж до офіційного антисемітизму, доведенням до найвищої точки приготувань до війни за рахунок нечуваної в світі експлуатації й пограбування власного населення, його пауперизації, утримуванням лояльности населення до існуючого режиму шляхом найжорстокішого масового терору тощо.

Для демократичного табору цей переддень характерний відмовленням від політики задобрювання ворога поступками, ревний захист демократичних свобод політикою збройної сили та культивуванням ідеї об'єднання світу й збереження миру через ОН та европейський рух. Відмовлення США від політики ізоляціонізму. Скріплення відпорности демократичного табору через творення таких пактів, як Північно-Атлантійський, Панамериканський, втягнення до системи оборони народів переможених в попередній війні (німців, японців тощо). З аборона комуністичних рухів у світі як п'ятих колон Москви. Нарешті мобілізація у величезних розмірах своїх власних людських і матеріяльних ресурсів.

*) Уривок з доповіді, прочитаної на краєвій конференції УРДП в Німеччині 30.12.1950 р.

Стоїмо напередодні вирішальної історичної битви не тільки двох непримиренних соціяльно-економічних систем, а й двох непримиренних ідейно-політичних таборів, яку (битву) заповіли і увесь час готували Ленін, Сталін і їх послідовники.

Большевизм, нав'язуючи Заходові війну, перейшов до реалізації ленінської тези про здійснимість світової революції через прихід першої в світі комуністичної держави на „допомогу" „пролетаріятові" інших країн. Потерпівши крах у своїх сподіваннях на революцію в західніх країнах, тобто на агресію з середини, большевизм з 1939 року вступив в період відкритого насадження комуністичної ідеї гарматами, танками, літаками зовні. Адже квінтесенцією большевицької програми є формула Сталіна: „Союз Совєтських Соціялістичних Республік являє собою прообраз майбутнього об'єднання народів у єдине світове господарство". (Сталін: „Питання ленінізму", стор. 51).

І в соціяльному, і в політичному аспекті йде мова, таким чином, про тотальне вирішення — кому бути: вільній демократії, чи тоталітарному комунізмові.

Англо-американський світ є нині не готовий повністю до війни. Він потребував би ще мінімум рік, щоб зробити сили Атлантійського Пакту реальними, щоб утворити й озброїти европейську армію, щоб провести мобілізацію, вишкіл і озброєння американської армії, й мобілізацію американської промисловости, як збройного арсеналу світу. Було б непоправним нещастям для европейських народів, коли б большевики, скориставши з неготовости Заходу до війни, напали тепер на Західню Европу. Можуть бути всякі несподіванки, але нам видається, що ставка Москви зводиться до того, аби, втягнувши максимально сили ОН, а зокрема Америки у війну на Сході з невичерпним щодо людських резервів Китаєм, виграти час для свого остаточного дозброєння і переозброєння, а найголовніше — дочекатися слушного моменту, коли західній світ у війні з периферійними комуністичними силами вичерпає себе морально й матеріяльно й тоді вдарити по них своїми свіжими силами. Так чи так — західній світ має для своєї остаточної підготовки не так багато часу.

III. Воєнний зудар двох світів як передумова нашого визволення

Ми дотримуємося погляду, що війна за умов большевицького тоталітарного режиму й нечуваного терору в СССР може стати головною передумовою захитання большевицької системи й спричиниться до остаточного її розгрому. Війна, як передумова революції в СССР, як це показує історичний досвід, є конечна. Тільки війна здатна розхитати совєтський режим, витворити передумови для того, щоб народ, після поразки большевизму на фронтах, покінчив з ним шляхом революції. Таким чином, на наше глибоке переконання, війна — це передумова й української національної революції, що невіддільна від революції в цілому СССР. Нашим завданням є спричинитися до того, щоб до такої революції в часі війни дійшло. Революція зекономила б народні кров, майно, промисловість, міста, а найголовніше — убила б комунізм радикально. Як передумова революції, війна потрібна для того, щоб захитати совєтську тоталітарну машину. Ця машина накручена так, а логіка прямування світу до війни така невблаганна, що в цих умовах, навіть припустивши таку історичну випадковість, як раптову смерть Сталіна, — чим часто любить себе потішати західній обиватель і їх преса, — нерозрядить заведеної машини. Крім кількохмільйонового совєтського кістяка - партійних кадрів, пущений большевиками в рух ще такий серйозний середник, як російський шовінізм.

І так війна є потрібною неминучістю. І перед війною ми стоїмо.

Як уже раз говорено, хоч яким неймовірно великим соціяльним злом є війна, але в даних умовах тільки вона може принести розв'язку для світу. І таким же злом є революція, але лише вона принесе остаточне визволення для народів СССР. Якщо за „мир", скажемо, наш народ платив дотепер щорічно мільйонними жертвами (розстріляні або заслані на каторгу) і це називалося „миром", то війна й революція можуть дешевше коштувати і нам, і всім, що знаходяться під загрозою комунізму, ніж кілька років „миру". Розуміється, ми передусім за таку війну, в якій демократична сторона здатна буде максимально гарантувати народам СССР захист і забезпечення їхніх національних і соціяльних інтересів, давши їм змогу самим реалізувати свої власні національно-державні програми. Тим самим вони, ті народи, будуть найбільше змобілізовані по стороні демократії. Це лежить в інтересах поневолених націй і в інтересах західнього світу. Війна без відповідної визвольної політичної програми заходу для підсовєтських народів може тільки скріпити морально й політично большевизм, як це зробив свого часу реакційний німецький фашизм, і відсуне надалі остаточне знищення большевизму, а може навіть взагалі зробить перемогу над ним проблематичною.

Одначе ми непохитно віримо в перемогу сил демократії в наступному генеральному зударі і не тому, що західній світ має величезні потенціяльні мілітарні можливості, а тому, що найсильнішою зброєю демократії є широко розпропагована Атлантійська Хартія. І думаємо, що політика Заходу буде до неї достосована. В цій декларації, як і у всіх подібних деклараціях і гаслах західньої демократії, скерованих на захист прав людини й цілих народів, найбільша її ідейна сила. Це є той цемент, що спаює протибольшевицький табір в одну ідейну цілість і гарантує йому перемогу, бо гарантує підтримку всього прогресивного людства, а насамперед усіх поневолених большевизмом народів.

Завдяки цьому війна має виглядати зовсім не так, як то хотіли би виставити большевики. Це має бути війна не „реакційного капіталізму" проти „прогресивного комунізму", як то большевики твердять і що вони вже десятиліття пророчать, починаючи від Леніна, а війна світу свободи насамперед проти світу реакції й поневолення, війна демократії проти большевицької деспотії. І в цій війні проти большевизму будуть стояти в одній лаві: і капіталістична Америка, й соціялістична Англія, і (думаємо що так) комуністична Югославія і низка інших, більш чи менш капіталістичних і більш чи менш соціялістичних своїм соціяльним устроєм держав і народів. Тому теза Леніна, а тепер Сталіна, про зудар між „капіталізмом і комунізмом„ є блеф. Пропагандивний викрут. Тим часом, як бачимо, протибольшевицький фронт — це насамперед фронт демократичний, фронт вільнолюбних націй, спаяних єдиною метою, і в цей фронт включається, а ще більше включаться завтра, всі підсовєтські, ЗОВСІМ НЕ КАПІТАЛІСТИЧНІ, нації. І ідейним стрижнем цього фронту є якраз ті постуляти й гасла західньої демократії, що піднесені на прапорі свободи зовсім не в інтересах „капіталізму" як такого.

Якщо це буде й далі так, якщо нічого не станеться такого, що могло би надати протибольшевицькій війні іншого зафарблення, то думаємо, що тут би й могла бути одна зовнішня запорука успіху визвольної боротьби українського народу.

Що треба розуміти під формулою „якщо нічого не станеться"? А хоч би й таке: якщо не буде застосовано хибної й згубної політики по відношенню до народів СССР.

Теперішній антикомуністичний табір у відміну від 1939-41 років, складається в основному з однородного демократичного табору, спаяного спільними інтересами і володіючим великою притягальною силою, зокрема в підсовєтських тилах. Нині нема в західньому антибольшевицькому таборі реакційної сили, якою в 2-й світовій війні виступив реакційний фашизм з усіма його коляборантами у вигляді т. зв. „осі" та іншого ріжного дрів'язку. Саме тому ідейна пробоєвість західнього світу набирає великого мобілізуючого значіння, бо саме цим відкривається перспективи для потенціяльних антибольшевицьких сил в самому СССР.

Само собою виникає питання: якщо ми твердимо, що війна може бути передумовою революції в СССР, що під час війни саме населення розправиться з ненависною йому клікою, то чому ж цього не сталося у війні 1941-45 років?

1. Тому, що проти Сталіна воював Гітлер, а прогресивний західній світ допомагав Совєтському Союзові і цей факт, поруч з гітлерівською політикою, був стримуючим началом, що унеможливлювало зрив в СССР. Ця допомога і воєнний союз із офіційними совєтськими урядовими колами, а звідси ціла світова кон'юктура паралізували дію антибольшевицьких сил в СССР, позбавляючи їх перспективи. При наявності такого воєнного союзу була тільки одна перспектива: стати об'єктивно союзником фашизму (як це врешті сталося з Власовим).

2. Тому, що, вскочивши з СССР, реакційний фашизм переслідував тільки імперіялістичну мету: здобути „життєві" простори для „надлюдей" своєї раси, а на своїх прапорах ніс людоненависницьку расову теорію.

3. Тому, що фашизм виключав взагалі підсовєтські народи з рахунку, звідси знищення полонених, масовий терор в зайнятих областях, нищення культурних надбань і т. д., аж до винищення місцевого антибольшевицького активу, що намагався самозорганізуватися і якого фашизм боявся.

Ті три обставини робили кон'юнктуру непридатною для революції в СССР, чи іншої форми зміни режиму.

Властиво на початку німецького наступу на СССР до своєрідної народньої „революції" в СССР дійшло. Це був небачений своїми маштабами оригінальний плебісцит застромленим в землю штиком кількох мільйонів червоноармійців. І не їх вина, що за цей плебісцит їх же самих Гітлер розп'яв.

Треба думати, що нова війна несе справжні можливості для антибольшевицького виступу підсовєтських мас, бо несе гарантії їхньої свободи... якщо справді вона ті гарантії нестиме згідно з дотеперішніми деклараціями західньої демократії.

ІУ. Напередодні доби Об'єднаних Націй і чого від неї треба б сподіватися поневоленим народам

Мета цієї війни — вирішити, що ж має настати у всьому світі, — чи епоха комуністичного тоталітаризму, чи епоха демократичного парламентаризму. В першому випадку ми як нація, втрачаємо назавжди можливість бути суверенним і вільним народом, державною нацією. В другім випадку ми маємо відкриту перспективу й повні можливости осягнення одвічної нашої мети. Але, якщо гряде епоха парляменталиму, то які ж конкретно вже сьогодні існують міжнародні фактори, що гарантували б нашому народові здобуття суверенности у висліді цієї війни, гарантували б закріплення тієї суверенности та забезпечували б можливість процвітання нашої нації? І це стосується не тільки нас, а й низки інших поневолених народів.

До таких нових серйозних міжнародніх факторів очевидно треба б завести насамперед існування Об'єднаних Націй, факт надання Об'єднаним Націям ролі найвищого світового порядкуючого чинника, як зав'язки світового уряду, приділяння Об'єднаним Націям прерогатив найвищої екзекутиви (виступи ОН в Кореї в цій ролі, пляни про створення світової армії тощо.)

Створення ОН вводить в життя совсім нові міжнародньо-правні норми, які перекреслюють багато з того, що раніше лежало в основі міжнародніх взаємин. В XIX. і в першій половині XX. віку, в добу існування великих імперій, основною пружиною міжнародніх відносин було прагнення тих імперій забезпечити свої інтереси через здобуття таких стратегічних позицій, які б давали гарантію максимальної їхньої безпеки. Цим освячувалося тримання в поневоленні того чи іншого народу чи ряду народів, які своєю приналежністю до метрополії мали б забезпечувати безпеку народові-господареві, творити йому ринки збуту і стратегічні бази для дальших наступів, давати засоби до утримання військової могутности. Такий міжнародній порядок освячував існування імперій і колоній, панівних націй і націй поневолених. Основною пружиною тодішніх міжнародніх відносин між великопотугами було стремління забезпечити рівновагу сил. Про це всі знали і цим пояснюється, що визвольна боротьба поневолених народів згори виключалася, бо вона могла ту рівновагу порушити.

Цим, наприклад, пояснюється неприхильне ставлення Антанти в 1918-20 р.р. до українського визвольного руху. Антанта ангажувалася до підтримки білогвардійського руху Денікіна-Врангеля для відновлення великої Росії й ігнорувала, не дивлячись на величезну пробоєвість, український протибольшевицький рух. Такий стан укладу мінародніх сил постійно вів до періодичного повторення воєн за перерозподіл світу між сильними.

Розгром Німеччини радикально порушив колишню систему рівноваги сил, до того ж зайшов ряд інших змін і це змусило світ шукати нових форм і нових засад упорядкування.

Такою інституцією стають Об'єднані Нації. Повстання ОН, як найвищої міжнародньої порядкуючої інституції, вносить колосальні зміни в дотеперішні міжнародні взаємини. В міжнародніх відносинах стався переворот, який по своєму значенню в цій ділянці людського життя дорівнює, скажемо, промисловому переворотові в техниці, що прийшов в наслідок винайдення парового двигуна. Ця найвища міжнародня інституція — ОН— покликана до життя з найвеличнішою метою — уникнення воєн у світі, з метою бути арбітром і захисником покривджених. ОН, як новий порядкуючий міжнародній фактор, обмежує дещо суверенність кожного із своїх членів, а по суті стремить до виключення агресії. І теоретично виходить, що в наш час неможливо накинути свою волю своєму сусідові без того, щоб це не стало предметом обговорення найвищої світової інституції — ОН, — а значить цілого світу. Звідси мало б випливати, що дотеперішня система— рівноваги сил стає безпредметною, зайвою. Проблема взаємин між Росією і Німеччиною, між Росією і Японією, між Росією і Китаєм, чи Китаєм і Японією переходить до компетенції ОН. А звідси випливає, що існування колоній і імперій стає суперечним такому новому станові. І нарешті — це мало б значити, що всякі спроби реставрації старої системи „рівноваги" в спосіб відбудови колоніяльних імперій— суперечить духові ОН, духові найвищої мети — уникнення воєн.

Одначе це зовсім не означає, що не найдуться певні реакційні сили, які намагатимуться реставрувати стару систему „рівноваги", скажемо, у вигляді російської імперії, що потягне за собою реставрацію Німеччини й Японії. Це зовсім ймовірно. Але для нас важливо було ствердити, що ОН в силу свого надрядного становища, стають символом великої моральної ваги. Згідно зі своєю ідеєю, вони не можуть не стати на стороні цілого ряду народів, зокрема Східньої Европи, гарантуючи їм звільнення з лабет російського імперіялізму.

Таке мало б бути значення ОН і в цьому була б запорука й нашої свободи. І так і може статись, якщо... якщо ОН не перетвориться в іграшку, тільки в футбольне поле великопотуг, на якому вони розігруватимуть свої політичні матчі.

ДРУГИМ МІЖНАРОДНІМ ФАКТОРОМ нашої доби є розпад великих імперій, звільнення колоній і витворення на цьому тлі нових понять у світі. Наприклад, надання незалежности Індії, Пакістанові, Цейлонові, Бірмі, Палестині (Ізраїл), Індонезії, Ветнамові, Філіпінам, усамостійнення італійських колоній, а ще раніше розпад Австро-Угорщини, Туреччини і частковий розпад Росії. Чи ж не є це колосальною прелюдією до знесення останньої імперіялістичної російської імперії Сталіна? В чийому інтересі тепер було б російську тюрму народів зберігати, щоб у цей спосіб порушувати міжнародню справедливість і рівновагу?

Цей процес розкріпачення колоніяльних народів йде прискореним темпом не тільки для того, щоб не дати большевикам спекулювати на визвольних рухах, але цей процес йде в наслідок тріюмфу демократичних ідей в світі і відбувається він при величезній моральній підтримці зі сторони американського свободолюбного народу.

Дотеперішня величезна різниця в культурному й матеріяльному рівні колоніяльних народів і народів великої індустріяльно промислової концентрації, стає найсерйознішою перешкодою дальшого економічного прогресу. Культурна й економічна відсталість тримає майже один мільярд населення на землі на дуже низькому рівні купівельної спроможності. Підняття культурного й економічного рівня не мислиме без розкріпачення політичного, — без національної суверенности. Дальший прогрес як бувших колоній, так і бувших метрополій стоїть тісно в зв'язку з національно-визвольними рухами. Таким чином підтримка зі сторони США національно визвольних рухів поневолених народів є наслідок не тільки вікової свободолюбної традиції США, але це диктується й власними економічними інтересами.

І тут ми переходимо до ТРЕТЬОГО важливого нового міжнародньго фактору, ним є відмовлення США від політики ІЗОЛЯЦІОНІЗМУ.

Виріст США в домінуючу міжнародню мілітарну потугу, ставання США світовим порядкуючим чинником і світовим мілітарним арсеналом свободи, що перший з рамени ОН виступив у захист Кореї, нарешті творення для ОН основної бази оперття — докорінно змінюють дотеперішній міжнародній уклад сил в усіх кінцях світу. Як заявив, здається, покійний Рузвелт, світ стоїть на порозі „американської ери", метою якої є перенесення демократичних свобод у всі кінці світу.

Нарешті ЧЕТВЕРТИМ важливим міжнароднім фактором, покищо тільки в потенції, але безперечно таким, що витворив би зовсім нову площину взаємодії сил в Східній Европі, — це, ЕВРОПЕЙСЬКИЙ РУХ. Але про нього буде докладна мова нижче і в зв'язку з іншими справами. Ці чотирі міжнародні фактори витворюють зовсім нові й сприятливі для нас перспективи і вони ж накладають свою печать на майбутнє упорядкування світу. А значить — ними не треба легковажити. В кожнім разі їх треба все мати на увазі й стреміти до максимального їх використання. Саме тут великою мірою лежить запорука осягнення нашого національного ідеалу — виборення політичних свобод і державної незалежности нашому народові.

Одначе ми далекі від думки, що зовнішній світ з усіма цими факторами виступатиме по відношенню до народів СССР в ролі няньки.

І використання цих факторів, і остаточне виборення собі свободи — це справа самих поневолених народів, справа їхньої активности. Користне — це залежатиме від того, як вони підіпруть її належно багнетами, скерованими проти комунізму й проти всякого іншого посягання на їхню свободу.

В. І. ГРИШКО

„Народжені бурею"

(Спроба духової біографії української підсоветської молоді першого покоління)

Про українську підсоветську молодь говорено в нас може аж занадто багато. І саме тому вражає жалюгідна мізерність нашого знання її властивого духового обличчя, яке виглядає так строкато й суперечно в дуже таки несуцільному дзеркалі різноманітних його показувачів... Але причина цього мабуть не в різноманітності показувачів, а якраз в одноманітності способів показування, що майже завжди було простим фіксуванням у формах застиглих категоричних висновків статично схоплених елементів її духовости, так, як вона виявляється в її зовнішності сьогодні, та ще й беручи її „в цілому", „взагалі", наче б то це дійсно щось одне, раз назавжди дане— „ПІДСОВЄТСЬКА МОЛОДЬ".

Тим часом тут особливо потрібна звичайна духова біографія, бо ж пізнати душу людини можна тільки з картини цілого життєвого шляху та духових конфліктів і катастроф, пережитих на тому шляху, а не з її життєвої пози, такої легкої для простого фотографування. А біографія завжди конкретна, і в випадку підсоветської молоді, біографія якої розтягається на ціле багатюще конфліктами і катастрофами тридцятиліття, це вже біографія кількох, а не одного, і таких неподібних одне на одного, поколінь цієї молоді.

Чи ж багато маємо ми спроб такої біографії якогось одного певного покоління цієї молоді? Здається, крім того, що є в „Четвертому Харкові" Шереха, нічого подібного в нас покищо нема.

І от перед нами перше покоління української підсоветської молоді, тобто — молоді, що в 1920 р. вперше пішла до школи, яка саме в цьому році на Україні стала СОВЄТСЬКОЮ школою, а в 1941 р. в останнє попрощалась із своїми високими студіями в советських ВУЗах. Отже це, так би мовити, перше покоління советської продукції, духово сформоване виключно в підсоветських умовах. Це покоління, яким тепер пересічно 35 років і про яких уже не можна говорити, як про молодь. Але про роки їх молодости, якими звичайно є роки студій, саме сьогодні треба говорити. Підкреслюємо — РОКИ СТУДІЙ, бо маємо тут на увазі виключно СТУДІЮЮЧУ, отже — ДУМАЮЧУ молодь, яка дійсно має оту ДУХОВУ біографію, що нас тут цікавить, і духове обличчя якої нам, власне, треба вивчати. Бо пізнати її духове обличчя — це значить пізнати обличчя тієї передової, думаючої людини, в чиї руки історія оце саме тепер передає долю нашої нації. Пізнати ж її обличчя так тяжко, бо навряд чи знає історія ще більш тяжку, — тяжку в розумінні заплутаности і навантажености духовими конфліктами і катастрофами, — біографію, ніж та, що її має це покоління. Яке ж дійсно складне до розгадання має бути обличчя людини цього покоління!

Але що це за покоління? Чи не його це обличчя бачили вже ми в „Четвертому Харкові" Шереха — обличчя „молоді четвертого Харкова"? Там це покоління названо ще за советським вивченням поколінням „ровесників Жовтня" і обривається біографія його молодости на даті 1941 р. Та в тім то й різниця, що обривається, а не кінчається, як це, є в нашому випадку. „Покоління четвертого Харкова" трохи молодше за те, що є нині об'єктом нашої уваги, всього на якихось... три роки. Як „ровесники Жовтня", „люди четвертого Харкова" очевидно народжені 1917 р. Люди ж, про яких будемо ми тут говорити, в 1920 р. пішли вже до школи, отже народились вони приблизно 1914 р. Так би мовити — „ровесники війни".

Проте ця незначна різниця фізичного віку в час, такий вагітний велетенськими історичними подіями й змінами, важить дуже багато і розділяє їх зовсім чітко на двоє поколінь. Бо коли „ровесники Жовтня" належать духово до „четвертого Харкова", тобто — до періоду України в стані „відукраїненої" советської провінції, бо „третього Харкова" тобто — України часів українізації і „української радянської державности" вони духово не пережили, то „ровесники війни" належали ще з одного боку до „третього Харкова", в якому вони, власне, духово формувались, але з другого боку, належать вони також і до „четвертого Харкова", який переживали ще також у молодості. Це, так би мовити — молодь одночасно і третього і четвертого Харкова, а також молодь доби переходу Харкова, під яким треба розуміти підсоветську Україну, від третього до четвертого періоду.

І вони також є „ровесниками Жовтня". Тільки не числом своїх фізичних років, а духовим стартом свого життя від „Жовтня", власне від Великої Революції 1917-18 р. відомої їм із советських джерел під назвою „Жовтня". А взагалі — це ровесники тієї „доби воєн і революцій", що народилась якраз у 1914 р. З цього ж бо року датується початок тієї великої історичної бурі, від якої і досі так неспокійно в світі. І якщо вже треба охрестити це покоління якимось популярним підсоветським визначенням, то найвлучніше буде назвати його так, як назвав свій незакінчений роман про своє покоління советський письменник комсомольської молоді — Микола Островський: „Народжені бурею". Так. Вони народжені бурею епохи війн і революцій. Духово ж вони народжені саме бурею революції. Саме вона була для них тим, що в її духовій свідомості стояло „в началі всього"...

І. Під чаром Великої Революції

1. В началі всього була революція.

В началі всього була революція... Так звучав основний лейтмотив початкової життєвої свідомости цього покоління, що почало жити дійсно разом з революцією. Правда, революції, як реальної історичної події воно не знало. Навіть найстарші з них самої конкретної революції не бачили, хоч усі вони ще захопили краєчком свідомости роки величного романтичного відгомону цієї революції, роки затяжної громадянської війни, останні спалахи якої погасли в Україні щойно 1924 р. Але саме тому, що симфонія революції була їх колисковою піснею і першою чарівною дитячою казкою, почутою і відчутою дитячим серцем від хвилююче переживаючих її батьків, вона, саме як пісня і казка, найсильнішим першим життєвим враженням зворушила їхні серця і там вона лишилася незабутнім навіки спогадом. Звідти, з серця, ввійшла вона потім через пореволюційне виховання й освіту в свідомість, і, як все, що приходить в свідомість від серця, стала головним, панівним елементом цієї свідомости.

Але яка революція? — запитають нас. Адже ці самі революційні роки мали такий двоїстий і суперечний характер. З одного боку ці роки були роками великої національної демократичної революції, історично названі Визвольним Змаганням України й інших підросійських націй, а з другого боку вони були також роками великої соціальної революції інтернаціонального маштабу і змісту, „пролетарської революції", що її історично названо „Жовтневою революцією". Яка ж революція була для цього покоління тим, чим ми її оце окреслили в словах, що в началі всього для нього була революція?

Це була революція взагалі. Одна Велика Революція. Ніяких двох революцій це покоління не знало. В революційні роки воно було ще замале, щоб розуміти сенс подій. Воно могло їх тільки відчувати. А в відчуттях вони, всі події цих революційних років, були такі для нього подібні, як подібними є взагалі всякі вияви героїчного енту

зіязму навіть і противних сил в їх грандіозному історичному змагові. Тим більше, що в даному разі національна і соціяльна стихії революції не були противними силами, а було тільки змагання противних сил за їх унапрямлення — сили національних демократій і російського, замаскованого під інтернаціональний, большевизму.

Але в часи самої революційної боротьби історичним джерелом ентузіязму обох цих сил був один патос руйнування старого і народження нового, один патос зміни епох, на стикові яких обидві ці сили однаково проклямували себе піонерами нового, майбутнього, в протиставленні до старого, минулого, яке мусіло вмерти для обох. Втіленням старого для обох була тоді царська самодержавна Росія. Нове ж принесла з собою революція в вигляді найпрогресивніших і найгуманніших кличів про національну і соціяльну свободу, про універсальну перебудову цілого світового порядку, про інтернаціональну вселюдську гармонію. І обидві сили, маючи кожна свою мету, змагалися між собою зброєю тих самих або дуже подібних гасел, навіть спеціяльно перехоплюючи гасла один в другого.

Зокрема большевизм на Україні перейняв від національної демократичної революції всі її головні аксесуари, починаючи від ідеалу української державности, яку було підмінено фікцією „української РАДЯНСЬКОЇ державности" і кінчаючи національною романтикою козацтва, що було підмінене фікцією „ЧЕРВОНОГО козацтва". І не даром навіть такого тонкого слуху співець цієї революції, як Павло Тичина, так швидко сплутав ноти „Золотого гомону" з нотами „Псалмів залізу" й „Вітру з України", щиро віручи, що співає він одну й ту ж саму пісню однієї революції. Це тоді, за образом поета, перецвітались маки сердець з червоного в синє, але і з синього в червоне. Та це тільки чутливі поети, але й мудрі політики та полководці хіба не втратили у вирі цієї революції орієнтації між синім і червоним? Факт участи в творенні фікції „української радянської державности" таких чолових людей української національної демократичної революції як Винниченко, Грушевський, Тютюнник і інші, факт, безперечно зафіксований пам'яттю цього покоління, про яке тут мова, досить промовистий у цьому сенсі.

І що ж могли зрозуміти в цій революції ті, що тільки разом з нею почали жити? Вони могли тільки відчути те, що було тоді в усіх в почуттях. А це було загальне почуття великої й до кінця не зрозумілої історичної переміни, якогось першопочатку, новотворення. От був собі такий старий і тому осоружний, недосконалий світ, у якому все було зле, бо все було по-старому. І от прийшло це спасенне чудо революції в образі великої очищувальної бурі, що перевернула все геть по-новому, і почалося все з початку. Але цей початок — це, власне, початок життя цього покоління, цією бурею народжених. І воно благословило цей початок всією душею. Все з початку — це добре, це цікаво, радісно. Ті, що тільки починають жити, ніколи не мають сантименту до старого, минулого, тільки цікавість до нового, майбутнього. І починаючи своє життя на початку початої революцією нової епохи, це покоління зовсім природно починало й мислити за схемою, що в началі всього була революція.

2. Велика Революція під псевдонімом „Жовтня"

Але ця одна в почуттях і підсвідомості людей цього покоління революція, як тільки вони почали її усвідомлювати, була піднесена їм школою і всією пануючою навколо них атмосферою життя і побуту в їх пореволюційній, уже підсовєтській, батьківщині, саме як „Жовтнева революція". Під назвою „Жовтня" об'єднались в них усі відчуття, зв'язані з цілою різноманітністю симфонії революції, що залишилась у їх серцях як колискова пісня і дитяча казка.

Таке сприйняття революції було зовсім природнім для них і неминучим. Це було романтичне і навіть ідеалістичне сприйняття. Це був культ революції, який панував тоді навколо них, так би мовити — в „повітрі". Не кажучи вже про офіційний культ революції, від якої тоді навіть починали рахувати роки, як від народження Христа, цей культ піднесено було тоді особливо яскраво в тій літературі, що вже зі школи була тоді єдиною духовою стравою цього покоління. Це тоді „замість сонетів і октав" писав Тичина гімни святим революції, і самій св'ятій матері-революції побожно молився в своїх „досвітніх симфоніях" Микола Хвильовий. Це тоді першим віршиком, який вчили діти на пам'ять, ще не вміючи читати, був вірш Тичини — „На майдані, коло церкви — революція іде", а першим цікавим читанням, яке читали дітям в клясі, була „Легенда" Хвильового про повстання Стеньку-юнака, де рефреном були слова: „Революція, революція, революція..." І це саме було в перших шкільних читанках з творами про революцію Валеріяна Поліщука, Володимира Сосюри й інших. І це було те, що найбільше діяло на серця молоді, яка тільки вступала в життя.

І це був культ „Жовтня". Під цією назвою виступав тоді для неї увесь зміст Великої Революції. Зрештою, в ті часи, коли большевики справді, уступаючи тактично стихії української національної демократичної революції, змушені були здійснювати дуже багато завдань якраз цієї революції, завдяки чому саме й пішло так багато діячів і прихильників цієї революції на працю до большевиків, під символічною назвою „Жовтня" одверто й офіційно проповідували свої революційні мрії навіть і противники „Жовтня", що знали цей „Жовтень" таким, яким він був реально. Покоління ж народжених бурею не знало реального „Жовтня". Воно знало його тільки як символ і воно щиро увірувало в нього.

І треба сказати, що для цієї його віри „Жовтень" тоді існував і в реальності таки зовсім міцний ґрунт. Адже тоді, в золотий час свого тріюмфу по закінченні громадянської війни і на початку відбудови, з переходом большевиків на нову економічну політику (т. зв. НЕП) і нову національну політику (т. зв. українізацію), „Жовтень" по суті не був „Жовтнем", настільки зміст його практики був виповнений змістом програми якраз тих сил, що в революції большевизмові на Україні протистояли.

„Большевики вкрали нашу програму і тепер її здійснюють" — говорили й писали тоді есери, тобто — ті, що задавали тон в українській національній демократичній революції 1917-18 рр. І це було не далеко від правди. Але большевики, власне, крали і здійснювали тоді, так би мовити — мимохідь, по дорозі, програму самої цієї революції. Звичайно, тільки до часу, в порядку, мовляв Ленін „відступу для наступу", большевики приховали свою дійсну програму, яка потім, пізніше вилізла для всіх, так би мовити „боком". Але поки що всі мали підстави вважати такий „Жовтень", яким він виявився, дійсно таки здійсненням своїх революційних мрій: селянин дістав поміщицьку землю, робітник позбувся капіталістичного визиску й безправства; політично „радянська" влада мала тоді характер своєрідної робітничо-селянської трудової демократії за принципом — „хто був нічим, той став усім"; запанував загальний достаток і добробут, всі нації стали рівні, Україна воскресла з небуття. Українізація піднесла престиж українства на небувалу ще височінь, сформлялась дійсно українська, хоч і радянська, державність, буйно росла, як після весняного дощу, українська, і навіть не радянська, культура. Все це вселяло в серця всіх, навіть і вчорашніх ворогів „Жовтня", великі надії і викликало загальне піднесення.

Отже — тоді не тільки не існувало ніякого дисонансу з пануючим серед покоління народжених бурею революційно-романтично-ідеалістичним культом цієї революції, а навпаки — все навколо тільки сприяло зміцненню цього культу. Але, звичайно, воно не знало й не помічало того, що під зовнішньою формою культу „Жовтня", так би мовити — під псевдонімом „Жовтня" воно, по суті, плекало в собі культ ідеалів Великої Національної Демократичної Революції, здійснюваних тактично відступаючим перед її стихійною силою большевизмом.

3. Схема: „революція-контрреволюція"

Знаючи все це, ми можемо собі уявити, як легко, використовуючи цей культ революції під псевдонімом „Жовтня", вдалося большевикам з дитинства виховати в цього покоління безумовну орієнтацію на нього, як на носія революції, і органічну відразу до всього, що проти

нього, як втілення контрреволюції. Власне в спритній грі на протиставленні — „революція-контреволюція“ й полягав увесь успіх тодішнього советського виховання цієї молоді. Прийшовши до школи і прочитавши вже перші слова букваря, які звучали буквально так: „Були пани. Були раби. Прийшла революція. Не стало панів. Не стало рабів. Тепер усі ми вільні“ — діти звичайно ж не могли не повірити їм также щиро, як і їхні батьки колись щиро повірили в слова про те, що „Була тьма. І сказав Бог: да буде світ. І став світ“. Так само зовсім просто і самозрозуміло вклалося дитяче мислення людей цього покоління в схему офіційного шкільного виховання, в якій поняття „добро“ і „зло“, „праведність“ і „гріх“ означалися словами „революція“ і „контрреволюція“. Революція—певсе, що позитивне, контрреволюція —це все, що негативне. Біле і чорне, чи то пак — за советською символікою кольорів — червоне і біле, чи якесь ще інше.

Проте за цією схемою в ті часи ще не стояв, як пізніше, сам лише тільки казьонний примітивізм. У ті часи це й офіційна большевицька інтерпретація змісту поняття „революція“ була в основній своїй частині відповідна властивому сенсові революції. Комуністична ідея була тоді ще виразом дійсно найбільш революційних, найбільш радикальних і найбільш універсальних елементів складного плетива тієї революційної доби. Абстрагуємось від її може найбільш фатальної помилковости. Марксова універсалістична теорія перебудови пролетаріятом усього людського життя в світі на засадах соціяльної справедливости виступала тоді ще в своєму первинно-очистому, сказати б — релігійно-фанатичному, не спотвореному і не заплямованому злочинною практикою, виді. В такому ж виді вона була вповні співзвучна тому високому гуманізмові, який, мабуть, найбільше творив собою основу патосу революції, і крізь який, власне, й сприймались тоді більшістю всі її ідеали.

І коли з азбукою цієї теорії, з т. зв. „азбукою комунізму“, як з наукою, що заступила тоді в школі закон Божий, познайомилося це покоління вже з перших кроків свого навчання, то її підкупно-проста мудрість полонила його так же глибоко, як його батьків полонила мудрість евангелія. Схема вселюдської історії, що за цією наукою набула вигляду історії безперервних революцій гноблених і упосліджених клясів людства, найвищим розвитковим щаблем якої стала пролетарська „Жовтнева революція“, яка нарешті знищила останню форму гноблення і упослідження — капіталізм, започаткувавши нову добу людського співжиття без ніякого гноблення й упослідження, добу соціялізму, — ця схема, звичайно, не могла не полонити молоді душі своєю гуманістичною мораллю, по суті — мораллю леґенди про вічну боротьбу правди з кривдою і неминучу перемогу правди. А головне — ця наука була одночасно надзвичайно активістична, поривавча до революційної боротьби за правду. І як таку її сприймала з захопленням, як завжди — позна великих шляхетних поривів і спрагла великих і кожче революційних діл, молодь.

II. В обіймах войовничої молодости.

1. Молодь молодої „держави молоді.“

Власне оця психологічна співзвучність природнім революційним поривам молоді тієї революційної ідеї й теорії, яка стала офіційною шкільною наукою нової і теж молодої, щойно народженої в революції, большевицької держави, відразу ж якось психологічно поєднала з цією державою і її політичним та виховним курсом молодь покоління народжених бурею революції. Хто знає психологію молодости, той не буде заперечувати, що вона по своїй природі є завжди бунтуюча проти всього старого, всього звичного й звичайного, всього буденного і всього вузького. Вона завжди ненавидить слово „назад“ і закохана в слово „вперед“ ненавидить „вчора“ і закохана в „завтра“. Вона завжди байдужа до розумного реалізму й консерватизму та охоплена безумом романтизму і революційности. Вона завжди схильна безоглядно заперечувати традиції і святощі батьків, відкидати їх науку і шукати нових богів. Вона взагалі в суті своїй войовничо протиставна супроти своїх батьків і їх науки, аж до богохульства. Вона одержима місією реформаторства, місією новотворення. Тому вона крайньо радикальна. Тому вона завжди руїнницька по відношенню до пануючих устроїв життя і завжди небезпечна для урядів держав і для самих держав, у яких саме й персоніфікується для неї стримуючий її революційний радикалізм консерватизм батьків, персоніфікується все старе і набридле.

І ось якраз усі ці риси молодости не тільки не заперечувала в той час, а навпаки — саме на них себе оперла офіційна політика новопосталої в революції большевицької держави і її система виховання молоді. Не можна було уявити собі чогось більш революційно-бунтуючого проти всього старого, проти всього досі звичного й звичайного, проти чого завжди бунтується молодість, як власне офіційний тодішній політичний і виховний курс большевицької держави. Не можна було уявити собі ще більшої закоханости в словах „вперед“ і „завтра“ в протиставленні до „назад“ і „вчора“, як це було в носіїв большевицької ідеї революції і в офіційній тоді науці большевицької держави. Не було більшого заперечення традицій і консерватизму, більшого заперечення старих та навіть взагалі богів,більшого презирства до розумного реалізму батьків, як це було саме в офіційному тодішньому курсі большевицької революційної політики, безумноромантичної в часи своєї революційної молодости, духом якої вона наповнювала всю свою систему виховання.

Влада цієї держави була тоді власне молодою, молодечо войовничою, і ця войовничість була спрямована якраз проти батьків. Ця влада виступала тоді в ролі носія найбільш реформаторської ідеї і теорії, як втілення місії новотворення. Вона була найбільш крайньо радикальна. І вона була найбільш руїнницька по відношенню до ВСІХ пануючих в світі взагалі устоїв життя, небезпечна для цілого існуючого в усьому світі стану речей, що в образі капіталізму персоніфікував для цієї молодої держави все старе, що мусить бути революційно змінене.

Отже — все було навпаки в біографії молоді цього революційного покоління в порівнянні з біографією кожної іншої молоді. На зорі своїх кипучих молодечих шукань вона знайшла в особі молодої, такого ж віку як вона сама, большевицької держави і її офіційної науки не об'єкт для свого революційного заперечення вчорашнього дня старого світу в ім'я завтрашнього нового, а якраз силу, надихаючу її до заперечення старого, яким було для неї все, тільки не ця молода держава. Ця молодь не мала і не могла мати ніякого надхнення руйнувати цю державу і відкидати її науку, бо ця держава сама була тоді найбільшим і найзавзятішим руїнником. Не було й не могло бути тоді таких гасел, які б своєю революційністю і радикалізмом могли б більше заімпонувати цій молоді, ніж гасла, які були тоді офіційними догмами.

А головне, що якраз офіційний урядовий курс тодішньої політики був саме розрахований на молодь, як головну опору нової влади.Ця влада найліпше розуміла революційну силу молодости і зовсім свідомо робила все можливе, щоб якнайбільше ототожнити себе з молоддю, підкреслюючи свою власну молодість, виставляючи себе в образі влади молоді, в державі молоді. Самі носії тодішньої влади, будучи людьми старшими, вдавали з себе молодих, підроблялися під молодь, бо така була тоді мода, а багато серед них було і людей дійсно молодих. Це був час, коли і в свідомості влади і в свідомості всього тодішнього суспільства все, що старше, було меншевартісним і взагалі сумнівним з точки зору обов'язуючої всіх революційности щодо старого світу, до якого старші могли ще мати якийсь сантимент, отже — міг це бути елемент, так би мовити — евентуально контрреволюційний. Навпаки— героєм часу був безвусий молодик-революціонер, якого ніщо не в'яже з старим. В уяві ж старших, зокрема — в уяві дійсно контрреволюційно, тобто — в користь дореволюційних порядків, настроєних людей, все, що молод-

ше, було безсумнівно червоне, большевицьке, в усякому разі таке, від якого навіть власні їхні батьки повинні були ховати свої контрреволюційні погляди. І треба сказати, що в основному таке взаєморозуміння старших і молодших тоді в основному відповідало дійсному станові речей.

2. Комсомол в ролі „влади молоді"

Ставка на молодь молодої большевицької держави, що проголосила себе державою молоді, в ті часи була не тільки декляративною, але й фактичною. Це була перша в світі держава, де молодь мала такий великий вплив на політику і де державна влада так підкреслено фаворизувала політикуючу молодь. Цю молодь вона мала в своїх руках через наймасовішу в світі державно-політичну організацію — комсомол. Але через цю організацію тоді великою мірою мала й ця молодь у своїх руках державу.

Комсомол не був тоді ще тільки виховною організацією. Він був тоді також одною з головніших керівних ланок організації нового пореволюційного життя в країні. Він мав право і навіть обов'язок втручатися до всіх державних і партійних справ і всі повинні були респектувати його нарівні з партією. Це була тоді, власне, молода комуністична партія, паралельна з павізною комуністичною партією дорослих. Саме ж тому, що молодеча і масова, вона була дослівно в авангарді всіх починань нової влади. В сільських же напр. місцевостях, де партія не мала поважної місцевої сітки, комсомол був одночасно владою, буквально — владою молоді.

Звичайно, молодь покоління, про яке ми тут говоримо, ще не належала до комсомолу цього періоду, коли він був владою молоді. Тоді ця молодь була ще тільки біля комсомолу, в т. зв. спочатку спартаківських, а пізніше — піонерських шкільних організаціях, керованих комсомолом, який виковував із них свої кадри. Але пізі атмосфера всього шкільного навчання, виховання і побуту була комсомольською. Це була атмосфера керованого і унапрямлюваного комсомолом, тобто партією і державою, політикування молоді, її втручання в справи старших і при тому — її заперечення і демонстративного ігнорування старших, зокрема — власних батьків, бути не залежним від яких учив комсомол. Це була, власне, атмосфера інспірованої і організованої партією і державою війни дітей проти батьків.

3. Війна дітей проти батьків в союзі дітей з владою

Як відомо, проблема батьків і дітей є головною проблемою в біографії молоді кожного покоління. Але в біографії цього покоління ця проблема мала особливий, тільки їй властивий характер. Особливість ця полягала передусім у факті союзу влади й дітей проти батьків, відмінно від протилежного стану в усіх існуючих досі конфліктах батьків і дітей. В цьому природньому в часи всяких великих суспільних змін конфлікті цей союз молоді з молодою владою був також, зрештою, природній. Бо, як ми вже зазначали, влада була руїнником устоїв старого світу, з якого вийшли батьки, і в цьому руїнництві вона була співзвучна з руїнницьким динамізмом молоді.

В своєму тодішньому стані щойно по народженні в революції ця влада була втіленням революційного романтизму й ідеалізму прагнучої вперед молоді, тоді як старші, батьки, навіть і ті, що самі цю революцію робили, схильні були дивитись на неї і на її висліди більш тверезо-реалістично і були, чи могли бути, джерелом її критики через зіставлення з станом дореволюційним. Звичайно ж старше, дореволюційне покоління не могло бути беззастережно й фантастично віддане новому тільки тому, що воно нове, як це може робити молодь. Двоподіл усього на революцію і контрреволюцію, такий самозрозумілий і безсумнівний для молоді, що зросла в час і після революції, звичайно не міг бути таким же й для старших. І, звичайно, владі, цілком зрозуміло, потрібно було сугерувати молоді відчуття своєї революційної виключности, більшевартісности в порівнянні з дореволюційним, отже — евентуально контрреволюційним, поколінням батьків.

Зрештою, головний фронт інспірованої і підтримуваної владою війни дітей з батьками проходив якраз у тих соціяльних середовищах, які найбільшою мірою були зв'язані з тим старим світом, який заперечувала нова влада. Це значить — серед заможнішого селянства і консервативнішої інтелігенції. Тут, власне, розгортаючи боротьбу із старими традиціями і підготовляючи в майбутньому удар по самих звичних серед них устоях приватновласницького життя, ця влада дуже ефектно використовувала природній психологічний конфлікт батьків і дітей, дуже влучно граючи на природніх настроях заперечення дітьми батьківського консерватизму і на протиставленні революції і контрреволюції. І треба сказати, що діти батьків, наставлених ПРОТИ нового пореволюційного ладу, дуже часто в ті часи з ентузіязмом відрікалися своїх батьків і віддавали себе комсомолові. Такі ситуації були тоді основною темою головних творів пореволюційної советської літератури. В житті ж комсомолу на селі це було навіть провідним явищем.

В цьому, власне, полягав дух тодішнього часу. Дух молодечого, романтично ідеалістичного періоду революції, втіленої в молодій державі. Противники ж її із своєю реалістичною, часто навіть очевидно слушною в очах і самої цієї молоді критикою нового ладу, не мали за собою для неї чару тих гасел і того розмаху й атракційної сили, що нова влада і її наука. Це була для неї тоді не революція, а контрреволюція, не „вперед", а „назад", не „завтра", а „вчора". Саме оце протиставлення революції і контрреволюції визначало тоді собою цілу лінію життєвої поведінки молоді цього покоління, в свідомості якого вартість усіх явищ оцінювалась передусім з точки зору — революційне воно, чи контрреволюційне?..

(Продовження в наступному числі)

Щоб успішно перебудувати тоталітарне суспільство на демократичних засадах, треба на тих засадах насамперед перебудувати людські душі, а найперше душі молоді, якій належить майбутнє. Здійснити це можна тільки при допомозі вільного слова, вільної демократичної преси.

Зміцнюймо ж і розбудовуймо демократичну пресу, як знаряддя боротьби за нашу свободу й за краще майбутнє.

Ігноруймо отруйну пресу фашистівської й комуністичної реакції, пресу політичного та духового мракобісся.

Іван САГАЙДА

Власність і праця

Прудон сказав, що власність — це крадіжка. Але цей вислів, як глибоко в нього вдуматися, є тільки блискучим парадоксом у стилі французьких любителів тонко перчених словесних страв.

Розглянемо кілька простих прикладів.

1. **Вода в річці** Чия це власність? Нічия. Але якщо я наберу з річки відро води, то ця вода стає моєю власністю, якою я можу цілком розпоряджатися, цебто або спожити її (на пиття, на миття, на поливку рослин тощо), або подарувати її комусь іншому, чи навіть продати.

Внаслідок чого вода у відрі стала моєю власністю? Внаслідок того, що для перетворення води в річці (**річ у природі**) у воду в відрі (**власність**) я витратив певну кількість **праці** (ішов до річки, набрав води, приніс до дому).

2. **Гриби та ягоди в лісі** є нічиєю взасністю, **річчю в природі**, доки я їх не збиру, тобто не витрачу певної кількости **праці** (ходіння нахиляння, зривання, носіння в кошику).

3. **Дика качка на болоті** стає **власністю** мисливця лише після того, як він витратить **працю** на знайдення її, піймання чи застрелення, на доставання з води і на пристаглення на сушу.

У всіх цих трьох прикладах ми помічаємо, що певна **річ у природі** (нічия власність або невласність) **стає власністю лише після того, як до неї буде прикладено певну кількість праці.** Ми бачимо тут щось подібне до хемічного процесу, за якого мусить бути витрачена певна кількість тепла (теплової енергії), щоб перетворити одну хемічну речовину в іншу. У наших трьох прикладах перетворення „речі в природі" у „власність" ролю тепла в хемічних процесах відограє праця. Ми могли б, отже, написати щось на взір **формули нашого перетворення речі в природі на власність**. Ця формула виглядала б так:

(I) Річ у природі + праця = власність

(Застерігаємо лише, що ця формула не буде суворо математичною, хоч тут і вживається математичних знаків, бо з нею не можна оперувати цілком, як з математичним рівнянням типу а додати б дорівнює с. Хоч с тут завжди дорівнюватиме а додати в чи в додати а (що все рівно), але ми неможемо практично надати їй вигляду а дорівнює с відняти в ні вигляду в дорівнює с відняти а. Та нам тут ходить не про алгебричні взаємини між величинами, а про те, щоб вірно передати нашу думку в якнайстислішій формі.)

Розгляньмо цю формулу. „Річ у природі" входить у поняття „власність" у заміненому чи не в заміненому вигляді?

Хоч ягоди чи гриби уже зірвані, отже не можуть далі „жити", так само, як і застрелена качка вже не та жива качка, якою вона була на болоті, цебто: речі в природі, перетворюючись у власність, можуть змінити свою якість (хоч це і не обов'язково, бо напр., качка може бути піймана живою, гриби можна вирізати разом з грунтом, отже зовсім не „вбивати" їх), але **вагою**, тобто **кількістю матерії** ні гриб, ні ягода, ні качка, ні вода **не змінені.**

Тому в нашій формулі **„річ у природі" цілком без кількісних змін входить у поняття "власність".**

Це означає, що між окремими компонентами нашої формули **не існує аритметичної залежности.** „Праця" додана до „речі в природі", надає, отже, **кількісно не зміненій** „речі в природі" зовсім нового вигляду „власности".

Колись, на первісному щаблі життя людства, за примітивного суспільства, формула наша могла була б бути очевидно вірна. Бо тоді кожна людина мусіла **сама** витрачати працю на здобування у свою власність (для власного споживання) „речей у природі".

Для первісного суспільства повна (розгорнута) формула власности засадничо виглядала б так:

(II) Нічия річ у природі + моя праця = моя власність

(Зазначмо мимохідь, що формула (II) є водночас формулою одного з **найдавніших** положень Людської Моралі. Її неможна не відчувати, як формулу Абсолютної Справедливости, щр загально-зрозуміло може бути викладена так:

«Зроблене (зароблене) працею моїх рук належить мені».

Або:

«Що зробив (заробив), те—моє»

Або:

«Це моє, бо я це сам особисто зробив (заробив)»,

Сучасні поборювачі й ревізувачі Людської Моралі з марксистського табору не визнають цього, одного з найдавніших її постулятів, і вважають, що наслідками праці даної людини (робітника, колгоспника) може розпоряджатися інша людина (урядовець). Виступаючи проти **несправедливого** (як вони самі кажуть) привласнювиння капіталістом „додаткової вартости" (частини праці роб тника), натомість запроваджують вони цілком суперечне з Людською Мораллю **право цілковитого привласнення плодів праці людини державою.**

В цім полягає суть большевицької „моралі". В цім полягає суть усякого тоталітарного ставлення до власности, якщо вбачати в ній плід особистої праці людини. Таку „мораль" ніде й ніколи ні один здоровий народ, ні одна нормальна людина не може вважати за щось інше, як тільки за кричущу **несправедливість**, за **злочин**, за **„мораль" грабіжника, ґвалтівника, насильника.**

I горе тому народові, який погодився б з такою „мораллю"! Прийняти її, визнати її можуть лише раби, а не вільні люди, та й то лише раби з рабською психікою. А потрібна вона лише рабовласникам, а не кому іншому.

Наші приклади очевидно вірні для примітивного суспільства. З тією лише поправкою, що первісна людина, не може існувати поза своїм родом табуном ще більше, ніж сучасна людина не може існувати поза суспільством.

Суспільство первісної людини обмежене тим родом-табуном, до якого вона належить. Але цей первісний рід (табун) становить не що інше, як первісну родину, в якій усе, здобуте працею окремих членів, мусить бути спожите всіма членами роду (як і в сучасній родині), до якого належать не працездатні діти й старі (докладно про власність у первісному суспільстві див. у відповідному розділі). Тому наша формула для первісного суспільства має фактично такий вигляд:

(IIa) Річ у природі + наша праця = наша власність

Однак це нічого не міняє в ході нашої думки і в суті нашої формули.

Як же буде з нашими прикладами за сучасного нам високорозвиненого суспільства?

Вода з річки' гриби чи ягоди з лісу, качка з болота — все це може стати (і дійсно найчастіше стає) моєю (або, що все одно, **нашою родинною**) власністю, хоч я (чи моя родина) й **не витрачали праці на їх здобування.**

Запитаймо ж тепер себе; чи можуть ці „речі в природі" (вода, гриби, ягоди, дика качка) стати власністю (будь-чиєю) без витрати праці (будь-кого).

Ясно, що ні. Хтось **мусить** витратити свою працю на перетворення „речей у природі" на „власність". Таким чином наша (I) формула цілком вірна.

Як же може стати **моєю** власністю вода з річки, гриб і ягоди з лісу, качка з болота — без витрати **на те моєї** праці?

Отже, чи можлива така формула:

(III) Нічия річ у природі + чужа праця моя власність

Вдумаймось і нам стане ясно, що таке було б можливе лише в тому разі, коли б я **чужу власніст присвоїв** потайки чи явним гвалтом, цебто а) через крадіжку, б) через грабунок, в) примусивши когось працювати на мене (давнє рабство, сучасний визиск).

Здавалося б, що з точки зору **справедливости** між усіма згаданими способами привласнювання чужої власности мусів би існувати знак рівняння, тобто всі вони повинні б уважатися за однаково негідні і вся людська мораль мусіла б осуджувати так само, як і крадіжку чи грабунок.

А проте стара людська мораль засуджує крадіжку (біблійна заповідь „Не укради!") і, очевидно, дорівнює її до грабунку, але ж визиск, хоч і викликає обурення (яке вже само по собі становить моральне надбання останніх сторічь), але воно не дорівнює моральному осудові за крадіж чи грабунок. Коротко кажучи, ще й досі визиск не вважається загально за таку ж ганебну річ, як крадіж чи грабунок. На нашу думку, — це наслідок довгих віків рабської системи праці і це свідчить, що людство ще не цілком вийшло зі стану рабської (чи рабовласницької) психіки.

Ми відкидаємо в нашому почутті справидливого й морального всі способи привласнювання чужої власности, яка повстає в наслідок особистої праці її природнього власника (трудової власности). (Вийняток з цього „ми" можуть становити хіба тільки крайні прихильники „нової" матеріялістичної моралі). Як же, одначе, можемо ми дістати веду у власність, не носивши її з річки, споживати гриби, лісові ягоди й м'ясо диких качок, не витративши праці на їх здобування? Адже ми фактично маємо змогу все це споживати, не вдаючись до крадіжки, грабунку чи визиску.

Ми досягаємо цього двома способами:

а) витрачаємо працю на обернення у власність інших „речей у природі" і обмінюємося предметами власности (**товарний обмін**), або

б) віддамо свою працю взагалі взамін за готову власність.

Зазначаємо собі, що в сучасному диференційованому суспільстві існує висока спеціялізація і розподіл праці. І коли б людство не винайшло досконалого й зручного **матеріяльного еквіваленту праці — грошей** — то ми б мусіли, бажаючи лишитися чесними й моральними, або (самі собі здобувати воду, гриби, ягоди і диких качок (первісне здобування), отже мусіли б відмовитися від усякої спеціялізації й розподілу праці в суспільстві, що унеможливило б усякий розвиток чи поступ суспільства і тримало б його стало на первісному щаблі, або 2) вдаватися тільки до **товарного обміну**, що є вищим за попередній, але ще далеко не досконалим способом, який дозволяє певну, але ще далеку до розвинутости спеціялізацію й розподіл праці в суспільстві.

Винайдення грошей, а далі розвиток техніки й цивілізації, дозволили людству дійти до сучасної високорозвиненої форми суспільства, в якому **первісне здобування** становить звичайно лише початкову стадію виробничого процесу (тобто, відповідно до нашої лінії міркувань, **процесу перетворення „речі в природі" у докінчену, готову до споживання чи використання „власність"**,) а **товарний обмін** відчувається, як дуже примітивний спосіб розподілу продукції (готової до споживання чи використання власности) і трапляється майже виключно лише за великих суспільних потрясень, революцій, переворотів, гвалтовних змін влади, під час війни чи капітуляції тощо, словом, — коли порушується нормальне економічне життя суспільсва. Натомісць у сучасному суспільсеві нормальним способом розподілу продукції є **торгівля**, тобто **купівля і продаж власности за гроші**.

Ідеально міркуючи, **гроші становлять матеріялізований і зручний для вжитку еквівалент праці**. Коли ми платимо **грошима** за ягоди, гриби тощо, словом, за все, що нам потрібне, то ми платимо, в дійсності (ідеально кажучи), **працею**, виконаною нами в іншій якійсь ділянці сучасної складної економіки.

Таким чином легко побачити, що (III) формула можлива тільки як **формула власности за рабовласницького ладу**, коли власність (воду, гриби, ягоди, качку і все, що нам потрібне) здобуває для мене своєю працею інша людина, примушена працювати на мене, — раб. Отже, оскільки люди відчувають **свободу**, як найвище добро, а **рабство**, як найтяжче лихо, ця (III) формула відчувається, як формула якнайбільшої несправедливости. Її треба вважати цілком, як формулу неморальности і злочину, бо **рабство** в суті своїй є гвалтовним привласнюванням чужої праці, тобто нічим не відрізняється від грабунку.

Щодо **визиску**, то суть його полягає в **присвоєнні частини чужої праці**, що не становить засадничої відмінности від рабства і є не менш неморальним і злочинним явищем.

У наших прикладах ми брали для наочности дуже прості речі. Але якщо ми візьмемо яку завгодно річ з того, що нам потрібне для життя (одяг, взуття, харчі, помешкання, приладдя тощо), то, поміркувавши, побачимо, як кожна така річ повстає з простих „речей у природі", які, через додавання до них праці, після початкового здобування, стають **сировиною**, а далі, поступово, **напівфабрикатом** і, нарешті, — **готовим продуктом**. Ряд перетворень від „речі в природі" до „готового продукту" може бути більше чи менше складний, але всі такі перетворення відбуваються через застосовання **праці** цілого ряду людей, які свою **працю обмінюють (продають) за гроші**.

Я можу не брати участи у виготовлюванні певного продукту (даймо черевиків). але, щоб дістати у власність даний готовий продукт (черевики), я мушу витратити свою працю на перетворення якоїсь іншої „речі в природі" в сировину, або на перетворення сировини в напівфабрикат, чи півфабрикату в готовий продукт. За цю працю я дістану гроші (продам свою працю за гроші), а ті гроші (матеріяльний еквівалент моєї праці) я обміняю за потрібний мені готовий продукт (у нашому прикладі черевики), тобто куплю їх. Таким чином, **купівля готового продукту за гроші**, ідеально кажучи, становить не що інше, як **обмін своєї праці за чужу готову власність**. (див вище пункт б).

В сучасному склдному суспільстві ми маємо досить прикладів, коли люди живуть з праці. яка не має прямого відношення до згаданого перетворення „речей у природі" в готовий продукт. — „готову влесність". Одначе, якщо праця цих людей не витворює матеріяльних речей, то розвиває й поширює знання (вчені. працівники освіти), охороняє здоров'я членів суспільства чи корисних тварин і поборює хвороби (медико-санітарні працівники), творить мистецтво (для життя сучасного суспільсва письменники й мистці всіх галузей потрібні не менше, як і шевці, будівнчі, хлібороби тощо), охороняє безпеку нації і спокій та лад у суспільстві (військо, поліція, суд), працює для організації суспільства (законодавчий і виконавчий адміністративний апарат), працює в галузі розподілу готових виробів та сировини (працівники торгівлі і транспорту), для задоволення релігійно-духовних потреб членів суспільства (духівництво) тощо.

В той час, як без виробників готової власности — речей першої потреби (харчів, одягу, взуття, жител, приладь тощо) — тобто без праці селян, робітників, ремісників неможливе ніяке життя, — без праці вищепереліченних **непродуктивних груп** неможливе життя сучасного високорозвиненого суспільства.

Звідси стає ясно, що в сучасному складному суспільстві кожен виробник речей першої потреби, тобто селянин, робітник, ремісник, мусить якусь частку своєї праці (видпродукованої власности) віддати на потреби організованого життя суспільства, тобто обміняти частку своєї **трудової власности** за порядок, спокій, безпеку, організованість, речі нематеріяльні, але відчутні для кожного члена суспільства, тобто за працю тих, хто підтримує той спокій, порядок, безпеку, організованість. Також кожному виробникові доводиться оплачувати в цей самий спосіб працю апарату розподілу і обміну готових продуктів (працівників торгівлі). Сучасна культурна людина (а нею в наш час є. чи можуть і мусять бути всі члени суспільства), не може обійтися без набування речей мистецької творчости, без користання з мистецтва.

Тому й праця членів кожної непродуктивної групи (у вигляді зароблених грошей) є нормально обмінювана на речі першої потреби, вироблені продуцентами речей першої потреби — селянами, робітниками, ремісниками.

В нормальному вільному (без диктатури) суспільстві саме життя урівноважує кількість членів кожної групи. Само собою зрозуміло, що нормального часу в нормальному суспільстві кількість членів продуктивних груп у багато разів перевищує кількість членів суспільства, належних до груп непродуктивних).

Отже в сучасному суспільстві, коли б воно було організоване на трудових засадах, тобто на засадах повної справедливости, **кожна річ могла б стати моєю власністю лише в обмін за мою працю**. Можливо, що колись, наступних віків. суспільство саме й буде організоване на трудових засадах. Ми не відкидаємо цієї можливості, бачивши, як поступово, найорганізованіші з сучасних суспільств, волею чи неволею, дедалі більше на-

ближаються до характеру **трудового суспільства**, дедалі більше відходять від рабовласницьких і рабських звичаїв.

Наша уява про справедливість, право і доброчинність вимагає, **щоб власність була здобута чесно** цеб те **через працю** (однаково, чи через безпосередню працю над даною власністю, чи через купування за зароблені гроші). Наше сумління підказує нам, що **право на власність мусить виходити з праці**.

Ось у цім і полягає **засада трудової власности**. (Не в кількості, а в якості тут суть. Ми згадуємо про це, бо часом у нашій уяві несвідомо трудова власність асоціюється з карликуватими дрібними підприємствами середняка селянина чи дрібного ремісника, хч це зовсім хибно).

Щоб надати формулі (III) вигляду справедливої формули, **чужа праця** мусить бути відшкодована **моєю працею** або моїми грішми, як еквівалентом моєї праці.

Видозміною формули (III) буде формула:

(IУ) Нічия річ у природі + моя праця = чужа власність(?)

Несправедливість її очевидна. За мою працю мусить бути мені заплачено чужими грішми, тоді я згоджуся на визнання здобутого моєю працею продукту за чужу власність.

Чи є отже, власність крадіжкою?

Відповідаємо: може бути, але не є нею засадничо. Власність є крадіжкою, або, краще сказати, грабунком лише в рабовласницькому суспільстві. Що далі сучасне суспільство віддаляється від рабовласницьких метод привласнювання чужої праці, тобто що більше воно наближається до майбутнього трудового суспільства, то менше власність стає грабунком (крадіжкою). А щоб власність не була грабунком (крадіжкою) ні за яких умов, то вона мусить бути трудовою.

В сучасному диктаторському большевицькому суспільстві місце колишнього рабовласника чи капіталістичного визискувача посіла держава, а власне, при ближчому розгляді, непродуктивна кляса партійної чи колопартійної совєтської бюрократії. Оскільки їй належить вся влада, то грабунок власности, практикований нею, є майже необмежений. Такий же необмежений грабунок власности неминучий за всіх пропонованих соціялістами форм „усуспільнення“, тобто передачі власности в посідання держави, а фактично завжди і неминуче під керування створеної державою бюрократичної організації. Для широкої публіки це називається передати власність „трудовому народові“ (як у большевиків) або „суверенному народові“ (як уодного з ідеологів наших новоеміґрантських марксистів]. У нормальному вільному (без диктатури) суспільстві в капіталістичних країнах грабунок власности в формі визиску привласнення капіталістом частини плодів праці робітника (т. зв. за Марксом „додаткової вартости“), але він обмежується законом і на сторожі прав робітника пильно стоять професійні спілки. Як можна довести статистичними даними цей визиск дедалі стає менший (робітнича платня за 1 робочу годину в США за останні 90 років зросла пересічно в 4 рази і за той же період кількість робочих годин на тиждень зменшилась від 70 до 40 годин).

В майбутньому суспільстві, де, можна думати, всі трудящі стануть фактично власниками виробничого майна кожен свого підприємства, грабунок власности не може мати місця, бо відсутня буде кляса власників „знарядь виробництва“, що її інтереси антагоністичні (суперечні) з інтересами кляси пролетарів (робітників без власности на „знаряддя виробництва“).

Досягши майбутнього трудового суспільства, людство вступить у справедливий вік, коли власність повернеться до формули (II), коли, не зважаючи на всю складність сучасного чи майбутнього суспільства, власність буде цілком відповідна до цієї такої простої і нескладної формули (II).

Тому вірно буде сказати, що, **в ідеальному розумінні, власність є праця**.

Якщо ж у нашому сучасному суспільстві власність не завжди буває працею, а часом буває й, у більшій чи меншій, мірі, грабунком (крадіжкою), то це залежить від недосконалости нашого сучасного суспільного ладу.

Коли власність стане тільки працею, тоді настане майбутній справедливий і прогресивний трудовий лад.

Ми бачимо з багатьох ознак, про які не місце тут писати, низку причин, що змушують людство хоч і поволі, але невхильно, наближатися до майбутнього трудового ладу.

1945 — 1947 на чужині.

З листів до редакції „НП“

Вельмишановний Пане Редакторе!

Цією дорогою, тобто користаючись сторінками Вашого журналу, хочу поставити від імени багатьох ваших прихильників, одно запитання до Центрального Комітету Української Революційно-Демократичної Партії в одній дуже важливій справі. А саме — йдеться про одно вияснення позиції УРДП в робітничому питанні. Як революційна партія, якою є УРДП, що поставила своїм завданням боротьбу з большевизмом насамперед шляхом революційного повалення існуючої тоталітарної системи і що є виразником революційних прагнень українського трудового народу, — як вона уловлює інтереси і прагнення складової частини того народу, а саме українського **робітництва** і в яких конкретних революційних, мобілізуючих гаслах ті інтереси відображає.

Конкретно кажучи, нас інтересує лиш один, але на нашу думку **найважливіший, момет**, а саме той, що є найважливішим, скажемо, в політиці сьогоднішнього профспілкового робітничого руху в Німеччині. Цей робітничий профспілковий рух в Німечині, що нині об'єднує вже понад 5,5 міліойнів робітників, основою основ своєї політики виставив гасло **співучасти робітництва в керуванні підприємствами нарівні з господарем**. Це є та нова й мобілізуюча теза, що надзвичайно активізує робітничий рух в Німеччині і що завдяки їй німецьке робітництво на наших очах надзвичайно швидко організовується в могутню суспільно-громадську й політичну силу.

Наскільки нам відомо, це ж саме гасло ЩЕ ШІСТЬ РОКІВ ТОМУ було покладено в основу основ програмових настанов УРДП в галузі робітничої політики на Україні. Цебто, уловлювання цих тенденцій розвитку робітничого руху мало місце ще задовго до зреалізування його в конкретних гаслах німецького профспілкового робітничого руху. І очевидно, ідеологи УРДП ставили це гасло, як одно з найбільш мобілізуючих українське робітництво, і взагалі робітництво СССР, на боротьбу проти большевицького державного капіталізму, як програмове гасло, що мусіло відіграти вирішальну ролю в протибольшевицькій СОЦІЯЛЬНІЙ, а відтак і національній, революції в СССР.

Ця теза, яка є вже сьогодні не теорією а конкретним політичним фактором в практиці, розвитку й боротьби німецького робітництва, нагадуємо, була поставлена в Програмі УРДП ще шість років тому, а саме — в першій соціяльно-політичній програмі, якою революційно-демократичний рух починався.

І ось тут приходить наше запитання до ЦК УРДП.

Чим пояснити, що у всіх пізніших ідеологічно-програмових публікаціях чільних людей з УРДП бракує акцентів на цім, виключної ваги, моменті робітничої політики УРДП.

Чи не означає це, що УРДП зреклась цієї тези, цієї основи-основ своєї програми в робітничім питанні під тиском нашої реакції зліва і зправа, – тобто під тиском т. зв. „майстренківщини“ з одного боку, та т. зв. „націоналістів“ і „монархістів“ з другого? Чи не означає це, що провідники УРДП спасували, затюкані нашою реакцією?

Я був би радий, коли б на це запитання було дано на сторінках „НП“ належне вияснення.

З пошаною — Ваш прихильник і читач — С. ПАВЛЕНКО.

Відповідь редакції В.Ш. п. С. Павленкові

В. Ш. Пане С. Павленко!

Хоч Ваше запитання й адресоване до ЦК УРДП, але суть його така, що редакція може відповісти сама.

Поперше, нас не можно затюкати, дорогий пане Павленко. Ми думаємо, що Ви мали нагоду за ці шість років в тому переконатися. Це виключене є взагалі.

А тепер до суті запитання:

Ви маєте цілковиту рацію, коли говорите, що те, що є основою основ сьогоднішнього політичного спрямування німецького робітничого профспілчанського руху, було поставлено на щит ще ШІСТЬ (ми скажемо точніше—

ВІСІМ!) років тому УРДП в питанні нашої робітничої політики. А сама — тезу про спів'участь робітництва в керуванні підприємствами. Це було поставлено чітко й виразно., очевидно виходячи з розуміння інтересів українського робітництва, його прагнень та революційних наставлень супроти існуючого (большевицького) стану речей, при якому інтереси робітництва не тільки не забезпечені, а ще більше затиснені; аніж будь де і будь коли. А головне! це було поставлено не після теоретичних розумувань, а після врахування живої дійсности на Україні і в цілім СССР, де робітництво пройшло шлях пореволюційного большевицького експерименту під шильдом т. зв. сталінського „соціялізму", що прибрав форм звичайного державного капіталізму. і стало в антагоністичні позиції супроти існуючого порядку речей. А ставши в антагоністичні позиції, робітництво одначе не шукає й не шукатиме виходу в реставрації минулого, лише в руйнуванні сучасного та перебудові системи на цілком інших засадах у майбутньому. І першою засадою, яку має бути покладено в основу перебудови і яка має відігравати величезну ролю революційного стимулу в боротьбі проти большевизму, має бути та засада, що її підносить тепер і німецьке робітництво — засада спів'участи робітництва в керуванні промисловістю. Очевидно, що спів'участь в керуванні промисловістю тягне логічно за собою й спів'участь в розподілі прибутків.

Це та основна засада, на яку має спіратися оновлений робітничий рух в Україні і на якій має бути перебудована вся промисловість після розвалу большевицької системи державного капіталізму. І це та засада, що нею має відрізнятися демократія в нашому розумінні від тоталітаризму, демократія будована на руїнах большевизму.

В кожнім разі сміємо думати, що українське робітництво нічим не гірше від робітництва німецького і в шуканні виходу з большевицької державнокапіталістичної каторги піде саме по тім шляху, на який стає й передове робітництво Европи, тобто німецьке робітництво, і який накреслювали й програмові постуляти нашої партії.

Цю основну засаду, як стрижень нашої політики в робітничому питанні, було накреслено в перших програмових матеріялах УРДП, і від них УРДП не відступила й на сьогоднішній день. Те що ідеологи й публіцисти УРДП не акцентують на цім моменті зовсім не означає відступлення чи здачі позицій тут під яким би то не було тиском. Не акцентується на цім моменті зайвий раз тільки тому, що в умовах еміґрації це питання не є актуальне.

З тексту листа видно, що Ви добре обізнані з ставленням т. зв. „майстренківщини" до цього основного пункту програмового наставлення УРДП в робітничому питанні. А раз так, то мусите знати, що одним з основних моментів розходження групи Майстренка з цілістю УРДП було саме це місце програми, в якому трактувалося про право українського робітництва на спів'участь у керівництві промисловістю та право на участь в розподілі прибутків.

Атакуючи це місце, група Майстренка закидала більшости тенденцію „розкладати робітництво", називаючи це „дрібнобуржуазним" підходом до справи, „спекуляцією на низьких дрібновласницьких інстинктах" і т. д. І тоді й тепер ми схильні були вважати таку поставу згаданої групи, як вияв примітивізму в політичному думанні цих людей, що так патетично були заявили себе соціялістами. Очевидно, що від тих, що стоять на позиціях крайнє лівих з повною інерцією раз засвоєного думання, інакшого ставлення до справи й не можно сподіватися.

Відхід групи Майстрена був доказом не їхньої перемоги в партії й її ідейно-політичних настановленнях, зокрема в робітничому питанні.

Так що згадана теза, як основний стрижень політики УРДП в робітничому питанні, зовсім не знята з порядку денного. Більше того, після проголошення аналогічної тези професійним робітничим рухом Німеччини, вона дістає могутнє підтвердження своєї доцільности й політичної правильности.

Лише в умовах підсовєтської України й цілого СССР в інтересах збільшення її атракційної (мобілізуючої) революційної сили, теза німецького робітничого руху мусить бути розгорнена до краю, й поставлена у всій повноті, як теза не тільки про спів'участь робітників у керівництві підприємствами, а й відповісти на те, що стоїть як логічне продовження цього вступу, а саме — про спів'участь робітників у розподілі прибутків. В цілому це й буде програма антибольшевицького робітничого руху, засада перебудови тоталітарної системи на новому справді демократичному принципі.

Так вона й була УРДП з самих початків поставлена.

Хроніка

*... В США представники Об'єднання Української Молоді (ОДУМ) взяли участь в Американському Конґресі Молоді.

*... 21. грудня 1950 р. в Канаді (Торонто) організовано Союз Українців Жертв Російсько-Комуністичного Терору (СУЖЕРО). До складу Керівництва увійшли: Підгайний С., Волиняк, Кислиця, Шелест і Сердюк

*... 30. грудня 1950 року в Німеччині відбулась 1-ша Крайова Конференція УРДП, Конференція обговорила низку актуальних питань, та обрала Крайове Керівництво.

*... Комендант УНҐ Т. Бульба-Боровець, відбув подорож до Англії. Після Англії, Т. Бульба відвідав також Францію.

*... В січні ц. р. відбулася Крайова Конференція в Канаді.

*... 3. вересня 1950 року в Нью-Йорку відбувся ІІ-ий з'їзд ДОБРУС'у перебіг з'їзду широко насвітлено в пресі, а також по радіо.

*... 4 вересня 1950 року відбулась І-а Крайова Конференція ОУРДП в США.

*...„Голос Америки" в своїх трансляціях широко використав для передачі за залізну заслону уривки з творів С. Підгайного, І. Багряного, Т. Осьмачки та інших.

*... 21. січня ц. р. відбулася Друга Коференція УРДП в Бельгії.

Крайова Конференція в Бельгії пройшла на високому політичному рівні, намітила низку заходів у справі організаційного та ідеологічного зміцнення місцевих організацій УРДП та розбудови нових клітин УРДП на теренах Бельгії.

*... Теаср-Студія Гірняка відсвяткувала 4 ту річницю свого існування виставою „Лісова Пісня" Лесі Українки. З цієї нагоди виставу, і взагалі студію, шалено заатакувала реакційна преса: комуністична, бандерівська і монархічно-гетьманська. До редакції „УВ" з приводу ювілею студії поступила велика і дуже цікава стаття Ю. Дивнича.

*... Фінансовий Відділ В.О. УНРади випустив позику Визволення України.

УВАГА ЧИТАЧІ!!!

Ліво-соціялістична група Івана Майстренка, виключена в свій час з УРДП (Постанова 2-го З'їзду УРДП, травень 1948 р.), уперто зловживає іменем нашої партії а саме, — підшивається під нашу назву і нашим іменем прикриває свою діяльність. Останній час виходять публікації, що збивають з пантелику громадянство і які відносяться на наш рахунок, як то — статті вміщувані в часописі „Вперед", що не мають нічого спільного, ані з ідеологією, ані з програмовими засадами УРДП, але подаються від імени останньої.

Тут категорично заявляємо, що це безсовісна спекуляція авторитетом нашої партії згаданою групою Майстренка! Закликаємо всіх наших читачів і симпатиків всюди робити належні вияснення серед громадянства.

З свого боку ЦК УРДП мусить застановитися над способом притягнення цих політичних соц-боягузів і шантажистів до відповідальности.

(Редак. „Н. П.")

Редагує колегія. **Ціна 1 ДМ.**

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган центрального комітету української революційно демократичної партії

Editor: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstraße 10. Printer: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Cirkulation 4000, monthly. Language: Ukrainian. Sponsor: IRO. Post address: „Naschi Posyziji", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Phone: 7331, 7332.

№ 2-3 (7-8) Виходить раз на місяць Лютий, березень 1951 р.

З М І С Т

Поки дипломати шукають згоди...

На тлі війни в Кореї, спровокованої комуністичною клікою СССР, на тлі засідань ОН, а особливо на тлі намагань західнього світу знайти форму порозуміння з СССР, для чого скликано й провадиться конференцію заступників міністрів 4-х, надто ж на тлі заяв і лементу уряду СССР про мир та про миротворця Сталіна, на тлі всіх цих явищ в СССР, за кулісами цих явищ, сталася подія яка не може не нашорошити весь світ та не викликати почуття жаху в тих людей, які знають, що таке большевизм та його політична діялектика.

На перший погляд не сталося нічого особливого. Просто на останній сесії верховної ради СССР (вже в новому складі) в місяці березні ц. р. прийнято „на домагання всіх трудящих" т. зв. „закон про захист миру". Нібито нічого особливого. Цей закон має карати карою смерти за пропаґанду війни, проваджену у всьому світі. Отже, нібито нічого особливого.

Нібито прийнято закон чисто пропаґандивного значіння, для того, щоб трохи „припугнуть" „всесвітніх палїв війни", як то значиться в мотивації до прийняття цього закону. З усього теоретичного підложжя цього закону, проголошеного сесією верховної ради СССР, на якій був „сам великий Сталін-миротворець", виходить, що закон направлений назовні, проти пропаґанди війни у всьому світі, проти „підпалювачів" війни у всьому світі, проти тих, хто прагне війни. Отже, виходить, що, нібито, вістря закону направлене десь поза межі СССР. Тим більше, що в самім СССР, як відомо, через брак свободи слова, або, як говорять самі большевики, через „вірність народу Сталінові і його партії", ніхто не може вести жадної пропаґанди поза тією, що її провадить партія, а значить мотивація проголошеного закону самого СССР, нібито, й не стосується. Справді, хто може насмілитися в СССР вести пропаґанду війни на користь „капіталістичного Уол-стріту"?! Безглуздя. А значить безглуздям є й припускати, що прийнятий з такою помпою на сесії верховної ради СССР т. зв. „закон про захист миру" стосується громадян СССР.

Одначе, ще більшим безглуздям є припустити, що верховна рада СССР видала закон тільки на експорт, що ця рада могла би, або мала на меті, застосувати цей закон проти „палїв війни" — громадян чужих країн, що „ведуть пропаґанду війни у всьому світі", як сказано в мотивації до закону, що це „писак з Уол-стріту" мала би верховна рада СССР карати на смерть на підставі ухваленого закону.

Для людини, яка не знає большевиків та їхньої політичної „діялектики", створюється шарада з тим „законом про захист миру", як вірменська загадка.

В чому справа? Що це має означати? Кого це Сталін в дійсности збирається карати й за що? А чи може це просто розмахування кулаком в повітрі на адресу всього антибольшевицького світу, мовляв, підождіть, ми вас упіймаємо і всіх скараємо на підставі твердого закону. А чи може це погроза на майбутнє, коли СССР розпросториться на весь світ і тоді закон вступить в дію проти всіх колишніх „підпалювачів та пропаґандистів війни". Але це все від анекдоти, а тим часом прийнятий „закон про захист миру" має конкретне спрямування вже сьогодні, актуальний вже сьогодні, пущений в дію вже сьогодні. Цей закон, це є шедевр большевицької діялектики, це є засіб большевицької профілактики і то не де-інде, а в себе дома, в СССР. Прийняття цього закону „про захист миру" є початком (законно прийнятої „на домагання всіх трудящих"!!) нової єжовщини в СССР, нової хвилі масового терору, великої кампанії під гаслом „знищення підпалювачів війни", „очистки тилу" перед наступною війною, до якої не хто інший, як сам СССР готується шаленим темпом! Парадокс? Так, парадокс. Цинічний, приголомшуючий своїм одвертим цинізмом, парадокс,

кинутий в лице цілому світові з незрівняним презирством, з викликом. „Закон про захист миру“! Але що це має означати конкретніше? Як це має розшифровуватись до його прихованої глибини?

Передусім — мотивація на мотивацію. Верховна рада мотивувала прийняття закону потребою поборювати пропаґанду війни, потребою забезпечення миру. Але забезпечення миру в розумінні большевиків, це не те саме, що в розумінні всього світу. Шлях до миру по-большевицькому лежить через війну. Адже большевицька теза тут, якій вони вірні завжди і в тій вірі послідовні, це теза Леніна: „ХОЧЕШЬ МИРА — ГОТОВСЬ К ВОЙНЕ!“

Від цієї тези большевики ніразу ще ніде і ніколи не відступили. І зовсім не збираються відступати й тепер. Деклямації їхні про мир, це щось зовсім інше, аніж багато хто в світі наївний думає. Треба тільки уважно прислухатись до большевицьких, нині у всьому світі й на всіх мовах співаних, пісень про мир! Який у тих пісень войовничий ритм і войовничий зміст:

„В защиту мира вставайте люди!“ і т. д.

Словом — „хочешь мира — готовсь к войне!“ - ось це мимохіть приходить на думку при слуханні тих „мирных“ пісень. І це цілком відповідає всій большевицькій ідеології, світорозумінню, політичним настановам, зрештою, всій большевицькій душі.

Згідно ідеології большевизму, доти, доки існує два світи — капіталістичний і комуністичний — жадного миру на плянеті не може бути і не може бути й мови про нього. Кожен, хто такого миру хотів би, є відступник, або „опортуніст“, і заслуговує на кару смерти, як „лакей буржуазії“ і т. п. Згідно тієї ідеології, мир на землі може бути лише при одній умові, а саме: коли соціялізм (і то большевицький соціялізм, сиріч комунізм) запанує у всьому світі, коли в тому світі буде єдиний уряд, єдиний лад, єдина势 пануюча партія і єдиний її „вождь“, — тобто, коли ввесь світ буде перетворено на СССР, з єдиною совєтською владою і єдиною — комуністичною — партією в нім. До того жадного миру не може бути.

Ось так може бути досягнений мир по-большевицькому. І ось цій меті мусить прислуговувати і згаданий, новий, „геніяльний“ від нині „ЗАКОН ПРО ЗАХИСТ МИРУ“.

А тепер, як він має тій меті прислуговувати? В чому сенс і справжнє спрямовування цього закону?

Поперше — цей закон зфабрикований „на домагання трудящих“ зовсім не на експорт, а для внутрішнього вжитку.

Друге — нагальна ухвала такого закону в парі з криком на весь світ про мирну політику СССР, про найбільшого миротворця світу — Сталіна тощо, є вислідом тяжкої внутрішньої ситуації большевицького режиму. Большевицька машина сьогодні працює страшенним темпом „на мир“, тобто на приведення світу до одного комуністичного знаменника, виробляючи для того силу танків, літаків, гармат, атомової енерґії і всіх інших засобів большевицької „мирної“ політики, основаної на тезі — „ХОЧЕШЬ МИРА — ГОТОВСЬ К ВОЙНЕ!“ Звертаємо увагу на те, що прийняття „Закону про захист миру“ йшло в парі з прийняттям нового бюджету СССР, в якому витрати на озброєння, збільшено. І ось така політика уряду СССР (тобто готування до війни із фактичне ведення війни в Кореї за рахунок поту й мозолів народів СССР) викликає глибокий внутрішній спротив, психологічно ворожу реакцію народів СССР, наростання антирежимних революційних настроїв, що зараз мають пасивну форму, але на випадок прямої війни СССР із західнім світом наберуть раптом форм прямої революційної дії. Вислідом зросту цих антибольшевицьких настроїв в СССР, вірніше протиставленням тим настроям і є запобіжний „закон про захист миру“.

І, нарешті, третє, — готуючись до запровадження миру у всьому світі, тобто перетворення збройною рукою світу на єдиний СССР, а конкретно — до третьої світової війни в ім'я миру, большевики потребують міцного „тилу“ і тому той „тил“ будуть вичищати від всього опозиційного антибольшевицького елементу, від усіх тих, хто виявив і виявить себе ненадійно, — словом від усіх тих, що дійсно хотіли б миру й готові за нього боротися, або принаймні саботувати большевицькі приготування до війни й саму большевицьку війну.

Ось в цьому сенс і справжнє спрямування цього закону.

Як виглядатиме практичне переведення в життя цього закону? Знаючи, як виглядали всі аналогічні, „авральні“ „закони“ в ССР, на зразок т. зв. „закону від 7. серпня“ та С „закони“ про так званних „ворогів народу“, не тяжко вгадати, як виглядатиме переведення в життя і цього „мирного“ закону. Насамперед це буде страхітний, всеохоплюючий терор супроти всіх, кого треба усунути геть із суспільства. Це буде нова „єжовщина“. Тюрми будуть знову переповнені до краю „порушниками миру“, або „ворогами миру“. А добиратиметься і викриватиметься тих „ворогів миру„ і „аґентів Уол-стріту“ в той спосіб, що в цю категорію буде вгнато, з большевицькою вправністю і спритом, гесь всіх, хто будь-як і будь-чим — словом, ділом, чи навіть затаєною думкою перешкоджатиме большевицькій тоталітарній військово-господарчій машині працювати на „мир“. Або большевицьким опричникам здаватиметься тільки, що той чи той перешкоджає а чи саботує. Конкретно:

Якщо гармату робиться десь в „капіталістичних країнах“, то це знаряддя війни і завдання робітників тих країн перешкоджати її робленню. Але якщо гармату робиться в СССР, то це знаряддя „миру“ і той хто перешкоджатиме її робити, або не хотітиме до кривавого поту над нею працювати, буде суджений як „ворог“ „миру“, як підпалювач війни, як „аґент Уол-стріту“. „Закон про захист миру“ стоятиме на сторожі цієї гармати, робленої для „миру“, й каратиме в СССР всіх, хто бодай пустить пару з рота проти.

Раніше за спізнення на працю робітників в СССР судили просто, як ворогів соціялізму, тепер же їх судитимуть, як ворогів миру. І судитимуть найтяжче, і каратимуть найсуворіше, як то обіцяє „закон захисту миру“, тобто смертною карою. Судитимуть, як аґентів Уол-стріту, що „зумисне“ спізнюються на працю в якому-небудь авіяційному, чи гарматному, чи автотанковому заводі, щоб підірвати міць СССР, який (СССР) озброєний до зубів має стояти на сторожі „миру“. Ба, робить танки й гармати для боротьби за „мир“, для встановлення „миру“ у всьому світі.

Якщо робітник чи селянин СССР слухатиме „Голос Америки“ то їх судитимуть, як „ворогів миру“, „аґентів Уол-стріту“.

Якщо в колгоспі подохнуть коні, то колгоспників судитимуть уже не так, як за Єжова, тобто вже не як „ворогів народу“, а як „ворогів миру“ і „аґентів Уол-стріту“, бо ж ті коні мали тягати гармати чи робити щось іншого для миру і щастя всього людства.

Якщо хтось скаже тихенько своєму сусідові свою

Іван БАГРЯНИЙ

Секрет большевицької диктатури

(На яку клясу спирається большевизм)

Недавно на сторінках „УВ“ відбулася дискусія на тему порушену п. Павлюком про „працюючих паразитів“, як про клясу, на яку спирається й на якій тримається большевицька комуністична диктатура. До правди, ця тема порушена не Павлюком, а вона не сходить від довгого часу із шпальт української еміґраційної преси, трактована публіцистами й ідеологам примітивного націоналізму та монархізму саме в тому пляні, в якому її на жаль поставив і п. Павлюк. Це трактування випливає не з фактичного стану речей, а з ідейно-політичного вузькопартійного настановлення наших реакційних кіл, які стоять спеціяльно на позиції боротьби за диктатуру саме ВЛАСНОЇ партії чи групки в майбутній Україні, а тому стремлять до компромітації насамперед української підсоветської інтеліґенції, як передової, чільної верстви українського підсоветського народу, з якою їм доведеться позмагатися за провідну ролю в недалекому майбутньому. Злочинність і шкідливість, і згубність такого настановлення вже доведена з граничною ясвістю і, здавалось би, що тут нема вже чого більше додати. Одначе в усій цій дискусії, як у всіх писаннях еміґрантської реакційної преси на цю тему, так і лишилось невиясненим, на чому ж все таки тримається советська тоталітарна система, НА ЯКУ Ж КЛЯСУ ВОНА СПИРАЄТЬСЯ. Опоненти п. Павлюка, а відтак і всіх подібних „теоретиків“, лише брали під захист українську підсоветську інтеліґенцію в такім її трактуванні, як то зробив Павлюк, цебто ВСІ фахові кадри українського народу — інженерів, плановиків, вчителів, агрономів, техніків, науковців і т. д., обороняючи їх від злочинної дискримінації та від закиду в становленні й утримуванні советської диктатури. Лише таку вузьку мету вони переслідували, оминувши питання, на чому ж справді сталінська диктатура оперта, на чому вона тримається сьогодні, в чому секрет її існування сьогодні.

Доведено, що вона тримається не на відкритій Павлюком „клясі працюючих паразитів“ — цебто, за його ж словами, „клясі позапартійних службовців“. На чому ж, на якій же клясі?

Очевидно, що „клясу“ володарів, тобто правлячу кліку, складену з партійної бюрократії та НКВД, ми виносимо за дужки, як господаря, що володіє життям і смертю 200 мільйонів людей і здійснює над ними свою диктатуру в ім'я торжества своєї комуністичної ідеї-фікс. Виносимо за дужки, як ту правлячу камарілю, що тримає владу в своїх руках і ні з ким тієї влади не розділяє і що сама звершена однією особою з необмеженими більш ніж імператорськими прерогативами. Оскільки ж ця, як і кожна диктатура потребує оперття в масах, а точніше, СЕРЕДНИКІВ для свого здійснення (тобто здійснення влади, як НАСИЛЬСТВА меншости над більшістю), то винісши за дужки „клясу“ володарів, маємо за предмет розгляду, якими ж середниками ця правляча кліка здійснює свою диктатуру, точніше — на яку саме суспільну конкретну клясу вона спирається в СССР поза пропаґандивним галасом, що вона де здійснює „диктатуру пролетаріяту“, тобто робітничої кляси. Яке її, так би мовити, СОЦІЯЛЬНЕ обличчя?

Кожен, хто добре знає советську дійсність, хто знає

скаргу, що жити в СССР стало нестерпно тяжко, то його судитимуть вже не так, як за Єжова, не як „ворога народу“, а як „ворога миру“, судитимуть за „пропаґанду війни“, бо дискредитація режиму в СССР, „цитаделі миру“, є на користь „акулам Уол-стріту“.

Якщо хтось вилає тихенько Сталіна за його авантюри в Кореї (і то вилає сам-на-сам, лише якийсь сексот підслухає), то його буде суджено й покарано, як „ворога миру“ і „підпалювача війни“... і т. д., і т. п., згідно з большевицькою політичною діялектикою. І нарешті, застосовуючи цей закон „захисту миру“, буде насамперед тяжко суджено і смертною карою карано весь активний революційний елемент в СССР, що активно повставатиме проти сталінської диктатури, бо повстання проти комуністичної системи та проти Сталіна, це повстання проти політиків-миротворців, проти „цитаделі миру“, проти єдиних прапороносців „миру“...

Головне спрямування цього „закону“ ясне, — він скерований проти всіх революційних, антикомуністичних сил в СССР. Активних і пасивних, і потенціяльних. І переводитиметься він нещадно, масово, тотально. Коли вже Сталін був ініціятором цього закону (а він був ініціятором його) то ясно, як він буде застосований. Так само, як була застосована вся страшна машинерія НКВД за наркома Єжова, Сталінового джури, в боротьбі проти „ворогів народу“, ініціятором чого був теж Сталін. А той факт, що цей закон пущено в дію за обставин аналогічних до обставин „єжовщини“ (а саме — передодень війни, бажання тієї війни й поразки СССР в масах, а звідси потреба забезпечення внутрішньої стійкости СССР) говорить про нещадність його переведення. Море крови буде розлито й море сліз в СССР застосуванням цього „закону про захист миру“. Буде набито тюрми, буде набито велетенські братські могили багатьох нових „Катинів“ та „Вінниць“, буде набито незчисленні концентраційні табори СССР новими „злочинцями“, що будуть карані за рубрикою „ворогів миру“. І найбільші жертви тут складуть ті народи, які все виявляли себе непримиренними до большевицької диктатури і московсько-большевицького, „миролюбного“ імперіялізму. Готуючись до нової всесвітньої війни, до збройного запровадження „миру в усьому мирі“, большевицька тоталітарна машина здесяткує всі творчі, революційні сили поневолених нею народів, ті сили, що так співзвучні всьому проґресивному людству, всім тим, хто дорожить свободою, хто хоче й буде за неї боротися. Коротше — „закон про захист миру“ втопить в крові, вимордує терором всередині СССР все те, що може стати на допомогу вільному демократичному світові в його боротьбі проти тиранії і насильства. Для цього він вигаданий, для цього він ухвалений і на це він скерований.

Які висновки мусить з цього зробити весь культурний світ, все людство, що посуджує насильство і дженосайд, що заповідає боротьбу комуністичному мракобіссю в ім'я демократії, в ім'я людської свободи і християнської моралі? Заявляємо:

Якщо цивілізований, вільний, демократичний світ хоче врятувати мільйони своїх спільників і однодумців по той бік залізної заслони, якщо він хоче довести, що він дійсно знаменоносець свободи і демократії і прибічник християнської моралі не на словах, а на ділі, то він мусить негайно прийти всім тим поневоленим большевизмом народам СССР на допомогу.

Він мусить врятувати їх від „закону про захист миру“. Він мусить врятувати мільйони людей від терору, мордувань, каторги і смерти.

І не словом, а ділом!

С. Г.

історію розвитку большевицького тоталітаризму, коли він схоче відповісти об'єктивно, мусить ствердити, ЩО СЬОГОДНІ БОЛЬШЕВИЦЬКА ДИКТАТУРА ТА ЇЇ НОСІЙ — ПАНІВНА КОМУНІСТИЧНА КЛІКА, НЕ ТРИМАЄТЬСЯ АНІ НА ЯКІЙ СОЦІЯЛЬНІЙ КЛЯСІ В НОРМАЛЬНОМУ РОЗУМІННІ СУСПІЛЬНОЇ СТРУКТУРИ І НЕ ТРИМАЄТЬСЯ ВОНА НА БУДЬЯКІЙ КЛЯСІ ВЖЕ ВІД ДОВШОГО ЧАСУ. Сьогодні, як і від довшого часу, большевицька диктатура є зовсім не клясовою, тобто не вияв панування тієї чи тієї суспільної кляси в СССР. Вона є надклясовою. Що це означає в большевицькій практиці, розглянемо нижче. А тим часом кілька слів про передісторію цього надклясового періоду большевицької диктатури.

Поки большевики до цього дійшли, большевицька диктатура пережила кілька цікавих періодів.

Перший період, що зайшов зразу після революції, це був період большевицької диктатури, міцно спертої на певну суспільну клясу, а саме на робітничу клясу та на її „союзника" — незаможне селянство, а потім і середняцтво. Іменем цієї робітничої кляси та селянства революцію роблено, іменем їх встановлювано владу, представниками робітничої кляси насамперед комплектовано партію, як „авангард робітничої кляси", іменем її ж притягано до співучасти, як союзника, клясу незаможнього селянства та активніші елементи з усіх шарів суспільства, трактуючи робітничу клясу, як авангард того суспільства. Таким чином, советська влада була сперта на абсолютну більшість суспільства, ставлячи в його авангарді робітничу клясу. Можливість спертися большевикам на абсолютну більшість давала та колосальна атракційна сила ідеї, яка лежала в основі соціяльної й національної революції в колишній царській імперії, яку (ідею й революцію, й збуджену ними енергію мас) використали большевики.

Ця атракційна сила ідеї, сила соціяльних та національних кличів, віра в них, а значить і віра в большевиків, давала змогу большевикам триматися міцно без особливого апарату диктатури. Треба сказати, що той апарат т. зв. „пролетарської диктатури" в першому періоді був дуже слабий. Одначе советська влада в тім періоді була внутрішньо сильніша аніж будь коли за всю свою історію. Існувала навіть якась видимість демократії, якась свобода преси, свобода думки, свобода критики. Ба, навіть існувала середпартійна демократія в самій ВКП(б), що давало змогу існувати опозиційним течіям. Це власне, тобто наявність якихось елементів демократії, було силою советської влади в тім періоді поки діяла й будь-які опозиційні настрої переборювала сама атракційна сила советської ідеї в масах.

Большевики в тім періоді навіть могли дозволяти собі широко пропаґувати ленінську тезу про поступове відмирання держави, як апарату клясового насильства.

Це все було в „медові", так би мовити, місяці чи „медові роки" після революції

Потім прийшли будні й гіркі розчарування в масах. З революції вийшов „пшик", що все більше й більше доходило до свідомости спочатку передових людей, а потім і широких кіл. Учадіння від революційного патосу минуло й минуло захоплення можливістю встановлення царства небесного на землі. Виходило, що Марксову тезу про встановлення комунізму на капіталах царської „тюрми народів" здійснити неможливо. Як найяскравіший вияв настроїв цього періоду, можна взяти фразу М. Хвильового, про те, що „революція зайшла в раковину з калом". Основа під большевиками почала хитатися, бо атракційна сила ідеї й віри в революцію, в краще майбутнє почала вивітрюватися в масах геть. Але на той час апарат насильства, тобто державний апарат большевицької влади зміцнів і це вже давало змогу дещо свою соціяльну основу, цебто основу на яку большевицька влада спиралася, звузити. Проголошення НЕПу це було з одного боку поступкою приватньому капіталові, а насамперед середньому та заможньому селянству, яким, заможнім селянством, поробилися недавні незаможники й тепер замість ефемерних комуністичних ідей хотіли дещо іншого: — закріплення своїх привілеїв, поширення їх і все більшої участи в усіх галузях народнього життя, аж до перебрання влади на місцях і вище. Отже проголошення НЕПу було поступкою цим настроям, але... Але ця поступка була тільки в галузі економічній. В галузі політичній проголошення НЕПу це було фактично звуження большевиками соціяльної бази своєї влади, перенесення акценту виключно на робітничу клясу та НА ПАРТІЙНУ БЮРОКРАТІЮ НАСАМПЕРЕД.

Але робітнича кляса була піддана тому самому процесові — процесові вивітрення атракційної сили революційних комуністичних ідей. Тому звуження соціяльної бази пішло ще далі. Робітнича кляса вже не була основою большевицької диктатури. Наростання опозиційних настроїв змусило верхівку компартії зорієнтувати все виключно НА ПАРТІЙНУ БЮРОКРАТІЮ, на советський бюрократичний апарат влади, цебто апарат насильства, комплектуючи його все більше за надклясовим принципом. Ті крихти демократії, що мали місце серед робітничої кляси, були геть зліквідовані. Розгромлено т. зв. робітничу опозицію, зведено до нуля значення заводських комітетів, профспілки перетворено виключно на аґентурний апарат, поставлений до послуг партійної бюрократії.

Такий самий процес відбувався і в самій партії. Наростання опозиційних рухів було тому показником.

Перемігший сталінізм розгромив жорстоко всі опозиційні ухили й групи як вгорі, так і особливо по національних компартіях, почавши еру вже неприхованої голої партійної диктатури, хоч і робленої іменем робітничої кляси. Влада остаточно втратила свій клясовий характер. Державний апарат насильства вже був досконало організований і зміцнений і це давало змогу партії Сталіна закрутити всі шруби до краю і вже не рахуватися з жадними соціяльними групами чи клясами. Диктатура стала воістину диктатурою надклясової купки плутократів з однією особою на чолі.

Втративши клясовий принцип, кинувши забавки в демократію, правляча кліка стала на зовсім інший принцип. Цей, правда, принцип був застосований від самих початків, але не в такій формі, як в останній фазі большевицької диктатури. Це принцип — „Розділяй і володій". Але в першій фазі по революції це було розділювання суспільства на кляси й виграванння переваги шляхом міжклясової боротьби. Після ж втрати свого клясового характеру, большевицька диктатура поклала в основу інше „розділювання". Це вже було не розділювання суспільства на кляси, а РОЗДІЛЮВАННЯ САМИХ КЛЯС НА ЧАСТКИ і поборювання одних другими. Це розділювання всього суспільства вже не за соціяльно клясовим принципом, а ЗА ПОЛІТИЧНИМ І ЕТИЧНИМ. Було поділене й подроблене з середини робітництво, так само й селянство, так само й службовців. Так само й саму партію. Тих рубрик дроблення було багато — це „куркулі", „підкуркульники", троцкісти", „хвильовісти", „бухаринці", „опортуністи", і т. п., нарешті, „саботажники", „кращі люди" й „гірші люди", „шкідники", „ударники" „герої" й „ледарі"...

Але, поминаючи це багацтво номенклятури, в основному розділювання йшло по лінії „потрібних" і корисних для большевицької диктатури людей і „непотрібних", вірніше — небезпечних, придатних лише для експльоатації. До перших належав хисткий і здебільша злочинний, аморальний елемент, який за „лакомства нещасні", цебто за якісь мінімальні привілеї або за привілей НЕ БУТИ САМОМУ РОЗКУРКУЛЕНИМ ЧИ РЕПРЕСОВАНИМ, виконував слухняно все, що йому накажуть, тобто був середником диктатури. А був і такий елемент, що намагався бути „правовірніший за самого папу", з шкіри ліз, вислужуючись.

Ось так поділивши кляси й групи на частки зсередини, большевики поборювали й приборкували (й розпинали!!!) кожну клясу її ж руками — селянство руками селян, робітництво руками робітків. службовців і інтеліґенцію руками тих же службовців і інтеліґенції. Хіба ще треба нагадувати, що жахлива кампанія „розкуркулювання" проводилася руками тих же селян. При чому для цього було змобілізовано злочинний плебейський елемент, який здебільша складався не обов'язково з сільських злиднів, ба, навпаки, при цій роботі пописувалося плебейство

якраз З ЗАМОЖНІХ ШАРІВ, оте саме злочинне плебейство, що, бувши куркулями (але отими „глитаями" чи „павуками" за Кропивницьким), ще в революцію, гнане шаленою жадобою, йшло не на барикади або під Крути, а в поміщицькі садиби розтягати шмаття та бити роялі й трюмо, палити бібліотеки, як „буржуйські", „панські витребеньки". При советах воно збідніло і тому було мстиве.

Або серед робітників доносили на робітників за спізнення чи за „агітаційні" розмови, чи за „ухили" і таким чином вислужувалися не хто інший, як аморальний і злочинний з уродження елемент з серед тих же робітників.

Те саме серед службовців і серед інтелігенції. Бо ж „проробляли" інтелігенцію й „викривали" і розпинали на ідеологічному фронті „куркулів та підкуркульників" та інших „ухловістів" не хто інший, як ті ж самі інтелігенти, злочинний елемент, з поміж них аморальний з покликання. Ріжні вислужники й кар'єристи. І вони не були пролетарського чи селянського походження, здебільша навпаки, були вони аристократичного походження, тому й вислужувалися особливо пильно й старанно, щоб їм простили владу імущі оте їхнє „непевне" соціяльне походження.

Ось цей продукт розшарування всіх кляс і суспільних груп, цей злочинний елемент і є основою, на якій тримається советська диктатура,тобто система страху й терору. Та основа антиклясова й асоціяльна, й аморальна.

Щоб „не ширилось баламутство", мусимо зразу ж і рішуче підкреслити, що маємо тут на увазі не тих, що „будують, вчать, лікують", і навіть не тих, кого „висувають" до верховної ради, і навіть не багатьох з тих, що дістають ордени. Останнім часом, скажемо, дістала орден знаменита малярка Олена Кульчицька ще й звання заслуженого діяча мистецтв республіки, але ми не таких маємо на увазі. Ні, ми маємо на увазі тих, що „гавкають", отих, що згодом оклепають цю „орденоносну" діячку і запроторять до в'язниці, якщо поступить наказ згори прибрати її з поля овиду геть Отих явних і потайних опричників, що при допомозі їх утримується атмосфера вічного страху, моральної депресії серед усіх кляс суспільства. В противагу твердженням публіцистів з групи І Майстренка, що, мовляв, найбільшим мінусом кадрів, на які спирається большевизм, є їхня антикомуністичність, тобто без'ідейність відносно комунізму, ми мусимо ствердити, що якраз та надклясова підпора большевизму є по свойому „ідейна",бо вірить в сталінську диктатуру і їй служить. Що ж до комуністичної ідейности, то весь народ в СССР є настроєний антикомуністично, вороже до комунізму одначе це не є негативним явищем, а позитивним. Саме тому існує й диктатура супроти цього, оперта на міжклясове духовне плебейство.

Доречі, як ілюстрацію на кого зорієнтована советська диктатура, можна навести б приклади з історії боротьби тієї диктатури проти національних ухилів в національних компартіях, коли для НКВД було міродайним не те, що говорить призначений на знищення який небудь видний національний партійний діяч (ще й з довгорічним стажем і „революційними заслугами"), а те, що говорить безпартійний сексот і провокатор. Коротше, міродайним було те, що говорять вірна й услужлива плебейська оприччина.

В цьому й є секрет сьогоднішнього большевицького тоталітарного механізму. З цього елементу „надклясового" й асоціяльного вербуються армії сексотів і провокаторів на всіх ділянках, включаючи й ідеологічну, з них же вербуються убивці й костоправи, діячі основної інституції на якій тримаєтсь найбільшою мірою сталінська диктатура, а саме — НКВД

Оперта на такий от ґрунт дало змогу розвинути до небувалих розмірів систему шпигунства серед суспільства, систему донощицтва, очорнювання, шельмування всіх незгідних і інакомислящих, систему залякування, систему психічного терору, за яким стояв терор фізичний, уготований представникам всіх кляс і груп в СССР. Брудне діло потрібує брудних рук. Ті брудні руки правляча кліка знайшла у всіх клясах суспільства, розшаровуючи його всіма засобами, нагаєм і бубликом, та добираючи те, що їй потрібне. Така от „надклясова" основа дала змогу ідеально поставити большевицьку машину терору (морального й фізичного) й гнати всі кляси — робітників, селян і інтелігенцію — крізь голод і злидні „вперед до комунізму". І то суспільні кляси всіх націй.

Найкрасномовнішим прикладом оперття советської диктатури на соціяльному й „антиклясовому" елементі, є практика советської влади по концентраційних таборах, де адміністрація спирається на верству кримінальних злочинців, на цей люмпенівський елемент, асоціяльний і аморальний, наіменувавши їх „соціяльно близькими". Цебто для влади й НКВД „соціяльно близькими".

Ось так стоїть справа з тією „основою большевицької диктатури" сьогодні. І великий блуд робить кожен той, хто хоче якійсь клясі в СССР приписати прерогативи „основи" советської системи, як те зробив п. Павлюк. Між іншим, найкраще цю механіку советського тоталітаризму зрозуміли наші достославні „відокремленці" — т. звані бандерівці, хоч і удають з себе наївних. Вони її зрозуміли, вони її й застосували теж в міру своїх сил, в маштабах їм доступних. Хіба їхня практика, що ми її спостерігаємо ряд років по таборах і в цілому еміграційному середовищі, це не те саме в мініатюрі? Оте розділювання еміґрації на „кращих" і „гірших", на „здорових" і „хорих", на „українців першої категорії" й на „москалів", щоб своїх неоднодумців скомпромітувати й поборювати. Це та сама практика „розділювання й володіння". Правда, об'єкт володіння не дуже презентабельний — якесь мізерне таборове „корито" або право збирати з людей гроші на утримання ріжних „допомогових" установ (допомогових, бо мають допомагати самі собі й своїй партії за рахунок інших).

Ця практика „розділювання", це є так само дроблення суспільства на частки за морально етичним принципом. Тут це виявилося ще в більше яскравій формі. Бувши сама ця партія організацією асоціяльною й антиклясовою, бо скомплектована із здеклясованого елементу, навіть більше того, мавши в своїй основі ідеологію здеклясованої, сектярської політичної течії, ця організація провадить розшарування суспільства в потрібнім напрямку. Насамперед ця організація розкладає молодь. Вона виховує з неї потрібні собі кадри, спотворюючи юні душі, втягнені в орбіту цієї „партії", виховуючи їх в злочинному напрямку, використовуючи молодечий запал на деструктивну роботу, привчаючи її підглядати за всіма „не націоналістами" в замочну дірочку, як за „ворогами народу", шпигувати за старшими, доносити, свистати, вживати каміння, ножі й паличчя проти поважних українських громадян, попирати явну брехню й провокаційні випади своєї партії, що застосувала методу компромітувати своїх супротивників всіма засобами, не зупиняючись ні перед чим. До ВСЬОГО ЦЬОГО провід партії привчає молодь і все це робиться під мобілізуючим девізом „Слава Україні!", таким чином злочинно намагаючись підлоту освятити іменем Батьківщини. Але крім калічення душ молоди, злочинний провід цієї „партії", розшаровуючи суспільство, добирає вже готовий співзвучний собі злочинний елемент з асоціяльних і здеклясованих одиниць, щоб на них спертися.

Це елемент здеклясований, плебейський, зі злочинними заложеннями від природи. Хіба здібність до братовбивства, до надругання над старшими, до всіляких ганебних обструкцій і диверсій на зразок подій у Бредфорді не є ознакою злочинности, як і ті всі „подвиги" хіба не є злочинними, що вимагають для переведення відповідних злочинних рук? А в низці випадків той елемент складається з тих, що ще недавно прислуговували й Сталінові.

Та зрештою такий добір продиктований тими вимогами, які ставить перед даною організацією сама доктрина, на якій вона стоїть і яка була так опукло здеклярована на одним з „вождів" цієї мафії п. Коновенком, — це доктрина т. зв. б л а н к і з м у. Цебто стремління до захоплення влади змовницьким шляхом, малою купкою людей. Звертаємо увагу читачів на такий цікавий момент — взявши доктрину блянкізму за основу, бандерівщина тим самим поставила акцент на своєму стремлінні ЗАХОПЛЮВАТИ владу. Не боротися з ворогом, бо шляхом змови

купки авантурників ворога не переможеш, а захоплювати владу в Україні, якщо хтось того ворога переможе й владу для українського народу здобуде. Тоді ця організація із своєю доктриною блянкізму, зіпершись на здеклясований, злочинний, аморальний і тому не перебірливий в засобах елемент, робитиме змовницькі револьти, щоб ту владу захопити. А для цього треба раніше всіх своїх супротивників змішати з болотом.

Словом, большевицька наука не пропала даром.

Але ми думаємо, що наука й для українського народу, для тієї його відшарованої більшости в всіх клясах і верствах, отієї повноцінної й здорової моральної більшости давленої большевицькою диктатурою довгі роки, теж не пропала даром.

Словом, практика еміґраційної бандерівщини, хоч і в мініятюрі, але точно підтверджує, на яку основу спирається тоталітарна диктатура большевиків сьогодні, на якій соціяльній основі стоїть сталінський антиклясовий (чи надклясовий), антисуспільний, злочинний і аморальний тоталітаризм. На такій, як було згадано.

І на іншу основу кожна тоталітарна система спиратися й не може.

Елементарна здорова людська етика й мораль виключають диктатуру й тоталітаризм і не можуть бути для них ані основою, ані середником.

Брудне діло потребує брудних рук, а макіявелізм в політиці і в здійснюванні насильства меншости над більшістю потребує такої, й тільки такої основи.

В 1941 р., стоючи на такій „соціяльній" основі, большевицька система похитнулася. У війні, що вибухла, жадна суспільна кляса не мала охоти большевизм боронити, навпаки, всі кляси були раді, що нарешті такої системи здихаються. Більшовизм опинився перед крахом. Врятував його від краху гітлеризм, що був збудований за тим же принципом і ніс ту саму диктатуру та ще й гіршу,— крім терору й насильства ніс ще й расове винищення й загибіль всім. І йому, доречі, прислуговували якраз наші аматори тези „розділяй і володій". Той жах, що його ніс німецький фашизм, змобілізував всі народи СССР до спротиву і тим було врятовано большевизм від загибелі.

Підчас цього історичного іспиту большевики для зміцнення своєї диктатури й для забезпечення її від провалу швидко вирішили підвести під неї іншого коника, більш надійного, — вони вирішили оперти її на національнім принципі. Для цього було проголошено „славну" „перевагу" „великого" „вибраного" „непереможнього" і т. д. російського народу. Сталін вирішив уже спиратися не на покидьки кляс, а на націю, найбільше чисельну в СССР, на російський народ. Він хотів скапіталізувати те, що сталося поза його волею, а саме — героїчний спротив цього народу гітлерівській загладі. Хоч перемога над гітлеризмом це не була заслуга росіян, а була заслугою всіх поневолених большевиками націй, що спершу чекали Гітлера (в тім числі чекав і „великий" російський народ та ще й виловив з себе Власова й цілу власовщину, хіба ні?!), а потім розпізнавши, що він є Сталінів близнюк та ще й жорстокіший, поставили його ордам скажений спротив і тим забезпечили перемогу... Хоч історична об'єктивність вимагає ствердити, що остаточну перемогу над німецьким фашизмом забезпечили таки армії США й Англії, з їхнім невичерпним матеріяльним потенціялом та технічною перевагою, але не будемо заперечувати й великих жертв та заслуг в цій перемозі народів СССР... Отже, хоч перемога над гітлеризмом була заслугою всіх націй СССР, одначе Сталін потребував опертя на більшости (знаючи, зрештою, як ті всі народи його шанують) і тому завихляв перед російським народом. Він його проголосив найгеніяльнішим, найбільшим, найкращим і т. д., що врятував і Росію і СССР, і Сталіна з великої любови до останнього та до його ладу. Хоч це зовсім і розходиться з правдою, бо російський той народ рятував не Сталіна й його систему, а рятував сам себе, але треба було кадити, бо треба було прибрати той народ до рук, найбільший чисельно, і спертися на нього.

Одначе кадіння лишилось кадінням, а практика практикою. Після перемоги над німецьким загарбником більшовизм вернувся до старого, продовжував фактично йти старою стежкою, а російський народ (як народ в його цілости) мало що зискав на тому кадінні. Наявність втікачів з росіян на захід після славної перемоги та Сталінового кадіння і те, що вони розповідають перед цілим світом, доводить, що з тим опертям на цілу націю щось не гаразд. Очевидно що Сталін, хоч і зробив з російського народу в значній мірі знаряддя своєї політики та своєї диктатури, все таки не користається підтримкою того народу в цілости, підтримкою всіх його кляс і груп. Як він там не кадить російському фашизмові, як перед ним не упадає, впрягаючи в свій большевицький візок, старе незадоволення тільки скріпилося ще декабристськими настроями після пізнання великими людськими масами західньої Европи, життя в ній робітників і селян, соціяльних та політичних порядків у ній. І от поруч з кадінням „старшому братові" існує непевність в його вірности. А звідси потреба ведення внутрішньої політики за старим принципом — „розділяй і володій".

Треба думати, що на тлі того, що відбувається в СССР після війни — а саме: наявність незчисленної кількости калік, удов і сиріт, матеріяльно цілком не забезпечених, крайня пауперизація населення, безоглядна й все більша його експльоатація в шаленій підготовці до нової війни, зріст незадоволення у всіх шарах суспільства, посилений терор і боротьба проти будь-яких ухилів, і нарешті страх перед новою війною, що її розв'язує правляча кліка СССР в ім'я поширення своєї диктатури на весь світ, та небажання відповідати за большевицьку злочинну політику й практику, — ось на тлі цього всього, треба думати, що большевицька диктатура в СССР тримається не на „великім російськім народі", а на тій самій великій практиці розчахнення з середини, розшарування всіх кляс і верств насамперед того ж самого російського народу. А вже нема чого говорити про всі інші нації в СССР. Девіз „розділяй і володій" по відношенню до них сьогодні діє в СССР, може, як ніколи.

Найбільше він діє серед тих націй, які не мали щастя потрапити в число „найкращих", „найвірніших", „найвідданіших", бо довели підчас війни зовсім зворотне. І може тому над розшаруванням їх, над розчахненням їх по всіх клясах зсередини большевицька диктатура найбільше й працює, щоб ці нації потрапили в розряд „гірших" в офіційних проголошеннях, а це само вже породжує антагонізм.

А треба ж не забувати ще, що самим проголошенням справа не скінчилася, що поділ на „кращих" і „гірших" набрав більш реальних і конкретних форм — національного й політичного та соціяльного упослідження „гірших". А звідси — не спираючись на ці нації в їх цілости, большевицька диктатура не спирається й на жодну клясу в них, а спирається на продукт внутрішнього розчахнення, розшарування тих кляс, на п л е б е й с т в о, на отой аморальний й злочинний елемент, антинаціональний і антисоціяльний, про який була мова.

Брудне діло потребує брудних рук.

В цьому й є секрет большевицької диктатури в СССР.

Якщо ж говорити про ґатунковий поділ всередині тієї „кляси", отого плебейства, на яке спирається сталінська диктатура, то поділ існує лише той, що одні стали до послуг „за страх", а другі „за совість".

Д-р І. Лисяк-Рудницький

Антисовєтський чи антиросійський

(Лист до редакції журналу „Дер Монат“)

Від редакції „Наших Позицій“: Шановний автор в листі до американсько німецького журналу „Дер Монат“, що виходить в Берліні (лист був уміщений в черзі 19 за 1950 р.), порушив кардинальну проблему перебудови Сходу Европи, якою тепер дуже цікавиться західня публіцистика, — шляхи демократизації Росії.

З огляду на правильно і цікаво поставлені тези в цьому питанні, наша редакція за згодою автора друкує повністю цей лист на своїх сторінках з тим, що в наступних числах „Наших Позицій“ члени редакції заберуть свій голос до цього питання.

Вельмишановна Редакціє! Я є пильним читачем Вашого журналу, що мені його мої приятелі пересилають з Німеччини. Дозвольте сказати Вам дійсно щирий комплімент: „Монат“ є сьогодні одним з-поміж найліпше редагованих і найцікавіших европейських журналів, тому власне почуваю спеціяльну потребу ще раз забрати голос з приводу листування в ч. 6 між „Монат“ і „Таґесшпіґель“ над питанням „антисовєтська чи антиросійська, політика?“, а саме з точки погляду українського еміґранта.

Підставовою помилкою, що її в цій дискусії роблять обидві сторони, є на мій погляд те, що вони мовчки згідні в тому, щоб признавати і трактувати всіх мешканців Совєтського Союзу, як „росіян“. Захід занадто часто переочує факт, що СССР не є однонаціональною державою (дуже важлива і завжди знова забута різниця між совєтським і колишнім націонал-соціялістичним тоталітаризмом!), але вона є імперіяльним твором, є конґломератом різних народів. Між поодинокими „совєтськими народами“ існують радикальні, істотні різниці не тільки в мові і в етнічнім типі, але також в політичній і культурній традиції. Карелець дійсно не стоїть ближче до вірменина ніж норвежець до портуґальця!

Згідно з переписом населення з січня 1939 року тільки половина з тоді начислених 170 мільйонів мешканців є росіяни. При цьому ще треба зазначити наступне:

1. Централістична й нівеляційна політика Москви спричиняє штучне збільшення російського елементу; в інших обставинах мільйони поверхово зрусифікованих з певністю признались б до свого дійсного народнього походження.

2. Внутрі властивої російської („великоросійської“) мовної території треба узглядновати декілька країн і груп населення, як наприклад донських козаків і сибіряків, що дуже виразно виказують яскраво від московського взірця відмінну, реґіональну й автономістичну традицію.

3. Анексії, що сталися від року 1939, сильно збільшили неросійський відсоток совєтського населення.

Ці статистичні факти мають величезне політичне значення. Питання, про те, яке відношення існує між народом і большевицьким режимом, знаходить зовсім іншу відповідь у росіян, ніж у під'яремних народів Росії.

„Таґесшпіґель“ твердить, що він нічого не чув про існування „російського руху спротиву“. З цим можна погодитись, якщо справа йде про властивий російський народ. Але ця теза є цілком неправдива, якщо вона хоче сказати, що в границях російської імперії (Совєтського Союзу) не було й немає активного спротиву. Правда, — той рух, що вперше чергу опирається на чужі народи Росії, европейські спостерігачі, легко переочують, бо вони звикли дивитися на великий і складний східній простір тільки з московсько-ленінградської перспективи.

Перебіг подій в Україні, в найбільшій неросійській національній групі в СССР, може служити прикладом: З революції 1917 року зродилася демократична українська держава, що до 1921 року затято боронилася із зброєю в руках проти совєтської інвазії. Кінець війни означав тільки пересунення боротьби в іншу площину. Україна 20-х років переживала феномен, що цілковито відповідає сьогоднішньому „тітоїзмові“: місцеві комуністи, що ввійшли в державний апарат, боролися на всіх ділянках публічно го життя проти політичного, господарського і культурного московського централізму. На колективізаційні намагання політбюро, відповіло українське селянство хвилею саботажів і спротиву. Штучний голод в 1933 р., що коштував Україні, Донському Край і Північний Кавказові життя багатьох мільйонів людей, був засобом, що його застосувала Москва, щоби приборкати неслухняне селянство. Треба зазначити, що ця голодова катастрофа обмежувалась тільки до українських і інших чужонаціональних просторів; російські селяни дозволили себе без спротиву загнати в колгоспи. Великі німецькі перемоги на початках німецько-совєтської війни, треба частинно віднести до масових дезерцій неросійських вояків червоної армії і до постави населення Прибалтики, Білоруси, й України. Ця постава обернулася в щось протилежне щойно тоді, коли німці з власної вини втратили всі симпатії. Підпільний рух, що тоді могутньо розвинувся в балтійських країнах і в Україні, мав в рівній мірі антинімецьке, як і антисовєтське вістря. Після відходу німців партизани продовжували боротьбу проти нового (властне старого) ворога, російського большевизму, під час коли рівночасно сотні тисяч ішли на еміґрацію. Це стосується з певними льокальними змінами всіх чужонаціональних просторів російської імперії: України, Прибалтики, Кавказу і Туркестану.

Які висновки можна зробити з всього цього для важливого практичного питання — можливости майбутньої демократизації Сходу і його остаточного членування в родину миролюбних націй? Що стосується чужих народів Росії, то питання є просте: скинення московського панування є першою необхідною умовою демократизації; коли це буде осягнене, то все дальше послідує з цього майже само собою. Для балтійців, білорусинів, українців, кавказців, туркестанців, це питання не виглядає інакше, як для народів середньоевропейських і балканських сателітних держав. У кожному з цих випадків теперішній режим не є результатом місцевого, органічного розвитку, але закордонним продуктом, що був принесений на вістрях російських баґнетів до дотичних країн. Большевизм, що восени 1917 року захопив владу в Петербурзі і Москві майже без спротиву, досить довго обмежувався до центральних великоросійських губерній; чужонародня периферія поводила себе вороже. Совєтизація цих країн переводилася в спосіб, що служить тепер прикладом для новіших „народньо-демократичних“ методів: факт завоювання й чужого панування масковано насадженням льокальних маріонеткових урядів з ласки Москви. Знесення совєтської системи в країнах, що належать до СССР, „союзних республіках“, подібно як і в сателітних державах, не було б жадним болючим зламом, але радісним і природнім поворотом до власної національної індивідуальности. Розуміється, що існували б проблеми переходу на інші форми, але нічого не міняє у принципі. Було б легко довести, що традиції більшости під'яремних народів Росії, не тільки балтів і українців, але також старих культурою націй Кавказу, в більшому степені виказують „европейські“ риси, як традиції російського народу. Один приклад може вистачити: вирішальний елемент в житті російського селянина перед революцією, була сільська община („мір“), рід примітивного аґрарного колективізму; перехід від „міру“ до колхозу був для росіянина з психологічної точки погляду відносно безболісний; цілком інакше представлялась ситуація в інших країнах, як наприклад на Україні, де селянин з давна був наставлений індивідуалістично і пристрасно прив'язаний до системи приватної власности. Можна з великою правдоподібністю прийняти, що народи, що живуть між Балтійським і Чорним морем в даному випадку старалися б про те, щоб увійти в европейську федерацію; Европа тоді б дістала своє остаточне географічне заокруглення на Сході. А туркестанці вчленувалися б в передньо-азійську, ісламську систему держав, до якої вони належать своєю культурою і всією своєю історією.

А як справа з російським народом? Було б упрощенням ідентифікувати російськість з совєтським ладом; але не можна заперечити факту, що тут існують тісні взаємопов'язаності. З певністю це не був випадок, що комунізм закорінився якраз у Росії. Бо ж навіть сторонньому спостерігачеві мусить кинутися в вічі, що між такими історичними постатями, як Петро Великий і Ленін, Іван Грозний і Сталін, існує правдива внутрішня споріде-

(Закінчення на 14-й сторінці)

В. І. ГРИШКО

„Народжені бурею"

(Спроба духової біографії української підсоветської молоді першого покоління)

(Продовження з попереднього числа)

III. На шляху до національного самоусвідомлення.

1. Україна на тлі інтернаціональної революції.

На поданому вище тлі формувався і той головний для нас нині в оцінці цього покоління елемент його свідомости, що називається — українське національне „я".

Треба мати на увазі, що Україна і українська національна справа були для молоді цього покоління явищами невід'ємними від революції. І від батьків, і з перших же кроків у школі вони чули, що Україна постала в революції, що до революції її, як такої не було, що український нарід — це нарід гноблених і упосліджених „мужиків", над якими знущались російські поміщики й капіталісти, не дозволяючи навіть мовою українською „мужицькою" говорити, панівною ж, отже — панською, мовою була російська мова і тому з нею і з Росією взагалі асоціювалось у свідомості цього покоління уявлення про панівну клясу, про капіталізм і взагалі про вчорашній несправедливий дореволюційний світ.

І коли ця молодь з перших же своїх шкільних кроків зустрілася з Шевченком, що в ті часи був піднесений новою владою до ряду офіційних революційних святих, то шевченківський український патос злився для них в одне із загальним патосом революції, звичайно — в її „жовтневій", большевицькій інтерпретації, і це ще тільки більше підсилювало самозрозумілу віддавість цього покоління цій революції. І коли офіційна шкільна наука твердила, що тільки завдяки „Жовтневі" українці мають змогу здійснити все те, за що боровся і загинув Шевченко, що тільки завдяки „Жовтневі" українці мають свою власну державність у вигляді найліпшої форми цієї державности — „Радянської України", то це приймалось тоді і не могло не прийматись цією молоддю як незаперечна істина. Та на тлі цих, пореволюційних українізаційних років в це таки дійсно легко було повірити не тільки цій молоді, а й старшим, для яких також не роки короткого й нетривкого існування в час революції Української Народньої Республіки, а роки дореволюційного „не было, нет и быть не может" були тлом, на якому вони розглядали й оцінювали дійсно таки великі досягнення українського життя по революції.

Але взагалі НАЦІОНАЛЬНЕ покоління існувало для цього не само по собі й для себе, а тільки як частка великої вселюдської цілости, що була для нього на першому пляні. Адже виростання свідомости цього покоління відбувалось в атмосфері найвищого піднесення ідеалів гуманістичного універсалізму революції, що за своїм характером і змістом була гуманістичною й універсальною революцією. В большевицькій же інтерпретації цієї революції, її романтично-ідеалістичного періоду ці ідеали трансформувались в ідеали інтернаціоналізму і навіть космополітизму. І коли дух української національної демократичної революції був гуманістично-універсалістичний, то „жовтнева" большевицька революція була й програмово світовою, інтернаціональною революцією.

Світові інтернаціоналістичні гасла були, власне, найбільш ефектною сторінкою цієї революції, що саме найбільше й надавали їй того широкого розмаху і того високого патосу, який найбільше захоплював молодь цього покоління. Тут, власне, ця молодь знайшла те, чого вся ка молодь шукає в кожній ідеї, на послуги якій вона хоче себе віддати: найбільшої широти обріїв, найбільшої універсальности в розв'язці всіх проблем, і головне — найбільшої новизни, модерности, найбільшої прогресивности, найбільшої наближености до майбутнього і найбільшої віддалености від минулого. І що ж більше могло відповідати цим вимогам, як не візія світової інтернаціональної революції пролетаріяту, що має відразу, до основ змінити всі старі, недосконалі взаємовідносини між людьми і націями на всій плянеті, знищити всяке, в тому й національне поневолення людини людиною та запровадивши загальну для всіх людей, без різниці нації, рівність і справедливість у світі?

Звичайно ж, думала ця молодь, самозрозуміло, що Україна в цій світовій революції розв'яже зовсім автоматично всі свої болючі проблеми, невід'ємні від загальнолюдських проблем. А ці проблеми, відповідно до змісту офіційно советської науки, всі так чи інакше зводилися для цієї молоді до соціяльної проблеми, однакової для всіх націй. Національна проблема розумілась ними як похідна від соціяльної. Її вчили, що тільки пролетаріят, чиї соціяльні інтереси єдині в усьому світі незалежно від націй, покликані розрубати гордіїв вузол усіх проблем у світовому маштабі. Тому його світова революція, вірила вона, це воістину день перший нового ліпшого світу.

2. Інтернаціоналізм і націоналізм в схемі „революція — контрреволюція"

Інтернаціоналізм і космополітизм буде основою і життєвого і шкільного виховання цієї молоді „Інтернаціональне виховання" так і називався основний розділ усіх тодішніх педагогічних і комсомольських вказівок згори щодо роботи з молоддю. Це був час коли справи китайської революції цікавили всіх більше, ніж справи своєї мирної відбудови. Коли з приводу кожного страйку десь у тому другому, капіталістичному світі закордоном, відбувались навіть по селах вселюдні мітинги, а кожні збори, навіть якої небудь споживчої кооперативи, кінчалися обов'язково резолюціями привіту якомусь там „ротфронтові" чи „шуцбундові", як бійцям ще не закінченої світової пролетарської революції. Це був час, коли і українська література й мистецтво мали своїм об'єктом китайських кулі, індійських рікші, муринських чи інших колоніяльних борців за свободу, взагалі всяких більш чи менш екзотичних „братів по клясу" різних націй світу.

Звичайно в цьому був дуже великий елемент навмисного переключування й спрямування пролетарської революції енергії молоді, яка мусіла мати об'єкт для свого вилздування, в бік зовнішнього, позасовітського світу, де випинались усі факти національної нерівности, відвертаючи цілковито увагу від національних відносин внутрі. Але це був також час, коли в ім'я інтернаціоналізму ще дійсно таки досить послідовно й щиро і внутрі засуджувалось усяке приниження будь-якої нації. Національний егоїзм і шовінізм вважалися тоді урядово найбільшою контрреволюцією. При чому такою найбільшою контрреволюцією в СССР уважався тоді якраз російський великодержавний шовінізм, офіційно проголошуваний тоді ще за головну небезпеку в СССР. На тлі ж форсованої українізації в Україні такий курс національної політики мав ще загальне довір'я до себе, як курс дійсно послідовно інтернаціоналістичний.

Виховуючись в дусі інтернаціоналізму, це покоління засвоїло собі погляд, що зрада засадам інтернаціоналізму — це зрада революції, отже контрреволюція, найбільший з гріхів. Тому ж, що за офіційною інтерпретацією все, що протиставилось інтернаціоналізмові, подавалось тільки в негативному образі національного егоїзму і шовінізму, національної обмежености й вузькости та національного консерватизму, а все це разом називалось одним словом — НАЦІОНАЛІЗМ, то ця молодь і розглядала тоді націоналізм як синонім контрреволюції, як гріх, вартий всілякого осуду. Націоналізм означав для неї тоді пе

редусім національним ізоляціонізмом, відрубність від усього світу і від інтересів загальнолюдських. На тлі загального, викликаного революційного пориву до універсалізму, це природньо здавалось цій молоді вузькістю, якимсь суперечним проґресові, супречним стремлінню вперед, до нового, вищого етапу людського співжиття в світі. Та ким чином націоналізм став для неї символом відсталости, символом вчорашнього дня.

3. Карикатура „Петлюрівщини" і міт „Радянської України"

В конкретній же українській пореволюційній ситуації на УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ, який офіційною пропаґандою було підведено під лайливу кличку „петлюрівщини" було прищеплено цій молоді погляд на зникнення минулого, як на останній подих вмираючої хутірської відсталости України, що неминуче, за залізною логікою історичного проґресу має уступити місце новій модерній, проґресивній Україні переможного пролетаріяту, України широких світових горизонтів, Україні в передових лавах світової інтернаціональної революції. Відповідно до звичної схеми протиставлень — „революція-контрреволюція, „соціялізм—капіталізм", „інтернаціоналізм—націоналізм" під псевдонімом „петлюрівщини" було цією молоддю віднесено до другої, неґативної групи понять. Звичайно вона віддавала перевагу інтернаціоналізмові. І це робила вона тоді тим більше з легкою душею, що вірила в суґерований офіційною пропаґандою клясовий характер цієї „петлюрівщини", як захисника старого дореволюційного ладу і не бачила ніякого виправдання її на тлі тодішньої пореволюційної дійсности, в якій, у ті роки, ще не видво було помітних національних протиріч, бо все йшло ніби по лінії? якраз українських національних жадань. Про те ж, що це була тільки тимчасова уступка українській національній демократичній революції, тобто як раз тій самій „петлюрівщині", це покоління тоді ще, звичайно ж, не знало.

До цього ще треба додати, що час ранньої юности цього покоління був якраз часом загально пануючої, тоді в підсоветському українстві, пореволюційної опінки всіх українських цінностей, що її робили представники старшого українського покоління — покоління учасників революції. В цій переоцінці домінуючим мотивом був мотив критики якраз „петлюрівщини", а через неї — всього попереднього етапу української національної боротьби. Це був мотив осміювання української національної романтики і української хуторянської провінційщини, т. зв. „просвітянщини". Це було своєрідне самобичування тих, що програли боротьбу в революції. Якраз вчорашні петлюрівці вели перед в очорнюванні „петлюрівщини". В українській підсоветській літературі панувала тоді тема „петлюрівщини", тема українського дон-кіхотства, тема „лицарів абсурду", лицарів сіризилої гопакошароварної України, лицарів такої собі недоречної козацької січі, повтореної як фарс у двадцятому електричному віці. Цьому присвячена була тоді також багата українська мемуаристика з часів революції і громадянської війни, авторами якої були найчастіше учасники „петлюрівщини". На цьому будувались тоді навіть перші українські радянські кінофільми. Це тоді Тютюнник ставив кінофільм „ПКП" за своєю участю, де, власне, осміювалось дон-кіхотство „петлюрівщини". Осміювалось і засуджувалось. Все це, звичайно, не могло не впливати на цю молодь саме в напрямку її неґативного наставлення до „петлюрівщини" і відтак до українського націоналізму взагалі. І коли при цьому на кожному кроці підкреслювалось, а життя це в багатьох моментах підтверджувало, що Україна в совєтських умовах живе повнокровним національним життям, що саме в формі „Радянської України" вона існує в живій реальності сучасности, а не в мріях заблуканих з учорашнього дня Дон-Кіхотів, то цілком зрозуміло, як це повинно було настроювати цю молодь в користь саме цієї „Радянської України", пропаґандивний міт якої поволі входив у свідомість як єдино можлива реальність.

4. Між інтернаціоналізмом свідомости і націоналізмом почуття.

Звичайно українська національна стихія постійно і повно жила в серцях цього покоління. Пануючи в почуттях і підсвідомості, вона все давала про себе знати, тривожачи свідомість цієї молоді питаннями, ЯКІ НЕ ВКЛИНИЛИСЬ У ЗВИЧНУ, заучену схему мислення. Ця національна стихія, не вмираюча, а все зростаюча в глибинах народніх почувань і нестримно діюча на почуття цієї молоді, через родинно-кровну її пов'язаність із заперечуваними, але незаперечними традиціями батьків і дідів, нагадувала їм постійно, що вони мають і мусять мати, якісь обов'язки і перед нею. Національні почування розігрівала в них і сама атмосфера буйного зростання української національної культури й мистецтва, зокрема літератури, що в своєму тодішньому вигляді не могли не впливати також на розвиток і національної свідомости. Все це все більше починало вимагати від цієї молоді відповіді на питання про місце національного моменту в його свідомості і про відношення його до моменту інтернаціонального.

Вщеплений советським вихованням інтернаціоналізм вимагав неґації нації взагалі, а природне національне почуття заперечувало таку неґацію. Відчуття певної подвоєности між почуттям і свідомістю починало виростати в психіці цієї молоді. Тієї подвоєности, що була тоді властивістю цілого тодішнього підсоветського українства. Питання редактора Карка з новелі Хвильового — „невже я злочинець, що люблю свою Україну?" — було тоді в підсоветській Україні питанням усіх чесних і щирих, а тому і подвоєних українських душ. Володимир Сосюра це подвоєння висловив згодом у поемі про „двох Володьок", що жили одночасно в його душі, з яких один був большевик, а другий націоналіст, тому себе в цілому він окреслив ім'ям „націонал-большевик". Тичина ж, висловлюючи ці муки подвоєности між інтернаціоналізмом свідомости і націоналізмом почуття відповів на питання Карка так: Любити свій край не є злочин, КОЛИ ЦЕ ДЛЯ ВСІХ". Оце останнє — „коли це для всіх" власне й було природньою формулою мислення, шукаючого компромісу інтернаціоналізму з природнім націоналізмом. Міг бути тільки компроміс. В протиставленні ж завжди віддавалась перевага інтернаціоналізму перед націоналізмом, як революції перед контрреволюцією.

В такому душевному стані перебувала ця молодь в свої шкільні юнацькі роки. Це були роки 1925-28. Ця молодь тоді вчилася в старших клясах семирічок, чи в т. зв. технікумах. Була вона тоді віком ще, правда, дуже зелена, але треба пам'ятати, що це покоління найвагоміших літ революції, коли кожен рік не тільки в історії людства, але і в особистому житті людини важив буквально кількох років. Безперечно, молодь цього покоління, була старша своїх фізичних років. І у віці приблизно 15-16 років вона була вже в полоні таких душевних конфліктів, які звичайно люди переживають значно пізніше.

ІУ. Перед новим ідейним світом.

1. СВУ і романтика української контрреволюції

В цьому шкільному віці ця молодь зустрілась із політичними фактами, які зіграли таку велику ролю в її біографії і в процесі її духово політичного формування, зокрема ж і особливо — в формуванні її національно-політичної свідомости. Першим таким фактом була діяльність і розгром СВУ (Спілка Визволення України) та її спеціяльного молодечого відгалуження — СУМ (Спілка Української Молоді).

Значення діяльности цих двох організацій, зокрема СУМ'у у житті молоді цього покоління в нас ще не досліджені і тому недоцінені. Відомо, що ці організації не були масовими і в запіллі до викриття і голосного процесу не були відомі навіть тим, що були до неї причетні.

Як конкретні СВУ і СУМ вони існували майже тільки в київському академічному і київському студентському осе редках. Люди ж, пов'язані і діючі в контакті з цими осе редками на провінції здебільшого ж знали тільки осіб і тільки особисті зв'язки. Це власне й було методою цих організацій. Вони й намагалися бути як організації не ви димими, діючи під виглядом різних культурно-освітніх, ко оперативних, фахових, мистецьких тощо організацій і ус танов, а зокрема укр. автокефальної церкви. Та й дія їх була невидима. Це було намагання використати всі веле тенські можливості тодішнього бутнього офіційного на ціонально-культурного і господарського будівництва, щоб спрямувати розвиток свідомости населення, зокрема студію ючої молоді, в річище протибольшевицьке, самостійни цьке. Але ніякої активної, революційної дії прямого хара ктеру вони в той час не тільки не робили, але й не пропо відували. Зокрема це стосується СВУ.

Взагалі назвати СВУ організацією революційною можна хіба з великою натяжкою. Скоріше їй відповідала б назва контрреволюційної організації, тільки не в специ фічно-большевицькому, а в звичайному значенні слова „контрреволюція", тобто рух за привернення попередньо го існуючого стану, а не за встановлення нового. Контр революційною в такому сенсі вона була навіть у суб'єк тивному наставленні більшости її головних керівників. Ці ж головні керівники — це були типові „внутрішні еміг ранти, з наймевш революційних, соціял-федералістичних і „хліборобських кіл розгромленої" „петлюрівщини", отже — люди, що лишились на підсовєтській Україні, але бу ли органічно чужі її пореволюційній діяльності і ворожі їй.

Вони в більшості були яскравими представниками до революційної хуторянської України і „просвітянами" в повному розумінні цього узагальнення, що не зрозуміли навіть тієї „петлюрівщини", до якої були причетні, а „Жовтневу Революцію" просто ненавиділи, але найбільше зате, що вона порушила до глибини їхній мрійний народ вицько-каганцівський спокій. Симпатичні дідусі й дяді з добродушними українськими вусами, вони були зворушли во-безпомічними в своїй справді героїчній спробі створи ти в умовах УССР українську підпільну організацію, яку відразу ж дали змогу обплутати такою сіткою аґентів ГПУ, що поруч із справжньою СВУ і в ній самій пану вала ще й фіктивна СВУ-ГПУ, яка так розіграла справ жню СВУ, що потім її керівники на процесі тільки рука ми розводили, самі дивуючись, що вони натворили таких див.

Такий голова СВУ — акад. Єфремов, для якого найвищим ідеалом політичного діяча був... Грінченко, і тому сам він був так би мовити діячем грінченківського типу, тобто героєм малих, непомітних діл на т. зв. „народ вій ниві". Такі діячі є звичайно великими ідеалістами, але в умовах підсовєтських вони були все таки Дон Кіхота ми минулого. І коли в свій час большевицький критик Ко ряк назвав петлюрівщину грінченківщиною на коні рево люції, то СВУ справді виглядала на грінченківщину в під совєтському підпіллі.

По суті ж вона була запізнілою відрижкою україн ського народництва з його зворушливою вірою в магіч ний вплив сантиментальної проповіді етнографічного патрі отизму „рідним словом". Власне відділ історії етногра фії Академії Наук у Києві і був цитаделею СВУ. Звідти, разом з ентузіястично видаваними „Етнографічними збір никами", з етнографічними комісіями „ішли в народ", як пів століття тому із своїми замаскованими під невинні лекції політичними проповідями і для нав'язування неви димих зв'язків емісари СВУ, люди клясичного пореволю ційного покрою. Ці люди, правда, жили ідеалізацією вже не дореволюційної, а ніби революційної України часів „петлюрівщини", але внутрішньо вона була їм далека, бо дух властивої „петлюрівщини" — це був, власне, дух української національної демократичної революції, дух рево люційних визвольних змагань, дух романтичного, револю ційного пориву України. Керівники ж СВУ були „петлю рівцями" саме в такому сенсі цього слова, в якому їх таки слушно критикували большевики та й самі справжні петлюрівці після революції. І тому для людей підсовєтсь кої формації це були романтики не революції, а контр революції, романтики реставрації власне дореволюційної, капіталістичної, хоч і самостійної України.

Звичайно, говорячи тут про СВУ ми маємо на ува зі саму властиву організацію СВУ, а не той масовий рух спротиву України колективізації, що існував пізніше в р. р. 1929-1930 і навіть в наступні роки та що його в зв'я зку з викриттям СВУ саме в ці роки звичайно підво дять під назву СВУ. Зрештою психологічно цей рух був дійсно зв'язаний з СВУ, але остільки, що учасники його під впливом витвореної навколо СВУ української антисо вєтської атмосфери і під впливом також певної реклями самої назви СВУ в зв'язку з її викриттям, справді вважа ли ближче їм невідому СВУ за свій політичний центр, уживаючи самі часто назви „СВУ". Цей рух, у якому брали участь і деякі люди, що мали якесь відношення до справжньої СВУ, пішов значно далі від ідеологів і керів ників СВУ, і був головним чином селянським і дійсно ре волюційним, але стихійним, рухом.

2. СУМ та його трагічні і героїчні сторони

Щодо СУМ, то вона була трохи відмінна від СВУ організація, але постала вона дословно як організація си нів тих батьків, що творили СВУ і її сферу діяльности. І тому вона відрізнялась від своєї батьківської організа ції лише настільки, наскільки в загалі молодь в одній із старшими сфері діяльности відрізняється від старших. Ідейно-політичний зміст цієї організації був той самий, що й СВУ.

Організатори і перші кадри СУМ належали до поко ління молоді старшої, ніж те покоління, про яке тут іде мова. Це було так би мовити покоління тих свідків, а то й юних учасників революції та громадянської війни. Вони бачили революцію, зокрема громадянську війну, безпосе редньо самі. Але бачили її, як звичайно, в такому віці, не своїми очима, а очима своїх батьків, її учасників. А були це діти переважно петлюрівських діячів і взагалі петлюрівців. Перше виховання вони дістали від цих бать ків. Це було націоналістичне виховання, але націоналісти чне в розумінні, власне, національного романтизму „пет люрівщини" й повстансько-отаманського періоду. Це бу ло виховання передусім на козакоманській лектурі Ка щенка і Олеська Островського. А також на козакоманії петлюрівських повстанських отаманів з їх розкішною чор ношлично-гайдамацькою бутафорією. Революція ввійшла в їх свідомість як новітня запорізька епопея. І як така, вона в основному і була джерелом їх антисовєтського ен тузіязму, розпалюваного далі їх батьками із середовища СВУ.

За своїм основним складом СУМ була організацією сту дентською. Студентами були керівники СУМ Павлушков і Матушевський. Серед студентів київських інститутів і технікумів, зокрема в ІНО (Інститут Народньої Освіти) та в педагогічному технікумі імені Грінченка в Києві, бу ли основні осередки СУМ. Студентами тоді були якраз представники покоління юних свідків і юних учасників ре волюції та громадянської війни, що виховувались батька ми-петлюрівцями і що на них і спиралась скрізь СУМ. Але об'єктом своєї діяльности СУМ мала також учнів ську молодь революційного покоління. Майже в більшо сти семирічок і технікумів у містах і містечках люди з середовища СВУ-СУМ організовували тоді під виглядом різних шкільних гуртків додаткового поглибленого вивчення української лі тератури й історії, чи щось подібне, провадилась у ле гальних формах праця СУМ. Відбувались читки літерату ри, видаваної тоді легально видавництвами, обсадженими діячами СВУ (напр.: „Сяйво", „Слово" і „Час"), але з відповідними коментарями, що мали на меті виховання національної свідомости. Щойно там, у цих гуртках, се лекціонувались і добирались відповідні одиниці для вуж чих зв'язків по лінії СУМ.

І це були дійсно тільки одиниці. Як і СВУ так і СУМ не розбудовувались масово. І не тільки з причин конспірації, але й з причин відірваности і відчужености від широких мас, які в основному в ті часи були психо логічно полонені впливами офіційно пануючої совєтської ідеології і мислили за її, сприйнятними для них схемами.

Зокрема молодь цього революційного покоління, що тільки й могла тоді за схемами цього мислення думати, будучи в ті часи переважно в сфері діяльности комсомолу і в комсомолі, не тільки не була притягнена до СУМ, але навпаки — саме від неї найбільше конспірувалась СУМ, вважаючи себе у всьому протиставленням комсомолу. Тому СУМ звузив себе в вужчому колі спеціяльно тієї молоді, що не була і не могла й бути в комсомолі, тобто — в колі молоді, вибраної головним чином за ознакою такого соціяльного походження, або такого родинного оточення, яке гарантувало її симпатії до „петлюрівщини".

Це неминуче прирікало організацію до стану певного протиставлення основним настроям серед основних мас тодішньої молоді. Зокрема специфіка мислення молоді революційного покоління, з її схемою протиставлення революції—контрреволюції, соціялізму—капіталізму, інтернаціоналізму—націоналізму була чужа й ворожа провідному типові молоді СУМ, які не враховували цього і своїм тотальним запереченням всього пореволюційно-советського виразно ставили себе в очах цієї молоді в табір контрреволюції. Як контрреволюція ж СУМ, як і СВУ, звичайно не міг найти ніяких шансів на успіх серед неї. І тому більш трагічною ніж героїчною сторінкою історії української боротьби в підсоветських умовах була історія цих організацій і їх кінця в сітях провокації і терору ГПУ.

Але, як і в випадку з СВУ, тут треба відзначити, що існувало, так би мовити, дві СУМ: та, що разом з СВУ була суджена на процесі в Харкові 1930 р., тобто — СУМ студентсько-академічного і в основному київського центру, і СУМ, що просто розстрілювалось без суду по всіх містах і містечках України, в основному селянська СУМ, що під цією назвою, як і старші СВУ, дійшла до активно-революційних дій в часи колективізації. Це була шкільна селянська молодь, розворушена національною атмосферою, витвореною навколо СУМ у школах, але кинена в активний спротив, звичайно, не центром властивої СУМ, а самим життям. Зрештою відомо, що і в центрі СУМ існувала активно-революційна течія, що навіть протиставилась консерватизмові СВУ.

Проте все ж і в цілому СУМ і СВУ, як ми вже сказали, відограли велику ролю в процесі розвитку національної свідомости молоді цього покоління, про яке тут мова. Ця роля була, правда, більш посередня, ніж пряма. По прямій лінії своєї організаційно-політичної діяльности ці організації серед неї помітних успіхів не досягли. Вони ані не організували її, ані не прищепили їй ту іншу, протилежну советській, схему мислення, з якою вони до неї йшли. Але витворена атмосфера на культурно-освітньому фронті, зокрема в шкільництві, атмосфера постійного нагадування про існування і емоційного розоджування української національної стихії, атмосфера наявности в полі зору цієї молоді бодай наївно-етнографічно-народницької, але національно-української романтики, надзвичайно сприяла поглибленню в неї отого душевного роздвоєння між українською національною підсвідомістю і советською інтернаціональною свідомістю, яке й так існувало в цієї молоді, посилювала природньо любов молодої української людини до свого, українського, і загострювала постійно терзаюче її питання Карка: „Невже я злочинець, що люблю свою Україну?"

Відповідь на це вона мала в тичининій формулі „коли це для всіх" формулі погодження націоналізму з інтернаціоналізмом. Але не по лінії цієї формули йшли ідейно-політичні шукання СВУ, СУМ. Власне взагалі в них ніяких шукань не було. Вони йшли по второваних ще перед революцією стежках любови до України, як любови до свого рідного хутора, без ніякої уваги на отих „всіх". Ці вчорашні стежки йшли в розумінні цієї молоді назад, а не вперед, вони були для неї контрреволюцією, а не революцією, і тому вони розійшлися з тими новими стежками, яких пристрасно шукало це революційне покоління.

3. Хвильовий і перші хвилювання „молодої молоді"

В шуканні цих нових стежок головну ролю відограло для них друге історичне явище, з яким вони зустрілися теж в свої учнівські роки, одночасно з тим, як зустрілися з атмосферою СВУ-СУМ. Цим явищем було те, що ввійшло в історію розвитку української підсоветської думки під назвою — „хвильовизм".

Хвильового знало це покоління буквально з першої шкільної читанки. Всі шкільні хрестоматії і підручники літератури, всі шкільні бібліотеки були наповнені тоді творчістю і іменем Хвильового. Це був тоді безсумнівний пролетарський письменник, співець революції. Власне в „Синіх Етюдах" Хвильового знайшло це покоління перше художнє втілення свого образу революції, як колискової пісні свого дитинства, як синьої дитячої казки. З творів Хвильового навчилось воно романтично-ідеалістично дивитись на революцію, як на величну містерію перштовредення, в якій народилась нова Україна. І Хвильового воно полюбило, як поета своїх мрій. Хвильового воно запам'ятало і за Хвильовим слідкувало. І коли правильно сказав критик (до речі — Коряк а не Затонський, як у нас тут чомусь повторюють), що Хвильовий „сам хвилюється і других хвилює", то найбільше він хвилював якраз молодь, і якраз молодь цього покоління народжених бурею революції, про яку тут мова.

І ось Хвильовий з великими розмахами започаткував своїми хвилюючими памфлетами „Камо грядеши?" знамениту т. зв. „літературну дискусію". Памфлети свої Хвильовий назвав „листами до молодої молоді", розуміючи під цим творчо думаючу, неспокійно-шукаючу, „дерзаючу" молодь. І наймолодша з „молодої" молоді, „покоління народжених бурею революції", ще нічого не розуміючи в доглибній суті цієї дискусії, уже з молодечою жадобою пізнання прислухалась до свого любимця. Адже це був час, коли українська література була тією новітньою „січчю", на яку були звернені очі всієї молоді, коли саме там концентрувалось усе духове життя нації, переживаючої свій правдивий національно-культурний ренесанс. Це був час, коли за виразом поета — „як в нації вождя нема, тоді вожді її поети". Тому література дискусія в цілому духовому житті тодішньої України, а й молоді зокрема, була першорядною політичною подією.

Зрештою, зміст цієї дискусії дійшов до свідомости цієї молоді не на початку і не на середині, а на кінці цієї дискусії, коли дискусія вже далеко вийшла за береги літературно-мистецької проблематики і стала чисто політичною дискусією, коли її ініціятор пройшов увесь цикль своїх т. зв. „ухилів", завершивши їх „Вальдшнепами" і „Україна чи Малоросія?", коли викристалізувалось і було розгромлене зібране ним в процесі дискусії середовище „Вапліте" і коли в центрі політичних заінтересовань партії став Хвильовий, як великий еретик. Це було вже тоді, коли під впливом Хвильового почався вже фермент у молодечій організації комсомольських письменників „Молодняк", з якої вийшли і примкнули до середовища Хвильового групи молодих комсомольських письменників, серед яких були такі як Донченко, Кундзіч, Масенко, Момот, Мисік, і Влизько. Це було тоді, коли вже сказане й написане Хвильовим було підсумоване партійними бухгальтерами від ухилознавства і назване „хвильовизмою". Вже з такої бухгальтерської брошурки Гірчака „Хвильовизм", як із своєрідного підручника хвильовизму десь у 1928 р. довідалась „молода молодь" цього покоління про суть дискусії і суть поглядів Хвильового. В цей час Хвильовий був уже в усіх на устах і „притчею во язицех" на всіх партійних і державних з'їздах.

4. Схвильована Хвильовим „молода молодь"

І що ж довідалась від Хвильового ця „молода молодь"? Те, що вона довідалась, схвилювало її більше, ніж все, чим схвилював її досі Хвильовий, як письменник. Узагальнюючи все в дещо чіткіших і одвертіших виразах, ніж у Хвильового, якого проте молодь його часу сприйняла як і все в свому віці, спрощено саме так, те, що вона довідалась від Хвильового можна звести в основному ось до чого: вона довідалася, що любов до революції і любов до України — це речі не протилежні, а тотожні; що революція, ота сама відома їм як „жовтнева пролетарська революція", це власне українська революція під чужим псевдонімом, і що саме Україна, українська моло

Харитон СТЕРНО

Апологети зрадництва і провокації

Дивна, дивна річ. Річ, що немає прецедента в історії. Річ, що не має й не може мати аналогій серед інших народів! Річ, що змушує нарешті бити на сполох, бо вона означає моральний розклад нашого суспільства, а особливо розклад і згубу нашої молоди при певному, боягузському потаканні старших. Річ, що ми її спостерігаємо щодня і вже ніби звикли до неї, як до зла, що стало нормальною нашою національною ціхою, особливо почесною рисою, чеснотою, ба, **героїзмом**, прикметою „луччих", вальором гідним наслідування і ще чорт його знає й чим, що ним треба пишатися, а всіх хто цього немає, ганьбити й тероризувати, як „опортуністів", „мертвих душ", „комуніств", „соціялістів" і т. д. (читай регулярно „часопис" СУРМА).

Одначе до суті!

Що є найгіршим?! Що є найганебнішим з погляду кожної нормальної людини кожного суспільства, а особливо з погляду (бодай напускного) людей, що іменують себе часом найкращими патріотами, націоналістами, героями і хотіли би культ героїзму насаджувати?

Очевидно З Р А Д А. Зрада є найпідлішим і найганебнішим явищем. Зрада є найпідлішою й найганебнішою рисою, що її всі напятновують і мусять напятновувати особливо ті, хто культ героїзму погрітує в своїх декламаціях та декальогах.

А другою ганебною рисою є **провокація** Ці дві прикмети — це віддавна є прерогативи суспільних покидьків, злодіїв і бандитів, прикмети нікчемности, що з таким святим обуренням і гнівом напятновані великими людьми в літературі, в мистецтві, в народнім фолькльорі, в народніх переказах, що відбивають собою до певної міри кодекс народньої моралі, здорової національної моралі, що засуджує насамперед **зраду й провокацію**, як найганебніше зло в суспільстві.

Я хвилююсь і моє писання виходить трохи грубе, але хіба тут можна не хвилюватися?! Одначе спробую не хвилюватися й говорити на порушену тему спокійно.

Отже, говоримо спокійно. Говоримо спокійно про зраду й провокацію, говоримо спокійно про **апологетику зради й провокації** в нашому суспільстві, про те зло ,що насаджується в нашому суспільстві послідовно і уперто ось вже шість років на еміграції.

Скажіть — що це є, **кричати весь час про героїзм, говорити весь час про сотні тисяч героїв, що проливають кров у боротьбі,а тим часом утікати самим від тих геро в і вчити молодь утікати від них, допомагати їй утікати геть світ-за-очі, за тридевять земель! Що це є?**

Ми не кажемо про те, віримо ми чи не віримо в ті „двіста тисяч" а чи „чотириста тисяч" повстанців під проводом ОУНр та УГВР. Ми не говоримо зрештою про те, є вони чи немає ті „двіста, а чи „чотириста тисяч". Ми говоримо **про принцип тут, про саму засаду, про момент морально-етичний. Ми** говоримо про тих, що **вірять** в ті „чотириста тисяч", вимагають тієї віри від інших, а за сумніви вибивають людям зуби, і в той же час, при такій своїй полум'яній вірі утікають до Бразилії чи США, чи Канади, утікають чим - дуж, боючись випадком залишитися десь поблизу тих „чотирьохсот тисяч". Ми не кажемо вже про те, що вони ці еміграційні „герої" повтікали з „краю", тобто від тих „чотирьохсот тисяч „братів і сестер, що „кривавляться в нерівнім бою з ворогом", а повтікавши, тим самим значить **зрадили їх**.. Підкреслюємо, річ не про те, віримо ми чи не віримо в ті „армії повстанців під проводом ОУНр", а річ в принципі, , в морально етичній стороні справи! Отже — зрадивши своїх товаришів, ці панове продовжують утікати далі і насаджувати культ зради і культ провокації. Лементують про героїзм тих „що борягься" а самі біжать... Але біжать не до тих „що боряться, не на допомогу їм, а геть за моря йокеана. І ведуть пропаганду про свій героїзм, про свою велич, про свій патріотизм, про свою „луччість" тощо. **Що це є з погляду морально-етичного**? Що це є; **вірити** ніби глибоко і других вчити вірити в „чотириста тисяч" героїв, що „умирають в краю", і утікати від них? І **других вчити утікати**, і вважати це за найбільшу чесноту, героїчну рису сучасного українського націоналіста. Того героїчного націоналіста, що за один лише сумнів якогонебудь ненаціоналіста в існуванні чотиристатисячної армії повстанців під проводом ОУНр ріже його ножем і побиває камінням десь в Англії, Бразилії, Аргентині чи Перу, втікши туди поперед інших, розштовхуючу тих інших ліктями й збиваючи всих з ніг при такій героїчній утечі.

Це є з погляду морально етичного — **зрада**! Звичайна **підла зрада**! А вся ця практика українських націоналістів на еміграції є не що інше як культивування тієї підлої зради, як **найбільшої чесноти**. А поруч з тим — культивування й **провокації як найбільшої чесноти**. Ці дві великих чесноти стоять в парі, поруч, бо одна одній прислуговують. Чесноти наших бандеронаціоналістів. Кожному, хто пильно приглядає-

---

да нація, рушієм якої нині є молода пролетарська кляса, починаючи свій творчий історичний цикл, пробуджена в революції, покликана оновити з собою і світ навколо себе; і саме українська революція оновлення — це головна частина світової революції, яка почалася, але яка не закінчилась; і от ця революція тепер в небезпеці, вона заводиться Москвою в глухий завулок, бо Москва — це не центр а провінція цієї революції, вона „центр всесоюзного міщанства" а не світового пролетаріяту, визволення якого невід'ємне від визволення нації; але ідея такого визволення є чужа й ворожа Москві; від неї, від Москви тепер треба чим скоріше тікати, орієнтуючись на Захід, на його глибоку свободолюбну культуру, опираючись на яку має відродитись схід; перед Україною стоїть колосальна перспектива зайняти провідне місце в новоорганізації Сходу; в умовах же СССР Україна знову поступово перетворюється і буде перетворена Москвою в дореволюційну Малоросію; це означає поворот назад, до старого, до вчорашнього дня, символом якого є Росія; але колесо історії не повертається назад; історична закономірність, досліджена і встановлена також марксистською суспільною наукою, полягає в тому, що для розвитку і перемоги пролетаріяту нація повинна перейти свій шлях, виявивши вільно себе в світі; без цього нема прогресу; через національне, як неминучу ступінь розвитку людства, до інтернаціонального; тому любити свій край, свій нарід, не лише не є злочин, але святий обов'язок, бо це, власне, для всіх. І власне в ім'я всіх, в ім'я світової інтернаціональної революції треба ставати на захист України проти Росії, що стала тепер втіленням контрреволюції.

Ось чим схвилював тепер цю молодь Хвильовий.

Це вперше в своєму житті з уст безсумнівно революційного, а не контрреволюційного авторитету ця молодь почула гострокритичну думку про освячений революцією порядок речей. Увінчану авреолею революційности владу насмілився Хвильовий розвінчати з її революційної святости, переставивши її на площину контрреволюції, де її власне в ім'я революції стає можна і навіть потрібно бити. І от це все, зведене в цілість, названо „хвильовизмом", засуджується владою як націоналізм. Це раптом у зовсім новому світлі поставило перед свідомістю цього інтернаціоналістичного покоління націоналізм. Вперше для себе виявило це покоління, що націоналізм — це не конче те, що вони досі звикли протиставити інтернаціоналізмові, що може бути ще й такий націоналізм, який не має нічого спільного з національною обмеженністю і вузкістю, не є символом відсталости і назадництва, а навпаки — є прогресивним і революційним та гармонуючим з інтернаціональними ідеалами.

Хвильовий не дав цій молоді ніякої нової системи політичного мислення. Але він зробив, власне, головне: він родив у неї неспокій мислі і наштовхнув її на шлях власного і незалежного від офіційної системи мислення. Він прочистив дорогу для творення нової системи, сміливо піднявши руку на окутану „табу" революціонного чару систему, яку вони звикли вважати за єдиноправильну. Цього не могли зробити СВУ й СУМ з своєю голою антитезою українській підсоветській сучасності в ім'я минулого. Це міг зробити тільки той, хто внутрішньо, а не зовнішньо, заперечив не сучасність а історичне непорозуміння цієї сучасности в ім,я якраз цієї сучасности, і майбутнього. В цьому неповторне значення Хвильового в процесі духово-політичного формування молоді покоління революції. І тому творчо-думаючу „молоду молодь" цього покоління можна з повним правом назвати схвильованою Хвильовим молоддю.

(Продовження в наступнім числі „НП")

ться до діяльности ОУНр. на еміграції, ясно, про що мова.

Провідники ОУНр., ріжні Мироненки, М. М., Кононенки, Стецьки й сам „вождь“ Бандера можуть, з властивим їм притом, заявити громогласно. що то їхні всі члени організації ідуть зовсім не до Англії чи Бразилії, а до „краю“, до тих що „борються“. А хто цьому не вірить, той комуніст і агент МВД.

Одначе кожен прекрасно знає, куди ідуть всі ті „герої“, що так вибивали зуби невіруючим в їхній героїзм. А є люди які знають більше — а саме:

Є люди, які знають. як підло повтікали „з краю“, тобто **здезертирували** провідники тих „героїв“, — пани Логуші, Пеленські й як утік сам Лебідь, захопивши з собою організаційну касу — всі зуби, брильянти, золоті речі та гроші в фунтах і долярах (правдивих і фальшивих). І вони утекли, підло зрадивши ті горстки обдурених ними юнаків, що пішли в ліс, полишили їх на безвиглядну смерть, рятуючись самі перед навалою більшовицьких ординщ.

У них невитримали нерви? Віримо. Вони мали право рятуватися? Віримо. Вони зрештою мали право утекти закордон перед безвиглядною перспективою? Теж віримо. Але вони не мають права виступати в імени тих кого вони покинули і спекулювати на їх крови, разом з Вовчуками та Мироненками.

А ще більше вони не мають права виводити свою з р а д у в культ найбільших чеснот і тим розкладати молодь. А вони це роблять вже шість років на еміграції. Бач, вони не тільки вивели з р а д у в найбільші чесноти, вони не тільки зробили п р о в о к а ц і ю найкращою ознакою патріотизму й ідейности. а вони з цими двома своїми чеснотами пішли походом на все українське суспільно-громадське життя, підлаючи його шаленій деструкції, в ім'я торжества свого культу ЗРАДИ Й ПРОВОКАЦІЇ. І вся діяльність ОУНр. на еміграції за ці шість років — **це апологетика зради й апологетика провокації**.

Достосована ж до донцовщини, к д о світоглядової основи цього націоналізму, з головними прикметами тієї ідейно-світоглядової основи — нетерпимістю до інших, виключністю, зоологічною зненавистю до не-націоналістів, визнаванням тези, що для досягнення мети **всі засоби** дозволені, тощо,— достосована ось до цього. згадана **апологетика зради й апологетика провокації** губить нашу молодь, як страшна отрута, спотворює їй душі й затуманює мізки. І часом до болю прикро бачити, як якийсь юнак чи юнка, поглядає на старших „ненаціоналістів“, вірніше „небандерівців“, гордо закопиливши губу й з вовчими вогниками в очах, як на страшних своїх ворогів і нікчемність, взагалі неукраїнців порівняно з ним, героєм, бо він, бачите **вірить** в УПА, а такий от підлий ікс чи ігрек **не вірить.** Обов'язки ж по відношенню до тих, що борються, вважається виконано вже самою вірою і тому життя от такого „віруючого“ й навіть виїзд його за моря — океани на працю до фармера є просто таки суцільним героїзмом.

Очевидно, ми не за те, щоб наша молодь молода — зелена бігла „до краю“, в кущі. Боронь Боже! Хай іде туди Лебідь і пан Пеленський, тим більше що в них і каса. Але ми за те, щоб не було брехні й фальшу, щоб не насаджувано **культу зради** в душах молоди. Ми за те, щоби все стояло чесно на своєму місці, а не було покручено в той спосіб, як воно покручено. Ми за те, щоб молодь вчили її вожді дивитися **сміливо правді у вічі**. Ми за те, щоб не було фальшивої, штучно сотвореної політичними спекулянтами дилеми в душах тієї молоди: — **з одного боку в „краю“ б'ється чотириста тисяч юнаків, братів і сестер, і елементарна людська мораль (навіть не мораль героїв і революціонерів, а мораль звичайних порядних людей) велить негайно йти туди і боротися й вмирати разом з братами, і та ж сама мораль велить вождям — панам Лебідям та Вовчукам, та андерам — не тікати з касою до Америк, не рятувати своїх голів, а бути з сотнями тисяч героїв, ділити з ними трагічну долю. Це з одного боку А з другого — та молодь іде за моря - океани, щоб батрачити й угноювати чужу землю, мусить утікати, мусить зраджувати. Мусить зраджувати, бо іде по ашурансах, які — ашуранси, організують для неї ті самі пани Лебеді, Гриньохи, ЦПУЕ й інші „революційні“ організації, організують ту втечу за моря - океани, бо не вірять ані в які свої „чотирьохсоттисячні армії в краю“. Така дилема. І от...**

І от замість героїв і революціонерів виховується зрадників, а до того ще й братовбивців, бо треба ж карати смертельно всіх тих „негідників“, „комуністів“, що не вірять в „чотириста тисяч“ під проводом ОУНр та її великого вождя.

Апологети зрадництва й провокації тріюмфують.

І все це робиться в ім'я чого! — тільки подумати! В ім'я того, щоб переконати, скажем, американських політиків, яка то ОУНр. могутня партія, має свою „чотиристатисячну“ армію „в краю“, свій „уряд в краю“, словом „веде“ весь народ за собою і може бути солідним союзником для американців. Ось так переконати американців в наївній вірі, що це дуже легко зробити, „заправивши їм арапа“, і справа української незалежности під проводом ОУНр., ба, справа диктатури ОУНр. в тій Україні полагоджена. Американці визнають бандерівський „уряд в краю“, визнають ОУНр., як єдину українську політичну „державнотворчу“ силу, дадуть їм грошей і зброї і скажуть — „організовуйте тут, хлопці, окупаційну армію та й ходіть з нами. Ми вас посадимо в Києві, бо тільки ви можете збудувати Україну, якщо змогли доконати того, чого ніхто в світі не потрапить — організували чотирьохсоттисячну повстанську армію в самісінькій сталінській деспотичній державі і не дали большевикам ту армію перемогти при всіх їхніх незчисленних людських і інших мілітарних засобах.“

Мета, звичайно, варта, щоб не гребувати жадними засобами для її досягнення. І провідники ОУНр. тими засобами не гребують. Лиш посліпли й не бачуть, які ті їхні калькуляції наївні і які від них наслідки згубні. зовсім зворотні бажаним, а як їхня вся практика на еміграції виродилась в апологію зрадництва й провокації. Ні, вони цього не бачуть, ставши жертвою своєї власної ілюзії (бо крім них самих ніхто більше жертвою того їхнього ілюзіоністичного факірства не став і не стане). Вони тріюмфують, обдуривши самі себе. Вони „тримають всіх за писок“ і „роблять політику“. Україна „бореться“, світ „хвилюється“, ОУНр. тією „боротьбою“ й тим „хвилюванням“ керує, супротивники мовчать, молодь, вірна „вождеві й партії,“ дається зробити з себе знаряддя шантажу й провокації, — все в порядку. Ще трохи — і „вождь“ в'їде до Києва на білому коні. Тоді всі кінці буде сховано, ніхто навіть не заїкнеться про зраду та про апологію зрадництва, про провокацію, як методу боротьби, ніхто не пікне після в'їзду „вождя“ до столиці, бо „переможців не судять“. Вся ж ця кампанія вся ця апологія зрадництва робиться під червоно-чорним прапором, досить зухвало той червоно-чорний прапор виставляючи, і де далі тим зухваліше. Червоно-чорний прапор — п р а п о р ф а ш и з м у. Це мали нагоду спостерігати мешканці таборів в Новому-Ульмі й по інших таборах, де бандерівці, влаштовуючи свої бандерівські академії, розвішували ці свої партійні, червоно-чорні, фашистівські прапори одверто і зухвало.

Довгорічна й зухвала спекуляція цих „вождів“ на крови мучеників, спекуляція на „полум'яній вірі“ в тих що борються, і одночасове утікання від них за моря-океани, одночасове дезертирство в парі з шельмуванням усіх тих, хто іронізує з їхнього героїзму, — це є тяжкий, антинаціональний злочин. А виведення „патріотичної“ такої поведінки вождів і всіх паликів бандеризму в категорію найбільших чеснот **є апологією зради**. На цій зрадницькій моралі та на методі провокації ідеологи й вожді бандеризму будують всю свою акцію за кордоном. І вони свідомо це роблять. отже свідомо тим калічать душі молоді. Та ми їм і не дивуємось. Коли „вождь“ „чотирьохсоттисячної повстанської армії“ вважає що його місце не біля тієї армії, а в европейських кавярнях, і це нормально і освячено декальогом, то що від нього й його підлеглих камрадів можно вимагати. на яку ще мораль від нього сподіватися. Від тих самих камрадів, що, схопивши касу (бо як же можно касу забути й лишити в лісі!) вивтікали за кордон, зрадивши тих не багатьох, що лишилися таки в лісі таких як Й. Позичанюк, К. Осьмак тощо, які й загинули геройською смертю в перший же місяць большевицької окупації. Але про їхню трагічну долю ідеологи й вожді бандеризму ще не скоро розкажуть правду українському громадянству на еміграції (дома там сами знають!), бо це треба розповідати про власну зраду, про свою нищість, про свою, до того ж, політичну звихненість і глупоту. Отже, ми цим бандерівським діячам не дивуємось, коли вони й оком не змигнувши, калічать молодь, спотворюють її душі, защеплючи їм зрадницький комплекс. Вони справи не направлять, бо не мають до того доброї волі — волі відмовитися від політичного ілюзіонізму, тобто, очковтирання, злізти з своїх розбивацьких, провокаційних коників і стати до конструктивної праці разом з усіма.

Натомість ми дивуємось старшій частині українського громадянства, — в її масі, — тій частині, що, бачучи все й розуміючи все, спостерігаючи страшний процес морального калічення молоди, не може викресати з себе вогню цивільної мужности й поставити чоло тій шкідливій роботі. Ми дивуємось, спостерігаючи шість років, як дуже багато хто з старших людей, до того ж загартованих в життьових бурях, хилять боязко голови перед фашистівською, терористичною мафією, дають їй волю, потакають їй і навіть часто прислуговують. Отакі ріжні „генерали“ Трутенки, Євтимовичі, Вовки, тощо. Більше того, отака от обивательська прострація сягає в далеко поважніші кола, що теж займають позицію або ганебного невтралітету (боючись обструкцій), або мимовільного попирання.

А тим часом від них, від цієї старшої частини, свідомішої частини, поряднішої й багатої життьовим досвідом частини українського громадянства залежить справа заклинання розпаношених апологетів зрадництва, отих фахівців від калічення

молоди, до порядку, поставивши їм чоло й перебравши справу виховання молоді, виховання справжніх героїв і борців за українську справу, в свої руки.

Молодь мусить бути вихована на добрих українських громадян, тверезих, відважних і здібних на героїзм людей не на бандерівських злочинних засадах, а на тих морально-етичних засадах, на яких виховувалося старше українське покоління.

Молодь мусить бути виховувана не в дусі дешевого аферизму, дешевої, штучної, розпалюваної братоненависницької партійної патетики та пускання мильних баньок, а в дусі готовости до тяжкої праці, до вдумливого критичного й мужнього ставлення до складних проблем нашої визвольної боротьби, яких мильними баньками не розв'яжеш, як не розв'яжеш і братовбивством. Нарешті, в дусі вірности, презирства до зради й провокації, в дусі готовости до справжнього героїзму, який мусить стояти на такій тезі:

Віриш — скріпляй свою віру ділом! Не від других того вимагай, а чини так сам:

Віриш, що в краю б'ється чотириста тисяч, то не бий в лице тих, хто в тім сумнівається, викинь всі свої ашуранси, візьми торбу й пару сухарів і не їдь до Америки, як зрадник і боягуз, а маршируй потай через всі кордони й застави в той „край", в який ти так полум'яно віриш, і стань там поруч з тими, в кого ти так полум'яно віриш, і борись з ними плече в плече до загину... Якщо ти віриш.

А якщо ти в них не віриш, а твій лемент, то є тільки всього спекуляція й засіб партійної гри в довгої лози на звання більшого героя й „луччої людини", а авреоля отакого віруючого „героя" тобі потрібна для виправдання твого братовбивства (чи потакання братовбивству), то тоді ти не гнівайся за цю статтю. Вона написана правильно.

Ось на таких засадах треба виховувати молодь. Стисло кажучи — вона мусить бути вихована на засадах діяметрально протилежних засадам апології зрадництва, братовбивства і провокації. Бо на тих китах далеко не поїдеш.

Український народ бореться десятиліття проти загарбників, застосовуючи всі методи боротьби, від перманентних збройних повстань, через пасивний спротив на фронті економічному і аж до жорстоких боїв з окупантом на фронті культурному й духовому. Цій боротьбі українського народу присвічує ідеал Української Народньої Республіки й героїзм тих, що в Армії Симона Петлюри віддали все за щастя і свободу нашої Батьківщини. В цій невпинній і затятій боротьбі, йдучи за ідеалами УНР, український народ склав і складає безліч жертв, втративши за десятиліття мільйони кращих своїх синів з усіх прошарків суспільства, найбільше національно свідомих і відданих ідеї демократичної України.

Ці жертви — це були й є жертви не тільки за інтереси України, а й за інтереси всього людства, бо складені в боротьбі проти червоного московсько-комуністичного молоха, а в останній війні й проти молоха фашизму. І це була і є боротьба не якоїсь партії чи групи, а боротьба всієї нації.

Ось про це й так треба інформувати світ, домагаючись узнання перманентної й велетенської боротьби нашої поневоленої нації за вселюдські ідеали, проти царства зла і насильства, домагаючись реальної допомоги цій великій, універсальній боротьбі нашої нації. Ось це треба підносити на щит, а не зменшувати злочинно всієї справи, не зводити її порядком партійної спекуляції до „націоналістичних" мильних баньок.

Антисовєтський чи антиросійський

(Закінчення з 7-ї сторінки)

ність; всі характерні риси деспотичної монархії Миколи І. надибуємо знову в Совєтській Росії. Чи обожнювання Сталіна не є продовженням старомосковського цезаропапізму? І чи не є це той самий месіянізм і бажання панування над світом, що колись виявилось, в теорії „Третього Риму" та що його сьогодні наново зустрічаємо в самозвеличенню Москви, як „метрополії всього прогресивного людства"?

Чесні росіяни ніколи не заперечували неевропейський і своєрідно „тоталітарний" характер історії своєї країни. Недавно на еміґрації померлий філософ Бердяєв говорить про „антиліберальну" істоту російської людини і про вічні хитання російської суспільности між крайностями варварської деспотії і неменш варварського бунту. Потвердження цих думок дає нам також голос з марксівського табору: визначний соціолог і учитель Леніна, Плеханов, стверджує, що структура Росії аж до другої половини XIX стол. показує більше рівнобіжних з орієнтальними деспотіями, наприклад з Османською Імперією, як з Окцидентом. (Бердяєв; „Російська ідея"; Плеханов: „Історія російської політичної мислі".)

Чи мало б це означати, що демократизація російського народу є починном згори вже засудженим на невдачу? Тільки треба тут числитися з трудношами, проти яких німецька „денацифікація" є дитячою іграшкою.

В російській історії також бували зародки свободолюбних прагнень. Німецькі ліберали, як Вільгельм Репке думають, що трагічний хибний розвиток Німеччини був започаткований пригніченням вільних імперських міст централістичними і бюрократичними територіяльними князівствами. Російська історія знає подібне явище: знищення міських купецьких республік, Великого Новгороду і Пскова, московським абсолютизмом. А що стосується московської держави, то була вона всім своїм адміністративним, фіскальним, військовим і поліційним устроєм відбиткою монгольської імперії. Московські великі князі виходять на арену світової історії, як збирачі податків в службах Золотої Орди. Ця від монгольських ленних панів перебрана державна структура залишилась дійсною для Росії й по сьогоднішній день. Реформатори Росії, Петро І. і Ленін, справді змінили фасад, але не торкнулися цього фундаменту. Чи є яканебудь можливість, що спадщина свободолюбивих купців Новгороду ще колись покажеться в російському народі сильнішою, як спадщина по монгольських ханах? Не треба тратити на це надії; але щоб цю ціль досягти, будуть потрібні дуже глибокі операційні врізи, що дали б всьому східньоевропейському і північноазійському просторові нову політичну форму.

Я свідомий того, що ці мої погляди потраплять з багатьох сторін на пристрасне заперечення. Будуть покликуватися на те, що російський народ є тільки жертвою комуністичного режиму й що він терпить не менше як всі інші народи совєтської сфери впливу під своїми теперішніми панами. Цей арґумент вміщає безперечно зерно правди; але треба бачити речі в їхніх пропорціях.

Перше: якщо навіть всі ці народи, включно з російським пригнічені совєтським режимом, то це не значить, що цей тиск є однаковий на всі національ

Володимир Кирилович Винниченко

несподівано помер 6-го березня цього року в Мужені, Франція.

Центральний Комітет Української Революційно-Демократичної Партії висловлює глибокий жаль з приводу смерти найвидатнішого українського письменника останніх десятиріч та чільного політичного діяча часів українського національного відродження

Володимира Кириловича Винниченка

В особі В. К. Винниченка вся Україна втратила одного з кращих своїх синів, невтомного борця за її свободу й незалежність. Ця смерть болюче відгукнеться в серцях усього українського народу по той бік залізної заслони, де, в умовах московсько-большевицького терору й диктатури, ім'я небіжчика весь час було прапором революційного спротиву диктатурі й реакції.

Ми глибоко певні, що ім'я Володимира Винниченка навіки займе почесне місце в пантеоні великих людей української нації, а його останки покоїтимуться в українській землі, за яку він усе віддав, що мав. А до того часу -- хай буде чужа земля йому легкою.

В жалобі схиляємо голови перед свіжою могилою великого Українця.

ЦК УРДП

ності. З офіційних совєтських статистик довідуємося, що між обома народочисленнями 1926-го і 1939-го рр., кількість українців впало з 31 мільйонів на 28! Дораховуючи випавший природній приріст, що в Україні був один з найбільших в Европі, український народ протягом тільки тринадцяти т. зв. „мирних років" втратив через большевицький терор 10 мільйонів душ. Протягом Другої Світової Війни московський уряд розв'язав чотири „автономні республіки" в Криму і на Кавказі, а дотичні народи поубивано або заслано до таборів примусової праці на далекій Півночі. Рівночасно комуністичні верховоди плекають російський елемент коштом інших народів. Стільки про так звану спільну долю росіян і неросійських народів Совєтського Союзу.

Друге: Воно щоправда дійсно так, що також і російські працюючі маси, російський робітник і селянин, експлуатовані комуністичними паразитами та що російські інтелектуалісти обмежені у свободі культурної творчости й наукових дослідів. Я не сумніваюся, що багато росіян з цього приводу справді терплять. Але режим дає за це росіянам, як провідній нації СССР та як підпорі світового комунізму великі компенсації: заспокоєння жадоби влади, заспокоєння імперіялістичної манії величности, заспокоєння старих месіяністичних фантазій, що хочуть зробити російський народ „провідниками людського роду", а Москву „Третім Римом". До того додаються ще конкретні матеріяльні інтереси: совєтської бюрократичної і преторіянської верстви, що складається переважно з росіян, є залежне від тривання та, по змозі, від ще більшого поширення совєтської системи. Не можна поминути мовчанкою сумного факту, що також антисталінські і антикомуністичні росіяни дуже часто підкуплені в цьому пункті „імперіяльним комплексом" і є аж занадто готові забути свої демократичні засади, коли йдеться про збереження її панування.

Карл Маркс сказав раз велике слово: „Нарід, що гнітить інші народи, не може бути сам вільним". Це є ядро цілого „російського питання"! Деспотично-тоталітарна система, як у старій, так і в новій Росії, була необхідним корелятом постійно експансіоністичної закордонної політики (що і в мирних часах не могла позбутися „психози оточення"), корелятом мілітаризму і панування над чужими народами. Гіпертрофований бюрократично-мілітарний і поліційно-терористичний апарат, що його створила російська імперія і який тримає її, немов залізним обручем, аж по сьогоднішній день, задавлює також і в російському народові всі свободолюбні поруохи. Найщасливішим днем в історії турецького народу був день, коли Османська імперія розлетілася на частини, бо щойно звільнившись від настирливої ідеї „імперіяльної місії", змогли турки відвернутися від екстенсивної політики завоювань та розпочати прогресивну, інтенсивну цивілізаційну політику. Я переконаний, що це теж єдиний шлях для демократизації Росії. Політика, що прагне розбиття Російської імперії, справила б пим велике добродійство не тільки неросійським уярмленим народам поза і в межах кордонів СССР, але також і самому російському народові! Тому цієї політики я в жадному випадкові не назвав би антиросійською.

Петро МЕЛЬНИК

Виступ сенатора Мек Магона і „2 х 2 = 4“

Цими днями виступив з цікавою промовою перед товариством американсько-російської дружби відомий американський сенатор Мек Магон.

Для мене виступ цього сенатора цікавий тим, що, безперечно, відбиваючи найновіші думки й погляди передової частини американського політичного світу, сенатор Мек Магон повторив досить точно думки висловлені задовго перед тим в знаменитій статті „2 х 2=4“ її автором, яка (стаття) викликала була стільки руху в українському політичному світі.

Сенатор Мек Магон, говорячи про зміцнення дружби меж и американським народом і народами СССР, твердить, що **народи СССР в усіх їх суспільних прошарках наставлені вороже проти сталінського тоталітарного режиму**, що вони прагнуть свободи й демократії й є союзниками всіх вільнолюбних народів світу в боротьбі проти аґресивного комунізму червоної Москви. Деталізуючи ж цю думку, сенатор Мек Магон спеціяльно підкреслив, як знаменитий і вартий особливої ваги факт, що **разом з найпередовішими елементами совєтського суспільства, свободи прагнуть і проти сталінської диктатури вороже наставлені офіцери й командири червоної армії і навіть багато членів комуністичної партії**...

Це говорить Мек Магон, це говорить людина, що вміє тверезо політично думати.

Я собі уявляю, як прикро було чути ці Мек Магонові думки нашим бандеро-гетьманцям і всім нашим політичним хуторянам, що так завзято шельмували та ще й досі шельмують автора статті „2 х 2=4“ за ці ж самі думки лише висловлені з трибуни УРДП і на кілька років раніше. Але з Мек Магоном ці панове не дискутують, бо в цім випадку їм, бачиш, ясно, що проти думок ним висловлених, проти їх правдивости може дискутувати лише божевільний або безнадійний скудоум. А надто ясно, що неможливо дискутувати з приводу політичної доцільности висловлювання цих думок. А це ж і була основна суть і політична цілеспрямовавість статті „2 х 2=4“, лише тепер ті думки висловлені устами американського сенатора, якого безкарно не обвинуватиш в комунізмі.

Безсумніву, Мек Магон не читав статті „2 х 2=4“ (якщо американська служба вивчення нашої еміґрації про це не доклала), але йому й не треба було її читати. Він, як і всі політичні діячі США, мали й мають досить матеріялів про внутрішню ситуацію в СССР за багато років, а надто фактів про настрої людей тепер, щоб нарешті поробити з них правильні висновки. І Мек Магон ті висновки зробив. Він зробив ті висновки з фактів, а факти уперта річ. Так само упертою річчю є й правильні висновки з тих фактів. Їх тяжко спростувати.

Якщо ж висновки Мек Магона і всіх вдумливих тверезих політиків збігаються з висновками і думками автора статті „2 х 2=4“, то це тільки робить честь середовищеві, до якого я належу разом з автором згаданої статті. Значить це робить мені честь. І це ж стверджує, що тверезо й правильно політично думати, це не є прерогативою світових політиків. Крім того, це стверджує головну річ: якщо світ розуміє справжній стан речей за залізною заслоною, то це є запорука успішности боротьби й запорука майбутньої перемоги над московським комуністичним тоталітаризмом.

Тезу Мек Магона про антисовєтськість великої частини командних кадрів (не кажучи вже про рядовий склад) червоної армії й великої частини ВКП(б) підтверджують найсвіжіші факти, про які ми чуємо щодня через радіо, а саме, **факти про перехід видатних старшин армії і діячів СССР на захід і їхні виступи по радіо проти Сталіна.**

Цим може нехтувати лише сліпий, закукурічений (і то український!) горе монархіст чи націоналіст, що в своїй сектярській гістеричній злобі осліп і оглух до всього, що йде від тверезого розуму, до всього що діється в світі поза ним, і немає поняття, що таке політична рація. А головне, не здібен збагнути одну річ:

Всякий, хто є ворогом нашого ворога, є бодай в якійсь мірі наш спільник і чим більше тих спільників нам удасться мати, розчахуючи навіть саму компартію, тим краще для нас. Тим більше, що вона дається себе розчахнути.

Виявснення ЦК УРДП

В зв'язку з тим, що останнім часом серед українського громадянства шириться версія, нібито газета „Вперед“, знана як лівосоціялістична своїм напрямком, належить Центральному Комітетові УРДП, до чого спричинилася саме ця газета вміщенням на своїх сторінках цілої низки матеріялів, гасел та звернень, нібито, „від ЦК УРДП“, — тут вияснюємо до уваги громадянства:

1. Центральний Комітет Української Революційно-Демократичної Партії не має ніякого відношення до газети „Вперед“ і не несе жадної відповідальности за соціялістично-колгоспні вправи та марксівський дух цієї газети, рівно як і за її спекуляцію на „боротьбі в краю“, поборювання УНРади тощо.

2. Газета „Вперед“ теж не має жадного відношення до УРДП, тобто до Української Революційно-Демократичної Партії, знаної з ідейно-програмових постулятів, як партії несоціялістичної, очоленої й керованої всім відомими людьми, що не ховаються за псевда, партії, що за шість років зарекомендувала себе як конструктивно-творча сила, партії, що входить до складу УНРади, провадить весь час позитивну діяльність у ділянці скріплення консолідації всіх українських політичних сил та активно підтримує єдиний державний центр своєю акцією у всіх країнах світу.

3. Газету „Вперед“ видають дві особи, що належали до числа виключеної свого часу (три роки тому!) з УРДП ліво соціялістичної опозиції, і ці панове видавці і редактори „Вперед“ ніякого відношення до ЦК УРДП не мають. Ціла ж згадана опозиція, в числі 6-ох осіб, після виключення її з УРДП, якийсь час трималася вкупі і дістала ім'я т. зв. соціялістичної „групи Майстренка“, а пізвіше, після виходу В. Ривака й М. Турчмановича та ще двох осіб, геть зовсім розпалася. З цієї групи лишилися твердо стояти на своїх колгоспних та марксівських позиціях тільки двоє, і це вони й видають газету „Вперед“.

4. Ніколи ніяких привітань, а чи гасел Центральний Комітет УРДП на сторінках газети „Вперед“ не вміщав і до редакції не подавав. І не міг подавати, вже хоч би тому, що ця газета стоїть на позиціях, ворожих самій ідеї УНРади, а значить і ворожих УРДП. А крім того, ця газета чужа УРДП всім своїм духом.

5. Вживання імени ЦК УРДП на сторінках газети „Вперед“ — це спекуляція видавця і редактора цієї газети на імені й авторитеті нашої партії, це намагання безвідповідальних збанкрутованих аматорів троцькізму і лівого соціялізму прикрившш чужим шильдом, що до нього громадянство ставиться з довірою, це підшивання до УРДП і зловживання нашим політичним капіталом. Нарешті трактуємо це як свідоме, мстиве намагання нашу партію компромітувати колгоспною апологетикою та марксівськими вибриками з метою її розвалити.

Саму таку поведінку видавців згаданої ліво-соціялістичної газети вважаємо за неетичну, спеціяльно деструктивну, скеровану на витворення хаосу в українському політичному житті.

Подаючи це вияснення, просимо громадянство не плутати ані газети „Вперед“, ані її колгоспно марксівської апологетики з іменем нашої партії, що носить ім'я — Українська Революційно-Демократична Партія. Офіційним органом ЦК УРДП є журнал „Наші Позиції“, що відбиває ідеологію та політично програмові постуляти нашої партії.

ЦК УРДП.

Редагує колегія. Ціна 1 ДМ.

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган центрального комітету української революційно-демократичної партії

Editor: „Our Position“. Neu-Ulm, Ludwigstraße 10. Printer: „Our Position“, Neu-Ulm. Ludwigstrasse 10. Cirkulation 4000, monthly. Language: Ukrainian Sponsor: IRO. Post address: „Naschi Posyziji“, Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Phone: 7:29.

№ 4-5 (9-10) 1951 р.

З М І С Т

Димова заслона

В Москві недавно закінчилася т. зв. „Декада української культури“. Для багатьох (скажемо прямо — для абсолютної більшости) людей західнього світу, та й взагалі цілого світу, які не знають, що таке СССР і московсько-імперіялістична національна політика в нім, це явище могло бути зворушливим і величним, особливо коли вони слухали трансляції цієї декади з московського радіо. Сидячи біля радіо-апарату, слухаючи трансляції з Москви, а чи з країн сателітів, не один в світі напевно думав:

„Ні, все таки прекрасна тая країна СССР. Які там братні стосунки! Як там шанують культуру національних республік! Цілі декади їй присвячують і підносять її на щит! Всі народи СССР слухають і оглядають за чергою культурні надбання кожного народу, апльодують тим надбанням, заохочують до дальшого національного розквіту! Сам Сталін на вистави національної культури й мистецтва дивиться і благословляє своєю батьківською рукою передавати такі національні імпрези на цілий світ, як наочний доказ щасливого життя окремих націй в „братньому союзі“. А особливо, мовляв, там добре ведеться українцям! І за це вони мусять бути Сталінові вірні· і є вірні“!

Що так сприйняли цю подію (декаду української культури в Москві) обивателі всього світу, це без сумніву. Яскравим доказом цього є, скажемо, переконання вже не якихось там обивателів, а державних мужів англійського (та ще й соціялістичного!!!) уряду, що український нарід вірний більшовикам і Сталінові. Це без сумніву є вислідом подібних імпрез, подібних „декад“, а особливо інтерпретації цих імпрез з боку впливових кіл російської еміґрації перед державними діячами тієї чи тієї країни, які (діячі) не завжди можуть похвалитися своїм критичним ставленням до подібних явищ. Так, при повторній інтерпеляції в справі українських радіопересилань БіБіСі, в британському парляменті відбулися дебати, де деякі посли заявили, що радіовисилання українською мовою непотрібні, бо... **„не всі українці в Україні вороже наставлені до совєтського режиму“** (Sic!).

Самозрозуміло, ми вправі припускати, що на голови таких послів подіяло не що інше, як от такі „декади української культури“, розголошувані на весь світ до уваги як панів послів, так і всесвітніх обивателів.

А тим часом... А тим часом навіть англійським соціялістам не може прийти до голови, що ж собою являють от такі „декади“ й що за ними криється. Правда, це їм не може прийти до голови почасти тому, що їм соціялісти російські, а надто російські націоналісти, забивають баки своїми злочинними суґестіями. Особливо ж (як це не дивно й як це не трагічно!) старалися й стараються тут наші рідні, українські т. зв. „націоналісти“ та т. зв. „гетьманці“ в творенні серед чужинців злої опінії українському підсовєтському народові. Їхня ошаліла пропаґанда протягом 6 років про збольшевиченість українського народу під совєтами, а особливо їхня невгаваюча й неперебірлива кампанія проти нової української підсовєтської еміґрації та її політичних діячів і організацій, поборювання їх наклепами, дискримінацією, зливою доносів до чужинецьких органів на представників цієї еміґрації, як на „комуністів“, а на політичні організації цієї еміґрації, як на „комуністичні“, "совєтські", „марксистські“ і т. п., — все це не пропало марно. Саме ця „праця“ української націонал-монархічної реакції заважили в найбільшій мірі на світовій опінії щодо українського народу під совєтами. Від'єм

не значіння цієї „праці“ незрівняно більше, аніж значіння російської пропаґанди супроти нашого народу. Бо ж пропаґанда росіян ще потребує доказів, а інсинуації українських "націоналістів" та „монархістів" супроти **свого** народу в очах чужинців доказів не потребують. Але про це ми невдовзі напишемо окрему, спеціяльну статтю, бо її вимагає від нас безглуздість ситуації, в якій опинилася українська справа на міжнародній арені нині.

Тим часом ми тут хочемо поговорити не про злочини нашого політичного примітивізму, а про декаду української культури в Москві та про її справжнє значіння.

Значіння ж справжнє цієї декади таке, як і значіння димової заслони, яка має прикривати те, чого не мусить знати світ. А ще значіння цієї декади — творити ілюзію про братній союз народів українського й російського. А головне значіння — продемонструвати світові „велику любов“ українського народу до „партії й уряду" та до „великого Сталіна", й його вдячність „мудрому" й „геніяльному" „батькові".

Та вдячність випирала з кожної хвилини згаданої „декади", бо девять десятих всіх демонстрованих мистецьких творів (вокальних, музичних, літературних, фолькльорних, малярських, скульптурних, драматичних тощо) було присвячено півбожеській персоні Сталіна.

Самозрозуміло, що навіть не в наївного спостерігача (чи слухача радіо) могло витворитися враження безмежної відданости українського народу совєтському урядові й його партії та його вождеві. Упорядчики декади, кремлівські режисери національного питання в СССР, досягли своєї мети...

А тим часом у нас, коли ми слухали цю декаду, кров холонула в жилах.

Здавалось би чого? Адже так гарно (ми б сказали геніяльно - гарно!) співав державний український хор під керівництвом Верьовки... Так гарно співав хор Закарпаття... Так добре дописались драматичні й оперові сили української столиці й інших великих міст України... — словом, так громохко проходила декада української культури в Москві, а хтось за тисячі кілометрів від тієї Москви й тієї декади мав переляк! Чого?

А того, що ми ці декади й подібні „національні" імпрези в Москві вже знаємо. Того, що початок цієї декади йде в парі з початком нової трагедії, про яку на заході не мають уявлення, початком нового десяткування українського народу, нищення його культури й національного мистецтва, нищення інтеліґенції. І призначення декади — бути веселою, веселковою ширмою. Ось в цьому й суть. Це звучить парадоксально, а для багатьох наївних англійських лордів та послів неймовірно, але це буде правда, коли сказати стисло так:

Завдання декади української культури в Москві — прикривати знищення української культури в Україні.

Це вже було не раз. І це повторилося знову. Ні, ще не повторилося до кінця, а почалося, й як широко ця трагедія розгорнеться, не відомо.

Ще не одгреміли останні, може чи сьі щирі, шалені оплески в колонній залі Дому Спілок в Москві, ще учасники декади не договорили своїх „тріюмфальних" і „вдячних" промов, як в московській пресі почалася погромна кампанія проти перших жертв — українських поетів і письменників.

Взяли „на млинок", як там кажуть, Володимира Сосюру, Максима Рильського, Корнійчука тощо. Якщо останній, і його дружина Ванда Василевська, може й не викликати глибокого співчуття в декого тут з нас, то перші два викликають найглибше співчуття, й відчуття національної трагедії, й загальне почуття жаху, — жаху за долю української інтеліґенції. Та й щодо Корнійчука — суть зрештою не в персоні, а суть в суті. А та суть така:

Якщо взяли „на млинок" таких великих осіб, та ще й орденоносців недавніх, то скільки ж взято одноразово „на млинок" малих людей, невідомих нам і безименних там працівників науки, мистецтва, літератури, шкільництва тощо, тощо. Якщо хтось не знає, то мусить знати, що коли в совєтській пресі починається кампанія „проробки" когось за той чи той ухил, а особливо за **національні** ухили, то за кулісами такої проробки, за шпальтами газет починає текти кров річками. Роззяплюються двері тюрем і приймають в себе безкінечні маси ухильників, їхніх родичів, родичів тих родичів, симпатиків, родичів симпатиків і т. д. Бо це є, власне, неофіційною, але справжньою метою веденої офіційно кампанії. А мета в більшовиків виправдовує всі засоби. І про мету ніколи не говориться в пресі.

От коли ми слухали початок декади, нас огорнув жах. Коли ж почалась кампанія проти українських поетів і письменників, ми побачили його здійснення й не здивувались, лише спробували заглянути вглиб, до тієї мети, яка на цей раз присвячує Берії й самому „батькові". Очевидно не в вірші В. Сосюри справа. Для цього підіймати цапки офіціози партії й уряду — „Правду", „Ізвєстія" тощо не треба б було. Так само не треба б було підіймати їх з приводу хоч би й найгрубших помилок в корнійчуковім лібрето опери **„Богдан Хмельницький"**, в якім, до речі, ніяких націоналістичних ухилів і не було. Отже, якщо політбюро ВКП(б) урухомило найтяжчі середники своєї пропаґанди проти українських поетів і письменників, то не спроста. І не в тих поетах суть. Їхня тепер роля послужна. Їх будуть бити в пресі, картати, потім посадять, може, до тюрми, а може й ні, так розіпнуть на шпальтах газет, або зішлють десь нишком і запроторять без сліду, але головна частина цієї вже „декади" (що розтягнеться на пару років) полягатиме в чому іншому, в головнішому. А саме — вся Україна буде збурена до самих глибин кампанією викриття, осудження, оганьблення українського „дрібнобуржуазного" „сепаратизму" в усіх ділянках — культурній, політичній, економічній, аж до викриття того сепаратизму серед колгоспних свинарок і доярок. А особливо пишно буде ця кампанія розгорнена на новоприєднаних українських територіях Галичини, Волині, Закарпаття, Буковини й Басарабії.

Це б можно було взяти під сумнів, занадто вже це безглуздо й подібне на передання куті меду в безоглядній, мовляв, антисовєтській пропаґанді. Але взяти цього під сумнів не дасться, якщо заглянути в корінь. В корінь совєтської дійсности сьогодні й в корінь совєтської внутрішньої політики сьогодні. А тим корнем є — **готування до війни**. А згідно з тактикою совєтських керівників держави, здійснюваною вже тридцять років, головним в готуванні до війни є скріплення совєтської конгломератної держави з середини. А це скріплення по-совєтському відбувається в спосіб переведення кампаній т. зв. „очищення тилу" від ненадійного елементу. Це чищення робиться найжорстокішими методами, безоглядним терором, вилученням з життя мілійонів людей. Так було перед другою світовою війною (переведена кампанія очищеня „ти-

Іван БАГРЯНИЙ

Троєкутний торг

(До питання єдиного фронту народів СССР)

1. Спроби закрити Америку

Коли обминути війну в Кореї й спір за перську нафту, то мабуть найцікавішим сьогодні у всій світовій політиці, з погляду кожного з-підсоветського емігранта, є шалена активізація російської еміграції в пляні збереження в недалекій завірюсі единої й неподільної російської імперії. А в цій активізації своєю чергою найцікавішим є підтримка цієї російської еміграційної реакції з боку певних американських кіл, а може навіть американського уряду. Стисло ж кажучи і фіґурально кажучи, найцікавішим є намагання певних американських кіл разом з росіянами закрити Америку. Так, закрити Америку як цитаделю світової демократії, — скомпромітувати її в очах усіх поневолених народів, що так ждали й ждуть порятунку й допомоги, що так ждали й ждуть застосування до них всіх постулятів т. зв. АТЛАНТІЙСЬКОЇ ХАРТІЇ, цієї найновішої скрижалі західньої демократії, форпостом якої були й є США

Що ж власне відбувається за тією скрижаллю, так би мовити, по той бік демократії? В чому саме полягають конкретно спроби закрити Америку?

Протягом останніх місяців увага всієї неросійської політичної еміграції, як також і увага всієї російської еміграції, прикована (по ріжному) до цікавої кампанії розгортуваної з Америки, а саме до кампанії творення „общего фронта" всіх „народів Россії", а також останнім часом і до намагання творити єдиний російський політичний центр. При чому, офіціяльно нерозголошуваним є факт, що приґравкою до початку цієї кампанії було недопущення України до „Комітету Вільної Европи", з тим, що Україна мусить, мовляв, належати до комплексу „народів Росії", до „общего" фронту, спроєктованого десь адораторами російської імперії, без якої (України) ніякого фронту очевидно не може бути, щоб він мав якесь значення.

„Общій фронт народов Росії" — це взято з термінології організаторів цієї кампанії. Організується ж цей фронт, звичайно, для боротьби проти режиму Сталіна й, звичайно, за свободу Росії та за її цілість. А коли автор цих рядків попросив одного з чільних організаторів кампанії розшифрувати, що ж криється за формулою „народи Росії", то дістав відповідь, що це означає „Російський нарід і нацменшини", все, що входить у рамки СССР.

Зразу ж звертаємо увагу на характерну формулу „нацменшини" (це по відношенні до всіх неросіян у СССР), з чого випливає цілковите й принципове нерозуміння дійсного стану речей в СССР.

Інспіраторами цієї „общефронтової" кампанії є самі американці. Вони ж є її організаторами, очевидно при найактивнішій співдії, а може навіть і при режисурі росіян.

Для конкретної праці, для здійснення задуму організовано в США т. зв. „АМЕРІКАНСЬКІЙ КОМІТЕТ ОСВОБОЖДЕНІЯ НАРОДОВ РОССІЇ".

І ось цей Комітет розгорнув і розгортає далі свою діяльність. В основі його праці лежить (як це ми мали нагоду чути з уст самих деяких провідників цього американського комітету) приспішення повалення сталінської диктатури зусиллями всіх „народів Росії" й відновлення на просторах теперішнього СССР єдиної й неподільної Росії тими ж зусиллями всіх „народів Росії". Тобто відновлення єдиної й неподільної російської імперії зусиллями „російського народу і нацменшин". Дивно, що цієї парадоксальности не бачуть і ніяк не хочуть бачити представники американської демократії, що цей симпатичний комітет організували й очолили, але про це потім. Засобами боротьби за такий от ідеал мала би бути аґітація й пропаґанда. (Виключно аґітація й пропаґанда!) Фінансовою базою мали б бути пожертви й субсидії тих багатих американців, які хотіли би бачити Росію демократичною, але імперіяльною, великою й неподільною. Тактичним засобом для досягнення мети мала би бути організація „общего" фронту з усіх „народів Росії", тобто російського народу і „нацменшин".

На перший погляд, без глибшого ознайомлення, ось такий комітет з такою програмою, це мала би бути цілком приватня фірма, за яку вони себе й видають, от таке собі акційне товариство для охорони неподільности Росії, для збереження російської імперії від розпаду після повалення сталінської диктатури. Акційне товариство багатих американських демократів, залюблених у красу й велич „Третього Риму". Само собою зрозуміло, що до демократичних свобід належить, очевидно, й свобода вільного застосування своїх капіталів.

Але це на перший погляд така проросійська й антидемократична організація видається приватною фірмою. При докладнішому ж ознайомленні закрадається сумнів. Особливо ж він закрадається після перечитання хоч би й деяких матеріялів з самої ж російської преси, наставленої до цієї акції критично. Так у журналі „СОЦІАЛІСТІЧЕСКІЙ ВЄСТНІК" сам Р. Абрамович, редактор цього журналу й лідер російської соціял-демократії, піддаючи критиці цю кампанію, як резкційну, досить сміливо й недвозначно оголює пружини, які нею рухають. І дає зрозуміти, що ті пружини зовсім не є приватні. Ось у числі 4|643 „Соц Вєстніка", в статті „НАРОДИ СССР — СОЮЗНІКІ МІРОВОЙ ДЕМОКРАТІЇ" Р. Абрамович пише:

„Такого рода експерименты (мова мовиться саме про згаданий нами експеримент - І. Б.), предпринимаемые некомпетентными ведомствами (Американськими — І. Б.) или подставными частными группами, не располагающими должным общественным престижем, приносят больше вреда чем пользы."

Не знаємо, чи приватні групи, що стоять за „АМЕ-

лу" методами Єжова), так буде й перед третьою світовою війною, до якої Сталін і Берія готуються шаленим темпом.

Ця кампанія вже почата. Вона почата на Україні і не випадково на Україні, бо Україна, всупереч думкам англійських послів і соціялістичних міністрів, є саме тією республікою, на яку Сталін не може покластися, де нарід не любив і ніколи московського комунізму любити не буде, де нарід мріяв і мріє про той день, коли ж він нарешті зможе **московської імперіялістичної кліки позбутися**. Сталін про це знає і тому квапиться зробити знову запобіжні заходи, одриваючи українському народові голову — винищуючи його інтеліґенцію, — й взагалі той непокірний нарід десяткуючи.

Про це ж знають і реакційні кола російської еміґрації й тому намагаються в тій чи тій мірі, в справі розгрому українського „сепаратизму" співдіяти зі Сталіном. Бодай в той спосіб, що набивають вуха брехнею незадачливим послам.

Так двійною тягою й переводиться жорстоку кампанію винищення українського „сепаратизму" й „сепаратистів" під акомпаніямент записаної на плівку „декади української культури в Москві".

Для цього ту декаду й було уряджено.

І ось таку жахливу суть та декада прикриває собою.

Яка ж траґедія того народу, що під рокіт аплодисментів, підчас пропаґандивних декад, уряджуваних деспотом, є десяткований і давлений терором вдома, змушений ходити в рубищі, безправний і беззахисний, приречений на денаціоналізацію й на духовне та фізичне винищення, і на іґнорацію його змагань вільним, цивілізованим світом! Ба, більше того! Деякі кола того цівілізованого світу зачаровані московськими феєрверками, сприймають їх за чисту монету і зовсім не далекі від думки, що то не російський нарід є господарем в СССР і його іменем поневолено Україну, а навпаки — український нарід поневолив Росію й накинув їй совєтський комуністичний режим. І навіть накидає їй свою культуру!

Бувають смішні речі.

Але що ж. Ми глибоко віримо, що прийде такий час, коли справжні інспіратори цих "смішних" речей, якої б вони масти не були, опиняться в дуже прикрій ситуації.

Для одних це буде день відплати. Для інших — день розчарування.

С. Г.

РИКАНСЬКИМ КОМІТЕТОМ ЗВІЛЬНЕННЯ НАРОДІВ РОСІЇ" „распалагают" „должным общественным престижем" чи ні, але знаємо, що коли пише в такому от дусі Р. Абрамович в такому солідному органі, як „Соц. Вєстнік",то він напевне має до того всі законні підстави відносити згадану акцію на рахунок підставних груп, за якими стоять „некомпетентные ведомства". Тут ми Р. Абрамовичу віримо й дякуємо йому за цивільну відвагу, що не побоявся поставити крапку над „і".

І от у світлі цього ми вже не сприймаємо кампанію, проваджену низкою осіб в Европі від т. зв. „Американського Комітету", як кампанію приватних осіб чи приватних груп. Хоч від того критичне наставлення наше до цієї кампанії не міняється. Тим гірше, якщо виявиться, що ця кампанія є „експериментом" якого небудь „некомпетентного ведомства". Значить на закриття Америки працюють не які-сь там приватні особи, що зле розуміють демократію, а державні чинники, „некомпетентні ведомства", як пише Р. Абрамович.

Ми не знаємо, як воно на справді є, але висловлюємо сумнів, щоб у наш час така виключної політичної ваги справа, як справа боротьби за єдину й неподільну Росію всупереч усім демократичним постулятам була навіть в Америці справою приватніх груп. То тільки в Китаї можлива організація „приватнім порядком" цілих армій „добровольців" з танками й літаками для боротьби за інтереси тієї самої російської комуністичної імперії „приватнім" порядком.

Але повернемось тепер до діяльности згаданого Американського Комітету, як їм поведеться й як їм ведеться в переведенні до життя такої їхньої демократичної ідеї, мотивування „общего фронту" з російського народу й „нацменшин" для порятунку єдиної неподільної Росії від можливого, а на нашу думку й неминучого, розчленування.

Накресливши таку от „демократичну" концепцію, діячі згаданого комітету почали формування „общего" фронту зі спроби об'єднати самих росіян.

Почалися торги.

Читачем і нашому еміграційному загалові вже відомо про т. зв „фюсенську нараду" головних російських політичних угруповань разом з представниками Американського Комітету. Так от ці торги, ця нарада кінчилась фіяском, бо махрова реакційність окремих російських угруповань видалася занадтою навіть для самих росіян з більш поступових угруповань і була непереходимим бар'єром для досягнення згоди, тобто для створення „общего фронту" серед самих росіян. Це була перша поразка американських демократів з Американського Комітету, опанованих ідеєю фікс. За таку ідею фікс ми вважаємо ідею збереження російської імперії. Ця поразка була досить тяжка, але всеж не виключала бодай позірного успіху ціною вилучення лівого крила російської еміграційної демократії, вірніше не виключала надій на успіх. І так сталося, що шанси на успіх збільшилися, коли російські соціялдемократи й інші демократичні соціялісти відійшли від цієї акції, бо були категорично проти блоку з т. зв. НТС (Національно-Трудовой Союз), вважаючи цю організацію за надто реакційну. Вони почали власну акцію об'єднання російської еміграції. І це пиво варилося без них і припускалося, що воно буде зварене, бо попри всі „розходження", лишалося одне, головне, що так міцно в'яже всю російську еміграцію (від найлівіших до найправіших), це ідея великої, єдиної, неподільної Росії, й боротьба за таку Росію. Вона, така єдина, неподільна й імперіялістична мила серцю всіх. Отже після фюсенської невдачі нічого не завалилося і торг іще відбувся успішно і „Американський Комітет освобождения народов России" розвинув свою діяльність далі. Торг відбувся успішно, бо реакційність НТС і інших не була більшою, ніж реакційність самого Комітету й тих „американських багатіїв", що хотіли б бачити Росію принаймні такою, як вона була перед революцією.

Після цього починається торг з нацменшинами. І тут Американський Комітет та його підмурівок, оті НТС, група Мельгунова зазнають справжньої поразки. Тут вийшов цільовитий і непередбачений скандал. Виявилося, що на тій концепції, яку висунув Американський Комітет, жадного „общего фронту" не може бути. Оскільки представники згаданого Американського Комітету зверталися і до нас, то ми тут будемо вголос пояснювати, чому такого „общего фронту" не може бути, з нашого, українського погляду.

Тим часом — не домовившись з представниками „народів Росії", чи то пак „нацменшин", в особі організованих політичних груп та політичних центрів на еміграції, діячі Американського Комітету пішли по найпростішій лінії — вони почали шукати приватніх осіб, вони почали шукати квіслінгів, цебто зрадників своїх народів, ренегатів, що за „лакомства нещасні" згодились би творити „общій фронт" з російською реакцією на безголов'я своїх народів.

За останніми відомостями, „Американський Комітет звільнення народів Росії" в доборі приватніх осіб, в доборі квіслінгів має деякі успіхи.

Таким чином торг з представниками організованих політичних центрів організованої не-російської еміграції скінчився нічим. І це власне не був торг, бо представники всіх поважних не-російських політичних груп не схотіли з представниками Комітету розмовляти після ознайомлення з політичною програмою комітету. Комітет вдався до приватніх осіб і таким чином третьою стороною в тому веселому і, треба сказати, гарячковому торгові є різні ренегати.

Якже ми ставимось до того всього?

Вже з інтенції самої цієї статті видно, що для нас сама ідея збереження єдиної й неподільної Росії є смішна, антидемократична й просування її в життя долярами й авторитетом Америки є нічим іншим, як закриванням тієї ж Америки, компромітацією демократії, яка чейже проголосила була постуляти Атлянтійської Хартії, чим викликала до себе симпатії всіх уярмлених і покривджених світовим злом, уособленим особливо московським червоним імперіялізмом.

2. Ще торг конкуренційний

Але перш ніж відповісти Американському Комітетові на повен голос, хочемо тут згадати інший торг, інших російських кіл, нібито ворожих акції Американського Комітету, що хочуть (обіцяють) вирішити російську проблему з прогресивніших позицій. Це кола т. зв. „ЛІГИ БОРЬБЫ ЗА НАРОДНУЮ СВОБОДУ". Чільними діячами цієї „прогресивної" частини російської еміграції є такі особи як Р. Абрамович, Д. Далін, Югізов та інші. Керенського виключаємо, бо він сам себе виключив з власної ліги, що свідчить про те, наскільки глибоко зайшли протиріччя в самій лізі. Ми поставили епітет „прогресивної" частини російської еміграції в лапки, бо прогресивність та таки стоїть у лапках і не з нашої волі. Керенський з його достославним гаслом „лучше плохой діктатор чем резать живое тело России" відійшов, але хіба те, що говорять його колеги, навіть „змінивши" свою політичну лінію під тиском обставин, не є такою ж мірою реакційним, як і політична лінія Керенського?

Стремлючи до тієї самої мети, тобто до створення „общего" фронту всіх „народів Росії", напр., пан Абрамович, найяскравіший речник „найдемократичнішої" частини російської еміграції, хоче за всяку ціну вмовити представникам „нацменшин", що їхнє щастя в цілості Росії, і то вмовити з якою маніякальною послідовністю й упертістю. До того ж стремлять і інші. Вони говорять про історичні, соціяльно політичні, економічні й культурні „узы", що в'яжуть народи Росії в єдину цілість, і не дозволяють ті „узы" розірвати, бо тоді приходить смерть для цих „нацменшин". Вони найбільше бояться, ба, панічно бояться, щоб „народи Росії" не здумали самовизначатися, щоб вони не здумали вимагати застосування постулятів Атлянтійської Хартії й до них. А вже права на це за „народами Росії" панове демократи з кіл Даліна й Абрамовича не визнають взагалі. Власне, вони визнають те право, але лицемірно, тут же його заперечуючи. Для доказу цього наведемо характеристичну цитату з тієї самої статті, де пан Р. Абрамович був викрив пружини, що рухають різними інспірованими комітетами боротьби за неподільну Росію. В цій цитаті Р. Абрамович пише:

„Эта необычайно важная и нужная задача (завдання прихилити народні маси СССР до американської демократії, -І. Б.) создает базу для сотрудничества мировой демократии с российскими демократическими и социалистическими группами, единственными, которые могут говорить за обреченные на молчание народы России, и от их имени." (Р. Абрамович „Соц. Вестник", ч. 4 (643) „НАРОДЫ СССР – СОЮЗНИКИ МИРОВОЙ ДЕМОКРАТИИ").

От вам і демократія! От вам і поступовість кіл Абрамовича й Даліна! Чим це краще за шовіністичні тези НТС і інших реакційних політичних організацій, на які так нападає „Соц. Вестник"? Нічим. Чому ж тут дивуватися, що пана Д. Даліна так кепсько зустріли наші українці в Бельгії, де він викладав концепцію свого середовища. І то українці, що недавно втекли з-під советів.

Ці російські „демократичні й соціялістичні групи", що про них пише Р. Абрамович, як про „единственные, которые могут говорить за... народы России", теж ведуть торг, навзаводи з Американським Комітетом, намагаючись теж творити „общій" фронт на еміграції з „безголосих" представників „народов России". Вони хочуть, як пише Абрамович у тій самій статті, „союза между российской демократией и демократией мировой". Отже, за поняттями Р. Абрамовича (так само як і його однодумців), не існує жадної демократії української, грузинської, латвійської чи узбецької, а лише існує демократія російська, покликана від імени всіх інших говорити, як від „нацменшин".

Різниця торгу кіл Абрамовича й Даліна між торгом Американського Комітету з т. зв. „народами Росії" полягає лише в тому, що кола Абрамовича й Даліна хочуть творити „неза-

лежний" РОСІЙСЬКИЙ КОМІТЕТ У США, який, мовляв, репрезентуватиме всі „народи Росії" і „ніколи не піде на ролю маріонетки", а Американський Комітет починає, на думку кіл Абрамовича, з ролі маріонетки й хоче творити „общій" фронт російської реакції, виконуючи „соціяльне замовлення" російського імперіялізму, приманюючи долярами окремих представників „нацменшин".

Скільки ці дві течії новітніх „демократичних" рятівників російської імперії вдавалися й до нас, як до представників „нацменшин", і великою мірою ставлять ставку на нову з підсовєтську еміграцію, то ми тут відповідатимемо обом цим течіям, ми тут хочемо висловити наші міркування й наші погляди на всю проблему. Тобто на проблему збереження єдиної й неподільної Росії, на проблему „нацменшин", на проблему „народів Росії", на плебісцит, на російсько-українські взаємини тощо, а в цілому — на єдиний фронт народів СССР, що є предметом уболівання як Американського Комітету, так і інспіраторів майбутнього РОСІЙСЬКОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО КОМІТЕТУ В США.

Ми не хочемо нікого образити, але коли ми, представники сорокамільйонової нації, яка визнана в світі як член ОН, чуємо чиїсь уперті колядки про нас як про „нарід Росії, як про „нацменшину„ в Росії тощо, то цілком закономірно в нас складається думка, що в тих колядників у голові не все в порядку. А особливо таке враження складається перед лицем факту, що от більше як чверть століття існує СССР, як союз рівноправних (за конституцією) республік, де Росія, за конституцією, не має жадних прав гегемона, а лише фактично узурпувала собі ту гегемонію шляхом насильства й терору, юридично ж вона є лише часткою союзу рівних, і що цей союз рівних республік, попри все поругання з боку кремлівських деспотів їхніх прав, все таки є фактом, і він є теоретичним здійсненням тих свобід і прав, що були теоретично завойовані в великій революції всіма неросійськими народами, рабами колишньої царської тюрми народів. Перед лицем цього факту хіба не дивними є всі ті, що намагаються всі кільканадцять совєтських республік, а серед них і республіки прибалтійських народів, звести до рубрики „нацменшин", до рубрики „народів Росії"? І це після того, що відбулося за 30 років на території СССР!

Але ми відхиляємося від послідовного викладу нашої відповіді. Ми б хотіли нашу відповідь почати не з цього.

3. Наша відповідь російським рятівникам імперії та її американським адораторам

Ми б хотіли цю нашу відповідь почати з закінчення однієї розмови з представниками АМЕРИКАНСЬКОГО КОМІТЕТУ ЗВІЛЬНЕННЯ НАРОДІВ РОСІЇ. Сконстатувавши, що розмови цих представників з представниками „нацменшин", а зокрема розмови з українськими політичними середовищами скінчилися цілковитим фіяском для Комітету, ми запитали:

— Отже ви не змогли, при такій вашій єдино-неділимській концепції, договоритися ані з нами, ані з представниками інших народів про створення єдиного фронту. — що ж ви робитимете далі?

— Знайдемо приватніх осіб! — була відповідь.

Тобто, зазнавши поразки в спробі договоритися з політичними організаціями поневолених в СССР народів, діячі Американського Комітету вирішили (вони вирішили це вже після Фюссену) орієнтуватися на „приватніх осіб", тобто на квіслінгів, з ними творити „общій фронт". Хоч як це дико чути від представників американської демократії, але це так. Це сумно. І в цьому може відбилася сама досить зневажлива формула щодо поневолених народів СССР — „нацменшини", ніби категорії меншевартісних порівняно з російським народом. В кожному разі це випливає не тільки з відчаю від невдачі переговорів, а й з моральної настанови, що з „нацменшинами" Росії нема чого панькатися й їхню долю можна вирішувати при допомозі „приватніх осіб", тобто куплених за доляри квіслінгів, ренегатів, з числа поневолених або навіть і осіб сторонніх, спеціяльно для того натасканих.

Чого ж представники Американського Комітету не змогли договоритися з представниками народів СССР? Зокрема з українцями? Чому вони не змогли залучити їх до свого „общего фронту"? Що стояло і стоїть тому на перешкоді? І чому вся ця кампанія, як на наш погляд, приречена на фіяско не тільки тепер, а й надалі, виключаючи не тільки співпрацю, а взагалі розмови про будь-який спільний фронт з російською еміграцією?

Першою й головною причиною є фальш самої концепції, на якій стоїть Американський Комітет і яка ж лежить в основі всієї акції „прогресивнішої" частини російської еміграції, тієї, що збирається організувати, а може вже й організувала, РОСІЙСЬКИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ КОМІТЕТ У США. Тією концепцією є, як уже було підкреслено, концепція боротьби за єдину неподільну Росію, — але не за Росію в її етнографічних межах, а за Російську багатонаціональну імперію. Ось цю реакційну концепцію Американський Комітет і всі російські еміграційні політичні групи хочуть накинути всім неросійським політичним середовищам, як програму дії, а потім накинути її і всім, як вони кажуть, „народам Росії", як форму майбутнього устрою на місці СССР у формі федерації. І після того дивуються, що всі представники тих „народів Росії" стають цапки. А вони не можуть не ставати цапки.

З нашого погляду, як і з погляду всіх „народів Росії" концепція російської еміграції — це реакційна концепція, а до того ще це й ідея-фікс. Щоб це збагнути, треба тільки не забувати, що на території колишньої єдиної неподільної Росії, тобто царської імперії, а потім після революцій на території СССР, за останнє півсторіття, а надто за останні тридцять років, відбулися такі величезні зміни, які взагалі перекреслюють саму постановку питання про відновлення єдиної й неподільної Росії, чи то в формі неприховано централізованої російської держави, чи в формі централізованої російської федерації (як про те мріють соціял-демократи та всі інші російські соціялісти на еміграції!). Сама постановка питання свідчить вже тому, що вона реакційніша навіть за те, що дали большевики. Не кажемо про фактичний стан, а кажемо про політичний бік справи. Тоді як демократи з Американського Комітету та з кіл Даліна й Абрамовича обіцяють „федерацію", а то й просто „єдину й неподільну імперію" з „нацменшинами", большевики дали союз, і навіть записали це в своїй достославній конституції, народи ж СССР, оті самі „народи Росії", тим часом прагнуть цілковитої незалежности й державної самостійности. Кожна з тих кільканадцятьох республік, що входять в Союз ССР, прагне відокремитися, прагне скористатися своїм правом, здобутим у революції й записаним у конституції СССР. Що це так, не треба навіть доводити. Досить тільки пригадати, з якою наполегливістю й з якою систематичністю протягом усіх тридцятьох років большевики поборюють національні ухили в усіх республіках СССР, громлять національні опозиції в національних компартіях, винищують національну інтелігенцію за „місцевий націоналізм", „космополітизм", тощо. Що це? Це боротьба з „сепаратизмом", висловлюючись мовою російських імперіялістів, а іншими культурними словами, це означає боротьбу російського червоного імперіялізму проти законних прагнень неросійських народів до свободи, до демократії, до національного й соціяльного розкріпачення, до звільнення від опіки „старшого брата", який якимсь дивом, молитвами своєї реакції, найкращу форму співжиття з ним підгортає під ноги й обертає на зле. З усієї терористичної практики большевиків видно, що там точиться між національними республіками й централізованим урядом у Москві прихована, але вперта перманентна і невгамовна боротьба. Це стверджується безліччю жертв тих народів, що хотіли б видертися з-під російської кормиги, і насамперед народу українського, грузинського, білоруського. Якби виставити реєстр, скажемо, жертв українського народу, складених на вівтар боротьби за національну, культурну й економічну окремішність і незалежність за всі роки підсовєтського існування, то цей реєстр був би безконечний, і то складений тільки з українських науковців, письменників, політичних діячів, мистців, — тобто з людей, що становлять мозок і совість нації. А скільки за це саме пішло на смерть та на каторгу українських робітників і селян!

І ось на тлі таких фактів нам пропонують концепцію боротьби за єдину й неподільну Росію! Хіба така концепція не виглядає, як концепція виключно реакційна, ворожа народам СССР, ні під яким оглядом не сприйнятна? Якщо Керенський сказав: „ЛУЧШЕ ПЛОХОЙ ДИКТАТОР, ЧЕМ РЕЗАТЬ ЖИВОЕ ТЕЛО РОССИИ", то що буде дивного в тому, коли народи СССР в одчаї перефразують цю формулу і, як це вже було раз при Гітлерові, скажуть: „ЛІПШЕ ВЖЕ СТАЛІНСЬКА КОНСТИТУЦІЯ, АНІЖ ОТАКЕ „ДЕМОКРАТИЧНЕ" МРАКОБІССЯ".

Ось це перша й головна причина, чому ми не можемо договорюватися, авже ніяк не зможемо договоритися як з представниками Американського Комітету, так і з майбутнім Російським Демократичним Комітетом у США і з усією російською еміграцією. Навіть самі розмови тут виключені, скільки російська еміграція та різні „Американські Комітети" не зійдуть з цієї позиції.

Другою причиною є формула, що нею послуговуються деякі американські демократи і всі російські „демократи" на еміграції. А саме: формула — „народи Росії". Ця формула втілює в собі всю російську й проросійську імперіялістичну концепцію і тим самим є закономірною, бо без неї російська реакція немислениа. А тим часом ніяких „народів Росії" нема. Якщо це не приходить до голови й до свідомости російських еміграційних імперіялістів (на те вони й імперіялісти!), то це мусіло б прийти до голови американських демократів. Ніяких „народів Росії" нема, бо нема й Росії в розумінні пп. Дон-Левіна, Р. Абрамовича чи п. Д. Даліна. Треба ж, на

решті, бути елементарно обізнаними й елементарно об'єктивними. Є СССР, а СССР — це жадна Росія. Так юридично, так і фактично. Як можна говорити про „народи Росії", коли фактично існує кільканадцять окремих і юридично незалежних національних республік, членів у теорії „вільного й рівноправного" союзу. А деякі з тих республік як окремі державні формації входять до складу ОН. Подобається це чи не подобається еміграції російських імперіялістів, але це так. Росія нині це не що інше, як РСФСР, тобто одна з республік Совєтського Союзу. Так звикло думати все населення СССР, і в тому числі російський народ за всі тридцять років, і це є непорушною істиною, фактом новітньої історії, який уже не можна перекреслити. Щоб це перекреслити, для цього треба бути принаймні Салтиковським самодуром, з одного боку, а з другого — треба в цьому реакційному дусі перевиховати всі народи СССР, що навряд чи вдасться не тільки протягом чергових тридцятьох років, а навіть трьохсот років. Історія вчить, що протягом кількох століть російському імперіялізмові так і не вдалося асимілювати підгорнені ним народи й привести їх до одного російського знаменника. Пушкінські „ручьї" не злилися з „російським морем". Як же можна при всьому цьому уперто, з маніякальною послідовністю говорити сьогодні про якісь там „народи Росії". Це уроєна імперіялістична фікція і тільки. Жадних „народів Росії" не існує. Не смішіть, панове, людей! Навіть Сталін, найбезпринципніший з усіх російських політиків і всіх керівників російської імперії, не наважується й не наважиться нині вжити формули „народи Росії". Бо це було б в умовах СССР гомеричним безглуздям. Щоб якось покадити російському народові в комплексі народів СССР, Сталін назвав його „старшим братом". Ну, що ж. Сталінові вільно вживати цього епітету, заграючи з російським народом. Але що для нас важливе, це те, що проведена досить чітка градація в національному складі Союзу ССР, а саме: є старший брат і є менші брати в союзі. Старший брат — це російський народ. Всі інші народи — це менші брати. Але не „народи Росії" і не „російський народ" а менші брати. Соціялістичні брати. Отже грузини, скажемо, не є „народом Росії", лише менші брати російського народу. Так само й інші народи СССР, — вони не є „народами Росії", лише менші брати російського народу. Кому ми сьогодні мусимо більше вірити щодо національного питання в СССР — Сталінові чи Далінові з Абрамовичем? Фактом є, що не Далін і Абрамович б'ються сьогодні над національною прблемою в СССР, а Сталін. Це він весь час намагається примирити національні протиріччя і в цих намаганнях не вдався до формули „народи Росії", бо це викликало б цілу катастрофу, а вигадав концепцію „старших" і „менших братів". Але й ця сталінська концепція є смішною й безглуздою з погляду народів СССР. Вони щонайменше двадцять п'ять років вчилися політичної грамоти, в якій значилося, що всі нації рівні і мають однакові права, що права ті мусять шанувати всі сусіди дальні й ближні і т. д. Ця наука так міцно засіла в головах і серцях, що її годі вибити теорією про старших і менших „братів". А вже найменше її можна вибити формулою „народи Росії. Тим більше, що право на рівність було завойоване в революції, скроплене щедро кров'ю. А тому непростимою помилкою є, скажемо, для такого-от Американського Комітету вживати формулу „народи Росії". Це не тільки антидемократично, а крім того ще це тяжка кривда для народів, які входять до складу СССР. Ну, як можна приміром, зараховувати український сорокамільйоновий народ, що має свою окремішню історію, свою культуру, свою економіку, свою літературу й свої національні традиції та національні амбіції, і що не так давно мав свою цілком незалежну Державу УНР, — як можна його зараховувати до „народів Росії"?!

При такому підході до народів, що мучаться в концентраку, ім'я якому СССР, годі й думати про „общій фронт" з ними Вони не тільки не „народи Росії", вони навіть і не народи СССР, коли говорити про їхні прагнення, бо в своїй боротьбі вони на менше не згодяться, як, принаймні, на здійснення тих пунктів сталінської конституції, де говориться про їхнє право на цілковите національне самовизначення. Перший ліпший російський робітник чи селянин визнає це право за робітниками й селянами України, Грузії, Білоруси, як право само розуміле й законне. Це вони засвоїли за три десятиліття спільних страждань.

Третьою причиною є сакраментальна формула, що доповнює, вірніше, уточнює попередню, і найбільшою мірою підкреслює імперіялістичну ментальність тих американців і росіян, які нею послуговуються. Це вживана супроти народів СССР формула „нацменшини".

А тим часом населення союзних республік в СССР це ніякі меншини. Така формула супроти них образлива, щонайменше. Бо, скажемо, населення Грузинської ССР — це жадна „нацменшина". Або український нарід, — яка ж це „нацменшина", коли цей нарід нараховує 40 мільйонів і має свою окрему республіку. Хай та республіка неповноцінна, але це інше питання, про здобуття повноцінности, тобто про завоювання всіх демократичних свобод якраз і йде мова. Але, поминаючи якості цієї республіки, хіба не є фактом, що сьогодні Україна є членом Об'єднаних Націй? Яка ж це „нацменшина"?! І так супроти всіх народів СССР. Якщо послуговуватися принципом, що ним послуговується російська еміграція й Американський Комітет, а може й ще дехто з світових політиків, то нацменшиною в СССР будуть якраз росіяни, російський нарід. Бо супроти загальної кількости населення СССР росіяни становлять меншість, навіть за офіційною статистикою. А тим більше за фактичним станом. За фактичним станом росіян в СССР не більше 70 мільйонів... Говоримо про властивих росіян, не про тих „нацменів", що їх російські чиновники живосилом позачислювали до росіян; нам, наприклад, відомо, як при перепису 1937 р. в Сибіру чиновники вимагали від кожного українця на підтвердження його заяви, що він українець, доказу, що він справді українець. Очевидно, сама така вимога вже залякує, бо коли б після цього людина наполягала на своєму, то була б зачислена до „петлюрівців", „націоналістів", за чим приходить в'язниця і каторга. Отже, фактичних росіян у цьому СССР не більше 70 мільйонів. А решта 130 мільйонів чи 140 це неросіяни; в тому числі й такий нарід, якого лише не набагато менше за росіян, якби правильно перевести перепис в СССР, — це українці. Таким чином формула „нацменшини" — сакраментальна. Але не в формулі суть, а в тій ментальності і в тій політичній реакційності, яку вона прикриває.

Наступною причиною, що стоїть і завжди стоятиме на перешкоді до створення спільного фронту еміграції, є уперте узалежнювання росіянами й американськими демократами з Американського Комітету долі всіх народів СССР від плебісциту. В тому числі навіть і таких народів, що нині входять до ОН. І на цьому плебісциті навіть російські соціялісти особливо чомусь наполягають. А тим часом це нонсенс. Можливо, плебісцит доцільний для тих нацменшин, що входять до складу РСФСР, і ми такий плебісцит підтримаємо, але плебісцит для союзних республік, що входять до СССР, як рівний з рівним, — ніякого плебісциту не може бути. Плебісцит тут уже проведений попередньою боротьбою й великими жертвами, у висліді яких і постала, хоч і кута, але все таки КОНСТИТУЦІЯ СССР. В ній записані нездійснені права народів. Але і так, як записано, то є це тільки частина програми народів. За повну програму — побудову суверенних держав — вони боролись і за здійснення їх же боротимуться далі до остаточної перемоги. Чи може панове демократи і „демократи" гадають, що народи облишать боротьбу за свободу, а боротимуться за тюрму? Особливо ж нонсенсом є говорити про плебісцит для України (а це, власне, готовним чином ради неї російська еміграція носиться з плебісцитом і суґерує цю думку чужинцям! Бо їм ідеться про те, як утримати в складі „народів Росії" Україну, найбагатшу частину теперішнього СССР, без якої, мовляв, Росія не зможе існувати); — нонсенсом є говорити про плебісцит для України тому, що Україна той плебісцит перевела багнетами й гарматами ще тридцять років тому, в часи постання УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ, що було виявом волі всього українського народу. УНР існувала, як самостійна, соборна й суверенна держава, була визнана окремими державами західнього світу, укладала міжнародні договори й боролася проти московського большевизму своїми арміями. Армії УНР охороняли права українського народу на свободу і незалежність і не склали зброї в боротьбі, хоч і були подолані сильнішим супротивником. Вони вийшли на еміграцію. І так само уряд УНР не підкорився і вийшов на еміграцію А тим часом здобуті права українським народом, його боротьба за ті права змусила Москву з тим числитися, тобто з волею українського народу числитися, і большевики не змогли тут нічого вдіяти, як бодай формально тії права шанувати. Як формальне пошанування тих прав постала українська советська республіка. Ми не хочемо читати тут нікому лекції, лише хочемо нагадати, що сьогодні вже не може стояти питання про ліквідацію української республіки (коли б це можна було, Сталін уже давно її зліквідував би), але можна говорити про зміну режиму в ній. І нарід цього прагне, тобто він прагне усамостійнення демократичної Української Республіки, а не її ліквідації. Так само як не може бути й мови про усунення України з ОН, тільки може бути мова про заміну делегатів, з комуністів на демократів. Це — на думку кожного тверезого европейця.

Яка ж тут може бути мова про плебісцит, що його пропонують так уперто всі російські еміґранти? І чому це вони так уперто про це говорять? Але ми знаємо, чому вони так уперто про це говорять і суґерують ці думки демократичному світові. Саме тому й не може бути у нас спільного фронту з російською еміграцією, його не буде доти, доки в основі думання всіх російських демократів і не-демократів лежатиме імперіялістична ідеологія й оте достославне російське „тащіть і не пущать". Нас тільки дивує, чому ця ідея про плебісцит так припала до серця деяким американцям у парі з ідеєю „не розчленування".

Нас можуть спитати, „чому це ви так боїтеся плебісциту"? Відповідаємо: Ми плебісциту не боїмось. Але вважаємо саму постановку питання про це за безглузду. Це однаково якби поставити сьогодні питання про плебісцит в Америці, чи хоче вона відокремлюватися від Англії чи ні. Коли ж справа про це перерішена давно. Зокрема ж безглуздість ця виникає, коли поставити це в парі з іншим, може навіть стрижневим питанням, що його підносить російська еміґрація, а саме про центральний пункт програми всіх російських партій і груп на еміґрації — про федерацію. Як відомо, всі російські партії, від соціял-демократів починаючи й монархістами кінчаючи, стоять на позиціях, що майбутній устрій на місці теперішнього СССР це має бути російська держава в формі федерації „народів Росії" (якщо вже не можна мати просто Росію, без жадної федерації).

Це питання є черговим і головним, що стоїть на перешкоді до творення згадуваного спільного фронту.

Коли вдуматися глибше, то який же парадокс криється в самій поставі питання про федерацію. Тут щось є від звичайної політичної еквілібристики, розрахованої на наївних. З одного боку, говориться про плебісцит на предмет національного унезалежнення, з другого — про створення федерації „народів Росії" без жадного унезалежнення й без жадного плебісциту.

А тим часом — що таке федерація, сміємо спитати в тих, хто так ревно про федерацію розпинається й апріорі поборює навіть самі думки про відокремлення окремих „народів Росії".

Федерація — це якийсь союз правно рівних величин, у кожному разі самостійних величин, що можуть федеруватися. Про федерацію панівної й незалежної нації (як от Росія) з окремими безправними й безформними „нацменшинами" смішно говорити. Хіба не так? Яка тут може бути федерація? Про федерацію можуть говорити лише рівні з правового погляду величини.

А тому — федерація не перша проблема. Першою проблемою є національнодержавне оформлення тих усіх партнерів. А тоді може стати й проблема федерації. Вона буде проблемою третьою чи четвертою. Без згаданого оформлення партнерів проповідь федерації є абсурдом, ошуканством.

При згаданій вище поставі питання плебісцит є найбільшим абсурдом. І таким же абсурдом є й федерація без попереднього унезалежнення народів СССР.

Якщо говорити про федерацію теперішніх республік СССР, то нема чого говорити про плебісцит. Адже так?

А якщо говорити про плебісцит, то тим самим ми визнаємо, що сьогодні нема кому федеруватися. Адже так?

А тому постава питання про федерацію й плебісцит, так як його ставлять російські партії, є звичайним політичним ошуканством.

Плебісцит з приводу входження до „народів Росії", а також і з приводу федерації вже відбувся. Пощо ж завертати історію назад? Де тут глузд? А глузд у тому, що так треба російським імперіялістам, які хотіли б перекреслити все, що їм небажане, й повернути історію десь до часів Миколи Першого.

Наступним питанням, що стоїть на перешкоді до творення спільного фронту, є декляративні заяви чільних діячів російської еміґрації, на зразок наведеної вже заяви Р. Абрамовича, про те, що єдиними репрезентантами інтересів „народів Росії" є вони — російські соціялісти, демократи, солідаристи — словом речники „російської демократії". Вони це твердять уперто і при кожній нагоді. Доти, доки у росіян нема пошанування елементарних прав отих, ув'язнених у російській тюрмі, народів СССР і нема навіть бажання з ними числитися, доти вони з тими народами не знайдуть спільної мови.

І, нарешті, остання з головних причин, це тактика Американського Комітету й тактика російських політичних організацій на еміґрації супроти політичної еміґрації всіх неросійських народів СССР. Монтуючи свої „спільні фронти" вони застосовують тактику розколювання, вони воліють говорити з окремими політичними групами й групками, але обминають політичні центри, що репрезентують цілість тієї чи тієї національної еміґрації. А зіткнувшись з принциповою поставою навіть тих груп і групок, вони, замість того, щоб числитися з фактами (про які вже було говорено вище) й шукати якогось розумного, на демократичних засадах основного вирішення проблеми правопорядку на місці теперішнього СССР, обстоюють свою реакційну концепцію, кидаються шукати безпринципових квіслінґів, приватних осіб, що могли б служити їм за долар. Це політичний цинізм.

Ось в основному ті причини, що унеможливлюють нині й унеможливлюватимуть взагалі створення будь-якого солідного, спільного антикомуністичного фронту народів СССР на еміґрації. На таких засадах, як то хочуть діячі Американського Комітету й російські еміґранти, можна лише створити спільний фронт російської еміґрації й окремих ренеґатів з „нацменшин". Більшого зробити не дасться.

А тим часом проблема спільного антисталінського фронту народів СССР лишається невирішена. І біда в тому, що ані Американським Комітетом типу такого, про якого мова, ані тому Комітетові, що його монтує пан Р. Абрамович вирішити цю проблему ніколи не вдасться. Вже хочби тому, що такий фронт мусить бути не тільки антисталінський, а й антиімперіялістичний. Поєднати ці дві речі навіть у своїй голові — це понад силу всіх російських еміґраційних демократів та соціялістів і понад силу всіх тих американських мільйонерів — адораторів російської імперії.

3. Як же бути?

Ми репрезентуємо погляд, що справу створення антикомуністичного спільного фронту народів СССР (не еміґрантів, а народів!) еміґранти ніколи не можуть вирішити. Та ще еміґранти з такими імперіялістичними аспіраціями! Може бути створений спільний фронт антикомуністичної й антиімперіялістичної еміґрації і до того треба стреміти. Але однаково цей еміґраційний фронт може відіграти лише допоміжну ролю. Між іншим, ми вважали б таку ролю за цілком почесну й для еміґрації вистачальну, якби вона, скажемо, виробила й спільно прийняла справді демократичну, для всіх прийнятну концепцію розчленування СССР і організації на його місці іншого, демократичного правопорядку, а потім цю концепцію всіма засобами пропаґувала. Це й була б допоміжна роля еміґрації. Словом робити те, що хотів би робити Американський Комітет, лише на інших політичних засадах. Після зустрічей з представниками політичних організацій різних націй діячі комітету дещо змінили свою назву і тепер це звучить так: „АМЕРИКАНСЬКИЙ КОМІТЕТ ЗВІЛЬНЕННЯ НАРОДІВ СССР". Якби комітет схотів виповнити цей шильд відповідним змістом, тобто розвинути діяльність справді за свободу народів СССР, то він міг би відіграти величезну ролю в згаданому пляні.

Одначе справжній спільний фронт народів СССР можна організувати лише з самих тих народів і там, де вони перебувають. І цей фронт, повторюємо, може бути лише антисталінський і антиімперіялістичний. І в цьому фронті російський народ може відіграти величезну ролю, але не таку, як йому приділяють російські еміґраційні імперіялісти. І цей фронт буде створений через голову російської реакції. А тепер ми хочемо відповісти на найголовніше питання, що цікавить російських еміґрантів і діячів Американського Комітету:

Як же ми ставимось до російського народу?

Ми ставимось до російського народу краще, аніж ставиться російська еміґрація всіх мастей до народу українського.

Ми визнаємо за російським народом святе право на самостійне існування і на всі демократичні свободи і не вимагаємо від нього плебісциту. І шануватимемо те право такою мірою, якою мірою російський нарід шануватиме право народу українського на самостійне існування і на всі демократичні свободи.

Ми не плутаємо всього російського народу ані з большевиками, ані з російськими імперіялістами, і віримо, що в надрах російського народу є сили, які ставляться до проблеми майбутнього устрою на місці сталінської каторги не по-комуністичному й не по імперіялістичному.

І от представники поневолених націй з тими силами шукатимуть спільної мови, спільного фронту. І віримо, що спільна мова буде знайдена.

Самозрозуміло що проблема перебудови сходу Европи не може бути вирішена без участи російського народу, бо там мовитиметься й про його долю, яку не можна обійти. Але не меншою мірою самозрозуміло, що ця проблема цілком успішно може бути вирішена без речників російського імперіялізму. А вже зовсім без тих квіслінґів, яких вони собі вербують.

Проблема може бути вирішена лише спільними зусиллями всіх поневолених народів і кращих сил народу російського, на засадах загального зрозуміння й загального пошанування, при визнанні засади рівности й однакових прав кожного народу на свободу й незалежність. Це й буде спільний фронт проти комуністичної диктатури й проти остогидлого й для всіх проклятого й шкідливого московського імперіялізму.

Змонтування демократичного антисталінського й антиімперіялістичного фронту треба здійснювати через

С. ПІДГАЙНИЙ

Про клясовість і безклясовість

Коли ми кидаємо ретроспективний погляд на минуле нашої нації і разом на розвиток української політичної думки, то, підходячи без упередження і спекуляції, мусимо ствердити, що ідея безклясової України пробивається назверх, стає, так би мовити, гаслом часу саме в періоди найбільших поразок і затяжних погромів нашого національного життя в цілому.

Натомість ідея клясової, структурно вивершеної України, не деформованої, ідея соціяльно-економічного устрою України опертого на природній, нормальний розподіл праці всередині нації — ця ідея є домінантною ідеєю української політичної думки всіх періодів, всіх епох піднесення нас як нації, і нашої державности зокрема. Це стосується всіх періодів нашої історії, включаючи і найновіший з революцією, пореволюційним ренесансом 20-30 р. р., як рівнож і з добою погрому нашого національного життя кінця 30 40 р. р. аж по сьогодні включно.

Ми не маємо можливості в цій короткій статті подати широкої аргументації цього нашого твердження, бо завдання її далеко вужче, бо йдеться тут нам не про історіософію, а про конкретне сьогочасне соціяльне явище в українському національному таборі, конкретну живу групу українських людей, що стали сьогодні прапороносцями і пропагандистами ідеї безклясової України. Ці люди заявляють, що вони, і саме вони є найбільші революціонери і вороги московського більшовизму, що ніхто інший, а саме тільки вони є, справжніми проводирями нації і її визвольної боротьби, та що ідея безклясового устрою майбутньої України є закоріненою в масах українського народу і саме вона ця ідея, є двигуном майбутньої революції в Україні.

Саме це соціяльне явище нас цікавить і йому ми хочемо присвятити кілька цих рядків, щоб звернути увагу саме тих ідеологів і їх адептів і на другу, не на вимріяну в кабінетах, а на живу дійсність України, на ті затаєні, глибоко заховані мрії і надії української нації, які насправді є і була в минулому двигуном українських широких мас в їх боротьбі за свободу і державну незалежність України. Та щоб нам ідеологи безклясової України не закинули бажання представити їх як соціяльне явище чуже, не властиве українцям, згадаємо про деякі факти з нашої минувшини, які свідчать, що це явище нам властиве, але ходить тільки про те, чи це явище позитивне чи негативне.

Кожна нація, і українська також як живий організм, як і кожна жива істота, має в собі елементи життя і елементи смерти, елементи творчости і елементи руїни, і в залежності від того, які з них елементів перемагають, — маємо образ епохи. І ми твердимо, що коли в історії нашої нації були періоди глибоких погромів — тоді в нас назверх випливала ідея безклясової України.

В глуху добу татарського панування над нами ми маємо дуже цікаве явище загально відоме під назвою руху „людей сидящих за татари", — так званих татарських людей. Це вони ті люди були рішучими ворогами чужої влади, тогочасних соціяльно-виробничих відносин і клясовости України, і ніяке інше, як саме це явище притягало увагу істориків і публіцистів, що в тих людях одні бачили трохи чи не предтечу безклясового соціялізму і вродженого нашого республіканства, а інші їх називали звичайними національними зрадниками. Проте, як би ми не оцінювали те явище, не має жадного сумніву, що те явище з точки погляду поступу нашої нації було глибоко реакційне, назадницьке і витворилося воно в добу глибокого занепаду.

Пізніше в епоху не менш страшного погрому нашої нації з одного боку поляками, а з другого турко-татарами в уходницько кочовій Січі Запорізькій ранньої доби ця ідея знову випливає назверх, щоб ще пізніше проявитись в деяких відгінках гайдамаччини.

І коли ми приглянемось уважно до цього явища в цілому — ми побачимо, що соціяльні рухи в Україні пов'язані з цією ідеєю належать до рухів найглухіших епох в нашій історії. Ось хоч би і взяти крилату фразу Т. Шевченка „без холопа і без пана„ цей своєрідний девіз безклясовости — хіба ж та фраза не сказана в добу найтяжчої рабської ситуації української нації? Хіба міг виникнути образ інший, коли Шевченко бачив навколо лиш українських рабів-кріпаків і чужих національно володарів, „панів" розшматованої України, російських і австрійських окупантів? Хіба в цій фразі не виявлений весь трагічний жах ситуації тогочасної України? І хіба пізніша ідея безбуржуазности української нації не є відгуком того анормального колоніяльного становища України за передреволюційної доби? І нарешті хіба сам Шевченко пізніше під впливом Куліша, до речі про якого М. Хвильовий сказав: „Коли б він (Куліш) не зіткнувся з мертвою стіною культурного епігонізму тодішньої української інтелігенції, ми б, безперечно, в часи горожанської війни не мали б таких вождів, які завжди плентались в хвості мас", хіба Шевченко не малював собі образ нормальної не деструктованої України „з новим і праведним законом" на зразок законів щойно виступаючої тоді як певна потуга на світову арену американської республіки. Нарешті ця ідея випливає на тлі наших невдач в часи громадянської війни в русі Нестора Махна й стає прапором сліпого бунту, прапором українського анархізму.

Ми були б необ'єктивні коли б не сказали, одначе, що ця ідея безклясовости не тільки українська, але і світова, та що ця ідея стара, як саме людське суспільство від того часу, коли людство в своєму поступі дійшло до стадії розподілу праці внутрі певного людського колективу. Ця ідея давня, як наш цивілізований світ, вимріяна мрійниками сивої давнини у вигляді ідеального суспільства Ельдорадо, пізніше в так званому християнському комунізмі, утопійному соціялізмі і нарешті марксовому комунізмі. Карл Маркс з властивою йому прямолінійністю і спекулятивністю змалювавши в своїх писаннях найчорнішими фарбами історію людства і будучи переконаним, що приватна власність є першим гріхопадінням людства та що приватна власність є причиною кляс і клясової боротьби — охрестив всю історію передднем справжньої історії людства, і переклавши місію перебудови світу на плечі нічого не маючого крім рук пролетаріяту, ні до чого іншого не міг дійти, як тільки повернутися до старовинної леген

голову всіх тих, хто хоче крутити колесо історії назад. Незалежно від того, хто б вони не були.

Ось так і бути.

Закінчуючи цю статтю, ми хочемо сказати панам з Американського Комітету й панам з майбутнього Російського Демократичного Комітету в США пана Р. Абрамовича:

Панове! Покиньте торг! Дивіться просто й чесно в очі фактам, яких ви не можете обійти й які перерішують майбутнє російської імперії.

Якщо ви хочете добра російському народові, то не нацьковуйте його на інші народи СССР, не робіть з нього імперіяліста. Не насилуйте ходу історії й не вставляйте палок у колеса. Ходу назад нема! Його нема, як слушно твердить пан Р. Абрамович, в соціяльній площині [дивись його статтю „НАРОДЫ СССР — СОЮЗНИКИ МИРОВОЙ ДЕМОКРАТИИ". „Соц. В." ч. 4|643], заявляючи, що про реставрацію поміщиків і капіталістів не може бути мови,- так само його нема й не може бути в площині національній, про що той самий Р. Абрамович хитро промовчав. Але він мусить це визнати, щоб бути послідовним. **Не може бути реставрації і в площині національній.** Народи, пробуджені до самостійного життя, ніхто вже не зможе повернути назад, до ролі наймешин у російській імперії.

Це виключене.

ди про Ельдорадо — вже на його думку наукової теорії комунізму.

Цю теорію підхопили поруч з багатьма соціялістами і соціялісти російські, а особливо соціялісти-комуністи „більшовики"—найпослідовніші марксисти з усіх соціялістів, і діставши до рук велетенську країну, вже на протязі більше трьох десятків років експериментують на народах СССР теорію Карла Маркса.

Експериментуючи, вони справді створили „безклясове" суспільство шляхом фізичної ліквідації кляси багатих, перетворення селянської і робітничої кляс в повних рабів та сівши над тим „безклясовим" суспільством зверху, як типова охлократична каста добре знана з історії рабовласницьких деспотій типу Асирії, Вавилонії і Египту.

Переконуючи той „безклясовий советський народ", що в СССР кляс вже не існує, що вже є не тільки „фундамент", а й повний соціялізм, і розстрілюючи ще на старті кожний проява протесту проти існуючого порядку речей, як акцію „клясових ворогів" і „ворогів народу" — ця каста міцно тримає владу в руках, бо розуміє, що найменше послаблення терору віщує неминучу революцію тому „безклясовому" суспільстві і кінець їхнього панування. Бо ця каста добре знає, що ніякого безклясового суспільства в СССР немає, а що навпаки, є суспільство клясове, але „нового" типу, де всі кляси перетворено на рабів, а над ними кляса паразитної бюрократії. Раби готові кожночасно повстати і знищити її та будувати нормальне людське суспільство оперте не на терорі тієї касти, а на природнім розподілі праці всередині того суспільства, а значить за нормальну клясову його структуру.

Отже ніхто інший, як сама большевицька деспотія, що виросла, застосовуючи на практиці теорію безклясовости — доводить повну безглуздість цієї концепції, її антинародність і реакційність. І тепер повстає питання, якого ж типу „революціонери" стають дальшими прапороносцями цієї ідеї, щоб „ощасливити" українську націю, що стогне під тягарем так званої бесклясовости. Та ми до цього питання повернемося пізніше, а тим часом згадаємо про деякі факти на підтвердження тої думки, що ідея клясової України є домінантною ідеєю всіх героїчних епох нашої історії.

Очевидність правильности цього твердження впадає в око кожній тямущій людині, як тільки вона бере до рук пам'ятки нашої культури, науки і політи и Чи візьмемо ми пам'ятки нашого минулого такого роду як старовинну „руську правду", чи „Поученіє Володимира Мономаха дітям", чи неперевершене „Слово о Полку Ігоревім", чи блискучу полемічну літературу від Острозького, Вишенського, Могили аж до Хмельниччини, чи візьмемо ми блискучу добу мазепинського ренесансу, чи ідейні зложення конституції Пилипа Орлика, чи писання Григорія Сковороди і сковородинців, чи нарешті автора „Історії Русов" — ми скрізь бачимо, що червоною ниткою всіх тих творів є ідея розбудови українського суспільства на основі типової для тих часів форми розподілу праці і клясової структури України на тій основі. Нарешті в добу нашого національно-культурного відродження, творчости Шевченка, Куліша, Драгоманова, а пізніше на базі економічного піднесення кінця 19 століття в переддень і по революції 1905 року, зокрема в програмових постулятах першої української партії — РУП, — в цілій цій творчості нашої політичної думки є знову ж таки ідея клясової, а не безклясової України.

Та може найпромовистішим фактом цього порядку є ідейні підвалини нашої національної революції, чи будемо ми її брати з позицій самих українських мас в революції, чи провідних кадрів тої революції. Ось говорить селянин в червні 1917 року, коли ще не було мови про державну незалежність, а говорилося про автономію України і як той селянин уявляв собі майбутній устрій в Україні і ту автономію. Він говорив: „Україна повинна мати автономію, таку автономію, щоб ніхто до нас не ліз. Наперед поміщикам — геть од землі! Бо тож наше, українське, народне. Друге — чужинцям до влади зась! Звідки вони взялись!? Свою скарбницю заведемо, бо треба ж буде грошей на все, на школи, і на шляхи і на армію свою і на флоту. Без війська свого народ — нікуди, треба відбиватися! Коли кожний народ буде мати свою державу, тоді вже й автономія буде!"

Отже тяжко добачити в цьому селянинові ідеолога безклясового суспільства, а маємо щобільшого, маємо ідеолога селянської кляси з претензією будувати державу, усунувши конкурента поміщика і чужонаціональний елемент, що йшов у фарватері окупанта та стояв на шляху до перемоги селянської кляси, що конституувалася в державу. Ми навели цей один приклад і за браком місця опускаємо інші, хоч таких прикладів можна подати дуже багато в різних варіянтах як селянської, робітничої, поміщицької і інших клясових груп тогочасної України, що зберегли свій український характер і не йшли в фарватері російської революції чи контрреволюції, без огляду на їх національне походження. Нарешті в Універсалах Української Центральної Ради творених і писаних українськими соціялістами (до речі, яких так щиро картав покійний В. Винниченко за їх непослідовність як соціялістів) немає й тіні так званої теорії безклясовости і Центральна Рада в тих Універсалах виступає як речник українських кляс селянства і робітництва з приматом селянської кляси в державному керівництві

Погром української національної революції російським большевизмом і окупація України не зупинили процесу становлення української нації як державно незалежної нації і це знайшло своє відбиття в пореволюційному ренесансі 20-30 р р.

Революція і погром нашої державности був причиною мабуть ще не знаної в нашій історії гостроти політичної думки і дискусії учасників революції і творців державности, в наслідок чого в історії нашої політичної думки тих часів фіксуємо чотири образи соціяльного устрою України, а саме:

Уенерівський — з концепцією селянсько робітничої України з приматом селянської кляси в державному керівництві.

Гетьманський — з концепцією клясократичної України з приматом шляхетсько селянської, хліборобської кляси,

Шумськистський — з концепцією робітничо селянської України з приматом робітничої кляси і

Донцовський — з концепцією „лутших" людей у державному проводі з вождем на чолі.

Всі ці чотири образи соціяльного устрою України не мають знову ж таки ані тіні ідеї безклясової України, якщо не згадати, що, власне, Донцов і його послідовники сливе не приділяли уваги соціяльній структурі України, виходячи з позиції военнокастової влади „лутших" людей в Україні. Не маємо тут змоги характеризувати докладніше ці образи соціяльного устрою України, лише підкреслюємо, що в цілому пореволюційному ренесансі, в писаннях і діяльності його чільних представників, груп, організацій і партій українських, не було такої що трималася б концепції безклясової України.

Щоб не бути голословним візьмемо для прикладу дві прямо протилежні що до вихідної клясової позиції концепції соціяльного устрою України, а саме: концепцію Шумського Хвильового української робітничо-селянської держави і Вячеслава Липинського — української клясократичної держави з дідичним гетьманом (монархом) на чолі.

В процесі громадянської війни, наших перемог, невдач і поразок з різних відламів тогочасних соціялістичних партій і груп — створилася свого часу так звана УКП — створилася, як про неї писало Політбюро ЦК КП(б)У в противагу саме КП(б)У, та що керманич тої УКП Шумський називав КП(б)У, нічим іншим, як „організацією російських окупантів в Україні". Підкреслюємо тут один єдиний факт, що з тієї чисельної групи діячів і членів тої УКП вже сливе нікого не лишилося в живих — всі вони замучені в тюрмах, розстріляні, або самі покінчили з життям. Вже цей факт свідчить, що мабуть їх концепції занадто розбігалася з концепцією Леніна-Сталіна, хоч вони ніби ж так, як і російські комуністи обстоювали ідею са-

ме робітничо селянської України, яку концепцію поза вся ким сумнівом в Україну було принесено на російських штиках большевицьких орд.

Ми вже всі звикли до того, що підходячи до історії шумськізму-хвильовизму, характеризуємо його майже за большевицькою кваліфікацією як націоналістичну групу в КП(б)У і навколо неї, нехтуючи тою специфікою соціяльного думання тої групи, що власне і було поруч з її націоналізмом первородним гріхом з точки погляду Сталіна. Немає найменшого сумніву, що ця група в цілому вийшовши з середовища не бланкістсько змовницької терористичної групи організаторів жовтневої революції, а в справлі демократичних українських середовищ, що для цієї групи соціяльні кличі і гасла кинені більшовиками не були просто засобом до опанування мас щоб на них згодом сісти зверху, а ті гасла „самовизначення аж до відокремлення", „земля селянам", „фабрики і заводи робітникам" були в розумінні цієї групи не засобом, а самою метою. Заради цього і ці ідеї поділяючи, вона ця група покинула свій рідний національний табір, бо всі вони були борцями української національної революції і здебільшого петлюрівцями, що в часи безвиглядної ситуації покинули свій табір з надією, що виставлену в противагу УНР — УСРР перетворять на справжню незалежну державу і не на словах, а на ділі здійснять ті гасла соціяльної справедливости і демократії.

Немає наймешого сумніву, що ця група в цілому була дуже далеко від концепції безклясової України, яку офіційно і фактично репрезентувала і здійснювала КП(б)У, що в ній і під нею ця група від початку аж до розстрілу заступала прямо протилежну позицію, не тільки в національному, а так само і в соціяльно політичному напрямкові. Не дарма група шумськистів в Західній Україні на чолі з Васильковим-Турянським характеризувала КП(бУ як антипролетарську організацію, що „не шукає підпори в українській робітничій клясі", а є над нею поганичем. І коли ми приглянемося до писань Шумського, Блакитного, Хвильового, Волобуєва і цілої цієї фаланги, то всі вони без винятку стоять на позиції саме клясової України робітників і селян, як кляс продукуючих і єдино управнених на керівництво державою з приматом в державному керівництві робітничої кляси, бо сама українська держава за їх концепцією мусіла б бути могутньою індустріяльно аграрною централізованою соборною морською державою.

„О, Україно моя! Ти гордість і надія моя, пролетарі твої діти!" — писав Блакитний. „Ми як молода кляса молодої нації.. ідеї пролетаріяту розуміємо і без московського диригента. Ми „требуем" (по-українському вимагаємо) серйозно поставитись кому це слід до українізації пролетаріяту. Ми на димар Бродського кивати не будем". — писав Хвильовий. І причиною ліквідації цієї групи Сталіним був не тільки її глибокий український патріотизм чужий концепції Сталіна, а так само і їх клясова позиція що до основних кляс України робітництва і селянства. Виступаючи як речники і оборонці робітничої кляси, стоючи, як говорив Шумський, на позиції „національного і соціяльного визволення робітничої кляси і селянства" — ця група була остаточно ліквідована Сталіним в добу завершення суцільної колективізації, супроти якої від початку аж до розстрілу ця група боролася. Боролася тому, що розуміла, що, здійснивши цей захід, російська охлократична каста забезпечує для себе безсумнівне панування та підриває самі основи української духовости і української національної державности.

Прямою антитезою до цієї групи, як речників робітничої кляси, був ідеолог шляхетсько дворянської кляси геніяльний Вячеслав Липинський. Нащадок давно спольщеного українського шляхетського роду, римо католик і полум'яний патріот Липинський в той самий час як в Україні рішуче виступили шумськисти, Липинський на еміграції в його „Листах до братів-хліборобів" творить концепцію клясократичної України. Піддавши нещадній критиці концепцію К. Маркса і його послідовників щодо його теорії кляс, клясової боротьби і так званої безклясовости, вказав з граничною ясністю, що ніхто ніякої держави не може створити аж доки ту державу не схочуть творити продукуючі кляси даної нації за проводом національної аристократії, що з тих продукуючих, себто посідаючих засоби виробництва і національної оборони кляс та національна аристократія вийшла і тим клясам вірна і віддана. Липинський з властивою йому відвагою піддав рівно ж гострій критиці український інтелігентський соціялізм, а також щойно тоді в особі Донцова підводячий крила войовничо кастовий націоналізм, як і оточення власної шляхетсько дворянської кляси, що знайшла своє виявлення в скоропадщині. До характеристики його клясового обличчя і його позицій подамо дуже характерну цитату про причи и упадку гетьманату 1918 року. Липинський пише: „Гетьманщина, сама її суть, її історична роля, була захитана від того дня, коли ті, що тоді правили, розігнавши з'їзд Селянських Спілок, стали одночасно балакати з демократичними балакунами. Фатальним для існування гетьманщини було те, що стара наша земельна аристократія замісць по прикладу своїх батьків, дідів і прадідів самій піти до хліборобського народу, самій поговорити з своїм рідним, хоч і менш земельним братом-хліборобом, самій взятися до його організації, ставши в один ряд з його ж власними авторитетними і сильними провідниками — стала за прикладом трусливих представників інтернаціонального капіталу шукати собі допомоги поміж тими чи іншими інтелігентами таких „популярних" комісіонерів, які б своєю зручною політикою її од народу захищали".

Отже концепція Липинського остільки протилежна концепції Шумського Хвильового, оскільки ті хотіли бачити Україну індустріяльно аграрною у проводі з пролетаріятом, а Липинський навпаки бачив лише хліборобську, аграрну Україну. За Липинським організувати її може українська земельна аристократія у спільці з селянством, видавши з себе передусім національну аристократію, тоді як шумськисти цю ролю віддавали робітничій клясі знову ж таки у союзі з селянством.

І не зважаючи на таку протилежність клясової орієнтацій і Липинський і Шумський стоять на позиції клясової України, бо і шумськисти і Липинський — перші з безпосередньої державної практики під'яремної УСРР, а Липинський з прикладу нашого державного будівництва 1917-20 р. р. — зрозуміли, що доки за справу державного будівництва не беруться основні посідачі засобів виробництва і оборони, національно-свідомої кляси — доти ніякої справжньої держави не може бути. Тому Хвильовий ставить питання руба про дерусифікацію української робітничої кляси, оголошуючи нещадну війну всім русотяпам і „презренним малоросам", розглядаючи їх як гальмо, що затримує „клясову диференціяцію і поступ української нації". Хвильовий піддає нещадній критиці правлячу касту, що дуже швидко витворилася в наслідок ленінсько-сталінської політики, всіх тих „Іванів Івановичів", всю ту паразитуючу юрбу на праці робітництва і селянства і Москву, як центр тих паразитів, як „центр всесоюзного міщанства", та ту „всесоюзну сволочь", що влізла з брудними лаптями „в святая святих революції" — національного і соціяльного визволення робітничої і селянської кляси. А Липинський — рівно ж так само вірить в клясову Україну і теорію безклясовости називає „словесним шарлатанством", а тих, що її проповідують „здеклясованими магами, заклинателями і кудесниками", чи „жалібною до влади здеклясованою юрбою, що до ніякої справжньої праці не здатна".

Як і Хвильовий, Липинський не вірить, що навіть у випадку, коли ця юрба здеклясованих оволодіє засобами виробництва — шляхом позбавлення людей власности на фабрики і заводи — не вірить в довговічність такого стану, бо, пише Липинський: „Оця інтелігентська утопія розбивається і нищиться образом здійснимого хотіння робітництва: завзодіти в своє — робітниче посідання власною національною фабрикою, мати право, усунувши посередника-капіталіста, одержувати від інших клясів нації (хліборобів, купців, інтелігентів) повну плату за свою працю, і охоронити власною зброєю та власною державою свою власну національну працю і національну фабрику, щоб її не захопив часом, і не підчинив собі якийсь „інтернаціональний" добре озброєний, але ледачий, і до праці не здатвий інший пролетарій."

Чи не про те саме пише Липинський, про що на протязі всього часу завзято воювали шумськисти гром лячи бюрократизацію націоналізованих підприємств та щоразу обстоюючи позицію недопущення робітників з Росії на фабрики й заводи УСРР, про що, між іншим, зовсім відверто пише Волобуєв в його статті „До проблеми української економіки".

Так чесний ідеолог шляхетської кляси і патріот Липинський перегукується з ідеологами робітничої кляси, такими ж патріотами. І мабуть не випадково високо оцінюючи прикмети тих людей, Липинський висловив думку, що коли цим людям вистачить сили і духу організувати селянську і робітничу кляси і витворити з тих кляс українську національну аристократію, ніхто інший, а саме вони покладуть основи української державности і, опершись на цілу націю, скинуть з неї ярмо російсько-большевицької охлократії з її кочово-отарними ідеями безклясовости і комунізму.

Не маємо змоги в цій короткій статті подати повний образ концепції Липинського, лише хочемо звернути увагу на дуже характерний момент, а саме, що в українському політичному світі сьогодні маємо єдину політичну партію, а саме УРДП, яка в собі і навколо себе скупчила людей, що вважають себе спадкоємцями української національної революції і пореволюційного ренесансу, і ніхто інший, як саме ця група, відкинувши утопійні і застарілі моменти з концепції Липинського, прийняла його основні постуляти щодо розбудови держави, клясового устрою майбутньої України та ідею національної аристократії в формі національної аристократії робітників і селян — основних продукуючих кляс сучасної України.

Стоючи на цих позиціях УРДП зіткнулася з „теоретиком" безклясової України Майстренком та чотирма збігцями з ОУН(р), що їм після декалога ця майстренківська, марксо-ленінська концепція видалася, Бог знає, яким „откровевієм". І от тепер вже нам слід відповісти на питання поставлене вище про тип „революціоверів", що стали прапороносцями ідеї безклясової України, та чи справді ідея безклясовости буде двигуном революції в Україні.

Передусім трохи історії.

Треба сказати, що за кордоном честь першого оборонця і прапороносця цієї ідеї належить Майстренкові, який, він без видимої причини, раптом повернувся (скажемо повернувся, бо під час німецької окупації писав статті зовсім не марксистські) до твердо засвоєної раніше „Азбуки комунізму" Бухаріна, дійшовши в своїх позиціях аж до того, що прирівняв Сталіна до Володимира Святого, заявивши, що сталінська суцільна колективізація — це чин рівний Володимировому чинові християнізації Русі, що колективізація — це єдино правильний шлях, який гарантує Україні безперечний поступ, що ліквідація приватної власности це надійна основа безклясовости і людського поступу... Признавши конечну потребу, законність, і непорушність того, що вже зроблене в Україні в галузі аграрній і індустріяльній, і обстоюючи статус кво виробничих відносин в Україні, Майстренко водночас проголосив себе запеклим ворогом Сталіна, бо ж він, Сталін, зрадив справжнього, послідовного марксиста Леніна... Фактично Майстренко повернувся до троцькізму, за що передусім, разом зі згаданими збігцями, і був виключений з УРДП. Пізніше Майстренко разом зі своїми товаришами продовжує свою діяльність, називаючи себе теж УРДП, бо „страха ради іудейського" не хоче називати себе тим, ким він насправді є.

В році 1947 з уст до уст снувала легенда, що з „краю" прийшли якісь дуже важливі матеріяли ідейно-політичного порядку, якась особлива концепція майбутнього соціяльно-політичного устрою України та що „дикий реакціонер Бандера", захопивши ті матеріяли, не дає можливости їх видрукувати, бо коли б їх видрукувати, бандерівська організація відразу розвалиться, Бандера прийме чернечий чин, а український визвольний рух буде спрямований на правильний шлях.

Треба знати, що в проводі ОУН(р) вже давно точилася боротьба поміж групою так званих „капетників" з Бандерою на чолі, і групою, що керувала організацією 1943-45 р. р., себ-то рештою на чолі з Лебідем, що властне і становила собою т. зв. „закордонне представництво УГВР", як вони себе іменували; натомість Бандера з рештою належав до ЗЧ ОУН(р). Справою тих матеріялів, що „сховав" Бандера не в меншій мірі „цікавився" Майстренко з його чотирма збігцями, і ті матеріяли були таки „злобуті" і з'явилася книжка з претензійною назвою „Позиції Українського Визвольного Руху", — що й стала евангелією лебідівської і майстренківської груп. Після її появи лебедівці стали сміливішими і одного погідного ранку, звівши справжній бій, викинули з редакції партійного органу ОУН(р) „Української Трибуни" „недремлющее око" самого Бандери п. Вовчука „і, захопивши газету, почали на підставі статей якогось Горнового і Полтави *) зі згаданої „евангелії" друкувати власні статті і нариси. Ці статті і нариси були дуже близькі до майстренківських позицій, бо ж в статтях Полтави і Горнового як і в Майстренка, наріжним каменем їх концепції є ідея безклясової України та визнання непорушности ісзуючих в Україні виробничих відносин, як доцільних і поступових.

Духовий батько всіх українських націоналістів, всіх бандерівців, а в тому числі й лебідівців Д. Донцов нарешті не стерпів і написав статтю з приводу новоявленої евангелії нових апостолів Полтави і Горнового і їх послідовників: Лебідя, Гриньоха, Стахова, Ребета, Прокопа і інших, що все це на купу ціла та концепція безклясової України — „є нічим іншим, як неокомунізмом". — Та лебідівці будучи певними, що захопивши „Українську Трибуну", вони здобудуть бандерівські маси на еміграції, знехтували цей „батьківський" голос остороги, та раптом були заскочені, коли ті „маси" замість купувати, читати і кольпортувати „Українську Трибуну" почали її ...палити. За кілька тижнів „Українська Трибуна" вмерла, а лебідівські генерали лишились без війська.

От так дещо з історії наших новітніх безклясовиків, чи, мовляв, Липинський, здеклясованих інтелігентів.

Все це досить смішне, якби воно не було свідоцтвом надзвичайного, сказати б катастрофального зубожіння і трагізму претендентів на „провідну верству" сучасної України, бо оцей овоч, оця безклясова дичка-кислиця є нічим іншим, як втратою певними людьми справжньої перспективи, втратою орієнтації під переважаючим впливом більшовицької ідеології, здачою позицій перед ворогом в наслідок зневіри, втоми і смятіння отих інтелігентів спрагнених бачити Україну самостійною, але конче з ними при кермі, — цей здеклясований інтелігент після низки поразок хапається за чужу ідейку, наївно думаючи, що вхопившись за неї здійснить самостійну Україну і може в такій безклясово-отарній Україні буде комісаром і правитиме в тій чи іншій галузі колективізованим господарством України.

Що це є чисто інтелігентська ілюзія по образу і подобію більшовицькому побудована, для кожної тямущої людини ясно, але для чого цю ідейку підхопили лебідівці, не для кожного ясно. Вони її підхопили з уст Майстренка із мотивів спекулятивних, мовляв ідею „з краю", як ідею, що „закорінена в масах" в Україні і що саме ця ідея є „двигуном революційного руху в Україні" тощо, хоч це все разом, це теорії очманілих інтелігентів, а нічо інше. В умовах еміграції ця дичка кислячка, беручи до уваги великий сантимент кожного емігранта до всього „крайового", а особливо коли це крайове подається під соусом „найреволюційнішого націоналізму", — ця дичка кислячка може принести не малу шкоду, пхнувши певну частину нової української еміграції на чужі позиції, тим самим компромітуючи ціле українство за кордоном. Особливо ж коли цю ідейку подається як „двигун революції в Україні" та що „саме так думає наша нація під більшовицькою окупацією" — ця дичка кислиця може правити за доказ правильности гітлерівської і деякої іншої уяви про повну більшовизацію української нації під советською окупацією, яку уяву, до речі, також і ці панове, сьогоднішні безклясовики, свого часу безкритично прийняли і в їх „революційній" практиці 41-44 рр. приводили ті „збільшовизовані" маси до „революційного націоналізму" з допомогою уставленого пута. І що про нашу націю подумають усі вільні народи, якщо нашим безклясовикам пощастило б переконати ці народи, що наша нація сама думає такими категоріями, як вони про це пишуть тепер.

В. І. ГРИШКО

„Народжені бурею"

(Спроба духової біографії української підсовітської молоді першого покоління)
(Продовження з попередніх двох чисел)

У. Під ударами жорстокої дійсности

1. Наука року сталінського перелому.

Але безперечно Хвильовим ця молодь була тільки схвильована. Зформована ж такою, якою вона стала, була вона самим життям, самою реальною дійсністю, яка, звичайно, завжди впливає більше ніж усе інше. А дійсність саме в той час, коли ця молодь почала вже переступати межу дозрілости, переходячи від невиразно почуттевого до чітко-розумового сприйняття дійсности, отже на переломі 1929 1930 рр., ця дійсність почала набувати саме таких рис, які були наочним ствердженням тривоги Хвильового, про долю Великої Революції, спотвореної міщанською Москвою. Це в цьому році, що його назвав Сталін „роком великого перелому", стався дійсно перелом, і большевизм нарешті перейшов від відступу до наступу, виявивши нарешті своє справжнє обличчя, вороже тим гуманістично-універсальним ідеалам великої національної демократичної революції, величчю яких він тактично прикривав досі свою російську імперіялістичну програму. Цю програму він почав тепер послідовно здійснювати руками Сталіна.

В цьому році сталінського перелому закінчено було в СССР розмови про світову інтернаціональну революцію і розгромлено її ідеологів в особах чолових провідників комуністичної партії старої ленінської гвардії. Партія розкололась на троє: троцькістська лівиця, бухарінська правиця і сталінський центр. Переміг сталінський центр із своєю диктаторською т. зв. „генеральною лінією", що була якраз централізаційною лінією Москви—центру всесоюзного міщанства. Поховавши всі революційні мрії романтично-ідеалістичного періоду, розвіявши ілюзії демократичности большевизму, Сталін круто повернув назад, до відбудови і розбудови російської імперіяльної державности методами Петра 1. і Івана Грозного, поставивши ставку не на революцію, а на війну, для чого почав приспішену мілітаризацію СССР, назвавши це індустріялізацією і відповідно до все ще обов'язуючої фразеології — будівництвом соціялізму з п'ятирічним пляном. Цей же плян вимагав жертв і жертв і ще раз жертв.

І першою жертвою було обрано селянство — основну масу населення, суцільна примусова колективізація якого була першим експериментом застосування соціялізму на практиці. Це ж означало жертву якраз України, селянської в основному країни і „житниці СССР". Для цього Москва приступила до поступової ліквідації фікції української радянської державности і зміни курсу національної політики. Тому першим кроком сталінської п'ятирічки на Україні був розгром СВУ і СУМ, а вірніше і розгром у зв'язку із СВУ СУМ найдалі сягаючих націоналістичних тенденцій на Україні. Почалися масові арешти української інтелігенції і молоді. Не було ні одної вищої школи, якої б не зачепили ці арешти. І як звичайно в СССР, серед цих арештованих було може 5% справді причетних до справи СВУ-СУМ 95% арештованих було тих, що лише евентуально могли бути колись причетні взагалі до якої-небудь української підпільної організації. Одночасно почалася масова акція т. зв. „розкуркулення", що було по суті, московською военно-феодальною окупацією села, зокрема українського села. „Куркуль" став псевдонімом селянина взагалі. В цього селянина відбиралась надана йому революцією земля, а з нею і свобода, і навіть саме життя. Почався розпачливий селянський спротив, отой самий, згадуваний уже нами психольогічно звязаний з СВУ-СУМ і навіть цими назвами охрещений рух спротиву селянської України примусовій колективізації. І лайтмотивом цього спротиву стали слова: „За що ж ми боролись? За що кров проливали в революцію."

2. Перше порушення звичної схеми

Все це найгостріше відчула на собі і пережила в собі якраз молодь цього революційного покоління. В більшості своїй селянська, ця молодь поперше в великій своїй частині стала разом з батьками безпосередньою жертвою сталінського перелому, а подруге — вона, як молодь, що є барометром усяких переживань у суспільстві, найболючіше відчувала, що сталася якась катастрофа перелимання хребта великої революції, іменем якої робиться щось зовсім протилежне якраз тому, що було досі в її серці звязане з самим цим чарівним словом — революція.

Поки загальний добробут, свобода й творчий розріст народу в пореволюційні роки „непу" і українізації ще відповідали ілюзіям здійснення революційних мрій, конкретно яких ця молодь собі досі ще ніколи не уявляла, знаючи лише, що все добре почалося від революції, отже — поки це не дисонувало з реальною дійсністю, ця молодь чула себе в цій дійсності як у рідній своїй стихії. Коли ж ця дійсність почала виявлятись у всій своїй потворності, як те, що суперечить навіть елементарним бажанням народу і всім його уявленням про мету революції, ця молодь опинилась у стані явного духового конфлікту з цією дійсністю і з своїми звиклими шабльонами мислення за схемою протиставлень: революція — контрреволюція, „вперед" — „назад" і т. п. „Вперед" і „майбутнє", які об'єднувались для цієї молоді одним словом „соціялізм", обернулись тепер своєю практичною стороною сьогоднішнього дня. Адже все те, що почалося з жертвоприношення селянської України, називалось „будівництвом соціялізму". Соціялізм із далекої прекрасної мрії ставав буденністю, і ця буденність була саме оцею такою потворною.

І коли раніше, зустрічаючись у своєму житті постійно з колізією природньої національно стихії в своїй підсвідомості з прищепленим свідомістю поглядом на все тільки з точки зору інтернаціональних завдань революції, що її він-

---

Те, що так думають панове „Горновий" чи „Полтава"*) це ще не край, це й не УПА, це й не нація, бо ми ще й не знаємо твердо, як не знає ані край, ані еміграція, хто ті ідеї інспірує і за ними стоїть.

Проте, з практики 1941-44 р., коли був завалився більшовизм в Україні, ми бачили і знаємо, бо самі своїми руками в тих трагічних умовах ту Україну серед заграв пожеж і бомб відбудовували, які основні тенденції українського селянства, робітництва і справжньої української трудової, а не здеклясованої інтелігенції. Ми знаємо також, що 25 років інтернаціонально російської „безклясової" практики в Україні змобілізували націю до спротиву, піднесли на небувалу височінь клясову й національну свідомість українських мас і ніхто інший, як саме ті селяне і робітники категорично проти теоретиків і практиків безклясової України.

А тепер питання, чи закономірна поява цієї ідеї в українській політичній думці? Так, цілком закономірна як вислід духовного полону нашого кволого, безкрилого духового плебейства, особливо з табору націоналістичного; закономірна в такій же мірі, як закономірною є кожна імпотенція, в тім числі й імпотенція політична.

*) Примітка коректора: Треба думати що „Горновий" і „Полтава" — це є псевда двох відомих, на еміграції сущих „угаверівських" публіцистів, а ціла їхня „євангелія" сплоджена в Мюнхені.

цем була віра в соціялізм, як найбільшу розв'язку всіх проблем відразу, коли раніше ця віра самозрозуміло вимагала виправдуване нею самозречення свого національного „я" — "для всіх", для інтернаціонального соціялізму, то тепер, на тлі перетворення мрії в таку потворну дійсність та ще і без всякого зв'язку з світовими інтернаціональними процесами, коли прийшов час практично застосувати принципи самозречення, з'явився сумнів у цій вірі: а чи вартий взагалі якихось жертв той ідеал соціялізму, коли він так потворно виглядає в дійсності?...

Але, звичайно, цей сумнів, відповідно до звиклої схеми мислення виявлявся відразу не в своїй прямій формі, а в формі іншого сумніву: невже це справді те, що було метою революції? Чи не сталося тут якесь фатальне історичне непорозуміння і іменем революції здійснюється її протилежність — контрреволюція? Вища тривога Хвильового, яка так схвилювала цю молодь напередодні сталінського перелому, хоч і не була відразу зрозуміла їй на тлі непівсько українізаційних добробутних і вільних років, тепер стала їй більш зрозумілою і в ній почала вона шукати ключа до зрозуміння всього, що навколо неї діялось.

3. Передчасне дозріння на порозі студій

В ставі такого сумніву і такого шукання, саме в найкритичніші переломові в історії підсовєтського світу роки 1930-1933 почала ця молодь найголовніший у процесі формування кожної молоді етап свого життя, свої студентські роки. Це були якраз роки т. зв. „труднощів". По суті — це були роки нової громадянської війни, офіційно званої „клясовою боротьбою". Ці роки були не менше ваговиті, ніж роки дитинства цього покоління в час громадянської війни по революції. В ці роки в ім'я будівництва соціялізму було зруйновано нормальне родинне життя більшости представників цього покоління. Батьки одних були розкуркулені, а їх діти мусіли тікати до міст і там сомостійно пристосовуватись до життя. Батьки других, хоч і не розкуркулені, самі тікали з сіл до міст, рятуючись в колективізації, що позбавила їх на селі людського життя. Батьки ж третіх самі розкуркулювали інших, але тим відрубали той сук, на якому сиділи самі, і скоро також самі стали жертвою того хаосу, який витворили вони на селі, виконуючи вказівки партії і уряду. Перед цілою Україною підносилось мариво голоду і руїни. Кожен рятувався як міг. Село вщерть наповнило собою місто. Переважно ж це була сільська молодь усіх трьох згаданих вище соціяльних груп. Шляхи їх до міста були різні і доля їх там склалася різно, але при всьому тому був це єдиний історичний процес життевого усамостійнення молоді цього покоління в місті.

Тому ж, що був це час саме індустріялізації, коли влада потребувала неймовірно велику кількість фахових кадрів, коли Сталін кинув гасло — „кадри вирішують все", в місті вся ця молодь знайшла досить швидко шлях до студій за державний рахунок. Велетенська студентська маса українських міст вібрала в себе майже всю цю молодь. І хоч студентські кадри добиралися тоді за клясовим принципом і студіювати формально мали право тільки діти бездоганних щодо соціяльного пролетарського походження й стану батьків, проте в атмосфері тодішньої „гарячкової" боротьби „за кадри" влада фактично дивилась кріз пальці на факт масового порушення цього принципу і, підкупаючи молодь безплатними студіями, „вербувала масово", навіть до комсомолу під гаслом „стовідсоткової комсомолізації" учбових закладів. Отже, незважаючи на свою різноманітність, ця студентська молодь в основному була тоді комсомольською молоддю одного підсовєтського типу.

Найхарактеристичнішою рисою цієї студентської молоді було те, що вона прийшла на студії з таким великим вантажем внутрішніх переживань, конфліктів, розчарувань і сумнівів, що вся вона вже була вастільки внутрішньо надломлена протиріччями свого звиклого мислення і свого нового життевого досвіду, що вся вона була вже так передчасно розвинена, що її не можна ставити ні в яке порівняння з кожною іншою студентською молоддю, молоддю щойно зачинаючою шлях своїх шукань, молодою свіжою, молодою в повному розумінню цього слова. Це не була звичайна молодь, що тільки починає жити. Це була вже досить пережита молодь. Ми вже відмітили, що взагалі молодь цього покоління найваговитіших років революції була старша своїх фізичних років. Взагалі ця молодь, народжена бурею, була навіть народжена передчасно, в розумінні передчасного включення її в вир свідомого життя. І цілком природньо вона мусіла передчасно дозріти. Бо й роки сталінського перелому з їх „труднощами" були не менше сприяючі цьому, ніж роки революції. А саме в ці роки вона почала своє самостійне доросле життя в місті.

VI. В муках шукань молодої думки

1. Безвихіддя в закуті марксизму-ленінізму

Але не самі труднощі фізичного існування в ті роки робили цю молодь старшою своїх літ, а ще й труднощі її духового росту. Маючи в той час пересічно 18 років за спиною, ця молодь уже скінчила цілий цикл розвитку цілої своєї пореволюційної доби. На початку цього циклю була романтично ідеалістична віра в революцію, а на кінці зневіра в її реальних наслідках. В 18 років вона вже стала перед руїною свого духового світу і перед порожнечою, яку треба було наповнити новим змістом. Але яким новим змістом?...

От в цьому й була вся трагічність духової біографії молоді цього покоління, що поле її шукань було настільки звужене і сам напрямок шляху шукань настільки наперед передрішений, що всякі шукання справді нового змісту були фактично просто унеможливлені. Студії цієї молоді були так тотально втиснені в рамки одного єдиного комуністичного світогляду, яким був марксизм-ленінізм, розроблений у бездоганно досконалу систему майже точних наук історичного і діялектичного матеріялізму (т. зв. „істмату" і „діямату"), теоретичні положення якого, як єдиноправильні і єдинонаукові, були обов'язуючими для всіх без виняткк наук з математикою включно, що виходу поза ці рамки для молодої думки цілковито не існувало. Ніяких безпосередніх студій інших, з поза рамок „істмату" й „діямату", суспільно-філософських наукових систем не було. Була тільки аналіза їх у такому вигляді, в якому вони відбувались у дзеркалі критики їх марксизмом-ленінізмом, а дзеркало це було, звичайно ж, криве. При тому логічна стрункість і гармонійність побудови системи „істмату", „діямату" й ерудитна аргументація та критика теоретиків інших систем, при відсутності не тільки відповідного, але всякого протиставлення їй з протилежного боку, була така пригноблююче переконлива, що її самохарактеристика як найпередовішої і найправильнішої науки цілком природньо здавалася зовсім безспірною.

Зрештою, в основі цієї науки лежала дійсно безспірна для цього покоління, засвоєна ним з дитинства в характері релігійної догми істина про соціялізм і комунізм, як найвищу мету всієї людської історії — історії безперервних революцій за виборення цієї мети — про соціялізм і комунізм, як кінець усієї багатовікової творчости людського генія, як його ідеал, але і як залізну неминучість, як не лише бажане, але і як єдино можливе завершення всього, як майбутнє, до якого ведуть всі історичні шляхи. „Істмат" і „діямат" були лише науковим обгрунтуванням цієї істини. І ця наука була така могутня на тлі позірного безсилля всіх тих контрарґументів проти неї, про які тільки з критики їх знала в своїх студіях ця молодь, що про заперечення їх для неї тоді не могло бути й мови. Могла бути мова тільки про таку чи іншу інтерпретацію того чи іншого положення цієї науки.

А тим часом ці положення одно по одному заперечувались самим життям. Власне життя в той час, в роки 1930-1933 було суцільним наочним запереченням всієї прекрасної теорії, застосованої на практиці. Загальний зане-

В. ГРИГОРЕНКО

Проблеми транспорту в Україні

Транспорт має величезне значення для господарського й культурного розвитку країни. Він є необхідним складником всіх господарських процесів і тим середником, що дає можливість ощадно і раціонально використати природні багатства та людські резерви країни. Та доводити тут значіння транспорту і потребу його розвитку для України, це означало би повторювати давно вже відомі істини.

Будівництво шляхів сполучення і транспортових засобів, під різними окупантами, відбувалося на Україні не відповідно до потреб українського народу, а лише відповідно до потреб окупантів. Росія царська, а потім большевицька, Австро-Угорщина, а пізніше Польща, Румунія і Чехословаччина будували шляхи сполучення на українських землях лише в таких розмірах і напрямках, що їм були вигідні для досягнення цілі — експлоатації багатств України. Потреби українського населення зовсім нехтувались, зокрема потреби зв'язку між усіма містами й селами України. З цих причин на українських землях дуже слабо розвинуті шляхи сполучення, порівнюючи з країнами Західньої Европи. До того ще, найбільша частина України перебувала довгий час під окупацією царської Росії-країни дуже відсталої в технічному відношенню, через те в тій частині України найгірше розвинуті шляхи сполучення і транспортові засоби.

На Україні будівництво шляхів сполучення розпочалось на 40-50 років пізніше ніж в країнах Західньої Европи і відбувалось дуже повільними темпами.

Зробимо короткий огляд розвитку і сучасного стану всіх видів транспорту в Україні та подамо деякі думки, щодо перспектив їх розвитку, після звільнення України від окупанта.

Короткий огляд розвитку і сучасного стану всіх видів транспорту в Україні.

І. Залізничний транспорт

Початком функціонування залізниць на Україні вважается 1865 рік; в інших країнах значно раніш: в США — 1831 р., у Франції — 1832 р., у Німеччині — 1835 р., в Австро Угорщині — 1838 р., в Росії — 1838 р. Більш інтенсивне будівництво залізниць на Українських землях відбувалось в роках 1885 — 1913. До 1913 року на всіх українських землях було побудовано 21410 кілометрів залізничних шляхів. В тому числі на зем-

---

лад і дисгармонія, все прогресуючий голод, насильство диктатури і несправедливість, що запанували в ці роки саме в наслідок соціялістичного експерименту найбільш грандіозного в історії людства маштабу, були таким різким контрастом до цілої гармонійної побудови соціялістичної догматики, що ліпших контраргументів проти неї не могла б дати жадна протилежна їй теорія. І от ці контраргументи життя й замінили собою те, чого бракувало цій молоді в її однобічних студіях.

2. Піввихід на дорозі „ухилознавств"

Життя почало виробляти в цієї молоді до найвищої мі, и критичне відношення до дійсности. Цей критицизм виростав з такою ж силою молодечої пристрасности, як перед тим виростав ентузіязм безкритичного захоплення. І цей критицизм безперечно мусів перенестись і на сприймання нею догм офіційної науки. Але самого життєвого критицизму тут явно не вистачало. Критицизм руйнує але не будує. Для протиставлення ж такій завершеній і цільвій теорії, як марксизм-ленінізм, потрібно було не тільки критичне заперечення, але насамперед нові позитивні теоретичні вартості. Потрібне було таки оперття на якусь іншу, таку ж цільну нову теорію.

І от власне відсутність у духовому арсеналі цього покоління студіюючої молоді навіть натяку на таку нову теорію, як відперття в шуканях її думки, і була найбільшою трагедією цієї молоді. Без такого ж теоретичного оперття вона не могла рішуче відштовхнутись від едино вартісної в її очах, хоч і піддаваної критиці конкретними фактами життя офіційної теорії

І так дійшло до певної двоїстости цієї молоді. З одного боку вона все більше проймалась життєвим критицизмом щодо наслідків експерименту застосованої на практиці теорії марксизму ленінізму, а з другого боку вона її далі міцно трималася цієї теорії, як единого наукового оперття її думання Це було дійсно трагічне безвихіддя думки.

Проте щось, віби вихід, все таки знайшовся. Це був своєрідний, але едино можливий в тих умовах піввихід. Він полягав в тому, що, не маючи ніякого іншого теоретичного оперття для своєї думки, ця молодь, оперши на основні позитивні постуляти марксизму-ленінізму, почала сама так реконструювати в інтерпретації для себе цю теорію, узгоджуючи з нею свій життєвий критицизм, що фактично це вело до заперечення марксизму-ленінізму, але за допомогою його ж таки власної теорії. Та як і в відношенні до першої і найголовнішої вартости свого життя — революції, що її це покоління ніколи не могло заперечити, а тільки мусіло звести до розряду контрреволюції її большевицьке завершення, так і в цьому випадку заперечення набуло вигляду реабілітації, в пляні якої марксизм-ленінізм було розділено на дві частини: правдивий, чесний, справжній і — пофальшований, крутійський, зраджений. Все зле в самій теорії марксизму ленінізму було списане на конто самої сталінської злочинної практики і проти неї обернено всі його позитиви.

Такому зворотові думки цього покоління дуже сприяла ще й та історична обставина, що саме в ці роки в СССР відбувалась, так би мовити урядово, великого маштабу переоцінка багатьох цінностей марксизму-ленінізму, під виглядом викриття і засудження різних т. зв ухилів. В розряд ухильників від марксизму-ленінізму попали всі його більші теоретики а також і майже всі теоретичні величини большевицької партії. Викриття кожного такого ухилу неодмінно супроводжувалось детальною критичною „проробкою" всіх єресів ухильника і, звичайно, вилученням і забороною всіх досі поширюваних теоретичних праць ухильників.

Особливо ж багато місця займала така критична проробка в високошкільних студіях, бо майже всі праці ухильників перед тим були найавторитетнішими джерелами навчання студентів. Тому ж що викриття ухилів в ці роки були абсолютно перманентними і теоретичні авторитети падали майже кожен день, студії, наприклад, суспільно філософічних наук у ці роки були фактично студіями ухилів, ухилознавством, на якому й спеціялізувались студенти. Поскільки ж студентська маса і без того була вже пройнята критицизмом по відношенню до офіційної науки, то таке ухилознавство мало дуже сприятливий грунт у свідомості студентства, сіючи там зерна іншого думання, ніж то, котре хотіла досягти ним влада. Як це буває здебільшого серед молоді, все вилучене й заборонене набувало особливого інтересу для неї. Кожен єретик-ухильник ставав тим більш цікавим для неї, чим більш він був офіційно засуджений і чим більше був заборонений. Всі заборонені праці ухильника старанно зберігались і студіювались. Відтак із окремих штрихів думок, піддаваних офіційній критиці, зворотним шляхом реконструювалась у свідомості цієї молоді цілість і вона взажалась у протилежність до офіційної інтерпретації справжньою, правдивою інтерпретацією марксизму ленінізму.

Так зворотнім шляхом скрупульозної праці над поєднанням часто таких протирічивих і анормальних ухилів намагалась ця молодь створити свою, протилежну офіційній систему мислення. Це звичайно не була і не могла бути вже в силу свого компілятивного характеру жадна система, а був це, так би мовити ідеологічний сурогат, еклектична мішанка всього еретичного з офіційної точки зору ухильництва від генеральної сталінської лінії марксизму-ленінізму. Але в цьому відношенні ухильництво цієї молоді було просто віртуозним .. (Продовження слідує)

лях під російською окупацією 17000 кілом. і Австро-Угорською 4410 кілом.

З повстанням Української Народньої Республіки (1917-1921 р. р.) українські залізниці перейшли до рук української Держави. За цих часів залізничного будівництва не було, бо на українських землях тривала кривава боротьба з ріжними напасниками. Міністерство Шляхів Сполучення УНР накреслило було плян великого залізничного будівництва, але здійснити його не вдалося.

Після занепаду Української Держави і перерозподілу українських земель між новими хижаками, українські залізниці знову потрапили до рук окупантів і стали власністю чужих держав. Та сама російська імперія, тепер уже червона, продовжує колоніяльну грабіжницьку політику на Україні, засобами успадкованими від царів, лише удосконаливши їх. Одним з тих засобів є інтенсивна побудова середників експльоатації природних багатств та будівництво заводів і фабрик допоміжного значіння, розташовуючи їх по всіх республіках так, що ключеві з них знаходяться в Росії. Особливо виробні зброї, літаків, тощо. Велике промислове будівництво, що розпочалося в 1929 році і продовжувалось до початку ІІ-ої світової війни, викликало великий рух будівельних-матеріялів по всій території, промислового устаткування, сировини, вугілля, нафти і продукції сільського господарства, а також рух людських резервів. Цей рух щоразу збільшував вантажний і пасажирський обіг всіх видів транспорту, а в першу чергу залізничного. Але залізничний транспорт не міг впоратись з таким навантаженням, бо його перепускна і перевізна спроможність обмежувалася слабо розвинутими технічними засобами. Вже на початку 30-років залізничний транспорт вважався „тим вузьким місцем, що гальмує розвиток народнього господарства". В зв'язку з цим, до залізничного транспорту були поставлені вимоги збільшити його спроможності. Ще за часів царської Росії всі шляхи на Україні вели до Москви, а тому новій імперії не було потреби будувати нові шляхи, лише удосконалювати старі та добудовувати те, що припинила І ша світова війна й революція. (1914-1918 р р.)

В період між 1920 р. і 1941 р. на українських землях, що перебували під совітською окупацією, побудовано, або добудовано лише 3930 кілометрів залізниць, в тому числі: в Донбасі — 1730 кілом., на Кубані — 555 кілом., на Херсонщині — 300 кілом. і на Чернигівщині — 200 кілом. Решту 1245 кілом. складають десятки невеликих дільниць, що сполучають між собою окремі магістралі та під'їздні шляхи до нових промислових підприємств. Збільшення перепускної і перевізної спроможности українських залізниць повинно було відбуватись за рахунок так званої „реконструкції", що полягала в основному в таких заходах:

1. перебудова залізничеої колії на деяких маршрутах під більші навантаження;
2. підкріплення мостів та під'їздів до них на дільницях з великим рухом!
3. механізація станційної обслуги (автоблокіровка);
4. розбудова вантажних і сортувальних станцій та механізація навантажно розвантажних робіт;
5. збільшення потужности і вантажо-під'ємости рухомого складу;
6. збільшення паротяго- і вагоно ремонтних баз і
7. диспетчеризація всіх робіт на залізничному транспорті за американською системою.

Безперечно, за допомогою запровадження невільницької праці (стахановщини і кривоносовщини) та під „всевидящим оком" НКВД, переведена реконструкція дала позитивні наслідки. Залізничний транспорт значно збільшив обсяг перевезень та працював більш-менш за розкладом. Гірше стояла справа з новим залізничним будівництвом на західних землях України. За 20 років польська держава спромоглася побудувати на західній Волині лише 218 кілом. залізниці і то з чисто стратегічних міркувань. На інших західніх землях України ніякого нового будівництва залізниць не провадилось.

Після приєднання до так званої УСРР всіх західніх земель України, в роках 1939 і в 1945 всі українські залізниці стали власністю московсько-комуністичної імперії і увійшли до її загальної системи залізничного транспорту.

В сучасній „воз'єднаній" Україні нараховується 25225 кілометрів залізниць. Всі вони територіяльно поділені і об'єднані в територіяльні управління, а саме:

1. Південно-Західні Залізниці (в Києві), з довжиною залізничної сітки	—	5488	кілом.
2. Південні Залізниці (в Харкові) з	„	3394	„
3. Сталінські Залізниці (в Дніпропетровському) з	„	3320	„
4. Донецькі Залізниці (в Сталіно) з	„	2310	„
5. Одеські Залізниці (в Одесі) з	„	1200	„
6. Північно Кавказькі (в Краснодарі з	„	2280	„
7. Ковельські Залізниці (в Ковлі), з	„	2652	„
8. Львівські Залізниці (в Львові), з	„	3230	„
Разом		23874	„

Решта українських залізниць довжиною 1351 кілом. приписано до управлінь, що перебувають на теренах Росії (Київо-Вороніжзької і т. д.)

Рухомий склад

За час „реконструкції" українські залізниці поповнилися новим руховим складом: і змінили за рахунок більш потужних паротягів і більшої вантажопід'ємности вагонів (20-50 тон.). Кількість рухомого складу на українських залізницях до 1941 року зросла в порівнанні з 1913 роком: по паротягам — в 2 рази і по вагонам в 4 рази (не враховуючи західніх земель). Постачали рухомим складом українські залізниці такі заводи: Луганський, Харківський, Новоросійський і Ростовський паротягобудівельні заводи, загальною річною програмою в 5000 паротягів, та Панютинський, Харківський, Дарницький, Крюківський і низка інших вагоно-будівельних і вагоно-ремонтних заводів України, З річною програмою 16 тисяч вагонів.

Обсяг перевезень

Вантажні і пасажирські перевезення на українських залізницях в 1940 році зросли, в порівнанні з 1913 роком, майже в 5 разів і складали (1940.): по вантажам — 485,5 мільйонів тон, з виконаною роботою в 129 мільярдів тоно-кілометрів при середньому пробігу вантажів — 260 кілом. та по пасажирам — 268,2 мільйонів, з виконаною роботою в 37,6 мільярдів пасажиро-кілометрів, при середній поїздці — 130 кілом.

На залізницях західно-українських земель в 1938 році було перевезено 35,7 міл. тон вантажів і 61,5 міл. пасажирів. З цього числа на Галичину припадало 14,0 міл. тон вантажів і 27,3 міл. пасажирів.

Показники грабунку і поневолення українського народу

Можно було би і далі наводити показники, що безперечно характеризували би ріст технічних засобів і перевезень на українських залізницях, коли би вони були до послуг українського народу і відбивали ріст його добробуту. Бо густота сітки залізничних шляхів, насиченість їх рухомим складом і розмір вантажних та пасажирських перевезень це мали би бути яскраві показники, що характеризують добробут нації. Але такі показники для українських залізниць свідчать про щось інше, протилежне. Вони свідчать про те, що московсько-большевицький імперіялізм грабує український народ в 5 разів більше ніж це робив петроградсько-царський імперіялізм.

І справді: з 485 мільйонів тон вантажів, що їх було перевезено українськими залізницями в 1940 році, 360 мільйонів тон було вивезено за межі України, в тому числі:

1. продуктів сільського господарства (хліб, картопля, худоба, цукор, консерви і т. д.) — 61,0 міл. тон., або 70 % виробів:
2. кам'яне вугілля і кокс — 50,0 міл. тон, або 50 % видобутку;
3. манганова руда — 1,0 міл. тон, або 90 % видобутку:
4. метали і метал. вироби — 10,0 міл. тон, або 50 % виробу.
5. будівельні матеріяли (цемент, кольоровий граніт, цегла, гіпс, і т. д. — понад — 120 міл. тон і т. д.

Про що говорять ці цифри? Про грабунок! Проте, що московсько-большевицький імперіялізм вивозить хліб, харчові продукти, вугілля, руду, метали, будівельні матеріяли і т. д., а українське населення примушує голодувати, жити в глиняних хатках і землянках, опалюваних соломою або гноєм.

Чи користається українське селянство залізничним транспортом для своїх потреб? Звичайно дуже мало. Ми вже підкреслювали, що густота сітки залізниць характеризує добробут даної країни. Про добробут українського народу під большевицькою окупацією не може бути й мови. Але окупанти, зацікавлені притягти до своїх підприємств дешеві робочі руки з сільсько-господарських районів колонії, а крім того збільшити пасажирський рух на своїх залізницях з чисто комерційною метою, і тому вони намагаються зв'язувати населені пункти залізничними коліями чи автомобільними шляхами з промисловими містами. Коротше кажучи, вони намагаються творити густу сітку залізниць і інших шляхів сполучення. Це мало місце й на західніх землях України, під Австро-Угорською окупацією до 1913 року, а також у давніх і сучасних колоніях Англії, Франції, Бельгії тощо. Лише дещо інше спостерігаємо на Україні, де панував московсько-білий імперіялізм, а тепер московсько-большевицький. Цей хижак не тільки грабує українське населення, але ще й принижує його гідність та висмоктує з нього останні сили. Ось ще пара прикладів, що характеризують знущання окупанта над українським народом, особливо селянством. Ці приклади наводимо в порівнальній таблиці густоти за-

лізничвої сітки та пересічного віддалення залізничних станцій в ріжних европейських країнах в тому числі і в Україні:

КРАЇНИ	загальна довжина залізниць в тис. кіл.	довжина залізниць в кіл на;		пересічне віддалення саліз. станцій від нас. пункт
		100 кв. кіл. простору	10.000 мешканців	
1. Німеччина	60,0	15.0	11 0	3.2 кіл.
2. Франція	65,0	12,0	15.5	6.5 „
3. В. Британія	40,0	16.0	8,8	3,3 „
4. Україна	25,2	5,3	4,5	30,0 „
5. Італія	23,0	7.4	5.4	— „
6. Бельгія	11.9	33,7	12,4	2.8 „
7. Голяндія	4.0	10,8	4,5	5,4 „

Останні три країни не можно порівнювати з Україною, бо простором і населенням вони непорівняльні. Лише Німеччина, Франція і В. Британія можуть служити для такого порівнання.

На окремих українських землях спостерігаємо ще сумні шу картину щодо пересічного віддалення залізничної станції від населеного пункту, а саме: Галичина 8,0 кіл., Правобережжя — 31,0 кіл., Крим — 33,0 кіл., Лівобережжя — 35,0кіл., Херсонщино — 44,0 лл. і Кубань — 65 0 кіл.

Наведені цифри свідчать про те, що німецькому, англійському, французькому, італійському, бельгійському і голяндському селянинові, щоб поїхати в місто потягом у власних справах, не треба витрачати багато енергії й часу, бо станція від його села лише на 3-4 кіл. В той же час українському селянинові треба покрити пішки шлях від 30 до 65 кілометрів в один бік, на що потрібно витратити від 2-х до 3-х днів. Іншого вибору український селянин не має, але про це скажемо в наступних розділах.

II. Річковий транспорт

Україна — одна з найбагатіших країн в світі не тільки корисними копалинами, але й водними ресурсами. Коли глянути на мапу України, то зразу впадають у вічі ріки, що так густо перетинають цей край. І не тільки ріки. Великі простори Чорного і Озівського моря, а також цілі системи лиманів і озер доповнюють водні багатства України.

У водному катастрі України в 1938 році було зареєстровано понад 30000 назв рік і річок. Але не всі вони придатні до транспортового освоєння. Лише деякі з них можно вважати річковими шляхами, бо на них так чи інакше відбувається транспортовий рух, чи то інтенсивними чи екстенсивними засобами. Таких річкових шляхів на Україні нараховується понад 25000 кілом. Але річкових шляхів в повному розумінні цього слова, на яких відбувається кругло-добовий і кругло-навігаційний рух суден, нараховується на Україні лише біля 5.000 кілометрів. З них, судноплавних — 3990 кіл. і сплавних — 1010 кіл.

По окремих ріках водні шляхи розподіляються так:

1 ДНІПРО від гирла (Херсон) до гирла р. СОЖ – 1157 км.
2. ПРИПЯТЬ „ до р. ПІНИ і КАНАЛ до р.БУГ — 650 „
3. ДЕСНА „ до м. ТРУБЧЕВСЬК — 455 „
4. СОЖ „ до кордонів Білоруси — 30 „
5. БОГ „ до м. Вознесенське — 150 „
6. ДНІСТРО „ до м. Тираспіль — 80 „
„ від Хотина до м. Станіславів — 250 „
окремі дільниці
7. ДУНАЙ від гирла до кордонів з Румунією — 150 „
8. КУБАНЬ від гирла до м. Кропоткіне — 350 „
9. Окремі дільниці інших рік річок — 1728 „
в. т. ч. сплав. 1010

Разом . . . . . . 5000 км.

Судноплавні умови на ріках України забезпечуються ріжними способами. Найголовніші з них такі:

1. Реґулювання стоку за допомогою гідротехнічних споруд (дамби, греблі, півгреблі, закріплення берегів тощо)

2. Дноочищення і дноепоглиблення за допомогою спеціяльних знарядь (корчекрани, камнекрани, землесоси, землечерпалки, екскаватори, грейфери і. т. д.)

3. Обставлення фарватеру відповідними знаками (віхи, бакени, сигнальні щогли, перевальні стовпи, світляні знаки і т. д.)

Річкові шляхи України, це єдині шляхи, що не ведуть до Москви, а до Київа та інших промислових і культурних центрів України, а тому окупант ними цікавиться лише як під'їздними шляхами до залізничних магістралей, і від цього узалежнює справу їх підтримання (а не поліпшення їх розвитку), що вимагає відповідних капітальних вкладень.

Сучасний московський уряд, починаючи з 1930 року, не дозволяв вкладати кошти на гідротехнічне будівництво на Дніпрі, хіба лиш на те, що вже було роспочате (Запорізька гребля, портові споруди). Навіть на ремонт гідротехнічних споруд, що були побудовані ще перед І-ою світовою війною і підчас НЕП'у приділялися такі мізерні суми, для цілої республіки, що їх не вистачало навіть на споруди, що знаходяться біля Київа. З цих причин понад 800 гідротехнічних споруд на Дніпрі й його допливах до щенту занедбані, зруйновані. Таким чином один з найголовніших способів поліпшення судноплавних умов українських рік — реґулювання стоку — зовсім виключений. Залишається покищо два останніх, про які згадувалось вище, що фінансуються з експлуатаційних кошторисів. Днопоглиблення, навіть із застосуванням невільницької праці, без реґулювання стоку, не дає належного ефекту для покращання судноплавних можливостей річкових шляхів, а лише підтримує їх в тому жахливому стані, в якому вони перебувають. Тому не дивно, що на Дніпрі і його допливах щоразу збільшуються аварії суден з причин посадки на мілину, а за це робітництво річкових шляхів і пароплавства обвинувачується в злочинах і воно гине в льохах НКВД та на Колимі.

На судноплавні умови річкових шляхів України дуже вплинуло також знищення лісів у прирічних зонах, які — ліси — були для рік акумуляторами вологи в літній період.

З цих причин рівень води в Дніпрі і його протоках, в літній період, значно понижується. Не даром в придніпровських селах ходять поговірки, що „і Дніпро оплакує нашу долю і сохне від журби“ або „ненаситний Сталін Дніпро випиває“.

В 1935 році на домагання „уряду“ УССР московський уряд видав постанову про заборону рубати ліс в прирічних зонах в радіюсі від 20 до 50 кілом. та про лісо-насадження в цих зонах. Але ефект від цієї постанови, — це справа далекого майбутнього. А тим часом береговому і плаваючому складові українського робітництва та інженерно-технічній силі річкового транспорту доводиться працювати в дуже тяжких умовах совітської дійсности.

Керівництво технічними роботами на річкових шляхах зосереджено в так званному „Управлінні Водних Шляхів Дніпровського Басейну“ з місцем осідку — Київ. Безпосередніми виконавцями всіх робіт на річкових шляхах є технічні дільниці що їх нараховується на всіх ріках аж девять.

III. Річкова фльота УССР

На річкових шляхах в межах УССР в 1941 році нараховувалась така кількість фльоти:

1. Буксирні пароплави — 200 одиниць, загальною потужністю — 40.000 індикатор. сил.

2. Вантажно-пасажирські і пасажирські пароплави — 102 одиниці, загальною потужністю 20.000 індикаторних сил.

3. Баржі понад — 1000 одиниць, загальною вантажопід'ємністю — 400000 реґістрових тон.

4. Технічна фльота (корчекрани, камнекрани, землесоси, грейфери, екскаватори, брандвахти, вуглярки і т. д.) понад 300 одиниць,

5. Ріжна дрібна фльота (катери, лайби, дуби і т. д.) понад 500 одиниць.

Вся ця фльота, за виключенням технічної, перебувала в розпорядженні Дніпровського пароплавства. Підчас ІІ-ої світової війни більшість річкової фльоти була спеціяльно затоплена, щоб пізніше її можно було витягти і відремонтувати. Лише та частина фльоти, що її не удалося швидко затопити, була большевиками знищена, або підривними засобами, або запальними набоями з гармат. Останніми способами були до тла знищені найкращі пароплави Дніпра в Запоріжському озері 25 серпня 1941 року, коли німецькі танки підійшли до правого берега Дніпра. В цей день була також частково зірвана Запоріжська гребля.

На Кубані в 1941 році було 50 буксирних пароплавів загальною потужністю 7.500 інд. сил. 15 пасажирських пароплавів загальною потужністю 3000 індик. сил, барж понад 200 одиниць загальною вантажопід'ємністю — 80000 реґістр. тон, технічної фльоти понад 50 одиниць і ріжної дрібної фльоти біля 60 одиниць.

(Продовження в наступнім числі)

Редагує колегія. Ціна 1 ДМ.

Аксенін

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган центрального комітету української революційно демократичної партії

Editor: „Our Position“, Neu-Ulm, Ludwigstraße 10. Printer: „Our Position“, Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Cirkulation 4000, monthly. Post address: „Naschi Posyziji“, Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Phone: 7529.

№ 3 (13) 1952 р.

З М І С Т

Орел і решітка

(З нагоди т. зв. „міжнароднього жіночого дня — 8 березня")

В старій царській російській імперії була дуже оригінальна гра, що для бідних людей заступала собою рулетку, льотарею й інші аристократичні способи полювання за щастям. Це гра в орла і решітку. Привід до цієї оригінальної гри дала сама імператорська влада, вичеканивши на своїх мідяних грошах (грошах російської імперії) два символичних, надзвичайно проречистих знаки, що уособлювали всю суть російської єдиної й неподільної „щасливої Аркадії", так би мовити, вичерпували графічно долю її приречених громадян. На однім боці отакої мідяної грошини було вичеканено орла (імператорського двоголового орла, такби мовити, медаль, уособлення державної величі й символ щастя всіх покірних та слухняних), а на другім боці було вичеканено рисунок дуже подібний до тюремних ґрат, (уособлення долі всіх непокірних, неслухняних, вільнодумних та вільнолюбних). Так воно вкладалося в психології мас. Ніхто не вникав, що то справді за рисунок на звороті орла, лише в психіці вклалося, що то тюремні ґрати, як протиставлення орлові і так це визначення лишилося назавжди. Лишилося, як всеросійська, спізнана на власній шкурі імперська альтернатива — **орел** або **решітка**, тобто як своєрідне „або — або". Або медаль (як відомо медаль найкращий спосіб ощасливлювати людей в практиці всіх російських імператорів), або тюрма, каторга, смерть, В побуті ця альтернатива була закріплена народом назавжди в ходячій і дуже популярній формулі-поговірці: „орел або решітка". Маючи ці два красномовні символи до послуг на кожнім мідянім шагу, злидарі грали в щастя, кидаючи грошину вгору і узалежнюючи виграну чи програну від того, яким боком монета впаде на землю, яким лежатиме вгору.

Як відомо, слова і речі наповнюються змістом в процесі життя, в процесі пізнання їхньої справжньої функції. Так нарід наповнив змістом (і то правдивим змістом) емблеми на імператорських грошах, і тими емблемами гадав про свою долю, грав у щастя. Так нарід наповнює правдивим змістом і всі інші подібні емблеми.

Щось подібного є в усій практиці усіх урядів московської імперії, як старої так і нової, де медаль прикриває страхіття неволі й надругання над людиною, де розмальований пишно фасад прикриває ганебне, затушковане запілля, оббризкане людською кров'ю й сльозами, де громо..ка пропаґанда чи то про „віру, царя і отечество", чи то про „батька народів і щасливе радісне життя" прикриває ганьбу неволі, деспотизм, духовий розклад і звироднівня.

Те саме ми бачимо і з оцим „міжнароднім жіночим днем — 8 березня". На медалі, там де був двоголовий царський орел, ми бачимо щасливу, радісну усміхнену, емансиповану радянську жінку, щасливішу ніж рафаелівська Мадонна. „Найщасливішу жінку у всьому світі". А під медаллю, на звороті, за цим прекрасним шильдом, ми бачимо щось інше. Ми бачимо жаску правду. Цього не намальовано, але ми це знаємо з досвіду й тому бачимо крізь всі совєтські малювання, крізь димову заслону кадіння во славу сталінської московської імперії. Там, за тими пишними малюваннями сталінської — московської пропаґанди стоїть звичайна, сіра тюремна „решітка", ще царями випробувана. Вічна, незмінна, незнищима московська тюремна решітка. Як найнадійніший охоронець цілости й величі московської імперії від посягань її скривджених громадян усіх „ста національностей". Та сама решітка, за якою „від молдаванина до фіна на всіх язиках все мовчить, бо благоденствує..."

Коли перекласти на звичайну щоденну мову модерне визначення народом поняття „решітка", як звороту совєтської імперської медалі, то

крім натуральних тюремних ґрат, за фасадом совєтського „орла" буде:

безправ'я жінки в СССР, жахливі злидні, нещадна експльоатація, погані житлові умови, недоїдання, неспроможність нагодувати й одягнути дитину, затурканість нудною до розпачу совєтською пропаґандою, непевність за завтрішній день і за майбутнє своїх дітей, вічна загроза репресій і тюрми, і каторги за найменший ухил свій, чоловіка або дитини (навіть дитини!), передчасна виснаженість, передчасна старість, передчасна смерть. А до всього національна упослідженість, національне „унтерменшінство".

Ось що стоїть за фасадом совєтського „орла", за пишним фасадом совєтської пропаґанди про щасливу радянську жінку, „найщасливішу у всьому світі". Ось що стоїть за фасадом галасу про щасливу жінку в „країні будованого соціялізму". Ось що стоїть за червоним транспарантом, розвішеними через всю шосту частину земної кулі про „8-ме березня, як символ щастя совєтського жіноцтва".

Це ми твердимо на підставі нашого досвіду. Але про це ж свідчить навіть сама совєтська пропаґанда. Тая совєтська пропаґанда скрізь і всюди сама себе здемасковує, забуваючи в нападі казенного ентузіязму почуття міри й доцільности. Так совєтська пропаґанда багато кричить, і з яким патосом, що межує з цинізмом! про „героїчну" волячу працю, волячі рекорди жіноцтва на праці в найтяжчих галузях промисловости — в шахтах, в руднях, на тракторах, на комбайнах, на паротягах тощо, тощо. Жінки не просто працюють, ні вони перевиконують норми на 200 й 300 %, вони змагаються з найпередовішими мужчинами стахановцями, вони виконують пляни вже на роки наперед. Вони ковалі, молотобойці, вантажники, шахтарі і все що хочете. Це говорить офіційна совєтська пропаґанда. Вона говорить це про жінок, як про доказ їхньої рівности з мужчинами. Дійсно, рівність існує. Але про що це свідчить. До того ж ще, совєтська пропаґанда забуває поінформувати світ прямо, що урівняння жінок з мужчинами в СССР таке універсальне й таке недвозначне, що в тюрмах, наприклад, жінок нарівні з мужчинами б'ють по щелепах, мордують всіма наймодернішими методами совєтської інквізиції, нарівні з мужчинами заганяють в концтабори, нарівні морять там їх голодом, холодом, вошами наругою, цькують псами, нарівні з мужчинами позбавляють усіх прав. Та де нарівні! Більше того, більше аніж нарівні! Жінок, наприклад, саджали й саджають до тюрми не за свої гріхи, а „по делу мужа", тобто за чоловіка. Навіть є така стаття в діловодстві НКВД МВД — „по делу мужа". Цього не має в жадній іншій країні світу. Скажіть, хіба це не максимум зробленого Сталіном для щастя підсовєтської жінки? Хіба це не привілей сидіти в тюрмі без власної вини, а „по делу мужа"? Так само совєтська пропаґанда забуває поінформувати світ, що в тій щасливій московській Аркадії старевьких матерів викидали (й викидають) з кватир на вулицю і репресують морально й матеріяльно за „гріхи" їхніх дітей. Отак транспарант про „восьме березня — день щасливого совєтського жіноцтва!", а отак старенька мати викинена з хати на вулицю й цькована тавром „ворог народу".

Ось це криється за величним „орлом" совєтської восьмиберезневої пропаґанди.

Життя кореґує й виповнює своїм змістом найбундючніші гасла й транспаранти московських червоних можновладців, що заповзялися були збудувати для людей комуністичний рай на землі, а збудували звичайнісіньку московську тюрму народів, де! навіть не збудували, а тільки відреставрували стару романівську тюрму! Життя їх кореґує так, як скореґувало було достославні імператорські емблеми. Воно з тих бундючних гасел робить свій перифраз, вкладаючи свою жаску правду в порожню забріхану формулу. І та правда, якщо б її оформити в гасло, звучить так:

„**Восьме березня — це розмальована заслона якою московський червоний імперський уряд прикриває безправ'я, злидні й нещадну експльоатацію та упослідженість підсовєтської жінки!** А особливо жінки всіх неросійських національностей".

„Восьме березня — це казенний „орел", що прикриває теж казенну „решітку, за якою ув'язнено підсовєтську жінку!"

С.Г

Ворог хоче розбити український нарід зсередини, шукаючи ренеґатів і зрадників, купуючи їх за „шмат гнилої ковбаси". Український нарід мусить протиставити ворогові об'єднаний національний фронт, нещадно викорінюючи зрадників і ренеґатів, виконуючи заповіт свого великого Пророка й Революціонера.

Схаменіться! Будьте люде,
Бо лихо вам буде:
Розкуються незабаром
Заковані люде;
Настане суд! Заговорить
І Дніпро і гори,
І потече сторіками
Кров у синє море
Дітей ваших... і не буде
Кому помагати:
Одцурається брат брата
І дитини мати;
І дим хмарою заступить
Сонце перед вами,
І на віки прокленетесь
своїми синами.

Т. Шевченко

„До мертвих і живих
і ненароджених земляків моїх"

Іван БАГРЯНИЙ

Протиреволюційна профілактика Сталіна

Ми завжди твердили, що прагнення післяекспериментальних (вірніше було б сказати післясоціялекспериментальних) мас в СССР йдуть по лінії заперечення сталінського соціялкомунізму, по лінії заперечення системи т. зв. „будованого соціялізму й комунізму". Ці прагнення були й є прагненнями до антикомуністичної й антисоціялістичної революції в СССР, вірніше — прагненнями до свободи в універсальному значенні цього слова, а насамперед до свободи соціяльної, включно до права на приватну трудову власність, шлях до чого лежить через протисталінську, протикомуністичну революцію.

І право на приватну трудову власність може була найосновнішою революційною пружиною. Ці революційні антикомуністичні й антисоціялістичні настрої мас СССР були настільки грізні, що сталінів апарат насильства, званий совєтською соціялістичною державою, був увесь час в стані колосального напруження, щоб ті революційні настрої й прагнення загальмувати знешкодити, придушити тотальним терором, тотальною диктатурою на усіх відтинках — економічному, духовому, культурному, національному. Але убити ті настрої силою не можна, а лише загострити, підсилити. Виявилося, що проти цих революційних настроїв, проти цього масового заперечення чвертьвікових соціялістичних експериментів іншої ради не має, що їх не можна перекреслити терором, а лише треба з ними числитися й пошукати якогось іншого способу їх усунути або принаймні загальмувати, і це сталінська кліка й почала робити, як ми побачимо нижче.

Наші ці твердження про революційні настрої мас СССР, про їхнє заперечення сталінських соціялкомуністичних експериментів, а головне про їхнє прагнення до соціяльної свободи, центральним пунктом якої є свобода трудової ініціятиви й право на приватню трудову власність, виявилися абсолютно вірними, що ствердила сама дійсність, коли сталінський соціялкомуністичний режим був підданий історичній пробі в минулій війні. Всім відомо, що народні маси СССР в перші місяці війни не хотіли боротися за Сталіна й його режим. Це був вияв антикомуністичних, революційних настроїв в народніх масах СССР і розбурхати їх на всю глибінь та використати до кінця залежало від Гітлера. Але придуркуватий маніяк Гітлер ті настрої, як відомо, швидко погасив своєю маніякальною антинародньою політикою. Але погасити остаточно він не зміг, бо самого Гітлера для цього було замало. Треба було чогось іншого, щоб ті настрої погасити цілком і заставити народні маси воювати „за Сталіна й за Родіну". Треба було піти на поступки революційним настроям народу, його прагненням, треба було подати надію, запевнити принаймні, що ті прагнення будуть здійснені „великим батьком". І Сталін це зробив. Цього не було покищо здекляровано законом, але було подано надію, що після війни багато чого зміниться в СССР. Про це заговорили всі і це стало тією могутньою пружиною, що рушили народні маси на дійсно подивугідні військові подвиги. Мільйонами людей рухала надія. А сила тієї надії прямопропорційна тим жахливим труднощам і небезпекам, що їх напівголодні й напівголі й напівбосі вояки совєтських армій, а ще більше трудівники в запіллі, мали проти себе в особі могутніх армій фашистівської осі.

Що ж то були за напівофіційні обіцянки й що ж то були за надії? Що саме мало після війни змінитися?

Мало змінитися найосновніше в СССР, а саме—повернуто людям відібране большевиками право на свободу приватної творчої ініціятиви та право на приватну трудову власність, що є ґарантією для людини її людського добробуту та її майбутнього, ґарантією забезпечення її в старості, ґарантією її спокою, а головне — середником, що в'яже людину з Вітчизною й робить відчуття тієї Вітчизни реальним. Досі бо була тая людина безпритульною в уніфікованій своїй не своїй соціялкомуністичній країні. І це вже були не тільки якісь там неоформлені надії, це вже було діючим фактором, що рухав людьми і про цей фактор почали навіть писати в літературі. Так в повісті відомого совєтського письменника П. Павленка „Счастье" написаній про людей на війні і в запіллі саме про ці настрої, про ці надії дуже чітко й недвозначно сказано. Там не тільки говориться про очікування великих змін після війни, а конкретно показано на головному героєві, які саме ті головні зміни мали б бути. Герой повісти полковник Воропаєв, герой вітчизняної війни, член партії ВКП(б), після тяжкого поранення й видужання, опинившись вже як інвалід в запіллі, тиняючись по руїнах і мріючи, як мільйони людей (що в повісти особливо чітко підкреслено!), про побудову **нового життя** на румовищах старого, пробує в серці зформулювати основні риси того нового життя, основуючись на прагненні власної душі, стомленої, очевидно, не тільки війною, а й десятиліттями марної праці для світової революції та взагалі сталінської комуністичної химери. І от за героєм повісти Павленка, яка має назву „ЩАСТЯ", тією основною рисою нового життя, тим щастям мало б бути пристановище досі безпритульної людини, ґарантоване місце на землі, тобто, говорячи грубою прозаїчною життьовою мовою, власний куток, з якого її (людину) не міг би ніхто викинути на вулицю, де людина могла б відпочити душею й тілом і мати ґарантію спокою й забезпечення на старість. Власний дах над головою, маленький виноградник, пара яблуневих дерев, як символ своєї незалежности й приналежности до Вітчизни, як конкретний вияв тієї Вітчизни. Ці риси нового бажаного життя намальовані Павленком зовсім в мініятюрі, але з великою мистецькою силою що випливає з щирости, з глибини душі. І, підкреслюємо, подано це не тільки як комуніста полковника Воропаєва, а як настрої багатьох людей, настрої мас. Подав же це Павленко в мініятюрі, щоб потім було легше це заглушити офіційним, казенним барабаном на тему, що, мовляв, щастя не в цьому, а в праці на комунізм, в праці на світову революцію. Письменник мусів сказану правду негайно заглушити й висміяти, ану ж скажуть що це ухил і розіпнуть, як то прийнято було досі в країні соціялізму! І письменник водить хворого після тяжких поранень та ще й на туберкульозу по ріжних колгоспних „штурмовках", змушує його говорити, на перекір висловленим мріям бавальні, пустопорожні, всім остогидлі слова про ударництво й соцзмагання во ім'я комунізму, во ім'я соціялізму, в ім'я світової революції. Але ці громохкі слова нікого не переконують. Як не переконує й сама дійсність, стоючи в кричущій суперечності до говореного барабанними фразами. Та суперечність надзвичайно кричуща, взяти хоч би й таку, намальовану Павленком, сцену: на колгоспних зборах голова колгоспу сім годин (сім годин!!) підряд говорить до людей про потребу „поднажать", „ударно выйти на штурм" тощо, а збори понуро мовчать, ані пари з уст, посхиляли голови, як змучена худоба, й мовчать. Голова колгоспу упрів, але не міг рушити маси „до бою в ім'я комунізму й світової революції". Тоді приходить полковник Воропаєв і починає „запалювати маси", говорити їм старі, барабанні, осточортілі фрази й нарешті пориває людей до творчого ентузіязму. Фальш кричуща, зумисна, анекдотична. Мимоволі приходить на думку, чи це Павленко не зумисне намалював шарж, карикатуру. Якщо ж він хотів щиро когось переконати, то спадає на думку, яка ж то карикатурна дійсність, що її забріханости й потворности не може перемогти навіть непересічний письменницький талант. І багато чого іншого „показано" письменником, щоб з причини страху помилитися, заперечити ті таємні думки полковників „героїв вітчизняної війни", безпартійних і навіть комуністів, які роїлися в людських головах давно, а особливо зароїлися підчас війни, про нове життя та про нове людське щастя. Протягом багатьох сторінок Воропаєв разом з автором намагалися наперекір собі вмовити в самих себе (озираючись на цензора), що щастям людини є не те, про що потайки мріють Ворона

єви й інші, а дальша понадударна праця й зречення всього і самого себе в ім'я комунізму й світової революції. Але так вмовити й не могли. Одначе життя показало, що й не треба на цей раз було вмовляти. Виявилося, що ці думки й настрої були настільки могутні, що сам Сталін підтвердив Павленка і всіх Павленків та Воропаєвих. І те підтвердив спеціяльними законами.

В 1945 році було видано „верховним советом" СССР закон про вільне передавання в спадщину всього майна. А так як для того, щоб передавати, треба те майно мати, то само собою витікало, що з цим законом люди дістають право те майно мати відверто і вільно, чого досі в СССР не було ані в теорії, ані в практиці (очевидно не вважати ж за майно нічний горщик чи подерті спец-черевики, бо для того, щоб передати в спадщину своїм дітям нічний горщик, ніякої постанови „верховного совета" СССР не треба).

Але далі Сталін видає ще цікавіший закон. А саме:

В 1948 році „верховний совет СССР" видав закон про право купувати у приватну власність житлові будинки. Це поступка ще більша, аніж перша, поступка народові змученому соціял-комуністичними експериментами та тотальною соціялізацією всього. Це не просто закон про купівлю хат, це закон про право людини вийти з соціялістичної уніфікованої касарні у власну хатину, унезалежнитися від касарняного соціялізму.

Ось такі два громохких закони видав Сталін на підтвердження несміливих мурмотінь П. Павленка й полковника Воропаєва.

Що означають ці два закони? Й як це треба розуміти? Насамперед — це завоювання народів СССР у останній війні.

Але сказати так — це ще нічого не сказати. То вірно, але сказати, що ці два закони — це завоювання народів СССР у майбутній війні, те ж буде абсолютно вірно. Але й це ще далеко не вичерпує суті справи. Головна бо суть не в цьому. Це лише наслідки, але де причини, яку мету переслідував Сталін, чого він хотів тими законами досягти?

Деякі примітивно й простолінійно думаючі автори громохких, бо пустопорожніх, соціял комуністичних фраз, що часом хотіли би переплюнути самого Сталіна щодо соціял-комуністичного фанатизму та послідовности, трактують наведені факти як зраду Сталіним і ВКП(б) ідеї комунізму. Коли ж говорити про представників українського політичного світу, то маємо на увазі й деяких наших супоттевників, що теж так думають; конкретно маємо на увазі наших апостолів безклясового суспільства, сиріч того ж самого соціял-комунізму чи то в „угаверівському" чи в „майстренківському" виданні (доречі, що ж таке „безклясове суспільство", якщо би його означити точно на нормальній політичній мові, всім відомо і ніхто між цим поняттям та поняттям „комунізм" не зможе просунути й леза бритви, хоч деякі панове хотять тут проїхати цілою угаверівсько лебедівсько-майстренківською тройкою, нагадуючи політичних циркачів).

А тим часом Сталін ніколи не був соціял-ренегатом він був завжди послідовним і непримиренним комуністом, і, треба сказати правду, першим в людській історії державним діячем і реформатором, що здійснив у велетенських маштабах конкретне будівництво соціялізму, вищою стадією якого є комунізм, і вже досяг тієї вищої стадії до певної міри. Лише... **лише суть в тім що дійсність що народні маси заперечують все те будівництво весь той соціялізм після третьвікової практики, заперечують доцільність і розумність всього цього жахливого експерименту, заперечують і самого Сталіна, а разом з ним і наших апостолів безклясового, соціял комуністичного суспільства.**

Люди, які плутають причини й наслідки ніколи не зрозуміють, що ж відбувається в СССР наперекір соціял комуністичній доктрині, наперекір залізному характерові й чортячій послідовності головного „будівничого" соціялізму й комунізму, тобто Сталінові. Вони, перебуваючи в подові, під гіпнозою власних соціял-комуністичних переконань устремлінь, йдучи на поводку власних доктринерських бажань, категорично твердять про сталінове соціял-ренегатство, про зраду ним ідеї соціялізму, про переродження згори, нарешті про зраду ним народу, який, народ, страшенно хоче, мовляв, соціялізму, але Сталін не дає, бо прагне стати імператором і тому поволеньки зводить народні маси зі шляху до комунізму в реставраторський тупик, в тупик своїх маніякальних імператорських амбіцій... Так твердять правовірніші за Сталіна соціялісти й комуністи, й так твердять теж сторонні спостережники, представники інших політичних течій. Але, повторюємо, все це твердження людей, що плутають причини й наслідки.

Не в Сталіні суть, не в його приватних тих чи тих аспіраціях та амбіціях. Якщо ходить про амбіції Сталіна, то здається цей соціял-маніяк дав безліч доказів своєї залізної послідовности й кам'яної твердости щодо переведення в життя його власної доктрини про побудову соціялізму в одній країні, а потім і в усьому світі; через всі труднощі, через гори трупів, через смерть усіх опозиціонерів правих, лівих і перпендикулярних, наперекір настроям мілійонів людей він пер до своєї мети. І нам здається, що амбіцією Сталіна є — бути не якимсь там імператором якоїсь там одної імперії, а бути більшим, вийти на рівень генія людства, на рівень великого реформатора, що перевершив би Магомета, Христа, Конфуція і всіх інших, що стоять на самій вершині людства. Принаймні вся дотеперішня практика свідчила саме про це. Отже, якщо Сталін доходить до самозаперечення то значить він чимсь змушений. А це значить, що не Сталін є причиною тих змін, які він мусить стверджувати і увічнювати законом. Причина поза ним. І є тією причиною „ножиці" між Сталіном і народом, між сталінським соціялізмом та комунізмом і прагненнями народніх мас. Причина не в Сталіні, а причина в народі. Отже і суть, не в Сталіні, а суть в народі. Не народ хоче соціялізму, а Сталін не дає, а навпаки — Сталін хоче соціялізму, а нарід має його вже по саме горло й хотів би вийти з тієї каторги. Ось в цім суть. Суть в тих настирливих і невгасимих прагненнях народу, з якими навіть такий деспот, як Сталін, змушений числитися якщо хоче утриматися зі своєю клікою його і тієї многонаціональної держави, якою він при допомозі нещадного терору провадив багато років, аж поки не переконався, що самого терору замало, що життя перекреслює, увесь його експеримент і всю його комуністичну безклясову доктрину все з більшою настирливістю. Ще поки „країна будованого соціялізму" перебувала в мирному періоді, сталінська соціялкомуністична будова трималася, скована НКВД-івськими обручами. Але під зовнішніми поштовхами, як це показала війна, ця будова триматися не може. Вона ледве не розпалася в минулій війні. А особливо вона не зможе утриматися в майбутній війні, бо коли революційні антикомуністичні прагнення народу перейдуть з пасивного стану в активний, розбурхані війною, вся сталінська соціялістична, дротом обгороджена соціял-касарня розпадеться. І тому в першій війні Сталін змушений був піти народнім прагненням назустріч і дати надії на великі зміни після війни, на перебудову старого ладу на новий, на нове „щастя", мовляв Павленко. І не тільки дати надії а й оформити їх загаданими законами після війни.

Все це є наслідком революційних поштовхів знизу, це є ніщо інше, як поступка народові. Але це ще є й заходи перспективного значіння. Це є профілактика проти антибольшевицької революції, намагання запобігти їй, особливо в обличчю майбутнього збройного конфлікту між вільним демократичним світом. Отже — це є сталінова протиреволюційна профілактика. І ніщо інше.

Дехто думає, що це реставрація поміщиків і капіталістів. Ні, це не реставрація поміщиків і капіталістів, бо й народи СССР тієї реставрації не хочуть. Це поступка не поміщикам і капіталістам, а трудовому народові. Інша справа твердження, що Сталін при допомозі цих законів хоче створити упривілійовану касту, на яку би міг спертися й таким чином утримуватись при владі з своєю клікою. Це так, лише треба додавати „теж", цебто „при допомозі цих законів хоче створити теж упривілійовану касту, на яку би могти спертися". І тут постає питання, проти

Семен ПІДГАЙНИЙ

ЛИСТ ДО ОДНОДУМЦІВ

Хоч цей лист С. ПІДГАЙНОГО й написаний з нагоди Нового 1952 року, але через журналістичні вартости та постійну актуальність теми ми вважаємо за доцільне передрукувати його в нашому журналі. Ред. „НП“.

На початку нового року кожна людина, мимоволі, оглядається назад, переглядає пройдений шлях, зважує успіхи і невдачі та думає про власну готовість зустріти найближче майбутнє. Так само, тільки в незмірно ширших обсягах, роблять це найрізноманітніші, тією чи іншою спільністю інтересів об'єднані людські колективи.

Члени УРДП, пов'язані й злютовані поміж себе великою ідеєю української революційної демократії! Ніхто їм тієї ідеї силоміць не накидав, ніхто їх не примушував за неї боротися, ніхто їх облудними кличами не заманював, ніхто їх не підкуплював, як рівнож, не обіцював їм ніякої заплати, ніяких посад у майбутньому. Тяжкий хрест боротьби за здійснення ідеї української революційної демократії, ідей всебічного визволення великої української нації й допомоги в боротьбі всім поневоленим російськими рабовласниками народам — вони взяли на себе добровільно.

Вони самохіть стали прапороносцями цих ідей, бо, з їхньої точки погляду, саме ці ідеї є єдиним надійним і найбільш відповідним засобом до реалізації затаєних дум і стремлінь нашої під'яремної Вітчизни. Ми глибоко переконані в тому, що здійснення основних постулятів УРДП є єдиною запорукою справжнього національного і соціяльного визволення української нації, запорукою забезпечення Україні рівнорядного становища між незалежними державами світу. Ця наша певність, ця наша непохитна віра, як і сама ідея української революційної демократії, зродилася не в затишних еміґрантських кабінетах, не з запозичених готових чужих схем і догм. Вона зродилася в глибоких казематах тоталітарного світу в його найпотворнішому образі російського большевизму. Вона зродилася в душах мільйонів людей українського роду приречених на фізичну чи духову смерть, але не переможених російським імперіялізмом і комунізмом. І саме тому, що ідея української революційної демократії не є твором якоїсь одної, хоч би навіть геніяльної, людини, а твором і власністю величезної більшости українського народу, саме тому, всупереч волі багатьох еміґрантських організацій, УРДП постала й розгортається в аванґардну силу того народу. Чи розуміють це наші українські противники й наші вороги з табору російських імперіялістів? Мабуть чудово розуміють, коли, відчувши свою приреченість, одні підфарбовуються під уердепівські кличі, а другі частують нас зливою брудів і безсилої лайки.

Протягом останніх шістьох років УРДП зводила бій з усіма еміґрантськими пересудами, з усіма ілюзіями, з усіма „ізмами“, „богоіскательствами“ і „богостроітельствами“. УРДП зводила бій з еміґрантськими волхвами і кудесниками за нову українську людину, людину живу існуючу й діючу там, на просторах сучасної України. Цей бій УРДП виграла. Завдяки нашій рішучости все, що має Україна поза Україною справді поступового й творчого, все, що претендує не на вчорашній, а на завтрішній день, — вся та Україна у нас, з нами, або дуже близько до нас. Це ще раз свідчить про те, що ми не помиляємося, що ми не дон кіхоти чи мрійники, які живуть і діють поза часом і простором. Навпаки, належимо до тих, що твердо стоять на цій грішній землі і, не шукаючи універсального ключика для ущасливлення всього людства, не нехтують насущними інтересами свого поневоленого народу. Не розгубитись в плиткій еміґрантській проблематиці, не розбазарити великої мети, не втратити віри в сучасну, оту підсовєтську, українську людину, не замінити її на фікцію з націоналістичного чи ліво-соціялістичного інкубатора — оце наказ даний нам, політичним вигнанцям, нашими братами й сестрами.

З цією свідомістю нашої відповідальности перед українською нацією, з непохитною вірою в перемогу й тріюмф нашої ідеї, вступаймо в новий, 1952 рік, пам'ятаючи, що справжнім нашим Новим Роком буде рік визволення України.

„Вісник Українських Революційних Демократів“ ч.1-2, Канада.

кого спертися? Очевидно не проти Сталіна, а проти народніх мас, проти революції, що в тих масах зріє, як майбутній землетрус. І тому вірним є, що скритою метою Сталіна є створити цими законами касту вірних собі слуг. Але хіба це щось міняє в нашому твердженні про сталінову протиреволюційну профілактику, як і в усіх раніших твердженнях про назрівання антикомуністичної й антисоціялістичної революції в СССР? Хіба це наші всі ті твердження спростовує! Ні, тільки стверджує.

Очевидно, сталінови закони, дані всьому народові СССР взагалі, як поступка, спричинять соціяльну диференцію й створення касти упривілійованих. Вони це спричинять вже в силу того факту, що передавати майно в спадок, а значить і набувати його, так само як і купувати в приватню власність житлові будівлі, зможуть реально й відчутно тільки матеріяльно спроможніші, тобто верхи советського суспільства, що добре заробляють. Таким чином і повстане каста сталінового модерного „дворянства“. Але призначення цієї касти й буде запобігати протикомуністичній, протисталінській всенародній революції в СССР. Ставка поставлена явно на провідну частину народу, на задобрення її, на переставлення її з позицій революційних в позиції сталінсько-аракчеєвської реакції.

Наскільки це вдастя — це інша справа. Історія покаже.

Що варто відзначити на оставку, це кричущий факт колосального значіння, а саме факт, що сталінський соціялкомунізм, сталінська забріхана соціял-комуністична доктрина шукає компромісу з життя, з народніми антикомуністичними прагненнями, з антикомуністичною революцією, шляхом поступок, шляхом здачі позицій в основних пунктах комуністичної доктрини. А є це не чим іншим, як визнанням своєї цілковитої й направду історичної поразки.

І це ж є ствердженням, що ідея нашого революційно-демократичного, антикомуністичного руху, є велика, жива ідея, взята від народу, ідея не тільки української, а й усіх підсоветських націй з соціял-комуністичного концентраку. Це ідея, що горітиме вогнем на прапорах грядущої великої революції на сході Европи.

Сталін хоче сторпедувати її своїми реакційними хитруваннями, але об'єктивно це все одно веде до його смерти. Нарід бо потребує не тільки закону про право купувати хати чи передавати у спадок майно, тобто право на приватню трудову власність, а потребує великого права на приватну універсальну людську свободу — соціяльну, національну, духовну. А цього сталінська соціялкомуністична кліка ніколи народові не зможе (бо не схоче, бо це рівнозначне смерті тієї кліки!) дати.

Це нарід мусить взяти **сам**.

В. І. ГРИШКО

„Народжені бурею“

(Спроба духової біографії української підсоветської молоді першого покоління)
(Продовження з попередніх чисел)

3. Націоналізм „по своєму образу і подобію“

Особливо великі ілюзії почала творити сама для себе ця молодь в образі того великого невідомого, яким з'явився перед її духовим зором незнаний їй позитивний ідеології націоналізму ОУН, що його вона жадібно намагалась виловити з критики його, а вірніше — просто з лайки на нього советської преси. Прагнучи нової цільної ідеології, що заперечила б, але заперечила б вищістю своїх ідеалів і більшою силою наукової логіки, а не тільки б просто відкинула. Здескридитований уже для неї марксизм-ленінізм, вона свою мрію про таку ідеологію втілила в невідомому ближче їй націоналізмові, вважаючи, що там, в українському закордоні, де нема диктату одніеї советської офіційної науки, очевидно мусіла розвинутись ця нова ідеологія, оперта на досконалу наукову теорію, досконалішу і науковішу від марксизму-ленінізму, і от ця теорія, що в протилежність до марксової клясової теорії є національною теорією, і називається націоналізмом. Відкинувши ж марксизм-ленінізм саме в ім'я тих великих гуманістичних і демократичніших ідеалів, з якими нерозривно був зв'язаний для неї невитравний з її душі культ великої революції, вона самозрозуміло перенесла і ці свої ідеали в своє уявлення про націоналізм, вважаючи ці ідеали, звичайно, безспірними. Ішлося їй тільки про те, в якій відмінній від марксизму-ленінізму, науково-логічній конструкції розроблена система цих незаперечних для неї гуманістично-демократичних вартостей у новій теорії націоналізму. Але звідки могла вона про це довідатись, коли у лайливій советській „критиці“ цього націоналізму вона знаходила тільки неймовірні для неї потворні обриси антигуманістичного і антидемократичного зоологізму, який їй подавано за націоналізм, утотожнений советською пресою з фашизмом.

До речі, офіційна советська версія про тотожність націоналізму з фашизмом, зокрема з гітлеризмом, була сприйнята цією молоддю без заперечення, але завдяки цьому і фашизм-гітлеризм став також об'єктом її ідеалізації, як втілення її щойно означеного уявлення про націоналізм. На якій же підставі складалося це уявлення? Це було в основному все те ж саме, згадуване вже попередньо, винахідництво затисненої в безвихіддя вузьких рамок одніеї панівної системи мислення молодої думки, трагічно безпомічної в муках шукання виходу. Звикла вже з студій того, що ми назвали „ухилознавством“, зворотнім шляхом із окремих штрихів критикованих офіційно думок конструювали для себе бажану цілість ця молодь і в цьому випадку робила те саме. Читаючи все навпаки і додумуючи (вірніше — видумуючи) сама те, про що не писалося, вона конструювала для себе свою власну конструкцію націоналістичної ідеології виідеалізувавши собі цей націоналізм таким, яким вона хотіла, щоб він був. Звичайно, цей націоналізм вийшов її власним твором, так би мовити — „по своєму образу і подобію“. І, звичайно, був це інший, другий націоналізм, що розвивався в колах української підсоветської молоді першого покоління паралельно з націоналізмом ОУН на Західній Україні.

Цей другий націоналізм являє собою, по суті, лише зведення в суцільну цілість окремих елементів усіх відомих цій молоді із студій ухилознавства т. зв. „націоналістичних ухилів“, в першу чергу — хвильовизму й скрипниківщини, але доведених уже думкою цієї молоді до свого логічного кінця і тому незрівняно радикальніших у своєму протиставленні офіційному марксизму-ленінізму, хоч і вкладених в форми, створені за зразком чіткої наукової методології все того ж таки марксизму ленінізму. Але саме тому, що при цьому використовувалась ця методологія, це було найнебезпечніше для марксизму-ленінізму його заперечення, як всяке заперечення, а не зовні, як всяке биття супротивника його ж власною зброю. Щождо свого позитивного змісту, то цей націоналізм являв собою своєрідну молодечу спробу конкретизації поступово осмислюваного цією молоддю позитивного змісту тієї Великої Революції, бути завершником якої вони відчули себе покликаними. Отже — був це націоналізм гуманістичний і універсалістичний аж до узгіднення з інтернаціоналізмом.

Звичайно, з точки зору тодішнього націоналізму ОУН, що розвивався тоді передусім як пряме заперечення гуманізму, демократизму й інтернаціоналізму, це був, так би мовити, націоналізм ненаціоналістичний. Але ця точка зору ОУН, як і взагалі ціла ідеологія ОУН, були тоді невідомі цій молоді, і тому вона в добрій вірі в тотожність свого націоналізму з націоналізмом ОУН психологічно орієнтувалась у своїх ідеологічних шуканнях таки на цю невідому ОУН.

4. На шляхах антисоветського активізму

Проте був один, може якраз найважливіший, елемент у діяльності тодішньої ОУН безперечний вплив якої на цю молодь вповні виправдовував її психологічну орієнтацію на неї. Цим елементом був активізм ОУН.

З міркувань зовнішньо-політичної натури советська преса тоді дуже розписувалась про антипольські й антисоветські акції ОУН закордоном, зокрема — про її терористичні акції. Одна ж така акція, що закінчилась у жовтні 1933 р. вбивством советського представника у Львові, що його вчинив студент Микола Лемик, набула особливого розголосу в СССР. Може серед загалу українського населення ця подія і не справила великого враження, але серед тієї частини української студентської молоді, що тоді напружено слідкувала за всім, що було зв'язане з українським націоналізмом, ця подія була зрозуміла як заклик. Постріл Лемика, цей третій, уже відплатний, постріл третього Миколи в 1933 році (після двох самогубних пострілів двох Микол — Хвильового і Скрипника) прозвучав для неї сигналом, що ніби вказував шлях, по якому має бути спрямоване її обурення ґвалтом 1933 року, — шлях активного протесту, шлях прямої боротьби з ворогом. Стати на цей шлях ця молодь у 1933 році психологічно була вже готова. Атмосфера ж націоналістичного, зокрема — фашистського, активізму в 1933 р. закордоном, особливо ж посилена хвиля політичного тероризму всюди в цей і наступний рік, психологічно дуже сприяла розвиткові антисоветських настроїв української підсоветської молоді в цей час саме в напрямку подібного ж активізму і навіть у формі терористичних настроїв. Зрештою, такий активізм виховував у цієї молоді ще Хвильовий, який, до речі, в своїх памфлетах і в „Вальдшнепах“ навіть недвозначно натякав буквально на фашистський активізм, як наприклад, вартий наслідування. Як звичайно, ці натяки тепер ця молодь розшифрувала до кінця і пішла в цьому напрямку ще далі вперед.

IX На жертовнику знівеченої революції

1. В сітці ОУН–ГПУ–НКВД

1933 р. став для цієї молоді не тільки роком крутої ідеологічної переорієнтації, але і роком її швидкого психологічного переставлення з пасивного опозиціонерства на протестантський активізм. Саме цим роком датується початок спроб цієї молоді створити свої власні форми організованої політичної дії. Ці спроби були, правда, приречені на крах уже в самому своєму зародкові, як вияв наївного молодечого ідеалізму, що ставав майже відразу жертвою безприкладної своєю підступною жорстокістю реальности советського терористичного тоталітаризму, і тому вони так ніколи і не вийшли зі стадії самих лише спроб. Більшість цих спроб, ще доки задуми їх ініціяторів почали переходити в якесь діло, була перетворена всюдисущими провокаторами ГПУ-НКВД в продуману й режисеровану згори гру з метою виловлення й ліквідації всього активного елементу серед української молоді, а велика частина цих спроб була просто й заініційована самими цими провокаторами. При чому—характеристично, що всі спровоковані ГПУ-НКВД спроби творення серед української, зок-

рема серед студентської молоді організацій політичної дії, мали переважно форму нібито розбудови підпільної, і головне терористичної сітки ОУН з українського закордону. Такою фіктивною сіткою ОУН почали обсновувати з 1933 р. всі вищі учбові заклади України. Автор цих рядків був тоді членом такої однієї ланки ОУН в Харківському Університеті, організованої студентом Гальчинським, до якої належали всі найгарячіші голови спомiж університетського студентства. Така сама ОУН, як пізніше стало відомо авторові цих рядків вже в тюрмі, існувала і в Київському університеті. Звичайно, ніяких емісарів ОУН, як довели пізніші дослідження вже з участи справжніх емісарів ОУН у 1941 р. ні в Харкові ні в Києві не було, а були тільки емісари ГПУ-НКВД, але студенти, яких вони вербували в ОУН, свято вірили в їх справжність і знаходили в улаштованій ними грі в ОУН спосіб виладувати свою прагнучу активної дії енергію.

Та хоч емісари ОУН були й фіктивні, і вся гра в ОУН була провокаційною, проте цей факт є показовий в тому відношенні, що стверджує безспірно ту психологічну атмосферу орієнтації на ОУН і ті терористичні настрої, які панували тоді серед студентської молоді на підсоветській Україні, і на грунті яких став можливим саме такий спосіб її провокування з боку ГПУ-НКВД. І тому можна сказати, що ОУН тоді і не було серед української підсоветської молоді і вона все ж таки була, бо поза режисерами ГПУ-НКВД, та молодь, що була втягнена ними режисерами в фіктивну сітку ОУН, психологічно була зорієнтована таки дійсно на ОУН. І якби це було не в умовах терористично-тоталітарного режиму СССР, а в умовах, наприклад, такого поліційно-ліберального режиму як у Польщі, то ця молодь, безперечно, створила б свою власну ОУН, тільки справді с в о ю ОУН, тобто—організацію активної політичної дії під прапором ідеології свого, другого, паралельного з ОУН на Заході, українського націоналізму. І хоч ця молодь і була тільки нещасною, невідаючою свого дійсного стану жертвою, проте вона і в цьому стані була героїчною в сенсі трагічного героїзму приречених на неминучий загин шукачів виходу із советського безвиходу. Але цей героїзм неможливо збагнути людині з позасоветського світу.

2. Помста духа революції, викликаного владою

Психологічне перестановлення української підсоветської молоді на націоналістичний активізм було в суті річей своєрідним завершенням природньої в підсоветських умовах революції того, так би мовити, вродженого, а ще більше—вщепленого советським вихованням, революціонізму покоління народжених бурею революції, який ми вже відмітили на початку. Цей революціонізм неминуче мусів і проявився в відміченому вже нами прагненні завершити Велику Революцію, а в новій, уже протисоветській революції. Цей революціонізм, що його важливим елементом був отой згадуваний уже нами дух бунту проти консерватизму батьків, у війні дітей з якими влада була досі союзником дітей, тепер став у відношенні до вщіпленого цій молоді советського революціонізму вже, так би мовити, революціонізмом навпаки. Як такий, він став тепер правдивою помстою цілій, побудованій досі на культі революції і війні проти батьків, системі доньогочасного офіційного советського мислення і виховання, в атмосфері якого це революційне покоління виросло. Воно виросло в справжнє прокляття тієї влади, що постарівши стала тепер уже для цього покоління владою батьків, проти яких воно почало тепер свій бунт.

Так влада сама викликала в цьому поколінні того революційного духа, енергію якого вона концесувала як вибухову силу для зовнішнього капіталістичного світу, а який тепер обернувся проти цієї ж влади. І ось тепер цей революційний дух бентежив цю молодь, кидаючи її в обійми нової наростаючої революційної стихії, і він ще більше почав бентежити своїми несподіваними проявами владу, яка з жахом побачила, що її революційне виховання привело до зовсім протилежних її сподіванням наслідків, з'явившись тепер грізною пересторогою перед нею. Таким чином, із головної сили, родженої революцією і її чаром підтримуваної влади, ця революційна молодь стала головною слабістю і небезпекою цієї тепер уже нереволюційної влади. І влада зробила з цього належні висновки.

Передусім влада саме в цей час почала цілковиту перебудову усієї системи свого виховання, як, зрештою, і всієї системи вартостей, обов'язуючих офіційне советське мислення, видавши цілий ряд урядових постанов і законів про освіту й виховання та запровадивши там такі кардинальні реформи в советському шкільництві і в методиці та в самому змісті виховання, що від культу революції і війни проти батьків не лишилося й сліду, а навпаки—було введено культ покори владі і авторитетові батьків. Але були вже більше профілактичні заходи для недопущення духу небезпечного владі революціонізму в душі вже нового, підростаючого покоління підсоветської молоді, вже не духових ровесників Великої Революції, а духових ровесників сталінських п'ятирічок. Щождо молоді покоління духових ровесників революції, то тут уже потрібні стали не профілактичні, а хірургічні заходи для усунення наслідків попереднього її революційного виховання, для тушення того революційного вогню, що вже запалив її душі і грозив перетворити цю молодь у носіїв небезпеки нової революційної пожежі. Хірургами і протипожежниками стало тут, звичайно, НКВД.

Отже—в міру того, як старіюча советська влада віддалялася від старту революції, стаючи звичайною, як і всі інші, владою, тобто—владою консервативних батьків, розпадався і нарешті розпався той колишній союз молоді покоління духових ровесників революції з молодою і революційною колись владою, переростаючи поступово у їх взаємну війну.

При цьому треба відмітити, що ситуація поступово змінилася настільки, що ті батьки, проти яких була в союзі з владою ця молодь, будучи більш реалістичним і тому більш пристосуванським, як і взагалі старша половина населення, елементом, до тогож—розкладеним і деморалізованим тяжкою в підсоветських умовах боротьбою за звичайне існування, швидче й ліпше пристосувались до зміненого, нереволюційного тепер курсу політики старіючої влади. Ця влада стала тепер для цих батьків звичайною, як і всяка інша, владою „даною від Бога", і тому скоро дійшло до цілковитої переміни ролів, тобто—до природного для всякої влади союзу її з батьками. І як раніше все старше було меншевартісним і сумнівним для цієї влади, а все молоде—її опорою, так тепер навпаки—опираючись на реалістичне пристосуванство батьків, влада почала прибирати до рук молодь, утихомирюючи її романтично-революційні пориви.

Вбачаючи в цій революційній від народження молоді головну небезпеку для себе, ця влада почала тепер дивитись на неї тими ж очима, якими дивилась на свою молодь російська дореволюційна влада, гаслом якої було: „Жиди і студенти—це внутрішній ворог нумер 1". Не вважаючи покищо своїм ворогом жидів, хоч у цей час вже готувалась тотальна розправа з троцькізмом, що вдарила в основному по жидівському інтернаціоналістично-революційному елементові в СССР, влада головного свого ворога побачила в „студентах", тобто—в молоді віку студій. Посиливши свою пильність на відтинку цієї молоді, обплутавши її сіткою своєї провокаційної системи виловлювання людських душ, ця влада нарешті приступила до рішучої, радикальної ліквідації духа революції серед цієї молоді, розпочавши велику, безприкладну в історії всіх режимів чистку свого громадянства, що була в першу чергу чисткою покоління народжених бурею революції і її духових ревесників.

3. Кінець союзу і початок війни молоді з владою

Гаслом для цієї чистки став постріл в Кірова в грудні 1934 року. Цей постріл, за офіційною версією НКВД зробив ленінградський студент-комсомолець Ніколаєв. Коли правдою є, а це найбільш ймовірно, що вбивство Кірова було просто великою провокацією НКВД, то той факт, що це вбивство було приписане саме студентові-комсомольцеві, як і той факт, що першим актом в серії репресій після цього була розправа з ленінградським комсомольським і студентським активом, є дуже показовий. Він свідчить, що не тільки на Україні, але і в цілому СССР, тільки на дещо іншому політичному тлі, відбувався один і той же самий небезпечний для влади процес революційної активізації молоді советського покоління і советського виховання, і тому потрібна була причина для розправи з нею. І на Україні, хоч політично вбивство Кірова не мало нічого спільного з Україною, розправа в зв'язку з Кіровим почалася також з молоді.

Першим і демонстративним актом цієї розправи була розправа над такими двома яскравими представниками цієї молоді, якими були молоді український пости, вихідці з уже згадуваної комсомольської літорганізації „Молодняк"—Олекса Влизько і Василь Мисик. Ці пости разом з іншими, в тому такими популярними серед цієї молоді постами і письменниками як Фальтанський і Косинка, були обвинувачені в приналежності до націоналістичної терористичної організації, зв'язаної з закордоном, що ставила своїм завданням „убити тодішнього райхскомісара" Москви на Україні—Постишева.

Знову ж таки невідомо, чи мало це обвинувачення справді якусь фактичну підставу, але характеристично, що саме таке обвинувачення було їм поставлено. Зрештою, авторові цих рядків відомі з приватного листування Влизька з одним студентом Харківського Університету в рр. 1933-34 деякі факти, що виразно стверджують дійсно націоналістично активістичні і навіть терористичні настрої цього фізично-німічного ще й глухонімого, але духово могутнього поета-романтика, правдивого співця проповідуваної Хвильовим української „романтики вітаїзму". Можна зовсім певно припускати, що і Влизько і Мисик, як і всі інші разом з ними, були мабуть втягнені в провокаційну фіктивну сітку ОУН-НКВД, жертвами якої вони і впали. Неясна роля в цій справі трьох Крушельницьких, що як радянофіли приїхали тоді з закордону, швидко вплутавшись в небезпечну підступну гру НКВД, яка коштувала їм самим життя, дає підстави на деякі здогади. Але, як би там не було, а вибір Влизька і Мисика був не випадковий і розправа над ними була

початком розправи над виростаючим духом нової революції, що опанував думі української молоді романтично—революційного покоління.

Від 1934 р. починається прочищування руками НКВД рядів української підсоветської молоді, перед усім же студентства, від найбільш активного і революційного елементу. До 1936 р. це, правда, ще не мало масового характеру. Але в міру того, як ішло це прочищування, частково ж навіть завдяки цьому, кількість елементу, підлягаючого з точки зору НКВД вичищенню, все зростала. Закинені зокрема в студентські води сіті провокаторів НКВД, дали такий, понад усяке сподівання, великий улов, що стало безсумнівно ясно, яких великих розмірів досягла помічена владою небезпека їй з боку революціонізму молоді.

Ці жнива, кульмінаційним пунктом яких були роки 1937 1938, роки т. зв. „єжовщини", стосувалися, звичайно, всього підсоветського громадянства, але головним об'єктом їх була безперечно молодь революційного покоління, зокрема студіююча молодь. Саме ця молодь, ці плекані владою масові кадри всіх фахових ділянок дали в роки єжовських жнив НКВД основні кадри для тюрем і концтаборів СССР. Молода підсоветська людина, вихована тільки в советській атмосфері, стала основним найпомітнішим типом советського політичного в'язня цих років. Пересічний вік пересічного в'язня цих років був якраз віком ровесників революції. Це був новий і дуже показовий факт советської дійсности, бо досі основним об'єктом репресій в СССР були переважно люди старшого віку, люди дореволюційного покоління і дореволюційного виховання, тобто — покоління батьків цієї молоді, про яку тут мова. Тепер же прийшла черга на дітей. Цей факт наочно й переконливо показав, що ситуація дійсно змінилася і ролі справді перемінилися. Союз молоді з владою кінчився і почалася справжня війна.

4. Передчасний вибух в порожнечу і негероїчний героїзм.

Ця війна була мабуть найтрагічнішою сторінкою в біографії цієї молоді. Трагізм її полягав у тому, що ця молодь була, по суті, в цій війні цілковито безборонною, зв'язаною по руках і ногах жертвою найжорстокішої і найпідступнішої у світі влади, що сама ж передчасно й штучно, з метою профілактики, цю війну спровокувала, заатакувавши цю молодь ще перед її стартом до боротьби, нищачи її зовсім безвідплатно й даремно. Визбирана в сітях фіктивного підпілля, вона передчасно і безглуздо винищувалась за дії, яких не було, але які тільки могли бути, за самі лише задуми, які справді були, але які ніколи не були здійснені. Дістаючи масово тюремні і навіть смертні вироки без суда в звичайному розумінні судівництва, вироки набагато суворіші, ніж напр. вироки за дійсно доконані акти в позасоветських країнах, молоді люди цього покоління, правда, тримали себе гідно, навіть героїчно, але був це, властиво, героїзм без героїчних вчинків, але з героїчною загибеллю.

В цьому безприкладному негероїчному героїзмі вичерпувались до решти, мов би розладовуючись без ужитку, та колосальна в своїй потенції революційна енергія, яка була накопичена в молоді цього революційного покоління, вибухнувши в порожнечу спровокованим і знешкодженим завчасу вибухом. Владі, проти якої сила цього готованого вибуху була спрямована, не завдало ні найменшої шкоди, але молоді цього покоління це коштувало такої неймовірної кількости жертв, в яку тяжко повірити тому, хто цього безпосередньо не пізнав, бо кількість ця справді неправдоподібна. На жаль ніхто ще не знає статистики цих жертв і тому часто мова про це звучить для багатьох непереконливим загальником. Але, щоб дати змогу уявити хоч приблизно розмір репресій наприклад серед студентської української молоді в роки єжовських жнив НКВД, можемо навести бодай один конкретний приклад одного курсу літературного факультету Харківського Університету набору 1938 р. (цей курс у 1935 р. було переведено у Київський університет, де він існував як „харківська група"). Автор цих рядків був студентом цього курсу і знає докладно, що з цього курсу не більше не менше, як цілих 70 відс. студентів не дійшло до випуску 1938 року, будучи репресовані НКВД.

Такий розмір репресій при фактичній відсутності якоїсь справжньої революційної дії, між іншим, дуже переконливо спростовує улюблену деякими нашими уболівачами над долею молоді тезу про злочинність її революційних дій, що, нібито, спричиняє серед неї непотрібні жертви в інтересах ворога. Як бачимо, і без таких дій українська підсоветська молодь понесла більші жертви, ніж, наприклад, діюча в цей самий час націоналістична молодь Західньої України. Але одночасно це ще більш доводить, що взагалі ніякого порівняння ступнів героїзму цих двох частин української молоді не може бути, бо й умови їх діяння були також не порівняльні.

X. Перед бурею нової революції

1. Спустошення серед української підсоветської молоді і війна 1941 року.

Основною причиною такого великого розміру репресій, що впали на голову української підсоветської молоді народжених бурею революції в роки єжовських жнив НКВД був, звичайно, панічний страх большевизму перед вибуховою силою її революційної енергії в потенції в зв'язку з перспективою все ближчої війни. В порядку підготовки до цієї війни і було переведено чистку в 1937-1938 рр. І треба сказати, що мета, з якою провадилась ця чистка, була в основному досягнена. Ряди молоді революційного покоління, зокрема ряди студіюючої і думаючої „молодої молоді" були спустошені цією чисткою до непізнання. Основні кадри революційного активу „молодої молоді" були або знищені, або вилучені з України. Тільки незначна частина з них останніх десь уже в воєнні роки 1940 42 змогла ще дістатися назад на Україну. Були це в повному розумінню недобитки, обламки, люди здебільшого з незакінченою, обірваною освітою, нещасливі в особистому, зруйнованому тюрмами й засланням житті. На Україні перед війною залишилися й збереглися втечею поза Україну тільки рештки цієї активної молоді. Основним же елементом, що творив собою перед війною обличчя української підсоветської молоді віку студій, став отой заламаний, що не витримав іспиту 1933 р., песимістично скептичний і пристосовницький елемент передчасно пристарілої, захованої в мушлю вузької фаховости, політично інертної, сірої молоді, — тієї першої половини молоді цього покоління, про поділ якої на дві частини ми вже згадували, говорячи про духову порожнечу по 1933 році.

В такому стані застала ціле це покоління на Україні війна 1941 року. Застала в основному в советській армії, головні кадри запасу якої в цей час складались саме з молоді цього покоління. Це вона, молодь цього покоління обох його частин, у відданість яких собі влада мала всі підстави невірити, була кинута на безнадійну оборону переможно наступаючими німцями, призначена на вірну загибель. Це вона так масово задемонструвала свою відмову боронити чужу їй владу, заваливши український фронт, цілими арміями здаючись німцям в полон. Здача в полон була, звичайно, не активною, а пасивною протисоветською демонстрацією, але це й було природною бо, як ми вже зазначили, основним елементом, що лишився після передвоєнної чистки на Україні, був якраз пасивний, зревізнований з шукань і боротьби, позбавлений віри в советські ідеали, але не маючий також і віри в інші протилежні ідеали, елемент передчасно старої молоді. Рештки активного елементу були серед нього безсилі. Крім того ж мали і велике значення ілюзії щодо незнаного їй закордону, де для неї навіть такий заборонений плян, як фашизм, через свою невідомість здавався солодшим, ніж він був у дійсності.

2. Зустріч двох націоналізмів і ще одне розчарування

І от війна зробила нарешті можливою безпосередню зустріч цієї молоді з українським націоналізмом українського закордону. Цей націоналізм прийшов на Україну за чімцями і поперед них похідними колонами ОУН. Вперше в житті ця молодь зустрілася нарешті з справжніми, нефальсифікованими емісарами ОУН і справжньою, не видуманою нею самою, не перевереною навпаки з советських критичних карикатур на неї, а таки справжньою націоналістичною ідеологією ОУН.

Зберігши в собі свій довоєнний вимріяний образ українського гуманістично-демократичного й універсалістичного націоналізму, як новітлення ідеалів Великої Революції 1917-1918 рр., того націоналізму, що його вони уявляли собі в невідомій їм ідеології ОУН і рештки вцілілого активно-революційного елементу цієї молоді так само масово, як пасивний елемент здавався в полон німцям, без вагань здалися, так би мовити, в своєрідний полон ОУН. Але найперше, на що з найбільшим ентузіязмом накинулась ця молодь, зустрівшись з ОУН, це на її ідеологічний багаж, шукаючи в ньому відповіді на всі ті болючо-проклятї питання, які мучили її затиснену в безвихідця советського „единомыслия" думку. І йшла вона в полон ОУН, шукаючи там саме ідеологічного полону, як рятунку. І тут прийшло ще одне розчарування в так багатому на розчарування житті цієї молоді. Ідеологічний багаж ОУН виявився зовсім не таким, яким вона собі його уявляла. Поза елементарними й безспірними речами, висловленими в пропагандивних брошурках, в теоретичній своїй частині цей багаж складався, власне, з самих лише півполітичних—півпоетичних писань Донцова та ще хіба з такої ж півпоетичної „Ідеї і чину" Орлику — творів, зрештою, не дуже поширюваних ОУН на підсоветській Україні, але поза якими тоді в ОУН не було, по суті, ніяких інших теоретичних праць. Загалом цей багаж являв собою абож безпомічний ідеологічний хаос, не зведений ні в яку

струнку й головне науково-логічну систему, або ж псевдо-науков у, хоч і емоційно-темпераментну негацію всіх позитивних для цієї молоді ідеалів гуманізму, демократії й універсалізму Великої Революції 1917-18 рр., зокрема ж — цілковиту негацію її соціяльних ідей.

У всякому разі цей багаж вразив цю молодь двома несподіваними для неї фактами: поперше — мізерністю і навіть принциповою занедбаністю його науково-теоретичної бази в порівнянні з марксизмом-ленінізмом, і подруге — цілковитою його відірваністю від розвиткового процесу української думки в підсоветських умовах, незв'язаністю з її проблематикою, навіть більше того — діяметральною протилежністю його духові української підсоветської думки, духові Хвильового, Скрипника й усіх „націоналістичних ухилів" та всього, відомого цій молоді з її ухилознавства, на якому вона конструювала свій власний „націоналізм". Виявилось, що націоналізм ОУН таки дійсно був близький до тих ідей, які в критично-карикатурному вигляді подавала советська преса як зміст фашизму, але які, перетворюючи в своїй свідомості навпаки, реабілітувала була для себе ця молодь.

Так виявилась наявність двох розумінь українського націоналізму, власне — двох націоналізмів, з яких обидва були однаково теоретично не розробленими: націоналізму ОУН, за яким стояв хаос емоційного мислення Донцова, і націоналізму української підсоветської молоді, за яким стояв теж хаос і теж емоційного мислення Хвильового разом з елементами теоретичного, але марксо-ленінсько-ухильницького мислення Скрипника та інших „націоналістичних ухильників", самотужки зведених шукаючою думкою самої молоді в певну систему за зразком засвоєної нею марксо-ленінської наукової методології.

Зрештою, цей другий націоналізм ми називаємо націоналізмом тільки тому, що так звикла це називати сама ця молодь під впливом з одного боку — доцьогочасної психологічної орієнтації на націоналізм ідеалізованого нею українського закордону, а з другого боку — в наслідок того, що так називалося це офіційно в СССР і за це її репресувало НКВД. Насправді ж зміст цього націоналізму цілковито покривався змістом переусвідомлених відповідно до нової підсоветської дійсности ідеалів української національної демократичної революції 1917-18 рр., дух якої був завжди рушійною стихією політичного мислення цього революційного покоління. Власне той факт, що „націоналізм ОУН" з'явився перед нею не як ідеологія втілення духу й продовження та завершення цієї революції на новому, вищому етапі сучасности, як це було альфою і омегою мислення цього покоління, а як якась зовсім інша, з іншого духа постала ідеологія, заперечуюча гуманістично демократичний універсалістичний дух цієї революції, головним чином і розчарував цю молодь в ОУН.

3 Взаємна переоцінка цінностей і спільна творчість

Але все ж зустріч цього покоління з ОУН і її ідеологією, не зважаючи на розчарування в ній, а може саме завдяки цьому розчаруванню, була дуже великою позитивною подією в процесі завершення його ідеологічних шукань. Ця зустріч поперше — розвіяла всякі його ілюзії щодо націоналізму, породжені незнанням, подруге — дала йому змогу запізнатися в оригіналі з іншим, не марксо-ленінським способом мислення, потрете — дала йому змогу довідатись про багато невідомих для нього фактів з історії тієї революції, культом якої воно жило, і нарешті — завдяки цьому всьому воно змогло шляхом певного порівняння зрозуміти свої власні ідейні позиції, вартість яких, у зіставленні з тим, що вони зустріли з іншого, західнього, боку, набагато виросла й зміцніла тепер у його власних очах.

Маючи тепер справу не тільки з одним марксизмом-ленінізмом, але й з західнім націоналізмом, ця молодь дістала новий матеріял для осмислення і нову духову страву для перетравлення. І це вже було щось більше й ширше, на чому можна було далі конструювати й реконструювати так тяжко творену будову нової ідеологічної системи. Принаймні думка мала вже бодай дещо для синтезування. Правда, тому, що в її розпорядженні опинились хоч уже й дві, а не одна, але ідеологічні крайності, це було ще мало для правильного виходу думки, але вже не існувало безвихіддя советської офіційщини і була можлива творчість. І до цієї творчости приступила ця молодь уже в рядах або в оточенні ОУН.

В цих рядах і в цьому оточенні вона всетаки затримаась передусім завдяки двом безперечним позитивам тієї молоді ОУН, що прийшла на підсоветську Україну і її ідейності і високій жертвенності та її активізмові й здібності до руху, в тому й головне — до руху думки, отже — до перегляду й переоцінки своїх попередніх позицій і прийняття нових. Виявилось, що ця молодь також зазнала розчарування при зустрічі з реальністю підсоветської України. І це розчарування стосувалось також ідеології ОУН, слабість якої, а тому й свою власну безсилість на тлі складної української підсоветської дійсности, вона дуже швидко збагнула.

Вона збагнула передусім фатальну занедбаність, чи, власно, просто відсутність належно розробленої теоретично соціяльної програми, відповідно до вимог підсоветської дійсности. Вона збагнула фатальний характер розвитку свого націоналізму, як антитези демократії і гуманізму та як заперечення національно-соціяльних ідей революції 1917-1918 рр., тоді як на підсоветській Україні прийшов саме час на їх синтезу на новому, вищому історичному етапі. І нарешті вона збагнула конечність наближення українського націоналізму, як революційного націоналізму поневоленої нації, відмінного і ворожого імперіялістичному націоналізму-фашизму панівних націй, до універсалістичних вселюдських ідеалів, не заперечуючих, а знімаючих у старому вигляді й перетворюючих в нову якість, ідею інтернаціоналізму, як гармонійного співжиття націй на засадах свободи й рівности.

І збагнувши цю свою слабість, якось інстинктивно почала ця молодь шукати опертя в шуканнях думки своїх підсоветських колег, з ролі їх учителів перейшовши на ролю їх учнів. Поступово входячи в курс думання української підсоветської молоді, молодь ОУН на підсоветській Україні відкрила для себе нові, ще не знані їй горізонти думання і скоро почалося взаємне зрозуміння в шуканнях і взаємна праця в творенні нових ідеологічних вартостей, в творенні передусім синтези двох націоналізмів, з яких почав поставати один, чи вірніше — одна українська національна ідеологія, все ще називана націоналізмом, але вже не відповідна цій назві.

4. До нової української ідеології.

Що ж це за ідеологія?

Ця ідеологія ще не зафіксована якимсь новим, невідомим досі „ізмом". І вона ще й не може бути ніяким таким „ізмом" зафіксована, бо вона ще є лише в стадії свого чіткого оформлення. Тому для одних тут сьогодні це — „націоналізм краєвої ОУН", для других — „позиції українського визвольного руху", а для третіх — українська революційна демократія. І всім вона насправді є. Це справді те, що в роки цієї війни наповняло собою зміст різних пропагандивних документів ОУН на підсоветській Україні, зв'язане з ім'ям Йосипа Позичанюка й інших Позичанюків — представників української підсоветської молоді саме того першого підсоветського покоління — покоління народжених бурею революції і духових ровесників цієї революції, про яких ми тут говоримо. І це також те, що вже в повоєнні роки наповнило собою зміст різних пропагандивних документів УПА на Україні, що вже ціла стала підсоветською, і які зв'язані з іменем Горнового й Полтави, про яких можна сказати, що вони є також виразниками думок і настроїв того українського покоління, про яке ми тут говоримо. Але це є також і те, що становить собою зміст програмових документів Української Революційно-Демократичної Партії (УРДП) закордоном, в яких найяскравіше задокументовані ідеологічні шукання цього покоління.

Власне тут на еміграції, де опинилась частина представників „молодої молоді" цього покоління, що пройшла описаний нами шлях, включно з ОУН і УПА, його шукання мають можливість виявитись і виявляються в найбільш послідовному й цільному вигляді. Бо коли в формі „націоналізму краєвого ОУН" ці шукання виявляються в невластивому для них пристосуванні нового змісту до старих шаблонів все ще обов'язуючої ОУН на Україні західньо-націоналістичної догматики, а в формі „позицій українського визвольного руху" ці шукання, позбавлені критеріїв інших, крім двох крайніх — західньо-націоналістичної і марксо-ленінської — ідеології, виявляють явну тенденцію до забігання з одної в протилежну крайність, то в формі УРДП, розвиваючись вільно своїм властивим шляхом в умовах збагачення себе політично-теоретичним досвідом усього демократичного світу, ці шукання йдуть саме в напрямку оформлення нової цільної української ідеології.

Це ідеологія сучасної конкретної, в конкретних історичних умовах підсоветської дійсности існуючої, української нації, носієм якої нині є нове ще незнане в світі і тому не охоплене його старими ідеологіями соціяльне явище, ім'я якому — український підсоветський трудовий народ. Витворений як соціяльна цілість, породженого ще старим світом безприкладною в історії людства советською дійсністю і призначений історією цю дійсність разом із дійсністю старого світу змінити, цей нарід стоїть перед своєю новою великою революцією — національною своїм характером, бо в ній має революційно відродитись до вільного творчого життя молода, поневолена нині українська нація, але універсальна своїм гуманістично-демократичним змістом і своїм міжнаціональним маштабом. В цій новій революції мають бути здійснені на новому, вищому історичному етапі національні і соціяльні гуманістично-демократичні ідеали Великої Революції 1917-1918 рр. Ідеологією цієї нової революції і є творена УРДП ідеологія революційної демократії, тобто — демократії як втілення справжньої національної і міжнаціональної сво

Жінка в СССР

(Українська родина тепер і проблема української родини в майбутньому)

Становище взагалі жінки в УССР, як і в цілому СССР, дуже тяжке. Як відомо жінка в СССР „урівняна“ в правах з чоловіком. Що це означає в советській практиці? Це означає, що жінка мусить (мусить!!) виконувати найтяжчу працю на рівні з мужчиною, від машиніста паротягів, трактористок та комбайнерок починаючи, і працею в глибоких вуглиних шахтах, в забоях Донбасу й Кузбасу та в металевих рудних кінчаючи. Але вона – жінка під сонцем сталінської конституції — „урівняна“ з чоловіком не тільки щодо виконування тяжкої, мужеської праці, вона урівняна щодо страшних злиднів життя, щодо ношення грубих мужеських чобіт і лаптів, брудних кацавейок, засмальцьованих ряднинних сорочок, а головне урівняна щодо політичної та карної відповідальности перед режимом за спізнення, за дрібні порушення советських законів (як от закон про заборону збирання колосків, бо то „расхіщеніе соціалістіческой собственності“, тощо), а надто відповідальности за сказане слово, чи навіть політичну анекдоту, — її, жінку, однаково саджають до тюрем, однаково мордують на слідствах, однаково розстрілюють і засилають масово в концтабори на тяжку, невільничу працю, де вона наражена на загибель у першу чергу. Тут уже вона має перевагу над мужчинами в СССР. Всякий, хто знає положення жінки в СССР і життя жіноцтва на Заході та в США, не може не згадувати про долю „прекрасної людської половини“ в країні сталінського соціялізму без сліз в очах. Бо він бачить ту жінку, що про неї складали пісні найкращі поети світу, з обличчя якої малювали свої мистецькі шедеври найкращі мистці протягом всієї людської історії й що її оспівали найкращі композитори світу, — він бачить її змордовану тяжкою, волячою працею в шахтах, руднях, кузнях, в паротягах замащену мазутом, обдерту, в брудних, здеформованих чоботах або саморобних валянцях з ганчірря, з сірою шкірою обличчя, підфарбленого втомою й перманентним недоїданням, позбавлену елементарних речей жіночого туалету, такого нормального в культурному світі: — порядного жіночого взуття, путньої жіночої одежини, панчохи, доброго гребінця, путньої жіночої рукавички... Не кажемо вже про такі „дрібнобуржуазні примхи“, як парфуми, гарні й зручні капелюшки, елегантний годинник на руці. Все це елементарні речі, загальнодоступні кожній жінці західнього світу, але абсолютно недоступні більшости працюючих (а вони всі там працюють!!) жінок в СССР. Найтяжчою ж кривдою, що її завдано жінці в СССР і в Україні, це нащерблення її родинного щастя, щастя материнства. В тяжких злиднях жінка або стремить взагалі не мати дітей, або „недопильнувавшись“, має їх і безмірно мучиться, бо в умовах СССР мати навіть невелику родину — це тяжка каторга. Яка ще може бути тяжка каторга для матері, як мати дитину й не мати змоги її якслід нагодувати, одягти, викохувати, а дивитися як та дитина зеленіє та жовкне, та виростає напівбезпритульною, бо матуся „ударно“ водить паротяги, довбає вугілля, змагається з бичдюгами „во славу вождя і партії, во славу соціялізму-комунізму“

Так. Становище взагалі жінки в УССР та СССР тяжке. Але найтяжче становище там жінки-селянки, чи топак жінки-колгоспниці. І найтяжче становище жінки-колгоспниці особливо на Україні, окупованій Москвою й порядкованій з особливою жорстокістю та безоглядністю. Становище української жінки-колгоспниці, це становище рабині під кожним оглядом. Але не рабині чоловіка, а рабині політичної й соціяльно-економічної системи большевизму, рабині московсько-комуністичного терорестичного, колоніяльного режиму.

Поглянько на цю жінку-українку, матір української нації, здану на милість сталінській комуністичній системі. Як вона поживає під сонцем сталінської конституції? Як вона цвіте в „безклясовому“ „колгоспному соціялізмі“ (що в нього, доречі, закохані й деякі панки на еміграції, вроді „УГВРи“ та редакторів „Вперeду“).

Як відомо цілому світові, українські сколективізовані лани перетворено комуністичним московським окупантом на величезну виробню (фабрику) хліба, цукру, бавовни, м'яса, масла та інших с. г. продуктів, що їх Червона Москва — штаб світового комунізму та світової „соціялістичної революції“ — змушує продукувати скаженим темпом не для задоволення потреб трудящих СССР, а для підпалювання й живлення революцій в країнах сходу й заходу, для утримування п'ятих колон, для озброєння китайських „добровільців“ і корейських комуністів, — а в цілому, для досягнення мети — поневолення трудящих (в тім числі й жіноцтва) в усьому світі.

Хто ж є головним продуцентом на тій фабриці, на тих українських колгоспно-радгоспних, соціялістичних ланах? Хто найбільше сходить там снагою, хто найрясніше поливає їх потом, хто там закопує свою молодість і все своє життя?

Візьмемо для початку сектор виробництва т. зв. „білого золота“, тобто цукру, бурякові плантації якого покривають велику частину території всіх районів України. Ці бурякові плантації забирають колосальну кількість насамперед жіночої праці. На підставі наших спостережень і досвіду за низку років можемо навести орієнтовні цифри затрати енергії типової колгоспниці (тобто такої, якій випадає з розпорядження керівництва колгоспу працювати на буряках, а це припадає майже кожній колгоспниці, як припадає майже кожному колгоспові в Україні сіяти буряки примусово).

В середньому кожна така колгоспниця щороку зобов'язана обробити і зібрати один гектар цукрового буряку (поминаючи „стахановок“, Марій Демченків), що забирає в неї — колгоспниці — в середньому 1000 годин. При чому ми беремо тут робочий день теж середньо — 12 годин, хоч советська соціялістична т. зв. „стаханівська“ та „соцзмагалівська“ погон на система знає робочий день в колгоспах в 15 і 16 годин. Але ми беремо середньо, 12 годин. Отже колгоспниця на буряках затрачає в рік 1000 годин. А саме:

1. Шурування	8 днів по 12 год.	разом	96 годин
2. Проривка	15 днів по 12 год.	разом	180 годин
3. Провірка	15 днів по 12 год.	разом	180 годин
4. Підгортка	10 днів по 12 год.	разом	120 годин
5. Копка	25 днів по 12 год.	разом	300 годин
6. Сілос гички	7 днів по 12 год.	разом	84 години
		А всього	960 годин

Крім норми цукрового буряка на колгоспницю щорічно наділяють для обробітку ще один гектар просапних культур, на що колгоспниця витрачає:

1. Сапка	8 днів по 12 год.	разом	96 годин
2. Проривка	12 днів по 12 год.	разом	144 години
3. Сапка	12 днів по 12 год.	разом	144 години
4. Збирання	10 днів по 12 год.	разом	120 годин
А всього	42 дні		504 години

Але це ще далеко не все. Де там!

Найважчі роботи для жінки колгоспниці збирання й молотьба „большевицького врожаю“ (большевицька термінологія): вона, жінка колгоспниця, повинна зібрати (зжати, зв'язати і згромадити) в середньому 45 гектарів „сталінського врожаю“, на що треба в середньому затратити 30. днів. На молотьбу колгоспниця витрачає в середньому 35 днів по 12 годин, всього 420 годин.

Вся ця робота-обробка, збирання й молотьба зернових, та праця на буряках і просапних припадає на місяці — квітень, травень, червень, липень, серпень, вересень, жовтень, листопад і грудень.

Крім основної роботи, жінка-колгоспниця ще змушена вести боротьбу зі шкідниками с. госп. культур, а особливо — вести боротьбу з довгоносиком, що загрожує цукровим плантаціям. Отже, жінка буквально повинна весь час, всі дні від зорі до зорі, перебувати на колгоспних ланах, не виключаючи неділь і інших свят.

Що ж робить жінка-колгоспниця взимку і ранньої весни? Московські диктатори так, бач, плянують, щоб українській жінці-матері, не було коли й угору глянути. Вона взимку підготовляє до сівби насіння: віє, сортує, перебирає на морозі, затримує сніг на колгоспних ланах (нагортає купи снігу, толочить його) розвозить і розкидає гній — ця робота забирає в колгоспниці 70 днів по 10 годин денно, що разом складає 700 годин. Але їй (колгоспниці) в зимові дні записують всього за цих 10 годин, лише 0,3 — 0,4 дня. Оцих 70 зимових днів жінка-колгоспниця відпрацьовує в холоді і тому зуживає надзвичайно багато енергії.

Весною жінка-колгоспниця робить деревонасадження, обкопує бурякові минулорічні і новорічні плянтації, на що витрачає багато днів.

боди й рівности та соціяльно-справедливої трудової народовлади. І одним з перших піонерів творення цієї ідеології є саме „молода молодь“ того першого українського підсоветського покоління, про яке тут була мова, — покоління народжених бурею великої революції, що є також поколінням народжених для бурі революції, що гряде.

Протягом року кожна жінка-колгоспниця примушена відпрацювати ще в радгоспі мінімум 20 днів по 12 год. денно. Крім того ще приходить громадська обов'язкова робота: (шарварки) ремонт шляхів, біжучий ремонт (машиння) колгоспних і громадських будівель (що не зараховується до „платних" трудоднів), що разом забирає в жінки-колгоспниці в середньому до 20 днів на рік по 12 год денно.

До укрупнення колгоспів на Україні, кожна колгоспна сім'я мала в середньому 0,5 гектара присадибної землі, обробіток якої лежав головне на жінці колгоспниці. Лише колгоспній верхівці (завідувачам і бригадирам) вдавалося для обробітку присадибної ділянки користатися з колгоспної робочої худоби, переважна ж більшість колгоспних родин змушена була обробляти присадибну ділянку ручними засобами і то у вільний від колгоспної праці час: це робила жінка-колгоспниця або святами, або смерком і при місяці — лопатою довбала свою присадибну ділянку, засаджувала її, поливала. Це все робилось за рахунок відпочинку.

Крім того на жінку колгоспницю лягає ще її „власне" господарство. Беремо в лапки „власне", бо щоб виконувати державні поставки, доведені до двору, колгоспники мусять тримати худобу, бо щорічно (крім здачі городовини і хліба за садибу) кожна колгоспна сім'я здає комуністичній державі 40 кг. м'яса, яйця і молоко. Отже колгоспник мусить тримати якусь худобу чи птицю. Цю напів-казенну худобу й птицю мусить доглядати звичайно господиня жінка-колгоспниця, і таким чином має навантаження додаткове, поверх праці в колгоспі.

До того всього ще приходить родина, діти. Що найрідніше для матері селянки — це її сім'я. Для сім'ї лишається мало сил і часу. Але хоч би скільки у матері було праці, — вона мусить доглядати й плекати своїх дітей і чоловіка, тримати в порядку хату, якось пекти й варити. В умовах колгоспницьких злиднів вся ця праця тяжча аніж полоття буряків і забирає рештки сили бідолашної жінки колгоспниці, матері українських дітей.

Отже, коли б звести до мірки всі витрачені години тяжкої, волячої праці української жінки-колгоспниці за рік під ганебним московсько-большевицьким ярмом, то ми б мали неймовірно велику цифру — десь понад 5000 годин. За важкою працею в неї (жінки колгоспниці) не має часу для життя, на дітей і навіть на сон, що для людини цивілізованого світу є просто неймовірним.

Людям несовєтського світу навряд чи вкладатиметься в голову ті дикі цифри, які ми наводимо — показники важкої праці жінки-українки в большевицькій неволі. Але все таки ті цифри — то правда. Правда про долю жінки в московсько-комуністичному царстві.

Жінка-колгоспниця не має днів відпочинку, хоч в сталінській конституції й написаний цілий розділ, про охорону материнства й дитинства в СССР. Запитайте жінку колгоспницю в СССР, чи вона відпочиває хоч в дні 1-го травня, 7-го листопада, чи бодай 8-го березня, в день жінки робітниці, про який так багато облудні совєтські вельможі кричать. „Ні", важко зітхнувши, відповість жінка колгоспниця. Правда, 8-го березня приїздажають делегати з району, з области і з центру до колгоспів, зганяють (зганяють, бо ніхто сам не хоче йти!) вечером жінок до колбудів і там їм (жінкам) читають довгі марудні доповіді про „наймогутніший" СССР, про „щасливе" життя трудящих в СССР, про „загибель" буржуазного світу та про „жебрацтво й злидні" працюючих в капіталістичних країнах. На таких доповідях заморене жіноцтво дрімає й нетерпляче чекає кінця.

Щоб ліпше уявити собі невільничу колгоспну систему, яка смертельним тягарем лежить на селянці-матері, ми подамо структуру й механіку колгоспно рабського господарства, що його силою накинула московсько-большевицька диктатура, як найкращий спосіб визиску й грабунку.

До укрупнення колгоспів (до 1951 р.) на Україні колгоспи складалися пересічно з 500 родин (бувших індивідуальних господарств), на кожну родину пересічно припадало по 5 га землі. Отже, колгоспи пересічно мали по 2500 га землі. Звернімо увагу, що в Україні найбільше колгоспної праці припадає на жінок, бо чоловіків кількісно менше ніж жінок (чоловіків більше погинуло від голоду в 1933 році, більше репресовано і закинено в далеку неволю, розстріляно, багато погинуло в останній війні) і вони переважно працюють на машинах, по майстернях, коло коней і в управлінні; на жінок же припадає вся ручна праця на колгоспних ланах, коло городини тощо. Якщо рахувати, що на кожну сім'ю в колгоспі припадає одна працездатна жінка, то всіх разом в згаданому середньому колгоспі буде 500 душ. Треба відмітити, що не всі жінки виконують однакову працю, існує диференціяція, а саме: старші жінки понад 40 років і дівчата до 18 років виконують „легшу" працю. Таких жінок назбирається в такому колгоспі яких 90 душ. Крім того, в такому колгоспі буде 10 доярок, 10 свинарок, 5-7 вихователькок колгоспних дітей у дитячих яслях і садочках, 25 обліковців. Разом жінок, що не працюють на колгоспних ланах нараховуватиметься з 140 душ. Отже працю на ланах виконує всього 360 жінок.

Ця колгоспна жіноча основа обробляє всі просапні, що займають з правила 30% всієї засівної площі, з них 15% цукрового буряка (в бурякових районах відводиться від загальної земельної площі не менше 15% під цукровий буряк) 15-20% відводиться під решту просапних культур, без спеціяльного городу, що виносить пересічно 6% від загальної площі.

Отже, з 2500 га: 30% (750 га) просапних культур, 50% (1250 га) зернових культур, 15% (375 га) занятий пар і сіно і 5% (125 га) городні культури.

Жінка-колгоспниця мусить тяжко працювати, щоб годувати державу, бюрократичний колгоспний і адміністративний апарат, що розрісся до великих розмірів.

Апарат середнього колгоспу:

1 Голова колгоспу	1
2. Завідуючий господарством	1
3 Бухгальтер, два табельщики і касир	4
4. Польові бригадири	5
5. Бригадир бурякових плянтацій	1
6. Бригадири для поборювання шкідників	3
7. Комірники і завідуючі склепами	5
8. Старша і молодші виховательки	3
9. „Акушерки" в породільні і кухарки	3
10. Завогородництвом	1
11. Завсадівництвом	1
12. Старший конюх і ветлікар	2
13. Старший корованрні	1
14. Старший свинарні	1
15. Кучер голови колгоспу	1
16. Прибиральник контори	1
17. Завідувач колгоспним будинком	1
18. Завляборaторією	1
19. Посильний	1
20. Зав. майстернями	1
21. Зав. підприємствами	1
22. Сторожі полів і комор	5
Разом	44

Такий пересічно в колгоспі на Україні колгоспний апарат (якого заступає один бюргермайстер в німецькому селі), але цим ще не вичерпується бюрократичний апарат в селі-колгоспі, бо ще є сільрада — орган большевицької влади, що складається з голови сільради, секретаря, скарбника, посильного до району, листоноші, трьох виконавців, уповноваженого по заготівлі сировини, м'яса, молока, та інш. — разом 9 чоловік. Крім того, існує ще державна споживча кооперація, що складається з одного голови, двох членів, керівника операціями і заготівлями, бухгальтера, сторожа і двох продавців, а разом 7 осіб. Крім цього, непродукуючого в колгоспі елементу, що не зв'язаний працею на колгоспних ланах, є спеціяльні польові бригади і будівельні, а також справжній комуністичний паразит — уповноважений від комуністичної партії, який переважно і є секретарем партійного осередку на селі

На цей весь бюрократичний апарат працює жінка. Її нечувано скривджено: вона (мати) в надмірно тяжкій праці звироднюється сама і звироднює своїх нащадків. І за всі свої муки, вона одержує мізерну винагороду від большевицької влади: її, жінці-колгоспниці, совєтський апарат нараховує за обробіток і збирання цукрового буряка за 1 га — 75 трудоднів та за просапні культури за 1 га — 40 трудоднів, за збирання зернових і молотьбу — 49 трудоднів, за працю зимою 38 трудоднів і за іншу ріжну працю — 8 трудоднів, що разом складає 210 трудоднів, „двісті десять".

В середньому щорічно трудодень в колгоспі на Україні оплачується грішми по 1 карб. 25 коп. Отже 262,5 карбованців нараховують жінці-колгоспниці за її річну працю. Нараховують, але вона їх не бачить, бо з цих 262,5 карб. у колгоспниці відраховують за хліб, що їй видають на кожний трудодень по 1 кгр, тобто за рік 210 кг (105 кг озимини і 105 кг яровини), за цукор, що їй нарахували за обробіток цукрового буряка аж 18 кілограм.

О, яке ж це щастя! Вона (колгоспниця) продасть цукор на базарі в кілька разів дорожче і заплатить московсько-большевицькій державі податки. Колгоспниця, не споживає цукру сама! Майже завжди не вистачає зароблених грошей, щоб викупити нарахований їй хліб, солому, полову і городину, то вона доплачує. Мусить доплачувати, бо з тих грошей, що вона заробила, вирахували ще й на позику комуністичній державі.

Тепер подивимось — чим же мати-колгоспниця харчується сама і годує свою сім'ю?

Якщо в колгоспній родині є дві душі працездатних, то вони вироблять на „своїй" окраденій землі за круглий рік 420 трудодні і за цих 420 трудодні куплять для родини 420 кг зерна (з них половину озимини). Це за цілий рік на сім'ю з 4-5 осіб! З них треба віддати 10% мірчука за перемол. До

цього хліба жебрацького бракує м'яса, олії, а про сало й говорити нема чого. Поспіль буває так, що колгоспник мусить десь купувати свиню чи теля, щоб здати державі, виконати м'ясопоставки.

Для людини, що живе поза комуністичною системою це взагалі тяжке до зрозуміння. Яка тяжка проблема для колгоспної родини прохарчуватися!!!

Колгоспників дещо рятує отих 0,5 га власного городу. Вони (колгоспники) свято виконують агромінімум на отих 0,5 га своєї власности: садять на них „найрентабельніші" культури — гарбузи, кормовий буряк і бараболю. Цією городиною колгоспники самі харчуються і годують свою худобу. Крім того, щоб вижити рік, мати-колгоспниця методично пристосовує харчі до пів року: під час збирання „сталінських врожаїв", мати-колгоспниця приноровляється хоч трохи взяти до кишені (часом в торбину) зерна, щоб його стовкти і зварити для родини кулешик. Якщо в сім'ї є діти до 12 літ, вони крадькома (бо влада тяжко карає за збірку колосків) збирають колоски на колгоспних полях, вдома вимолочують і роблять запас на зиму і на весну. Восени, під час копання й вивозки цукрових буряків колгоспниці (також, щоб ніхто не бачив), йдучи вечором з праці, приносять по 1 2 буряки, щоб їх зварити чи зпекти і ними похарчувати себе й дітей.

А яка то тяжка і страшна зима для матері колгоспниці! Коли нічим затопити й нічого зварити, — як у тій пісні співається. „Але якось живуть там по тих колгоспах", не раз почуємо у цивілізованому світі від прокомуністичних людців. Щодо чужинців, то ми не дивуємося. Ми дивуємося ріжним Майстренкам, у яких повертається язик називати ту колгоспну каторгу досягненням соціялізму.

Ось така надмірна експльоатація жіноцтва веде до виродження нації, через занепад і виродження родини.

Перед сталінським комунізмом, перед большевицьким пануванням українське населення було життєрадісне, бадьоре, фізично здорове, а тепер, по десятиліттях большевицького рабства воно в своїй масі морально й фізично пригнічене, виголоджене, зневірене, переповнене зненавистю до проклятої большевицької системи. Не лунає так пісня й не дзвенить сміх, як та пісня лунала й як той сміх дзвенів хоча б і в перші роки по революції, коли селянство дістало землю й сподівалося на ній панувати. Ті сподіванки розбилися об большевицький терор і об систему повного закріпачення українського селянства, як і цілого українського народу, а надто закріпачення української жінки.

Проблема повернення українському народові його фізичного й духовного здоров'я, його життєвого тембру — це проблема національного, соціяльного й політичного його розкріпачення. А насамперед — соціяльного розкріпачення жінки, повернення її дітям, родині, нації. Визволення її з нечуваної експльоатації на соціялістичній сталінській каторзі.

Дорога до цього веде тільки через розвал і знищення совєтської імперії, через знищення большевицької політичної й соціяльно-економічної системи, через унезалежнення українського народу й через організацію життя на зовсім інших, надійсно демократичних засадах. І першою з тих засад має бути ліквідація колгоспів і радгоспів, як рафінованої форми визиску селянства, за що вони (ті колгоспи й радгоспи) будуть оспівані народнім епосом у віках, як „канальські роботи" українського народу в середині 20-го століття. Сподівання деяких „музикантів від політики" на удосконалення колгоспної системи й використання її в майбутньому, як „соціялістичну", а значить, мовляв, "передову" форму упорядкування аграрної проблеми, є марні. Ця система проклята вже й зненавиджена в такій мірі, що навіть сама думка про збереження її викликає депресію й відчай.

На місце колгоспної системи має бути запроваджена зовсім інша система, збудована на принципі свободи праці та на принципі свободи приватньої трудової власности. А також на святому принципі недоторканости здобутого своєю працею, як і недоторканости свого житла, власної хати. Не аракчеєвсько сталінська соціялістична касарня, не аракчеєвсько-сталінська „уравніловка", а творча диференціяція, збагачення культурної й економічної скарбниці нації через свободу людської творчости вільних, повновартісних, неуніфікованих громадян, р і в н и х н е в з л и д н я х, а р і в н и х в п р а в а х н а в с і л ю д с ь к і с в о б о д и, виключаючи абсолютно лише свободу насильства й свободу грабунку, хоч би навіть той грабунок і насильство прикривалося плащиком „загального добра" чи „комуністичного раю на землі".

Мета, яка має присвічувати цій перебудові всього життя, — це розкріпачення української жінки-трудівниці й матері, зміцнення української родини взагалі, а с е л я н с ь к о ї р о д и н и з о к р е м а, як біологічної основи нації, а відповідно до цього оздоровлення й зміцнення нашої нації в цілому.

Якщо правда, що без здорової родини не може бути здорової нації, то так само правда, що здорової родини не може бути без свобідної від каторги, здорової тілом і духом, розкріпаченої від злиднів і від волячої праці матері.

Тому цю мету, як першочергову — мету розкріпачення української жінки-колгоспниці — мусить переслідувати кожен, хто бореться й буде боротися за свободу українського народу, за його державну окремішність і прекрасне майбутнє. Бо без здорової матері, а значить без здорової родини м и н е м а є м о м а й б у т н ь о г о.

Ось чому ворог так і старається обернути українську жінку в безсловесного робота, в рабиню, зужити її красу і силу для угноєння московського комуністичного панування. І ось чому всі, хто танцює від большевицької печі в аграрному питанні на Україні, а саме — хто трактує селянство, як „дрібнобуржуазну стихію" й бачить прогрес в його пролетаризації, колективізації, комунізації, роблять — колосальний злочин супроти українського народу.

На тих шляхах, що їх вказав Маркс-Ленін-Сталін, не має нашого щастя.

Наше щастя починається там, де починається свобода. А свобода починається там, де вона була вже раз здобута разом із з е м л е ю, а потім разом із тією землею втрачена, відібрана Леніним і Сталіним в ім'я соціял-комунізму.

Завдання полягає в тім, щоб СВОБОДУ й ЗЕМЛЮ відібрати назад. І віддати її українському селянинові справді н а в і ч н о і зробити це також в ім'я української матері, в ім'я української родини, в ім'я майбутнього української нації.

„Розбудовуючи таку партію — партію, яка би дала є д и н о м у сьогоднішньому українському продуцентові і войовникові — т. зв. українському трудовому народові — залізну організацію і успішно повела його до бою за національну свободу і державну незалежність, — ц е і є н а ш е з а в д а н н я

Для цього й створено УРДП

Такою партією вона задумана

Для того вона існує

І для цього її треба всіма силами берегти, кріпити і розбудовувати."

[redacted]

Щоби збудить
Хиренну волю, треба миром
Громадою обух сталить,
Та добре вигострить сокиру,
Та й заходитися будить.

Т. Шевченко

В. ГРИГОРЕНКО.

Перспективи розвитку транспорту у вільній Україні

В попередній статті „Проблеми транспорту в Україні“, в її першій частині — Короткий огляд розвитку й сучасного стану всіх видів транспорту в Україні“ (дивись „Н.П.“ ч 9-10 за 1951 р. і ч. 1-2 (11-12) за 1952 рік), — ми показали яке місце посідає наша батьківщина в галузі розвитку транспорту серед найголовніших країн західньої Европи та висвітлили ще один вид поневолення нашого народу окупантом через підпорядковування Москві всього транспортного та шляхового господарства України та через творення жахливих транспортних труднощів для населення, особливо для найбільшої його частини — селянства.

Тільки в самостійній, нівідкого незалежній Українській державі, можуть бути створені належні умови для розвитку шляхів сполучення і транспортних засобів в інтересах українського народу.

Серед усіх проблем державного і господарського будівництва на Україні, після звільнення її від окупанта, важливе місце займе проблема розвитку всіх видів транспорту, як важливого рушійного фактору розвитку всього народнього господарства України і дабробуту українського населення.

Розв'язання цієї важливої проблеми може бути здійснене заходами по двох напрямках, а саме:

1. Будівництвом нових шляхів сполучення і транспортних засобів.
2. Раціоналізацією і інтенсифікацією роботи усіх видів транспорту.

Як перше так і друге повинно відбуватись при єдиному пляні координації всіх видів транспорту. Такий підхід до розв'язання транспортної проблеми є єдино правильний.

Потреби піднаття економічного й культурного рівня українського народу, зокрема вирішення велетенських проблем сільського й селянського господарства в Україні, вимагатимуть великого промеслового і сільсько-господарського будівництва. А таке промислове і сільсько-господарське будівництво насамперед вимагатиме великого транспортного будівництва як для довозу будівельних матеріялів і сировини, так і для вивозу готової промислової і сільсько господарської продукції. Промислове будівництво тісно пов'язане з сільсько-господарським будівництвом, має охопити всі терени України, а це вимагатиме достатньої розбудови транспорту.

Таким чином транспортним будівництвом будуть охоплені всі терени України.

1. Залізничний транспорт

Залізничний транспорт з погляду масовости, компактности, сталости, зручности, швидкости і дешевої собівартости перевезень належить до основного виду транспорту.

Сучасна мережа українських залізниць в силу тих фактів, що вона розбудовувалась в інтересах окупантів, зовсім не задовольняє і в майбутньому не задоволить потреб українського народу і вимог народнього господарства і повинна в майбутньому значно розширитись за рахунок нового будівництва.

Коли глянути на карту українських залізничних шляхів, то зразу впадає у вічі те, що вони недостосовані до сільсько-господарських районів України, а є міжміськими маґістралями при майже повній відсутності місцевих ліній та під'їздів, які сполучали б села з містами і навпаки. Лише в деяких випадках (наявність великих підприємств) від цих залізничних маґістралей тянуться короткі відтинки характеру під'їздних залізниць широкої або вузької колії. Тому будівництво допоміжних, місцевих залізничних шляхів займе в Україні не абияке місце серед інших видів транспорту як з погляду маштабів будівництва, так і розмірами капітальних вкладень. Проте, в умовах розбудови спільної, тобто єдиної транспортної системи в Україні і при координації праці всіх видів транспорту, — потреби залізничного будівництва будуть значно менші, ніж це було б при інших умовах. Для того, щоб повністю задовольнити потреби українського народнього господарства і населення, на Україні необхідно ще побудувати сотні залізничних ліній і під'їздів загальною довжиною в 20-25 тисяч кілометрів. Не урахувавши ж потреби поєднання роботи всіх видів транспорту, на Україні потрібно було б побудувати щонайменше 40-45 тисяч кілометрів залізниць.

Насамперед необхідно буде звернути увагу на розбудову залізничних шляхів в південних районах України (Одещині, Миколаївщині, Херсонщині, Мілітопільщині і на Кубані), де най більш відчувається в них потреба. До першочергових об'єктів нового залізничного будівництва в цих районах належать такі залізничні лінії:

1) Роздільна—Першомайськ, 2) Одеса—Ново-Одеса — Кіровоград, 3) Херсон — Мілітопіль, 4) Перекоп — Нікопіль, 5) Федорівка — Скадовськ, 6) Мілітопіль — Апостолово, 7) Краснодар -- Майкоп, 8) Краснодар — Туапсе, 9) Армавір — Сальське, 10) Армавір — Ставропіль, 11) Краснодар — Армавір, 12) Тихорецьке — Дивне, 13) Ставропіль — Сальське — Дивне, 14) Сальське — Уманська, 15) Сочі — Ставропіль (через Вознесенське) -- Невинномиськ, 16) Кієвська -- Кропоткіно, 17) Кущівська -- Миколаївська -- Запорізька -- Дивне.

Загальна довжина тих ліній дорівнює біля 4-х тисяч кілометрів.

Також в південно-західніх, північно-західніх і північних районах України потрібно побудувати залізничні лінії, щоб зв'язати віддалені райони з залізничними маґістралями. До таких ліній має належати лінія, що буде йти від Бердичіва до Проскурова через районові центри -- Янушпіль, Любар, Гриців, Теофіполь і Базалія. Загальна довжина цієї лінії дорівнює 240 кілометрів. Згадали ми цю лінію тут тому, що ще на початку 30-х років райвиконкоми цих районів звертались до уряду УССР про включення в плян залізничного будівництва по

наркомату шляхів сполучення, але уряд СССР на це не дав санкції, не звернув жадної на це уваги. В згаданих щойно районах необхідно розбудувати залізничні лінії місцевого значення для того, щоб пов'язати сільсько-господарські райони залізничними маґістралями. Як в цих районах так і в центральних областях України необхідно сполучити понад 300 районових центрів з обласними центрами і з столицею України Київом, а для цього необхідно побудувати до 8-ми тисяч кілометрів залізничних ліній. Перераховувати їх всі немає потреби.

З загальної довжини існуючих залізниць на Україні (25225 кілометрів) лише біля 6-ти тисяч кілометрів мають подвійну колію. Решта це одноколійові лінії, що обмежують перепускну і перевозну спроможність залізниць. Подвійну колію мають ті залізничні шляхи, що ведуть з промислових районів України до московщини. Натомість такі важливі маґістралі як Київ -- Полтава -- Харків, Ковель -- Коростень -- Чернигів, Чернигів -- Прилуки — Лубні — Полтава — Кременчук — Миколаїв і т. д. мають одну колію і через те рух на цих маґістралях лімітований малою перепускною спроможністю. Тому, поруч з новим залізничним будівництвом повстане потреба перебудови усіх головних одноколійових залізниць на двоколійові. До такої перебудови, крім згаданих вже, належать такі найважливіші лінії:

1) Одеса — Кіровоград, 2) Кіровоград — Миколаїв, 3) Фелорівка — Волноваха, 4) Бердянське — Чапліно, 5) Запоріжжя — Пологи, 6) Балта — Першомайське — Знаменка, 7) Першомайське — Вінниця, 8) Першомайське — Мясківка, 9) Новоукраїнка — Сміла — Золотоноша — Прилуки — Ніжин, 10) Єйськ — Павловська, 11) Тихорецьке — Сальське — Дубівське, 12) Львів — Ужгород, 13) Львів — Самбор — Галич, 14) Тарнопіль — Ходорів, 15) Львів — В. Волинський — Ковель — Пінське, 16) Холм — Ковель — Сарни — Коростень — Овруч — Чернигів — Ніжин. Ще можна було б перелічити кілька найголовніших залізничних ліній, що їх треба перебудувати на двоколійові, але згаданих вже досить для уявлення маштабу і обсягу того будівництва, що його потрібно буде перевести в Україні. Загальна довжина цих ліній складає понад 9 тисяч кілометрів.

Побудова нових і розбудова існуючих залізничних ліній буде пов'язана з будівництвом мостів, залізничних станцій, ремонтних майстерень, депо та з житловим будівництвом. А все це вимагатиме великих резервів фахової і допоміжної робочої сили.

Західня Европа стремить до електрифікації залізничного транспорту. Італія найпередовіша країна в цьому відношенні, де залізничний транспорт майже повністю електрифікований. Німеччина також досягла великих успіхів у галузі електрифікації залізниць: залізниці на теренах Баварії, Вюртенберґії і Гесєенщині майже повністю елекрифіковані. Англія і Франція також мають широку мережу електрифікованих залізниць. В Україні ця справа порушувалась кожного разу при складанні річних і п'ятирічних плянів, але не знаходила схвалення з боку кремлівських вельмож. До згаданих плянів вносились такі дільниці залізниць:

1) Всі залізничні лінії Донбасу, 2) дільниця Київ — Брянське, 3) дільниця Київ — Фастів — Козятин, 4) Дніпропетровськ — Запоріжжя — Сталіно. Джерелами електроенерґії для електрифікації цих залізниць мали бути: Дніпровська ГЕС і електростанції Донбасу та Київа.

Справа електрифікації залізничного транспорту є дуже важлива і актуальна. В майбутній українській самостійній державі вона буде реалізована без жадних вагань, на базі перетворення великих запасів гідроенерґії водних ресурсів України в електроенерґію.

Електрифікація залізничного транспорту викличе потребу побудови цілої системи електростанцій, трансформаторних підстанцій і виготовлення ріжноманітного електроустаткування, а насамперед викличе потребу побудови цілих серій електривозів, при максимальному використанні існуючих типів вантажних і пасажирських ваґонів.

Завдяки значному зниженню собівартости перевезень та заощадженню українського високоякісного вугілля капітальні вкладання на електрофікацію залізничного транспорту повернуться на протязі 12-15 років.

II. Річковий транспорт

Ми вже згадували в попередній нашій статті, що Україна — це край не тільки хліба і корисних копалень, а й водних ресурсів.

Дніпро, Десна, Прип'ять, Бог, Кубань, Дністро, гірлова дільниця Дунаю і цілі системи інших великих і середніх та малих рік, являтимуть собою шляхи сполучення, джерела гідроелектроенерґії і бази для меліорації та рибного господарства. Слід ствердити, що водні ресурси України майже не використовуються. Збудована ще в роки першої п'ятирічки Запорізька ГЕС і розпочата тепер метушня й пропаґанда навколо Кахівської ГЕС і Південноукраїнського та Північнокримського каналів — це капля в морі проти того, що може дати повне використання водних ресурсів України.

Проблемами використання водних ресурсів України, за дорученням „націоналістичного уряду" (за часів Чубаря, Скрипника, Затонського, Любченка, Шумського, Сухомлина, Гринько і інших), займалися багато наукових і проєктувальних установ (Науково-дослідний Інститут Водного Транспорту, Інститут Водного Господарства Академії Наук УССР, Український Інститут Проєктування Гідро-Технічних Споруд, Управління Водних Шляхів Дніпровського басейну, Укрмеліогрест, обласні меліоконтори і т. д.), але далі складання схематичних проєктів справа не посунулась, бо Москва не асиґновувала коштів навіть на переведення технічних вишуків та на складання технічних проєктів, не кажучи вже про саме гідротехнічне будівництво. Московсько-комуністичний уряд виділяв такі мізерні кошти, що їх ледве вистачало на складання загальних схем проєктованого будівництва. І це робилося лише з метою пропаґанди, передусім пропаґанди закордоном, про велике будівництво на Україні та в інших національних республіках, так само як і тепер чуємо цю саму пропаґанду про „вєлікіє сройкі сталінской епохі" на Україні і в Середній Азії.

(Далі в наступному числі)

ЩЕ ОДНА ВТРАТА

18. березня 1952 року спочив у Бозі на 68 році життя колишній премєр-міністер Української Народньої Республіки, недавній голова Виконавчого Органу УНРади

професор доктор

Ісаак Прохорович МАЗЕПА

Останки покійного 21. березня поховано в Авґсбурзі на цвинтарі Нордфрідгоф

НЕХАЙ БУДЕ ЙОМУ ЧУЖА ЗЕМЛЯ ПУХОМ

Зійшов у могилу ще один з визначних державно-політичних діячів Української Народньої Республіки, спочив вічним сном далеко від Батьківщини невтомний борець за справу Української Державности колишній прем'єр-міністер уряду УНР **Ісаак Прохорович МАЗЕПА** — вірний син українського народу, що все своє життя віддав на служіння Батьківщині. Людина сильної волі, невтомної енерґії Ісаак Прохорович, разом з незабутнім Головним Отаманом військ УНР — Симоном Петлюрою, вів державний корабель щойно відродженої „в вогні і бурі революції" України по розбурханому морю в роках Української Визвольної Війни. Це ж він, що був одним із ініціяторів відомого Зимового Походу, особисто приймав участь у ньому.

Життєвий шлях Ісаака Прохоровича Мазепи це шлях безнастанної, безкомпромісової боротьби за долю свого народу, за політично-державну незалежність України, за Соборну Українську Народню Республіку. Уже під час революції 1905 року Ісаак Прохорович, тоді студент Петербурґського університету, стоїть в рядах Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії. По закінченні університету (1910), зважаючи на визначні здібності, Ісаака Прохоровича виряджено в наукову подорож до західньоевропейських країн. Ця подорож дала йому можливість, під час перебування в Австрії, зустрінутись з багатьма громадсько-політичними діячами Галичини та установити з ними сталий контакт. В роках 1915-17 Ісаак Прохорович працює яко аґроном при Катеринославському Губерніяльному Земстві. 1917 року його обрано до Катеринославської Міської Ради, а далі до Управи Губерніяльного Земства. Після проголошення большевицькою владою війни проти України, Ісаак Прохорович з властивим йому запалом організує військові сили ,щоб боронити владу Української Центральної Ради від большевицької навали й сам особисто бере участь у збройній боротьбі в рядах Вільного Козацтва. 1919 року Ісаака Прохоровича населення Катеринославщини обрало членом Всеукраїнського Трудового Конґресу. У квітні 1919 року Ісаака Прохоровича покликано на становище Міністра Внутрішніх Справ, а у вересні — Голови Уряду Української Народньої Республіки. Ісааку Прохоровичу довелося очолювати Український Уряд саме в часи Визвольної Війни в нечувано тяжких умовах концентрованого большевицько-білоґвардійського та польського наступу.

На еміґрації Ісаак Прохорович віддається літературно-публіцистичній діяльності, далі працює доцентом Української Господарчої Академії в Подєбрадах (ЧСР). Одночасно він працює над відомою його трьохтомовою працею „Україна в огні і бурі революції", а пізніше видає двохтомову науково-соціологічну працю під назвою „Підстави нашого відродження".

В роках 1947-48 Ісаак Прохорович очолює Підготовчу Комісію для створення Українського Державно-політичного Центру на еміґрації. В цій Підготовчій Комісії Ісаак Прохорович своїм політичним тактом й непересічними державно-політичними здібностями домігся успішного закінчення роботи Комісії й допровадив до певної консолідації українських політичних сил на еміґрації, що найшло свій вплив у створенні Української Національної Ради.

На доручення Президента УНР А. М. Лівицького Ісаак Прохорович 1948 року зформував Виконавчий Орган Української Національної Ради, й очолював його аж до 1952 року.

В особі Покійного українська еміґрація й весь український нарід утратили великого патріота, що для нього служіння Батьківщині, всього життя. Ім'я Ісаака Прохоровича Мазепи буде занесено золотими літерами до Книги Буття Українського Народу, як одного з видатних борців за Українську Державність.

Наші завдання

На другій Конференції УРДП в Австралії, що відбулась 25.-26. грудня 1951 року, з доповіддю про завдання членів партії та австралійського Краєвого Комітету виступив К. Шелест. Висловивши подяку Брітійському Коммонвелту та Австралії зокрема за те, що вона дала можливість досить численній групі українських переселенців улаштувати своє життя та якось налагодити добробут родини, К. Шелест закликав українців-австралійських поселенців стати співтворцями а при потребі й захисниками країни свого поселення, а тим і свого добробуту. Залишаючись вірними громадянами Австралії українці-поселенці ні на хвилину не повинні забувати про свої обов'язки до Батьківщини.

Поставивши запитання — чому постала УРДП? К.Шелест каже: „Війна 1941 року застала українські політичні сили не підготованими до подій. Внутрішні сили українського народу, перебуваючи в умовах жахливого терору, організаційно не були підготовані. Зовнішні сили (українська еміграція й західні українці) не спромоглися відповідно підготуватись до тих подій в силу своєї провінційности та цілковитої відірваности від основного масиву населення України. Тієї величезної відірваности, від народніх мас, ні ми за ними, ні тим паче вони за собою не спостерегли вчасно.

Події минулої війни налетіли як буря, нещастя звалювались на голову нашого народу так навально, що про кардинальну перебудову на ходу, з перспективою всеодно неминучої поразки, не було й мови. Тому творчі сили нашого народу, що вирвались з під Москви, пішли по лінії підсилення (в надії на внутрішню перебудову) вже існуючих політичних сил. Та не вдовзі, розчарувавшись в можливості такої перебудови, або законсервувались в собі, з метою самозбереження або продовжували битись об лід загальної непідготованости до тих подій.

По закінченні війни, тоді коли стало ясно, що над всіма можливостями для українського народу, в цьому відтинкові нашої історії, поставлено остаточну крапку і всі наші зусилля зможуть грати ролю лише в майбутньому, ясно окреслилась необхідність кардинальної перебудови українських сил. Виразником прагнень українського народу саме життя висунуло революційно-прогресивні сили, що вийшли з підсоветської України. Ці сили й найшли своє оформлення в Українській Революційно-Демократичній Партії."

Переходячи до завдань, що стоять перед членами партії австралійськими поселенцями та Краєвим Комітетом Партії зокрема К. Шелест каже: „Будучі переконані, що зудар двох світів у великій гарячій війні неминучий, ми прекрасно розуміємо, що ця війна йтиме за „бути чи не бути" основних сил сьогоднішнього світу, а не за волю того чи іншого, бодай і великого поневоленого народу Европи чи Азії.

В цій боротьбі на життя й смерть, ми мусимо власними силами, опираючись на всі наші позиції, стати політичною силою в боротьбі з московським імперіялізмом. Тільки розбудувавши свої власні сили до відчутних, приподнім спільникам розмірів, ми можемо примусити рахуватися з нами і нашими потребами. Вірячи в неминучу загибель СССР, ми не повинні присипляти себе ілюзіями, що на його руїнах, сама собою повстане Україна. Ні. Без наших зусиль без наших жертв, того не стане.

Ви всі знаєте, що в статті І. Багряного („До питання стратегії й тактики нашої визвольної боротьби" „Н П." ч.5) поставлено два питання: „Що" і „як"? „Що" ми хочемо, ми всі знаємо, а „як" того досягти і то в наших австралійських умовах, це і є питання, яке ми, що є тут, і мусимо устійнити."

Переходячи до конкретних завдань Краєвого Комітету УРДП в Австралії, К. Шелест пропонує зосередити увагу на такі першочергові завдання:

1. Організаційне скріплення УРДП в Австралії,
2. Максимальний якісний і кількісний ріст нашого членства.
3. Піднесення партійної дисципліни на належну височінь
4. Налагодження партійної виховавчої роботи та пропаганди ідеї УРДП так серед українських поселенців як і в світі.
5. Організація фінансової бази Краєвого Комітету та УРДП в цілому.

ХРОНІКА

8. 1. 1952 р. пресова агенція „Юнайтет Пресс" повідомила про розвал творива російських реакційних емігрантів, знаного під назвою „СОНР" після того, як „українці, білоруси, кавказці і представники інших неросійських народів відмовилися визнати домінуючу позицію росіян у „Совете" і домагалися безумовного визнання права за всіма неросіянами на створення незалежних держав після знищення комунізму в СССР".

* *
*

Головна Управа Союзу жертв російсько-комуністичного терору (СУЖЕРО, 227 Westmoreland Ave. Toronto, Ont, Canada) опублікувала звернення до українського громадянства про надсилання матеріялів, знятків, назв російських концтаборів з іменами їхніх начальників та всіх катів, що виморджують українців для документальної „Білої книги про чорні діла Сталіна" англійською мовою, що її редагуватиме С. Підгайчий.

* *
*

22. 1. з нагоди проголошення самостійности й соборности України італійське радіо в Римі в рамках українських радіо пересилань передавало промову Голови ВО УНРади проф. І. Мазепи.

* *
*

21.-24. 1. відбулися наради конференції Центрально-Східньої Комісії Европейського Руху під керуванням кол. брітанського міністра Л. С. Емері, на якій, не зважаючи на домагання українських делегатів та представників Албанії, Болгарії, Естонії, Латвії, Німеччини, Румунії, Словенії, Угорщини, Чехії, Югославії та інших, участь України й Білорусії, „щоб не дратувати Сталіна" не була вирішена.

* *
*

У Нью-Йорку почав виходити місячник — „Літературно — Науковий Збірник" за редакцією Ю. Дивнича.

* *
*

26-27. 1. відбувся 2-й З'їзд ДОБРУС-у в США, на якому з'ясувалася справа про диверсію володарів „приватного капіталу", за допомогою якого вони, заступаючи інтереси не поневолених Росією народів, а поневолювачів, намагалися з метою припинення акції проти єдиної неділимої Росії — в'язниці народів, підкупити долярами українців, кол. в'язнів російсько-большевицьких концтаборів.

З'їзд пройшов під актуальним гаслом: українська концепція майбутньої перебудови Сходу і боротьба з московським імперіялізмом.

* *
*

20. 3. радіо Рим надіслало запрошення голові ДОБРУС-у в США В. І Гришкові про виступ у програмі українських радіоавдицій.

* *
*

23. 3. в Мюнхені в присутності представників кавказьких народів (азербайджанці, грузини, вірмени і т.д) відбулися жалобні урочистості на знак ушанування пам'яти жертв большевицько-російського народовбивства з нагоди 8 х роковин варварського винищення з боку Москви, народів Північного Кавказу (чеченців, інгушів, карачай-балкарців та інших північно-кавказців).

* *
*

23. і 30. 3. український відділ італійського радіо пересилав на Україну інтерв'ю з довголітнім в'язнем советських концентраційних таборів І. Багряним про невільничі табори примусової праці в СССР.

* *
*

30. березня відомий у західньому світі російський публіцист і політик, видатний політичний діяч демократичного напрямку, колишній член Державної Думи проф. Г. О. Алексінський відвідав генерального секретаря УРДП та урядуючого Голову УНРади п. І. П. Багряного, після чого мав довшу розмову з редакцією часопису „Українських Вістей", російським співпрацівником якого він є.

Редаґує колеґія.

Ціна 1 ДМ.

Аксан

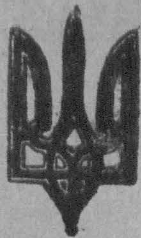

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган центрального комітету української революційно демократичної партії

Editor: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstraße 10. Printer: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Cirkulation 4000, monthly. Post address: „Naschi Posyziji", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Phone: 7529.

№ 4-5 (14-15) 1952 р.

З М І С Т

Гачок закинено...

Першого квітня Сталін дав заочне інтерв'ю американським журналістам, в якому заявив про можливість мирного співжиття двох систем — соціялістичної (СССР) і капіталістичної (весь антикомуністичний світ), про можливість взаємокорисної співпраці між ними. Основою цього, як мотивував Сталін, може бути наявність по обох сторонах волі до співпраці та готовність виконувати взяті на себе зобов'язання, а головне — пошанування принципу рівноправности та невтручання в унутрішні справи інших країн.

Це була головна і найголовніша точка інтерв'ю, власне найголовніша точка сталінової далекприцільної й тактично добре спроєктованої відповіді. Пущено бальон на предмет упіймати й одурачити „капіталістичний світ". Вірніше, закинено гачок, щоб світ західньої демократії упіймати, щоб ще раз його поексплуатувати проти нього ж. І думаємо, що й на цей раз буде здійснено, що гачок закинено не без успіху в майбутньому (може навіть в недалекому).

Як бачимо, ця заява новітнього московського імператора, голови колосальної тоталітарної держави, від якого, мовляв, залежить буде чи не буде нова війна, буде чи не буде світ і його культуру знищено, — прикувала до себе увагу цілого світу, всіх обивателів і провідирів того світу, і дістала великий резонанс.

Прикувала ця заява до себе увагу й дістала величезний резонанс тому, що була кинена в напружену атмосферу військових оборонних приготувань західнього світу в обличчю загрози комуністичної сталінської аґресії, що була кинена в атмосферу психічного поденервовання обивателів усього світу, які, через свою політичну короткозорість та наївність, з переляком дивляться на цитаделю ВКП(б) — Москву, переоцінюючи її силу та помножуючи реальне страхіття сталінових дивізій на свій містичний переляк перед власним уроєнням. Нарешті вона кинена була в атмосферу загального переконання, на підставі корейського досвіду, що війну має почати (спровокувати) сталінська московська кліка за оволодіння світом.

Останнє переконання — це загальне переконання (і цілком вірне).

І раптом така заява! Нічого дивного, що в декого стався своєрідний параліч здорового глузду. Як же ж! Очікували одне, а сталося зовсім інше, і таке чудесне — вождь страшної комуністичної імперії, той, в чиїх руках, мовляв, „лежить ключ від війни й миру", виголосив на увесь світ тезу про можливість співжиття й співпраці двох систем — комуністичної й капіталістичної (саме тих систем, які через свою непримиренність ось-ось мали зударитися в третій світовій війні!). Тобто заявив про свою готовість мирно співпрацювати з світом капіталістичним — торгувати, міняти, купувати, продавати, замовляти, пити по чарці, дружити і т. д. І без жадної війни. Ба! Хижак виявився зовсім не хижаком, а таким симпатичним і милим дядьою.

Що сталінова обновлена дещо (але стара) теза про „мирне співжиття", кинена в такім моменті загально психічного напруження, має колосальний успіх, це безсумніву. До неї повернувся вухами цілий світ. Попри всі, на сповид незахитані, переконання, що треба готуватися до бою, світ все таки розчахнувся в своїй суцільности, діставши надію, що може обійтися й без війни. Більше того, що можно навіть буде торгувати і взагалі скористати зі сталінової обіцянки про мирне співжиття.

Головний же успіх цього сталінового політичного ходу зумовлений тим, що він розрахований на суперечності в західньому світі і на тих суперечностях побудований. А саме — він розрахований на відому трагічну настановленість частини західнього світу торгувати хоч і з канібалами. Це ж ця саме настановленість

Ф. ПРАВОБЕРЕЖНИЙ

Микола Хвильовий — могильник українського комунізму

(До 19-ї річниці його смерти)

Ім'я Миколи Хвильового нерозривно пов'язане з Українським Національним Відродженням і саме з його, так званою, „Харківською добою".

Українське Національне Відродження — це величезна, епохальна подія, в житті українського народу, це подія, що трапляється, як каже Петро Стасів („Українська Трибуна" 23.11 1947 р.), у народів раз на кілька сторіччя. Доба Українського Національного Відродження може бути поділена на два основних періоди, а саме: перший — роки 1917-1920-21, коли Україна була суверенною, самостійною Народною Республікою. Це роки буйного пробудження національної свідомости, роки нестриманих поривань — творити свою національну культуру; і другий більш довготривалий період — це намагання в умовинах жорстокого окупаційного большевицького режиму поширити і поглибити пробуджену Українською Революцією свідомість своеі національно-політичної окремішности, намагання розбудувати свою метропольну українську національну культуру.

Українське Національне Відродження в роки большевицької окупації це величезний комплекс цілого ряду факторів, що, діючи часто на протилежних полюсах, творили одну спільну національну справу, творили один спільний національний фронт.

Українське Національне Відродження в цьому другому періоді це, насамперед, колосальна, ціклопична праця Великого Українського Патріота, Голови Української Центральної Ради, першого Президента Української народної республіки (1918), великого українського вченого-історика Михайла Сергійовича Грушевського й його „Школи" — сотень кращих українських науковців, зібраних ним в, так званих, „Історичних установах". Заслуга Михайла Грушевського в тому, що в тяжкі роки після прогри Визволеної Війни, коли значна частина українського населення перебувала в стані тяжкої духової депресії, він мав сміливість підвястись вище свого тодішнього еміґрантського оточення й удаючи з себе „зміновіховця" вернутись в Україну, щоб в оточенні свого народу продовжувати, започаткована в роках 1917-21, справу національно-державного відродження України

Українське Національне Відродження — подруге — це величезний злет української духової культури в двадцятих та першій половині тридцятих років, що його називають ще „Харківською добою Українського Ренесансу". Це високо-патріотична праця цілої когорти поетів, письменників, мистців, що піднесли українську духову культуру на небувалу ще височінь, кульмінаційним пунктом якої була Велика Культурна Дискусія, що її започаткував один з найбільш видатних тогочасних письменників Микола Хвильовий. Ця дискусія спричинила ідеологічний злам у всіх ділянках так літературно-громадського як і державно-політичного життя України. „Це навіть дало привід Антонюкові говорити що „автором хвильовизму в основному й по суті є неХвильовий, а стихія". „Очевидно, що ідеями які формулював Хвильовий, було насичено тоді повітря.

спричинила свого часу визнання урядом Великобрітанії комуністичного Китаю Мао Тзе Дуна, і спричинила ще багато чого раніше (ще більше трагічного). А ще — він розрахований на політичну наївність та простодушність західнього обивателя (навіть коли він займається високою політикою).

Жахаючись перспектив третьої світової війни (яку готує таки Сталін!) світ ладен скочити в сталінів капкан. Вірніше, він уже тримає в роті спокусливу сталінову наживку на залізному гаку.

І тепер тільки питання, що в світі візьме гору — чи тверезий розум і тверда воля зберегти себе, дати рішучу й нещадну збройну відсіч нещадному й підступному московському молохові, а чи міщанська малодухість і струсяча наївність, яка думає зберегти свій міщанський спокій, сховавши голову в золотий пісок сталінових слів про „мирне співжиття".

Поживемо — побачимо.

Світ в ліпшій своїй частині багато чому навчився за останні десятиліття. Але дещо засвоїв здається, не дуже твердо. Такою, не дуже твердо засвоєною, є одна залізна істина (залізна з нашого погляду), а саме:

Всякі красиві фрази Сталіна й його політруків та дипломатів про „мирне співжиття" тощо, є ніщо інше, як тактичні ходи для успішного досягнення головної їхньої ж тези — тези про т. зв. світову **соціялістичну революцію, про революційне повалення світу „капіталістичного" й встановлення збройною рукою диктатури пролетаріяту в усьому світі.** А нині до цього ще приходять російські месіяністичні, імперіялістичні амбіції московських можновладців.

А тому — теза про „мирне співжиття" в перспективі має завершитися для заходу тією самою мотузкою, на якій повішано Петкових і інших, тією кулею, якою розстріляно всіх антикомуністичних і антимосковських діячів в сателітних державах, тими тортурами й ганьбою, яким було піддано Мідсенті, і нарешті тим вікном, з якого „вистрибнув" Масарик.

Найостанніший найнаївніший обиватель у світі мусить усвідомити, що Сталін грає на його (наївного обивателя) бажанні „мирно співжити й співпрацювати". Це не Сталін хоче мирно „співжити", а світовий обиватель так хоче, Сталін же хоче те бажання поексплуатувати, як уже не раз поексплуатував. В цьому весь тактичний Сталінів секрет.

Ще не було доказів справжньої реалізації бодай в чомусь сталінського словоблудія про мирне співжиття.

І тих доказів не буде. І то дуже з простої причини. Мирне співжиття це значить в якійсь мірі довелося б Сталінові послабити тоталітарний режим, вимушено відкрити люк в залізній заслоні для просякнення ідей з вільного світу, в якійсь мірі згладити страшенні розбіжности в системах (скажем припинити терор і масове народовбивство, припинити антинаціональну криваву еквілібристику тощо), а це значить — винести над власною системою смертний вирок, бо вона мусіла б тоді розвалитися.

На це Сталін й його кліка ніколи не піде. Бо його бажання зовсім протилежні. Підпорядкувати світ собі, хитрощами, підступом, а тоді залізом і кров'ю, т. зв. „диктатурою пролетаріяту", сіреч ЧК — ОГПУ — НКВД.

Одним з засобів досягнення цього є розбудова п'ятої колони в усіх державах „капіталістичного світу" і в обивательських душах, димовою заслоною для чого має бути теж торг про „мирне співжиття".

Світ мусить все це мати на увазі й не датися себе зловити.

С.Г.

Хвильовий тільки мав відвагу стати їх речником..." (С. Николишин).

Українське Національне Відродження — потретє — це віддана праця багатьох визначних українських патріотів, визначних політичних діячів з рядів колишніх „боротьбистів", „укапістів" та багатьох виходців з селянських та робітничих рядів так партійних як і безпартійних, що разом з групою письменників творили національний фронт молодої революційної України.

Українське Національне Відродження — в четвертих — це колосальна, ще не усвідомлена й належно не оцінена українською громадскістю робота Української Автокефальної Православної Церкви, на чолі з Великим Митрополитом України Василем Липківським. Це тисячі українських інтелігентів — науковців, професорів, учителів, що, піднявшись на амвон, понесли в народню гущу Слово Правди, закликаючи ставати в оборону Православної Віри, будячи національну свідомість, закликаючи до національного єднання.

Українське Національне Відродження — нарешті — це праця сотень тисяч непомітних героїв — національно-свідомих селян, робітників, інтелігентів; це щоденно-буденна муравлина праця тисяч відданих патріотів, відданих синів своєї, щойно відродженої, Батьківщини.

Отже „Харківська доба Українського Ренесансу" це одна з ланок в цілому комплексі рушійно-творчих сил Українського Національного Відродження, а Микола Хвильовий — одна з чільних постатей тої доби.

На жаль ми не маємо можливости (за браком місця) спинитись тут на біографії та детальнім ознайомленні з літературною творчістю та політичною діяльністю М. Хвильового — це зовсім неможливе в рямцях журнальної статті. Адже мабуть ні про кого з діячів тих років не було стільки написано як про М. Хвильового. В Українській ССР, на приклад, М. Хвильовому було присвячено не менше як 400 книжок та газетних і журнальних статтей та мабуть стільки-ж на еміграції.

Хто ж такий М. Хвильовий та чому ми називаємо його могильником українського комунізму?

Микола Хвильовий письменник, блискучий стиліст, творець нової української прози. Вступивши в революцію комуністом М. Хвильовий вийшов із неї, та разом і з життя, заподіявши собі смерть в страшну весну 1933 року, українським націоналістом в кращому розумінні цього слова. Була то бурхлива пристрасна натура — недаром про нього говорили: „Воістину Хвильовий — сам хвилюється і всіх хвилює".

Ім'я М. Хвильового ще й зараз — по 19-ти роках — служить об'єктом нестриманих нападів сталінської пропагандивної машини. Ще й зараз кремлівські цербери з звірячою лютттю називають М. Хвильового „буржуазним націоналістом", „петлюрівцем", „бандитом" ба навіть — „шпигуном". І це не випадково — бо мало хто завдав Кремлеві таких дошкульних ударів як М. Хвильовий та „хвильовизм" (згадаймо бодай економічну доктрину професора Михайла Волобуєва, що її комуністична преса кваліфікувала як „політичну систему войовничого українського націоналізму"); недаром бо сам Сталін свого часу мусив забрати слово в справі „ухилу" М. Хвильового; недаром бо Сталін, не наважуючись знищити цього докучливого „петлюрівця", що був, так би мовити, прапором молодої революційної України, намагався підштовхнути М. Хвильового на еміграцію на Захід (під час перебування його в Західній Европі 1928 р.) щоб в такий бодай спосіб позбутись цього занадто популярного й впливового українського письменника й громадсько-політичного діяча.

Тим більше дивним є, що певна частина української еміграційної преси з не меншою лютою, що заслуговує на краще застосування, також намагається заплямувати М. Хвильового, вживаючи до того так добре всім відомий „арсенал" всіляких епітетів та наклепів як — „недоучка", „український коньюнктурник... що не читав навіть „Кобзаря", політичний анальфабет, навіть ЧеКіст. Причому — „...негація Хвильового, каже П. Голубенко, нічим не обгрунтовується, а перші спроби показу правдивого образу Хвильового на фактичному матеріялі його творчости й діяльности зустрічають шалений тупий опір..."

Така „критика" іде, переважно, з тих емігрантських кіл, які намагаються все і за всяку ціну негувати. Це, в основному, представники чорної реакції, які за останніх 35 років нічому не навчились, які проспали всі оті психологічні та соціяльні зрушення, що стались у світовій думці за останні десятиріччя, проспали все те, що відбулось за ці роки в США, у Великобрітанії та інших т. зв. капіталістичних країнах. Це ті кола, що в українському русі не виходят за межі „гопака" і „борщу", що проти них з такою силою воював М. Хвильовий; це критики подібні до Гармаша та Лясковця, оті за всяку ціну „неприємлющі", що їх убивче-вбоге мислення так вірно охарактеризував Ів. Кошелівець в статті „Перед примарою „Санаторійної Зони" („Укр. Вісті" ч.28 180. 1948).

Чого ж так лютує Москва, чому так нелюбий їй Микола Хвильовий?

А нелюбий він тому, що після короткого захоплення „вселюдськими ідеями" комуно-соціялізму, Хвильовий уже десь на початку двадцятих років зрозумів всю облудність комуністичних гасел, а зрозумівши, не побоявся зробити належні політичні висновки.

В своїх творах М. Хвильовий орієнтував українську літературу на Захід, на кращі осяги світової літератури, в протилежність зусиллям комуністичної партії скерувати її на „центр всесвітньої революції" — Москву, яка, за словами М. Хвильового, перетворилась на „центр всефедеративного міщанства". Хвильовий намагався вивести українську культуру з підпорядкованого Москві провінційного становища на світові шляхи отже й ставити перед нею світові цілі.

Відомий поет і літературний критик професор Київського Університету Микола Зеров, що був ідеологічним провідником Київської групи неоклясиків (крайньо-правих), нав'язуючись до вислову Хвильового про „психологічну Европу", пише: „не уникаймо і старої Европи і буржуазної і навіть феодальної. Не лякаймося її психологічної зарази (хто знає — може пролетареві краще вже заразитися клясовою окресленістю західньо-европейського буржуя, аніж млявістю російського „кающагося дворянина")...„Отак Зеров підтримав Хвильового, а Хвильовий, у свою чергу, писав такі „єресі", як ота, що, мовляв, „молоді за мало самих творів Леніна, нехай іде на виучку до Зерова" (С.Гординський. „Микола Зеров", „Укр.Вісті" ч.31/89,1947).

С. Николишин, визначний націоналіст, в своїй надзвичайно цікавій праці „Культурна політика большевиків й український культурний процес", що її (працю) О. Коршу в післяслові називає „безсмертною", оцінюючи значіння, започаткованої Хвильовим літературної дискусії, пише: „Нащо її (українську культуру—Ф.П.) творити, кому вона потрібна? **Чи українська культура трамплін до світової революції, чи до української державности? З Леніним чи з Петлюрою?**

Людиною, що, знаючи емпірію творення української культури, уважала себе за дорослу сказати дещо й про її теорію, ставити їй цілі не подібні до Ленінових — був Микола Хвильовий. Виступ М. Хвильового, його боротьба за філософію української творчости, створила цілу добу, найвищу точку цього періоду, добу так званої **культурної дискусії.... Хвильовий у революцію пішов як большевик, — революція ж його зробила націоналістом. Хвильовий був перероджене́ць, тринадцятий апостол."**

Не дивлячись на те, що С. Николишин досить часто намагається оцінювати певні явища з вузько-націоналістичних позицій, а самого Хвильового „привласнює", видаючи його за правдивого націоналіста західньо-українського „толку", майже унікальна в цьому питанні його праця безперечно заслуговує на увагу українського читача, тим більше, що в ній зібрано досить багато цікавих матеріялів

Говорячи далі про гасло Хвильового „Европа, а не Москва", С. Николишин пише: „От раптом маєш, Хвильовий у Харкові заговорив про єднання з Европою, Зеров у Києві — про антику, а Шумський у Політбюрі — що просвіти мало!... Хіба на це творилась українізація? Це була єресь! В Москві вдарили в дзвін! На сполох! Хахлам

мало „мови"! Хвильовий писав: Европа це досвід багатьох віків. Це не та Европа, що її Шпенґлер оголосив „На закаті", не та що гние, до якої вся наша ненависть. Це Европа грандіозної... цивілізації, Европа — Гете, Дарвіна, Байрова, Маркса і т.д. Це та Европа, без якої не обійдуться перші фаланги азіятського ренесансу..."

Остаточні політичні висновки М. Хвильовий зробив у своєму незакінченому, або вірніше — друга частина і кінець якого за наказом Московського Політбюра було знищено, — романі „Вальдшнепи".

„В цьому романі, каже С. Гординський, почула себе Москва смертельно ображеною; Хвильовий представив її там, як „центр усесвітнього міщанства", як „збирательницю землі руської", — себто закинув їй продовжування старої царської імперіялістичної політики." (С. Гординський. Микола Хвильовий", „Укр. Вісті" ч. 18/76).

„Отже для советів, пише в іншому місті С. Гординський, це роман справді надзвичайно ворожий, бо він не лише показує розклад, комуно-большевизму, але й невідхильність українського націоналізму на Україні. І, власне, життя і творчість Хвильового саме тим і найбільш цікаві, що вони на живих прикладах і з трагічною послідовністю показують цю невідхильність." („Свобода" ч. 162. США). А ось як тлумачить символику цього роману А. Хвиля: „Автор поставив собі за завдання виявити в художніх формах свої політичні думки... Карамазов це той щирий, що йшов, захоплений великими гаслами, робити революцію з компартією й нарешті побачив, що він „собіратель землі русской"... Карамазов і Аглая сходяться на одному, на основному, що революція відійшла в минуле, що великі гасла соціяльних заворушень стали фарисейством, що історія в нових вбраннях повторює в тридцятих роках XX. століття криваві дні французького термідору, Робеспер уже давно поклав на гільйотину Дантона... і... сам він доживає останні дні... Термідор у повному розгарі. Що ж залишається робити? Єдиний порятунок — націоналізм. Треба подбати лише про те, щоб термідор привів до створення могутньої української національної держави... що єдине гасло, яке може запалити мільйони, піднести їх на височінь патосу боротьби за Україну, за народ — є національне відродження, відродження нації..." (див. у С. Николишина, ст. 35).

Є певні групи людей, що намагаються бачити у Хвильовому українського „тітоїста". Це наслідок або цілковитої необізнаности, або сліпої ненависти (бож колишній комуніст), а остання, як відомо, не є доброю порадницею. Навпаки — Хвильовий є могильником українського комунізму, хвильовизм — це симптом одужання тих (хоч і не численних) українців, які на початку революції були осліплені блиском „революційних ідей комунізму".

Заслуга Хвильового не тільки перед українським народом, а й навіть перед усим людством і полягає саме в тому, що він викрив „раковий характер" так московського, як і світового комунізму й накреслив шляхи боротьби проти нього. „Хвильовизм — це теорія боротьби проти КП(б)У" — каже С. Николишин.

Юр. Дивнич в статті „Скрипник й Хвильовий" („Укр. Вісті" ч. 40/192) так визначає заслуги Хвильового перед людством:

„Головний ідейний подвиг Хвильового не тільки в гаслі „Геть від Москви", яке лунало на Україні не раз ще й до нього, не тільки в його девізі метропольної самостійної української культури. Ідейний подвиг Хвильового полягає в тому, що він методом мистецького пізнання розкусив зерно комунізму як світової ідеї і викрив його, так би мовити, раковий характер — той своєрідний збудник страшних процесів бюрократичного переродження „загального" в тоталітарне — „інтеґральне". Він так і сказав в одному творі, що на зміну світового мільярдера соціялізм і комунізм приводять на трон світової імперії світового чиновника — найменш шляхетного, найбільш бездушного і жорстокого типу володаря. Хвильовий викрив не тільки в советському, але й в европейському науковому соціялізмі його змертвляючу бюрократичну суть, що успадковує соціяльну плянову машину від імперіялізму і доводить до універсального абсолюту на погибель індивідуальности."

Почавши свою літературно-революційну діяльність в 1921 році, Хвильовий уже перед 1924 роком, коли стали затихати революційні бої й почалась праця над реалізацією здобутків революції, починає розуміти, що з революцією твориться щось недобре — „з'їли, сукини сини, революцію" — каже Хвильовий („На глухім шляху"). Відповідаючи на закиди, що він оспівує одиниці — окремих героїв, а не маси, які, мовляв, творять історію, Хвильовий запитує: „А що ж оспівувати? Всяку сволоч... тільки тому, що вона зветься комуністами? („Синій Листопад"). Далі Хвильовий приходить до висновку: „Не маса, що не оформлена ідеологічно, буде задавати ідеологічний тон культурному ренесансові, а інтеліґенція тієї маси", а ще далі: „Очевидно історію робить не тільки економіка, але й живі люди". Характеризуючи підсоветський „рай", Хвильовий каже: „...навкруги нас люди живуть у неможливих злиднях, у таких злиднях, що аж ридати хочеться... („Вальдшнепи").

В другій частині роману „Вальдшнепи", устами одного з головних героїв роману, українського комуніста Карамазова, Хвильовий каже:

„Бо справді, хто сказав, що Маркс є вічний прапор прогресу? Сьогодні він веде вже до найбільшої реакції, а спадкоємцем великих визвольних ідей 1917 року, за які він, Карамазов, проливав кров, є тільки молоде відродження його народу."

Нарешті, зважаючи на виключний інтерес для характеристики морального образу Хвильового в один із трагічних моментів його життя — знищення другої частини й закінчення його роману „Вальдшнепи", — наведемо ще два вступних абзаца з післяслова до першої частини „Вальдшнепів", що її видало на еміґрації в 1946 році видавництво „Нові Дні" в Зальцбурзі.

„Доводжу до відома своїх літературних однодумців, що кінець свого роману „Вальдшнепи" я знищив..." — писав Хвильовий в лютому 1928 року з закордону. Зробив він це на ультимативну вимогу партії та уряду. Чому ця вимога поставлена була саме тоді коли Хвильовий був за кордоном, а не місяць раніше, чи пізніше як він був у Харкові — сказати не легко. Чи тому, що якраз в той час друкувався в журналі „Ваплітє" роман „Вальдшнепи", який партія оголосила за одверто-контрреволюційний і другу частину якого конфіскувала в друкарні разом із 6-м числом „Ваплітє"? Чи тому, щоб змусити письменника лишитися закордоном і в такий спосіб позбутися з хати невгамованого противника, ліквідувати якого дома було неви гідно в той час через його надзвичайний авторитет і популярність? Метод вигнання закордон тоді був у моді (Троцький).

М Хвильовий мав у всякім разі вибір: або врятувати своє особисте життя на еміґрації, покинувши „театр війни", або ж рятувати життя товаришів в Україні і справу, за яку разом із ними боровся. Дехто дивується: чому він повернувся додому на смерть? Очевидно тому, що дотримувався принципу барона Штайна: „Хто не ділить із своїм народом нужду і смерть, той не гідний того, щоб жити серед нього". Очевидно, також і тому, що на еміґрації і в Галичині українська духовість була і представлялась йому тоді в такому стані, що він неминуче був би увійшов з нею в конфлікт, лишившись і на еміґрації, як і дома, ізольованим та зацькованим. Хвильовий належить майбутньому і сьогоднішне як по той, так і по цей бік греблі, не приймає його. Отже, з власної волі, а не з примусу він поділив із своїм народом нужду й смерть в той 1933 рік. Знищивши „Вальдшнепи" і цією ціною купивши собі право повороту і дальшої боротьби в більш обережних формах, він забезпечив можливість появи ряду п'єс Куліша, праць „Березоля", річного комплекту „Літературного Ярмарку", українських фільмів Довженка, українізації вищих шкіл, словом відстрочив на п'ять плідних років розстріл Великого Культурного Відродження".

„13. травня 1933 року (Хвильовий) — носій українського неподільного серця й моралі, свідомо поклав своє життя у велику всенародню гробницю 1933 року, але поклав не як феллаг, а як романтик і лицар нового Українського Відродження..."

Так „масовим терором і голодом, розстрілом Українського Відродження", розпачливим самогубством Скрипника і протестуючим пострілом Хвильового оформився епілог українського комунізму, як ідейно-політичного руху". (Юр. Дивнич. „Скрипник і Хвильовий", „УВ" ч. 40/192)

Іван БАГРЯНИЙ

Партія „останніх могікан"

Як довідуємося з декларації решток російських соціялістичних партій на еміграції, опублікованої (декларації) в журналі „СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК", центральному органі РСДРП, всі ці рештки мали б злитися в єдину російську соціялістичну партію в майбутньому, а процес того злиття розпочинається вже сьогодні, цебто з моменту опублікування декларації. Декларацію цю підписали всі лідери й чільні діячі тих решток російських соціялістів [очевидно поза ВКП(б)], а саме: Р. Абрамович, В. Чернов, С. Шварц, С. Волін, В. Александрова, П. Берлін, М. Вішняк, Ю Девіке, М. Джемс, В. Зензінов, Б. Ніколаевський, М. Хівой, Д. Шуб, Е. Юрьевський. Як бачимо з переліку, декларацію підписали фактично майже в с і наявні видатні в природі російські соціялісти, що існують поза ВКП(б).

Це явище хоч і надзвичайно цікаве (особливо як що взяти до уваги відому програмову й світоглядову заїлість та ортодоксальність російських соціялістів, що фанатично й до останнього зітхання завжди захищали та берегли свою ідейну „чистоту та цноту"), хоч, повторюємо, це явище й дуже цікаве, але не несподіване й цілком закономірне. Останні могікани прославленого російського (до того ж ще й дуже оригінального, про що буде нижче) т. зв. „демократичного соціялізму" ріжних ґатунків хотіли б себе якось зберегти, якою завгодно ціною, хоч би й ціною осміщення себе перед історією, ціною скандального самозаперечення та перекреслення всього дотеперішнього свого „чистого", „непримиренного", „непогрішимого" соціялістичного „вірую". Звичайно, при всякій грі добрі грачі намагаються зберегти хорошу міну. Так і ці останні могікани збанкрутованого на сьогодні російського „демократичного" соціялізму намагаються зберегти хорошу міну, подаючи мотиви необхідности такого об'єднання в єдину партію в своїй декларації („Соц. Вестнік" ч. 3, березень 1952). Ці мотиви такі (цитуємо за „СВ" з декларації „НА ПУТІ К ЄДІНОЙ СОЦІАЛІСТІЧЕСКОЙ ПАРТІІ"):

„Після встановлення в Росії комуністичної диктатури й широкого розвитку під її керівництвом міжнародного тоталітаристичного комунізму жадна соціялістична партія в світі не зможе формулювати свою програму чи визначати свою тактику без урахування тієї глибокої ідейно-політичної й моральної кризи, що її пережив увесь робітничий рух від жовтня 1917 року до наших днів. Ще менше зможе повернутися до дожовтневої епохи російський демократичний соціялізм, коли Росія стане звільненою. В країні, що проробила протягом третини століття досвід большевицького „соціялізму", становище дійсного, демократичного соціялізму буде надзвичайно складним і тяжким."

Так пишуть лідери несталінського російського соціялізму, мотивуючи потребу злитися їм і утворити на майбутнє єдину російську соціялістичну партію. Передумовою того, мовляв є той факт, що:

„Сьогодні історія зняла з порядку денного всі спірні питання, що так довго роз'єднували російських соціялістів на ріжні течії."

На сповид ніби все в порядку, ніби російський соціялізм переходить на вищий етап і проектоване злиття є позитивною закономірністю. Насправді ж, коли заглянути в суть речей, справа виглядить зовсім не так шляхетно. Справа виглядить зовсім трагічно і проектований крок є вислід трагічного стану російського т. зв. „демократичного соціялізму".

Пригадаймо, що перед цим надуманим і спроектованим згори процесом „злиття" має місце зовсім не надуманий, а реальний і досить ганебний процес розкладу російського хваленого „демократичного соціялізму" на еміграції. Цей процес розкладу позначився смятінням в соціялістичних лавах, під тиском може й тих факторів, про які згадано в декларації й які ми зацитували, процес панічного утікання від самих себе, або вірніше, процес пристосуванства й доганяння часу, щоб бути в авангарді. В ім'я цього доганяння, хвалений російський „гуманний", „вільнолюбний" і „демократичний" соціялізм пішов на плебейську коляборацію, раніше з большевизмом (підчас війни), а потім з російським фашизмом і всією черносотенщиною (підчас творення т. зв. СОНРу). Це смута смятіння і розкладу, в яку російський соціялізм увійшов вже давненько і якою рухався все прискоренішим темпом доходячи вершини розкладу на наших очах. І на наших же очах процес розкладу завершився процесом розколу, процесом атомізації решток організованого російського соціялізму. Найхарактернішим показником розколу й атомізації організованого російського т. зв. „демократичного соціялізму" може бути хоч би й та заява групи російських соціял-демократів (Г. Аронсон, Б. Двінов і Б. Сапір), що надрукована в „СОЦ. ВЄСТНІКЄ" ч. 12 за 1951 рік де проголошено категоричний протест проти колябораціі Нью-йоркської групи РСДРП з власовцями, солідаристами й непредрешенцями в рямках т. зв. СОНР-у. В тій же заяві між іншим категорично сконстантовано (цитуемо):

„Нью-йоркська група РСДРП... опинилась на грані розпаду. Все це свідчить про глибоку кризу, в якій перебуває РСДРП за кордоном".

В тій же заяві закидається цілій РСДРП закордоном (а більше її, як відомо, ніде нема крім як за кордоном) — „розрив з усім ідейним минулим партії, що завжди відкидала будь-яку коаліцію з антидемократичними тоталітарними течіями."

Скажем, що це правда, що РСДРП дійсно відкидала колись колябораціію з антидемократизмом і реакцією. Тоді тим разючіший є процес розпаду російського „демократичного соціялізму".

Отже, причиною виникнення ідеї злиття решток соціялістичних російських партій в є д и н у п а р т і ю є процес розвалу, розкладу й занепаду російського т. зв. „демократичного соціялізму", і злиття це є ні що інше як бажання якось той „дем.-соціялізм" врятувати на майбутнє.

Причиною ж розкладу й розпаду є щось зовсім інше, а не те що панове, підписані під декларацією, хочуть подати наівному читачеві. Причиною є не те, що мовляв російські „широкі слої" розчарувалися в „сталінському соціялізмі" (рівень логіки й політичного думання зовсім не пасує до таких стовпів соціялістичної думки як п. Абрамович, В. Чернов та інші, підписані під декларацією), не „зненависть до всього що зв'язане з „соціялізмом", а щось інше. Даремно панове рятівники й реформатори російського „демократичного соціялізму" тішать себе думкою, що світ складається з дурнів, вірніше, що підсоветські народи складаються з дурнів, з баранів, які перелякалися „самого" сталінського слова „соціялізм". Не в слові суть. Причиною є той факт, що на просторах СССР зазнала цілковитого фіяско с а м а д о к т р и н а с о ц і я л і з м у. Зазнало фіяско не с л о в о а с у т ь. Доктрина соціялізму в реалізації виявилася як колосальне зло. Виявилося, що ця вільнолюбна й „демократична" доктрина криє в собі начала поневолення і рабства. Це зрештою сконстатували самі ті ж, що підписали декларацію, вони заявляють в тій декларації:

„Тепер вже не може бути сумніву в тім, що „соціялізм" без свободи означає найгірший тип рабства й нелюдяного варварства".

Абсолютно вірно. Ось в цім і суть.

Тільки даремно ті панове беруть слово соціялізм в цій заяві в лапки. Лапки тут ні до чого і панове самі себе осмішують. Якщо сказано „без свободи" то вже лапок не треба, не треба аж так акцентувати конче лапками елементарну істину, сучасний політичний трюїзм. Зрештою лапками не можна спростувати такої істини. Чи мо

же підсвідомо панове хотіли сказати тими лапками, що вони обіцяють такий дійсний соціялізм, який навіть без свободи не приведе до рабства й варварства? Ми думаємо (і дійсність — вчить), що кожен соціялізм без свободи приведе до рабства. Більше того, ми думаємо і дійсність досі показала що основні заложення соціялістичної доктрини заперечують свободу в її універсальному значінні, свободу як універсальне розкріпачення людини від втручання будь кого й будь чого в її життя. Там де є централізація, де є централізоване панування де є доктрина (яка неминуче, а особливо в Росії, конусь обертається в догму, в релігію, а боротьба за неї проти всіх еретиків обертається в подвижництво, героїзм найвищу чесноту!), там не може бути людської свободи. І кращого соціялізму панове не збудують. Особливо не збудують його панове ті, що підписали декларацію бо вони вже його раз будували й показали себе не гірше за сталінську гвардію в свій час в основних питаннях людської свободи.. Зрештою, пощо озиратися на минуле, коли й сучасна програма, скажем РСДРП, дискутована на сторінках центрального органу кладе во главу угла свого „демократичного соціялізму" сильну централізовану владу, щоби поборювати відцентрові рухи в російській соціялістичній „вітчизні всіх трудящих". Хіба не правда? Хіба про це не писалося в соціял-демократичній пресі? І чим це гірше від сталінської централізації? Чи може меншевистська централізація й примус називатися „свободою"?

Ні, панове іншого соціялізму не збудують. І вони прекрасно самі про те знають. Особливо не можна збудувати такого соціялізму, який би не поневолював людину, в умовах російської історичної тюрми народів, з усіма, століттями виплеканими нахилами й передумовами гвалтування людини в ім'я... В ім'я того самого про що й сплючи мріють ті самі панове, що підписали декларацію і що говорять про кращу форму соціялізму в Росії, і від чого вони не хочуть відмовитися і ніколи не відмовляться — це від примусово утримуваної, милої, прекрасної, єдиної й неподільної російської імперії. А що при свободі цього досягти не можна, — це самі панове найкраще знають. А ще краще знають всі оті „широкі слої" підсовєтських народів.

І саме тому російський соціялізм терпить і терпітиме кризу до цілковитого свого фіяско й занику. У висліді згадуваної причини (краху самої соціялістичної доктрини на просторах підекспериментальної „шостої частини світу" й абсолютної певности в масах, що соціялізм — це нещастя, рабство, нелюдяне варварство і що в історичних умовах російської імперіялістичної вікової спадщини кращого соціялізму ніхто, навіть пан Абрамович, не збудує) — у висліді цього всього т. зв. російський „демократичний соціялізм" на еміґрації скинений з рахунку тими „широкими слоями" й їхньою еміґрацією. У висліді того всього колишні, такі великі, російські соціялістичні партії стали маленькими групами „останніх могікан" російського т. зв. „демократичного соціялізму", замкнених в собі попри все їхне пекуче бажання організаційно розпросторюватись і рости. Ми бачимо, що за шість років лави російського „демократичного соціялізму" зовсім не збільшилися за рахунок нової еміґрації зпід совєтського режиму, тобто з країни „сталінського соціялізму". Люди не хотять йти до цих партій, реґенерувати їх, гальванізувати, розбудовувати в ім'я кращого соціялізму. І не тому, що представники тих підсовєтських „широких слойов" є політичними баранами, навіки переляканими самим словом „соціялізм", як думають панове, що підписали декларацію, а з причин нами вище викладених.

У висліді тих всіх передумов, що з них панове вожді решток російського еміґраційного „соціялізму", так добре здають собі справу лише мовчать, а надто у висліді того, що ніхто не хоче лави тих останніх могиканів скріплювати, повстала реальна загроза занику російського „демократичного соціялізму", тобто смерти російських соціялістичних партій, що без допливу свіжої крови самі собою вімруть.

А вже це породило панічний відрух — зрезиґнувавши з усієї своєї дотеперішньої зрізничкованости, нетерпимости, ідейної чистоти і всіх інших чеснот, якими так пишалися й жили російські соціялістичні угруповання, зливатися в „єдину соціялістичну партію". Так як то робиться зліпок з решток (шкоринок і крихот) хліба, що потім ніяк не лізе в горло.

Російський т. зв. „демократичний соціялізм" шукає рятунку. Але чи цей захід врятує його від історичної приречености. Навряд.

Навряд, бо є ще одна причина (і то головна причина, головний факт), що перекреслює прославлений російський „демократичний соціялізм" ґрунтовно й радикально, вбиває йому осиковий кілок в самий хребет. І не тільки вбиває, а вже вбила той кілок в цей „соціялізм" в психології всіх тих підсовєтських, підекспериментальних народів, на які панове Абрамовичі роблять ставку й яких хочуть ощасливити своєю „єдиною" соціялістичною партією. Тією причиною є первородний гріх всіх російських соціялістів, що зв'язав їх колись з російською чорносотенщиною, з російською реакцією, й в'яже їх з тією ж реакцією тепер, і здемасковує їхню декламацію про „демократичний соціялізм", „свободолюбство" й гуманність" як велику брехню. Ганебну брехню. І є тим первородним гріхом достославне московсько імперіялістичне реакційне „тащіть і не пущать". Є тим первородним гріхом російський потенціяльний і не потенціяльний більш чи менш замаскований фашизм; закоханість у велич російської імперії й небажання тією величчю поступитися; російський шовінізм, що диктує всі оті програмові постуляти про сильну централізовану владу, про таврування всіх визвольних рухів поневолених народів тавром „сепаратисти", „націоналісти" тощо. Словом є тим первородним гріхом зовсім антидемократичне, імперіялістичне внутрішнє устремління російських „демократичних соціялістів". Краєугольним каменем душі кожного російського еміґраційного „демократичного соціяліста" є єдинонеділимське кредо російського чорносотенця.

Пошкреби добре кожного російського „демократичного соціяліста" і ти побачиш фашиста. Фашиста чистої води. І те, що вони коляборують нині, ті панове „демократичні соціялісти", з російськими фашистами, як самі в тім признаються, є явище закономірне (читай заяву Г. Аронсона, Б. Двінова, Б. Сапіро в „Соц. Вестнікe" ч. 12).

Зрештою це зовсім не наше відкриття. Це взагалі ніяке відкриття. Це факт сконстатований вже давно, ще тридцять років тому, в часи великої „лютневої" революції, якою панове автори декларації так люблять похвалитися. В часи тієї великої „демократичної російської революції" панове російські „демократичні соціялісти", оті самісінькі, що нині проектують злиття в єдину партію, оті „останні могикани", що шукають рятунку перед присудом історії про щезнення їх з історичної арени, — тридцять років тому вони йшли нога в ногу з російською махровою реакцією проти визвольної боротьби поневолених російською тюрмою народів, а особливо проти народу українського. Вони морально (та й хіба тільки морально!) коляборували з чорною сотнею, з реакцією а усіма антидемократичними погромницькими силами, вірні (по псячому вірні!) охоронці московського імперіялістичного пекла.

Особливо чітко сконстатував цей факт про „гуманну" й „демократичну" поведінку російських демократів і соціялістів в своїх історичних мемуарах **Володимир Кирилович Винниченко**. В книзі „ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІЇ", виданій зразу по гарячих слідах революції, а саме в 1920 році (тридцять два роки тому, зовсім далеко від дати повстання СОНР-у й коляборації тих самих російських демократів і соціялістів з фашистами й профашистами в нім), В. Винниченко написав про російських демократів і соціялістів так:

„**Воістинну ці люди на стільки були засліплені своїм „воюючим націоналізмом", своїм темним, жадним, гарчащим чуттям національного панування, що не бачили, як обіймалася з чорносотенством, як затемняли клясову свідомість працюючих, як затирали протиріччя між „КІЄВЛЯНИНОМ" і „РЕЧЧЮ", з одного боку та „КІЄВСКОЙ МИСЛЬЮ" й „РАБОЧЕЙ ГАЗЕ**

Борис КРИНИЦЬКИЙ

Sapientis Sat

Наші політичні противники, заскочені ростом УРДП, повели проти неї останнім часом посилений наступ, послуговуючись різного роду інсинуаціями й провокаціями, а — в кращому випадку — примітивно вбогими „арґументами", що розраховані хіба на політично-невиробленого обивателя, який цілком принадково попав у реєстр політичної еміграції.

Цей наступ характерний різномавітними, часто протилежними закидами, залежно від середовища з якого вони походять. Так, наприклад, середовище троцькістсько-майстренківське закидає нам, що ми за відновлення в Україні капіталізму. Середовище консервативно-гетьманське обвинувачує нас у соціялізмі і комунізмі. Наші соціялісти й націоналісти, більш або менш відкрито, закидають нам то одне, то друге, залежно від коньюнктури. Це нагадує нам 1944 рік в Україні, коли німці обвинувачували УПА в співпраці з большевиками, а большевики з свого боку обвинувачували її в співпраці з німцями. Ця забріхана пропаґанда говорила сама за себе, тому й звільняла пропаґандивний відділ УПА від обов'язку відповідати й німцям і большевикам. Думаємо, що одночасне обвинувачування УРДП в капіталізмі, соціялізмі й комунізмі, звільняє теж нас від потреби давати будь-яку відповідь на цього роду закиди. Вважаємо, що коли всі українські політичні партії одним фронтом виступають проти нас, значить вони, будучи неспроможними дотримати кроку політичним подіям, лишилися далеко позаду в українському політичному житті й усіма силами намагаються затримати того, хто нога в ногу йде з подіями та в значній мірі впливає на їх розвиток.

Не відповідаючи отже на різні інсинуації та провокації, в нашій статті хочемо зупинитись на самих „фактах" і „арґументах", що їх залюбки вживають наші опоненти для дискредитації УРДП. Таких „фактів" і „арґументів" є в основному два:

1. УРДП — мовляв — є партією ульмівською, що не має за собою партійних кадрів, а складається тільки з декількох прихильників Ів. Багряного.

2. УРДП постала без глибших причин, у наслідок амбіцій Івана Багряного, що вміло використав „ненависть" наддніпрянців до галичан.

Займемось цими „фактами" по черзі.

На перший закид не варто було б відповідати, бо він міг зродитися лише в голові такого сміхотворця, як І. Майстренко, що хоч і знаходиться по цей бік залізної заслони, одначе й далі послуговується сталінськими прийомами в боротьбі з політичними противниками, вперто іґноруючи факти й реальну дійсність. Факт виключення троцькістської групи під проводом І. Майстренка з УРДП, факт, що заіснував на поширеному пленумі ЦК УРДП 15. березня 1948 року й одноголосно був схвалений Другим Надзвичайним З'їздом УРДП, — Майстренко сьогодні пояснює як відхід Івана Багряного і його прихильників від УРДП. Таку мораль ще можна було б простити п. Майстренкові, якщо б одночасно уердепівським щільдом не прикривав він своєї справді злочинної з точки погляду інтересів українського народу діяльности. Яку ж ціль переслідує Майстренко компромітуючи УРДП як політичну силу, що спроможна з найкращим успіхом вести боротьбу проти всякого російського імперіялізму та всякого комунізму, байдуже сталінського, чи троцькістсько-тітовського, бо комунізм є завжди комунізмом і породжує ті самі наслідки: диктатуру, концентраки, терор і насильство! Коли врахувати, що Іван Майстренко є за збереження сучасної комуністичної системи в Україні, тільки з заміною Сталіна й кремлівського Політбюра Майстренком і його Політбюром, а УРДП за радикальну революцію в цілій сталінській системі й перш за все в політиці, науці й економіці, то інтенції Майстренка стають цілком ясні. Немаючи своєї партії, І. Майстренко, як зозуля, вирішив складати свої колгоспно-безвласницькі яйця в чуже, уердепівське гніздо. В уердепівське тому, що це середовище має найкращі перспективи в майбутньому, про що сам Майстренко чудово знає. На еміґрації можливі всякі дивогляди. Можливий і такий дивогляд, як Майстренко і його „Вперед". Одначе, мабуть не помилимось, коли скажемо:

Як не вдається Майстренкові заманити до своєї „партії" віодного українського робітника на еміґрації, так тим більше не вдасться йому осягнути свою ціль у побольшевицькій Україні. Доба загірніх ілюзій рішуче за нами.

Другий закид проти УРДП, що з ним часто зустрічаємося, зводиться до того, що УРДП, мовляв, постала в наслідок амбіції Івана Багряного, який отак з вічого захотів створити собі політичну партію. Такий закид є ознакою політичної неписьменности тих людей і середовищ, які його інспірують. Ми не заперечуємо можливості, що якась партія може зродитися з амбіцій одного, чи другого діяча. Але така партія, штучний витвір чиїхсь амбіцій, ніколи не може рости, розвиватись, чи навіть існувати. Якщо ж УРДП вже сьомий рік існує, росте і розвивається, краще ніж всі наші партії разом взяті, то значить, в її основі покладені глибші вартості над будь-чиї амбіції. Ще більш абсурдним і позбавленим здорового глузду є закид, що УРДП постала в наслідок ненависти до галичан. Цей чисто обивательський закид є витвором психологічного типа глумливо названого маґістром, що злякавшися конкуренції в українськім політичнім житті на еміґрації вдарив на сполох. **Ми твердили й твердимо тепер** (Підкреслення автора. Решта підкреслень ред. „НП"), що УРДП зродилася з історичної конечности, а не з будь-чиїх амбіцій, чи ненависти до когось і чогось. Бо що таке політична партія? Це віддзеркалення спеціяльно-політичних і економічних процесів більшої чи меншої частини якогось народу. Іншими словами, програма партії являється синтезою бажань і стремлінь більшої чи меншої частини народу, а сама партія є інструментом в боротьбі за здійснення тих бажань і стремлінь. УРДП віддзеркалює стремління й бажання цієї частини українського народу, що довгі літа знаходиться під російсько-комуністичним терором. Лише тим фактом можна пояснити ріст і популярність УРДП.

Дехто запитує нас чи потрібно було творити ще одну партію, коли на той час існувало вже кілька діючих українських партій.

Твердимо, що потрібно, бо цього вимагала історична конечність. Оскільки б такої партії як УРДП не було, воля українського народу не була б вповні репрезентова

А коли і до укр. нарід виявив свою волю і щирість до УРДП?

ТОЙ" з другого"... (В. Винниченко „ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІЇ" т. І, стор. 118)

Це написано не про кого іншого, як про тих самих панів, що нині шукають пристійного виходу з сліпого кута, шукають рятунку від ганебного зникнення з історичної арени. Це написано тридцять два роки тому. Але який же міцний і незнищимий невилічимий той первородний гріх російського „демократа" й „соціяліста"! І цей гріх має бути перенесений як основа-основ, як краєугольний камень майбутньої „єдиної" соціялістичної партії, що її проектують останні могикани забріхачого, збанкрутованого й скомпромітованого російського „демократичного соціялізму".

Геніяльний В. Винниченко вивернув душу російських „демократів" та „соціялістів" у всій її „красі й величі". І відтоді нічого не змінилося. Коли співставляти минуле й теперішне то просто можна диву датися, як це в цих людей вистачає відваги називатися демократами й „кращими від Сталіна соціялістами". Як це в них вистачає відваги й цинізму говорити про те, що „єдина" їхня партія, в силу гарних кальорів складових її частин, буде широкою, терпимою, гуманною й свободолюбною". Коли ж краєугольний камень душі кожного російського „демократа" й „соціяліста", отой мовляв В. Винниченко, темний, гарячий, жадний, войовничі націоналізм, оте дике чуття національного панування виключає всіляке поняття свободи,

(Закінчення в наступному числі)

П. Веровський-Вітер

Історія і практика совєтського землевпорядкування на Україні його наслідки та висновки

Статтею п. П Веровського-Вітра „Історія й практика совєтського землевпорядкування на Украіні, його наслідки та висновки" починаємо на сторінках „Наших Позицій" дискусію в питаннях майбутнього землевпорядкування в вільній Україні Така дискусія може стати цікавою якщо врахувати, що наші читачі й дописувачі мали нагоду обізнатись з розв'язанням земельного питання та організації сільського господарства в різних країнах світу.

Ми певні, що наші читачі заберуть слово в порядку обговорення порушених п. П. Веровським-Вітром питань.

РЕДАКЦІЯ

I. Форма селянського землеволодіння на Украіні напередодні революції 1917 р.

Після революційних селянських заворушень 1905 року, російський царський уряд вирішив запровадити в життя аґрарну реформу, метою якої було:

1. Зменшити кількість безземельних та малоземельних господарств.
2. Піднести продуктивність селянських земель та господарств.
3. Спряти диференціяції селянства з метою збільшення фабрично-заводських резервів робітників.
4. Збільшити та зміцнити заможні шари села, як підпору самодержав'я.
5. Позбутися причин, що викликали аґрарні заворушення.

В ті часи в Росії панувала общинна форма селянського землекористування з періодичними подушними переділами польових та сінокосних земель, а на Україні — подвірно-черезсмужне (приватне) землеволодіння з трьохпільною громадською сівозміною (озимина, ярина і толока).

І та і друга форма землекористування уже не відповідали вимогам та можливостям аґротехніки та аґрокультури того часу, а тому надзвичайно гальмували розвиток та прибутковість селянських господарств.

Ця земельна реформа (знана, як столипінська) полягала в купівлі державою поміщицьких земель через земельні банки і в передачі їх у повну власність безземельним та малоземельним селянам на пільгових умовах та в заміні подвірно-черезсмужного землеволодіння на Україні і общинного в Росії — хуторським та відрубним.

Починаючи з 1907 року на протязі 9 років ця реформа запроваджувалася в життя через землеустрійні комісії спеціяльним штатом землевпорядчиків.

Банкові землі розрізалися на хуторські ділянки розміром від 5 до 7 десятин, а сільські громадські землі (за згодою більшости господарів села) розрізалися на хуторські та відрубні ділянки згідно з правами кожного господаря та якости землі. При чому, малоземельним відводилися ділянки під селом, а решті дальше, взалежности від розмірів ділянки.

Не пам'ятаю вже, скільки банковських земель було передано селянам за цей час на Україні і який відсоток громадських земель бу-

---

на його політичними речниками. Відомо, що до створення УРДП існували в нас старі політичні партії Західньої України, які були створені в обставинах специфічних для Зах України, а тому могли віддзеркалювати процеси лише тієї частини українського народу. Роки 1941-44 наявно доказали, що **жадна з західньо-українських партій не була спроможна пристосуватись і зрозуміти підсовєтську дійсність центральних і східніх областей України**. Український народ від революції 1917 р. в своїй основній масі пройшов певні процеси політичні, соціяльні і економічні, які хоч і були накинені окупантом, але все ж таки безповоротно відбулись. В зв'язку з тим, кожному мусить бути ясно, що бажання й стремління українського народу з центрально східніх земель, не могли вложитись ані в одну з периферійних партій чи організацій з їх застарілими концепціями розв'язки політичних, соціяльних і економічних проблем, актуальних сьогодні вже для цілої України.

Б. Михайлюк у своїй брошурі „Бунт Бандери" робить кардинальну помилку, або виявляє свою політичну неписьменність, коли пише: „Деякі політичні новотвори, як ось УРДП, що повстала до деякої міри як реакція на бандерівські практики і якої співосновниками та першими головними моторами були колишні члени бандерівської організації, попросту не існували б, не було б до того ґрунту..."

Ми навели ці слова одного з ідеологів ОУН (солідаристів), щоб показати читачам, до якої наївности може докотитись людина, яка не хоче завдати собі труду, щоб пошукати глибших причин і історичних закономірностей в політичних процесах, а старається по обивательські спрощувати, здавалося б, не маловажні речі. Б Михайлюк хоче сказати, що коли б не наступило розбиття в українському націоналістичному русі, тоді ціла Україна силою цього факту повірила б в „единоспасенність українського націоналізму". Якась нереальна містика полонила розум п Михайлюка (як, зрештою, й більшість наших націоналістичних ідеологів), коли він до таких речей договорився. Ми вважаємо, що коли наступило розбиття в українському націоналістичному русі, то до того мусіли бути поважні причини, яких в інший спосіб не можна було усунути, ці самі причини, які скрізь і всюди доводять до диференціяції поглядів. Існування двох ОУН не тільки що не спричинилося до виникнення УРДП, а навпаки, припізнило це виникнення. Бо політично думаючі елементи з центральних і східніх областей України мали до вибору аж два „единоспасенних" націоналізми й мусіло пройти не мало часу, поки **політичний актив Центральної України переконався, що й один і другий націоналізм зроджений в системі капіталістичній, живлений з джерел фашизму й нацизму, не здібний зрозуміти політичний, соціяльний і економічний стан населення сучасної України, так, як того не здібні були зрозуміти й інші західньо-українські політичні партії.**

А тому, підсумовуючи все вище сказане, хочемо підкреслити ще раз, що УРДП зродилась не з амбіцій Івана Багряного, ані з ненависти до галичан, чи з розбиття українського націоналістичного руху на два крила, а з необхідности мати бодай одну **партію, яка боронила б інтереси живого, реального українського народу, такого, яким він сьогодні є, з усіма його плюсами й мінусами, з усіма його болями й нещастями. Думаємо, що для розумних цього досить.**

„Вісник Українських Революційних Демократів", ч. 1-2 (5-6) 1952 р., Канада

ло землевпорядковано в цей спосіб (гадаю, що не більше 10%), але групи хуторських та відрубних господарств, які були розкидані, мов би оази, по всій Україні, своїм обличчям і рентабельністю значно відрізнялися від решти господарств. Завдяки знищенню трьохпільної сівозміни, далекоземелля та черезсмужности і завдяки застосуванню 4., 5. і 6-ти пільних сівозмін на окремих участках та іншим раціональним методом господарювання, хуторяни й відрубники за короткий термін піднесли врожайність своїх земель та прибутковість господарств майже у двічі.

Малоземельні господарі-відрубники, завдяки неможливості після землеустрію утримувати будь-яку худобу (не було вже де пасти її), почали ліквідувати свої жалюгідні господарства та шукати заробітків на фармах, фабриках, заводах та копалнях, себто почали пролетарізуватись.

Так виглядали трудові господарства на Україні напередодні лютневої революції 1917 року.

II. Совєтське землеупорядкування та його наслідки

Совєтське землевпорядкування на Україні почалося з 1920 року. Але до 1924 року воно мало підготовчий характер, а саме: переводився облік нетрудових земель, утворювалися на кращих маєтках радгоспи й комуни, дорізалися рештки нетрудових земель безземельним та малоземельним селянам, з великих приватних лісів утворювалися державні лісофонди, а селянські ліски зараховувалися за сільськими громадами.

З 1924 року селянські рільні та сіножатні землі (з попередніми дорізками нетрудових земель) були закріплені державою (як націоналізовані) за хліборобами на правах приватного трудового землекористування на дев'ять років.

А з 1925 року розпочалося державне землевпорядження цих земель, яке полягало в слідуючому:

1) Визначалися остаточно земельні границі (межі) між селами на підставі попереднього фактичного землекористування кожної земельної громади з одночасовим знищенням міжселищної черезсмужности і по можливости далекоземелля.

2) Поширювалися міжселищні шляхи 4-х кляс до 20-ти і до 60-ти метрів, з попереднім спрямуванням їх та пересуванням.

3) Майже на всіх далеких землях за згодою господарів утворювали нові виселки.

4) Відводилися ділянки громадського користування, а саме: для шкіл і лікарень, кладовищ і скотомогильників, під ставки, торфяники та пасовиська; непридатні землі (яри, круті схили, болота та піски) відмежовувались і зараховувались до лісомеліоративного фонду земельної громади.

5) На рільних землях старих і нових (виселкових) земельних громад утворювалися 4-х, 6-ти та 8-ми пільні громадські сівозміни з відводом кожному господареві в кожному полі окремої ділянки землі. Малоземельним господарям земля відводилась поза полями сівозміни, відрубними ділянками під селом. При чому, кількість рільних та сіножатних земель кожному господареві відводилась на підставі його попередніх земправ (а не по душам) та по якости землі.

Всі геодезічні землевпорядні роботи (знятки з натури, складання плянів, вирахування площ, проєктування ділянок та перенесення проєктів до натури) переводилися новітніми методами та точним геодезичним приладдям.

Землевпорядкування громадських земель переводилося до осени 1929 року, себто до кінця НЕП-у.

Стале приватне трудове землекористування на повних правових підставах (як гадали селяни), дорізка земель малоземельним та безземельним за рахунок нетрудових господарств, знищення далекоземелля та жахливої черезсмужности попередніх часів (до 30-ти ділянок на 4,0 га), запровадження в нових громадських сівозмінах травосіяння (конюшини й люцерни), та правильного чергування с.-г. культур, — все це в умовах НЕП-у надзвичайно сприяло піднесенню врожайности земель, продуктивности господарств та перетворенню їх в товарові господарства.

В ці роки на ринках з'явилася така сила с.-г. продуктів, що часто на багато перевищувався попит на них при надзвичайно низьких цінах. Село оновлялося. Велика кількість житлових помешкань перебудовувалася на зразок міських з черепичними і залізними дахами.

Через племенні станції поліпшувалася порода худоби і птиці та збільшувалося поголів'я їх. Добувались та вирощувалися високоякісні ґатунки с.-г. культур. Значно поліпшився та збільшився с.-г. реманент. Насаджувалися нові садки та ягідники. При допомозі лісомеліоративних фахівців велась успішна боротьба з діючими ярами, які раніше руйнували рільні землі та засипали сіножаті. Колишні члени комнезамів перетворювалися в совєтських „куркулів." Робітники почали повертатися в село до рідних хат. Після сумних років військового комунізму, коли не можна було почути на селі ні пісень ні сміху, в ці роки НЕП-у, в роки добробуту і відносної волі, знову залунали на селі чудові українські пісні і веселий сміх (без диригента і без примусу).

Селянин одноосібник захопився вірою та надією на краще майбутнє і вкладав в своє господарство і душу й тіло.

Але настала осін 1929 року й ілюзіям українського трудового селянства та його добробутові прийшов кінець.

Налетіли на українські села орди російських 25-титися чників тапартійних катів, підпрягли до себе сільських ледарів-активістів і... почалась ліквідація квітучих одноосібних господарств та звіряча розправа з кращими господарями. Це запроваджувалася в життя „вища" форма соціялістичного замлекористування — колгоспи.

Шляхом нечуваного терору — арештами, висилками, накладанням непосильних податків (натурою й грішми), конфіскацією всього майна та вигнанням із села заможних родин середзими — до літа 1930 року більшість селян разом з живим і мертвим інвентарем і посівним

матеріялом було загнано „добровільно" до колгоспів.

І таким чином всю 5-тирічну корисну й тяжку працю тисяч землевпорядчиків та аґрономів було враз перекреслено новою совєтською аґрарною реформою.

В чому ж полягало утворення та землевпорядкування колгоспів?

1. В розподілі рільних та сіножатних земель села поміж колгоспними громадами (по декілька в кожному селі) згідно з сумою попередніх земправ колгоспників, що складали колгосп.

2. В розподілі рільних земель кожного колгоспу на поля сівозміни (від 6 до 8-ми полів) та в розбивці кожного поля і сіножатів на бриґадні ділянки.

3. У відводі ділянок спеціяльного призначення, а саме: під колгоспні городи, сади, ягідники, торфяники, тютюнові та конопляні плантації, для молочних ферм, свиноферм і птицеферм та під скотомогильники.

4. В коректурі ситуації різних вгідь колгоспних земель за даними аерофото-знимок.

5. В складанні та в видачі плянів і актів колгоспам на довічне користування землею (себто: на довічне закріпачення українського хлібороба).

До пляну середколгоспного землевпорядкування додавався п'ятирічний плян господарського розвитку колгоспу з відповідним аґрообгрунтованням, в складанні якого приймали участь, крім землевпорядчика-виконавця, районовий землевпорядчик, районовий аґроном, участковий аґроном, зоотехнік, лісомеліоратор, шляховий техник та голова колгоспу.

Цей плян складався з окремих спеціяльних плянів, а саме: збільшення врожайности земель, розвитку тваринництва, збільшення придатних земель за рахунок непридатних, колгоспного будівництва, переведення лісомеліоративних робіт та інше.

Середколгоспне землевпорядкування в деяких випадках повторювалося, а саме: при злитті колгоспів, при зміні напрямку або ухилу господарства колгоспу та при переводі значних площ сіножатних, або лісових земель до рільних (в наслідок меліоративних робіт), що вимагало перебудови сівозмін, та переробки п'ятирічного пляну.

Землевпорядження колгоспів на Україні та перебудова їх переводилась аж до осени 1941 року, себто до окупації України німецьким військом.

Які ж були наслідки цієї „соціялістичнопроґресивної" аґрарної реформи та відповідного землевпорядкування?

Ці наслідки відомі всім: смерть мільйонів українських хліборобів, буйний зріст сибірських кацетів і катастрофічний занепад всіх галузів сільського господарства, неймовірні злидні, жах і розпач.

Щождо п'ятирічних плянів розвитку колгоспного господарства, то за ці одинадцять років ні один з них не був здійснений до кінця, бо вони не відповідали ні фізичній можливості, ні особистим інтересам колгоспників, себто вони були нереальні.

Всі хутори та невеликі виселки були знесені, а їх господарів (в більшости) вже в останній раз переселили на... Колиму.

Радгоспи, що були утворені на кращих поміщицьких землях, не дивлячись на запровадження в цих господарствах новітньої техніки та наукових методів обробки землі, завдяки бюрократичности керівного апарату та злиденному існуванню с.-г. робітників, завжди були нерентабельні і навіть дефіцитні.

У великих колгоспах майже кожен рік частина врожаю гинула.

Частина збіжевих культур збиралася запізно і вони висипалися.

Цукрові буряки та картопля частково залишалися невикопаними взиму, або замерзали в буртах. Другий укос трав та солома з-під комбайнів залишалися на місці. Але суворо заборонялося будь-кому накопати серед зими, чи навесні, торбу буряків чи картоплі, або накосити в'язку сухої трави чи взяти в'язку соломи для власних потреб.

І в тих же колгоспах в час військової окупації України німцями, коли в селах значно зменшилася робоча сила (людей і коней) і коли колгоспний врожай збирався одноосібно, на диво всім комуністам, на полях і луках не залишилося й стебла.

III. Висновки

Які ж можемо з цього всього зробити корисні висновки для майбутньої аґрарної реформи на Україні та для майбутнього землевпорядкування?

1. За основу майбутньої земельної реформи треба взяти не повернення трудових земель селянству (крім садиб), а наділення їх землею наново, оскільки таке повернення, помимо цілковитої недоцільности, технічно здійснити неможливо.

2. Наділення землею повинно переводитись не на правах землекористування, а на правах землеволодіння, себто на правах повної власности (з купівлею та продажем її), поскільки лише повне право власности на землю забезпечить найвищу врожайність її та найвищу продуктивність сільського господарства.

3. Передача земель селянству на правах власности повинна проводитись не безкоштовно, а за помірну виплату з довготерміновим покриттям її. Це буде мати такі позитивні наслідки: а) улегшить розв'язання питання — хто має одержувати землю, бо в цьому разі заявлять бажання вести сільське господарство лише дійсні хлібороби; б) не виникне будь-яких непорозумінь з наділенням землею українських поворотців з Америки та інших держав; в) це цілком задовольнить селян, які гадають, що дарову землю можна даром і відібрати. І нарешті це (викуп землі) є єдина правова основа для одержання землі у повну власність (земельна реформа в Італії та Японії). Безкоштовний же розподіл землі на правах власности взагалі неможливий, бо це привело б до повного зриву аґрарної реформи.

4. Одиницею наділення землі повинна бути не душа, а господарство, оскільки кількість душ в господарстві не є сталою.

5. Господарства повинні назавжди залишатись неподільними, незалежно від їх розмірів.

6. Ліси та лісові землі розподілові не повинні підлягати.

7. В майбутній Україні доцільно буде підтримувати лише такі види землеволодіння: а) приватно-індивідуальне, б) приватно-артільне, в) громадське, г) муніціпальне і д) тимчасово-державне.

8. За основу і об'єкт майбутнього землевпорядження треба буде брати існуючі (совєтські) земельні території кожного села, які обведені в натурі міцними межовими знаками і на які є точні пляни та інші документи.

9. Розподіл земель за новою реформою треба буде переводити два рази.

Перший раз (тимчасово) сільськими комісіями під керівництвом (технічним) землевпорядчика самими примітивними інструментами з приблизною точністю **за одно літо**. Другий раз (остаточно) землевпорядчиками за участи аґрономів та інших фахівців сільського господарства (з переведенням організаційних, статистичних та дослідних робіт) при застосуванні наукових методів і точних геодезичних інструментів. Такий землеустрій з виготовленням відповідних плянів та документів можна буде перевести лише за декілька років.

10. При майбутньому землевпорядкуванні доцільно буде рекомендувати лише дві форми сільського землеволодіння (трудового) — подвірно-черезсмужне з громадською 6-типільною сівозміною (два зеленого пару, два озимих, одно пропашних культур і одно ярове), та хуторську, при чому хуторські ділянки повинні відводитись на далеких землях.

11. Найрадикальнішим засобом ліквідації далекоземелля є утворення на далеких землях виселків та хуторів.

12. За статистичними даними пересічний розмір трудового господарства на Україні, в залежности від смуги розташування (лісова, лісостепова і степова) буде дорівнюватись від 5 до 8 га, враховуючи всі види с.-г. вгідь (за винятком земель спеціяльного призначення). Себто, достатнім для того, щоб бути рентабельним і товаровим.

13. Всі радгоспні землі повинні бути використані для розселення великих сіл та для організації на їх терені селекційно-насінньових і племених господарств та різних с.-г. станцій. Але недоцільним і навіть шкідливим було б переселення хліборобів з лісової смуги України до степової з метою зрівняти норми наділення землею по всій Україні.

14. Недоцільно й неможливо буде затримувати на деякий час існування колгоспів (з будьяких причин).

15. Під час землевпорядкування не слід залишати будьякі земельні фонди для сталих (не тимчасових) державних господарств з слідуючих мотивів. Всі засоби виробництва повинні належати лише працюючим, а тому не повинно бути в руках держави ніякого сталого сільського господарства, яким би керували урядовці. Такі господарства, як показав досвід, завжди будуть збиточними. Крім того, як відомо, це приводить до поневолення народу державою. Щождо утворення фондів для наділення нових господарств у майбутньому, то я вважаю це за недоцільне з таких міркувань. Механізація трудових господарств значно скоротить потребу в людській робочій силі на селі, оскільки збільшити площі земельних вгідь уже неможливо. А тому приріст сільського населення повинен буде переходити на працю до промисловости і будівництва, де можливости для їх затруднення необмежені. Нарешті, утворення різних земельних фондів значно зменшить економічний і політичний ефект земельної реформи і землевпорядження. Кількість земель, потрібних для наділення українських поворотців з різних країв може бути виявлена в періоді підготовчих робіт до землевпорядження шляхом відповідних публікацій. При чому земельні ділянки загально-державного значення, а саме: для с.-г. дослідних станцій, для племенних та селекційно-насіннєвих господарств, наукових аґрономічних закладів, для с.-г. шкіл і плодових питомників, аеродромів, парків, ставків, спортових майданів, кладовищ та муніціпальних фондів для поширення міст (села не будуть поширюватись) та промислових територій, — **державними фондами не є**. А непередбачене вилучення сільських земель надалі для потреб нації (під копальні, канали, залізниці, автостради та інші) завжди можна буде вреґулювати.

16. Муніціпальні садибні фонди будуть використані (тимчасово) для організації на них промислового огородництва та садівництва.

17. Непомірно широкі совєтські ґрунтові шляхи (до 60 метрів), що очевидно обумовлювалося військово-стратегічними міркуваннями, в майбутньому доведеться звузити до розмірів дійсних потреб, чим буде збільшено придатні землі с.-господарського використання на десятки тисяч гектарів і створені передумови для поліпшення міжселищних та польових шляхів, без чого розвиток сільського господарства утруднений.

Але яких би форм землеволодіння в майбутній незалежній і демократичній Україні не набрало, воно не буде вічним, або на довгі часи незмінним. Воно буде лише переходовим до інших (вищих) форм землекористування в залежности від нових форм людського співжиття, які в свою чергу будуть залежати від розвитку науки й техніки.

Єдиному фронтові російського імперіялізму та всім ворогам української свободи протиставимо міцний єдиний український національний фронт!

В. ГРИГОРЕНКО.

Перспективи розвитку транспорту у вільній Україні

(Продовження з попереднього числа)

Наприкінці періоду великого національного відродження на Україні, ще при житті, пізніше знищених кремлівськими вельможами за український націоналізм, провідників уряду УССР, була можливість для українських науковців та інженерів виявляти науково-технічну творчість. При повній моральній і до деякої міри матеріяльній підтримці цього уряду, згадані вище українські наукові та інженерно-технічні інституції опрацювали ряд схематичних проєктів розбудови водного транспорту на Україні. Подамо коротку характеристику найголовніших з них.

1. Проєкт комплексного використання річок Самари і Вовчої. Цей проєкт досить детально висвітлив наш колеґа Микола Химич в своїй статті в „УВ" ч.13 (478) під назвою „Недозволений проєкт". Через те ми не будемо довго над ним зупинятись. Скажемо лише, що за цим проєктом передбачалось: а) створення водного шляху по рікам Самарі і Вовчій, що сполучав би Дніпро з Донбасом; б) постачання Донбасу водою, якої він дуже потребує; в) зрошування земель засушливих районів Донбасу та г) використання проєктованих водосховищ для гідроенерґетики та рибного господарства.

2. Проєкт глибокого введення Дніпра в Донбас, — аналогічний першому, але з більшими маштабами будівництва та в пляні проблеми „Великого Дніпра". За цим проєктом також передбачалось комплексне використання водних ресурсів річок Самари і Вовчої, а головне для водного транспорту і водопостачання Донбасу з кількох водосховищ. Вздовж обох цих річок, починаючи з м. Павлограда проєктувався канал загальною довжиною 220 км з цілою системою шлюзів.

3. **Схематичний проєкт вирішення проблеми „Великого Дніпра",** за яким передбачалось: а) водний шлях Чорне море — Балтійське море по річці Дніпру, каналу, що сполучав би Дніпро з річ. Ловать і далі по Ловаті, озеру Ільмень, річ. Волхов і Неві; б) водний шлях Дніпро — Волга (Чорне море — Каспійське море) через ріки Десну, Болву, Жиздру і Оку.

4. Схематичний проєкт використання малих рік України.

Останні два проєкти, як і перші опрацьовувались в пляні комплексного використання водних ресурсів України, себто для потреб транспорту, гідроелектроенерґії, меліорації і рибного господарства. Якими способами й засобами вирішувалась комплексність використання водних ресурсів України? На це питання може бути дана майже вичерпуюча відповідь, коли подамо деякі з цих проблем.

В горішніх частинах Дніпра і Десни намічалось спорудити кілька водосховищ для збирання весняних вод з тим, щоб в літній період постачати водою ріки для підтримки судноплавних глибин. Крім того, на Дніпрі, вище Вижгорода (біля Києва), в районах Переяслава, Кременчука і Нікополя передбачалась побудова великих гребель з шлюзами для пропуску суден і гідроелектро станцій типу Дніпрогесу.

На малих ріках України проєктувались також греблі з судноплавними шлюзами та малої потужности гідро електро станції.

Згадані водосховища, озера і стави, що створювалися б підпором води греблями, мали бути також використані для ведення культурного рибного господарства і для меліорації, передусім для зрощування засушливих земель у південних районах України, шляхом розбудови від них цілої системи зрощувальних каналів. Підпор води греблями розповсюджувався б далеко і сприяв би для поліпшення судноплавних умов на всіх ріках.

В північних районах України, особливо в їх болотистих частинах, проєктувалась система осушувальних каналів для стоку води в ріки.

Більш детально зупинятись на згаданих проєктах не будемо, тим більше, що це не входить в завдання цієї статті.

Ми вже згадували, що московсько-комуністичний уряд не мав жадного наміру здійснювати ці проєкти і добру волю та творчу ініціятиву українських науковців та інженерів використав для пропаґанди. Натомість в Росії така пропаґанда підкріплювалась дійсним будівництвом таких великих споруд, як Біломорсько-Балтійський канал та канал Москва-Волга і т.д. І ці канали, побудовані на крові й костях поневолених народів (українців, білорусів, кавказьких народів і народів середньої Азії.).

Московсько-комуністична пропаґанда все дужче й дужче піднімає голос про „велікіє стройкі сталінской епохі", включаючи сюди і Кахівку, і Південно Український та Північно-Кримський канали в той час, коли на ці споруди ще не виготовлено навіть технічних проєктів, тільки тепер провадяться технічні вишуки на трасах цих майбутніх каналів. А тимчасом робітництво поневолених націй закінчує будівництво Волго-Донського каналу та розпочинає будівництво Сталінградської та Куйбишівської греблі і гідро-електро станцій.

Для доповнення загальної характеристики, ставлення московсько-комуністичних сатрапів до проблеми „Великого Дніпра", варто навести деякі приклади і факти. За данними держплянів Української ССР, Білоруської ССР, Краснодарського і Ростовського обл. плянів та цілого ряду господарських установ України, Білоруси і Кавказьких республік, а також на підставі поверхових економічних обстежень районів, що тяжіють до проєктованих водних шляхів, в пляні проблеми „Великого Дніпра" вантажо-обіг їх мав становити понад 80 мільйонів тонн. З цього числа майже 50% вантажів мало прийти за рахунок розвантаження залізничного транспорту. При цьому вивіз вантажів з України, Білоруси, Кубані, Північних і Південних Кавказьких районів та з донецької области мав майже до-

рівнюватись ввозові вантажів до цих республік і районів. Тим більше, що це пав'язувалось з потребами великого промислового і сільськогосподарського будівництва в цих республіках і районах. Але при розгляді вже перших нотаток економічної частини проблеми „Великого Дніпра" держплян СССР подав зовсім нові міркування щодо вантажо-обігу водних шляхів в пляні цієї проблеми. Мотивами цих міркувань держплян СССР висунув дуже модну в той час причину, а саме потребу розвантаження залізничних шляхів, що йдуть з південних районів України (Донбас, Херсонщина, Миколаївщина, Одещина, Запоріжжя, Катеринославщина) до так зв. промислового центру РСФСР (Московська, Володимирська, Івановська, Ярославська Костромська, Рязанська і Тульська області) та Ленінграду і подав свій власний вантажо-обіг водних шляхів „Великого Дніпра", загальна цифра якого не набагато відріжнялась від проєктованої українськими організаціями. Але дислокація потоків вантажу значно була змінена і не на користь Україні, Білоруси, Кубані та Кавказьких республік, а на користь промислового центру РСФСР. До цих районів з 85 мільйонів тонн всього вантажообігу мало вивозитись до Росії: з України — 50 міл. тонн, з Білоруси — 6 міл. тонн з Кубані — 2 міл. тонн, Північних і Південних районів Кавказу — 0,5 міл. тонн і з Ростовської области також — 0,5 міл. тонн. Решта 25-26 міл. тонн припадало на перевезення водним транспортом в межах України і на ввіз в Україну з інших областей і на внутрішні перевезення в межах Білоруси та на ввіз до неї з інших районів, а також деяка частина вантажів призначалась для Кубані і Кавказьких республік. На водні шляхи України припадало 20 міл. тонн всіх вантажів (вантажо-обіг Дніпра в 1940 році складав 7 міл. тонн). Характерно, що до ввозу на Україну з російських районів водними шляхами, було намічено лише до 2-х міл. тонн вантажів і то переважно лісові матеріяли. Натомість обмін вантажами між Україною (хліб, сіль, вугілля і метал) та Білоруссю (ліс і дерев'яні вироби) проєктувався дуже поважний. Великий розрив між вивозом з України і ввозом на Україну вантажів, що його продиктував держплян СССР, вплинув на те, що судна в зворотньому напрямку (з Волги, Оки і Неви) на проєктованих водних шляхах майже не мали б завантаження і це значно знижувало народньогосподарську ефективність проєктованих водних шляхів. Не дивлячись на те собівартість перевезень водними шляхами була в 4-ри рази дешевшою від собівартости перевезень залізничним транспортом.

Проблема „Великого Дніпра" в усіх її деталях — це був продукт вияву ініціятиви і творчости українських науковців та інженерів, і разом з тим був використаний московсько-комуністичними сатрапами для зовнішньої пропаґанди, а потім загальмований і врешті затриманий.

У вільній Українській Державі науковці та інженери матимуть змогу виявляти свою творчість вільно і прикладуть всі свої знання, щоб водні ресурси України були використані в інтересах українського народу і держави.

Проблема „Великого Дніпра" стане на порядку денному першого українського уряду вільної української держави, бо вона буде завжди актуальною.

Проте, окремі її складові частини вимагатимуть ревізії з огляду на майбутні зміни в укладі сил Східньої Европи та взаємин між окремими її державами, передусім взаємин з майбутньою Росією всіх дотепер поневолених нею країн.

Проблема „великого Дніпра" підлягатиме ревізії в українській вільній, державі ще й тому, що при її розробці не було враховано тих змін, що відбулися в 1939 1940 рр., а саме: не враховано можливість сполучення Дніпра з Балтійським морем по р. Прип'яті, каналу, що сполучує р. Прип'ять з р. Бугом і далі по р. Віслі. Канал цей має назву „Дніпро-Бугський канал". 1940 року його було чимало розбудовано. Роботи провадилися спішним порядком, бо московсько-комуністичний уряд поспішав з виконанням своїх зобов'язань перед гітлерівською Німеччиною в справі постачання її авіяційною бензиною для розгрому їхніх спільних ворогів (Великобрітанії, Франції і США).

(Далі в наступному числі)

ПО ВСЬОМУ СВІТУ

(Огляд найважливіших подій)

Німеччина є тепер головною „атракцією" в Европі. Розуміючи її чи не вирішальну ролю у двобою Схід-Захід, як Америка так і Советський Союз стараються приєднати її на свій бік. Західні потуги вже пару місяців обговорюють з Німеччиною питання договору, що закінчив би окупацію та привернув Німеччині суверенність (з деякими обмеженнями). Але за те німці мали б створити півмільйонову армію до розпорядимости ген. Айзенгауера чи його наступника. Совети стараються сторпедувати цю угоду німців з Заходом. 10. березня вислали вони зах. державам одну ноту, 10. квітня другу, у яких жадають конференції чотирьох держав (Америка, Великобрітанія, Франція, Совети) в справі мирового договору з Німеччиною. Їх жадання при цьому є: об'єднання Німеччини після вільних виборів, створення національної німецької армії, та ін. Одно важне застереження: Німеччина не сміла б входити ні з ким в ніякі союзи; значить, невтралізація. Останні моменти цього питання такі: німецькі соціялісти кричать: давай те переговори з Советами, англійські та французькі соціялісти те саме. Німецький канцлер Аденауер вже висказався теж за переговорами, і останньо Америка прихилилася до цієї пропозиції. Звичайно, не всі з тих самих мотивів. Одні справді вірять в можливість договорення з Советами (як Беван та його товариші з Англії, а частинно й німецькі соціялісти). інші хочуть пришпилити Советів ще на одній брехні. Тим часом переговори німців з західніми державами в справі суверенности та армії мають наближатися до кінця.

У Франції наразі дещо вспокоюється політичне море — не знати на як довго. Новий прем'єр Піней, що спирається на коаліції різних партій (без соціялістів цим разом) зумів захистити в парляменті свій бюджет, Справа була не легка, бо через бюджет повалено двох попередників Пінея — головно через спротив соціялістів. Тепер Піней зрезиґнував з підтримки соціялістів, зате вдалося йому відколоти жмут послів (25 чоловік) від партії генерала де Голя (скрайня правиця, кокетуюча з диктатурою). В комунальних виборах в квітні обидві скрайні пар

тії — комуністи й голісти а також і соціялісти — потерпіли значну поразку. Партії, що підтримують уряд, а головно соціял-радикали, зросли в силу.

Франція веде війну з комуністичною партизанщиною в Індокитаї, та маневрує проти визвольних змагань колоній в північній Африці (Туніс, Альжір, Марокко), і від розвитку подій в цих пунктах залежить також багато уклад стосунків внутрі країни. Хоч комуністи вийшли слабшими як з останніх парляментарних виборів, так і з комунальних, мається однак враження, що комуністична небезпека в Франції не доцінюється і пляцової систематичної боротьби проти неї не ведеться.

В Англії великою несподіванкою була побіда партії праці (Лейбор Парті) у виборах до графств в першій половині квітня. Образ цієї побіди дає нам Лондон, де у виборах в 1949 р. лейбористи та консерватори отримали однакову кількість радних, а тепер лейбористи здобули аж 55 радних більше як консерватори. Атаку проти консерваторів вели лейбористи по лінії шлунковій (згідно з засадами марксизму): консерватори, мовляв, скоротили субвенцію харчової промисловости та не збільшили приділу м'яса. Але мабуть найсильніше вдарило по консерваторах безробіття в прядильній промисловості. За лейбористів ніякого безробіття не було. Брак хліба облегчує всяку злочинну пропаганду. А Беван, лідер лівого лейбористського крила веде пропаганду, що Америка спричинила більше шкоди Европі, ніж Сталін міг би колинебудь зробити. Той самий Беван ще в березні відважився таке сказати в своїй промові в палаті послів: „кожний гірник, залізничник та рільний робітник в Англії знає дуже добре, що коли б він був в Китаї, він був би селянином-комуністом. Він не стояв би за Чан Кай Шеком, він був би комуністом..." Коли б Беван виступав як комуніст, мало хто звертав би увагу на його слова. Але ж він лейборист, соціяліст, претендент на керівництво усією робітничою партією на місце Етлі.

Італія приготовляється до комунальних виборів 25. травня. Як відомо, комуністи в Італії, подібно як і у Франції, надто сильні, отже всі демократичні партії створили бльок, щоб одні проти одних не йшли, а разом всі гуртом проти комуністів. Ситуація така поважна, що навіть є побоювання, що в таких містах як Рим, Неаполь і ін., комуністи можуть здобути більшість радних. Подібно як Франція так і Італія ще не знайшла шляху, по якому йти до знищення комунізму. Шлях Муссоліні убивчий, одначе занотовують деяке оживлення т. зв. нео-фашистівського руху. Звичайно, не всі можуть в однаковому темпі вибити собі дурниці з голови; та ці „дурниці", як в Італії, так і поза нею, можуть мати трагічні наслідки: розбиття протикомуністичного фронту, а тим самим побіда комуністів.

Дразлива справа Трієсту — незгода поміж Італією та Югославією — була на денному порядку нарад трьох великодержав в Лондоні. Постановлено з 24 квітня допустити Італію до більшої участи в правлінні, в частині Трієсту, що її контролюють альянти. Уряд Югославії протестує проти всяких змін в цьому питанні без й го участи. 300 000 демонстрантів в Београді висловились подібно. Тіто загрожує анексією зони „Б".

Еспанія вважає, що наступила догідна коньюнктура для неї щоб показати світові свою силу та вплив. Диктатор Франко вислав місію під проводом міністра закордонних справ, Артахо, у відвідини до ісламських країв, щоб там, як сказав Франко, „задокументувати признання Еспанії, як зв'язкової ланки поміж західнім та ісламським світом". В Бейруті, в Сирії вітали комісію дуже бурхливо (5. квітня). Два дні пізніше Франко послав ноти до Сполучених Штатів, Англії, Франції, Італії, Португалії, Бельгії, Голляндії, жадаючи привернення в Танґірі статусу з 1928 р., яким Еспанії прислуговує право поліційної сторожі в Танґірі; — час до часу Еспанія виставляє жадання, щоб Англія забралася з Ґібралтару.

На московській господарчій конференції прийшло до угоди поміж англійськими та червоно китайськими делегатами (8 квітня) щодо обміну товарів на суму 10 міл. фунтів стерл...

Советський уряд зробив торговельні стосунки з Грецією (10. квітня)

Катинська комісія американського конґресу почала переслухувати свідків у Франкфурті в Німеччині (д. 22 квітня)

Німецька посольська палата прийняла постанову, що Зарський Басейн (який після війни взяли французи під свою контролю) є німецькою територією і без згоди Німеччини ніхто ним розпоряджатись не має права.

В Берліні відбувся 3. Конґрес „Міжнародньої Федерації Вільних Журналістів", що походять з поза залізної заслони (25.-28. квітня). Українських делегатів було 14. Від імені конґресу через радіо промовляли делегати до народів під советами. До українців говорив І. Багряний.

Генерал Айзенгауер повертається до Америки 1-го червня, де його висувають на кандидата на президента США (вибори у листопаді). На місце Айзенгауера призначено командувачем армії атлантійського союзу ген. Ріджвея, дотеперішнього командувача збройних сил ОН в Кореї.

В Берліні відбувся (з початком травня) Конґрес Союзу Німецьких Студентів (з захід. Німеччини). Конґрес одноголосно заявився за демократію. Делегатів від т. зв. об'єднаної „Соц Партії" у советській зоні, що хотіли вдертися до залі нарад, прогнано. Президент Німецької Республіки, Гойс, виголосив промову, у якій між іншим сказав, що Німецька Ваймарська республіка (передвоєнна передгітлерівська) впала також головно тому, що тодішнє студентство потягнулося за романтично-розпливчатою ідеологією реваншу проповідуваного нацизмом.

7. травня прибув до Москви новий американський амбасадор — Кеннан, знаний приятель російського імперіялізму, та автор політики „стримування" большевиків, що загнало в сліпу вулицю протикомуністичні сили на всіх „стримувальних" пунктах: в Кореї, в Індокитаї та Маляях.

Америка. З початком листопада ц. р. відбудуться в США вибори на президента, і ці вибори вже тепер є головним моментом зацікавлення американців. Це тим більше тому, що процес добору кандидатів на президента вже тягнеться другий місяць. Як відомо, в липні відбудуться в Чікаго конвенти обох великих партій в Америці (демократичної та республіканської), де делегати виберуть більшістю голосів кандидатів по одному від кожної партії, на президента та віцепрезидента. Якраз тепер відбувається добір чи вибір делегатів на конвенти до Чікаго. В деяких стейтах є загальне голосування членів партії на делегатів, в інших делегатів вибирають партійні з'їзди, або навіть тільки виконавчі комітети стейтів. Боротьба за номінацію в республіканській партії розбуджує більше зацікавлення, ніж у демократичній (що тепер є при владі). На випадок побіди демокр. партії нічого не зміниться: як внутрішня так і зовнішня політика буде ця сама, що досі і вона всіма знана. Але республіканці, що тепер в опозиції, принесли б мабуть дещо нового в житті Америки, а за тим і світову. Головно у зовнішній політиці республіканці не задоволені політикою на Сході (Китай, Корея) закидаючи демократам угодовство та потурання комуністам. За номінацією на кандидата по стороні республіканців домагається сенатор Тафт, та ген. Айзенгауер. Конвент в Чікаго в липні вибере одного з поміж них (або може й зовсім кого іншого), а тоді вже цей номінований буде вести агітацію за своїм вибором в листопаді. Ріжниця між Тафтом і Айзенгауером значна. Тафт заплутався своїм законом „Тафт Гартлі", що обмежує дещо права робітничих мас. Серед цих мас Тафт ніякої підтримки не дістане. Карта Айзенгауера в цьому напрямі ліпша. Тафт є за значним обмеженням підтримки европейським країнам, Айзенгауер, навпаки, думає, що така підтримка зощаджує, у разі конфлікту, американські сили, бо Европа сама буде на сильних ногах. Щодо Сходу, то поміж обома має бути ріжниці нема. Весь світ буде з надзвичайним зацікавленням слідкувати за виборчими подіями в США, бо такий чи інший вислід може мати вирішальне значення для дальшої судьби усіх народів.

М. В.

СВІТ ПРО УКРАЇНУ

Маніфестація в Ньюарку

Як подає газета „Укр. Вісті" [ч. 35 (602)], у місті Ньюарк з величезним політичним успіхом відбулась, організована Українським Конґресовим Комітетом, чергова протестаційна маніфестація. Крім українських промовців (Голова УКК проф. Добрянський, ред. „Свободи" Л. Мишута, ред. інформ. бюлетеню англійською мовою В. Душник) забрали слово багато визначних політичних діячв США зокрема: **Сенатор А. Сміт**, член сенатської комісії закордонних справ — ствердив зацікавлення українською визвольною боротьбою, бо від визволення України, на його думку, залежить доля майбутньої цивілізації. **Проф. Колумбійського університету д р К. Манінг** підкреслив традиційний імперіялізм Москви. „Большевизм,— каже проф. К. Манінґ, — включно з інтерпретацією марксизму, має всі познаки великоросійського імперіялізму, що ставить Москву в центрі світу. Большевики провадять далі політику царів ще з більшою силою і рафінованістю. По тій самій лінії йде й російська еміґрація... Російські ідеї — протилюдські і протиамериканські."

Губернатор штату Нью-Иорк, Томас Дьюї, виступаючи від імени населення штату Нью-Йорк, між іншим сказав: „ми так само... гадаємо, що двома найбільшими жорстокими пошестями всіх часів є російський комунізм і російський імперіялізм..."

З подібними привітаннями виступили також **Голова демократичної партії Френд Е. Мек Кіні, Голова республіканської партії Г. Д. Гейбріелсон, сенатор Герберт Лімен, сенаторка Маргарета Сміт, сенатори І. Айвс, Р. Гендріксон, Г. Кейпгарт, Пат Мек Карен, Браєн Мек Магон, Дж. Сметерс, Генрі Лодж, члени конґресу Е. Тарт, П. Родіно, Роберт Кін.**

Німеччина цікавиться Україною

Німецькі політичні і наукові кола знову почали цікавитися східньо европейськими питаннями. Кілька місяців тому у Мюнхені постав Інститут Сходу Европи; на комісаріяльного керівника цього Інституту призначено відомого професора, колишнього ординаріюса історії та директора Східньо-Европейського Інституту при Бреславському університеті — Ганса Кох, до речі добре обізнаного з українською проблемою.

В Штутґарті почав виходити вартий уваги журнал „Остйоропа" під редаґуванням д-ра Клявса Менерта. Так само в Штутґарті при радіостанції „Зюддойчер Рундфунк" провадить досить цікаву роботу „Арбайтскрайс Остйоропа". Це „Східньоевропейське студійне коло" постало із переконання, що окуповані совєтами країни европейського Сходу належать, не зважаючи на залізну заслону, до Европи і в майбутньому муситимуть знайти своє місце в европейській спільноті. Під проводом молодого німецького політика Еберґарда Ґельбе Гавсена сходяться що два тижні представники політичних центрів східньо-европейської еміґрації. В штутґартських вечорах бере постійну участь делеґат Української Національної Ради, запрошений німецькими господарями на пропозицію представників балтійських політичних центрів, які слушно вважали, що проблем европейського Сходу не можна сьогодні розглядати без участи найбільшої неросійської нації — України. У майбутньому передбачається український реферат п. з. „Проблеми української визвольної боротьби". Крім того з почину ресорту преси та інформації УНРади зголошено ще три українських реферати. Деякі з виголошених рефератів згодом передаватимуться (скорочено) радіостанцією Штутґарт. (фп)

„Торгівля з людоїдами"

У першій декаді квітня в Москві відбулася т. зв. економічна конференція. Крім країн московських сателітів, на конференцію прибули також представники деяких західньо-европейських країн, між ними й таких як Франція та Великобрітанія, що соромливо назвали себе „неофіційними" представниками, які, мовляв, приїхали на конференцію як спостерегачі. Та проте можливість „бізнесу" так затуманила голови тим необачним „неофіційним спостерегачам", що вони „не витримали характеру", з жадобою накинулись на „принадливі" пропозиції й обіцянки СССР.

Читаючи звіт про „роботу" московської економічної конференції, мимоволі пригадується відоме англійське гасло: „торгувати можна і з людоїдами", застосування якого в двадцятих роках так фатально потім відбилось на долі всього світу. Це гасло набагато спряло тому, що кремлівська кучка кривавих експериментаторів нині розпростерлась від Курільських островів до Штетіна та Адріатики й сьогодні є найпотужнішою силою світу. Але, нажаль, і це декого з провідних західніх політиків нічому не навчило. Історія, як бачимо, повторюється. Істино сказано: коли Бог хоче когось покарати, він відніме розум. (ФП)

УРДП — партія політична, партія революційна, а не світоглядова секта.

УРДП відкидає всяке теоретичне доктринерство і виключність будь-якого філософічного вчення і об'єднує всі ті революційні елементи, що стоять на її політичних програмових засадах.

З ПАРТІЙНОГО ЖИТТЯ

5-6. квітня у Великобрітанії відбулася четверта крайова конференція Української Революційно-Демократичної Партії.

Від Центрального Комітету УРДП в конференції взяв участь заступник генерального секретаря п. М. Воскобійник. Звіт про конференцію, як і доповідь виголошену М. Воскобійником на конференції буде подано з „Наших Позиціях".

Центральному Комітетові та Генеральному Секретареві УРДП І.П. Багряному

4-а Краєва Конференція УРДП у Великобрітанії, яка відбулась 5. 6 квітня 1952 р., пересилає Вам й у Вашій особі всім членам Центрального Комітету Української Революційно-Демократичної Партії щирий товариський привіт.

Краєва Конференція, підсумовуючи свою роботу за минулий рік праці в поширенні ідей української революційної демократії, в розбудові краєвої УРДП й вихованні членства партії в дусі ідей нашого політичного руху, за виборення й встановлення української суверенної демократичної держави, відмітила, що УРДП у Великобрітанії має немалі успіхи в своїй діяльності, а також поставила ряд чергових завдань до дальшої праці в поширені ідей української революційної демократії й її партії серед української еміграційної спільноти, в приєднанні в лави УРДП її палких і відданих прихильників та повної матеріяльної й моральної підтримки Українського Державного Центру.

Учасники 4-ої Краєвої Конференції УРДП запевняють Вас і Центральний Комітет УРДП, що краєва УРДП й надалі стоятиме непохитно на сторожі чистоти й розбудови української революційної демократії як політичного державно-визвольного руху українського народу за відновлення Української Народної Республіки й встановлення в ній демократичного державного ладу.

Краєва УРДП й надалі буде неухильно вести на своєму терені боротьбу проти російських імперіялістичних єдинонеділимських потягнень по відношенню нашої України, вести боротьбу проти комуністичної пропаганди, де б вона не була, боротьбу проти зрадників, квіслінгів і ренегатів з середовища українства, боротьбу за консолідацію всього українського громадянства нашого терену навколо єдиного українського визвольного центру — Української Національної Ради й її Виконавчого Органу.

Хай живе українська революційна демократія й її передовий загін — Українська Революційно-Демократична Партія!

Хай живе Українська Народня Республіка!

ПРЕЗИДІЯ КРАЄВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ УРДП

Видавництву газети „Українські Вісті" та редакції журналу „Наші Позиції"

4-а Краєва Конференція УРДП у Великобрітанії пересилає редакції й адміністрації газети „Українські Вісті" та редакції журналу „Наші Позиції" свій щирий український привіт.

Ваша невтомна праця у виданні передової демократичної преси, якою є „Українські Вісті" та „Наші Позиції", є великою справою в досягненні нашої першочергової мети — виборення української незалежної держави.

Газета „Українські Вісті" й журнал „Наші Позиції" є рупором українського демократичного світогляду, мобілізуючим і консолідаційним чинником української прогресивної еміграції навколо УНРади й її ВО, як єдиного законного політичного центру у визвольній боротьбі українського народу.

Ми, учасники 4-ої Краєвої Конференції обіцяємо В-ту „УВ" й редакції „Наших Позицій" докласти максимум наших зусиль в поширенні української революційно-демократичної преси серед українців Великобрітанії шляхом приєднання нових передплатників „Українських Вістей", успішного закінчення збірки коштів на Будівельний фонд В-ва „УВ", ставши учасниками будівництва модерного українського Видавництва, та поширення журналу „Наші Позиції", серед українського громадянства нашого терену.

Хай живе вільна українська демократична преса й її передові органи — газета „Українські Вісті" й журнал „Наші Позиції"!

Хай живе УРДП як сила надхнення й прогресу в розвитку української революційної демократії і її преси!

ПРЕЗИДІЯ 4-ОЇ КРАЄВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ УРДП

В Бельгії 11. травня 1952 відбулася 3-тя краєва конференція УРДП. В конференції брав участь представник Центрального Комітету, лідер УРДП І. П. БАГРЯНИЙ, що прочитав для конференції доповідь на тему „ЗОВНІШНЯ Й ВНУТРІШНЯ СИТУАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ ТА НАШІ ЗАВДАННЯ". Конференція пройшла в дуже добрій діловій атмосфері, в атмосфері моральної єдности. Було заслухано звітні доповіді, накреслено напрямні праці на майбутнє та вибрано нові керівні органи.

ХРОНІКА

У США вийшло перше-друге число (за березень-квітень) англійською й українською мовами бюлетеню „Рух", неперіодичний додаток до часопису „Український Прометей", добре редагований орган ДОБРУС-у, що містить низку цікавих статтей та інших матеріялів, антиімперіялістичного й антимосковського змісту.

*

Справа України на міжнародній арені активізується: італійське радіо-Рим улаштувало ряд пересилань-оглядів української чужинецької преси, зокрема органу Ватикану „Оссерваторе Романо", що присвячені українській справі. Американський часопис німецькою мовою „Нойє Цайтунг" присвячує увагу еміґрантам Східньої Европи, а провідна німецька газета „Тагесе — шпігель" як передовицю надрукувала статтю І. Багряного „Народи Росії?" В Мюнхені створено Інститут Сходу Европи, в Штутгарті виходить журнал „Остойропа", а при південнонімецькому радіо постало „Східньоевропейське студійне коло", в дискусіях якого беруть участь емігранти з-за залізної заслони, від українців — представник УНРади.

*

8. 3. в Мюнхені відбулося засідання Ініціятивної Комісії в справі відновлення єдности православних українців.

*

30. 3. в м. Ньюарку (США) відбулася успішна протестаційна маніфестація українців, скерована проти комуністичного й російського імперіялізмів, на якій виступали видатні американці (сенатор А. Сміт, проф. д-р К. Манінг, голова демократичної партії Фред Е. М. Кін, голова республіканської партії Г. Д. Гебріелсон, губернатор штату Нью-Йорк Т. Дьюі, сенатори Г. Леман, М. Сміт, І. Айвс, Р. Гендрісон та багато інших сенаторів та членів конгресу), промовляючи в обороні України.

*

24. 4. в Берліні за участи 120 делегатів відкрився 3-ій конгрес Міжнародньої Федерації Вільної Преси, в якому взяла участь українська делегація в такому складі: Д. Андрієвський, І. Багряний, Голіян, Добрянський, Кішка, Кошелівець, Косик, М. Лівицький Б. Левицький, А. Мельник, Б. Панчук, М. Семчишин, В. Стахів, Ю Чорноморський. 25. IV. відбулася маніфестація Федерації за участи президента Американського Комітету Вільної Европи адмірала Міллера, відомого французького публіциста Р. Арона, обербюрґермайстра Берліну проф. Ройтера та американських політиків. Після закінчення конгресу І. Багряний виступив через радіовисильню Берліну з зверненням до українського народу за залізною заслоною, яке пересилало також радіо Рим.

*

У квітні член ВО УНРади М. Воскобійник відвідав українських емігрантів в Англії, де виголосив низку доповідей, та Представництво ВО у Франції й склав візиту Високопреосвященному Владиці Митрополитові Полікарпові й відбув наради з керівними колами кавказьких народів.

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган центрального комітету української революційно демократичної партії

Editor: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstraße 10. Printer: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Cirkulation 4000, monthly. Post address: „Naschi Posyziji", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Phone: 7529

№ 6 (16) ЧЕРВЕНЬ 1952 р.

З М І С Т

„Р-революційна" демагогія

Нещодавно українське суспільство було озадачене незрозумілим випадком офіціозу т. зв. „ЗП УГВР" „СУЧАСНА УКРАЇНА" супроти УРДП та її проводу. Незрозумілим був той неповажний тон з яким ця „СУ" (назагал ніби пристойна газета) несподівано впала на УРДП, помістивши пасквіль провокатора й додавши від себе досить таки пасквільний „коментар".

І раптом секрет цієї загадки відкрився. В наступному числі тієї ж газети „СУ" на першій сторінці з'явилася стаття під заголовком „Чи МАЮТЬ ГРУНТ НАШІ ЕМІҐРАЦІЙНІ ПАРТІЇ", підписана чільним членом тієї „ЗП УГВР", п. Л. Ребетом.

Те що стаття вміщена на першій сторінці, зразу після титулу газети, вказує на те, що це стаття виключно важливого призначення, а головне — це вказує на те, що все в ній сказане являє собою, так би мовити, „генеральну лінію" всієї тієї групи осіб, які іменують себе „ЗП УГВР", а мета, яку переслідує стаття, це мета всієї тієї групи, так би мовити, найгенеральніше її завдання на сьогодні.

Яка ж мета тієї статті? Для чого вона написана? І в якім вона зв'язку з попередньою статтею про „диктаторство" і „вождизм"? Як зрозумів кожен нормальний читач, попередня стаття була направлена на компромітацію УРДП (в писаннях „СУ" неодмінно „УРДП Багряного") та на компромітацію УНРади. Але в цій тенденції ще можно було сумніватися. Та ця наступна стаття розсіває всі сумніви і крім того дає ще дещо нове для зрозуміння, чого ж то панове з „СУ" хочуть? Про що вони так печуться?

Зміст останньої передовиці „СУ" дуже простий. Зміст її — це категоричне твердження, що всі українські партії на еміґрації н е п о т р і б н і, бо вони „еміґрантські", що вони нікчемні, що вони „не революційні, а леґалістичні". А звідси далі, **(і це головне!)** автор, а з ним і редакція і вся та „ЗП УГВР", твердить, **що УНРада — це жаден політичний центр української еміграції й жаден екзильний уряд, а .. твориво, що постало в таборах як реакція проти „одної західньо-української партії"**. І тільки. І для цього, власне, вся стаття й написана, і навіть для цього ж ведуться всі ті „розумні" розмови про політичні програми партій, знову ж таки твердячи, що всі ті партії повстали, як реакція на ту ж таки „сильну західньо-українську партію", тобто намагаючись довести,що все те еміґрантська сміховинка.

Інтенція всієї статті — довести, що УНРада — це отакий собі витвір таборового „ідіотизму" й тільки. І не треба її брати всерйоз.

Ось такий зміст згаданої статті.

А тепер, для чого це все, для чого в дійсности така стаття написана й для чого вона має такий зміст? Для чого той весь курс панів з „СУ", так несподівано початий брутальним випадом раніше.

Ця стаття і весь той курс переслідує певну конкретну мету, про яку панове з „ЗП УГВР" прямо не пишуть. Тією метою **є довести, що всі політичні партії, а з ними й УНРада,** мусять бути **скинені з рахунку, а** мусить бути **визнано „УГВР-у", як** не „леґалістичну" і не „еміґраційну", а „дійсно революційну" і „діючу в краю" єдину політичну організацію й єдиний політичний центр „на правах уряду в краю" (як це ми багато, до бридоти багато, разів читали в ріжних проклямаціях та „зверненнях воюючої України", писаних і друкованих у Мюнхені).

А хто має скинути з рахунку? УКК! Бо ходить, власне, про доляри УКК. Не випадково ці писання з'являються тепер, — незабаром десь має бути конвенція УКК, а цей УКК давав тій „СУ", топак „ЗП УГВР", гроші на „боротьбу в краю", за які те „ЗП" видавало й видає в Мюнхені свою газету, а в ній, між іншим, як це читач бачив, те „ЗП" друкує **„розписки"** з

„краю“ на отримані нібито там в краю тисячі долярів від УКК (на жаль тільки та „СУ“ не друкує, в якім банку тая „УГВР“ міняє ті доляри на совєтські рублі та в якій кооперативі за них купує крам). Отже УКК платив „СУ“ гроші, бо досі думав, що фразеологія про „боротьбу в краю“ це є правда, думав, що ті гроші дійсно йдуть до „краю“, а не на оплату збірної бриґади редакції „СУ“ в Мюнхені. Але останній час позиції тих чудотворців з „ЗП УГВР“ похитнулися, їхній балаканині все менше вірять, а тим часом УНРада набуває все більшого й більшого авторитету, визнавана всіма українськими інституціями й всім громадянством, як в Европі так і за океаном. УНРада має колосальний політичний капітал і той капітал все збільшується. В зв'язку з цим для „ЗП УГВР“ повстала реальна загроза, що долярики УКК вислизнуть з її „революційних“ рук і нічим буде платити в Мюнхені своїм кільком поплентачам, теоретикам безклясового суспільства, ідеологам безклясової України. А вислизнуть тому, що УКК поставив явну категоричну вимогу до тії ж таки „ЗП УГВР“ — стати на шлях об'єднання з усіма українськими політичними середовищами, досягти порозуміння з УНРадою.

І ось тому панове з „СУ“ пішли в такий наступ. Ось такий простий рушійний механізм „угаверівської“ зухвалої демагогії на сторінках „СУ“.

Мовляв, з ким там об'єднуватись, як нема нікого! Тільки ми! Що це зухвала демагогія, цього не треба й доводити. Можно би сказати більше, аніж демагогія. Бо як назвати ту цинічну заяву, що УНРада повстала в висліді таборового політикування, як реакція на „одну сильну західньо-українську партію“.

Як назвати цю заяву, коли взяти до уваги той факт, що в становленні УНРади брала участь і ця таки „сильна західньо-українська партія“, тобто ОУН(р), бо це її панове з „СУ“ мають на увазі. Не кажучи вже про зовсім інші причини й передумови постання УНРади.

Така заява є звичайнісінька провокація. Навіть не „р-р-р-революційна“ демагогія, а „р-р-еволюційна“ провокація, що межує з провокативними випадами гулаївців та ріжних паддерьоґіних з „Нового Руского Слова“.

Цим самим „СУ“ на жаль скочується в ворожий табір, в табір тих не перебірливих в засобах ренеґатів та російських чорносотенців, проти яких всі українські партії (такі не милі „угаверівцям“!) весь час боряться. Але ті ренеґати мають виправдання, бо на те вони і є російські імперіялісти чи їхні коляборанти. Яке ж виправдання мають, чи сподіваються мати, панове з т. зв. „ЗП УГВР“? Яке виправдання сподіваються мати ці панове українські патріоти, ведучи явно злочинну діяльність, осмішуючи всі українські політичні партії й поборюючи провокативними твердженнями УНРаду?

Я думаю, що ця діяльність, ця злоякісна й нахабна демагогія не може мати жадного виправдання.

В зв'язку з цими виступами придивімось, що ж нарешті являють собою ці „революційні“ герої, ця, „ліпша за всіх“ група критикантів з т. зв. „ЗП УГВР“, затруднених на гроші УКК в редакції „СУ“? Що це за такі найпоступовіші демократи-„неемігранти“?

Як відомо, ця групка т. зв. „ЗП УГВР“, ці найліпші демократи, є ні ким іншим як **недавніми найліпшими провідниками ОУН(р,) отими найліпшими, що керували ОУНр під час війни й після війни, що були справжніми натхненниками й організаторами братовбивства, натхненниками терору супроти неоднодумців, а потім утекли від відповідальности перед історією під плащик „теж демократії“, очиставши ОУН(р) від себе.** Хіба імена Лебедів-Рубанів, Орлових і деяких інших не говорять самі за себе?

Ці герої, утікши на еміґрацію так, як і всі інші, поміняли тут шкіру, як ніхто інший, і бавляться в „революційніших за всіх“, бач, навіть „керують“ всією Україною з редакції „СУ“ й дістають на те гроші від УКК. Втирають очки. Це одна частина тих „революційних“ демагогів, відламок колишнього проводу ОУН(р), гіршої (бо заляпаної братньою кров'ю!) його частини (організатором і начальником СБ, організатором убивств, зрештою, був не „фашист“ Бандера, а угаверівський „демократ“ Лебідь-Рубан!)

Друга частина цієї групи „революційних“ демагогів — це ті комунізуючі елементи, що були свого часу викинені з УРДП за марксоленінсько-сталінську ідеологію та за апологетику колгоспів; їх притягнули панове Лебіді-Рубани та „Орлови“ до співпраці з собою, купивши за гроші УКК. Ці „вихідці“ з УРДП та з ОУН зійшлися на спільній плятформі боротьби за „безклясову Україну“. Дивно, але факт — вони зійшлися на прокомуністичній плятформі!

Чи може ні? Чи може теорія безклясового суспільства це не комуністична теорія? Отже, ми дійшли до ідеології. Автор згаданої антиунрадівської розламницької статті, п. Ребет, хоче бути розумнішим за всіх і намагається довести, що на цілому є дірка, що, мовляв, усі українські партії є соціялістичні, тому що... у всіх так чи так є пункт про удержавлення деяких галузів тяжкої промисловости та залізниць. Скажи, яка геніяльність думання! Так можна навіть царську Росію, де були залізниці теж удержавлені, вважати за клясичну країну соціялізму.

Але все те було потрібне Ребетові, щоб скомпромітувати всі партії УНРади перед УКК, бо там не люблять навіть духу соціялістичного. Але ліпше би пан Ребет і всі п.п. з т.зв. „ЗП УГВР“ роз'яснили читачам і тому ж УКК, що означає їхня ідеологія, стрижневим пунктом якої є теза про безклясове суспільство, пропаґоване на сторінках „СУ“ і написане, нібито, на їхніх революційних прапорах? Поміж рядками їхніх писань можна вичитати, що в противагу „еміґрантським“ партіям, які не мають, мовляв, виразної ідеології, їхня група має чітку й ориґінальну ідеологію. Дійсно, ідеологія т. зв. „ЗП УГВР“ є ориґінальна. Це є симбіоза Лебедівсько-Гриньохівського вчорашнього нацизму з майстренівським комунізмом. При чому крен зроблено в комунізм, бо це потрібне було для якнайрадикальнішого замаскування вчорашнього „грішного місця“ панів з „ЗП УГВР“. Самозрозуміло, що на цім саме місці підніметься великий шум. Скажуть, що це не відповідає правді, що це „наклеп“. Прошу вибачити, я тут нічого не ви-

гадую. Розгорнім сторінку „СУ“ та й подивімось. Хіба на сторінках цього офіціозу „ЗП УГВР“ не пропагувалося ідею безклясового суспільства? Пропагувалося. І не тільки на сторінках „СУ“, а і в іншій „угаверівській“ пресі, в писаннях ріжних Потішко-„Полтав“ тощо. Ідея бо безклясового суспільства — це основа „оригінальної“ ідеології „революційної“ групи. Цю ідею безклясового суспільства ця група ісповідує й за неї бореться. А що таке концепція „безклясового суспільства“, як це називається на звичайній політичній мові, і з якого арсеналу цю ідею взято? Думаємо, що не треба б і пояснювати. Одначе панове люблять чіткі дефініції і тому я мушу таку чітку діфініцію дати, вірніше, нагадати:

Теорія безклясового суспільства на звичайній мові називається комуністичною теорією, а взята ця теорія нашими „оригінальними“ „революціонерами“ простісінько із зовсім неоригінального **комуністичного арсеналу**, й не взагалі з комуністичного, а з арсеналу ВКПб й КПбУ, де її деякі члени цієї групи безпосередньо всмоктали „з молоком мами“, так би мовити, дістали її з юнацтва в плоть і кров і тепер вже не зможуть її відкараскатися до самої смерти, бо вже розум закостенів і не здібний стати на шлях ревізії, навіть, всупереч здоровому глуздові.

Ось що являють ці панове організаційно і що вони являють в своїй основі ідеологічно.

Вони вважають себе „урядом в краю“, вони вважають себе „неемігрантською“ групою „революціонерів“ з „оригінальною революційною“ ідеологією. Але не важним є чим вони себе вважають, а важним чим вони є.

А є вони купкою озлоблених на всіх демагогів і тільки. А озлоблених тому, що за шість років своєї еміґраційної пропаґанди про свої „чудеса“ „в краю“, вони не спромоглися нікого переконати й прихилити на свій бік крім далекого, довірчивого УКК, не зуміли приєднати жодної політичної партії до свого „уряду“. Одно з двох, або вся еміґрація дійсно складається з самих дурнів (як то хоче змалювати „СУ“), або ж навпаки, групка та складається з самозасліплених і безнадійних балакунців, з комплексом злоби проти всіх і вся, хто не визнає їхнього „уряду“, озлоблених на всіх за те, що ніхто не хоче повірити їм, **ніби вони не в Мюнхені проїдають доляри УКК.** (О, революціонери!!!)

Боже! Скільки треба зневаги до елементарної людської моралі й чести скільки треба цинізму, і, нарешті, якого треба браку почуття норми, щоб виписувати те, що панове виписують, і щоб переконувати громадянство в тім, в чім вони хотять його переконати. Скажемо, переконати, що т. зв. „ЗП УГВР“ з п. п. Лебідем-Рубаном і Гриньохом-Орловим — це найкращі демократи. Що УНРада — „це таборова вигадка“. Що **„братня суперечка між двома групами націоналістів... була властивою колискою УНРади“** Що „УРДП породили таборові будні“ (доречі, якщо так, то чим тоді пояснити, той факт, що ще на світанку таборової епохи еміґрації деякі „не-таборові“ діячі теперішнього „ЗП УГВР“ домагалися винесення смертного вироку проти лідерів УРДП, яка прийшла на еміґрацію в кращому ідейному й організаційному порядку аніж всі пани Лебіді й Гриньохи)

Або, скажемо, намагання, переконати, що доляри УКК йдуть не на утримування комунізуючих похвостачів в Мюнхені, а йдуть десь у карпатські ліси і навіть звідти приходять розписки про отримання...

Жах. Куди ми йдемо, куди ми повертаємося, панове„ революціонери!?.

Які з них герої й які з них революціонери — відомо. Якби у них вистачало відваги й чести назвати себе дезертирами, й злочинцями відповідно до їхнього недавнього поступовання в тім самім „краю“, то це би була інша справа. Ми не кажемо про Гештапо, ми не кажемо про СД (ес-де), ми не кажемо про коляборацію з Гітлером, ми не кажемо й про коляборацію зі Сталіном де-кого (про ідейну й про фактичну), ні, ми лише кажемо про звичайне дезертирство від тих, хто через їхню зраду наклав головою (Й. Позичанюк, К. Осьмак). **Вони наклали головою саме в той час, коли ці герої розкатувалися власними особовими автами та розпутничали по Прагах та Віднях на організаційні гроші, втікши самі й вивізши з собою касу.**

А тепер, — ах як зворушливо! — ці панове збирають доляри в УКК, щоб „посилати“ їх назад „до краю“.

Гаразд. Ці панове своєю безприкладно цінічною демагогією кидають рукавичку, ставши в одну лінію з усіма, хто проти нас. Вони заміряються на те, що ми будували роками, наполегливою працею й не на готові гроші. Нарешті, вони заміряються на саму ідею консолідації навколо єдиного центру, УНРади.

Нарешті вони заміряються на політичний рух, що має більше виправдання свого виникнення й більшу рацію свого існування, аніж їхня „безклясова комбриґада“, і заміряются методами оклепування.

Добре. Тоді ми вважатимемо, що настав час здирати з них фіговий „демократичний“ листочок і трактувати їх так, як вони того варті.

На окрему увагу заслуговує розігрування угаверівцями УРДП. Панове мають велике бажання, щоби до „УГВРи“ входила хоч одна якась партія. І тому вони розпочали оригінальну кампанію забивання клину в УРДП. Та як! Вони взяли за тактику вживати для УРДП формули „УРДП Багряного“. Так ніби є ще якась УРДП. Власне вони кивають в той бік, що у них в „СУ“ є „своя“ УРДП, з Майстренком і Левицьким. В такий спосіб вони хотять привчити читачів, а неознайомлених просто зорієнтувати по своєму, вважати, що є крім УРДП-Багряного ще якась справжня. І от, мовляв, та справжня УРДП стоїть за „УГВР-ою“.

Наївно, дуже наївно. І дуже дешево.

Але до цієї теми доведеться взятися окремо, як і взагалі до цілої низки тем в зв'язку з цими, „революційними“ чудотворцями.

С. ДМИТЕРКО

ПРЕСА—ЦЕ МОГУТНЯ ЗБРОЯ В БОРОТЬБІ З ВОРОГОМ ЗА СВОБОДУ НАШОЇ БАТЬКІВЩИНИ!
СКРІПЛЮЙМО Й РОЗБУДОВУЙМО НАШУ ДЕМОКРАТИЧНУ ПРЕСУ!

Іван БАГРЯНИЙ

Партія „останніх могікан"

(закінчення)

Нам можуть сказати, що негуючи російський соціялізм у всіх його відтинках, ми „вихлюпуємо з водою дитину", негуємо кожен соціялізм у всьому світі, тобто всі шукання на шляху покращання життя людини й людських збірнот. Ні, це не так. Ми не негуємо чесних людських шукань на шляху покращання людської долі. Ми свого часу прийняли засаду (і то твердо, як люди консеквентні, а не ті, що міняють переконання, як панна рукавички, або потихеньку підмінюють одно поняття іншим) — засаду підтримки позитивних соціялістичних течій, а поборювання лише реакційних соціялістичних течій, що коляборують зі Сталіним (як партії типу соціялістичної партії Ненні). Ми цій засаді вірні. Не будучи соціялістами зі своєї ідеології й зі своєї програми боротьби за національне й соціяльне розкріпачення українського народу, ми одначе заповіли співпрацю в боротьбі за краще майбутнє нашого народу і всього людства (чесну співпрацю) з усіма соціялістичними течіями, які не є знаряддям чужого імперіялізму і взагалі імперіялізму, які чесно йдуть по шляху шукань в ім'я ощасливлення людини. Ми це заповіли, навіть не вірячи в здійснення соціялістичної доктрини. Але нам йшлося не про доктрину, а про чесних людей, які насамперед борються проти рабства й поневолення.

Але в даннім випадку ми маємо до діла з **російськими** соціялістичними партіями. З російським „соціялізмом". А цей соціялізм специфічний. Це соціялізм в чорносотенних, єдинонеділимських лапках. Це якраз є той, проти якого ми заповідали боротьбу. Якщо говорити про соціялізм, як про ідею, за яку багато людей віддало життя й всю свою енерґію, то (поминаючи наше ставлення до самої доктрини) є безперечним фактом, що всі російські соціялістичні течії й групи є профанацією тієї ідеї. Це соціялізм дворушницький, якщо можно так висловитись — це „соціялізм" гарної „поступової" балаканини й жорстокої реакційної практики. Це соціялізм, в ґрунті якого лежить зло, а тим злом є обов'язкова для всіх російських соціялістичних течій концепція боротьби за велику імперіяльну Росію, бо, мовляв, для здійснення ідей соціялізму треба конче мати велике многонаціональне державне тіло, великий організм, словом, багато народу. Так соціялістичним плащиком прикрилася московська реакція.

Що ж це має спільного з твердженням тих же російських соціялістів порядком наслідування й підроблення під ідейне обличчя кращих соціялістів світу, що соціялізм — це „забота о человеке, а не об абстрактном государстве"? Про людину, чи про „абстрактне государство" думали панове російські соціялісти, коли коляборували в часи революції з чорносотенщиною супроти нас, або про людину, чи про „абстрактне государство" думають і тепер ті самі панове соціялісти, коли укладають проєкти програму, в якому ставлять центральним пунктом створення федерації з „сильною централізованою владою для поборення відцентрових рухів (читай, для поборення всіх визвольних рухів поневолених народів в московській тюрмі)." Яка ж різниця між цими ідеологами сильної централізованої влади й ідеологами та керівниками колишньої Росії — „жандарма Европи", або ідеологами сталінської тотальної централізованої диктатури?

Тим більше, що всі російські соціялісти дбали й дбають зовсім не про „абстрактне государство", а про конкретну російську багатонаціональну імперію. І от тут власне й лежить бар'єр, через який російські соціялісти всіх мастей ще не переступили, бар'єр, який їх відокремлює від проґресивних ідей світу. Вони були й є по тім боці бар'єру, на стороні реакції.

І тому ми їх і вважаємо непорозумінням, злом, замаскованим в „проґресивну" машкару.

Щож до самого соціялізму, як такого, як ідеї, як концепції, то ми думали й думаємо, що ця, на сповид прекрасна теорія, має, на жаль, трагічні суперечности, через що не може бути здійснена. Хоч це не дає підстави кидати каменем в тих, хто за неї щиро і чесно бореться.

Суперечности випливають на зовні, коли абстрактна ідея наближається до конкретної дійсности. Але зараз ми хочемо не про це, а про те, що найбільшими могильниками соціялістичної ідеї є панове російські соціялісти, які би хотіли помирити абстрактну ідею всесвітньої рівности з своїм, мовляв, Винниченко, „темним, хижим, гарчащим чуттям національного панування", засіб для чого й виправдання чого вони хотять найти не де інде як в тій таки соціялістичній ідеї. І на жаль формальне виправдання цього там є. Хіба теза про те, що „пролетаріят немає своєї вітчизни" в тій чи тій мірі не є основою соціялістичного (клясичного) вчення взагалі в усіх його напрямках? В одних ця теза так і фіґурує прямо, радикально, а в інших вона завуальована в тезу „спільности інтересів усіх працюючих усіх націй", або в тезу конечної потреби для здійснення соціялістичної ідеї великого суспільно-громадського об'єднання, великого й єдиного економічно-громадського організму. І ось це власне й є тим прикриттям, з якого користає напогамовний дух російського зажерливого імперіялізму в усіх його модерних іпостасях.

Ті що підписалися під заявою-декляраціею, заявивши, як ми вже бачили, що **„соціялізм" без свободи являє собою найгірший тип рабства й нелюдяного варварства"**, божаться, що вони збудують кращий соціялізм, якраз той, що про нього сказав Вандервальде свого часу:

„Соціялізм буде соціялізмом вільних людей, або його зовсім на буде".

І то вони його обіцяють збудувати в тій таки єдиній і неподільній Росії.

Що вони **свій** соціялізм збудують, це так, але це якраз і буде запереченням тези Вандервельде. Життя вчить, що як буває ріжний капіталізм чи ріжне пиво, так існує й можливий

ріжний соціялізм. Існує його можливість в теорії тобто можливість ріжного соціялізму. Але не все можливе в практиці. В практиці можливий лише **певний, зовсім не теоретичний** соціялізм.

Нам здається, що тезу Вандервельде треба вірно розуміти, бо в ній сказане зовсім не те, що хочуть подати панове вожді „ліпшого" російського соціялізму. Нам здається, що тезу Вандервельде треба розуміти так:

„Соціялізм мусить бути соціялізмом вільних людей, або його, **соціялізму вільних людей**, ніколи не буде".

Але хіба це виключає можливість соціялізму невільних людей?

Та ж доказом цього є не тільки існування соціялізму совєтського (так, це сталінський тип російського соціялізму, але це таки соціялізм!). так само як доказом можливости ще іншого соціялізму є всі інші типи російських соціялістичних доктрин, носіями й колишніми та майбутніми реалізаторами яких є російські соціялістичні партії, хотіли би будувати специфічно російську, соціялістично-імперіялістичну московську симбіозу. Таку саму соціялістично реакційну симбіозу, як і в Сталіна, лише дещо іншої форми.

І найменше можливий в Росії якраз той романтичний соціялізм, над яким уболівав Вандервельде. Життя з'їло романтику й хоче викинути саме слово в історичний утіль. А найперше з'їли ту романтику і випихають те слово в утль „соціялісти" російського типу, від Сталіна почанаючи. Але все в світі еволюціонує. І концепція прогресивного людського ладу мусить називатися дещо інакше. В старі міхи не варт наливати нове вино. Заперечення концепції марксо-ленінсько-сталінського та марксо-абрамовичівсько-керенського або Вандервельдівського соціялізму, це ще не значить зречення боротьби за краще людське життя, за ліпше життя окремих людей і людських національних спільнот, за краще майбутнє окремих народів і всього людства.

А це є головне. Для нас.

На початлку своєї декляраціі панове, що її підписали, сказали одну гірку правду:

„Ще менше зможе повернутися до дожовтневої епохи російський демкратичний соціялізм".

Це правда. Тільки в цю гірку правду треба правільно вдуматися. Особливо врахувавши, що після упадку большевизму й російська імперія не зможе вже ніколи повернутися до „дожовтневої" епохи. А особливо врахувавши, що проекція єдиної соціялістичної партії **на всі народи СССР**, топак „народи Росії" є щонайменше наївна, в силу тих колосальних історичних змін, що відбулися „там" в процесі „будування соціялізму" в той час як „тут" „останні могікани" того „дожовтневого" російського „демократичного соціялізму" солодко дрімали й мріяли про „єдину російську соціялістичну партію" для всієї „необ'ятної родіни". А особлво врахувавши, що навіть в самій ентогафічній Росії вони будуть непотрібні, й будуть потрактовані як музейні експонати,

Даремно панове тішать себе твердженням, що:**„як показав досвід Італії з її 22 роками фашизму й Німетччини після 12 років гітлеризму, — за упадком диктатури негайно слідує відродження соціялістичного руху.**

Ой, чи так? Цебто, **ой чи й за 36 (тридцятьма шістьма!!!) роками будування в СССР соціялізму (не фашизму, а соціялізму!)** можливе буде **на місті того, зруйнованого народом, соціялізму відродження колишньої слави й величі** більшовицького близнюка — соціялізму Абрамовича, Чернова, Керенського й інших?!

Ми абсолютно сумніваємось.

„Нині історія зняла з порядку денного всі ті спірні питання, що так довго розділяли російських соціялістів на ріжні течії", — пишуть панове в своїй декляраціі.

Ні, мабуть, історія діє радикальніше, а тому й скажемо радикальніше:

Нині історія зняла з порядку денного не тільки поділ російських соціялістів на ріжні течії, а зняла з порядку й їх самих, всі ті течії. Бо зняла з порядку денного віру мільйонних людських мас в саму ідею російського соціялізму не тільки „дожовтневої" але й (особмиво!) післяжовтневої епохи.

І даремно „останні могікани„ дожовтневого російського „демократичного" соціялізму дурять себе й інших.

Теза Вандервельде поміж своїми рядками говорить, що саме російські соціялісти не можуть братися до будування „соціялізму, як суспільства вільних людей", бо це не відповідає їхній суті.

Щоб будувати суспільство вільних людей треба бути самим вільними від імперіялістичного учадіння, від російської імперіялістичної, рабовласницької спадщини в душі і в крові.

„Борячись за свободу Української Нації, УРДП стоїть на становищі розбудови широко розгорненої, закоріненої глибоко в народніх масах, політичної організації, свідомої своїх завдань і здібної організувати й очолити всенародню плянову визвольну акцію та повести трудящі маси міста й села до перемоги".

(З ПРОГРАМОВИХ ЗАСАД УРДП)

Ф. ПРАВОБЕРЕЖНИЙ

„Реакційна ідея"

Недавно лондонська радіовисильня (Бі-Бі-Сі) передала дуже цікаву вістку, а саме: що в одній з совєтських газет з'явилася стаття, в якій проєкт побудови „аґроміст", що про нього ще недавно було стільки лементу в совєтській пресі та вірноподданих листах до Сталіна, що той проєкт, що сама ідея отих аґроміст є.... реакційною. Найпікантнішим мабуть є те, що автором цього проєкту, принаймні з зовнішнього боку, — бож робилось те, безперечно, з доручення московського політбюра, — є сам Нікіта Хрущов... Щоправда, про автора цього „реакційного проєкту" в статті не згадується; та це справи не міняє.

Але що там якась провінційна газетка! Ось сама московська „Правда", як повідомив у травні „Голос Америки", виступила з критикою якогось „союзного" вірменського письменника, що насмілився оспівувати соціялістичні аґроміста, хоч, мовляв, рішенням ЦК ВКП(б) та уряду СССР уже давно засуджено цю реакційну „затєю". Колгоспи так уже, мовляв, розвинені (?), що вже немає потреби перетворювати їх у аґроміста. Асошейтед прес, коментуючи цей новий відступ, пояснює його одностайним спротивом селянства.

Що ж мало би це означати? Відступ перед народнім гнівом? Чи може відмовлення від поставленої мети—перетворення селянина-колхозника на звичайного типу індустріяльного робітника та вже заразом і „ідеологічна" підготова падіння одного з великих між меншими можновладців, кривавого воєводи Української ССР Хрущова? Мабуть і те, і друге. Сподіватимемося, що недалеке майбутнє дасть можливість зрозуміти причини, що привели до цього чергового „зіґзаґ"у" уславленої „сталінської генеральної лінії".

„Що було, бачили, — кажуть наші наддніпрянські селяни, — а що буде, побачимо." А до того спробуємо самі пошукати причин, що привели ідею соціялістичних аґроміст у „реакційний" кут.

Отже розглянемо, бодай у загальних рисах, особливості большевицької політики щодо колгоспів за останні роки. Для цього скористуємося дуже цінною, досить старано й повно опрацьованою статтею-розвідкою „Новий фраґмент совєтської аґрарної політики — укрупнення колгоспів" Євгена Пизюри, що її вміщено в першому числі „Літературно Наукового Збірника", що оце недавно почав виходити в Нью-Йорку під головним редаґуванням Юр. Дивнича.

Питання про укрупнення дрібних колгоспів на сторінках совєтської преси вперше з'явилося ранньої весни 1950 року. Московська газета „Правда" за 25. квітня 1950 р. вмістила статтю Хрущова „Про деякі питання дальшого організаційно-господарчого зміцнення колгоспів". У цій статті Хрущов, між іншим, писав: „...Вирішення полягає в тому, щоб, укрупнюючи колгоспи, будувати гарні впорядковані села, до яких переселяться колгоспники із малих, погано збудованих осель." Проте початок цієї величезної за своїм значенням і маштабами акції, очевидно, треба шукати десь уже в другій половині 1949 року. Як довідуємося роком пізніше з матеріялів конференції МК ВКП(б), що відбулась у Москві 15.-18. січня 1951 р., в день семидесятиліття Сталіна (1949) було закладено перші аґроміста: колгосп ім. Сталіна Геничеського району, Херсонської области (12 500 гектарів землі) та колгосп ім. того ж таки Сталіна в Черкаському районі на Київщині — де шість артілей сіл Леськи, Худяки, Тальдики та Ломовате об'єдналися в один гігантський колгосп, що посідає 15 000 гектарів. Відтоді все частіше та частіше починають з'являтися в газетах повідомлення про творення укрупнених колгоспів та „аґрогородов"-аґроміст. Такі аґроміста закладаються в Узбекістані, в Алтайському краї, на Уралі, в ряді московських областей, так само в Одеській, Київській, Полтавській та інших областях України.

Характеристично, що жадного урядового розпорядження про творення укрупнених колгоспів та аґроміст не було опубліковано. Аґроміста утворюються „за ініціятивою й на домагання передових колгоспників". Лише згодом — 25. грудня 1950 р. — в „Правді" побіжно без яких-будь деталів згадано про відповідну постанову ЦК ВКП(б) та Совєта Міністрів СССР. Так само з відомих совєтофільських „Українських Щоденних Вістей" з 3. червня 1951 р., що виходять у США, довідуємося, що пленум ЦК КП(б)У у листопаді 1950 року (через рік після фактичного запровадження) схвалив відповідне рішення щодо України.

Не менш показово, що вся ця величезного значення акція ніякою мірою не пов'язується з іменем „великого Сталіна". Тим дивнішим здається це, коли згадаємо, що заходи незрівнянно менших маштабів, як деревонасадження, побудова каналів, уже в хвилину свого зародження нерозривно пов'язуються з ім'ям „отця й учителя": „великі сталінські новобудови", „сталінський плян перетворення природи" і т. ін.

Гістерика побудови аґроміст та творення укрупнених колгоспів свого апогею досягає на початку 1951 року на згаданій уже конференції МК ВКП(б), що відбулася 15.-18. січня в Москві. На конференцію було запрошено — від голів колгоспів починаючи й до наукових працівників, архітектів та керівників будівельних організацій включно. Конференція заслухала 20 рефератів з питань укрупнення колгоспів. З них відмітимо два основних: заступника голови правління сільсько-господарчого будівництва Української ССР В. С. Мощіля на тему проєктування та будівництво колгоспних „міст" і „упорядкування сіл" в УССР та доповідь секретаря ЦК і МК ВКП(б) Н. С. Хрущова.

Заслуговує уваги, що тоді як зміст реферату Мощіля був негайно вміщений в „Ізвєстіях", реферат Хрущова появився як стаття лише через півтора місяці в „Правді" з 4. березня. При чому на другий день „Правда" повідомила, що через недогляд пропущено заввагу, що вміщена напередодні стаття Хрущова має дискусійний характер. Все це в підсовєтських

умовах, як відомо, даремно не робиться й мусить бути враховане при оцінці становища.

В своєму рефераті „після стандартного „заспіву“, які блага несе укрупнення колгоспів“, як пише Є. Пизюр, В. Мощіль перейшов до конкретних питань колгоспного будівництва.

„Перед архітектами й інженерами, — каже Мощіль, — виринуло завдання випрацювати схему нового типу населеного пункту, який характером свого упорядкування, культурними, житлово-побутовими умовами не поступався б звичайному місту, але рівночасно відповідав би всім потребам сільськогосподарської продукції. В аґромісті повинні бути водопроводи, радіо, вулиці з гарними тротуарами, сади, сквери, клюб, школа, маґазин. У житлових домах передбачаються ванни, кімнати, веранди.“

Далі, після довгого й стараного „обґрунтування“ потреби зменшення витрат будівництва та економічно-господарчої доцільности будови таких аґроміст компактнішими, В. Мощіль каже: „Після спільної наради з колгоспниками схвалено проєкт поселенчого пункту з мінімальною довжиною вулиць та з найменшим розпорошенням забудови“, а через те, мовляв, при житловому домі колгоспника треба залишити лише 0,15 гектара садиби замість дотеперішніх пересічних по Україні 0,45 гектара; решту ж площі присадибної ділянки винести за смугу поселенчого пункту та об'єднати **в единий масив**. З цією ж метою та, очевидно, за „рішенням“ тих же колгоспників передбачається будувати двоповерхові доми. Закінчуючи, Мощіль заявив, що, мовляв, „численні колгоспи вирішили протягом найближчих десятьох літ цілком перебудувати свої райони“.

Хрущов пішов ще далі за Мощіля. Відмітивши, що на селах тепер живе сила інтеліґенції та що культурні потреби силянства незрівнянно збільшились, він каже про потребу будувати 2-3-4 кімнатні квартири та двоповерхові доми на чотири родини. Полемізуючи з тими фахівцями, що, зважаючи на беззаперечну сільськогосподарську доцільність, а також певною мірою і на вікові селянські звичаї, захищали однородинний селянський дім, Хрущов „рубає з мосту“ — мовляв, „неправильно гадати, що коли вже раз на селі живуть в однородинних домах, то вони не можуть цієї звички позбутись“.

Щоправда, Хрущов каже, що доми з читирома кватирями можна будувати лише за згодою колгоспників, проте, знаючи на гіркому досвіді як таку „згоду“ в СССР одержують, можна зрозуміти цінність цього ліберального „за згодою колгоспників“. Хрущов зокрема наголошує, що присадибні ділянки колгоспників не мусять перевищувати 10-15 сотих гектара. Для неупередженої людени цілком очевидно, що питання скорочення присадибних ділянок до 10-15 сотих є одною із найголовніших, найповажніших причин усього того лементу з аґромістами, хоч і згадується це, нібито, побіжно, мовляв, з метою ощадження витрат будівництва.

Отже, як бачимо, все „раціонально“ й „логічно“... а ота осоружна, найнебезпечніша для „побудови соціялізму“ частина „непослідовно-соціялістичного“ сектору — присадибне господарство колгоспника, яке „щодня-щохвилини“ підтримує й живить ненависну „дрібновласницьку стихію“, — зникло — ну, як корова язиком злизала. Що це саме так і що тут нема жадного перебільшення, стане ясно, якщо ми нагадаємо читачеві, що присадибний наділ колгоспника мусить містити на собі не тільки город, а й усі житлові та господарчі будівлі. 10-15 сотих, що їх пропонує Хрущов, це цілковита ліквідація присадибного господарства колгоспника, бо після побудови домів, господарчих будівель та різних культурно-господарчих вигід залишиться земельки на квіти та хібащо якась латочка на петрушку й огирочки і вже ніяк не вистачить на грядочку гороху для діток. Решта присадибного наділу, що зведена в „единий масив“? Алеж не треба бути особливим знавцем совєтської „тактики“, щоб бути певним, що та „решта“, обробку якої, за словами Хрущова, „можна буде... механізувати“, не далі як за рік перейде до колгоспних метод господарювання.

Із статті міністра сільського господарства І. Бенедіктова, що тоді ж була опублікована в органі міністерства „Социалистическое Земледелие“, довідуємося, що по СССР у цілому кількість колгоспів наслідком укрупнення зменшилася з 252 000 до 123 000 та що 60 000 більших колгоспів не порушувано. Отже 192 000 дрібніших зведено десь у 63 000 більших колгоспів.

Трохи докладніші відомості маємо про Україну. Із статті Л. Г. Мельнікова, вміщеній у газеті „Правда“ з 14. грудня 1950 р., видно, що число колгоспів у східніх районах УССР (себто в межах 1939 р.) зменшилося з 26 401 до 14 433, цебто на 45,3%. Пересічна господарська площа колгоспу до укрупнення становила 922 гектари, а після укрупнення — 1628 гектарів. Рівночасно зі звіту Л. Мельнікова видно, „що $^{2}/_{3}$ колгоспів мають тепер клітини партійних організацій (точніше: 14 433 колгоспів мають парклітини 11 529), що на голови колгоспів обрано 3342 „спеціялістів“, що коли на 1 січня 1950 року серед голів колгоспів було 65% членів і кандидатів компартії, то тепер їх уже 83%.“

В „Правді“ за 28. січня 1951 р. про стан укрупнення колгоспів подано трохи відмінні дані, а саме: що по Україні кількість колгоспів зменшилася з 33 653 до 19 505. Таку розбіжність треба пояснити, очевидно, тим, що тут подано дані по всій Україні зі включенням волинськйх та західньоукраїнських земель, хоч у названій статті про це й не згадано. Звідси можна припускати, що на тих землях до укрупнення було 7254 колгоспи, а після цієї акції — 5172.

Аж ось на фронті такого нібито „благоденствія“ в еріванській газеті „Комуніст“ із 20 березня 1951 р. з'явилася, виголошена на 15 пленумі Еріванської КП(б) промова секретаря партії Г. А. Арутінова. В ній Арутінов досить гостро виступив проти ідеї творення укрупнення колгоспів та побудови аґроміст. „Деякі товариші, — каже Арутінов, — намагаються заплутати партійні цілі, пропонуючи зіселення селянських дворів до суцільних аґроміст.“ Арутінов пропонує, щоб колгоспників оселювати якнайближче до їхніх полів та рішуче протестує проти будування для селян багатородинних домів й вважає за конче потрібне зберегти традиційний

МІЖНАРОДНІЙ ОГЛЯД

Бунт „смердів“

(Про події в південно-східній Азії)

Колишній заступник голляндського губернатора Індонезії, Г. ван Моок, у своїй книжці, п. н. „Ставка демократії в південно-східній Азії“, пише: „В часі воєнних років стало надто ясним, що колоніялізм в Азії дійшов до такої стадії, де він мусить приготовити свою власну ліквідацію. Щирість намірів (зі сторони колоністів) вже не вистачає; після того як (колоніяльні народи Азії) були безборонним об'єктом найжорстокішої колоніяльної аґресії, вони жадають тепер запевнення самоврядування“.

Колоніяльний европейський режим існував в південно-східній Азії поверх 400 літ, — коли рахувати від прибуття Васко де Ґама до Калькути (в Індії) в 1498 р. Англія тримала Індію, Бурму, Маляї, Цейлон і ін.; Франція — Індокитай, Голляндія —Індонезію. Ці колоніяльні імперії завалилися в часі й після останньої війни під напором збунтованих „смердів“*.

Всі три колоніяльні потупи —Англія, Франція, Голляндія — зазнали в часі війни дошкульно-принизливої поразки і тому в очах підлеглих колоній стратили на повазі, і тубільці перестали боятися білих господарів. Японці скріпили цей настрій протиевропейською аґітацією та своїми побідами в першій стадії війни на тому терені. І так вже в часі японської окупації подекуди — як от в Бурмі в 1943 р. — було проголошено незалежність. Після капітуляції Японії з 14. серпня 1945, всі колонії підняли крила до незалежного лету. Але ситуацію незадоволення колоніяльним станом та прагнення уярмлених народів до свободи використали комуністи, а конкретно — червона Москва.

Індонезія, голляндська колонія, що обіймала острови Яву, Борнео, Суматру й ін. з населенням около 70 мільйонів душ, проголошує незалежність 17. серпня 1945 р. У „Деклярації Незалежности“ говориться: „Ми, індонезький народ, проголошуємо ось цим свою незалежність. Незалежність є правом кожного народу. Всяка форма підкорення, як противна гуманности, мусить бути усунена...“ — Деклярацію підписали провідники визвольного руху, Ахмед Сокарно та Могамед Гатта, що запізналися з ідеями европейської демократії ще як студенти університету в Батавії, столиці Індонезії. Про Сокарна пишуть, що він любить цитувати Сантаяну та Дювея, знаних американських філософів. Інший провідник індонезьких націоналістів, Шярір, писав: „Колонізуючи Індонезію голляндці збільшили продукцію, створили банкову систему, побудували готелі та добрі дороги, але коли продукція й експорт виносили багато мільйонів гульденів річно, селянин дальше провадив своє нуждене існування за пів цента денно. Свобода без соціяльного змісту є свободою в порожнечі і без ніякого значення“.

Вет-Нам — французька колонія на східньому побережжі Індокитаю, проголосив незалежність кілька днів пізніше, 21. серпня 1945. Цікаво, що „Деклярація Незалежности“ Вет-

* Цієї згірдливої назви уживано за княжих часів невільництва у відношенні до нещасного селянства. Цю саму назву в такому самому згірдливому значенні від нових „аристократ“ та „надчоловік“ Донцов (див. його „Дух нашої давнини“). Ця давнина, коли смерд спав в стайні, а пан на перинах — кожний на свойому „природньому“ місці — Донцову найбільше імпонує. М.В.

однородинний селянський дім. Нарешті, Арутінов застерігає проти позбавлення селян присадибних ділянок землі, мотивуючи це тим, що „**для апробати такого рішення колгоспне населення не досягло ще достатнього рівня політичної свідомости**“.

Десь у червні того ж року, як повідомила газета „Нью-Йорк Тамс“ із 10. 4., секретар Азербайджанської КП(б) М. Д. Багіров на 18-му з'їзді партії в Баку виступив з заявою, в якій ідею укрупнення колгоспів назвав „неслушною думкою“. Він також рішуче висловився проти пропозицій Хрущова.

А ще місяцем пізніше секретар ЦК КП(б)У Л. Г. Мельніков виступив з обвинуваченнями проти партійного та адміністративного апарату України за те, „що в переведеній акції укрупнення колгоспів **була стосована певна доза насильства**, хоч ця акція, мовляв, була запляновама як добровільна“ („Нью-Йорк Таймс“, 7. липня 1951 р.) Пам'ятаючи страшний досвід років колективізації (1929-34), ми легко можемо уявити собі, що то була за „певна доза насильства“. Не нагадуватимемо читачам, що такі виступи з критикою в умовах СССР можуть мати місце лише на певне завдання московського політбюра.

Проте якоїсь широкої зворотньої акції проти аґроміст у совєтській пресі не помітно. Подекуди в маленьких провінційних газетках з'являються, безперечно інспіровані зверху, критичні статтейки дрібніших провінційних діячів, але все те в тоні легкої критики. Одночасно в газетах дедалі рідше та рідше можна бачити повідомлення про укрупнення колгоспів і будову аґроміст. У тих же повідомленнях, що їх подають совєтські газети, найчастіше мовиться про якісь деталі, про різні технічні питання будівництва аґроміст, так, ніби укрупнення колгоспів — це справа вже давно закінчена — „пройдений етап“. Найчастіше в газетах можна натрапити на такі невиразні повідомлення як, скажемо: „укрупнення колгоспів викликало потребу реорганізації бриґад на більші“, „укрупнення колгоспів створило найбільш пригожі умови“, або що „...умови для праці спеціялістів покращали“, що будова млина в укрупненому колгоспі „не така вже важка справа“, що в укрупнених колгоспах Ставропільщини збудовано 53 цегельні. В численних листах колгоспників до Сталіна також нічого виразного щодо укрупнення колгоспів нема. Найчастіше трапляються лаконічні невиразні фрази, як, скажемо, „завдяки укрупненню колгоспів ми досягли...“

(Закінчення в наступному числі)

Намської республіки покликується на таку ж „Деклярацію" Спол. Шт. Америки з 1776 р., та на „Деклярацію Прав Людини" з французької революції 1789 р. Декларує Вет Нам: „Всі люди створені рівними. Ці безсмертні слова взяті з Декларації Незалежности Сполучених Штатів Америки з 1776 р. Ці слова взяті в найширшому значенні означають, що всі народи на землі родяться рівними; всі народи мають право жити, бути вільними, щасливими. Декларація Прав Людини й Громадянина у Французькій Революції 1791 р. рівно ж заявляє: люди родяться та остаються вільними і з рівними правами. — Це є незаперечні правди".

Про французів, дотеперішніх панів Вет-Наму, говориться в проклямації нового Уряду з дня 1. вересня 1945: „Вони позбавили нас всіх вольностей, накинули нам нелюдські права, вони побудували більше тюрем як шкіл, вони пограбували наші рижові поля, копальні, ліси..."

Бурма, англійська колонія в західній частині індокитайського півострова, вже була формально незалежною в 1943 р. за японської окупації. Було створено бурманську національну армію, що нею командував Авнг Сан. Армія стояла по стороні Японії, але в 1944 р. звертається проти Японії та переходить в партизанщину. Як Бурма так і **Маляя,** друга англійська колонія (на півдні півострова), полагодили свої справи незалежности в порозумінні з Англією аж в 1948 р., вже після того, як в 1947 р. Англія згодилася на незалежність Індії та Пакістану. Всі ті англійські колонії незалежні тепер, та все таки формально вони ще зв'язані з Англією.

Взагалі колоніяльні потуги це дуже охоче „приготовляли свою власну ліквідацію", що на думку Моока (цитованого на початку статті) була конечною. Навпаки, як голляндці в Індонезії, так французи в Вет-Намі старались й дальше стараються затримати давні свої позиції, хоч в зміненій формі. Щойно в 1947 р. на домагання Об'єднаних Націй приходить в Індонезії до завішення зброї та угоди поміж Голляндією і республікою Індонезії. Індонезія як незалежна одиниця остається дальше в зв'язку з Голляндією. У Вет-Намі досі справи не наладжені як слід. Справді уряд місцевий там існує, але він тільки знаряддя в руках французів, що насправді затримали далі своє давнє становище.

В ні одній з вищезгаданих країн немає до сьогодні спокою. Партизанські відділи в дії в кожній з них, а вже найбільше у Вет-Намі. Цей рух використовують комуністи, а головним чиром Кремль, роблячи свою комуністичну аґресивну політику. Партизанкою майже всюди керують комуністи, прислані або інструктовані з Москви. Об'єктивно допомагають цьому й відповідають за витворений стан головно європейські колонізатори. Наприклад: телеграма з Сінґапуру (Маляя) до лондонського „Таймс"-у з дня 13. червня доносить, що „обіцяний поділ землі щойно відбудеться". Коли — ще не знати. Або: телеграма з 4. червня доносить про реорганізацію місцевого „незалежного" уряду у Вет-Намі; прем'єром стає бувший міністр внутрішніх справ Нґуєн, а Лятурно, начальний командувач французької армії у Вет-Намі, входить також до уряду (щось таке як у Тунісі!). Програма нового уряду: 1) посилення боротьби проти повстанців, 2) створення армії з тубільців від 4 до 8 дивізій (французи мають там 10 дивізій), 3) переведення земельної реформи — затвердження поділу землі. — Отже щойно тепер говорять про „переведення земельної реформи".

Московська зараза в небезпечних розмірах може поширюватися тільки там, де є до цього грунт. Цю істину повторяють вже всі і вся. Хто трактує людей, як негідних „смердів", той торує шлях комунізмові. Колоніяльних народів, і взагалі Азії, вже не можна протиставляти Европі неначе варварів цивілізації, „благодать" европейської культури хочуть колонії самі реалізувати, своїми власними руками. А тим часом голляндці, французи, англійці хочуть тримати свої давні колонії бодай формально зв'язаними — проти їхньої волі — зі собою; земельної реформи ще досі не переведено. Отже два сильні арґументи дається до рук комуністів, два коники, на яких вони так залюбки їздять.

Ленін мав сказати, що шлях до Парижа веде через Пекін (столицю Китаю) та Делі (столицю Індії). Пекін вже в руках Москви. Делі ще в руках Неру (інд. прем'єр), але завданням комуністичних партизанів у Вет-Намі, Маляї, Бурмі, Індонезії є — окружити Делі.

На нещастя Неру, індійський прем'єр в Делі, веде таку політику, неначе б самий хотів влізти в пащеку Москві. Що представляє собою Неру? В своїй „Автобіографії" він про себе пише: „Багато з Марксівського філософічного світогляду я можу прийняти без труднощів: монізм або єдність думки та матерії, динамічність матерії та діялектику безперервних змін через еволюцію, як рівно ж скоками — через дію і взаємодію, причину й наслідок, тезу, антитезу й синтезу".

Та не тільки марксівську філософію приймає Неру. На практиці він дуже часто йде на руку Москві. Він каже, що помимо всіх їхніх блудів, він любить російських комуністів, бо вони „не гіпокрити та не імперіялісти". Отже зрозуміло, чому Неру поспішно визнав комуністичний уряд Китаю, чому саботує акцію проти комуністів на Кореї, чому вічно м'явкає про конечність співпраці з Китаєм та Москвою. Не диво, що Неру хоче використати справу конфлікту в Тунісі для розбиття Об'єднаних Націй. В парляменті в Делі дня 12. червня він сказав: „Ми дуже серйозно віднеслися до постанови (Об'єднаних Націй), не розглядати питання Тунісу. Якщо азійські та африканські країни не можуть дістати там голосу, то може прийти час, коли ці азійські та африканські країни будуть уважати, що вони щасливішими будуть в себе вдома аніж в Об'єднаних Націях".

Хоч Неру комуністом не є та сам веде боротьбу проти своїх комуністів (має вже 27 комуністичних послів в парляменті), але його сліпа політика, це вода на млин Москві, це скріплення партизанки в південно-азійських джунґлях. Хоч може нехотячи, допомагає він комуністам використовувати недовір'я придбане европейськими колоніяльними урядами в Азії та невдоволення мас зі свойого положення.

Франція третину свого військового бюджету, четвертину офіцерського корпусу, тре-

В. ГРИГОРЕНКО

Перспективи розвитку транспорту у вільній Україні

(Продовження з попередніх чисел)

Спішно побудовано понад 500 бензинових барж і вже в другій половині навігації 1940 р. до річкових пристаней на р. Вислі і до Данцінгського порту було доставлено з Кубані (Майкопу) і з Грозного біля одного мільйона тонн нафтопродуктів. І якраз у цих перевезеннях велику ролю відограв Дніпро-Бугський канал. В 1940 р. відновлено, а в рр. 1946-1950 відбудовано (законсервовані з 1920 року) так звані „Огінську систему" і „Березинську систему". Перша являє собою сполуку р. Прип'яті з р. Німан через р. Ясольду і канал Огінського. Як відомо, р. Німан впадає в Балтійське море. Друга система — „Березинська" — сполучає р. Березину з р. Західньою Двиною, що впадає в Балтійське море в районі м. Риги. Таким чином існує вже водний шлях Чорне море — Балтійське море та ще й у 3-х варіянтах, про які тут тількищо згадувалось.

Дуже важливе те, що ці великі водні шляхи поза теренами України проходять по теренах дружніх нам народів, а саме: по теренах Білоруси, Литви і Латвії. Один із напрямків водного шляху Чорне море — Балтійське море закінчується на терені Польщі (Буг-Висла-Данцінг). Гадаємо також, що з Польщею Україна матиме дружні стосунки і цей напрям водного шляху буде використаний в інтересах обох держав.

Головним же арґументом ревізії пляну здійснення проблем „Великого Дніпра" є той факт, що ця проблема опрацьовувалась в обставинах однобокого ставлення до неї російських наукових і проєктувальних організацій і неґативного ставлення до тієї її частини, що вирішувала проблему водного транспорту в межах України.

Пригадую собі наукову конференцію в справі „Великого Дніпра", що відбувалася 1935 року в Ленінграді в будинку вчених, на якій відомий російський вчений (фахівець водного транспорту) — проф. Е. — виступив з великою критикою проєкту „Введення Дніпра в Донбас" та проєкту „Комплексного використання малих рік України", буквально заявивши таке: „Проблема глибокого введення Дніпра в Донбас та проблема використання малих рік України не будуть актуальними до того часу, доки вони вважатимуться внутрішніми проблемами і не будуть опрацьовані в пляні єдиної мережі водних шляхів СССР". І далі цей учений заявив: „Спочатку треба вирішити проблему сполучення Дніпра з такими великими річковими артеріями, як Волга і Нева, щоб продукти південних районів СССР перевозились до центральних промислових районів СССР дешевими водними шляхами." Звичайно, заперечувати російському вченому ніхто не наважився, бо це було небезпечно. До голосу російських вчених прислухався Держплян СССР і кремлівські вельможі, і через те опінія цих учених завжди мала вирішальне значення.

Після кількох таких наукових конференцій та нарад у Держпляні СССР за участи російських наукових авторитетів проблема великого Дніпра була набрала зовсім іншого характеру та змісту, передусім змісту не внутрішньоукраїнського, а змісту всеесесерівського. Саме тому проблема великого Дніпра мусить бути піддана ревізії під оглядом вирішення її в суто національних інтересах української держави.

Коротко подамо наші погляди щодо вирішення цієї важливої проблеми в майбутній державі. Насамперед мусимо устійнити засади й принципи вирішення цієї проблеми.

1. З погляду державницької рації і народньо-господарської ефективности проблема „Великого Дніпра" повинна вирішуватися в пляні комплексого використання водних ресурсів України і охопити не тільки Дніпро та його найголовніші притоки — Десну і Прип'ять, а й усі інші більші і менші ріки, як цілість усієї проблеми.

2. Розбудова водних шляхів повинна відбуватися в пляні створення єдиної транспортної мережі України і в пляні поєднання праці всіх видів транспорту.

Щодо першої засади, то їй ми згодом присвятимо окрему статтю, бо вона сама являє собою цілість генеральної проблеми, часткою якої є сама проблема „Великого Дніпра".

Отже переходимо до перспектив розвитку річкового транспорту в пляні проблеми „Великого Дніпра".

Міжнародні шляхи

1. Ми вже щойно ствердили факт існування водного шляху Чорне море—Балтійське море по Дніпру і його припливах —Прип'яті і Березині — та через канали по ріках Буг, Вислі, Немані й Західній Двині. Цей великий і дешевий шлях в майбутньому використовуватимуть українська, білоруська, польська, литовська й латвійська

тину підофіцерів, половину фахівців зуживає на боротьбу проти комуністичної партизанки. 30 тисяч бійців річно сходять до гробу на Вет Намській землі. В Індонезії активність всяких партизанських груп, лівих і правих, головно на Яві, не слабне, а кріпшає. В Бурмі й Маляях спокою від партизан немає. Вогонь в південносхідній Азії, та не тільки там, — горить, не вгасає. Яка на це рада? Сказав Доналд Гіг, американський міністр у Вет-Намі (дня 9. червня): „Коли б не було китайської допомоги, ця громадянська війна була б скоро зредукована до поліційних розмірів". Очевидно, Китай допомагає, а це значить, Москва. Бика за роги бере генерал Геральд Темплер, головний комісар Англії на Маляях та керівник акції проти Маляйських терористів. Він сказав (дня 9. червня):

„Кампанія проти терористів на Маляях є боротьбою проти міжнародного комунізму. Здається мені, що ми ніколи не закінчемо боротьби проти цієї загрози, якщо не буде зроблено порахунків у світовому маштабі." — Для цього генерала ясним є, що доки самого джерела не заткати, чи висушити, вода буде йти і йти.

М. ВИНАР

держави для торговельного обміну між собою і зокрема українська держава для торговельного обміну з великими державами Західньої Европи: Німеччиною, Великобрітанією і Францією і державами Північної та Південної Америки.

Завданням усіх зацікавлених країн буде чимало вдосконалити цей шлях, щоб зробити його найзручнішим для міжнародніх торговельних зв'язків з країнами західньої Европи.

2. Другий великий шлях: Чорне море — Балтійське море по р. Дніпру, Ловать, оз. Ільмень, р. Волхов і Неві і третій великий шлях: Дніпро — Волга (Чорне море — Каспійське море), можуть бути також актуальними і можуть бути створені лише при умові дружніх взаємин майбутньої української держави з майбутньою російською державою. А це може статись тоді, коли в свідомості російської провідної верстви (інтеліґенції) будуть викорінені імперіялістичні потягнення й тенденції, коли майбутня Росія стане демократичною державою в її етнографічних кордонах. Тоді лише буде можливість налагодити торговельний обмін між двома великими державами на Сході Европи — Україною й Росією.

Майбутня Українська Держава потребуватиме величезної кількости лісових матеріялів для промислового й сільськогосподарського будівництва, бо всі українські лісові масиви комуністична імперія в роках 1921-1935 зовсім знищила. Такого нищення зазнала і Білорусь, що колись славилася своїми лісовими багатствами. Придбати потрібну кількістю лісу українська держава могла б чималою кількістю в Росії, Карелії й Фінляндії. Зате Росія, Карелія й Фінляндія в обмін за цей ліс могли б одержати від української держави ті товари, які вони дуже потребують, а саме: продукти української промисловости й сільського господарства. У такому торговельному обміні велику ролю відограли б згадані водні шляхи.

Щоб довести значення цих шляхів для майбутньої української самостійної держави, а також для майбутньої російської держави, наведемо такий приклад:

Українське народне господарство потребуватиме щороку ввозу лісових матеріялів загальною кількістю 50 міл. куб. метрів, або 33 міл. тонн. Перевезення такої кількости лісу з Росії або Карелії чи Фінляндії до українських розподільчих баз залізничним транспортом коштуватиме щонайменше 700 мільйонів карбованців (у цінах 1940 р.), а водним шляхом 170 міл. карб., себто більш ніж у 4 рази дешевше. Лише ця різниця у вартості перевезень дала б можливість здійснити проблему „Глибокого введення Дніпра в Донбас".

Внутрішні шляхи

Згадані міжнародні річкові шляхи, що вже існують, і ті, що можуть бути побудовані при певних умовах, можуть бути ефективними для української держави лише при умові здійснення проблеми „Великого Дніпра" в межах української держави, себто, коли будуть розбудовані українські внутрішні річкові шляхи. До цих внутрішніх водних шляхів треба буде насамперед включити такі:

1. **Річковий шлях Дніпро — Донбас („Глибоке введення Дніпра в Донбас")**. Про його значення для України ми вже згадували і подали детальнішу характеристику.

2. **Річковий шлях Харків — Донбас — Озівське море.**

Один з найбільших промислових центрів України — Харків постачається сировиною з Донбасу і Кривого Рогу виключно залізничним транспортом. Крім того, цей великий промисловий і культурний центр України не має достатньої кількости води для потреб населення і промисловости.

В районі Харкова „протікають" аж три річки: „Лопань", „Харків" і „Нетіч". Слово протікають ми взяли в лапки не випадково, бо фактично ці три річечки не протікають. Вони появляються навесні, а літом майже зникають, і на їхніх руслах де-не-де видніються маленькі озерця і болота. Недаром у харків'ян уже давно створилася поговірка: „Хоч лопни, а Харків не тече". Слово „лопни" і слово „не тече" походять від назви річок — „Лопань" і „Нетіч".

Потреба оводнення Харкова назріла вже давно. Ця важлива проблема може бути вирішена в комплексі з іншими проблемами і передусім з проблемою річкового шляху Харків — Донбас. Ця проблема може бути цілком вирішена, коли в районі м. Чугуєва на р. Дінець, де саме впадає до неї річка Харків, побудувати греблю. Гребля створить чимале водосховище і наповнить водою ріки Харків, Лопань і Нетіч. Поліпшенням судноплавних умов цих річок (розбудова по їхніх руслах каналів) може вирішитись також проблема місцевого судноплавства в районі м. Харків. Дальше продовження річкового шляху в напрямку Харків — Донбас може здійснюватись поступово побудовою водосховищ, гребель і шлюзів як на самому Дінці, так і на його притоках і насамперед на річках Торець і Луганська, в районі яких розташовані такі промислові міста, як Слов'янське, Краматорське, Дружківка, Луганське і т. д. Звичайно, при всіх греблях на цих річках мали б бути побудовані гідро-електростанції. До цих міст Донбасу повинні бути підведені короткі канали. Річка Донець у гирловій своїй частині, що належить тепер до російської федерації, судноплавна на віддалі 250 км. З комплексним освоєнням р. Дінця постане потреба такого освоєння інших притоків його і насамперед річок Оскол і Айдар. Загальна довжина річкового шляху по р. Дінець становитиме 450 км.

Річковий шлях Харків — Донбас матиме вихід на р. Дон і по Дону в Озівське море та через Волго-Донський канал буде сполучений з Волгою. При добросусідських взаєминах вільної української держави з майбутньою Росією цей шлях відограватиме велику ролю в торговельному обміні між обома країнами. Сполука Харкова з Донбасом річковим шляхом по р. Дінець і його притоках може завершитись з'єднанням цього шляху з шляхом Дніпро — Донбас через канал і таким чином м. Харків буде пов'язане з Дніпровським промисловим Центром (Дніпропетровськ-Запоріжжя).

(Продовження в наступному числі)

ВІЛЬНА ТРИБУНА

Проф. Н. КОРОЛЬ,
Д-р біологічних наук
Д-р сільсько-господарських наук.

Думки про майбутнє замлеволодіння в Українській державі

Статтю проф. д-ра Н. Короля „Думки про майбутнє землеволодіння в Українській державі" містимо як дискусійну.

Ред. КОЛЕҐІЯ.

Найміцнішою частиною населення багатьох держав є її середньо-власницький прошарок: селянство, ремісники-власники середніх виробничих підприємств та середнє купецтво. З них селянство, як найчисленніше, завжди притягає до себе увагу державних діячів, соціологів, економістів, як і ріжноманітних політичних авантюрників.

Заможне і середнє селянство вже по своїй природі не може бути тою бурхливою стихією, що легко піддається концепціям валення існуючого державного ладу і завжди було, є і буде за всебічну його підтримку. Бо добре розуміє, що зміна державного ладу в першу чергу відіб'ється на його ж спині.

Тому-то і большевики в першу чергу повели боротьбу, власне, з цими прошарками населення, як з представниками буржуазної і, ще більше небезпечної для большевизма, дрібно-буржуазної ментальності. Дрібно-буржуазна ідеологія, як найзапекліший ворог безоглядного соціялізма, давно врахована прихильниками революцій так і прихильниками твердої державної влади. Тому болшевики, зміцнівши, в першу чергу повели боротьбу саме з цією ідеологією, знищивши фізично дощенту цілу верству населення її носіїв — заможне і середнє селянство (куркулів і підкуркульників).

Але цю рису ментальности заможного та середнього селянства знали так само добре і великі державні діячі. Один з таких діячів, щодо внутрішньої політики в дореволюційній Росії, враховуючи оцю ментальність середньо-заможного селянства, вирішив збудувати надійну підпору державного устрою проти деструктивних сил. Для цього треба було відібрати землю від поміщиків і, поділивши її на господарства середнього розміру, передати селянам. Як і треба було сподіватись, цьому спротивились поміщики. Вони дорікали діячеві (Столипіну), що відкуп земель в них є актом невдячности з боку держави по відношенню до них —поміщиків. Бо вони—поміщики — завжди були і є підпорою і захистом устрою держави, проти темних революційних сил. На що він відповів, що всі ці докази йому дуже добре відомі, але держава хоче мати не сто тисяч поміщицьких родин, а 6-7 мільйонів таких же поміщицьких родин. Бо ідеологія заможного і середнього селянина нічим не відрізняється від ідеології поміщика . Правда, з тою лише різницею, що ці 6-7 мільйонів родин будуть мати не по одному-два тендітних нездібних не тільки до оборони когось, а навіть до самооборони, синів, а по три-чотири повних сил і відваги найвитриваліших в боротьбі селянських хлопців.

„От для чого ми мусимо відібрати у вас землю. Інакше оці хлопці її у вас відберуть силою самі. Тоді у їх очах ви будете не друзі і приятелі, яких треба захищати, а навпаки".

Темні сили, що пізніше стали відомі під назвою большевиків, зразу ж зрозуміли усю для них небезпеку цієї земельної реформи, яка робила абсолютно неможливою революцію в такій формі, в якій вони її плянували. Реформа була припинена большевицьким терористом на радість необачних поміщиків. За сміливу ідею оздоровлення держави діяч заплатив своїм життям Проте насаджування хуторів продовжувалося до початку війни, хоч це дратувало поміщиків, які 6 років пізніше позбулись своєї землі в інший спосіб, передбачений тим діячем.

Хто знає — якби ця реформа була переведена в життя повністю чи набрала б революція в Росії саме таких форм, як ми переживаємо.

Можна навести прикладів більше, де неправільне розв'язання селянського, а значить і земельного, питання кінчалося катастрофою державного устрою. Найбільш повчальним з них є Китай, де Чан Кай-Шек ігнорував розв'язанням цього питання та Південна Корея, керівники якої не хотіли чи не знали, що робити з землею, відібраною від японських поміщиків. Це проволікання з розв'язанням земельного питання дуже спритно використали комуністи в своїх цілях, видавши перед генеральним наступом декрет про передання землі в руки селян.

Отже найактуальнішим нашим завданням має бути правильно і своєчасно розв'язати земельне питання.

Первісною клітиною держави є родина (сім'я). Найздоровішою і найміцнішою родиною є родина селянська та родина середнього міщанина-ремісника, середнього крамара, кваліфікованого робітника. Якщо ця родина ще й до того освячена церквою, то трудно, щоб яка-небудь сила змогла її зруйнувати і ніякі „врата ада" (деструктивні марксистівські сили) не одоліють її. Тому-то на протязі от уже більше двох століть деструктивні сили суспільства у багатьох країнах намагаються, а часом і з деяким успіхом, зруйнувати родину, а потім уже і цілу державу, називаючи цей процес, для більшого баламутства народу, поступовим, революційним і т. д.

Більш розсудливі далекосяжливі уми людства у багатьох країнах завжди наперекір цим деструктивним силам намагались і прагнули зміцнити родину в першу чергу селянську та середнього мешканця міста, все оте, що большевики в своїй ненависті до міці противника називають „дрібним міщанином-буржуа та куркульським елементом".

Оці групи суспільства і є найнебезпечніші для різних мастей соціяльних розрухів. У першу чергу це стосується селянства. Большевизм

і комунізм правильно вбачає в заможному селянстві свого найнебезпечнішого ворога. Тому-то державні мужі багатьох культурних країн оберігають і дбають про добробут селянської родини, про її економічну та моральну міць.

Зрозуміло, що селянська родина є здоровою лише тоді, коли вона є в достатках, користується всіма можливими для даної місцевості досягненнями цивілізації і находиться на високім патріотичнім рівні. Звідси, дбайливе ставлення до економіки селянина, до його освіти, культурного рівня, бо здорова селянська родина при таких умовах дає найвитріваліщого і найбільш стійкого громадянина держави, не падкого на перевороти та революції і хороброго вояка, міцного робітника, що йде в індстрію з світоглядом селянина, а також з тими самими якостями міщанина та фахівця-інтелектуаліста, що дістав засади моралі та етики в здоровій селянській родині.

Рівно ж так само здорові державно-творчі сили виходять і з родин середніх міщанських прошарків, про добробут і здоров'я яких держави всюди так само дбають в тій самій мірі, як і про добробут селянської родини.

Нашим завданням є розв'язання земельного питання. Попробуємо його тут окреслити.

Перед початком другої світової війни Україна мала вигляд аґрарно-індустріяльної країни (42% населення було занято в індустрії, 53% в сільськім господарстві, 5% вільні професії, торгівля, адміністрація). Насьогодні ця картина змінилася в зв'язку з приєднанням суто сільсько-господарських областей. Це знизило процент населення занятого в індустрії до 33,5% при 59,5 занятого в сільськім господарстві і при 7% на решту.

Не припускається принаймні в ближчім часі, щоб структура народнього господарства нашої Батьківщини значно змінилася, якщо до цього не спричиняться зовнішні, від нас незалежні обставини. Припускаючи, що все залишиться як є в системі народнього господарства нашої країни, нам доведеться доповнити свою індустрію такими галузями, як текстильна, трикотажна, целюльозна, штучної ґуми, хемічного виробу штучних добрив для сільського господарства тощо. Це підвищить процент населення, занятого в індустрії, десь до 40% при приблизно тому ж проценті населення, вільних професій. Таким чином сільсько-господарського населення останеться коло 50%, себто 21,0 мільйон душ. Беручи в середньому 5 душ в селянській родині — батьки і троє дітей — матимемо 4,5 мільйона селянських родин. Вся територія теперішньої України дорівнює 576692 кв. кілометрам, себто 57669200 гектарів. Орна земля складає дві третини усієї площі, себто приблизно 38 440 000 га. Таким чином на одну селянську родину припадає 9,16 гектара орної землі.

Треба пам'ятати, що частина українського хліборобського населення із старих переселенців, як це було в 1917-18 роках після поновлення незалежности України, переїде з Казахстану та Сибіру, покинувши там господарство, не питаючи нашої згоди на поворот. Щоправда, якась частина теперішнього сільсько-господарського населення України, що примусово переселене сюди большевиками, також захоче повернутись на свою батьківщину.

З одної третини усієї площі, що складає понад 19,0 міль. гектарів, є значна частина земель невикористаних — це багна на північнім заході та напівпустелі на південному сході (решта селища, ліси тощо). Пустуючі багна та степи стануть придатними для хліборобства, після осушування перших та обводнення останніх, що значно збільшить площу орної землі.

Окрема селянська родина зможе розраховувати на земельний приділ від 8 до 12 гектарів в залежности від місцевости. Зрозуміла річ, що високо інтенсивні господарства, як чисто садове, виноградникове тощо, завдяки своїй високій прибутковості, можуть бути і трохи менших розмірів. Це стосується в першу чергу розподілу великих масивів — садів та виноградників — що появились в Україні за большевицького періоду.

Оскільки народньо-господарська діяльність населення України останеться приблизно в такім самім співвідношенні — як 0,5:0,5 — занятого в сільськім господарстві, то сільське господарство мусить бути високо продуктивне — товарове, щоб не тільки дрбре прохарчувати другу половину населення, але і давати також великі лишки харчових продуктів для зовнішнього ринку, бо Европа завжди потребуватиме харчів для свого населення.

Не виключена можливість наявности і великих земельних посілостей в окремих місцевостях і то тимчасово — до переведення державного пляного землеустрою. Все це стосується нашої Батьківщини в сьогоднішніх її границях.

Таке господарство зможе дати на ринок продуктів харчування більше і ліпшої якости, бо заможніше господарство має змогу застосувати досягнення аґрономічної науки, повніше і всебічніше.

Селянське господарство з земельною площею 8-12 гектарів не може і не сміє бути ділене. Воно є неподільне і таким мусить залишатися назавжди. Практика Західньо-Европейських держав (Німеччина, Англія, Данія та інші) показала, що така форма землевласности є ліпша, ніж розповсюджена серед слов'янських народів в тім числі і серед українського — ділити не тільки батьківську землю, а навіть і кожух між усіма синами, а часом і дочками на рівні частини.

Якась частина приросту населення завжди буде потребувати зайвої землі, для чого вона повинна знаходитись в руках держави, як державний земельний фонд. Деяка частина земель і то рівномірно по всій Україні мусить назавжди остатися, як державна власність у формі аґрономічних дослідних та селекційних станцій, расових розплідників худоби та коней, сортового насіння, шкілок овочевих та лісових дерев. Згодом ці маєтки можуть бути передані місцевим органам самоврядування, подібним до старого земства, або американського стейтового самоуправління з умовою державної контролі.

Невеличкі земельні фонди повинні залишитись при заводах по переробці сільсько-господарської сировини, як цукроварні, ґуральні, броварні для організації невеликих маєтків. Ме-

та цих маєтків — продукувати високоякісне насіння цукрових буряків, технічної картоплі, броварського ячменю тощо а метою роздачі їх селянам — продуцентам сировини для заводської переробки.

Ліси мусять назавжди бути під найпильнішим і найдбайливішим наглядом держави, бо для України ліс це не тільки будівельний, стельмашський та столярський матеріял, а набагато і значно важливіше — він у першу чергу реґулятор клімату в бік уволоження його, він фактор боротьби з пустинею, що настирливо і невблаганно насувається на нашу Батьківщину з Арало-Каспійських просторів, фактор боротьби з посухою, бо являється акумулятором (збірачем) вологи для зм'ягчення клімату. Тому площі під лісами мусять безнастанно бути поширювані, використовуючи для цього яруги, балки, скелясті склони, шпилі гір та усі непридатні для хліборобства, садівництва та пасовиська землі.

Рівно ж з цією метою під пильним наглядом держави і місцевих органів самоврядування мусять бути усі водні басейни. Крім цього вони до певної міри будуть джерелом гідро-енерґії та рибництва. Поширювання водоймищ мусить мати пляновий характер. Користування — приватне, або — органів самоврядування.

Надра землі залишаються державною власністю, але експлуатація та закладання нових підприємств може бути віддане в приватні руки.

Осушення багон та обводнення степів підсилу тільки державі, або міцним органам самоврядування.

Земля не сміє бути предметом торгівлі і ажні в якім випадку не може продаватись частинами, відриваючись від господарської одиниці. Це зовсім не виключає можливости в деяких випадках необхідности передавати в інші руки господарство, але тільки цілком з будівлями, усією землею, що належить до господарської одиниці. Продаж і купівля сільсько-господарської одиниці переводиться тільки при посередництві державних органів і, в разі відсутности у покупця частини коштів, за грошевою допомогою держави. Випадки ці будуть досить рідке явище. Припустімо собі, що господар-селянин має лише одного сина-спадкоємця, котрий зовсім не почуває себе здібним до сільського господарства, але має хист до торгівлі чи якогось ремесла. Як на торгівлю, так і на організацію реміснчого закладу потрібні гроші. Як цих грошей не має — ясна річ — ліпше сільське господарство передати в руки здібнішого, а йому допомогти стати на ноги в облюбованім фаху... Ясна річ, коли у батьків синів більше — господарство передається найздібнішому до сільського господарства, а для решти батьки мусять подбати про їх майбутнє, чи то дати їм ремісничий заклад, чи торгівлю, чи подбати про освіту для вільної професії (лікар, адвокат, інженер, учитель, ремісник, кваліфікований робітник). Вразі, коли спадкоємцем є дочка, господарство за нею залишається тоді, як вона одружується з не маючим сільського господарства. В противнім разі, держава може викупити в неї господарство для передачи іншому. Капітал, вложений в господарство (будівлі, обводнення, осушення, насадження саду, лісу, водні басейни тощо), мусить бути повернутий повністю. Якби цього не було, то господарювання при непевности господаря щодо спадкоємця до продажу мало б хижацький характер і крім шкоди для народнього господарства нічого не принесло б.

Не виключається можливість користування господарством і двох господарів, але воно є неподільне записане на одного і влада веде стосунки тільки з одним з них, на кого воно записане. Окремі господарства можуть на своє власне бажання об'єднуватись в кооперативні товариства спільної обробки землі, не втрачаючи своєї індивідуальности перед законом і державною владою. Вступ і вибуття господарства з товариства вільні.

Отже, форма землеволодіння в Україні — це землевласність. Але земля не є ні кожух, ні кінь і продаватись по уподобі господаря не може, бо державі далеко не байдуже, хто буде власником землі, яка є одною з найголовніших складових частин держави. Азіятсько-московська форма общинного землеволодіння, занесена в Україну большевиками, при поділі поміщицьких земель до суцільної колективізації носила тимчасовий характер і, як практика показала, для українського народу є цілковито чужа і незрозуміла.

Форма розселення — хутори чи отрубні масиви, де земля кожного господарства вся в одному масиві (куску), чи якісь ще інші — це вже технічна деталь і залежатиме від місцевих умов та бажань населення. Така форма землеволодіння видається найліпшою, як з політично-соціяльних мотивів щодо міці і сили держави, так і з побутово-економічних. Бо горе народові і його країні, коли, посідаючи найродючіші в Европі землі, буде неспроможний виконати своє завдання харчувателя. Найдуться представники якоїсь „вищої раси" і силою відберуть від нього, як від нездібного господаря, його землю, а його країну повернуть в свій „лебенсраум", винищивши при цьому його дощенту, і запровадять на місці середнього селянського господарства великі маєтки — латифундії власників — представників „народа — пана".

До цього часу ми українці поправу вважалися одними з ліпших хліборобів в Европі.

Большевицький режим сильно знизив урожайність наших полів. Але з переходом землі до рук її дійсного власника при грошовій заінтересованости його, врожайність не тільки дорівняє дореволюційній, але й перевищить її. Для цього кожний сільський господар мусить пройти курс навчання в спеціяльній сільсько-господарській школі. Державні органи, органи самоврядування, сільсько-господарська кооперація та кредитова кооперація мусять дбати про постачання сільського господаря реманентом, добривами, високоякісним насінням та расовою худобою і спеціяльною аґрономічною літературою. Дослідні та селекційні станції та інші сільсько-господарські наукові заклади мусять знайомити їх з останніми досягненнями науки. Разом з тим мусить бути організовано вивчення сільсько-господарського населення різноманітним ремеслам: ковальству, слюсарству, стельмашству, столярству, виробу черепиці (дахівки), цегли, саману тощо. Рівно ж для жіноцтва: ткацтву, в'язанню, вишиванню, шиттю

і т. п. Може показатися неймовірним, що в Англії, в країні найрозвиненішої текстильної індустрії, найбільш розвинуто ручне ткацтво, яким сильно опікується уряд. Крик моди для піжонів-багатіїв мати костюм ручного ткання в кілька раз дорожчий від фабричного. Це легко прослідкувати в магазинах навіть Нью-Йорку.

Кооперація, як форма торгівлі, фінансування і виробництва, особливо в сільськім господарстві, в силу специфіки в побольшевицькій Україні мусить набрати дуже великого значіння: не тільки збут продуктів сільського господарства і постачання всього необхідного господарству та родині господаря, включаючи і дешеву позику, але й організація переробки сільсько-господарської сировини, як цукрових буряків тощо; подібно тому, як до колективізації сільсько-господарська кооперація була власником кількох десятків найліпших цукроварень. Це зовсім не означає витискування з цієї галузі приватної ініціятиви і капітала. Навпаки, така природна конкуренція буде тільки на користь населенню і державі і мусить бути допущена і в інші галузі народного господарства — будова нових залізниць, фабрик та заводів, закладання нових шахт тощо мусить притягати приватний капітал.

Все це може бути здійснене лише при умові, що під час війни наша промисловість не зазнає сильних змін, на що розраховувати трудно. Але багато залежатиме від того, як ми себе будемо вести під час підготовки війни та в самій війні, як на еміґрації так і на Батьківщині. Мусимо пам'ятати, що наш святий обов'язок — зберегти кожну фабрику, завод, майстерню шахту, трактор чи комбайн, пароплав і байдак.

Кожний мешканець України — селянин, робітник, інтеліґент — як на еміґрації, так і на Батьківщині, якщо він думає лишатись в Україні після повалення большевизму мусить прагнути зберегти кожне виробниче підприємство. В Україні більше немає „нічиїх" ні фабрик, ні заводів, ні шахт. Все старе зруйноване. На його місце буквально кров'ю і потом українського народу збудовано все нове. Кожний, хто руйнуватиме нашу промисловість, мусить пам'ятати, що він злійший наш ворог, що з большевицької неволі хоче повернути нас в економічну неволю. Всіх же виконавців сталінських наказів про перетворення України в пустиню, як це було при наступі німців, вважатимемо нашими ворогами і зрадниками держави. Цей лейтмотив мусить проходити наскрізь через душу кожного мешканця України, як тут на еміґрації, так і на Батьківщині, незалежно, хто він, чи українець чи неукраїнець. Для України всі її мешканці рівноправні громадяни. Селянин, робітник, інтелектуаліст, солдат будь-якої армії, якщо він походить з України і збирається туди повертатися, мусить напружувати всі свої сили зберегти кожний промисловий заклад — фабрику, завод, шахту, бо це ж місце його майбутньої праці. Ті ж, хто не збирається повертатися в Україну, повинні ні на хвилину не забувати, що ці підприємства можуть бути місцем праці його ж братів, сестер, приятелів, знайомих і взагалі синів України. Для подолання большевизму вистарчить руйнування одних тільки шляхів сполучення — залізниць та шосе.

СВІТ ПРО УКРАЇНУ

„Українсько-російське політичне змагання" у Штутґарті.

В ч. 4-5 „Наших Позицій" ми подали відомости про утворення в Західній Німеччині (Штутґарт) ще одного об'єднання, що ставить перед собою завдання вивчення проблем Сходу Европи. Цікаво відзначити, що на „вечорах" „Східньо-европейського Студійного Кола" бувають визначні особистости з німецького та чужинецького світу.

16. квітня ц.р. — як повідомляють „Укр. Вісті" — відбулась п'ятигодинна дискусія „українсько-російського політичного змагання". З рефератом „Большевизм і російська людина" виступив російський делеґат колишній совєтський доцент А. Провідною тезою реферату було твердження, „що комунізм-большевизм не є явищем національно-російським, лише явищем інтернаціональним та що шлях до визволення від большевизму веде через співпрацю з російським народом". Російський журналіст Піранґ, що прибув із Мюнхену для підтримки доповідача, заявив, „що в царській Росії була така свобода і законність, якої не знайти навіть у сучасних демократій на Заході (!) Комунізм у Росію занесли німці, латвійці і зокрема українці, між якими було і є багато комуністів."

З українського боку головним опонентом виступав редактор Которович. Відкинувши намагання росіян перекласти відповідальність за поширення комунізму в СССР на неросійські народи, та підкресливши, що російське і українське поняття комунізму є цілком різні, редактор Которович навів багато прикладів з російської літератури та сучасної дійсности, які беззаперечно доводять, „що росіяни освоїлися з комунізмом та аж ніяк не хочуть зріктися імперіялістичних досягнень." Далі промовець „дав образ росту модерної української визвольної ідеї, цитуючи дослівно ПОЗИТИВНУ ПРОГРАМУ РІЗНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ партій у російському питанні.

П

Італійсько Українське Культурне Товариство.

19. квітня ц.р. в Римі розпочало свою діяльність Італійсько-Українське Культурне Товариство. Перед численними гостями переважно італійцями в залі Італійського Товариства Міжнародньої Співпраці Голова товариства амбасадор Амедео Джяннініі виголосив блискучу доповідь про українську проблему, виявивши при тому виключну обізнанність в українському питанні.

Професор Амедео Джяннініі є автором невеликої, але змістовної праці під назвою „Велика Україна". Слово „Велика" вжито автором в розумінні „Соборна" в її етнографічних межах Україна. В цій праці особливо добре опрацьовано питання визвольних змагань України за свою незалежність.

Адреса Товариства: Associazione culturale italo-ucraina Via Palermo 3 int. 4 Roma.

З ПАРТІЙНОГО ЖИТТЯ

Четверта крайова конференція УРПД в Англії

Як уже було повідомлено в попередньому числі „Наших позицій" 5-6. квітня ц. р. відбулась 4-та конференція Української Революційно-Демократичної Партії у Великобрітанії. Крім численних делеґатів від місцевих осередків партії на конференцію прибуло також багато окремих членів партії. Від Центрального Комітету УРДП на конференцію приїхав з Німеччини член ЦК редактор М. Воскобійник.

Після заслухання привітань від ЦК УРДП, ОУРДП в США, Бельгійської, Канадійської та інших крайових організацій УРДП, а також від Головної Управи ДОБРУС у, ОДУМ-у та ін. конференція перейшла до ділової роботи.

Представник ЦК УРДП М. Воскобійник виголосив змістовну доповідь на тему „Звести бій із Сталіном за підсовєтську людину", що її учасники конференції вислухали з великою увагою.

Зі звітними доповідями про роботу Крайового Комітету за час від 3-ї до 4-ої конференції (лютий 1951 — квітень 1952) виступили — секретар Крайового Комітету Б. Буженко, завідуючий Громадсько-Політичним Відділом А. Бондаренко, а також завідувачі інших відділів Крайового Комітету.

Б. Буженко в своїй доповіді широко висвітлив діяльність Крайового Комітету та місцевих відділів партії, зокрема участь так КК як і місцевих відділів та окремих членів партії у різних громадсько політичних акціях, що відбувалися у Великобрітанії. Далі, подавши характеристику проведеної ідеологічно-виховавчої роботи так серед членів партії як і серед української еміґрації вцілому, зокрема серед тих її шарів, що ставляться співчутливо до революційно-демократичного руху, Б. Буженко підкреслив, що наслідком саме цієї роботи досягнено значного поступу щодо організаційного зміцнення як Крайової організації партії вцілому та і її місцевих клітин — осередків. Окрему увагу приділяв комітет щодо всебічної підтримки Українського Національного Державного Центру на еміґрації — Української Національної Ради.

А. Бондаренко відзначив, що Відділ Громадсько-політичної роботи в основу своєї діяльності поставив пропаґанду—так серед української еміґрації як і серед англійської громадськости— ідеї Української Визвольної боротьби. Особливо багато уваги було приділено боротьбі проти нового прояву російських імперіялістичних тенденцій та зокрема проти останнього витвору реакційної частини російської еміґрації з відомим політичним банкротом — А. Керенським на чолі, що найшов свій вияв у так званому СОНР-і, який намагається говорити ім'ям всіх народів нині поневолених червоною Москвою. Крайовим комітетом та місцевими відділами партії у співпраці з іншими громадсько-політичними організаціями, що діють на теренах Великобрітанії, було організовано більше десяти багатолюдних мітинґів (в Манчестері та ін.), та взято на себе керування стихійним рухом української еміґрації в справі збирання підписів під відомою відозвою журналістів української вільної преси.

В доповідях та послідуючих дискусіях промовці одностайно відмічали значний зріст впливу й авторитету УРДП серед українського громадянства так само відзначалось значне організаційне зміцнення та чисельний зріст членів УРДП у Великобрітанії. До заслуг Крайового Комітету треба також віднести успішне розгортання реалізації „Позики Визволення України", так само збірки на будівельний фонд „Українських Вістей" та істотне збільшення передплатників „Українських Вістей" у Великобрітанії.

Відзначивши корисну діяльність членів попереднього Крайового Комітету та обравши керівні органи на наступний період, конференція прийняла низку ухвал, щодо важливіших питань партійного життя та чергових завдань Крайової Організації УРДП у Великобрітанії.

Комунікат Центрального Комітету УРДП

Останнім часом у часописі „СУЧАСНА УКРАЇНА" (офіціоз т. зв. „ЗП УГВР") розпочато кампанію забивання клина в УРДП вживанням спеціяльної формули „УРДП Багряного". Систематичність уживання цієї формули й обов'язкове підкреслювання цього жирним шрифтом говорить про спеціяльну заінтересованість кіл „ЗП УГВР" в прищепленні думки, що, нібито, існує ще якесь інше УРДП, „не Багряного", а „справжнє". А те, мовляв, „справжнє" УРДП, стоїть за „УГВР", проти УНРади, за безклясове суспільство і т. п.

Злочинність і неетичність цього наміру — ясна й безприкладна.

Спеціяльна злочинність полягає саме в тому намаганні угаверівських кіл переставити саме поняття УРДП проти УНРади та узаконити, як „УРДП", ту комунізуючу групку, що пішла з ними на співпрацю, бувши виключена з УРДП за комуністичну ідеологію та апологетику колгоспів.

Центральний Комітет УРДП ще раз заявляє, що ніякої іншої „УРДП" нема, а група комунізуючої майстренківщина з УРДП не має нічого спільного.

Центральний Комітет УРДП не проти того, щоб ця, виключена свого часу з УРДП, комунізуюча групка входила до „УГВР", але категорично проти трактування цієї групки як УРДП, проти зловживання іменем УРДП і проти намагання панів з „СУ" розкладати УРДП такою диверсійною тактикою.

Заплямовуючи цю диверсійну тактику публічно, Центральний Комітет так само публічно заявляє, що відповідальність за непотрібні завогнення на внутрішньополітичному відтинку, які можуть виникнути, впаде на інспіраторів цих завогнень із кіл „ЗП УГВР".

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЙНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ

18.-21. червня в Штарнберзі, біля Мюнхену, відбулася конференція російських політичних організацій і організацій „націоналів", що обговорювала створення Ради радіовисильні, що її фінансує Амереканський Комітет на чолі з адміралом Керком. Представники країн Прибалтики та України участи в цій конференції не брали.

Редаґує колеґія. Ціна 1 ДМ.

Аксенич

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган
центрального комітету української революційно-демократичної партії

Editor: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstraße 10. Printer: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Cirkulation 4000, monthly. Post address: „Naschi Posyziji", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Phone: 7529.

№ 7 (17) ЛИПЕНЬ 1952 р.

З М І С Т

Не забуваймо їх

Вісім років тому, в середині липня 1944 р., відбулася велика трагедія під Бродами — розгром т. зв. „1-ї Української Дивізії" (СС дивізія „ГАЛИЧИНА"). Практично цей розгром означав винищення кільканадцяти тисяч української молоді, недовишколеної, неозброєної як слід і не керованої як слід, а киненої німецьким командуванням проти колосальних большевицьких армій завідомо на розторощення, на заріз.

Наймаркантнішим моментом цієї трагедії є те, що цю патріотичну українську молодь, заговорену патріотичними фразами й злочинно віддану недалекими але надміру гонористими політиками нашої ції провінції в жертву німецькому загарбникові (то були такі бач хитро-мудрі калькуляції, суть яких можна зрештою зрозуміти з самої назви, що її було дано Дивізії з самого початку; нову назву вже було дано потім, після страшного брідського розгрому) — що цю молодь було кинуто в бій в момент уже перерішеної поразки німецьких армій, в момент повного розкладу й панічної втечі фашистівських полчищ, гнаних насамперед українським народом. Тоді коли ця патріотична молодь маршувала на фронт, на схід з наказу головного німецького командування, в цей час німецький вермахт відступав на захід, покидаючи поле бою. Це є дуже маркантним. А ще більше маркантним є те, що коли в цей час, час повної паніки й утечі вишколених і загартованих німецьких частин, щоб спрамати ворога й врятувати „нову Европу" кинуто українську молодь, тобто на явну загибель, — ніхто проти цього не запротестував, — ані ті, що ту молодь збаламутили, обкидували квітами й віддавали Гітлерові до послуг, а молоді втовкмачували патріотичний дух і потребу самопосвяти в ім'я їхньої хитро-мудрої політики, ані ті чесніші з німецького командування, що пізніше хотіли би за цю трагедію виправдатися. І ще й нині ті панове, що викалькулювали тоді цю „Дивізію", не хочуть визнати своєї вини перед українським народом, а все якось так обертають справу в своїх писаннях, що ніби так і мусіло бути, що така трагедія конче потрібна, бо ж це бач, „нові Крути", а значить претекст до академій, патріотичної фразеології „про кров героїв", тощо.

Ми не даємо тут рецепти, як би то було краще зробити. Ми лише констатуємо те, що сталося. Те що мало місце.

Дехто нині хоче подати всі ті події в липні 1944 року під Бродами, як „велику битву".

А тим часом, з усієї тієї мемуаристики, що написана про Броди (а її вже написано багато, сказано все й більше сказати вже не можна, здається), видно, що то була жадна битва. То було жорстоке винищення, вирізання, вимордування зрадженої „союзником" і відданої на поталу української молоди, витоптування її в сотні разів сильнішим ворогом. З тієї мемуаристики та й зі свідчень живих свідків ми бачимо, що з самого початку головне командування „Дивізії" покинуло її, потрапивши в оточення, зреклось її, утекло, зрадило. Лишився лише молодший командний склад, що був з українців, який, потрапивши отак в оточення, під нещадними ударами немилосердного ворога, бачучи загибіль, в багатьох випадках почали стрілятися. Особовий же склад дивізії, оті всі українські юнаки, покинуті вищим командуванням на призволяще, виявили зразки безприкладного героїзму, боронячись та одчайдушно шукаючи вилому з кітла. Але цей героїзм не міг заступити собою танків, яких не було, літаків, гармат набоїв і, нарешті, не міг заступити собою розумних командирів угорі, яких не було, які ту молодь покинули, рятуючи власну „юберменшівську" шкуру. Особливо ж не міг заступити потрібної кількости боєвих одиниць. І тому, те що відбулося в ті дні під Бродами — то була жадна „велика битва", щоб нею сьогодні заколисувати свою совість тим, хто тую „дивізію" скалькулював. То була трагедія, то була бойня зраджених юнаків, то було пекло одчаю, масового убивства безборонних, самогубство приречених.

І сьогодні, в жалобі схиляючи голови перед спільною велетенською братською могилою тих вещасних, якою є сколупана, а тепер уже заорана земля під Бродами, ми би мусіли всі зробити з того правильний висновок на майбутнє. А саме:

Віддаванням української крови, а особливо віддаванням цвіту нації — молоді—на службу нашим загарбникам, намагаючись їх, мовляв, перехитрити, ми ніколи свободи

Звести бій зі Сталіним за підсоветську людину

(Доповідь М. Воскобійника на Краєвій Конференції УРДП в Англії 5-6 квітня 1952 року).

Наша партія, як антикомуністична й антифашистівська сила, виросла в першорядну політичну організацію в процесі неухильного прямування до виборення свободи й державної незалежности свойому народові, в процесі неухильного прямування до знесення сталінської імперії і до поборення всіх інших імперіялізмів, що хотіли б сталінський замінити на свій. В реалізації цього генерального свого завдання УРДП орієнтується на союз з усіма прогресивними силами нашої нації, на союз з прогресивними силами всіх поневолених народів, на союз з прогресивними демократичними силами всього світу.

Дійсність показала, що сила української політичного світу на даному етапові втому, що українське громадянство, зорганізоване в свої партії, створило цим організаційну основу для своєї політичної визвольної акції. Не будь партій політичних організацій, визвольна боротьба нашого народу стояла б на кілька щаблів нижче. Ми не мали б тих успіхів, які українство має тепер у світі,

Завдяки поставі УРДП та інших партій, і УНРади вцілому, завдяки поставі нашого національно свідомого громадянства, українство останнім часом здало великий іспит. Воно встояло в серйозному зударі з наступом зовнішніх сил, насамперед з наступом російської реакції проти українських визвольних прагнень.

Найважливіше те, що ці наші видатні успіхи сталися на такому міжнародньому тлі і ще тоді, коли західній світ почав серйозно переборювати свою власну інертність, незаінтересованість супроти потенціяльних антибольшевицьких сил в самому СССР. Те, що західня демократія серйозно втягається в затяжну війну з большевизмом, а звідси, її шукання опертя на антибольшевицькі сили в самому СССР, дає нашій визвольній справі виняткову нагоду для активізації на ширшу скалю наших власних політичних заходів і наших політичних сил.

Очевидно, що в цій ситуації чи не найважливішою проблемою української політики стає проблема, як виграти в боротьбі зі Сталіним бій за підсоветську людину, цебто, як протиставити Сталінові всі підсоветські маси, об'єднавши їх в демократичний фронт. Надтож важливою буде підсоветська людина, одягнена в салдатську шинелю, як майбутній вирішальний будівник нових відносин на Сході Европи. Ця проблема для світу, а зокрема для української визвольної політики, вже сьогодні стає домінуючою проблемою. Від наших осягів в цій справі буде залежати все.

Яка в основному ситуація викристалізовується для нас під сучасну пору й що ми мали б робити, щоб осягнути нашої мети?

Світова публічна опінія, а насамперед провідні політичні і військові кола в питанні способу боротьби з большевизмом, поділені на два основні табори. Кожний з них в питанні загальної стратегії психологічної війни з большевизмом займає окремі позиції. Ці два табори мають два окремі погляди на справу використання потенціяльних сил підсоветських народів. Кожний з цих таборів по своєму дивиться на проблему, як здобути основну масу советського населення, а армії зокрема, на свій бік. Відповідно до цього, кожен має свої пляни перемоги над большевизмом.

Так один з цих таборів хотів би викликати палацовий переворот в СССР. Йдеться не про революцію, підкреслюємо, а про досягнення при допомозі зовнішнього політичного й мілітарного тиску на СССР (не війною, а загрозою війни, залякуванням мілітарним потенціялом) палацового перевороту в СССР. За цією схемою було б ідеально, якби на місце теперішнього уряду в Москві прийшов новий уряд, менш імперіялістичний, а іменно такий, який би задовольнився теренами властивого СССР. Тобто впровадити Росію в її межі 1939 року. За цією схемою орієнтації на переворот в Москві, питання України і інших республік не може інакше вирішуватися, лише як закріплення їх у всеросійській орбіті, бо інакше, цебто допущенням національної революції в СССР, можна перешкодити розв'язанню рук московській верхівці для влаштування хатнього перевороту.

Тому, що, мовляв, в СССР немає можливостей для будь-якої форми організованого масового руху, припускають, що зміна режиму в СССР може відбутися тільки в спосіб палацового перевороту і тільки в центрі большевицької імперії в Москві. Звідси випливає політичне загравання послідовників цієї концепції тільки з російським народом. Таку концепцію зміни режиму в СССР насамперед посилено всюди суґерує світові російська політична еміґрація, аби таким чином забезпечити за Росією вирішальну позицію на Сході Европи і на майбутнє. Вони вбивають всім в голови поняття про Росію, як провирішальну потенціяльну силу СССР, яка,якщо відповідно задобрити росіян, зможе скинути Сталіна й таким чином, як вони кажуть, з'економити світові кров і жертви, аби й зробити війну взагалі не потрібною.

В можливість такого палацового перевороту в Росії мабуть і самі росіяни не вірять, але ці суґестії покищо серйозно допомагають їм впливати на світову сучасну політику щодо Сходу Европи взагалі, а СССР зокрема.

Так недавній „Маніфест до народів Росії", підписаний 72 найвизначнішими діячами американської політики, партійного життя, профсоюзів, господарства, культури і т. д., в якому викладено основні положення американської політики супроти Сходу Европи, зводиться тільки

своєму народові не здобудемо. Ми лише без потреби помножимо море української крови й море українських сліз і зміцнимо наші кайдани. Як це й сталося в данім випадку.

Скажуть, що шлях до свободи лежить через кров.

Так. Але не в чужих мундурах.

Маємо на увазі не колір матерії.

С. Г.

до ідеї зміни режиму в СССР, до збереження цілости російської імперії та до визнання першости, переваги російського народу над народами іншими, неросійськими.

При такій стратегії психологічної війни з большевизмом, певні кола упускають з поля зору інший, куди важливіший, бо реальний, спосіб ослаблення і повалення большевизму, це ставка на революційно настроєні народи СССР, на всі антибольшевицькі, ріжнонаціональні сили в СССР. В другій світовій війні серед неросійських народів проявився колосальної політичної сили фактор — **це небажання воювати за Сталіна й його імперію, а навпаки, бажання воювати проти Сталіна й його імперії**. Це явище показало дива в минулій війні і тільки зажерливий імперіялізм та расизм німців та їхня політична глупота врятувала Сталіна і його імперію. Ми дотримуємося погляду, що ставка на ці настрої народніх мас в боротьбі проти большевизму є куди більш розумнішою тактикою, бо ці настрої є річ реальна, ці настрої несуть з собою революцію, що імовірніша аніж палацовий переворот.

Серед міжнародніх кіл є проте другий табір, який вірно трактує вирішальне значіння поневолених російським імперіялізмом Сталіна неросійських народів та передових сил народу російського у майбутній війні, а надіям на палацовий переворот не надають значіння. Цей другий табір, позиції якого блискуче сформулював ген. Фуллер, стоїть на єдино правильних позиціях — надає великої ваги потенціяльним силам всіх підсовєтських народів, а неросійських насамперед.

Розглянемо тепер детальніше можливости і ефект одної і другої тенденції, тобто можливости палацового перевороту з одного боку та можливостей революційного зрушення всіх поневолених народів проти Сталіна та його імперіялізму з другого.

1. Чи можлива революція в СССР?

Ми дотримуємось погляду, більш того—ми переконані, що сталінську систему в СССР можна остаточно подолати і буде подолано силами революції, і саме — об'єднаним революційно визвольним рухом всіх поневолених народів спільно з незасліпленими імперіялістичною психозою масами російського народу. Така революція з огляду на умови нечуваного терору, що існує в СССР, а особливо в т. зв. „союзних" національних республіках, може бути прискорена війною. Війна Заходу проти сталінської імперії безсумніву набагато може приспішити вибух тієї революційної акції як в „союзних" — національних республіках СССР, так і в країнах-сателітах, що зараз перебувають в совєтській орбіті.

Російські політичні кола, а насамперед очковтирателі з НТС, що хваляться „могутньою" протибольшевицькою організацією в червоній армії і пускають мильні бульки у вигляді листів до ген. Чуйкова, кричать зі шпальт охочої до сенсацій західньої преси, що вони в СССР організують переворот, треба тільки, мовляв, дати сто мільйнів долярів. Звичайно, що цих НТС-івських молодчиків можна було б і не згадувати, якби їхній варіянт зміни режиму в СССР не був найбільш милим серцеві всіх російських еміґраційних політиків, а також якби це очковтирання не робилося з конкретною метою — замилити очі світовій опінії та поставити на свій бік певні міжнародні кола, що орієнтуються на таку зміну режиму в СССР. Цим молодчикам з НТС, вихованим в дусі школи Муссоліні і інших апостолів фашизму, в дусі змовництва, бланкізму, такий варіянт зміни режиму в СССР милий ще й тим, що він гарантує розв'язання всіх інших складних проблем в СССР, як внутрішніх проблем самої Росії, (ці інші проблеми за їх теорією, це вже функція міністерства внутрішніх справ Росії, тобто функція нового НКВД).

Тенденція підміни революції палацовим переворотом є наївна й приречена на фіяско (згадаймо хоч би змову проти Гітлера в 1944 р.). Надії на палацовий переворот це витвір хоробливої уяви закукурічених еміґрантських горе-імперіялістів, що не знають ні свого народу, ні його прагнень, а ні фактичних умов, в яких протікає життя в СССР. Сюди належать і деякі наші горе-„солідаристи".

Коли б таке сталося, то це було б тільки історичною випадковістю, курйозом. А як відомо, на історичних випадковостях і курйозах неможна будувати реальної політики.

Справжня реальна перспектива куди складніша.

Якщо не буде зроблено ставки на антибольшевицькі і антиімперіялістичні маси народів СССР альянтами, якщо небуде зроблена орієнтація на їхні інтереси, то большевики, маючи ті маси за собою, можуть чинити скажений опір дуже довго. Це може статися через невірну політику супротивників Сталіна. Особливо коли не будуть використані антибольшевицькі й антиімперіялістичні настрої неросійських народів.

Большевизм сьогодні став модерною і найзапеклішою формою російського імперіялізму. Власне, формою російського фашизму. Він покликав знову до життя в найбільших маштабах тяготіння російської провідної верстви до панування над світом. Російська провідна верства сьогодні максимально втягнута в совєтський апарат гноблення народів. Влада максимально роздмухує її великодержавницький патріотизм, месіянізм. Саме ця верства, свідома своїх цілей, і захоплена цими цілями, становить в значній своїй частині найнадійніші резерви Сталіна. На них Сталін найдовший час опиратиметься.

Постійне винищення по національних республіках ноціональної інтеліґенції, а особливо останніми роками в Україні, Азербайджані, Білорусії, Туркестані і т. д. — це найкрасномовніша данина Сталіна російському шовінізмові. Завдяки все новим і новим територіяльним здобуткам, витворена ще раніше сильна й діяльна керівна російська верства в СССР, дістає конкретні вигоди від большевицького режиму. Російські імперіялісти навіть на еміґрації здають собі справу з того, що ніяка Америка, хоч би вона що обіцяла для нової Росії, не забезпечить Росії того, що Росія має від большевизму Сталіна. Адже ж неможе західній світ дати Росії знову Польщу, Мад'ярщину, Східну Німеччину, Китай і т. д.. Навпаки, неминуча демократиза-

ція самої Росії після розгрому большевизму привелаб скоро чи пізніше до втрати й того, що вона має в складі властивого СССР. Збереження цих надбань може забезпечити тільки й тільки тоталітарний большевизм. Звідси виникають хитання серед самої російської еміґрації (хвиля повороту до СССР, тощо). І тут є певна загроза, чи схоче основна частина російської панівної верстви в СССР, прагнути демократизації Росії чи прагнути переровоту в СССР ціною втрати всіх цих надбань Росії. Чиж схоче вона міняти режим надійного Сталіна на хлопячі бальони нікому не знаних в СССР НТС-івців і інш. подібних російських „вождів народу". Саме спираючись на ці настрої большевизм розраховує війну виграти. Крім того, большевизм має ще інші фактори, які йому дають надію війну виграти. Які ж ці фактори?

1. Фактор простору й клімату. Ще в 20-х роках Сталін писав, що большевицька революція в СССР перемогла завдяки колосальним просторам Росії, які уможливлювали маневрування большевицьким арміям. Фактор простору і клімату в усій історії Росії був найважливішим чинником оборонних воєн Росії. Згадати б хоч би похід поляків в XVII-му сторіччі на Москву, похід Карла XII-го, Наполеона, німців в першій і другій світових війнах. Якщо сьогодні маштаби війни можуть бути грандіознішими, а сам театр війни може бути переміщений із західньої частини СССР також на інші його простори, то і тоді лишається для большевицької Росії величезний територіяльний резерв, їм все ще лишається можливість зосередження на довгі роки своїх головних сил в північно східніх просторах СССР, в колосальних гірських місцевостях Уралу, Сибіру, тощо. Ці простори дають змогу заздалегідь зосередити там колосальні бази харчування й озброєння, як це вони робили в часі минулої світової війни і як про це свідчать вістки про післявоєнні пляни в СССР, та зосередити там своє найбільш надійне військо, сконсолідоване російським патріотизмом і спільною відповідальністю за пороблені злочини супроти народів. Тут такі армії зможуть довгими роками чинити спротив наступаючим аліянським арміям. До тогож могутнім союзником большевиків на цих просторах, будуть кліматичні умови, незносні для західнього солдата. Пригадаймо яке це мало значення для наступаючих німецьких армій зими 1941-42 років і то в умовах европейсякої частини! Вони ж ще далеко не дійшли до північно-східніх районів СССР.

Ще й після того, як би вдалося західнім арміям нанести вирішальний удар большевикам на інших фронтах і відтиснути їх в ці райони, совєтська потуга тут для заходу є майже недосяжна, окрім авіяції.

2. Другим важливим фактором є наявність невичерпаних людських резервів комуністичного Китаю та комуністичних рухів країн південно-східньої Азії з їх надзвичайно важливими сировинними й воєнно-стратегичними базами. Розгром чи локалізування комуністичних рухів у Азії вимагатиме зосередження тут величезних американських і західньо-европейських збройних сил і цим самим буде відтягнено значні сили із проти-московського театру воєнних дій. Це означатиме розпилення сил.

3. Третій фактор — це комуністичні 5-ті колони в усіх без винятку країнах Заходу. Ці комуністичні елементи і засекречена аґентура всупереч національним інтересам їхніх народів, будуть всяк підривати міць цих країн на користь Москви.

4. Комуністичний партизанський рух на територіях СССР зайнятих арміями західних країн, як вислід хибної політики альянтів. Якщо місцеве населення звільнених від большевизму теренів не буде задоволене політично, якщо політика Заходу не буде відповідати його національним ідеалам, то це значить, що для дії залишеної аґентури буде сприятливий грунт, як це показав досвід німецької окупації. Характеристично, що за німецької окупації совєти залишили десятки тисяч перекладачів, вишколених спеціяльно й розташованих по всіх окупованих німцями теренах, які маючи доступ до низової і частково середньої сітки органів німецької влади й армії, виконували при цьому ролю шпигунів, диверсантів тощо. А населення часом їх підтримувало, вкинуте окупантом в пекло безправности й беззахисности. Очевидно, що большевики свій попередній досвід повторять в повній мірі. При політичних помилках альянтів вони дістануть змогу створити в північно українських і білоруських лісах партизанщину, щоб руйнувати бази постачання, комунікаційні лінії західних альянтів, шкодити й компромітувати органи місцевої влади. Можна з певністю твердити, що большевицька Москва, як ніхто досі, оцінила з цього погляду стратегічне значення теренів України, Кавказу, Туркестану і інших теренів неросійських народів, як театр майбутньої війни, розраховуючи на помилки, які союзники можуть поробити супроти населення цих просторів.

5. Втома альянських армій. Ще й після того, як би вдалося західним арміям нанести вирішального удару большевикам і вдалося б їх відтиснути в північно-східні лісні простори СССР, севєтська потуга намагатиметься якнайдовше втриматися в цих областях, щоб виждати коли такий фактор, як неминуча втома наступаючих альянтських військ в цих незвичайно суворих умовах, начне ставати поважним союзником большевиків. Адже це буде не на теренах Німеччини з її прекрасними шляхами, казарнями й готелями, а це буде в бездоріжних північних лісних районах, де треба буде робити переходи сотень кілометрів, переборюючи незвичайні труднощі, труднощі постачання, житла, тощо, плюс диверсійна дія вишколеної совєтської аґентури. Досвід минулих воєн показує, що чинник простору, суворість природних умов, призвичаєність совєтського солдата і всього населення до низького життєвого стандарту — це велика шанса в руках большевиків. На все це Москва розраховує. Завдяки цьому війна для большевиків може бути не безвиглядною.

Треба сказати, що переважна частина політиків на Заході, як про це мовилось на початку доповіді, й не ставить собі за мету викурювати большевизм аж з тих північних районів СССР чи окуповувати всі ті терени. Вони хотіли б тільки відтиснути Росію з центральної Европи й Китаю і ввігнати її в свої кордони з 1939 року, змінивши при цьому ще по можли-

вості уряд в Москві на більш демократичний. Звідси їх ставка передусім тільки на російський колос, а відповідно до цього й на російську еміґрацію. За цією схемою національна пробле ма а саме — проблема звільнення й усамостійнення неросійских народів є тільки перешкодою для реалізації такого пляну. „Маніфест до народів Росії“ 72-х найвизначніших діячів орієнтує світ на збереження цілости російської імперії. До цього вони й кличуть „народи Росії“.

Як вже згадано на початку, серед захіних політиків є ще другий табір, який правильно дивиться на майбутню й теперішню боротьбу. Він розглядає неросійські народи й їх підтримку, як найважливіший фактор в нанесенні поразки большевизму. Нью-Йорк Таймс писав: „З пітьми совєтської дійсности вимальовується один головний факт: незважаючи на тридцятилітню, нібито, „мудру“ совєтську національну політику, там і досі існують українці, білоруси, балтійці, узбеки,грузини, вірмени, азербайджанці та інші, що обурюються із свого становища васалів у совєтській державі з панівним становищем великоросів. Велика наполегливість і розміри занепокоєння Москви націоналізмом меншин є найкращим доказом того, що він є однією з помітних Ахілових п'ят совєтського режиму!“ Найбільш характерно про це висловився, згаданий вище ген. Фуллер. З і цими поглядами тільки війна, закроєна заздалегідь на боротьбу до переможного кінця, — є передумова остаточного радикального знищення большевизму. Війна уможливить викликання до життя серед підсовєтських мас такі революційні сили, що здібні будуть той большевизм ліквідувати остаточно. В час війни ці народи покажуть чуда, бо серед них діє з колосальною силою революційний фактор, який не діяв і не буде діяти в такій мірі серед росіян. Цим фактором є прагнення до знесення ненависної імперії — СССР. І вони ці прагнення показали в минулій війні, не бажаючи воювати за Сталіна, або й повернувши багнети проти Сталіна.

Тому що совєтська армія багатонаціональна, в цьому її велика слабість. Бо завдяки ненависти до Сталіна й СССР з боку неросійських народів, вона постійно буде послаблюватись на всіх без винятку теренах аж так довго, поки в її рядах перебуватимуть представники всіх неросійсьих народів, як найбільш запеклих ворогів большевизму і російського імперіялізму. Це постійно буде ослаблювати армію розкладати її. Таким чином підійшли ми до головної теми нашої доповіді.

II. Революційні настрої й революційна пропаґанда серед вояків совєтської армії — найважливіша зброя Заходу.

Основа мілітарної сили большевизму звичайно лежить в совєтському солдатові — політично високорозвиненому, переважно освіченому, технічно й військово добре підготованому. Але в совєтському солдатові лежить і колосальна слабість большевизму. Большевизм можна відносно легко позбавити його опори, якщо буде справа так поставлена, що совєтському солдатові і підсовєтським народам буде показана перспектива кращого майбутнього національно-політичного й соціяльного устрою, що прийде після падіння большевизму. Цебто, якщо буде підтримано революційну ідею — ідею універсальної революції в СССР і демократизації самої Росії.

Ми вище докладно зупинилися на тому, наскільки російська провідна верства, заохочена до захисту загарбань большевицької імперії. В іншому становищі є солдати і офіцери неросійських народів. Для російського офіцера єдино промовляючими можуть бути тільки лозунги соціяльних реформ і демократичних свобод, але для неросійського офіцера й солдата, крім вищезгаданих соціяльних лозунгів, додатково промовляють гасла національної свободи. В минулій совєтсько-німецькій війні явище небажання народу воювати за Сталіна було настільки серйозним фактором, що коли б наступаючою силою була не фашистівська Німеччина з її расисткими плянами, то з большевизмом могли б покінчити самі народи ще того ж 1941-42 р.

Останні чистки в національних республіках, свідчать про постійно діюче невдоволення й опозиційні, революційні настрої серед населення національних республік. Ось тут лежить ключ — ключ до революції в СССР, як засобу остаточного розгрому комунізму в усьому світі.

Якщо захід хоче перемогти большевицьку Росію, він мусить дати ґарантію всім підсовєтським народам, що їм через повалення ними большевизму відкривається шлях до свободи, до нового життя, тобто щоб була певність, що захід принесе їм всестороннє, а насамперед національне визволення.

Є три пункти, без правильного роз'язання яких неможлива успішна боротьба з большевизмом, бо неможливо масово народи прихилити на свій бік. Тими пунктами є:

1. Виставлення виразних соціяльних лозунгів про розподіл землі, прогресивне соціяльне законодавство для робітництва, про свободу дії в урухомленні економічного життя на занятих теренах.

2. Виразна підтримка національних центрів і опертя на них в майбутній війні. Опертя на авторитетні національні центри, єдино може переконливо показати масам поневолених в СССР і солдатам совєтської армії, що т. зв. „англо-американські імперіялісти“, як їх називає совєтська пропаґанда, йдуть на схід не для підкорення собі територій, а для звільнення з під диктатора всіх поневолених народів Це може дати стимул до політичної активності в середині СССР, до самоорганізації, та до активної збройної дії проти большевизму. Тільки національні провідні сили зможуть дати масам їх народів гасла, що будуть їм зрозумілі й мобілізовуючі.

3. Формування військових частин з рамени авторитетних національних центрів в складі Европейської армії. Такі формування були б найважливішим засобом психологічної мобілізації народів по стороні альянтів. Наступ альянтських армій з участю українських, російських, кавказьких і т. д. військових формацій в складі Европейської армії, визнання цих формацій, як союзних армій рівноправних з усіма західньоевропейськими арміями — це і буде вирішальною передумовою переставлення совєтського солдата на бік заходу, передумовою поразки

Віталій БЕНДЕР

Дні нашої юности

Питанню української підсовєтської молоді було присвячено багато уваги ріжними авторами. Але тема ця далеко ще не вичерпана, а особливо щодо наймолодшої підсовєтської молоді. Як один з цікавих голосів нижче друкуємо статтю одного з представників певної частини цієї наймолодшої молоді.

Я гадаю, що статті типу „Народжені бурею" В. Гришка, читаються нашою еміґрацією з великою цікавістю, надто ж виходцями із Східньої України. Такі розповіді з потрібним додатком міркувань самого автора не тільки наглядно показують нам процес росту й боротьби одного українського покоління, а й промовляють до свідомости наших опонентів роз'ясненням, чому саме підсовєтський українець думає отакими, а не іншими категоріями. Шкода лише, що такі щирі сповіді іґноруються іншими політичними угрупуваннями, а через це більшість нашої еміґрації ще й досі не має жодного поняття про характер і спосіб думання отих закріпачених робітничо-селянських мас, на підтримку яких потайки розраховує кожна партія.

Щоб не ухилятися від наміченої нами теми, вважатимемо цих кілька слів, як переднє слово, бо ми таки справді поставили собі за ціль наслідувати п. В. Гришка й дещо сказати про шляхи-дороги того українського покоління, яке в епоху Великого Відродження щойно вчилося ходити, а в часи розгрому організованого українства було буквально „жовторотим". Це скромна розповідь про отих загублених на бруках міст дітей, чиї батьки померли на степах тридцятьтретьоголодної України. Це слово про наймолодше покоління, що виростало на ваґонних осях, в колоніях для безпритульних, в яничарських школах. Це мала довідка про покоління, яке ніколи не чуло про Визвольні Змагання, бо в школі не могло довідатися через відомі причини, а вдома — з остраху батьків перед власною дитиною. Це покоління, до якого належу я і тисячі мені подібних, що одначе не випали з національного балянсу, а, мавши здорову українську душу, воскресли й воскреснуть для нації.

Старші покоління, покоління Багряного, Гришка, Підгайаного, були свідками національного відродження, брали в ньому участь і за це були кидані по Соловках та Колимах. Ціль їхнього життя була їм відома ще тоді, коли ми жили переважно інстинктами. Сьогодні ми йдемо пліч-о-пліч із ними і, без перебільшення, становимо поважну частину нашого руху. Що ж це? Сліпа віра в провідників? Швидка еволюція? Ходження манівцями? Чи просто територіяльна збірнота? Щоб відповісти на ці питання, треба докладніше зупинитися на одному відтинку нашого життя, на днях нашої юности, котра минала 1938-45 років.

Голод 1933 року відкри‹ нам двері в непривітне життя, розкидав нас по совєтських усюдах і вирвав із наших дитячих сердець той невеличкий запас радости, духовности, чеснот, що їх встигли прищепити нам наші батьки перед початком чорної доби. Драма СВУ, самогубство Хвильового, розгром цілого українського відродження прогриміли від нас стороною навіть не зачипивши краєчку нашої свідомости. Ми виростали між дикими бур'янами, що плекані чужою рукою, глушили родюче українське поле. Наші батьки, що їм терор вирвав язики, слухняно заробляли для нас шматок хліба, і лише спільний дах над головою виказував наше родинне поєднання. Поза цим, їхній вплив на нас обмежувавсь до нуля. Червоний октябризм, піонерія та комсомолія гатили в наші голови большевицьким обухом, і, нема де правди діти, наша відпорність тріщала, й система нашого думання, кінець-кінцем влазила в ті вузькі форми казенщини, підсилюваної повсякденною канонадою піонервожатих, лекторів, гучномовців, піонерських та комсомольських „правд". Ми кінчали школу і йшли до вузів.

Наше думання, навмисне обмежене владою,

совєтських армій, успішного розвалу большевицького фронту і запілля, зміцнення тилу західних армій на визволених (**а не окупованих**) теренах теперішнього СССР.

Отже, за що мусив би Захід насамперед боротися, щоб радикально послабити совєтський воєнний потенціял? Він мусив би боротися за підсовєтську людину і за привернення її душі і серця на свій бік. А особливо ж за солдата тої нації, чиї терени в майбутній війні будуть першим театром вирішальних воєнних битв і чиї терени будуть довший час найближчим тилом наступаючих альянтських армій. Здобуття його на свій бік насамперед забезпечує:

а) Організацію військових формацій з населення зайнятих теренів.

б) Політичне закріплення здобутих теренів за антибольшевицькими союзними силами.

в) Організацію місцевої адміністрації.

г) налагодження господарського життя.

Ось тому ставка тільки на російську карту при нехтуванні неросійських народів, це значить не мати надійно по своїй стороні ні одної, ні другої сили. Росіяни з причин вгорі наведених, не зможуть дати багато сил в розпорядження заходу, а резерви неросійських народів будуть політично знецінені і тим здемобілізовані й через це їх енарґія може бути розпилена між большевицькою небезпекою, з одного боку, і російською загрозою, з другого.

Тільки використання морального, політичного, воєнного й економічного потенціялу народів СССР дасть змогу успішно завершити розгром большевизму. Принципи Атлантійської Хартії можуть бути великою мобілізуючою силою, але вони мусять бути не клаптем паперу, не димовою завісою, за якою скриватиметься російська імперіялістична мафія.

Стаття І. Багряного — „Чи можлива революція в СССР" друкується в наступному числі (№ 8 „НП.").

як і раніше, було зайняте лише над проблемою роздобуття шматка хліба та над шуканням шляхів до легшого фізичного існування. Це був тупик життя, проте, приспані духовно ми ніколи не думали над виходом із нього, бо цього тупика ми взагалі не помічали.

Ми почали думати, ми прокинулись лише тоді, коли концентрак з назвою СССР тріснув у червні 1941 року.

В вогні і громі подій прийшло для багатьох з нас національне пробудження; можно сміливо сказати, що українська душа прокинулася в нас у окопах на Волзі й за Волгою, саме тоді, коли совєтська влада заговорила до нас насамперед, **як до українців**, граючи на наших національних амбіціях, залицяючись до нас, розбурхуючи ті амбіції, щоб потім на них спекульнути, погнати в бій за ту втрачену землю, яку вона раптом з особливим притиском почала називати УКРАЇНОЮ.

Раптово нам почали доводити про нерозривне братерство росіян і українців протягом віків, нас нагороджувано орденами Б. Хмельницького, появилися знову Остапи Вишні, про котрих ми ніколи не чули, і щойно тепер наші земляки зі старших поколінь трішки сміливіше нагадали нам про розстріляне відродження, про Хвильового, про українізацію. На політлекціях нам роздавано „Любіть Україну", заохочувано до відповідей українською мовою, немов би жодних мовних утисків ніколи й не було. Одним словом, перед нашими очими почалося загравання з усім українським і поволі процес нашого думання розливався вшир весняною повінню, цього разу вже без тенденції знову повернутись у вузькі казенні береги. Вперше національна гордість вдарила по струнах нашого сприймання, і тоді ми зрозуміли, що Україна, — це не порожнє слово з окресленням певної території в складі СССР, а окрема країна, заселена людьми з окремою мовою та звичаями, і що більше, країна, що є нашою справжньою батьківщиною. І якби не ота прогалина в нашій свідомості, що утворилася наслідком жахливих років дитинства та пізнішого загального терору, наше відкриття самих себе набрало б великого розгону. Цей процес не закінчився б лише організацією українських фронтів та міністерства „закордонних справ" з обіцянкою виборити для України **незалежне** місце в Об'єднаних Націях. Наше стихійне захоплення своєю окремішністю могло б надати українській проблемі виглядів на ліпше майбутнє й ваги та сили на світовому форумі, бо ми посідали зброю і нас були мільйони. На жаль, так не сталося з низки зрозумілих причин. Поступки ж Кремля в національнім питанні були швидко знівельовані, а вся та вимушена „українізація" окрім формальної назви фронтів, позірного членства в ОН та „власного" гимну з чудернацьким пра-пором, не дала нічого. Проте й ці скромні осяги, якими б малими вони не були, свідчать про те, що навіть ті покоління, від яких старанно заховано Українську Революцію, не можуть бути раховані Кремлем за надійну силу в менших чи більших сутичках із зовнішнім світом. Постава совєтського вояка українського походження під час війни зайвий раз переконує нас, що до яких би жорстоких метод не вдавався окупант у своїх плянах денаціоналізації, великих осягів він не матиме. Національну окремішність людини можна приспати, тимчасово витерти зі свідомости, але ніколи не можна покрити шаром вічного забуття.

Дні нашої юности спалахнули вогнем національного пробудження в часі найбільшого іспиту і вже той вогонь не погасав, розгоряючись. Дні нашої юности виповнилися українським змістом. І якби не ганнібальська політика Гітлерівських армій, якби зовнішні сили відкривали перспективу, то хтозна як би все могло й обернутися. Але політика Гітлера зразу ж загнала всіх по той бік. Процес нашого національного пробудження найбільше лякав Кремль і тому він намагався випередити нас усякими „українськими" обіцянками, що було звичайним замилюванням очей. Все ж таки факт лишається фактом: Москва мусіла „лавірувати" з остраху саме перед нами, молоддю. Дуже знаменний факт. Виходить, що і октябрізм, і піонерія, і комсомолія, і партія — це лише наркотики, що присипляють молодь і то дуже штучно, але **не засипляють.**

Не зважаючи на сталінську політику задобрювання, молодь одягнута в салдацькі шинелі все ж таки в дуже й дуже великій кількости Сталіна покинула і пішла на Захід. І тут прийшла ще сташніший іспит, вимираючи в таборах полонених, в таборах остарбайтерів, та в концентраційних таборах.

Полони, голодні і криваві, хоч і зневірили нас, все ж не змогли стримати процесу завершення нашої національної свідомости. Навпаки, наша окремішність набрала різкіших форм, хоч, признатись, ми були ще досить наївними. Ми стихійно повірили в УВВ і записувалися в нього. Але зрозумівши, що таке УВВ й шукаючи виходу, частина з нас принагоді поповнила лави УПА, частина вдалась до дивізії, частина просто стримувалась від боротьби.

Ми горнулися до всього українського, і по війні ми зовсім не переймалися змістом програм окремих груп. Вистачало вже самої української форми, щоб ми поповнювали бандерівські, мельниківські чи гетьманські лави. Щойно коли процес повного національного усвідомлення закінчився, якось так сталося, що в нових еміґраційних організаціях ми почали помічати старі порядки, знані нам із днів комсомолії, сліпу слухняність, „залізні" слова та вибрики „вождів", погроми, цензуру, бутафорію зібрань, комедію виборів керівників і т. д. Все це почало нам нагадувати „демократичний централізм", і наше перше захоплення минуло. Тоді прийшло збайдужіння, за цим нехована апатія, а в результаті — розрив із згаданими групами. Сталося це все без ніякої аґітації чи під'юджень, отже, досить природньо, що зайвий раз стверджує повну зрілість національної свідомости.

А сьогодні, коли ми включилися до демократичного руху, коли стали під стяг УРДП, ми знаємо, чого ми хочемо. Дні нашої юности лише починали жеврiти ідеалом, і ми були далекі від тих організаційних форм, що їх ми прийняли сьогодні. Коли ми прийняли програму УРДП, то це не сталося тому, що Багряний чи Гришко — наші земляки. Це сталося тому, що творці її ідеології роблять наголос також і на

Ф. ПРАВОБЕРЕЖНИЙ

„Реакційна ідея“

(Закінчення)

Як же стоїть сьогодні справа з побудовою аґроміст? Треба гадати — кепсько й, очевидно, за межі „проєктів“ не пішла. Так, про перше аґромісто Уралу „Ізвєстія“ [26.8.-51 р.] повідомляють, що архітекти опрацювали його плян. Так само з аґромістом у Борисовському районі Курської области, де управа запросила архітекта, щоб він приїхав та „зорієнтувався, як випрацювати плян“. Такі ж вістки з Вірменії. В повідомленні з Грузії говориться, що будівництво набуло „широкого розмаху“ та що будівельна бриґада колгоспу села Магано закінчила будову... адміністративного будинку („Ізвєстія“, 27. 3. 51 р.). Навіть у першому „аґромісті“ на Черкащині, що про нього вже згадувалося, як видно із статті „Димок“, уміщеній у „Московській Літературній газеті“ з 3. 2. 1951 р., справа покищо обмежилася тим, що в полі на місті майбутнього аґроміста поставлено обеліск із написом: „Пролетарі всіх країн єднайтеся! Замість старих сіл Леськи, Тальдики, Худяки, Ломовате, які віджили своє, тут збудоване колгоспне місто ім. Сталіна. 21. 12. 1949.“ Оповівши, як то художньо виглядає той обеліск у „засніженому полі“, кореспондент з захопленням описує „димок“, що йде з побудованої цегельні. Треба гадати, очевидно, що та цегельня має продукувати цеглу для майбутнього аґроміста Сталіна, що, якщо вірити тому обеліску, „побудоване 1949 р.“.

Отже, знаючи хворобливу звичку большевиків до самовихваляння, до найнеймовірнішого перебільшення найменших досягнень, читаючи про той „димок“, мусимо прийти до висновку, що жадних аґроміст ніде ще не побудовано, що справа покищо обмежилась адміністративним „укрупненням“. Себто — число голів колгоспів зменшилося, партизація їх збільшилася за рахунок звільнення безпартійних голів колгоспів. „Зміцнення кадрів“ — це одно, про що охоче „рапортують“ совєтські газети — „укрупнення колгоспів дозволило скріпити керівні кадри“ та, як спеціяльно підкреслюють центральні газети, „кваліфіковані кадри“. „Правда“ (30. 12. 1950) в повідомленні з України пише: „Раніше в дрібних колгоспах комуністів на полі в бриґадах майже цілком не було, партбюро змінило розміщення партійних сил, комуністи були поставлені на всі сектори колгоспної продукції.“ Отже на цій ділянці (і лише на цій“), нібито, все добре. Підкреслюємо — „нібито!“. Бо й на цьому відтинку не все гаразд. Про це свідчить хоч би те, що зараз іде майже поголовна зміна керівників колгоспів. Отих „спеціялістів“, що їх уже навіть формально не обирають, а... призначають.

Чим же треба пояснити такий швидкий занепад ідеї аґроміст? Які причини звели до рівня „реакційної ідеї“ пропаґовану самим Хрущовим ідею укрупнення колгоспів? Сказати щось із певністю — не легко.

Євген Пизюр, у згаданій його статті, пише: „Треба гадати, що їх (причин — Ф. П.) напевне є більше та що вони взаємно пов'язані між собою. Все ж за найважливішу ми хотіли б вважати ту, що проєкт будови аґроміст переростав теперішні господарські ресурси совєтської держави. Його реалізація вимагала б величезних капіталовкладень, приготування будівельного матеріялу, вимагала б величезної кількости робочих рук, вимагала б підготування великої кількости кваліфікованих будівельників. А тут знищення, завдані Совєтському Союзові війною, досьогодні ще повністю не усунені, рівночасно запляновано нові гігантські конструкції каналів, електростанцій, за якими пріорітет, бо вони мають також велике мілітарне значення. Рівночасно стале зростання міжнародного політичного напруження великою мірою збільшує видатки на дозброєння. Перед лицем такої ситуації совєтське государство засобів на переведення будови аґроміст у сучасну пору знайти не може.“

Визнати свої помилки Кремль не може, бо це підривало б культ „непомильности“ та одночасно виявило б неспроможність упоратися з поставленним завданням. Виступ секретаря КП(б) Вірменії Арутінова, що, мовляв, „для апробати такого рішення (зселення колгоспників в аґроміста та позбавлення присадибних наділів Ф. П.) колгоспне населення не досягло ще достатнього рівня політичної свідомости“ і є тією димовою заслоною, що мусить прикрити чергове фіяско Кремля.

Визнаючи рацію висновкам, що до них прийшов Є. Пизюр, спробуємо розглянути всю цю справу з іншого боку.

Отже вернемося назад і поглянемо на пройдений шлях, на зиґзаґо-подібне борсання большевицької аґрарної політики від приходу большевиків до влади й до останнього часу, себто до „реакційної ідеї“ аґроміст.

Число селянських дворів на теренах колишньої Росії становило 1916 року 18 мільйо-

---

мільйонах наших одноліткiв, з якими ми разом тинялися на бруках міст 33-го року, з якими ходили до школи, росли й журилися, з якими ділилися військовим сухарем на швидкому марші днів нашої юности. Роблення наголосу на них і є стрижнем програми. І якби, наприклад, Бандера чи Мельник чи інший український партійний діяч схопився за цю істину раніше,я думаю, що сьогодні ми всі були б наіоналістами в партійному розумінні слова. На жаль, наші опоненти пливуть старим човном і по старому руслі, а течія нового багато швидша, не по човні. Хай собі. Їхній човен — їхня журба.

Ми горді з росту УРДП і віримо, що в день великих подій ця партія матиме в своїх руках козир нації — молодь. Ту молодь, що її від дня її народження кладеться на конваєр перековки а вона пройшовши через тортури тотального калічення, все ж таки не забуває називати себе українцями. Зіпхнути таку молодь з арени, скинути з рахунку — значить програти.

нів, а 1928 року — 25,6 мільйона. Теж щодо України: якщо 1905 року на Україні налічувалось 2,7 мільйона селянських дворів, то 1922 року маємо вже 4,4 мільйона. Отже на зміну зліквідованого революцією поміщецького землеволодіння прийшов дрібний багатомільйоновий продуцент, своєю кров'ю й одвічніми жаданнями пов'язаний з землею. Розуміючи це, Ленін на VIII. конґресі комуністичної партії в грудні 1920 року казав: „Доки живемо в дрібнобуржуазній країні, для капіталізму в Росії існує солідніша база, ніж для комунізму. Це треба пам'ятати"... Звідси вся болшевицька політика на знищення тієї дрібновласницької селянської стихії.

Перша спроба соціялістичного натурального обміну між містом і селом у роки так званого військового комунізму привела країну, як відомо, до цілковитої господарчої руїни.

Щоб уникнути цілковитої катастрофи, Ленін примушений був удатися до свого відомого „кроку назад" — до НЕП'у. За кілька років країна буйно розквітла. Отой дрібний власник на виміряній латці своєї, як він гадав, власної землі показав чудеса: він буквально залив країну величезними лишками своєї продукції. Але в тому добробуті кремлівські експериментатори побачили заперечення своєї божевільної мрії, побачили видиво отої дрібновласницької стихії, що веде до капіталізму.

Це прискорило реалізацію другої частини згаданої ленінської формули. Зміцнивши військово-поліційні сили, Сталін, з властивою для цього жорстокого тирана рішучістю, зробив „два кроки вперед." Ріками крови й мільйонами жертв голоду домігся „суцільної" колективізації села. У селянина відібрано його живий і мертвий інвентар, а його самого перетворено в звичайного раба.

Фіяско старанно насаджуваних підприємств „послідовно-соціялістичного„ типу — совхозів, що вщент розбили сподіванки, які покладала на них совєтська влада. Так само катастрофальне зменшення сільсько-господарчої продукції в „непослідовно соціялістичному" секторі, себто в новоутворених колгоспах, примусило Кремль знову до відступу. В другій п'ятирічці уже не Ленін, а сам Сталін змушений удатися до ленінського „крок назад". Селянину-колгоспнику дозволено тримати певну кількість худоби, стверджено його право на присадибну ділянку землі та вільно роспоряджатися продукцією свого присадибного господарства — вільно продавати свої лишки в містах на спеціяльно утворених „колгоспних базарах".

Але й тут вийшов „конфуз", подібний до НЕП'івського. Селянство рішуче взялося за інтенсифікацію свого присадибного господарства, розмір якого по Україні пересічно становив 0,45 га на родину. Наслідки цієї інтенсифікації досить скоро позначилися й не на жарт налякали совєтских керівників. Уже 1937 року совєтська статистика відзначила, що продукція присадибних господарств становить 25, 4% в загальній продукції колгосів. А якщо додати продукцію присадибних ділянок сільської інтелігенції (до 0,15 га на родину), агрономів, зоотехників, інженерів та інших, що працюють у колгоспах, питома вага присадибної продукції збільшиться до 27%. Зрозуміти весь „жах", що його несли ці 27%,можна лише тоді, коли врахувати, що вся площа присадибних земель становить лише 1, 73% до площі колгоспного землекористування. Площа земель колгоспного землекористування по СССР у цілому становить 370 мільйонів га, серед них присадибних земель — 6, 4 мільйона га, себто — 1, 73%.

Отже підкреслюємо — 1, 73% закультивованої **колгоспної площі, що загосподарюється на засадах приватного землекористування, дали 27% усієї виданої колгоспами продукції.**

А звідси новий стрибок у „соціялізм". 1939 року починається нова акція — боротьба проти присадибних ділянок колгоспників. Видається новий закон, що обмежує присадибні ділянки, залежно від місцевости, до 0, 15-0, 25 га. Але війна обірвала цей новий похід.

Війна надзвичайно сильно стрясла всю колгоспну систему. Антиколгоспні тенденції виросли неймовірно. Уже на другий день по закінченні війни почалися намагання обмежити присадибні ділянки колгоспників, що за роки війни дуже збільшилися. Проте величезні маштаби воєнних руйнувань не давали можливость совєтським керівникам розгорнути боротьбу належним способом. Десь до 1949-50 років толерується інституція „ланки", себто найбільше наближення до індивідуального продуцента-колгоспника. Пропаґатор „ланки" член московського політбюра Андреєв ще в лютому 1939 року на XVIII. з'їзді ВКП(б) казав: „Що більше праця в колгоспі індивідуалізована в формі ланок чи окремих колгоспників, то більше їх труд матеріяльно заохочений, то більше він продуктивний як у рослинництві, так і в тваринництві." Повоєнні 1946-49 роки проходять під знаком „ланки". Керує цією „ланковою" політикою голова, створеного 1946 року совєта для колгоспних справ при Совєті Міністрів СССР, Андреєв. Політика ланки щодалі поглиблюється,— так постанова Совєта Міністрів СССР з 19. квітня 1948 року „Про заходи для поліпшення організації... в колгоспах" каже, щоб за ланкою закріпити не лише технічні, овочеві культури, а й „де це можливо, також і зернові".

На практиці „ланки" часто творилися з членів одної родини або з гуртків добрих сусідів, що розуміють один одного. Майже всюди робота провадилася старанніше, ніж у великих бриґадах; тим більше, що й розрахунок за роботу базувався на видатності ланки. Отже не дивно, що ланки всюди давали досить добрі наслідки. Видатність продукції помітно збільшилась.

Аналізуючи причини справді добрих господарчих наслідків застосування інституції „ланки" — індивідуалізації виробничих процесів, Кремль ще раз виразно побачив прірву, до якої веде та „ланка". Перед очима „мудрого Сталіна" стала на весь зріст примара відроджуваної „дрібновласницької стихії,", що з нею стільки років він так уперто й жорстоко боровся. Бо й справді „ланка", як слушно каже Є. Пизюр, підносячи продуктивність колгоспу, рівночасно підносить і окремого продуцента-колгоспника і тим породжує відосередні проти-колгоспні тенденції селянства.

Тому... 19. квітня 1950 року в „Правді" з'явилася стаття без підпису (отже за совєтською

МІЖНАРОДНІЙ ОГЛЯД

„Вставай, Африко!"

„Вставай, Африко!" це пісня, що її співають тепер тубільці по містах й селах південно-африканського царства прем'єра Малана. Ось образець одного дня (26 червня): В Йоганесбурґу, одному з головних міст південної Африки, арештовано 80 тубільців серед підбадьоруючих вигуків та плачу їхніх приятелів та послідовників; в Порт-Елізабеті 30 муринів — між ними дві жінки — увійшли до залізничої станції через вхід зарезервований для білих — і на протягу 20 хвилин їх арештовано; того самого дня 50 тубільців з Йоганесбурґу поїхали до золотокопальняної місцевости Боксбург (ок.30 км від Йоганесбурґу) та намагалися увійти на територію зарезервовану для білих европейців без дозволу; після двогодинної демонстрації, в часі якої тисячі чорних тубільців співали, плакали й підбадьорували, 50 сміливчаків арештовано.

Демонстранти співали пісню „Вставай, Африко!„

Арештовані віддавали салют землякам через піднесення затисненого кулака з великим пальцем зверненим вгору.

Таку відповідь дають кольорові тубільці на найновіше зашморгнення расистської петлі 78-літнім прем'єром Маланом, що позбавив пра-

---

практикою інспірована офіційними чинниками) — „Проти викривлень в організації праці колгоспів". У цій статті говорилось про шкідницьку практику насаджування самостійних ланок у зерновому господарстві та картались відповідні настанови Андреєва. Далі рекомендувалося вернутись до основної форми організації праці в колгоспах—„бриґади". 25. квітня в тій же „Правді", як ми вже говорили на початку, з'явилася стаття Хрущова про укрупнення колгоспів і т. д.

Щоб зрозуміти причини останнього повороту від отієї „реакційної ідеї", треба звернути особливу увагу на те, що укрупнення колгоспів, не зважаючи на „переможні гимни" газетних повідомлень про збільшення та здешевлення продукції, як свідчить цілий ряд найновіших утікачів з УССР, фактично привело до зниження продуктивности колгоспів та чималого збільшення витрат виробництва. З деяких областей навіть повідомляють про загин скота через брак кормів. Що ті „побєдниє реляції" в совєтській пресі, кажучи мягко, брехливі, свідчить ціла низка совєтських же газетних повідомлень, що їх ми за 25 років навчились читати між рядків. За даними совєтської статистики, адміністративно-канцелярський персонал колгоспів досягає переважно 20% здатного до праці в безпосередній хліборобській продукції населення колгоспів, а подекуди досягає навіть 30%. Утримання персоналу поїдає десь до 30% випродукованої продукції. В Узбецькій республіці, наприклад, загальний заробіток колгоспника знизився на 13,6% (про причини, що привели до такого зниження заробітку колгоспника, нам тлумачити не треба), а заробіток адміністративного апарату в той же час виріс на 13,2%. А в Свердловській, скажемо, області заробіток колгоспника нібито піднявся на 4%, а адміністративного апарату на 64%. Фактично укрупнення колгоспів не принесло здешевлення бюрократичного апарату.

Щож до рівня сільсько-господарчої продукції, то тут справа стоїть просто катастрофально. Відкинемо всілякі газетні повідомлення й візьмемо виголошену з нагоди 34-ї річниці жовтневої революції промову Л. Берії. Подавши в мажорних тонах досягнення тяжкої промисловости союза ССР, Берія лише коротенько замітив, що валовий урожай зернових, мовляв, декілька останніх років перевищував 7 мільярдів пудів...? Це тоді, коли ще перед другою сьтовою війною ставилось конкретне завдання про збір 8 мільярдів пудів!!! Ні конкретних цифр, ні навіть відсотків, що ними так люблять большевики завуальовувати істину, Л. Берія не подав.

Отже з промови Л. Берії цілком очевидно, що продукція сільського господарства та зокрема зернових за ряд останніх років НЕ ЗРОСТАЛА.

Маємо надзвичайно цікаву й показову картину: посівна площа зросла; капіталовкладення у сільське господарство щорічно зростають, а продукція сільського господарства ось уже кілька років не зростає. Плян по сільсько-господарчій продукції за 1950 р., як відомо, недовиконано. Так само недовиконано пляну за 1951 р.

Отже справа набирає загрозливо катастрофальної форми: перед „житницею Европи" повстає проблема прохарчування свого населення, яке за словами того ж Берії, зростає щорічно на 3 мільйони.

В 20-30 роках найбільші совєтські теоретики, ідучи за Марксом-Леніним, учили нас, тоді ще студентів, що в боротьбі двох систем (соціялістичної й капіталістичної) переможе та з них, яка зуміє досягнути найбільшої видатности праці, найбільшої продуктивности господарства при найменших затратах. А тут виходить: як тільки совєти починають наближатись до справжнього підвищення продуктивности, то з за неї незмінно виглядає смертельне заперечення комуністичної доктрини — ота осоружна „дрібновласницька стихія". Якщо ж вони починають прямувати до „послідовно-соціялістичних" форм господарювання, до соціялістичних бриґад, як з-за них виглядають вищирині ікли голодної смерти й виразно встає примара прогри в тому змаганні двох систем, в змаганні за найвищу продуктивність, яка, за твердженнями марксистських же теоретиків, єдина спроможна забезпечити перемогу совєтської системи. Адже вони чудесно розуміють, що за багнетами можна просидіти десять-тридцять років, але вічно триматись на багнетах не можна.

Звідси й оті безнастанні повороти „курсу" на 180 градусів, звідси й оте приречене безнастанне борсання.

ва рівного голосування значну частину тубільців. Вони постановили відповісти ламанням расистських приписів, але не ставити спротиву при арештованні. Що буде наступним кроком чорних тубільців — не знати. З їхньої постави видно, що вони свідомі твердої правди, що „майбутнє належить до них“, як зазначує журнал Об'єднаних Націй „Світ“ з квітня ц.р.

2.

Положення в Південній Африці, що формально звязана з Англією так, як напр. Австралія, погіршилося й загострилося від 1948 р., коли то „Очищена Націоналістична Партія“, основана Маланом, здобула більшість представників до місцевого парляменту (75 проти 60), та почала вводити в життя свою програму т.зв. апартеїду (відокремлення). Маланова партія складається з бурів -- потомків голляндських колоністів, що почали наїздити туди в половині 18 ст. Їх нараховується тепер ок. півтора мільйона душ зайнятих переважно хліборобством, але діяльних теж і в промислі. Дещо пізніше почали приїздити туди англійці, що їх тепер там ок. мільйона; від 1899-1902 провадила Англія з бурами війну, бурів поконала та впровадила свою адміністрацію. В 1948 р. бури під проводом Малана виграли мирну „революцію“ виборами .Та лихо в тому, що Маланова партія хоче втриматися при владі здушенням всякого голосу тубільців — поверх 10 міл. душ — закріпачення їх та повного ізолювання від білих, щоб „хоронити святу расу бурів“ від „заничищення“ її чорними, як говорить Малан. Малан багато говорив й говорить на цю тему. В своїх передвиборчих промовах він заявляв, що „Бог незмінно вирішив про 1) вищість його вибраної раси бурів та 2) про нищість всіх інших рас; той самий Бог вибрав його як провідника бурів до Нового Єрусалиму, цеб то держави бурів“. Свою „Очищену Націоналістичну Партію“ він зорганізував в 1933 р. починаючи зі семи членів. Він тоді значущо заявив: „Гітлер почав теж з сімома членами“. Як „Богом обраний (характерно, що всі ті здегенеровані диктатори чи кандидати на диктаторів, уважають себе за Богом обраних!), Малан видав декрет згідно зі своєю філософією „вищости“ чи „еліти“, а саме: „Мурин не потребує дому; він може спати під деревом. Тому він може працювати за меншу платню ніж білий...“ І тому „тримай кафіра (цеб то тубільця) на свойому місці“ — стало гаслом його партії. Це значить, тримай його в нужді й відокремленні, позбавленого громадянських прав. Конкретно Малан наказав: ніякого подавання руки чорному; не допускати його до кращих готелів, до клюбів, на спортові площі й інші місця розваги; заборонити уживати засоби транспорту; відокремити приміщення білих від чорних; ніяких подружжів з чорними, ані статевих зносин; заведення спеціяльного дозволу (паспорту) для чорних для вступу на зарезервовану для білих територію.

Цю програму переводить Малан вже п'ятий рік. В додатку до ново-прийнятого закону, яким позбавляється значне число тубільців рівного права голосування (цей то закон став безпосереднім товчком до найновіщих забурень), вніс Малан новий законопроєкт, що мабуть буде принятий ще цього місяця. Він постановляє, що: 1) безробітний тубілець може остатися в одному місці тільки 72 години шукаючи праці; після того його з тої місцевости проженеться; 2) тубілець мусітиме працювати 10 літ для одного працедавця, щоби мати право замешкання в даній місцевості; 3) зломання угоди (що до праці) чорного з білим працедавцем уважатиметься за кримінальний злочин.

Отже маємо до діла з поворотом до модерного рабства.

В питанні голосування у парляментарних виборах, справа така: 2 з половиною мільйони білих вибирають 150 послів, а 10 мільйонів тубільців вибирають тільки 7 послів і то тими вибраними не можуть бути чорні, а білі. Замість поширити рівні права на всіх — цю вимогу ставить кінець епохи колоніялізму та взагалі національного поневолення — Малан й тов. обтинають й те нужденне, що досі існувало. Міністер праці Маланового кабінету, Б. Шоман, заявив в парляменті: „Мурини можуть виконувати кваліфіковану роботу, якщо дасться їм відповідне вишколення. Якраз тому ми не сміємо дозволити їм на вишколення, бо це загрожувало б білій цівілізації“ Як бачимо, расистське, елітарне, „вищостеве“, аристократичне“ божевілля групи білих апартеїдників (відокремленців) утотожнює „расовий“ Шоман з білою цивілізацією. Тимчасом це тільки Маланівське та Шоманівське расистське божевілля, і біла цивілізація не потерпить на цьому, а виграє, як що чорні тубільці в південній Африці це божевілля здушать.

На щастя,не всі білі в Півд.Африці збожеволіли зі страху перед утратою нагарбаних привілеїв. Опозиційна Союзна Партія, організація воєнних ветеранів т. зв. Факельна Команда („Торч Командо“) та Профспілки є проти політики Малана. Отже чорні не самі в боротьбі. Це скріплює надію, що Малан довго не втримаєтьея.

4.

Подібна „біла цивілізація“ загрожена теж й на другому, північному, кінці Африки, в середземноморських країнах Мароко, Альжирі та Тунісі, що є досі під стислою контролею Франції. Французьке панування в цих країнах є свіжої дати. Щойно в 1830 р. напала Франція на Альжир, а щойно в 1871 р. змогла вона цілковито зламати спротив тубільців. Туніс загарбала Франція в 1881 р. а Марокко аж в 1904, після угод з Еспанією щодо поділу цієї країни поміж себе; справу Марокко залагоджено остаточно аж 1912 р. після того, як і німців втихомирено шматом південно-західної Африки (втраченої після першої світової війни), Італію заспокоєно Лібією, а Англію Египтом. До того часу північна Африка була під протекторатом Туреччини, а в дійстности країни жили своїм життям зі своїми власними султанами чи беями на чолі.

Взагалі північна Африка має давню історію, а особливо Туніс, де сьогодні визвольний рух найміцніший. Вже в 9. ст. пер. Хр. заложили фінікійці — мешканці країни на північ від нинішнього Ізраелю, з містами Тир та Сидон — торговельну колонію на африканському побережі дещо на північ від нинішнього міста Тунісу. Колонія розрослася в славно-звісне місто

В. ГРИГОРЕНКО

Перспективи розвитку транспорту у вільній Україні

(Продовження з попередніх чисел)

III. Річковий шлях Дніпро — Полтава по р. Ворсклі

Ріка Ворскла судноплавна лише в гирловій своїй частині до м. Кішенки (7 км.). В 1934 р. були спроби організувати дрібне судноплавство в районі Полтави, але вони були безуспішні, за браком днопоглиблюючих знарядь. Ріка Ворскла, як і багато інших лівих притоків Дніпра, може бути приведена до судноплавного стану лише при умові комбінованих способів створення судноплавних глибин, а саме: дноочищенням, днопоглибенням, реґулюванням русла і шлюзуванням. Складений схематичний проєкт організації судноплавства на цій річці в 1934 році передбачав організацію на ній судноплавства аж до м. Опішні. Але дільниця цієї ріки від Полтави до Опішні вимагала чималих капітальних витрат на гідротехнічне будівництво і через це знижувала народньо-господарську ефективність всього шляху З цих міркувань комплексне використання Ворскли можна розпочати на дільниці Гирло — Полтава, загальною довжиною 125 км.

4. Внутрішні водні шляхи на інших ріках України

Ми зупинилися на трьох найголовніших внутрішніх водних шляхах, що мали б пов'язати Дніпровську Маґістраль із найголовнішими промисловими центрами України, Донбасом і Харковом. До цих шляхів зачислено також шлях по Ворсклі її гирла (Дніпро) до Полтави — одного з сучасних культурних центрів, а в май-

---

Картагену та поширила свою владу на схід по Єгипет, на захід до Атлянтійського Океану. Також в південній Еспанії, на островах Сардінії, Корсиці та Сицилії мали картагенці свої колонії. В 146 р. пер. Хр. римляне поконали картагенців після довгої війни, а місто їхнє знищили. До сьогодні стоять там руїни. В 7. ст. по Хр. прийшла арабська хвиля, і під арабами, що в значному числі змішалися з тубільними берберами, а опісля під турками прожила північна Африка аж до французької окупації.

Французи принесли африканцям „білу цивілізацію": експропріяцію майна тубільців, творення нових поселень та плянтацій для французьких колоністів, колоніяльний гніт та визиск. Нпр. в Альжирі зайнято 5 міл. акрів побудовано на них нові оселі та поселено ок 300 000 колоністів; в Тунісі експропрійовано 2 міл. акрів землі та побудовано велитенські плянтації тільки з 200 французькими власникгами. Вже й до цього часу північна Африка зносила те все не дуже терпеливо. Пам'ятаємо вперту боротьбу Мароканців після першої світової війни під проводом Абдель Кріма. Щойно в 1934 р. вдалося Франції приборкати бунтівничі племена берберів на верховинах гір Атласу. Сьогодні, за прикладом Індії, Індокитаю, Індонезії, та своєї близької сусідки Лібії (довоєнної італійської колонії, що її цього року Об'єднані Нації визнали незалежною) північні африканці виставили жадання незалежности та підняли боротьбу проти колоніялізму.

5.

В Тунісі прибрала боротьба за незалежність гострі форми. Туніські патріоти не вдовольняються ніякими дотеперішніми чи обіцяними уступками, а жадають повної незалежности. Гострі виступи проти французів, масові демонстрації по цілій країні, бомбові й інші атентати стали на порядку дня. Характерним для французького володіння в Тунісі є факт, що французький губернатор Жан де Готклок арештував туніського прем'єра Ченіка та кількох міністрів, уряд розігнав та наказав Беєві зорганізувати новий уряд. Такий уряд створено, а Готклок входить до нього як міністер для закордонних справ та, очевидно, як наморднік для цілого уряду — і для цілого Тунісу. Хотів теж Готклок створити спільну туніськo-французьку комісію для виготовлення пляну реформ. Але це йому невдалося: не знайшов ані одного туніського „гулая" для такої комісії. Хоч-не-хоч Париж уважав за свій обов'язок (з огляду на великий крик у світі) зробити дещо від себе. Отже уряд вніс резолюцію до парляменту, у якій на майбутнє обіцялося тунісцям чисто туніський уряд, як теж в майбутньому допускати тубільців до адміністрації. Певно, що це не задовольняло б тубільців. Але для деголістів й цього було за багато, й вони разом з комуністами та соціялістами разолюцію відкинули (19 червня).

Справа Тунісу дійшла до Об'єднаних Націй. Одинадцять арабських та азійских країн внесли д. 14 квітня домагання до ОН, щоби питання Тунісу розібрано в Раді Безпеки ОН. Та цей внесок більшости не здобув. Франція й Англія були проти, Америка стрималася від голосування. Отже полишено й надалі питання Тунісу для полагодження для самої Франції. Вона цього й хоче. Вона уважає, що це її внутрішня справа, й іншим державам нема чого туди мішатися. Таке саме становище займає Франція відносно Індокитаю, де теж не може дати собі ради з тубільцями, серед яких комуністи розвели собі тепле гніздо. В південній Африці про комуністів покищо не чуємо, але хто знає, чи вкоротці не почуємо. Бо змагання Малана та Готклока недопустити тубільців до „вишколення" через те, що це загрожувало б „білій цивілізації", є водою на млин світовому комунізмові.

У самій Франції 5 мільйонів людей голосує за комуністів при виборах. Замість пляново, систематично відвойовувати тих людей у комунізму через відповідні господарчі заходи (нпр. ще досі Франція не впорядкувала справи грошей — доляр рівняється там ок. 400 франків, — тоді, коли Німеччина впорядкувала цю справу перед п'ятьма роками) — та динамічною й аґресивною працею на ідеологічному полі, французькі лідери вчепилися за пропащу справу колоній.

М. ВИНАР

бутньому великого текстильно-промислового центру України. До такої категорії внутрішніх водних шляхів належатимуть також шляхи на інших притоках Дніпра, Десни і Прип'яті, а саме:

а) по р. Псло, від гирла (Дніпро) до м. Суми — 320 км;
б) по р. Сула, від гирла (Дніпро) до с. Ольшанка — 330 км;
в) по р. Удай (притока Сули) від гирла до м. Пиратина — 75 км;
г) по р. Орель, від гирла (Дніпро) до м. Нехворощі — 70 км;
д) по р. Тясмин, від гирла (Дніпро) до м. Чигирин-Сміла — 120 км;
е) по р. Рось, від гирла (Дніпро) до м. Біла Церква — 185 км;
ж) по р. Трубіж (Трубайло), від гирла (Дніпро), до с. Світильного — 70 км;
з) по р. Ірпень, від гирла (Дніпро) до с. Новоселки — 65 км;
і) по р. Тетерів, від гирла (Дніпро) до м. Коростишева — 150 км;
к) по р. Уж, від гирла (Прип'ять) до м. Коростень — 150 км;
л) по р. Остер, від гирла (Десна) до м. Ніжен — 60 км;
м) по р. Сейм, від гирла (Десна) до м. Путівль — 100 км;
н) по р. Снов, від гирла (Десна) до м. Сновськ — 80 км;
о) по р. Судость, від гирла (Десна) до м. Гримяч — 10 км.

Це найбільші притоки Дніпра, Десни і Прип'яті за винятком р. Удай (притока Сули), які увійшли були до пляну транспортного використання і на які були складені схематичні проєкти (техніка й економіка) ще 1934 р., але далі цих проєктів справа не посунулаcя з причин, про які вже згадувалось.

Усі ці ріки, як майбутні внутрішні водні шляхи та під'їздні шляхи до Дніпровської, Деснянської, Прип'ятської річкових магістралей, відограватимуть колосальну ролю в справі розвитку українського народнього господарства, зокрема селянського господарства, що найбільше потребує дешевого виду транспорту. Цими шляхами до українських степових районів (усе лівобережжя України), а також до інших сільськогосподарських районів транспортуватиметься вугілля з Донбасу, продукти української промисловости (сільськогосподарські машини, металеві вироби, будівельні матеріяли тощо), а від них до промислових центрів ітимуть продукти сільського господарства.

До схеми перспектив розвитку внутрішніх річкових шляхів потрібно буде включити також і ті ріки, що вже частково використовуються, але потребують чималого поліпшення судноплавних умов. До них зараховуємо такі ріки: Бог, Дністро, Конка-Знаменка, Конка-Благовіщенська, Бузулук, Бугай, Інгулець, Інгул (притока р. Буг) і т.д.

Перелічені в нашій схемі нові річкові шляхи, у випадку їхньої розбудови, збільшать існуючу систему річкових шляхів України майже на 2000 км. Загальна система річкових шляхів України нараховуватиме 8000 км.

Безперечно, що розбудова річкових шляхів вимагатиме великих капітальних витрат, але чимало менших ніж будівництво залізниць чи твердих доріг. Наприклад: середня вартість будівництва 1 км залізничної колії становила (в цінах 1940 р.) 250 тис. карб., твердого (чорного) шляху 80 тис. карб., а середня вартість кілометра шлюзованого річкового шляху — лише 25-30 тис. карб.

Малі витрати на впорядкування річкових шляхів, у порівнянні з вартістю будівництва інших видів шляхів, є одною із головних техніко-економічних переваг розвитку річкового транспорту.

До інших техніко-економічних переваг слід віднести й такі:

а) незначна вартість утримування річкових шляхів (експльоатаційні витрати) в порівнянні з залізничними шляхами;

б) майже необмеженість перепускної спроможности річкових шляхів і перевізної спроможности річкової фльоти;

в) досить мала вартість будівництва одиниці вантажо-підйомности річкової фльоти в порівнянні з ваґоно-будівництвом на залізничному транспорті;

г) мала вартість утримування річкової фльоти в порівнянні з утримуванням рухомого складу залізничного транспорту;

д) мала собівартість перевезень річковим транспортом (у 4 рази менша від собівартости перевезень залізничним транспортом).

Кажуть, що, поруч цих позитивних сторінок, річковий транспорт має цілу низку недоліків, а саме:

а) обмеженість напрямку річкових шляхів;
б) обмеженість навігаційного періоду;
в) мала швидкість руху суден у порівнянні з рухом поїздів.

Щодо цих „недоліків", то дозволимо собі висловити деякі думки. Обмеженість напрямку річкових шляхів пов'язана з їхніми природними умовами як даровими шляхами, що виникли самі собою і вимагають лише удосконалення, а не будівництва. В умовах України всі вони перетинають населені райони. В нашій перспективі мовиться про удосконалення річкових шляхів для конкретних економічних районів України, що вже розташовані на цих шляхах. Тому то цей недолік для України не має такого значення, яке він має для північних і північносхідніх теренів Росії.

Другий недолік не такий уже важливий, якщо взяти до уваги, що річковий транспорт — не є основний вид транспорту і в міжнавігаційний період його заступають інші види транспорту (переважно залізничний і автомобільний). Крім того, річковим транспортом перевозяться переважно масові вантажі (хліб, вугілля, руда, будів. матер., ліс, нафта, сіль, метали і т. д.). А ці вантажі якраз мають рух у навігаційний період. Необмеженість перепускної спроможности річкових шляхів і перевізної спроможности фльоти дає можливість завезти в навігаційний період до річкових портів і пристаней велику кількість вантажів для дальшого транспортування їх, іншими видами транспорту, в зимовий період. Річковий транспорт вимагає також завозу великої кіль-

кости вантажів до портів і пристаней у зимовий період для повного завантаження фльоти в перші рейси весняного повноводного періоду. З досвіду знаємо, що в річкових портах і перевалочних пунктах не припиняється робота в зимовий період. Щодо пасажирських перевезень на річкових шляхах, то вони мають масовий характер переважно на коротких лініях, у приміських районах і ними користуються (з огляду на дешеві тарифи) переважно селяни для збуту продуктів своєї праці на міських ринках. На більші віддалі пасажирські пароплави заповняються туристами, а туристські екскурсії відбуваються в літній період. Звичайно, що для службових поїздок на великі віддалі річковим транспортом не користуються, для цього існують швидкіші засоби пересування і насамперед авіяційний транспорт. Та, зрештою, при сучасному розвитку техніки проблема круглорічної навігації може бути вирішена без великих труднощів.

Мала швидкість руху суден у порівнянні з рухом поїздів також не може бути поважвим арґументом для зниження якости річкового транспорту навіть з тих мотивів, про які тільки-що згадувалось, а саме, що річковим транспортом перевозяться масові вантажі, а вони не вимагають великої швидкости їхньої достави. Крім того компактність і велика партіонність відправок вантажів річковим транспортом цілком покриває цей недолік (малу швидкість). Наприклад: один буксирний пароплав потужністю 1450 к. сил на річці Волзі буксирує три баржі 12000 тонн кожна і одну баржу на 4000 тонн, разом – 40000 тонн. Щоб перевезти таку кількість вантажів залізницею, потрібно щонайменше 25 паротягів і 1000 ваґонів, щоб скласти 25 поїздів по 40 ваґонів у кожному. Таким чином один рейс такого буксирного возу на Волзі замінює 25 рейсів одного поїзду. А чи швидкість вантажного поїзду в 25 разів перевищує швидкість буксирного возу? Звичайно, що ні. Якщо врахувати всі зупинки товарового поїзду на ст. і сортувальних гірках, то середня комерційна його швидкість дорівнює лише 18-20 км на годину в такій державі, як Німеччина, а в Совєтському Союзі вона становить лише 8-10 км на годину. Швидкість буксирної фльоти на ріках у всіх країнах становить пересічно 6-7 км на годину. Отже і цей недолік річкового транспорту не може вважатися за поважний. А що ми матимемо на Дніпрі такі пароплави й баржі, як на Волзі, не може бути й сумніву.

Фльота річкового транспорту

Лінійні розміри річкового судна залежать від таких факторів: глибини, ширини й радіюса кривизни ріки. Нормована глибина на перекатах Дніпра в літній період становить лише 1,4 метра, на інших ріках (Десна і Прип'ять) глибина на перекатах чимало менша і дорівнює 1,2 метра. Нормування судноплавних глибин на перекатах відбувається за допомогою днопоглиблювальних знарядь, вибухових матеріялів та реґулювання русла ріки постійними й тимчасовими спорудами. Малі глибини на Дніпрі і його великих притоках обмежували розміри суден, як щодо вантажопідйомности, так і щодо потужности. Сучасні найбільші баржі на Дніпрі мають вантажопідйомність 1000, 1500, і 2000 тонн, а найбільші пароплави мають потужність 300, 400 і 600 к. сил. Крім глибини розміри суден для Дніпра лімітують розміри шлюза Запорізької греблі, кожна камера якого має довжину 120 метрів, ширину 18 м і глибину на королях затворів 3,5 м. У камері шлюза може вміститись одне судно з розмірами в пляні 110x17, або 2, або 3 маленьких судна. Через те в схемі „великого Дніпра" передбачалась побудова другої нитки шлюзів пляновими розмірами 240x36, а це дало б можливість чимало збільшити розміри річкових суден, звичайно, при умові збільшення судноплавних глибин на річкових шляхах.

Побудовою водосховищ для реґулювання рівня води в літній період, гребель та шлюзів, а також днопоглибленням можна досягти 3-х, 4-х і 5-тиметрових глибин на Дніпрі. Такі глибини проєктувались в схемі „великого Дніпра" на дільниці Київ — Херсон. Мали на увазі, що до Київського порту заходитимуть морські судна невеликих розмірів. Для цієї дільниці можуть бути запроєктовані судна таких вантажопідйомностей: 4000, 5000, 6000, 8000 і 12000 тонн, а буксирні пароплави — потужністю 600, 800, 1200 і 1500 к. сил. Вантажопасажирські пароплави могли б мати потужність від 800 до до 2000 к. сил і вантажопідйомність від 500 до 1000 тонн та пасажировмістимість від 1000 до 2000 осіб. Вантажні самохідні судна морського типу для виходу з Дніпра в Чорне море могли б мати вантажопідйомність до 6000 тонн. Для інших дільниць Дніпра та його найбільших приток — Десни й Прип'яті, — а також для шляху Дніпро — Донбас можуть бути запроєктовані такі судна: баржі від 2000 до 4000 тонн вантажопідйомности, буксирні пароплави від 400 до 600 к. сил та вантажопасажирські пароплави від 600 до 1200 к. сил. Для річкового шляху Харків — Донбас — Озівське море, залежно від габаритів шляху кожної дільниці, можуть бути запроєктовані такі судна: баржі вантажопідйомністю від 250 до 500 тонн, буксирні судна від 100 до 300 к. сил і пасажирські судна від 100 до 300 к. сил. На всіх інших менших ріках (Ворскла, Псло, Сула, Орель, Тясмин, Рось, Сейм, Тетерів, Трубіж і т.д.) можуть плавати лише дрібні судна вантажопідйомністю від 50 до 300 тонн і потужністю від 25 до 200 к. сил. Потрібно ще підкреслити, що розміри суден (лінійні й обсягові) не визначаються лише за даними габаритів шляху. Існує спеціяльна теорія вибору типів суден, яка урахорує також і економічні фактори, передусім партіонність прибуття і відправки вантажів. За цією теорією якийсь один тип судна буде найвигіднішим, як з погляду габаритів шляху, так і економічних факторів і собівартости перевезень. Згадані вище розміри суден як для Дніпра, так і для його більших і менших приток і були визначені схемою „великого Дніпра" за науковою теорією.

Річкові порти й пристані

Як уже згадувалося в нашій попередній статті, на Дніпрі і його найбільших притоках існують лише чотири впорядковані річкові порти, а саме: в Києві, Дніпропетрівському, Запоріжжі й Херсоні. В інших місцях, як то: Чернігові, Ржищеві, Черкасах, Кременчузі, Каменському, ст. Запоріжжі і Нікополі, існують пристані з потрібною механізацією навантажно-

А. К.

„Дві методи — дві позиції“

Ніби відгук на статтю І. Багряного про єдиний національний фронт (див. І. Багряний — Як ми розуміємо єдиний національний фронт, «УВ», ч. 53 (620) з 29, червня 1952 р.), з неукраїнських кіл надійшла стаття, що її без ніяких скорочень містимо нижче. Як бачимо, розуміння генези, суті й ваги української революційної демократії стає здобутком і наших спільників у боротьбі — представників інших поневолених народів СССР. Це може бути найкращою відповіддю й тим нашим заперечувачам та еміґрантським претендентам на „владу в краю“ й її „репрезентацію на еміґрації“, що в своїй вузькогруповій засліпленості за „деревами“ злочинно профанованої й злочинно випорожнюванної від усякого змісту „воюючої України“ не бачать закутого, — принишклого в умовах жахливої окупаційної дійсности, — „лісу“ справжньої революційности десятиріччями жорстоко поборюваної, нищеної, та все ж ніколи ве упокореної Батьківщини.

Редакція

В чому полягає основна різниця між революційною демократією і, скажемо, солідаризмом? В чому наша сила? Чому революційні демократи різних національностей СССР були й залишаються притягальною силою для справжніх антисталінців?

Відповідь складається з безлічі питань, одне з яких ми хочемо розглянути тут.

Революційний демократ — це син народу. Поза народом він не існує. Народня воля являє собою для нього найвищий закон. Ніколи і ні в чому він не протиставить себе волі більшости населення. Для цього не прийнятний не тільки комунізм, а й усякий інший режим, що поневолює народню масу. А в поняття „народні маси“ вкладається якраз народні маси.

Та це накладає на революційних демократів і більші зобов'язання, передусім зобов'язання любити свій народ, любити свою батьківщину, не повертатися до неї спиною. Ми прекрасно знаємо, що сталінська пропаґанда робить свою чорну розкладницьку справу, таки нікільки не породжує в нас ненависти до своїх земляків. Ми не підводимося наприклад, на точку погляду НТС-івського „Посєва“, що на кожному провулку кричить „помилуй, Боже , ми — росіяни!“, а в той же час реклямував на своїх сторінках „Хутір тварин“. Орвела, в якому російський народ змальовано, як табун тварин без мозку. Це — одна „любов“ до свого народу, а в нас — зовсім інша любов.

Так само ми не йдемо слідами того самого „Посєва“, який не найшов нічого розумнішого, як організувати на своїх сторінках дискусію про відповідальність народніх мас після повалення сталінізму. Ясно, що така „революційна праця“ може мати лише один результат: об'єднати народи СССР довкола Сталіна. Залякати їх.

Та була й інша „турбота“: в „Новом Русском Слове“ панове Уранов і Сергєєв відверто запропонували в післясталінській „вільний Росії“ змусити всіх членів і кандидатів ВКП(б) ВЛКСМ, „безпартійних большевиків“, військових і державних службовців побудувати собі в Сибіру нові концентраційні табори. Тобто біля 30 мільйонів людей з легкої руки Уранова й Сергєєва наперед присуджуються до рабської праці. Ось вам і „вільна Росія“. Ось і „єдина й неділима“. Попробуйте, після цього,не прагнути позбутися пиклування „старшого брата“! Пам'ятатимемо, що в тих, для кого пан Уранов готує нові концентраційні табори, є член родини, отже, „російські демокраити“ з благословення п. Вейнбавма, за цілковитої мовчанки решти „демократів“. наперед протиставлять себе більшости населення і... несуть масове рабство. Хіба є на світі щось корисніше для Сталіна? Хіба було б дивно, якби статті Уранова і Ко були передруковані в „Правді“? Передайте народам СССР такі матеріяли, — вони, як один, згуртуються довкола Сталіна!

І ось що на це відповідають революційні демокрти: ви запитуєте, панове російські „демократи“, чому ми боїмося входити в контакт з вами, — прочитайте статтю Уранова і знайдете відповідь.

Але постає питання: як ми самі повинні ставитися до народів Совєтського Союзу? Дуже

розвантажних робіт. Решта пристаней користуються дебаркадерами і береговими приміщеннями кустарного типу.

Розбудова системи річкових шляхів у пляні проблеми „великого Дніпра“ механічно викличе потребу розбудови існуючих портів і пристаней на Дніпрі та його притоках, а також побудову нових річкових портів і пристаней як на існуючих уже річкових шляхах, так і на тих, що будуть розбудовані.

В разі здійснення проблеми „великого Дніпра“ в пляні комплексного використання водних ресурсів України столиця нашої батьківщини — Київ стане портовим містом Чорного моря і деякою мірою й Балтійського моря і через те київський річковий порт вимагатиме великої перебудови відповідно до потреб не тільки річкового транспорту, а й морського транспорту. Місто Харків також має перспективи стати великим портовим містом Озівського моря. Виникнуть також цілком нові річкові порти в Донбасі — при здійсненні проблеми глибокого введення Дніпра в Донбас та при сполученні його річковим шляхом із містом Харків. Такими річковими портами стануть сучасна залізнична станція Роя, місто Луганське, Слов'янське, Краматорське і Дружківка. На інших нових річкових шляхах з'являться такі нові річкові пристані, як Полтава, Суми, Пирятин, Ольшанка, Ромни, Лубні, Біла Церква, Богуслав, Корсунь, Сновськ, Путівль, Батурин, Ніжин, Чигирин, Тетерів, Коростень, Коростишів, Гримяч і т.д., що відограватимуть велику ролю в загальній системі річкового транспорту України, як глибинні осередки дніпрової річкової маґістралії.

(Далі в наступному числі)

просто: не називати їх отарою овець без мозку, не погрожувати їм репресіями, не робити на них наклепів, не інформувати їх у дусі Уранова. Навпаки: ми заявляємо наперед, що не залишим каменя на камені від концентраційних таборів. Ми знищимо рабство й поневолення. А відповідальність за злочини? Звичайно, вона буде. Але буде, як у правовій революційній демократичній державі. На законних підставах. Як у всякій демократичній державі. Без урановських, сергеєвських і посевовських рецептів сваволі. Ми не гадаємо, що кожна людина в ВКП(б), ВЛКСМ, у піонерах, „безпартійних большевиках", у державнвму апараті та збройних силах — злочинець. „Ніколи цілі народи злочинцями не бувають". (Г. Токаєв). Ми не тільки не хочемо відстрашувати земляків, а, навпаки, зробимо все можливеє, щоб наблизитися до них. Найти з ними спільну мову (і ми маєо таку мову!). Ми не посоромилися назвати себе революційними демократами — не посоромимося також уживати всяких слів, що найбільше зрозумілі народнім масам. З цього погляду дуже характеристична й цікава стаття І. Багряного про єдиний національний фронт. Недавно нам довелося бути свідком звернення радіом найновішнго українського перебіжчика до українців на Україні і в окупаційному війську. Знаєте, як він говорив? Він не побоявся слова „товариш", як чуми. Чому ви вжили це слово? — запитали його . А тому, — відповів він, — що в СССР, на Укаїні, це зовсім не кепське слово, як гадають білогвардійці. А коли, каже, повернемося на батьківщину люди самі розберуться, як їм величати одне одного. І ще один деталь: я, каже, звертаюся до своїх товаришів, бо хоч і члени партії й комсомолу, а все ж залишаються українцями, а без українців яка ж Україна! Тоді ми дали йому прочитати статтю пана Уранова, — найновіший перебіжчик зімлів. Очі в нього стали великими. „Та це ж чистий фашизм!", закипів він, „так це ж і є те, від чого я тікав! Та цеж злочин...".

Тепер ми маємо другий приклад сміливости й народньости революційних демократів. Читачі, звичайно, вже чули, що Г. А. Токаєв виступає в радіо різними мовами. Це можливо найтиповіший представник революційних демократів. Це — наш голос. Це говоримо ми, що ми протиставимо виступам російських „демократів".

Що цікавого в цих виступах? А те, що в них нама погроз на адресу народів СССР і навіть партійців. У них не пропонують після Сталіна організувати нові концентраційні табори так на 30-40 мільйонов осіб. У цих виступах, що їх ми можемо називати своїми виступами, червоною ниткою проходить психологічна й політична вистиглість революційних демократів. Нещадно батожачи сталінізм, викриваючи реакційний та імперіялістичний характер совєтських загарбників, Токаєв не відштовхує від себе рядових партійців, комсомольців, „безпартійних большевиків" і військових службовців. Він розмовляє з ними, як рівний з рівним. Такий збіг обставин у двох найновіших і серйозних людей — вельми знаменний. Обидва виступи можуть бути зразком того , як треба підбирати ключі до народнього серця, а зокрема до серця тих, кого доля зробила партійцями, комсомольцями і т. д.

Отож: ми, революційні демократи, а з нами й інші демократичні сили, не протиставимо себе, а, навпаки, зберігаємо з масами в СССР міст психологічного взаємного розуміння. І це зрозуміло. Ми, в суті, являємо собою тільки закордонну галузку своїх краян. І про це знов переконливо свідчать виступи Токаєва, що говорить дослівно так: явний чи покищо неявний РЕВОЛЮЦІЙНИЙ ДЕМОКРАТ, — ось найточніша назва для побудов розуму передового авіятора СССР. Прекрасно! Значить, своїм корінням ми входимо в народ, а в тому числі і в авіятрів! А чи може, наприклад, НТС сказати, що громадянин СССР є „солідаристом" і фашистом? Чи може пан Мельгунов сказати, що громадянин СССР є реакційним реставратором і єдинонеділимцем? Чи може пан із СБОНР-у сказати, що громадянин СССР є „власовцем"? Сказати, звичайно вочи можуть. А зокрема НТС. Але важче довести...

Ще один приклад. Сталося так, що книга І. Багряного стала відомою двом чільним державним діячам, які сказали про неї так: в цій книзі відчувається здорова **народність**. Правильно! В тім то якраз і полягає сила революційних демократів, що в них „відчувається народність"! Тільки не Керенського „народність". І не Ніколаєвського „народність". І не посєвовська „народність" Справжня, правдива народність. Слабкість Сталіна полягає в тому, що він не опирається на народність. Сила революційних демократій полягає в тому,що вони дишуть народністю. І не можна це дихання зводити ні до соціялізму Абрамовича, ні до солідарізму Байдалакова, ні до „народництва" Керенського, ні до реставраторської реакції Мельгунова, ні до „власовства" Яковлева Ніколаєвського: воно куди більше, а тому куди сильніше. Воно вище всяких фашизмів, комунізмів та імперіялізмів. Є багато доказів, що промені революційних демократій щодалі більше й більше заливають вимучені поля України. А це — велика надія для нас усіх для всього людства, бо без єдиної, вільної, незалежної, квітучої України, що віддихає на повні груди, не може бути ніякого спокою в усій Европі. („У.В.")

ХРОНІКА

4., 5. і 6 липня ц. р. в Нью Йорку відбувся 5-ий конґрес американських українців. Цей конґрес українського Конґресового Комітету Америки завершив цілковиту консолідацію американських українців, що є черговим етапом консолідації всього українства на чужині довкола УНРади. Конґресові надіслав привітання президент Трумен. На конґресі виступив із довшою промовою міністр унутрішніх справ США Чемпен, який, між іншим, сказав, що „вже тисячу років тому, коли ще ніхто незнав про існування американського континенту, Велике Київське Князівство було політичним і культурним твором українського народу, найдальшим на Сході бастіоном західньої культури". Він сказав, що мета Кремлю — знищити українську культуру, яка існувала вже тоді, коли Росії ще й на світі не було", підкресливши, що „українці — це не росіяни". Адмірал Керк змушений був визнати важливість „українських груп на вигнанні", сказавши, що змагатиме до співпраці з ними.

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган центрального комітету української революційно демократичної партії

Editor: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstraße 10. Printer: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Cirkulation 4000, monthly. Post address: „Naschi Posyziji", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Phone: 7529.

№ 8 (18) СЕРПЕНЬ 1952 р.

З М І С Т

Католицизм не лишає місця для українців?

Найвищий Архипастир Католицької Церкви, Папа Пій XII. знову перекреслив українську проблему своїм виступом перед лицем усього світу. Уперше це сталося, (правда, не зовсім виразно, досить туманно) в його енцикліці пару років тому, де він потрактував усе населення Західньої України не як українців, а як русинів, хоч не міг незнати, що ті кілька мільйонів його вірних на сході Европи називаються українцями, є українцями, мають свої національні амбіції, свою національну гордість і свої виразно українські державницькі аспірації та й борються за їх здійснення. Але тоді це сталося досить невиразно і тому закордонна українська преса пе промовчала, не надала цьому значення, не вловила справжнього духу й справжнього наставлення найвищого Архипастиря Католицької Церкви до українського народу, до його боротьби й його страждань. Лише виступив тоді гостро представник підсовєтської України там, по той бік залізної заслони, заатакував Папу Пія XII. саме за його вороже до українського народу наставлення, за невизнання українського народу, як такого. Але це був Олександер Корнійчук, людина комуністичної репутації й відомий сталінський бард, і тому його виступ, його відповідь на папську енцикліку не прозвучала як слід до українського серця, навіть більше того, сміємо думати, що допомогла Папі Пієві XII. скріпивши до нього симпатії всіх українців-антикомуністів і антимосковськи настроєних наших вірних, українців-католиків. І навіть не-католиків. Бо в жадну українську голову тут не могла вміститися навіть тінь підозріння, що Папа Пій XII. не знає про боротьбу українського народу за свободу, вірніше, не хоче знати про цю боротьбу, не хоче їй співчувати, не визнає її, не визнає українського народу взагалі, не хоче рахуватися з ним, а хоче лити воду на млин його одвічного ворога (ворога українського народу!), Москви, стаючи політично по її боці, по боці антиукраїнської реакції.

Та ось Папа Пій XII. найвищий Архипастир Католицької Церкви, в своєму ПОСЛАННІ 7. липня 1952 року в день св. апостолів Кирила й Методія до „народів Росії" поставив, як то кажуть, крапку над „і". В цім зверненні до російського народу, називаючи так усі народи СССР, — у Папи не знайшлося ані якісінького місця для народу українського. Взагалі українського народу в Папи не існує. Більше того, Папа відписав і українську територію, і українську історію, й українську антикомуністичну боротьбу, й нарешті українські страждання до народу російського. Намісник Бога на землі, Папа Пій XII. благословив тінь найчорнішої московської реакції, що теж стоїть на таких позиціях. Намісник Бога на землі, Папа Пій XII. перевершив усіх ворогів української самостійности й української визвольної боротьби з табору російського імперіялізму, з таборів різних „СОН-рів" тощо; ті хоч відмінюють слова „український", „Україна", „українські сепаратисти", „українська культура" тощо, а в Папи й цього не має.

Помилкою було би думати, що так сталося тому, що Папа просто не знає нічого про Україну, що він культурний і політичний анальфабет. Ні, Папа не може бути анальфабетом, і він ним не є, він прекрасно й давно знав і знає все про Україну й її боротьбу. І не тільки про Західню Україну, а про всю в цілості Папа Пій XII. знав і знає. І знає він про неї не тільки тому, що в другій половині 20 сторіччя лише феноменальний анальфабет і дикун може не знати про Україну. — Україну, що входить до складу ОН і що про неї так чи так уже давно протрублено вуха всім обивателям світу, і не тільки тому він знає про Україну, що Намісник Бога на землі про Україну мусить знати, коли він дійсно намісник Бога, заступник усіх мордованих і мучених. Ні, він знав і знає про Україну вже тому, що напевно знав своїх прямих відпоручників — бл. п. А. Шептицького, як князя української греко-католицької церкви, знав і знає такого ж князя української греко-католицької церкви вл. І. Бучка, знав багато діячів цієї церкви, що пішли за неї (й за Нього, Намісника Бога!!!) на муки й смерть там, під московською диктатурою, під московсько-імперіялістичною окупацією. Чому ж Папа Пій викреслив Україну геть? Чому він перекреслив її? Чому він ані словечка не згадав про неї, її боротьбу, про її муки, про її нелюдські страждання, про мільйони невинних дітей і матерів, вимордованих голодом, про мільйони жертв українського народу, складених на вівтар боротьби проти безбожного московського мракобісся за щастя всього людства? Про мільйони жертв, складених нарешті за спокій його, Папи Пія у Ватикані! Бо коли б не спротив українського народу, московські загарбники добра

І. БАГРЯНИЙ

Чи можлива революція в СССР?

Це те питання, що цікавить дуже багатьох, власне, увесь світ і що на нього намагаються дати відповідь кожен по-своєму з більшим чи меншим розумінням справи й становища в СССР. І це те питання в зв'язок з яким так чи так ставлять майбутній переустрій чи не переустрій сходу Европи як також і справу миру у всьому світі.

Існує кілька поглядів на питання можливости Революції в СССР, як і на питання доцільности такої революції.

Найпоширенішим сьогодні мабуть буде погляд такий:

Революція в СССР абсолютно неможлива. Виключена. Виключена ж вона тому, що режим сталінської диктатури оперто на увесь російський нарід, що сталінський режим, це є режим російського народу, який є господарем країни, опанував усі менші народи, править ними, керує всім і життьово заінтересований саме в існуванні сталінської системи. Прихильники й носії цього погляду мають уже навіть цілу й оригінальну свою „теорію“. Ця теорія така: оскільки СССР сьогодні, це є форма російської імперії, то там уже існує не большевицька диктатура, не диктатура ВКП(б), а диктатура російського народу в цілости. І то тому, що Сталін здійснив одвічну мету російського народу — поширив межі російської імперії далі ніж то мріяли всі російські царі до купи складені. А тому російський нарід буде захищати комуністичну систему всіма засобами до загину, буде берегти її й не допустить до жадної революції. Тим більше, що це легко здійснити, бо в наслідок сталінської практики творення „единого російського народу“, шляхом систематичного перемішування людности в СССР існує такий конгломерат, в якому домінантою є всюди росіяни, а значить — неможливість революції забезпечена. Дійсно, — додамо ми, — якщо справа стоїть так та якщо до вірної Сталінові російської домінанти додати ще місцевих квіслінгів, ріжних гулаїв та бойків, то смішно навіть думати про антисталінську й антиімперіялістичну революцію в СССР.

Другий погляд такий:

Революція в СССР абсолютно неможлива. Неможлива ж вона тому, що існує страшна машина терору, що населення все стероризоване й обернене в слухняних, безвольних рабів, роботів сталінської системи, не здібних уже до жадного спротиву. 35 років сталінської уніфікації й тресування людини зробили своє діло. Люди обернулися або в вірних слуг, яничарів комунізму, або в безвольних рабів, не здібних до жадної організації, до жадного нелояльного відруху. Як той кінь з Орвелового „Колгоспу тварин“. І спирається та сталінська система не на російський нарід, а на мільйони енкаведистів, членів партії та комсомольців представників усіх національностей в СССР, — слухняних і вірних слуг сталінської системи. Ті слуги жорстокі й нещадні, добре опалчувані, всюди вони є, все вони бачуть, все вони знають і кожен навіть натяк на спротив викорінюють залізом і кров'ю.

Третій погляд:

Революція в СССР неможлива, але можливі зміни, якщо вмре Сталін. Можлива переміна режиму: з сталінського на якийсь інший, на новий режим нової російської імперії. Демократичної, звичайно.

Існує четвертий погляд (власне, багато четвертих поглядів) такий: революція в усьому СССР неможлива, бо отой російський народ не хоче зносити милий його серцю режим, але вона в усьому СССР і не потрібна. Не в ній сила. А суть і сила, (й доля СССР від того залежатиме) в революційному повстанні в одній якійсь республіці, або в якімсь закутку, що похитне і повалить сталінську систему в цілому.

І нарешті існує п'ятий погляд, діяметрально протилежний усім чотирьом попереднім:

Революція в СССР **не тільки можлива, а й неминуча.** І саме революція **в цілому СССР. Революція універсальна, — соціяльна, національна й політична.**

Перш ніж перейти до питання, якого саме погляду дотримуємось ми, який погляд ми вважаємо за правильний, придивімось, хто ж підпирає кожен із згаданих поглядів, хто є носієм кожного з них, що по суті є певними політичними концепціями.

Першого погляду дотримуються й проповідують його насамперед представники самого комуністично-імперіялістичного режиму в СССР. Потім представники російського імперіялізму

лися б до нього в своїй ненаситній імперіялістичній експансії, і не подивилися б на те, що **Він Намісник Бога на землі**, як не подивилася на те, що кардинал Міндсенті й інші теж були намісниками Бога, власне намісники Намісника Бога, Папи Пія XII.

З прикрістю доводиться сконстатувати, що Папа Пій XII. викреслив Україну, не тому, що не знав про неї. Ні, він її викреслив із політичних міркувань. Сталася та біда, яка не раз і не з одним церковним діячем і не з однією церквою бувала — Папа Пій XII. ужив католицьку церкву й свій авторитет намісника Бога, **як знаряддя політики.** І не просто політики, а **знаряддя проросійської, реакційної політики.** Папа Пій пішов у ногу не з стражущими й мученими, а либонь з якимись **„приватними колами,“** що взялися рятувати російську імперію від розпаду. Він керувався тими самими політичними калькуляціями, що й деякі американські та інші світові політики—здобути прихильність російського народу супроти всіх інших народів поневолених. Це жорстокі політичні калькуляції. Але якщо такі калькуляції політичні допустимі для політиків, то вони не допустимі для Намісника Бога. Бо ми сумніваємось, щоб Богові такі ганебні калькуляції були потрібні. Ганебні тому, що Папа Пій XII. іменем Бога благословив перед лицем усього світу ту московську тюрму народів, де народи віддавна мучаться, розіп'яті за правду й за Бога. Ганебні калькуляції тому, що Намісник Бога, не спитавшись у Бога, списав геть з рахунку всіх тих, кого Бог сотворив по своєму образу й подобію, аби вони його славили **кожен на своїй мові, а не тільки на „общепонятном“...**

В кожному разі виступ Папи Пія XII. подиктований не інтересами Церкви й не інтересами Правди, а інтересами **високої політики**, інтересами Сатани.

Для нас усе це прикро тому, що безмежно нашкодило нам та й ще більше нашкодить в перспективі. Нашкодило й нашкодить всьому українському народові. Голос Папи — **це Голос, до якого прислухається увесь світ.** А для мільйонів (сотень мільйонів!) вірних католиків голос Папи — є голосом самого Бога. Отже, буде так, як сказав Папа і об ці Папині суґестії в душах людей розіб'ється кожна пропаґанда, що хотіла би Папу спростувати або поправити. Але справа для нас ще трагічніша тим, що українці католицького віровизнання, підлеглі Папі Пієві, будуть напевно штовхнуті на стежку зради своєму народові. Бо, вибираючи між своїм народом і Папою, який католик вибере перше? Це великий іспит, що примушує кожного українського патріота хвилюватися.

Найпершою ж підставою до хвилювання вже є той факт, що українська преса, та що є в тій чи тій мірі виразником волі українських католицьких сил, мовчить, не забирає голос.

Одинокий голос ред. Р. Ільницького лишився поки що без підтримки, „гласом вопіющого“. Та й голос досить несміливий. Він не ставить питання категорично й до кінця мужньо, як то мусіло би бути. А саме — він не апелює до князя української католицької церкви з вимогою поставити перед Папою Пієм питання так, як його мусів би поставити вірний син українського багатостраждального народу, і поставити перед лицем усього світу. Ні, до такої відваги п. Р. Ільницький не дійшов. І ніхто з Папиних вірних до такої відваги не дійде. І князь української католицької церкви теж до такої відваги не дійде.

А звідси — постає велика тривога.

Боїмося, щоб найщиріша частина українських патріотів в зв'язку з курсом Папи Пія XII. не була побита політичним паралічем, а ще гірше — аби не опинилася в ворожому промосковському таборі.

на еміґрації сущі. І нарешті цього ж погляду дотримуються й проповідують його представники ворожого імперіялізмові табору, але опановані скрайнім дефетизмом, розгублені, задивлені в „страшну силу" советської тоталітарної машини, загіпнотизовані нею. Перші дотримуються цього погляду й проповідують його тому, що їм так треба, що це лежить в пляні їхніх бажань. Вони хочуть лякати (і лякають!) світ тим, що советський режим, мовляв, це **увесь російський народ. Провідний народ в СССР.** А тому — не чіпайте! І не думайте розчленяти Росію-СССР! Це вам не вдасться. Проти вас стоїть увесь російський народ. Другі дотримуються цього погляду й проповідують його від розпачу й від своєї політичної безпорадности та розгублености, не бачучи за деревами лісу. Це люди опановані політичним переляком, що вилився в певний параліч думки й волі. І ті й ті роблять велику прислугу Сталінові. Те чого Сталін ніяк не може досягти всіма середниками своєї (доречі, могутньої) пропаґанди — а саме, переконати світ, що за ним стоїть муром безоглядно вірний йому російський нарід, а під його проводом і всі народи СССР, — те допомагають йому осягти досить легко носії згаданої концепції на еміґрації, а надто якщо вони належать фізично до неросійського світу.

Тим часом цей погляд абсолютно не вірний. Це ясно кожній вдумливій людині. Щоб спростувати його, для цього навіть не треба багато дискутувати, досить нагадати тільки такі факти, як щоденний перехід (утечу) на захід більших і менших старшин червоної армії, партійних і безпартійних, росіян, що є виявом ворожнечі до режиму навіть у верхівці російського народу; або факт існування РОА під час другої світової війни з Власовим на чолі, тощо.

Другого погляду носіями й пропаґаторами є ті, що теж хотіли би оминути розчленування російської імперії в вогні і бурі революції. Ті, що хотіли би знесення большевицького режиму, але через зовнішнє втручання зовнішніх сил. Ті, що мріють володіти Росією й всіма „народами Росії", але на власні сили й здібности не надіються. Цього ж погляду дотримуються й ті з представників неросійських, але реакційних, кіл, які, не віряча в свої сили й здібности, хотіли би все таки керувати й управляти своїми народами, але без втручання великопотуг світу здійснити того не мають шансів, не мають і надій. Революція для них в однаковій мірі є смертю, як і для большевизму. Перші й другі носії цього погляду навмисне згущають фарби, спрощують все і гіперболізують силу советської машини, щоб з одного боку виправдати своє власне політичне безсилля й нікчемність та ідейну анемію, а з другого боку прислужитися великопотугам світу, простеляючись їм до ніг і іменем „своїх" народів, благословляючи найбругальнішу тактику в майбутній боротьбі проти тих же народів, та вбачаючи в них єдиних рятівників „всесвітньої цивілізації".

Носієм **третього погляду** є активний російський еміґраційний імперіялізм. Але наївний, спекулятивний. Той, що хотів би прийти на місце Сталіна й засісти в Кремлі. Але найдешевшим коштом для російської імперії, не розтратити Сталінових надбань. Звідси й та політична еквілібристика. Вона походить від „хочеться і колеться!" Ці політичні еквілібристи хочуть, бач, перебрати сталінську „необ'ятну" імперію в свої руки, але так, щоби хатка не розвалилася. Революція для цього зовсім не підходяща річ. **Вони в не** [illegible] **вірять, але вони її бояться,** жахаються. як своєї смерти. Тому вони вигадали вигідний для себе паліятив, такий милий, найбільше бажаний: — умірає Сталін і все в порядку переворот в Кремлі, приходить на місце Сталіна Болдирев чи ще хтось там з НТС і „Росія спасена". Просто й „удобно", Але от біда — Сталін не вмирає. А якщо вмре — то єсть ще ж Маленков, Берія, Мікоян, тощо, які швидше вхопляться за булаву, аніж навіть господін Абрамович та й покерують далі в тім же керунку, згідно „заповітам Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна"...

Носіями четвертого погляду (власне багатьох четвертих поглядів) є вже не-росіяни, а ті з представників народів поневолених, що хотіли би довершити розлам большевицької імперії тільки своїми власними силами, і то силами однієї як оісь партії і то в однім якімсь закутку. Зробити повстання в одній яійсь провінції власної республіки — і справа виграна. Імперія, перехнябившись на один бік, на один підпиляний стовпик, падає, російський нарід просто гине поголовно під її руїнами — і всьому кінець. Надходить нова ера. Це звичайно привабливе своєю простотою й рентабельністю (зовсім майже ніяких витрат), але на жаль, це все походить лише від звичайнісінького іполітичного примітивізму й провінціяльної наївности.

Найвірнішим, на нашу думку, є **погляд п'ятий.** Найвірнішим засадничо. Найцільніший тактично. Головне ж — він в найбільшій мірі відповідає справжньому станові речей там на сході Европи та забезпечує справжній демократичний перетусрій того сходу Европи, а насамперед переустрій комуністичного СССР. Це погляд і водночас концепція:

Революція в СССР не тільки можллива, але й неминуча. Революція, як антикомуністична, антитоталітарна, антиімперіялістична ідея: ідея перебудови всього СССР, розкріпачення людини національно, соціяльно, політично, духово. Перебудова взаємин на сході Европи на основі рівности націй, їхньої свободи й права на самостійне існування, на основі застосування всіх демократичних прав і свобод як для цілих народів так і для окремих одиниць.

Ця ідея існує. Для того ж щоби ця ідея перетворилася в революцію, треба щоби вона дістала багнети, мовляв, здається Наполеон.

„Революція — це ідея, що дістала багнети".

Носіями цього погляду про можливість і неминучість (і потрібність додамо ми) революції в СССР є всі ті представники підсоветських народів, що справді шукають шляху до свободи своєму народові, ті найактивніші елементи сучасних народів СССР, що безмежно вірять в силу свого народу, ті що справді знають стан речей під сталінською диктатурою і що не мислять себе ані пасивними спостережниками, ані колябораитами та вислужниками ніяких імперіялістичних сил. А насамперед **носіями цієї концепції є представники нового, революційно-демократичного руху, що став явищем міжнаціональним;** руху активно-антиімперіялістичного й антикомуністичного, **наступального.**

Чи обгрунтована ця концепція, чи це є тільки віра? Чи це справді сперто на факті існування революційних сил і настроїв в СССР, чи це тільки бажання, як бажання тих ентеесівських еквілібристів з їхньою химерною ставкою на смерть Сталіна.

Не тільки віримо й бажаємо, але й точно знаємо, що можливість, що назрівання революції в СССР є річ реальна й багатьма фактами задокументована.

Багато на цю тему писалося в нашій пресі і писаного вже постараємось не повторювати, лише може дещо нагадаємо. Тим часом подаємо арґументи, які тяжко заперечити без того, щоб не видатися смішним. Пошукаймо відповіді на питання, „чи можлива революція в СССР", не де інде як у самого Сталіна. Сталін, разом з усім своїм синедріоном, своєю всією практикою **відповів на це питання позитивно.** Можно твердити, звичайно, що Сталін застосував жахливий і перманентний терор проти всіх народів СССР (в тім числі й проти російського народу!) з любови до мистецтва, з любови до тероризму й експропріяторств. Але цим не спростуєш факту, що терор застосовано якраз і виключно проти сил антикомуністичної, а надто проти антиімперіялістичної революції, можливість якої завжди висить як домоклів меч над сталінською антинародньою системою.

Ті прихильники й носії концепції, що твердять, ніби революція в СССР неможлива через жахливий терор, є людьми наївними. які плутають причини й наслідки. Вони нагадують того дядька, що впавши під час зупинки поїзду, сконстатував: — „От упав, аж поїзд став!"

Що є причиною, а що є наслідком? Що є вірним: чи „революція неможлива тому, що існує терор!" чи „**терор існує тому, що існує можливість революції!**"? І що чим породжене?

Безперечно терор породжений загрозою революції, її можливістю, її неминучістю. Про останнє свідчить перманентне посилення терору в СССР і удосконалення терористичної машини. Можливість революції не тільки не зникає, але й посилюється. А звідси, на підставі незаперечних фактів виведене, ще інше твердження:

Терор не тільки не усуває можливості антикомуністичної революції, а навпаки, наближає її, підсилює, множить її прихильників, скріплює революційні настрої, бо збільшує незадоволення в широких масах. Виразником тих настроїв є не тільки ті, що утікають закордон, на захід, а великі маси тих, що не можуть утекти на захід.

Другим показником можливости революції в СССР, власне, віри в ту можливість серед найчільніших кіл західнього світу й Америки, є факт існування систематичного апелю до народів СССР, аби вони побороли свій режим комуністичний та утворили новий лад. Тим апелем є наполеглива пропаганда. До цього власне ж зводиться вся пропаґанда „Голосу Америки", „БіБіСі", тощо, тощо. Підгрунтям же усієї цієї пропаганди є ніщо інше, як глибоко плекана віра в можливість демократичної революції в СССР, віри в боротьбу народів СССР проти комуністичного режиму, віри в антагонізм, що існує поможи народом і системою. А де хто в світовій пресі навіть ставить питання одверто і прямо про розгортання й підтримку революційних, антикомуністичних сил за залізною заслоною.

Очевидно вдумливі спостережники правильно розуміють стан в СССР і шукають вірної стежки до розв'язання проблеми, до розв'язання радикального. Тим радикальним розв'язанням може бути лише народня, антикомуністична й антиімперіялістична революція, очевидно підтримана ззовні.

Головним підгрунтям революції в СССР є протиріччя соціяльні, національні й політичні, що їх большевизм безсилий усунути. Про них не раз писалося. Ті протиріччя не зникають, а існують і ятряться, як незлічимі болячки. Сила тих настроїв

Ф. ПРАВОБЕРЕЖНИЙ

Злочинний наклеп

В числі 17-18 „Вперед", що називає себе „українською робітничою газетою" вміщено статтю Ю.Вільного під назвою „Досвід другої світової війни". Автор цієї статті, покликаючись на досить сумнівні джерела, як спогади якогось есесівця та ін., намагається подати події на теренах України в роках другої світової війни в цілком неправдивім, тенденційнім висвітленні. Зокрема Ю. Вільний твердить, що ніякої протиколгоспної акції, за вийнятком питомого для періоду безвластя грабунку, не було, та що протиколгоспні елементи якщо й були то складались з „особисто потерпілих" — колишніх заможніх елементів села „розкуркулених" со советською владою.

Що ж привело Ю.Вільного до таких тверджень? Очевидно одно з двох: або Ю.Вільний ніколи не бачив колгоспного села й живого колгоспника, а як що й бачив колгоспника, то якогось орденоносця на якомусь „пленумі" чи з'їзді, а тому помиляється. Або твердження Ю. Вільного є свідомим наклепом, щоб довести не тільки переваги, а й популярність серед селянства України ідеї „соціялістичних форм господарювання".

Вся дійсність від самого початку творення колгоспів і до приходу німців самим найрішучішим способом — себто фактами — заперечує всі оті чи помилкові, а чи свідомо злочинні твердження пана Ю. Вільного.

Почати хоч би з так широко проклямованої „суцільної колективізації", що її нібито було завершено в 1932-33 роках. Якщо й можна говорити про суцільну колективізацію, то хіба у відношенні самої селянської землі. Справді, десь біля початку сорокових років майже всі придатні для сільського господарства землі, експропрійовані в особливий „добровільний" спосіб, перебували у посіданні колгоспів та радгоспів. Але що тут спільного з добровільною колективізацією селян. Тут скорійше можна говорити про більш чи менш вдало проведену суцільну експропріяцію землі й майна у селян (якою ціною тут не говоримо) й менш за все про добровільну суцільну колективізацію.

„Суцільної колективізації" в тому розумінні, як подає советська пропаґанда, тобто що Кремлеві удалося залучити все селянство до колгоспів, — такої „суцільної" ніколи не було. Вона була лише в советських газетах та в підроблених „статистичних" зведеннях Держпляну. Насправді, незважаючи на всі репресії, залишились неколективізованими десь біля десяти мільйонів селян матірних земель України та Північного Кавказу. А це насамперед 5-8 мільйонів (за різними обчисленнями) тих, що в зловісний 33-й рік померли голодною смертю, що воліли лягти у „всенародню могилу", а не піддатись колективізаторові-окупантові. Отже не пішли до колективів, числячи пересічно по п'ять душ на селянську родину, — мільйон селянських господарств, себто — біля 20%. Так само не пішли до колективів ще десь біля 4-5 мільйонів, з яких переважна частина розвіялась по широких просторах „батьківщини трудящих": одні як „вороги народу" — противники колективізації, що їх багатотисячними транспортами „робітниче-селянська" влада порозвозила до найвіддаленіших закутків від Мурманська до Колими включно на повільну, але певну смерть; другі — що, рятуючись від голодної смерти та переслідувань ГПУ, розпорошились по великих містах та ріжних індустріяльних центрах, по будівництвах та шахтах часто-густо з фальшивими документами, й, нарешті, — десь біля мільйона людей, чудом зберігшись від голодної смерти, залишились в своїх селах „неохопленими" колективізацією, таких героїв спротиву, як правило, найбідніших у селі, що уперто продовжували відстоювати своє право на індивідуальне господарювання, називали „індусами". Робітниче-селянська влада позабирала у них їхні земельні наділи, виділивши натомість по гектару непридатних для господарювання земель у кручах та яругах. Ці „індуси" весь час були об'єктом найлютіших переслідувань з боку органів ГПУ, а далі — НКВД. Та все ж рештки їх — „індусів" можна було бачити на селах ще й на початку другої світової війни.

Советська статистика, узасаднюючи „перемогу" сталінської тези про закінчення побудови в СССР соціялізму, як першої фази комунізму, а також, щоб довести завершення процесу переходу сільського господарства до „вищих соціялістичних форм" господарювання, в 1940 р. подала у своїх зведеннях, що по СССР вцілому

було прорвалася на початку другої світової війни і тільки Гітлер згальмував їх, не дав їм належного розмаху й виявлення.

Сьогодні до тих революційних настроїв додалися ще інші побудники. Додалися настрої своєрідного декабризму у висліді одвідин Европи мільйонами советських селян, робітників і інтеліґентів, одягнутих в солдатські шинелі.

І тому сьогодні ідея антисталінської демократичної революції в СССР є сильніша ніж учора. Зрештою це твердження багатьма публіцистами й живими свідками.

В цілому можна сказати, що сила й наростання революційних настроїв у сьогоднішньому СССР прямопропорційна силі терору його наростанню. Реальність революції прямопропорційна реальности терору, щоб її задавити, запобігти. Та вибух її неминуче мусить прийти.

Питання лише часу. Вірніше питання зовнішнього поштовху. Праві ті, що кажуть, що революція може прийти тільки при зовнішньому поштовхові, яким може бути війна, — тобто — революція може прийти при заіснуванні ситуації, в якій ідея може здобути баґнети.

Це слушно, і це не спростовує тези, що революція в СССР не тільки можлива, але й неминуча. Вона неминуча вже хочби й тому, що майбутня неминуча війна неминуче спричинить революційний вибух в СССР. Незалежно від того, хотітимуть цього вороги її чи не хотітимуть, хотітимуть цього вороги свободи всіх поневолених народів чи не хотітимуть. А вже зробити її універсальною, розгорнути її на всю широчінь — це вже справа тих політичних організованих сил, які будуть покликані самою історією для цієї ролі. Думаємо, що ті сили знайдуться. І знайдуться вони й серед самого російського народу, всупереч усій російській чорносотенній реакції. І знайдуться тому, що після сталінської каторги, після такої тяжкої політичної школи навіть найнаївнішим стало ясно, що дійсно „не в силі Бог, а в правді", не в збереженні тюрми народів щастя, а в її розвалі, в розкріпаченні людини.

Особливо ж ті, що побували в Европі під час війни, зрозуміли, що шлях до свободи для всіх поневолених народів, в тім числі й для народу російського, лежить тільки через універсальну, демократичну, антитоталітарну, антиімперіялістичну революцію в СССР.

І вони це усвідомлення понесли в маси народу.

(окремих данних для України, на жаль, не маємо) було в колгоспах 97% селянських родин. Цілком можливо, що тих 97% відповідають фактичному станові села в ті роки. До певної міри це стверджують показники про соціяльно-професійну структуру населення СССР в роки перед колективізацією й після неї.

Отже на кожних 100 осіб населення Союзу ССР

Приходилось:	Року 1926	1939
1. Колгоспників і кооперованих ремісників.	2,9	46.9
2. Робітників та службовців.	17,3	46,7
3. Вільних селян і ремісників.	72,9	2,6
4. Інших	6,9	0,8

Хоч наведені загально-союзні покажчики і не подають точно соціяльно-професійної структури українського населення та все ж відбивають в собі певні тенденції, властиві й для України. З наведених показників бачимо, що сільсько-ремісничa верства від 75,8% (2,9+72,9) в 1926 році зменшилась у 1939 році до 49,5% (46,9+2,6), себто по СССР в цілому на 26,3%.

В цих зрушеннях соціяльно-професійної структури населення СССР, власне, й лежить секрет отих дев'яносто семи відсотків: — у здесяткованих голодом селах після масових-мільйонових депортацій, після сотень вінницьких „парків" та запорізьких „спортплощадок", звичайно, залишалися переважно приборкані селяни.

Найбільш промовистою ілюстрацією до тієї „суцільної добровільної" колективізації є фактична дійсність тридцятих років. Згадаймо гістеричні крики совєтських радіо-гучномовців про „веселе", „щасливе" життя населення країни „перемігшого соціялізму", згадаймо оте, чи не найцінічніше, сталінське гасло — „жіть стало лучше, жіть стало веселєй" і пригадаймо зосереджено понурі обличчя слухачів не лише селян але й всіх „щасливих" громадян „квітучої України". Пригадаймо що творилось у ті роки в Україні. У відповідь на охрипле горлання радіогучномовців, у відповідь на цинічно-брехливі гасла, на нічному небі отієї „квітучої" України безнастанно спалахували заграви: палали скирти необмолоченого колгоспного хліба, палали колгоспні двори, стайні... То „щасливі" колгоспники, придавлені важкою сталінською військово-поліційною машиною, в безсилій люті демонстрували свою любов до колективізації. Акти безнастанного саботажу, зумисне псування тракторів та складних сільсько-господарчих машин тощо — це було масове явище, і як наслідок всього того — безконечні транспорти „ворогів народу". Чи ж треба ще кращих ілюстрацій до того колгоспно-соціялістичного раю?

Яким, же було ставлення селянства до колгоспів під час війни, в роки німецької окупації?

Відомий „наказ тов. Сталіна від 3-го липня 1941 р.", що мав піднести патріотизм населення країни, мав зміцнити волю населення до одностайного спротиву ворогові, насправді став сигналом до посилення спротиву заходам Кремля, сигналом до переходу від прихованих до відкритих форм спротиву. „Наказ тов. Сталіна" колгоспне селянство зрозуміло як початок кінця ненависної сталінської системи. Спроби керівників місцевої влади застосувати названий вище наказ : — приорювати тракторами збіжжя у полі на корінь, витолочувати лани пшениці табунами худоби, що її за наказом влади з усього Правобережжя зганялось за Дніпро, спроби вивезти запаси збіжжя з колгоспних зерносховищ та свиней і корів з колгоспних фарм — правобережне селянство зустріло відкритим спротивом.

Уже в першій декаді липня переважну кількість колгоспів у придніпрянських селах було розгромлено, а зерно, свиней, дрібну худобу та птицю розібрано селянами. Заводіями таких розгромів найчастіше були жінки. Місцева влада була безсила припинити сваволю селянства. Підкреслюємо, що все це відбувалося не в „період безвластя", як пише Ю. Вільний, а в першій декаді липня — на 15-20 день від початку війни, коли і місцева міліція і військa НКВД ще були на своїх місцях. Період „безвластя" прийшов (залежно від місцевости) в кінці липня, в серпні та жовтні.

В полях та по селах велись розмови, що ось, нарешті, „прийшов кінець совєтам", „настав кінець колгоспній неволі", що з німцями йде український уряд на чолі з Винниченком, що як прийдуть німці, зараз буде утворено укукраїнську армію та що народ, „як один", стане на захист своїх кордонів.

Десь 8.-9. липня 1941 р. себто на 17-18 день від початку війни автор цих рядків, ідучи з Києва (пасажирське сполучення по Дніпру уже не існувало), біля села Стайки (кілометрів 70 на південь від Києва), біля північної царини села по дорозі на Трипілля побачив великий натовп людей, що купчились біля трьох тракторів, що стояли на лану пшениці, частину якої було вже приорано. Натовп розповів, що сьогодня зранку з наказу Райвиконкому трактори виїхали в поле приорювати пшеницю на корінї. За якусь годину збіглося кілька сот жінок полягали з дітьми поперед тракторів-мовляв, тільки через нас поїдете далі — інші постягали трактористів з машин і погнали геть. Непособила ні місцева, досить численна міліція, ні, мобілізовані на той випадок, комсомольці. Днем раніше в цьому ж селі було „ліквідовано" колгосп. Збіжжя, худобу, птицю й дрібний реманент (складніші машини, як і трактори, місцевий партійний актив управився привести до повної непридатности), не дивлячись на організований місцевою владою спротив, було розібрано по дворах. Про подібні випадки відкритого спротиву заходам влади розповідають живі свідки з усих областей України.

Варто також згадати про організаційні заходи селянства в переходові дні під час боїв. Як відомо, на середньому Дніпрі, вниз від Києва, бої точились десь біля півтора місяця аж поки обхідні німецькі колони, що рухались з півдня, не відрізали київським арміям дорогу на схід. Після того, як большевицькі армії утекли на лівий берег, бої по лінії Дніпра тривали ще десь тижнів біля чотирьох — до повного розгрому київської групи військ. Авторові довелося просидіти від половини липня до жовтня в згадуваному селі Стайки, що розташоване на нагірному правому березі Дніпра. Приблизно за тиждень, як німці посіли правий берег Дніп-

ра, у кручах на північній межі села, де переважна частина селян хоронилась від безнастанного гарматного обстрілу большевиків з лівобережних лісів, якось сам собою утворився формально не обраний але всіми визнаний сільський комітет самодопомоги. Був кінець серпня, хліба стояли на 90 відс. не скошені. Одного дня все здатне до роботи населення села озброївшись косами, серпами, при мовчазній згоді німецкого командуваня, посунуло в поле рятувати врожай. Не дивлячись на те, що большевицька артилерія вела шалений вогонь, особливо зраня й вечорами, якраз по шляхах, що ведуть у поле, не дивлячись на те, що кілька разів „сталінські соколи" — „ястребкі" обстрілювали бортовою зброєю косарів та женців, збирання хліба йшло безперебійно. Розподіл врожаю провадився десь у жовтні. Розподілено врожай на душу населення так тим, що працювали по збиранню врожаю як і тим, що не брали участи в роботі за браком працездатних. Снопи розвозили громадою ті хто мав тягло за певним порядком: в першу чергу вдовам та „московкам" (так називають жінок, що їхніх чоловіків забрано до війська), далі одержувала решта за чергою. Порядок зберігався блискуче. Скарг на те, що когось скривджено, не було. Це малий приклад, але характерний.

В роки німецької окупації в питаннях землекористування та способів обробки землі не було запроваджено якоїсь певної системи. Не тільки в окремих областях, а навіть в окремих районах та селах ці питання часто розв'язувались по ріжному. Загальна настанова окупаційної влади була за збереження колгостної форми господарювання, очевидно, в цілях полекшення грабунку та експльоатації села. Проте колгоспи не всюди було поновлено, в багатьох районах було запроваджено мішані форми землекористування, ще по інших — одноосібне користування. Одним з рішальних факторів було недостатнє забезпечення селян живим та мертвим сільськогосподарським інвентарем. Всюди, де тільки була найменша можливість, селяне домагались запровадження індивідуальної форми землекористування.

В Прилуцькому районі, наприклад, існувало напівколгоспне господарювання — селянам було виділено по одному гектарові землі в полі для індивідуального користування. Поруч з тим існував колгосп. З своїх індивідуальних полів селяне податку не платили, зате весь урожай пшениці та жита з колгоспного лану здавався окупаційній владі. Просо, гречка та інша ярина з колгоспного лану залишались громаді за „трудодні". Так само на Дніпропетровщині (Микольське, Військове та ін.) — селянам було наділено по пів гектара польової землі для індивідуального користування. Решта землі належала колгоспові. Податок було встановлено в розмірі трьох центнерів з гектара. В Комарівському й Ніжинському районах Чернігівщини в значній частині сіл польову землю було передано селянам у власність. Чисельний штат землемірів нарізав індивідуальні ділянки, що передавались окремим господарям на стале користування. Кожному господарству наділялось 4-5 гектарів польової землі та додавалось городню землю до одного гектара. Податок і тут було встановлено в розмірі трьох центнерів з гектара. Таку ж передачу землі у власність проводилося і в деяких районах Дніпропетровщини (Башмачка, Канцерополь та ін.) та подекуди на Київщині. Між іншим в окремих районах Київщини за браком реманенту було запроваджено на індивідуальних ділянках спільну обробку землі. Потрібну частину насіння вносив кожний окремий господар. Розподіл урожаю провадився на корні, отже, врожай збирав уже кожний окремий господар.

Запроваджені окупаційною владою податки натурою — збіжжя, м'ясо, молоко, яйця та ін., як рівняти до всіх прямих і посередніх податків за совєтських часів, були безперечно менші. Переважна частини селян мала хліба досить. В більшости дворів були свині, корови, вівці (з колгоспних ферм). Отож основна маса селянства в роках 1942-43 жила відносно, як на військовий час, добре; та безперечно **незмірно краще, а ніж за совєтської влади**. Недаром на Київщині та Дніпропетровщині часто можна було чути від селян, що мовляв, за два роки німецької окупації селяни з'їли сала й курятини та випили горілки більше, ніж за двадцять п'ять років совєтського панування. І це в умовах гітлерівської окупації!

І те нехай нікого не дивує, — люди, позбувшись колгоспного ярма, рвались до своєї роботи. Треба було бачити, з якою любов'ю з якою побожністю вони поралися біля своєї землі, з якою врочистістю виїздив хазяїн у поле сіяти СВОЮ пшеницю, з якою веселою заклопотаністю селяни поспішали в поле, десь за дві години до світанку, щоб до сонця зв'язати гречку; треба було бачити, як дбайливо було впорано городи та наділені для індивідуального користування ділянки польової землі, — щоб зрозуміти, як остогидло бідним селянам колгоспне ярмо, оте колгоспне „щасливе життя", про яке українське селянство склало відому пісеньку:

„... ні корови, ні свині,
Тільки Сталін на стіні..."

Поля, що їх обробка провадилась спільно, також було впорано з давно невиданою дбайливістю. Люди вірили, що все, що там уродить — то їхнє. Через те робота, як то кажуть люди, горіла в руках.

Коли дивитися на той буйний розквіт селянського добробуту після колгоспної неволі, де вона була знесена, само собою напрошується порівнання з роками т. зв. НЕП-у. Тоді після проголошення Нової Економічної Політики, з блискавичною швидкістю, за два-три роки, розквітла країна: Тоді поля забуяли пшеницями, а базари ломились від усякого добра. Звичайно, на цей раз маштаб того відродження був незрівняно менший, окупант наклав лапу — війна, окупація немогли не відбиватись на всьому житті. Але в основі картина таж: надія на зміну і тому селянство з таким же захопленням заходилось будувати СВОЄ ВЛАСНЕ господарство.

Проте, було б помилковим узагальнювати такий стан добробуту. Подекуди, в окремих районах і податкова практика і загальне ставлен-

М. ВИНАР

Араби та Ізраель

1

За останніх 35 літ дуже цікаві події, характеристичні для нашої доби, відбулися в Малій Азії. Тут наступив сумерк турецької імперії: роздроблення на незалежні арабські країни штучно створеної солдатськими силами потвори-держави, подібно як це в томуж самому часі сталося з Австро-Угорщиною та ще з російською імперією Романових. Однак Росія знайшла ще цим разом порятунок в большевиках і солдатський чобіт наново поконав незалежну Україну, Туркестан та кавказькі республіки. З народами Австро-Угорщини не зроблено порядку до кінця: українців, словаків, хорватів кинено під новий солдатський чобіт. Але турецьку імперію розчленовано грунтовно і тому вийшло це на користь не тільки звільненим з-під турецького ярма арабським республікам, але рівно ж й самій Туреччині, що після того піднялася вгору в кожному напрямі за останніх 30 літ так, як ніколи за усі попередні століття.

На руїнах турецької імперії повстали такі незалежні країни: Лібан, Сирія, Ірак, Трансйорданія, Сауді Арабія, Ємен, Геджас, Оман, Труціял, Куваїт та острів Барен. Мабуть найцікавіше з тих явищ — це повстання вже після другої світової війни незалежного Ізраїлю в Палестині.

2.

В першій світовій війні 1914-18 рр. Туреччина билася по стороні Німеччини й Австрії. В обійми Німеччини штовхнула Туреччину колоніяльна агресія Франції та Англії в північній Африці. Тут, як знаємо, вже до того часу Франція загніздилася була в Морокко, Альжирі та Тунісі, Італія в Лібії, Англія в Єгипті, в країнах, що до того часу або фактично (Єгипет і Лібія), або формально належали до Туреччини. Значить, европейські колонії зростали коштом Туреччини. Однак війна не врятувала турецької імперії, а навпаки, присцішила її кінець. Після програної першої світової війни, договором в Севрі 10. жовтня 1920 р. Туреччина зріклася всіх арабських країн, в додатку згодилася ще й на створення незалежної Вірменії та автономного Курдистану, на інтернаціоналізацію Дарданелів, окупацію греками Смирни з околицею, на деякі привілеї для побідних держав на турецькій території. Останні пункти угоди викликали революцію в самій Туреччині під проводом Кемаль Паші під гаслом: повна незалежність в етнографічних межах, уневажнення всяких привілеїв для чужинців. Зреорганізована турецька армія билася так завзято, що греків прогнано з Смирни та загрожувано французьким військам у Сирії. Прийшло до завішення зброї 11. жовтня 1922 р. — отже по дволітній боротьбі — а договором в Лозані 24. жовтня 1923 р. Туреччині признано майже все, чого жадав Кемаль Паша з самого початку. Рік пізніше Установче Зібрання усунуло султана та проголосило республіку з Кемалем Пашою, як президентом. Позбувшись клопоту з підбитими арабськими народами, Туреччина пішла вгору по лінії внутрішнього відродження. Багато було занедбаної роботи на всіх ділянках! Хліборобство, промисловість, транспорт, шкільництво

ня до селянства були далеко гірші, особливо в районах де діяли партизанські загони.

Наведені тут факти цілком заперечують твердження Ю. Вільного. Не „особисто потерпілі" громили колгоспи на Україні. ВСЕ без винятку селянство України на заклик Сталіна про оборону „соціялістичної батьківщини" відповіло розгромом колгоспів, нечуваним ще нігде дезертирством, небажанням битись з ворогом. Щоправда були і прибічники колгоспів, але складались вони виключно з всілякого гатунку „активістів", що їм колгоспна система забезпечувала нетрудове існування за Сталіна й обіцяли теж саме за Гітлера. Та то все ж були тільки одиниці. І якщо хто й боровся за збереження колгоспів, то якраз німецька окупаційна влада та червона портизанка керована з-за Волги.

Хто з старших людей, що виростали в селах та провінційних містечках України, не чув в дитинстві страшних оповідань, що їх ще на початку нашого сторіччя розповідали старенькі бабусі та дідусі, про страшний „моровий рік за цариці Катерини" Ці оповідання **про ті тяжкі роки**, що їх наші бабусі „на свої вуха чули від свого діда, якому розповідав його батько" в устах оповідачів були такі яскраві, що у нас — дітей від жаху дихання перервалося... А від тих подій нас відділяють уже сотні років та й події ті за своїми маштабами, наслідками та сумою страждань принятих нашим народом не можуть йти навіть в найменше порівняння до років отієї „безкровної" до років колективізації таголоду „імени Сталіна", як його називають селяни.

Невже п. Ю.Вільний справді серйозно думає що хтось йому повірить, що за яких п'ять-шість років українське селянство забуло „братські могили" тридцять третього року, забуло свою відчайдушну боротьбу з „куминою" за своє право на вільну працю. Невже Ю. Вільний сподівається, що хтось йому повірить, що матері забули як ще кілька лиш років тому вони своїми ж змертвілими від виснаження руками загрібали в колгоспну землю своїх діток, що їх умертвив голодом Сталін, заганяючи в такий спосіб їхніх батьків у колгоспи?

Такі події, живуть у пам'яті народу віками. А п. Ю. Вільний хоче їх „змазати" й запевнити когось, що народ забув і простив Сталінові оті „братські могили" — ціну колективізації, й благословляючи її пішов умирати „за родіну, за Сталіна!", за колгоспну каторгу. Ні, тут у п. Ю. Вільного, кажучи совєтською партійною мовою, якась „неувязочка". Або п. Ю. Вільний до крайньої міри наївна людина, що її безнадійно й навіки засліпило „сонце сталінської конституції", або він свідомий злочинець не тільки проти українського народу але й проти усього людства. Єсть межі того, щоможе бути допущене в цілях певної партійної пропаганди. Ю. Вільний перейшов такі межі. Те, що роблять такі от пани „вільні" є святотатством. То є спекуляція на крові мільйонів невинних страдальців.

За ці безсоромні спекуляції, за намагання, в інтересах невеличкого гуртка політиканів заплямувати український нарід поданими нібито „з краю" (насправді сфабрикованими десь в околицях Мюнхену) писаннями про прихильність українського народу до ідеї „безклясового суспілства" панове „вільні" та іже з ними „раби невільні" будуть змушені свого часу дати відповідь перед українським народом.

і т. д. — все треба було реформувати або будувати з самого початку. Сьогодні Туреччина займає найкраще становище в мало-азійському куті під кожним оглядом. Вона вже настільки змодернізувалася, що має навіть жінок в парляменті — після знесення гаремів та чадри; письмо з арабського перемінено на латинське; 30. лютого 1947 ухвалою парляменту дозволено організацію профспілок. З поміж усіх азійських, та й взагалі мусулманських країн Туреччина найкращі впорядкована та займає найтвердше становище по боці знахідніх демократій проти агресивного російсько-комуністичного імперіялізму. В Кореї її військо належить до найхоробріших. Разом з Грецією творить вона східньо-середземно морську ланку оборонної системи вільного світу проти загарбницької Росії.

3.

Можна сказати, що арабський світ розбуджено до незалежного життя поштовхом західньо-европейських держав. Справді, прогнавши Туреччину, Англія та Франція хотіли собі засісти на її місці та „заопікуватися" арабами. І тому спочатку арабські держави не стали цілком незалежними, а під протекторатом цих двох держав. Та раз розбуджені до незалежного життя ті країни стреміли до повного здійснення цього. Ірак позбувся протекторату в 1932 р., Сирія та Лібан французької адміністрації в 1936 р. Сусід Арабії, Єгипет, усунув англійський протекторат в 1922 р., а остаточно позбувся англійців в 1936 р. — за вийнятком Суезького каналу, де Англія затримала свою залогу, що й стало причиною дуже гострого конфлікту поміж обома країнами в останнім часі.

Яке велике значення має вже саме відновлення незалежности арабських країн для інших підлеглих народів — арабських й неарабських, — видно зі слів Абдель-Керіма, провідника повстання в Марокко після першої світової війни, що він їх сказав 2. липня 1947 р. в Єгипті, куди він втік з французького корабля, що перевозив його, як в'язня, з острова Реуніон до Франції. Він сказав: „Сьогодні я бачу, як багато азійських і арабських країн здобувають волю, тоді коли Марокко дальше остається під тим самим пануванням, що в 1928 р".

Арабські держави створили т. зв. „Арабську Лігу" для координації виступів супроти інших держав. Ця Ліга сильно попирає незалежницький рух в Марокко, Альжирі та Тунісі.

Довга турецька неволя спинила була нормальний розвиток арабських народів і тепер цим народам не легко знайти властивий шлях державного життя. Панують тут ще переважно системи монархічно-диктаторські з неустанними збуреннями, замахами, інтригами, мордами і т. д. Та в нинішньому світі тісних зв'язків культурних й господарчих, при існуванні радіо, преси, школи, арабські країни не можуть довго лишатися позаду культурніших народів

4

Палестина Версальським договором 1919 р. булоа приділена Англії, як мандат. Згідно з деклярацією Балфціра з д. 2. листопада 1917 р. створено в Палестині „наоконадьний дім" для жидів. Їх тоді було в Палестині м. 55 тисяч на півмільйона арабів. Мало було між ни и тих, що з діда-прадіда сиділи в Палестині. Більшість — це емігранти з різних країн Азії, Африки й Европи. Перед 1880 р. нараховувано їх в Палестині тільки ок. 20 тисяч; в цьому році прибуло з Росії, утікаючи перед протижидівськими погромами, 20 тисяч жидів, а після того й з інших країн почалася сильніша еміграція до Палестини. На передодні другої світової війни було їх вже 116 тисяч. Тепер нараховують їх там поверх мільйона. Арабів у Палестині вже майже нема — вони втікли звідти в часи арабсько-жидівської війни 1948-49 рр.

Жидам довелося здобувати незалежність для Ізраїлю дещо тяжче, ніж арабським країнам для себе. Араби, як в Палестині, так і в усіх інших арабських країнах, зайняли крайнє вороже становище до творення Ізраїлю. Вони уважали й уважають, що Палестина, це їхня країна, бо вони там вже від віків мешкають. Англія, маневруючи, йшла на — руку арабам і хотіла творити для жидів тільки „національну оселю", а не незалежну державу. Коли араби побачили, що жидів наїжджає до Палестини чимраз більше — з початку за згодою Англії, а пізніше проти її згоди, — що вони закуповують землю, закладають модерні господарства, школи (в 1925 р. відчинено гебрейський університет в Єрусалимі), побудували цілком нове місто Тель Авів, взагалі почали господарити, як „в себе вдома, — підняли тоді араби крик та бунт проти жидів. Під час одного такого бунту в році 1926 забито ок. 200 жидів, вдруге це повторено в р. 1936, коли занотовано 800 жидівських жертв.

В другій світовій війні, коли весь арабський світ був частинно по стороні німців, а частинно невтральний, палестинські жиди післали ок. 30 тисяч молодих хлопців до англійського війська, де вони могли боротися проти свого ворога число один. Ці 30 тисяч жидівських бійців, а зглядно ті з них, що осталися при житті, придалися Ізраїлеві згодом дуже. Після капітуляції Німеччини вони вернулися до Палестини, зорганізували підпільну армію — та не одну, а три при різних політичних партіях — і успішно не тільки боронилися перед атаками арабів, але й атакували англійців, щоб їх вигнати з Палестини.

Після значних жертв, згідно зі своєю новою лінією відступу з колоній, Англія рішила з Палестини вийти, а опіку над нею віддати Об. Націям. 14. травня 1948 останній англійський солдат покинув палестинську землю і того самого дня жиди проголосили незалежність Ізраїлю.

Ця мала, одномільйонова держава стрінулася з опором 40 мільйонів арабів азійських та африканських країн. На щастя для жидів, ця велика арабська гора породила тільки маленьку мишу — 40 тисячну армію, не вишколену якслід, не озброєну належно, не дуже охочу до війни. Зате Ізраїль мав вироблених в боях з німцями бійців м... хоробрих „сабрів" — вже в Палестині народжений ю...ків, мав фінансову підтримку братів з Америки, та - самої Америки. За тим йшла зброя, амуніція, танки, літак. Бідні араби мали лише свої власні сили, не мали допомоги звідки. В таких умовах навіть сорок мільйонів не дадуть собі ради з одним мільйоном. Ізраїльська армія відкидала арабську армію (Сирії, Лібану, Трансйорданії, Єгипту) на всіх фронтах, і вкінці араби були змушені згодитися на перемир'я при кінці 1949 р. Цей стан перемир'я — а не миру — поміж арабськими державами а Ізраїлем триває ще й досі.

5

Друга світова війна воскресила Ізраїль, як незалежну державу. Від гітлерівського терору утікали жиди до Палестини. Прийшло туди багато фахівців, науковців, організаторів і вони допомогли здвигнути господарче й культурне життя в Палестині. По війні сотки тисяч з концентраційних таборів „недостріляних", а опісля з діпівських таборів подалися до обіцяної землі. Вони не хотіли вертатися до своїх колишніх хат, хоч могли. Пише Макджил (Mc Gill) в своїй книзі про Палестину: „Жиди, що їхні родини вросліся в життя Голляндії на протязі 800 літ, були приголомшені, коли побачили, що голляндська брутальність та ненависть до жидів вийшла на поверхню в країні, про яку вони ніколи інакше не думали, як про свій дім, про свою батьківщину. Те саме було в Бельгії, у Франції, в Норвегії..." Додамо, не згадуючи про Німеччину, те саме було і в усіх інших країнах, де ступила гітлерівська п'ята.

Не диво, що жиди не хочуть вертатись на свої старі місця. Вони пішли будувати свою власну батьківщину. Будують її добре, бо й є кому будувати. Рабін Морис Н.

Г. А. ТОКАЄВ

Деякі питання революційної демократії*)

Загальні завваги з приводу ленінізму

Аналіза проблем, що їх заторкнув п. Воскобійник, вміщується в 4 просторі томи загальної філософії, теорії, політики, стратегії, тактики й організації революційної демократії, що свого часу побачать світ, а покищо можна звернути увагу на деякі побічні питання, так би мовити, питання біжучої політики, при чому, на швидку руку, у формулюваннях з першого заходу з розрахунком, що пізніше з'явиться можливість для остаточного їхнього відшліфування.

Насамперед: ленінізм є не тільки теорія й тактика пролетарської революції, не тільки теорія й тактика диктатури пролетаріяту, як волів Сталін припускати, але й марксизм — в умовах специфічної російської дійсности. Зінов'єв, може, був чимало ближче до істини, коли твердив, що ленінізм є марксизмом епохи імперіялістичних війн і світової. революції, що безпосередньо розпочалася в країні (в Росії) де переважає селянство**).

Ми ж вважали й вважаємо, що ленінізм є теорією й тактикою «світової революції» (лапки становлять невід'ємну частину формули), що для неї матеріяльною й ідеологічною базою служить совєтський державно-монополістичний імперіялізм, є ідеологією й організацією імперіялістичної великодержавности під революційною фразеологією, є вченням про соціяльну й національну централізацію і концентрацію. В ділянці проблеми націй і народів ленінізм є аванґардом міжнародньої імперіялістичної реакції й контрреволюції, скільки під безпосереднім керівництвом (самого) Леніна була зроблена збройна спроба розгромити й повернути в лоно імперії Польщу, скільки під його вирішальним керівництвом були ліквідовані й повернені назад наново постали демократичні республіки Білоруси, України, Криму, Північного Кавказу, Закавказзя, Туркестану й Далекого Сходу. Яскравим пам'ятником контрреволюційної суті ленінізму (в ділянці проблеми націй і народів) може бути його теза про право націй на самовизначення аж до відокремлення... всередині імперії, не говорячи вже про глибоко реакційні концепції виданої за рішенням політбюра ЦК ВКП(б) книги Л. Д. Троцького «Між революцією та імперіялізмом» (М., 1922).

Нарешті, ленінізм є режимом революційної диктатури і, як такий, стоїть поза демократією взагалі, поза революційною демократією — зокрема й особливо.

Ось чому революційні демократи, що проводять чітку межу між диктатурою Леніна-Троцького й деспотизмом Сталіна-Молотова, не забувають підкреслювати, що вони, революційні демократи, не були, не є й не можуть бути ленінцями ні повністю, ні наполовину.

Найважливіший принцип революційної демократії

Революції бувають реакційні й прогресивні. Перші здійснюються порівняно легко й формою та суттю зводяться, як правило, до переворотів методами палацових заколотів, збройних повстань змовників і індивідуальних або колективних терористичних актів супроти членів панівного олімпу. Найобережніша аналіза історій й наслідків таких революцій приводить до твердих висновків, що вони не дають довготривалого вирішення корінних проблем і, крім того, доконуються без активної участи широких мас, часто — проти волі мас, іґноруючи маси, всупереч масам, а тому треба вважати за нормальне, що вони ведуть до антидемократичних диктаторських систем.

Революційні ж демократи СССР не мали й не мають нічого спільного з заколотами, змовами й актами індивідуального чи колективного терору, бо вони — ідейні борці за корінні принципи соціяльної, національної й інтернаціональної демократії, а не терористи, заколотники й змовники.

На революції ж другого типу найкращі розуми людства з давніх-давен покладали ідеалістичні надії, як на етапи руху від порочної дійсности до кращого майбутнього, з застою до проґресу, від диктатури до демократії, від автократії до республіки, від расизму до братнього й рівноправного співжиття рас, від імперіялізму до антиімперіялізму, від державно-монополістичної централізації до революційно-демократичної децентралізації, від соціяльного й національного градуювання суспільств до максимум максиморум (з можливого) вирівнювання. Зрозуміло, такі революції відбуваються чимало важче й вимагають у багато

*) Якийсь час тому в Лондоні відбулися приватні бесіди представників УРДП та Північного Кавказу з Г. А. Токаєвим, що в них було заторкнено низку питань загальної філософії, теорії, політики, стратегії, тактики й організації революційної демократії. Стаття, що її друкуємо, являє собою оформлення одної з них бесід і публікується на запрошення І. Багряного, М. Воскобійника та редакції „Кавказа" за згодою Г. А. Токаєва. — Ред.

**) Г. Зінов'єв „Ленінізм".

Керцер каже: „пелітній злочинець трапляється в жидів рідко, а про алькоголізм майже не чути" (в журналі „Лук" за 17. червня ц. р.). Вищезгаданий Макджил пише: „...його (Ізраїля) народ є інтеліґентний, твердий, як цвьок, та готовий працювати, як чорт, щоб своє життя зробити успішним". Рут Ґрубер (в книзі „Ізраїль без сліз", в англ. мові) переказує розмову першого президента Ізраїлю, д-ра Хаїма Вайцмана з през. Труменом у Вашінґтоні. Вайцман майже ціле своє життя перебув в США. На заввагу Трумена, що він (Трумен) є президентом над 140 мільйонами, а Вайцман тільки над одним мільйоном, Вайцман заявив: „так, над одним мільйоном, але самих президентів!" — Оповідання це, очевидно, жартівливе, але воно вказує на те, як жиди думають про себе.

Ізраїль, це модерна демократична держава, і араби повинні б її радо прийняти, хочби на те, щоб мати перед порогом і перед очима „лябораторію" собі для науки та прикладу.

Ізраїль, його повстання, б'є засадничо по марксизмі, по його фальшивій науці про нації, якою жидам навіть права називатися нацією відмовлювано, по його фальшивому пояснюванні історії, як вислiду „боротьби кляс". Бо ніякою „боротьбою кляс", ніяким „конечним наслідком" економічних умовин не пояснить марксизм повстання Ізраїлю, так, як і багатьох інших держав. Тільки на Ізраїлю видно це найяскравіше. Момент ідейний — бажання мати власну батьківщину — відограв тут вирішальну ролю. Всі жидівські партії були об'єднані в сіоністичному русі, окрім комуністів. Бажання мати незалежну жидівську державу уважалося комуністами за „контрреволюцію".

Перший президент відновленого після 2000 літ Ізраїлю, др. Вайцман, сказав у жидівському парляменті дня 14. лютого 1949 р.: „Вирази надії й заохоти з цього святого місця шлемо для всіх тих у цілому світі, що є поневолені та переслідувані, та що бориться за свободу й рівність"; хотілося б, щоби жиди, які стільки енергії, праці, жертв віддали своїй батьківщині, якщо не допомагали, то бодай не перешкоджали, й другим народам теж відзискати незалежну батьківщину. Не всі жиди тримаються цієї засади, як і по відношенню не до всіх народів.

разів більше високої морально-політичної й суспільно-державної кваліфікації, скільки немислені без участи самих мас і, отже, доводиться мати справу з складним процесом, що вимагає високої обережности, розбірливости і вдумливости. Ось чому з 1938 року на прапорах революційних демократів написано гасло: **двадцять три години думати — одну годину діяти.**

Разом із тим революційний демократ своїм покликанням зобов'язується бути мужнім апостолом здорових національно-визвольних рухів і, як логічний наслідок великого значення, ставить знак беззастережної людської рівности між білим і чорним, европейцем та азіятом, росіянином та карелом, росіянином і прибалтом, росіянином і білорусом, росіянином і українцем, росіянином і кавказцем, росіянином і туркестанцем, росіянином і мусулманом Поволжжя, росіянином і якутом, росіянином і монголом, росіянином і кожним не росіянином. Я повторюю: знак беззастережної людської рівности. Це — головна квінт-есенція революційно-демократичної ідеології, її прапор, її ідеал, її рушійна сила, її найважливіший принцип, від чого вона не може відмовитися ні цілком, ні частково, бо в іншому разі перестала б бути сама собою.

Гасло революційної демократії

Революційна демократія означає, далі, рішучу відмову від ганебно-дискримінаційних та расово-імперіялістичних формул типу „російський народ і **інші племена**", „росіяни й **інородці**", „росіяни й **малороси**", „росіяни й **тубільці**", „росіяни й **націонали**", „великий російський народ і **національні меншини**", „грузини й **татари**", „росіяни і **азіяти**", „росіяни й **жовтороси**" і т. д. і т.д. Вона є безкомпромісовим ворогом усіх, без вийнятку, форм і проявів расової, національної, релігійної, мовної, географічної, господарчої, історичної чи іншої дискримінації. Для повноцінного демократа простори совєтської імперії заселені тільки рівноцінними людьми. Цінність людини не може вимірюватися кількісною або територіяльною питомою вагою народу, до якого він належить за народженням.

Цей принцип знайшов своє яскраве відображення в 123-й статті конституції СССР, у формулюванні якої живу участь брали засновники революційної демократії, — вона проголошує дослівно:

«Рівноправність громадян СССР, незалежно від їхньої національности й раси, в усіх ділянках господарчого, державного, культурного й суспільно-політичного життя є основним законом. Яке б то не було пряме або посереднє обмеження прав або, навпаки, запровадження прямих або посередніх переваг громадян залежно від їхньої расової й національної приналежности, так само як і всяке проповідування расової або національної виключности, або ненависти й зневаги — караються законом.»

Ми й тепер ладні підписатися під цією прекрасною статтею. Але порівняйте її з післявійськовим расовим русацтвом! Порівняйте з радикальним переглядом історії неросійських народів! Порівняйте з звірячими ґеноцидами супроти цілих республік і областей!

Ось чому революційні демократи були вимушені знову взятися за «зброю й настирливо продовжувати прагнення до своєї заповітної мети. Вони гадали й гадають, що свободу не можна вимірювати лише користю, що її вона приносить для централізації, відкидаючи її як усезагальний людський початок, бо людина народжується не тільки з обов'язками, здібностями та схильностями, а й з деякими позаюридичними правами, захист яких мусить бути предметом особливого заопікування кожної проґресивної держави. Ми відкидаємо принцип, за яким свободою називається лише те, що не заборонено законами, скільки останні самі є результатом людської діяльности й легко стають знаряддям панування одних над другими, держави над громадянами.

Отже, чи не ясно, що принципи революційної демократії сходяться з вищим теоретичним розумом проґресивного людства, що надзвичайно виразно формулював свого часу Жан Жак Руссо: **людина, будь людиною?** (з цього ніхто не мусить робити висновок, що революційні демократи приймають, наприклад, вимогу Руссо віддати особисті інтереси на жертву суспільному союзові)?

Деякі практичні висновки

Але політика й гасла перетворюються на схоластику, якщо неспираються на практичний ґрунт, — стосовно до еміґрації це означає надзвичайно прості речі, про які корисно нагадати.

Бережи святу чистоту невинности й горду сором'ливість, але не намагайся пристосовувати прагнення груп, народів і націй до особистих кон'юнктурних потреб, в іншому разі історія, що не закінчується сьогоднішнім днем, нагородить тебе нещадно. Люби свою батьківщину й будь добрим її патріотом, але не намагайся „не визнавати" її вади тільки тому, що вони тобі неприємні, бо історію не можна ні погіршити, ні покращити. Лай прибалтів, білорусів, українців, кавказців, туркестанів і інших „націоналів" напівбезглуздим, поверховим і недостойним серйозних людей слівцем „сепаратист" або „лютий самостійник", але пам'ятай постійно, що **ніхто, крім запеклого виродка не може любити власну матір менше за чужу тільки ради того, що тобі це було б приємно, тільки ради того, що вона менша на зріст і має інші смаки життя.** Звеличуй Суворова й Кутузова, — на це має право кожна людина, — але якщо ти претендуєш на демократичну „загальноросійськість", чи не зобов'язаний ти звеличувати, наприклад, і Шаміля, що ніяк не менше дорогий серцям його земляків і заслужив зовсім немешої слави? Присвячуй ювілейні й неювілейні статті Пушкінові й Жуковському, — хто ж крім неуків може бути проти популяризації діячів культури! — але якщо ти натягаєш на себе ризи „загальноросійськости", то чи не зобов'язаний присвячувати такі статті Тарасові Шевченкові, Алішерові Навої, Шота Руставеллі й багатьом іншим? Передавай через „Голос Америки" календарі історичних подій, але „загальноросійськість" зобов'язує тебе пам'ятати, що висилання адресовані не тільки до російського, а й до неросійських народів СССР, що теж мають історію й історичні події. Ти можеш присвячувати свої річні календарі російським історії й культурі, але якщо в політиці претендуєш на ролю „загальноросійського" демократа, то не обурюйся, коли представники неросійських народів називають тебе вульгарним націоналістом, імперіялістом і дискримінатором. Пиши про страждання російських робітників і селян, при чому можеш вдаватися навіть до доказів типу „я чув від В, якому розповів Н, а цей останній чув від М", але не слід забувати, що ніяк не менше страждають і неросійські робітники і селяни, для доказу чого непотрібно жадних В,Н і М.

Так далі й далі. Без цього нема чого й розраховувати на будь-яке успішне взаємнопорозуміння, а вже про політичну співпрацю не доводиться й говорити, бож революційна демократія не існує поза націями й народами, яких в СССР нараховується відповідно 63 і 202. Таким є основний ключ переклички представників найрізніших національностей, що борються.

Революційні демократи й державний досвід

Щоб усвідомити це все до кінця, треба набути деякий мінімум (совєтського) державного досвіду, досвіду (совєтської) державної організації безпосереднього реального відчуття внутрішнього механізму (совєтського) багатонаціонального державно-монополістичного формулювання.

При цьому, поскільки йде мова про СССР, одного знання конституції й принципів генеральної політики недостатньо. Загальна орієнтація ще не є державним досвідом, не є досвідом державної організації, не є безпосереднім реальним відчуттям механізму багатонаціонального формування, як грамотність не є ще вершиною культури, як закінчення інженерного інституту не є ще повноцінною інженерною кваліфікацією, як перебування в літературному інституті не є ще письменницькою майстерністю. Більше того: можна все життя провести в державі, але не оволодіти державним досвідом у суворому розумінні слова. Все залежить від того, де ви були, чим займались, яке відношення мали до державного механізму, з якими його ланками й у яких справах мали контакт з ним, з якого рівня стежили за процесами. Селянин, що бачить у полі трактор за працею, добре розуміє його значення, навіть знає, що йому потрібні вода й гас, але чи значить це, що він став повноцінним трактористом? Мешканець, скажімо, міста Вороніжа чи Ставрополя, що ні разу не бував у Киргизії чи Туркменії, в Естонії чи Татарії, в Вірменії чи Казахстані, що не говорить ні одною з мов „націоналів", що не слухає їхнього радіо, не читає їхньої преси, не має будь-якого серйозного уявлення про їхню історію, психологію, побут та інш., опинившись далеко за межами батьківщини, може, звичайно, проголосити себе експертом від усього СССР, але якою мірою його насправді можна вважати за такого? Що, в суті, він знає про прагнення й стремління вірмена й чеченця, башкира й туркмена, Дніпровщини й Бурято-Монголії?

І буває справді смішно, коли такі „експерти" виповзають на поверхню і починають сіяти громи, проголошують покійного Бурденка „особистим лікарем Сталіна", оголошують північну Осетію депортованою, зачисляють живих і донині здорових Лапінів до розстріляних, глибокодумно заявляють, що люди СССР свою країну по-старому називають „Росією" і т.д. і т.п. Завдання революційних демократів полягає в тому, щоб навертати таких людей до спокійного мислення, привчати їх до почуття міри й відповідальности, скеровувати їх на шлях усвідомлення величі державних завдань, збагачувати їх державним досвідом.

Що для цього потрібне?

Для надання своїм „за" і „проти" чіткого осмислення або хоч би достатньої для виступів перед опінією ясности революційному демократові, що бере на свої плечі важкий вантаж державних проблем, потрібно уважно й суворо вивчити досвід найважливішої із усіх земних академій: **життя**. Треба остерігатися спокуси ковзання по поверхні і начитаництва. Легкі на вагу нісенітниці й маріння фантастів, що „читають душі", що межують із дивацтвом, здібні звести нанівець навіть найщиріші наміри, а тому при всякому ділі й на кожному кроці треба дивитися на стрілку найбільшого барометра: **реального життя**.

Так, наприклад, для осмисленої участи в обговоренні проблеми націй і народів СССР ми вважаємо за потрібне систематичне й суворе вивчення багатого наслідками досвіду децентралізованого співіснування 63 націй і 202 народів, досвіду таких організацій і установ, як колишній Народній Комісаріят у Справах Національностей, Конституційна Комісія СССР (1935-36) при Верховному Совєті СССР, апарати ЦК ВКП(б), ЦК ВЛКСМ, ВЦСПС і МІД, Міністерство Вищої Освіти, Академія Наук та інші, досвіду визрівання змови супроти країн Прибалтики, Польщі, Чехо-Словаччини й Балкан (1932-39), причин і досвіду післявоєнного русапства і насаджування територіяльно-поліційних кордонів.

Як вивчати? Я гадаю, що для еміґрантських умов добрий приклад подав А. Авторханов, що його доповідь у Мюнхенському Інституті Вивчення СССР на тему про „патріотичну революцію" заслуговує найуважнішого ставлення. Є низка інших матеріялів інших авторів, з якими революційно-демократична преса теж мусить познайомити своїх прихильників. Потрібна систематична роз'яснювальна робота в цілій низці питань, що день-у-день набувають дедалі більшої й більшої актуальности. При цьому не можна забувати, що спрощений нітизм, що заповнює сторінки деяких газет і журналів, не тільки безкорисний, а й здібний принести діяметрально протилежні наслідки.

Тоді, як показує досвід усіляких опозицій тридцятих і почасти сорокових років, не постають такі нісенітно-дивацькі заяви, як „нема ніякого національного питання" або „нема жадних націй — є тільки одна російська нація" або „нема жадних народів — є тільки один російський народ". Бо насправді перечислені й неперечислені організації й установи існують якраз лише тому, що проблема націй і народів в СССР існувала, існує і не може не існувати. Десятки видатних державних діячів, не говорячи вже про діячів республіканського й обласного маштабів, ось уже тридцять п'ять років ламають голови якраз над тим, як скоординувати надзвичайно складний комплекс національних і народніх інтересів у системі єдиної централізованої держави. Ламають голови, і все ж не обходиться без звірячих геноцидів, масових депортацій, радикальних переглядів історії й інших конвульсій.

Революційна демократія і "національне питання"

Зокрема треба було б покласти край схоластичній плутанині понять і термінів. Що таке, наприклад, „національне питання", про яке тепер говорить і пише кожен, кому не лінько?

Стосовно до теперішнього стану речей в СССР, — а він являє собою головний об'єкт праці революційних демократів! — ця формула напівписьменна, напівбезглузда і не відповідає тому, що нею звичайно намагаються визначати. Так би мовити, історична інерція і гра в неосмислені слівця. „Національне питання" — це категорія і поняття, що властиве в основному національним (або одвонаціональним) державам, що мають у своєму складі корінні і **некорінні** народогрупи, націю і **народи**, націю і **меншості** і тлумачать у суті про положення й права, що надаються **меншинам** держави **корінної** нації, про положення й права **некорінних** народів у державі **корінної** нації, про підлеглість у державі повноправних і **неповноправних**, пануючих і **підлеглих**, про „**ми**" і „**вони**". „Національне питання" означає, далі, обов'язок одних говорити й писати державною мовою других. І ще простіше: „національне питання" означає, що одні живуть у себе дома, а другі **не** дома, **не** у своїй державі Etc Etc.

Говорити про „національне питання" — значить автоматично проголошувати державу національною („одвонаціональною"), визнавати факт існування більшости й меншости, корінної нації і некорінних народів, „ми" і „вони", національно повноправних і національно неповноправних, національно повноцінних і національно неповноцінних, „рускою народу й ІНШИХ ПЛЕМЕН", „росіян і МАЛОРОСІВ", отже, свідомо чи несвідомо (в політиці це не грає ролі) ділити суспільство на привілейовану націю й ущімлені народи, на „ми і НАЦІОНАЛИ", значить наперед заперечувати факт існування Фіно-Карелії, Естонії, Латвії, Литви, Білоруси, України, Молдаві, Крим Татарії, Північного Кавказу, Закавказзя, Туркестану і т.д. значить, робити очевидний політичний і психологічний замах на права народів СССР, значить, не ставити знака беззастережної людяности між людьми різної національности, значить котитися рейками сталінізму й гітлеризму, значить, дихати духом реакційного минулого, значить, стояти на платформі революції першого типу.

Насправді Росія й СССР формувалися і зформувалися не як національна держава, а як **держава націй і народів**, як юридичний **союз** союзних і автономних республік і областей.

Віталій БЕНДЕР

До проблеми українського кінофільму

Добре відомий український кінорежисер Евг. Деслав, який в студіях Франції, Голлівуду та Еспанії поставив кілька мистецьки досконалих фільмів, сказав якось, що, помимо своїх режисерських успіхів, всю свою працю вважає незадовільною. І відразу ж пояснив: його мрія, — поставлення повнометражного фільму з українською темою, — ще не зреалізована. Не знаємо, як повелося нашому славному землякові в Еспанії з його задумами накрутити „Тарас Бульба", але не можемо не співчувати йому в його шляхетних замірах. Навіть, якби його пляни й не увінчались успіхом, то ніхто з нас не посміє йому докоряти, бо це — чужина, це краї, що перш за все, мають свою історію й свої літературні надбання, отже мають що накручувати й без українських сценаріїв. Ми це розуміємо, а тому й не можемо мати ніяких упереджень ні до еспанських, ні до французьких, ні до англійських кіноконцернів. В теорії такі запобігання ласки у чужинців мусіли б виглядати принизливими для нас, бо ж в Україні маємо дві свої першорядні студії, що з часу свого повстання могли б не раз, а п'ять разів накрутити на плівку всі події, починаючи від часів Рюріка й аж до наших днів. Могли б, але не можуть — бо є під чоботом московського окупанта. Над Київською й Одеською фабриками пьвохкає московський батіг і підганяє мистецько-технічний персонал до виконання пропагандивних замовлень Кремля. Замість легендарних Гонти, Залізняка, Кармелюка, Довбуша, Мазепи, з екранів українських міст і сіл лукаво посміхається генералісимус. Замість національної романтики муляє очі нашим землякам колгоспщина з фальшованою „радістю" життя. Замість славних епопей Мазепи, Петлюри, Тютюнника, Омеляновича-Павленка, з білих полотнищ обридають Чапаєв, Фрунзе, Котовський.

Замість відважних українських чорноморців з 28. квітня 1918 року, спльовує в залі кінотеатрів розхристана Балтика. До українського глядача можуть навіть промовляти Адольф Менжу, Дінна Дурбін, Фредерік Марч та інші „буржуазні" актори. Не може до них промовити лише їхня Україна. Не може вона промовити красою й величчю несплюндрованих степів, веселими вогнями Донбасу, бунтівли-

---

Навпаки, говорити про ПРОБЛЕМУ НАЦІЙ І НАРОДІВ, — значить, автоматично проголошувати фактичний і юридичний стан речей в СССР, не піднімати руку на право народів і націй, визнавати за ними право носити власні конституційні імена, значить, говорити не про „ми" і „вони", а про право на рівне становище.

Як бачите, мовиться зовсім не про просту гру слів, а про глибоко різне розуміння найбільших проблем сучасности, про провалля між імперіялізмом і протиімперіялізмом, між тоталітарно-автократичною централізацією і революційно-демократичною децентралізацією, між революціями першого й другого типу, між пануванням і рівноправністю.

Революційним демократам слід визначити тут свої позиції рішучо й недвозначно.

Висновок для практичної політики

З різного розмежування між „національним питанням" і **проблемою націй** постає ціла низка практичних висновків, на одному з яких треба зупинитися.

Іноді говорять, що визнання факту існування націй і народів, союзних і автономних республік, рівнозначне з проголошенням гасла розчленування Росії. Таж, звичайно, вульгаризувати можна всяке положення, надто тоді, коли перо й газета потрапляють до необережних і розперезаних рук. Людина, що їхній образ мислення не зміг піднятися понад слівця на кшталт „розчленування", „сепаратизм", „запеклий самостійник" чи „злісний розчленувач Росії", ледве чи гідні серйозних суперечок, і ми маємо на увазі не їх. Ще менше треба сперечатися з тими, що із серйозним виглядом одну й туж людину називають „ленінцем" „злісним розчленувачем Росії", „болшевизаном у національному питанні" й „розчленувачем", — до такого невігластва можуть дійти тільки напівінтелігенти і поверхові начитники. Одначе з двох: або ленінець — або злісний розчленувач; або „большевизан у національному питанні" — або розчленувач; це — поняття, що взаємно виключають одне одного, хоч би тому, що **найпослідовнішими імперіялістичними неділимцями у всій історії Росії й СССР були і є якраз ленінці й большевики.**

Я маю на увазі щос істотніше. Якщо СССР — це **союзна держава,** або (юридично ще правильніше) **союз держав,** кожна з яких (у теорії, юридично) має рівне державне право, то чи не значить це, що для імперії відтепер перестала бути монопольною приналежністю представників якої б то не було одної нації СССР? Чи не значить це, що, говорячи суворо юридично, нікому вже не дано створювати однонаціональні організації і називати їх „загальноросійськими"? Чи не ясно, що за кожним столом, кожної наради, що обговорює питання загальносоюзного значення, мусять сидіти представники всіх або хоч би більшости націй і народів?

Якщо СССР не є вже однонаціональною державою, то який сенс висловів „російський народ" або „російська нація" або „за свободу Росії"? З рівним юридичним правом ту ж суть чому ми не могли б висловлювати, наприклад, словами „український народ" або „кавказький народ" або „узбецький народ" і т.д. якщо признаємо принцип союзного рівноправ'я? Чому „за свободу Росії", а не (скажемо) „за свободу Казахстану"? Чому Совет Визволення Народів якраз **Росії**, а не України або Білоруси, або Грузії, або Азербайджану? Чому обов'язково **Росії**? Чи це не дискримінація?

Звичайно відповідають, що Росія — історичне поняття. Вірно. Але чим не історичне поняття Україна або Грузія? Інші говорять також, що мовиться про повернення до переджовтневої Росії. Але народи СССР, а серед них і переважна більшість самого російського народу, в намаганнях відродити назву „Росія" бачать пряму або посередню реставрацію, а тому певно чинитимуть спротив. У неросійських республіках і областях такі намагання викличуть найжорстокіший спротив аж до застосування сили. Значить, революційні демократи не можуть мати нічого спільного з „Росією", спроби реставрації якої збурить народи один проти одного, насамперед — проти російського народу, чого ми не мусимо бажати. Значить, у кожній організації, що відроджується під прапором „Росії", революційні демократи мусять вбачати рецидиви контрреволюційної реакції, руху назад, реставрації.

(Далі на 15-й сторінці)

Статті М. Воскобійника — „Яке міжнаціональне об'єднання ми обстоюємо" та В. Григоренка — „Перспективи розвитку транспорту в вільній Україні" друкуються в наступному числі „НП".

вою вдачею Чорного Моря. Ця Україна, справжня, незфальшована Україна, нещадно ріжеться ножицями цензора, або, вірніше, сценарії про неї кидаються разом з авторами до вінницьких ям. Українське кіномистецтво сьогодні розстріляне, а його основоположники, ота купка „недостріляних разом з Довженком, Юрченком, Савченком, Павленком, потерпають, як невільники, між декораціями „Мосфільму" та „Ленфільму", прибиваючи до стіни свою минулу славу такими фальшивками, як „Падіння Берліну" Павленка. І так довго, як московський батіг (з якої б шкіри він не був сплетений, білої чи червоної) хльоскатиме над Україною, так довго наше кіномистецтво не матиме виглядів для свого розвитку.

Які ж перспективи українського фільму в незалежній Україні? Можна відповісти одним словом: великі. Але спробуємо відповісти докладніше. Перш за все ми спробуємо описати тло, або грунт, на якому виростає, чи занепадає кінопромисловість. Всяке виробництво фільму мусить мати під собою добрий грунт. Без грунту накручення фільму завжди є дефіцитною акцією, що веде до банкрутства компанії, а коли засоби виробництва належать державі, до обтяження державної скарбниці. Кіномистецтво потребує грунту, а цей грунт, це перш за все глядач у своїй масі, його духовний і культурний рівень, його вимоги. Тобто — грунт — це авдиторія, її численність та її інтелегентність. Якщо розмір і якість авдиторії задовільні, то потрібні кадри в незалежній державі для продукування мистецького фільму, як то режисери, оператори, актори, декоратори, сценаристи, монтажники, технічні фахівці й т.п. — є меншою проблемою, або й зовсім не є жадною проблемою.

Поза СССР, де кіно стало виключно знаряддям влади для муштрування громадян, у всіх інших країнах засоби виробництва фільму переважно знаходяться в приватних, руках, що заохочує до здорової конкуренції, а це в свою чергу корисно впливає на добір змісту фільму та на його мистецьке викінчення. В Америці, в Англії, у Франції, в Італії кінофабрики належать окремим акційним спілкам, діяльність яких майже зовсім не контролюється урядами, а встановлені цензори рідко коли вдаються до свого права „ветування" фільму (хіба лише у випадку крайньої аморальности). Як нам відомо, ці спілки щороку виплачують власникам акцій великі дивіденди. Здається, з фінансової точки погляду кіномистецтво є ґатунком комерції, де прибуток майже завжди ґарантований. Проте, не скрізь і не завжди справи стоять так блискуче, як здається. Бо не скрізь кіномистецтво має той грунт, на якім би воно могло процвітати. Тоді як американський чи італійський фільми легко збуваються не тільки на власному ринку, а й дістаються на екрани інших держав, продукт, скажім, норвежської кінопромисловости рідко коли пролазить на свій власний норвежський екран, дарма що кіноактори світової слави походять саме зі Скандинавії. Отже, перспективи кіномистецтва в малих державах були і є дуже незавидними через брак отої авдиторії, отого масового глядача. Якщо, наприклад, американська студія Метро-Голдвин-Меєр вкладає в „Кво вадіс" п'ять мільйонів долярів, то це аж ніяк не робиться зза доброго наміру показати світові страждання перших християн. Якби кожна студія зайнялася гуманітарними справами, то її перший фільм напевно був би й останнім. Вкладання мільйонів в один фільм робиться з простим обрахунком: велика маса глядачів потребує доброго фільму, високої якости, більший вкладений гріш робить цю якість, а якість помножує на Х-разів вкладений гріш. 150 мільйонів американців завжди мають серед себе порядний процент ентузіястів кіна, принаймні такий процент, що завжди виплатить продуцентам вкладені гроші. Кіно в Америці стало комерцією без ризика. Там не задумуються над тим, чи фільм поверне вкладені гроші, лише вгадують який буде зарібок. Нагромадження капіталу дозволяє студії експериментувати, цебто, накручувати „непевні" речі, шукати нових мистецьких форм без остраху за провал, бо якби зроблений фільм і був „розстріляний" критикою, каса студії завжди є повною до нових починань. Цього, нажаль, не можуть собі дозволити ні Греція, ні Норвегія, ні Фінляндія, бо для них витрачати мільйони на фільм означає автоматичне піднесення цін вступу до кінотеатру з 1 одиниці до 10, цебто, спихати глядача до шукання іншого поля розваги. Держава з малою кількістю населення не може розбудувати самовистачальної кіноіндустрії, а навіть держави середніх величин, як Югославія, Румунія, Чехо-Словаччина (навіть Польща) не змогли спромогтися на твори, які хоч в невеликій мірі нагадували б річ з маркою „Мейд ін Голлівуд". Малі держави завжди були залежні від потужніших, від їхньої кіноіндустрії, конкретно, від французької, американської, німецької, англійської, совєтської та італійської. Де нема власної авдиторії, там не може бути ні якісних ні кількісних повнометражних фільмів і кінопромисловість маленької країни завжди „шкутильгатиме" на коротеньких фарсах, що висвітлюються, як додаток до закордонних виробів.

Ми зробили цей уступ, щоб простими прикладами підготувати читача до основної теми цієї статті, а саме чи український фільм, унезалежнившись від потужних московських студій, зможе успішно розвиватись? Відразу ж треба сказати голосне „Так!" Правда, ми не знаємо як укладуться на початках справи з фінансового боку, чи гроші дасть український уряд, а чи ентузіясти кіна самі їх добудуть, вдадуться до організації акційних товариств, до продажу акцій по доступних цінах, але ми маємо всі підстави твердити, що український фільм в незалежній Україні має добре поле до розвою, має авдиторію й має добрий грунт для організації своєї фінансової бази. Ми свідомо робимо наголос на фінансову сторону справи. Бо в кіні мистець без фінансів перестає бути мистцем. Від режисера чи актора залежить лише інтерпретація фільмової історії, тоді як сотні тисяч грошових одиниць надають фільмові реальности.

Держава з 40 мільйонами населення, з грандіозною мережею кінотеатрів завжди спроможна дати фільмові стільки глядачів, скільки їх сьогодні дає Франція, або Італія. А може й більше. Сьогоднішній стан в Україні промовляє на користь майбутнього незалежного українського кіна. Українська кінопромисловість в своєму розгортанні праці зможе опертись не лише на місто. Як ми знаємо, совєтська система самослав'я для пропаґандивних цілей майже в кожному більшому селі устаткувала кіно-звукосистему, з котрої нині висвітлюється совєтський фальш, але котра завтра чи післязавтра понесе до сільського глядача справжнє українське кіномистецтво. Цей стан — це велика передумова для розвитку українського кіномистецтва.

Ми зазначили вгорі, що не можемо уявити, як поладнається справа з фінансами на самих початках організації незалежного українського фільму. Проте ми не думаємо, що це мало би стати монополем держави. Бо ми не думаємо, що удержавлення кінопромисловости спричиниться до її розквіту. Навпаки, нам здається, що це скорше спричиниться до її занепаду. Небезпека від втручання держави в справи кіномистецтва дуже велика, бо оскільки кіно є найдосконалішим засобом пропаганди, напевно знайдуться охочі зробити його знаряддям своєї урядуючої партії. Як показала практика деяких західніх держав, такі потягнення відбиваються неґативно на всій кінопромисловості, бо культурний глядач не зносить аґітки. Здається нам, що найкращою розв'язкою цього питання було б рішення уряду дати відповідну позику компетентним людям, які, зформовані в спілки, діяли б на американський зразок — цілком незалежно. Не треба забувати, що незалежні спілки не тільки збагачуються прибутками, а вони також роблять величезний вклад в державну економіку, сплачуючи в державну скарбницю високі податки. Але головним тут є забезпечен-

СВІТ ПРО УКРАЇНУ

Ришард ВРАҐА про український нарід та Україну

В лондонському журналі „Eastern Quarterly" ч. 1-2 за січень-квітень 1952 р. відомий знавець східніх проблем, добре знаний в політичних колах Заходу, Ришард Враґа вмістив рецензію на останній роман І. Багряного „Сад Гетсиманський" (див. „Укр. Вісті" ч. 38/605). Ця стаття своїм змістом виходить далеко за межі звичайної рецензії. Питання української літератури та української культури вцілому Р. Враґа підносить на високо-принципову ступінь як один з потужних факторів світової культури та політики. Хоч в завдання журналу і не входить містити літературні рецензії як такі, проте, зважаючи на широкий діяпазон з яким Р. Враґа, нав'язуючи до названого роману І. Багряного, ставить питання української культури, до того ж —на сторінках впливового англійського журналу, дозволимо собі подати до уваги наших читачів бодай дещо з висловлювань автора що до української культури. Отже наведемо кілька уривків із згаданої статті.

„Протягом останніх двох століть — пише Р. Врага — російські імперіялісти пробували погасити на Заході зацікавлення до всього українського і переконати Захід, що Україна є інтеґральною частиною Росії. Для того вони спритно перекручували й фальшували історію.

Україна, її література й мистецтво були або пригнічувані, або подавані за продукт російського генія. Є мало великих націй у світі (а це —велика нація, що нараховує 49 мільйонів), становище яких може бути порівняне із становищем українців, і це пояснює, чому її велика література й мистецтво так мало знані в світі. Навіть ті англійці, американці та французи, які, добре обізнані з проблемами Східньої Европи, були б здивовані, як би їм сказати, що Тарас Шевченко був одним з найвизначніших поетів XIX. століття та що такі письменники, як Котляревський, Коцюбинський, Франко, могли б бути славою будь якої літератури; що український театр є одним з найцікавіших у світі; що українська музика є, без сумніву, однією з найкращих, зокрема тому, що її надхнення походить від музичного генія цілої нації. Те саме можна сказати про українську науку. Велике число знаменитостей у філософії, історії, географії, біології й фізиці, яких росіяни видавали за своїх власних, були насправді українцями. Поза всяким сумнівом українці є одним з найталановитіших слов'янських та европейських народів.

Через незнання великих українських досягнень у літературі, науці й мистецтві та через незвичайно мале знання історії і справжнього значення України українські політичні публікації також або незнані, або їх вважають за щось нове чи ефимерне. Завжди, коли я при нагоді кажу англійцям чи американцям, обізнаним у політиці, що преса українських еміґрантів є одною з найцікавіших із політичної точки погляду, я зустрічаюся з недовірою або скептицизмом."

Характеризуючи автора та основні риси його роману, Р. Враґа пише: „Багряний лідер Української Революційно-Демократичної Партії, що складається головно з української молоді, яка, так само як Багряний, прийшла до Західньої Европи по закінченні останньої війни, маючи той самий життєвий досвід під совєтським режимом, з усім, що це означає: в'язниці, камери тортур, табори примусової праці... Є одна риса, — пише далі Р. Враґа, що відрізняє книгу Багряного від усіх тих спогадів і повістей типу Кестлера. Майже всі ті спогади й повісті просякнуті крайнім песимізмом.... ми не можемо в них знайти жадного променя надії на знищення большевизму, а дуже часто навіть волі до спротиву не існує.

Книга Багряного — наскрізь оптимістична. Це може здаватися парадоксальним у світлі трагічного досвіду головного героя повісти. Та в тому нема нічого суперечного, бо герой книги помимо найстрашніших умов життя в тюр-

---

ня якостевого розквіту фільму, що можливо лише при максимальній свободі змагання творчих сил.

Очевидно, що кіномистецтво нині не мисліме без модерного устаткування, особливо, якщо воно схоче перебороти поширення імпорту. Але модерне устаткування для кіноіндустрії нині не є проблема. Якраз устаткування може бути довезене ззовні. І очевидно ліпше мати імпорт устаткування аніж імпорт фільмів. Га й це тільки буде необхідне на початках. Далі розвиток кінопромисловости потягне за собою розбудову допоміжної промисловости. Перед війною на Україні було кілька фабрик, що виробляли частини до кіноустаткування. Найпотужніша була в Одесі, та менші в Харкові і Сталіно. Якщо минула війна не знищила їх, то вже ці кілька фабрик спроможні дещо дати. Але великий розквіт українського фільму неминуче зродить і велику нову допоміжну галузь української промисловости.

Ми не маємо жадних даних, твердити, чи на Україні добуваються сирівці для вcase кіноплівки. Але ми маємо підставу твердити, що у Франції та Англії тих сирівців не має, проте кінопродукція цих країн процвітає, а сирівці для плівки вони імпортують. Думаємо, що й українська фільмова промисловість з цим дасть собі раду.

Що ж до забезпечення мистецької сторони українського фільму, то тут не може бути жадних сумнівів. Український фільм вже має свою історію, має традицію. Тяглість цієї традиції перервано майже на 20 років, але не з вини українських кіномистців. Наша молодь, яка перейме фільм з рук умираючої совєтської системи, знає кого наслідувати. Їй не треба буде вчитися в Карла Ріда, в Генрі Костера чи в братів Васільєвих. Український фільм має своїх Гріфітів, режисерів, у яких не соромно було б повчитись і самим „богам" з Голлівуду. Відновлений український фільм буде йти шляхами, що їх показав Довженко, що за них віддали життя Науменко та Косинка, що за них вмирає плеяда молодших. На цих шляхах український фільм не тільки переможе залишки совєтчини в душах власного глядача, а й вийде у широкий світ до конкуренції з класичними полотнищами Голлівуду. Бо все промовляє за те, що можливості для розвитку кіномистецтва в незалежній Україні будуть великі, як матеріяльні так — і це насамперед! — можливості духові.

мах, помимо всіх тортур, які він мусів перейти, описаних дуже реалістично, зберігає непоборний дух резистансу і почуття моральної вищости над його мучителями; він вірить у можливість дальшого провадження цієї боротьби і в остаточну перемогу Добра над Злом.

Книга Багряного, хоч і писана в формі повісти, є цінним документом, що змальовує совєтську дійсність краще аніж тисячі „дослідів" і „мемуарів". Але тому, що українська мова й література, нажаль, ще досі видаються чимсь екзотичним в очах Заходу, книга ще й досі не здобула зацікавлення в европейських та американських публіцистів. З деякими поправками книга могла б бути не тільки захоплюючою „сенсацією", а й найціннішою політичною студією."
П.

Німецько-українське товариство у Мюнхені

Нещодавно у Мюнхені засновано „Німецько-Українське Товариство", що поставило своєю метою ознайомлення німецького громадянства з українською проблемою вцілому та зокрема з визвольною боротьбою українського народу. Товариство ставить своєю метою шляхом перекладання та видавання німецькою мовою кращих зразків української літератури, улаштуванням спеціяльних радіовисилань, конференцій та інше ознайомлювати широкі круги німецької громадськости зі скарбами української культури.

Німецько-Українське Товариство, що до нього увійшло багато визначних німецьких та українських діячів, за співучастю Вільної Української Академії Наук, видає журнал „Die Ukraine in Vergangenheit und Gegenwart". В червні цього року вийшло 2-ге число журналу (квітень-липень). Видано журнал дуже дбайливо, в журналі багато ілюстрацій. Зміст журналу на високому рівні. Між іншими маємо такі статті як „Чому я став українофілом" — надзвичайно цікава й змістовна стаття відомого приятеля українського народу професора Пауля Рорбах, що йому Вільний Український Університет у Мюнхені присудив почесне звання доктора. Подавши глибоку аналізу подій останнього півсторіччя, зокрема щодо німецько-українських відносин, проф. Пауль Рорбах каже, що „...для мирного демократичного розвитку Европи потрібні вільна Німеччина і вільна Україна". Так само надзвичайно змістовна стаття „Німеччина і Україна" доктора Тео Леоні, в якій автор доводить, що саме необізнаність Европи та зокрема Німеччини з українською проблемою спричинила величезні нещастя так для світу вцілому, як і для Німеччини та України зокрема. Далі — стаття доктора Ганса Відемана, присвячена питанням сільського господарства України, стаття Марії Бухгольд, доктора Степана Грицай та інші.

Деякі питання революційної демократії

(Продовження з 12-ї стор.)

Історичні приклади

Мало хто знає про українського право-націоналістичного комуніста Матвія Яворського, що до 1930 року займав визначні посади в УССР. Це була високоосвічена людина з дотепними заходами в політиці й думані. Це — той Яворський, якому приписують дві крилаті фрази: 1) коли я чую про Росію — думаю про царя, а коли я чую про царя — думаю про Росію. 2) якщо є СССР, — то вже нема Росії, якщо є Росія — то нема СССР. Значить, лаври першости формули «СССР — не Росія, Росія — не СССР» належать Яворському, а не еміґрації.

За ним лічиться безмежно багато різних «гріхів» і «злочинів», серед яких 1936-37 рр., в розпалі нового розгрому українських керівників, особливо був виділений один: виявляється, «цей мерзотник», як було до вподоби Л. Кагановичу назвати його після смерти, мав сміливість вимагати, щоб центр (Кремль) у внутрішнє життя УССР втручався не більше, ніж Харків утручається в життя Кремля бо УССР — держава суверенна, мало має потреби на диригентів. За цей «злочин» Яворського пришили до ганебного стовпа, проголосили його запеклим ненависником великого російського народу, націоналістичним сепаратистом, ворогом союзного співжиття народів і подібне. Нота бене!

І ще знаменніший другий приклад. Відомий туркестанський правий большевик Фейзула Ходжаєв, що його розстріляли вночі проти 17. березня 1938 р. в справі Бухарина, в дні праці 17-го з'їзду ВКП(б) в певному колі сказав: або ми вже не Росія й СССР є союзною державою рівноправних республік і областей, тоді треба було б керувати ним на засадах рівного або хоч пропорційного представництва, або це не так, тоді хай скажуть нам про це відверто, і ми знатимемо, що під гаслами рівноправного союзу й розкріпачення неросійських народів ми вповзаємо в багно колоніяльно-імперіялістичних дискримінацій.

Нічого іншого Ходжаєв не говорив. Жадних «сепаратизмів» не проповідував. Він не мав і віддаленої тіні протиросійських емоцій. Але це не завадило недобрій пам'яті Єжову обвинувачувати його в... **«запеклому протиросійському націоналізмі» і в «запеклому туркестанському сепаратизмі»**. Нота бене!

Нарешті, старий большевик Симон Такоєв, відомий прихильник союзного співіснування народів, людина абсолютно вільна від націонал-сепаратизму, від 1937 року носить ярличок не тільки «меншевика» і «буржуазного націоналіста», а й **«запеклого кавказького сепаратиста»** тільки за те, що протестував проти насадження на керівних посадах республік і областей всіляких зайд. Знову нота бене!

Ці ганебні методи «боротьби», на жаль, повторюють тепер російські еміґранти, а тому революційним демократам треба було б ужити енергійних контрзаходів щодо роз'яснювання їх небезпеки. Ми не можемо допустити, щоб серед білого дня відроджувалися великі й малі єжови, щоб розперезані авантурники й пройдисвіти направо й наліво сипали ярлички, щоб заради сумнівних цілей демагогів, що займаються дивацтвом, наголоси змішувалися з найістотніших місць на найнеістотніші, щоб держава була «загальноросійська», але одні могли батожити інших за найменше інакшедумання.

Потрібна ясність цілей

Для цього потрібна вичерпна ясність цілей, така ясність, щоб ніякі великі й малі єжови не могли збивати людей з пантелику. Революційні демократи, що почали зароджуватися в унутрішньо- і позапартійних опозиційних колах тридцятих років в СССР, що вже давно накреслили основні контури своєї генеральної лінії, мусять систематизувати своє минуле шляхом популяризації якомога більшої кількости фактичного матеріялу із ділянки політичної боротьби.

Може, корисно нагадати, у зв'язку з цим, про одну тезу, що ввійшла до протоколів Балаклавської конференції 28. червня 1936 року, що дослівно говорить:

«Проєкт нової конституції має низку новаторств, але демократи-децентралісти (примітка автора: з 1938 р. називалися «революційні демократи-децентралісти») мусять вимагати від Конституційної комісії, поперше, запровадження спеціяльної ґарантійної статті про скасування однопартійної системи, подруге, цілковитої й нічим не заперечуваної свободи конституційного існування всіх комуністичних, соціял-демократичних, демократичних і ліберально-демократичних партій на всій території СССР, у тому числі партій національних, потретє, найсуворішої конституційної заборони наповняти загально-союзні вищі установи партії и держави представниками будь-якої з націй і народів СССР, бо СССР — це союзна держава і в ній мусять зберігатися основні норми національного представництва, почетверте, скасування неписаного закону, за яким посади Голови Президії Верховного Совета (в минулому — ЦИК), Совета Народніх Комісарів, Народнього Комісара Закордонних Справ і Народнього Комісара Внутрішніх Справ протягом усієї історії жадного разу не були зайняті представниками мусулманського світу Росії й СССР, поп'яте, творення на базі РСФСР низки нових союзних республік, з таким розрахунком, щоб усунути надто велику територіяльну, кількісну й господарчу перевагу однієї республіки над іншими, пошосте, надання всім союзним і автономним республікам більшої свободи у внутрішньому житті, а першим із них — ще й права на самостійні, але координовані, зовнішні стосунки...» (Архів СУС, доп. 82).

Звичайно, тепер деякі пункти були б зформульовані інакше, але важливіше тут інше: так зароджувалася революційна демократія; в кожному разі, цей і подібні документи, що їх підтримує низка живих учасників, знамениті в тому сенсі, що проливають яскраве світло на спрямування (сік) мислення від самого початку зародження. А це сам по собі стільки видатний факт, що його слід доповнити фактами із життя наших людей: робітників, селян, інтеліґенції, військовиків та кацетників. Це такою мірою видатний факт, що його треба зробити здобутком усіх. Революційний демократ не є людиною, що стала антисталінцем наслідком появи гітлерівських багнетів.

Він не є людиною що до 23-х годин 59-х хвилин була сталінцем, а о 24-й годині раптом перетворилася на антисталінця. Ні, революційна демократія — це ідеологія, психологія, переконання, уяви й стремління, що вистраждані **протягом довгих і мученицьких років**, це сльози й піт людей різних професій і стану, це сумарний досвід страшного періоду колективізації, це підсумок проходження через пурґаторії єжовщини, це успішне переборення цілої серії особистих і колективних **драм**. Можна було б навести півсотні прикладів того, як, з огляду на специфічні умови сталінської тиранії, звичайні робітники, селяни, інтеліґенти й вояки, нікому про це не оголошуючи, мірою можливостей, мовчки, навпомацки, йшли рейками революційної демократії і, нарешті, пірвавши ланцюги неволі, відкрито ставали під її прапори. Можна було б скласти великий список героїв і патріотів, що не продавали товаришів навіть на шибениці або під цівкою єжовської пістолі. Можна було б навести приклади справжнього орлиного поводження активних діячів революційної демократії, що, опинившися в кайданах сваволі, воліли смерть, ніж ганебну і ренеґатську капітуляцію.

Напишіть сто об'єктивних біографій станових і найновіших еміґрантів, — просто автобіографію, більше нічого не потрібно, — і ви побачите, що 75 із них справжні революціонери й демократи.

Ось чому кожний із нас зобов'язаний віддавати їм належне і захищати їх від наклепницьких вигадок.

(Закінчення в наступному числі)

ПРЕСА—ЦЕ МОГУТНЯ ЗБРОЯ В БОРОТЬБІ З ВОРОГОМ ЗА СВОБОДУ НАШОЇ БАТЬКІВЩИНИ! СКРІПЛЮЙМО Й РОЗБУДОВУЙМО НАШУ ДЕМОКРАТИЧНУ ПРЕСУ!

ХРОНІКА

У 20-ті роковини з приводу видання кремлівськими володарями закону з 7. 8. 32. р. про „Охорону державної і колгоспної власности", що був першим кроком Москви до влаштування штучного голоду на Україні 1932-33 рр., українські організації на чолі з ДОБРУС-ом провели низку демонстрацій у вільному світі, найзначніші з яких відбулись у Вальці (Німеччина) і Рочдейлі (Англія).

*

30.-31. серпня і 1. вересня ц.р. в місті Торонто відбувся другий Усеканадійський з'їзд СУЖЕРО. На голову СУЖЕРО знову обрано відомого українського публіциста С. О. Підгайного. З'їзд постановив видати англійською мовою до кінця ц. р. „Білу книгу про чорні діла Сталіна" та пожвавити протикомуністичну пропаґанду серед московської аґентури — канадійських комуністів.

*

7. і 8. червня в Нью-Йорку відбувся другий загальний з'їзд ОДУМ-у в США, який засвідчив, що українська демократична молодь успішно здала свій іспит, створивши організацію, вірну засадам народоправства. ОДУМ організував і поширює пресу, що розходиться по всіх закутках земної кулі, а також прагне до об'єднання з іншими молодечими українськими організаціями та організаціями молоді інших народів.

*

Виконавчий Комітет Европейського Руху молоді розпочав „Европейську Кампанію Молоді", завдання якої полягає в інформації молоді Европи про потребу прилучення її до справи миру й поступу. „Молодь Европи", що видається 8-ма мовами цією кампанією закликає базувати розвиток своєї акції на засадах свободи, сполученої з пошаною до різноманітности, солідарности між молоддю народів і між націями, почуття соціяльної справедливости і т. д.

*

15. червня український відділ „Голосу Америки" передав на батьківщину інтерв'ю з учасниками телевізійного пересилання, що відбулося 25. травня в США, масової маніфестації 1. червня в Нью-Йорку з українськими свідками розкриття большевицьких злочинів у Вінниці. Телевізійне пересилання і маніфестацію організував ДОБРУС. У пересиланні „Голосу Америки" взяв участь учасник розкопок у Вінниці архиєпископ Григорій.

*

У Вашінґтоні відбувся 3-й Конґрес Селянського Інтернаціоналу на вигнанні, в якому взяли участь провідні селянські політики 12-х східньо-европейських країн, поневолених Москвою, в тому числі представник української селянської партії проф. Смаль-Стоцький.

*

У США нещодавно засновано Бльок Поневолених Москвою Народів, до складу якого ввійшли представники (подаємо за абеткою) таких народів: азербайджанців, білорусів, вірмен, грузин, козаків, північнокавказців, туркестанців та українців. На голову Бльоку Поневолених Москвою Народів обрано члена Виконавчого Органу УНРади д-ра Степана Витвицького. Бльок нав'язав контакт з адміралом Керком, головою т. зв. Американського Комітету Визволення.

*

Редаґує колеґія. **Ціна 1 ДМ.**

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган центрального комітету української революційно демократичної партії

Editor: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstraße 10. Printer: „Our Position", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Cirkulation 4000, monthly. Post address: „Naschi Posyziji", Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Phone: 7529.

№ 9-10 (19-20) 1952 р.

З М І С Т

І. БАГРЯНИЙ

Між абсурдом і логікою

(З нагоди 19 з'їзду ВКП)

Коли слухаєш радіо-трансляції з Москви в ці дні (безсумніву знаменні дні для всього людства) — в дні дев'ятнатнадцятого з'їзду ВКП(б), — коли слухаєш супер-патетичні голоси дикторів з московської радіостанції, колишньої станції „Комінтерн", які аж розсідаються не в силі пропустити через себе весь грандіозний ентузіязм щасливих народів СССР, — то ніяк не можеш відпекатися від враження, що в тій щасливій країні почалася й шаліє епідемія одуріння... Одуріння від незмірного щастя. Де ж пак! Відбувається, нарешті, 19 з'їзд „партії Леніна-Сталіна". Люди, машини, коні, корови й кури перевиконують норми на безліч процентів, а деякі працюють вже авансом в рахунок наступних десятиліть. І всі шумлять від щастя, і всі рапортують, захлинаючись. Ось токар такий то перевиконав норму на 400 процентів. Ось револьверщик, сталевар, слюсар, монтажник хотіли було виконати норму на 250 процентів, але підхоплені ентузіязмом це рішення переглянули й ухвалили перевиконати норму на... 500%! А ось якийсь безмежно залюблений в ВКП металіст-робітник перевиконав денну нарму не більше ні менме як на 3000 (три тисячі!!) процентів. І т.д., і т.п. Слухаєш і, знаючи прекрасно ту дійсність з власного досвіду, відчуваєш, як у тебе біжать комашки поза шкірою. Біжать комашки, бо уявляєш тих вічно напівголодних, напів-обдертих, заляканих і засапаних від „ентузіязму" людей, — бачиш як то вони „щасливо усміхнені" показують чудеса працездатности; як вони біжать на працю щодня, гнані не любов'ю й ентузіязмом, а жахом якби не спізнитися й не потрапити куди інде. Але це все тобі здається, а радіо гремить — і то на всіх европейських і азіятських мовах! — про інше. Радіо гремить про тріюмф совєтської людини, про її безмірну радість з нагоди з'їзду, про свою несамовиту жертовність. Та радість непотовпляється у всі репродуктори, для неї невистачає радіо-хвиль. Через ту радість не можуть нормально функціонувати радіостанції решти світу — вони буквально задихаються топляться, глухнуть, відходять на задній плян. 200 мільйоновий нарід з усіма сателітами, з 460 мільйоновим Китаєм, Кореєю тощо, громоподібно рапортує, народ громоподібно співає, народ теж громоподібно танцює. Особливо народ найщасливішої країни в світі СССР. Народ, що має особливе й виключне щастя вітати 19-й з'їзд і рапортувати йому. Таке щастя не кожному народові може випасти.

Проте не треба бути навіть знавцем СССР і народів всіх совєтських республік, щоб відчути в тому всьому тріюмфальному гармидері потрясаючу фальш. Ще коли би послухав чоловік про ті всі „трудові" чудеса раз, то може ще повірив на якусь йоту, принаймні лишився би розгубленим від дива, але коли чоловік слухає про те кілька днів підряд (а до того слухав кілька років підряд, тільки норми чудес були трохи нижчі!), слухає з ранку до вечора все те ж саме, закроєне на один шаблон, то здивування переходить в огиду, а тоді в жаль. Жаль до людей. І навіть до дикторів. Людям прищипили згори (наказали) ентузіязм на колодку „19-го З'їзду" і от він іде й шириться як епедемія. Але виглядає вона не як епідемія ентузіязму а як епідемія глупоти й цинізму. І як завжди буває, коли в такій великій країні проводять якусь кампанію за наказом згори, ніхто там навіть не помічає смішної сторони справи, не помічає того, що „кампанія" переросла в безглуздя, бо кожен, нібито, хоче перевищити іншого (звичайно, як правило, ті всі перевищення виходить зі змагання пропаґандистів і тільки) і ті перевищення виростають в абсурд, але спинити цього процесу переростання в абсурд ніхо не хоче. Бо, не може, бо хто ж візьме на себе сміливість перетяти процес розквіту ентузіязму, особливо коли це з нагоди 19-го з'їзду Партії Леніна-Сталіна.

Та одначе то тільки нам, наївним людям, здається, що той весь галас з парадоксальним показниками є абсурдом, безглуздям, Ні, при всій безглуздости в тому всьому є залізна логіка, все те потрібне й виправдане. Власне — все те має дві залізні логіки, двоє призначень, двоє виправдань.

Почнемо з другої логіки, другого призначення й другого виправдання.

Друга логіка, друге призначення й друге виправдання існують стосовно самих мас трудящих. Весь той несамовитий шум гіпертрофованого ентузіязму має логіку убезпечення мас і осіб від закидів у нелояльности, пасивности, ворожости, буржуазности, космополітизмі і т.д., і т.п. Тож ліпше перекричати, аніж недокричати, ліпше пересівати

аніж недоспівати, ліпше переславити аніж недославити. Хай трохи пересадженого ентузіязму лишиться й про запас. Ліпше проспівати зайвий раз салют Цезареві, аніж недоспівати й потрапити під підозріння ріжних опричників і посіпак. Така супер-лояльність, наслідком довгорічного тресування, увійшла „в плорть і кров" радянського громадянина, як засіб самозахисту. Тож гармидер доведеного до абсурду ентузіязму мас має своє виправдання й своє призначення, свою логіку.

Але важнішою є логіка перша, логіка тих, що тими всіми масами в країні збудованого соціялізму командують. З їхніх позицій вся та ентузіястична шуря-буря очманілих від радости мас всіх совєтських республік має залізну логіку, виключне призначення й абсолютне виправдання. Як має залізну логіку, виключне призначення й виправдання саме скликання 19 го з'їзду ВКП.

Здавалось би, що в скликанні з'їзду ВКП не було жадної видимої потреби. Не було його 13 років, могло би не бути й ще тридцять років, і нічого би ані в СССР ані в світі не сталося. Бо проіснувала ж країна всі ті роки без партійного з'їзду а під самою тільки диктатурою „батька народір" і навіть вийшла з війни переможцею. То моглаби так існувати й далі. І очевидно що на такім принципі управління вона й далі існуватиме. Одначе „батько народів" вирішив таки скликати з'їзд. А раз він скликав, то значить для чогось то він те зробив. А раз він для чогось те зробив, то для чогось і ентузіязм організували всі його гавляйтери та всі його намісники на місцях і в центрі майстрі пропаґанди й масових виявів невиданого в світі захоплення й радости.

Для чого ж скликано 19-й з'їзд ВКП?

Наскільки ми розуміємося на „сталінізмі", на совєтській політиці й тактиці, то 19-й з'їзд скликаний і ентузіязм організований для таких потреб:

1. В обличчю недалекої третьої світової війни Сталін має перевести скріплення тилу. Найвирішальну частину цієї програми має виконати психологічний вплив на маси самого факту скликання з'їзду ВКП, який має всьому світові, а найперше народам СССР, продемонструвати колосальний ріст сили країни соціялізму — мілітарної, економічної, зросту кількісного й якостевого, зросту культурного і т. п. А найголовніше — з'їзд має продемонструвати світові й всім народам СССР наскільки зріст авторитет партії, наскільки партія злилась духово з народом наскільки вона велика, наскільки вона стальна, наскільки мудро керована. Виконання цієї програми психологічного скріплення тилу, без сумніву йде в парі з іншими заходами (більш конкретними), призначеними скріпити й очистити тил радикальніше, якто було при Єжові в кінці тридцятих років, тобто перед другою світовою війною. Цебто в парі з заходами МВД-МГБ товариша Берії, що провадяться поза лаштунками декорацій 19-го з'їзду.

2. Другою причиною скликання нарешті 19-го з'їзду є підтягнення колосальних мас членства самої партії. що виросла майже до 7000000 (семи мільйонів) осіб. Дві третини цієї кількости набрані підчас війни й після війни й становлять досить індиферентну, аморфну, а місцями, в окремих республіках і національних областях так і зовсім не попартійному настроєну масу, Часто густо такі новонабрані „комуністи" проявляють себе як націонал-ухильники, ідейно неспівзвучні системі. Так в партії, як і в комсомолі. Досить тільки згадати про націоналістичний ухил цілого львівського обкому комсомолу в Західній Україні, до чого були причетні й діячі обкому партії. Звичайно, контрреволюційний львівський обком комсомолу розгромлено, звичайно в львівському обкомі партії зроблено чистку, але хіба тим все направлено? Хіба тенденції такого ухилу в усій масі членства компартії й комсомолу в національних республіках зліквідовані? Безперечно ні. А всі ті ухили великою мірою улекшені були тим, що партія розхлябалася, що великі маси нового поповнення або й не мали або втратили віру в велич і силу партії. А тому — треба тим усім масам нового членства з крайньою силою показати, продемонструвати велич і силу партії, колосальність авторитету вождя, незміриму любов до партії всього народу та його творчий ентузіязм в ім'я тієї партії. Для цього й треба було скликати черговий з'їзд партії, в можливість якого всі навіть було втратили віру взагалі. І то скликати й перевести з'їзд з такою помпою та громом, як то в Москві уміють робити, щоб і мертві відчували силу і велич робленого. А оскільки на з'їзді багато місця приділялося національним ухилам в ріжних „союзних" республіках, особливо в українській, то треба думати, що центральним пунктом психологічного, так би мовити, виховання партійних мас, їхньої, так би мовити, ідейної зарядки було національне питання, питання боротьби проти „сепаратизму", як то говориться на еміграції. Другими словами — призначення 19-го з'їзду: скріпити СССР з середини як цілість, тобто скріпити те що ми називаємо червоною єдиною й не подільною московською імперією.

3. Третьою причиною скликання 19-го з'їзду ВКП є вимоги зовнішньої політики. В інтересах тієї зовнішньої політики, в інтересах тиску на світову опінію, ба, навіть не тиску а засліплюючого удару в світову фантазію, потрібна була така оглушлива демонстрація, як цей з'їзд. А оглушливість тієї демонстрації полягає в тім, що, помимо громохких виявів „ентузіязму", „одностайности", „любови" всіх народів „від Дуная до Китая" до уряду і партії в Кремлі, на цім з'їзді спеціяльно була вождями совєтської держави проголошена на увесь світ можливість „мирного співжиття світу соціялістичного з світом капіталістичним". Сам найбільший вождь Йосип Сталін перед з'їздом, задаючи безсумніву політичну напрямну уряджуваному з'їздові, в статті опублікованій в „Більшовику" провів тезу про неконечність війни між світом соціялізму й світом капіталізму. Більше того, він заявив, що війни між СССР і капіталістичним світом взагалі не буде. Війна буде тільки між країнами капіталістичними. Тут Сталін пішов навіть на колосальну жертву, перекинувши геть колишню свою (зовсім недавню) геніяльну тезу про те, що суперечности між капіталізмом і соціялізмом є могутнішими, аніж суперечности всередині самого капіталізму. На основі цієї геніяльної тези великого вождя народів, як відомо, гнано було весь час народи СССР вчвал по шляху гарячкових приготувань до „оборони" перед капіталістичними акулами, тобто по шляху озброєння, готування до війни, по шляху великих жертв і терпіння. Тепер цю геніяльну тезу перекинуто догори ногами. Але для чого її перекинуто догори ногами?

Зроблено це з метою подвійною — вплинути на світову опінію з одного боку, сказати, що от, мовляв, підпалювачами війни не є вожді совєтської імперії, а тільки „капіталістичні акули" „з Уол Стріту". А з другого боку заспокоїти нерви народам СССР, що були протягом останніх років накручені до краю очікуванням неминучої війни, невгамовно пропаґованої всією совєтською пропаґандою.

Вкінці з'їзду Сталін ще раз зробив трюк — ще раз перекинув одну свою геніяльну тезу, заявивши вже з трибуни з'їзду, що МИР ДЛЯ ВСЬОГО СВІТУ І ІНТЕРЕСИ СССР Є НЕДІЛИМІ ВІД МИРУ ЗАГАЛЬНОГО. Цим спростував твердження, що якоби війна між капіталістами є на-руку світовому комунізмові взагалі а СССР зокрема.

На що ця вся еквілібристика Сталіна розрахована, й з трибуни 19-го з'їзду, продемонстрована!

Безсумніву вона на щось розрахована, точно виміряна цілеспрямована. Думаємо, що вона розрахована на наївного західнього обивателя в політиці. Призначення цієї еквілібристики має тактичний характер. Приспати чуйність світух

Особливо це ясно, коли взяти до уваги, що від своєї

Г. А. ТОКАЄВ

Деякі питання революційної демократії

(Закінчення з попереднього числа)

Ще раз про назву країни

У поступовому русі революційної демократії, як системи націй і народів, не було, нема й не може бути жадного місця поворотові назад. **Жадного!** Не назад, а вперед. Не реставрація, а революційне обновлення. Добре зберегти — погане вдосконалити. Нема жадних причин повертатися до скасованої 26. грудня 1922 р. Росії і Совєтської Росії. Ми знаємо, що багатьом російським емігрантам це неприємно, але сіє не залежить ні від нас, ні від них. У реальному світі прийнято рахуватися з реальними речами, які показують, що в списках держав світу ні разу не зустрічається така назва. Нема її і в списках ОН. Жадна держава світу не має свого посла в неіснуючій Росії — за те майже всі країни мають у себе послів СССР. Значить, нам нема чого ламати голову над питанням: Росія чи СССР?

Автор цих рядків хоче заявити, що він особисто зовсім не вважає назву «Росія» за лайливе слово, але рівнісенько не має ніякого значення те, що ми думаємо або хочемо думати.

Зокрема я сам частенько в пресі вживаю стару назву «Росія» замість «СССР», скільки чужоземному громадянинові за інерцією вона все ж ще достатньо зрозуміла, але якщо мовиться про фактичний стан речей, про поняття й категорії **юридичні**, то найвищим юридичним доказом вірности або навірности може служити тільки закон усіх законів, конституція СССР, у тринадцятій статті якої чорним по білому написано наступне:

Союз Совєтських Соціялістичних Республік (а не «Росія»!) є **союзна** держава, створена на засаді **добровільного** об'єднання **рівноправних** Совєтських Соціялістичних **Республік:**

1. Російської **федерації** (створена 7. листопада 1917 р.),
2. України (приєднана 26. грудня 1922 р.),
3. Білоруси (так само),
4. Узбекістану (27. грудня 1924 р.),
5. Казахстану (5. грудня 1936 року),
6. Грузії (так само),
7. Азербайджану (так само),
8. Литви (приєднана 3. серпня 1940 р.),
9. Молдавії (приєднана 2. серпня 1940 року),
10. Киргизії (приєднана 5. грудня 1936 року),
11. Таджикістану (так само),
12. Вірменії (так само),
13. Туркменії (приєднана 27. жовтня 1924 року),
14. Естонії (приєднана 6. серпня 1940 року),
15. Карелії та Фінляндії (приєднана 31. березня 1940 р.),
16. Латвії (приєднана 5. серпня 1940 року).

Як бачите, для назви «Росія» місця не залишається, значить, вірно говорити тільки про Совєтський Союз, про союз республік, про народи СССР, про нації СССР, а не про «Росію». Добре це чи не добре — яке ж це має значення?!

Що таке «Союз»?

Звичайно, кремлівській імперіялістичній олігархії хотілося б, щоб її супротивники й далі дзвонили про «Росію», — в такому випадку їх можна було б обвинуватити в стремлінні до тієї чи тієї форми реставрації дореволюційних порядків, в замаху на національну гордість усіх народів СССР, а це дозволило б об'єднати ці народи навколо політбюра, тому, що ні одна з націй і автономних областей СССР вже не погодиться на втрату своїх державно-політичних республіканських і автономних установ.

Разом з тим революційні демократи не забувають підкреслити, що кожне з чотирьох слів назви країни СССР вимагає серйозних пояснень. Вони, як переконані прихильники братського, рівноправного й добровільного співжиття **вільних** народів, виступають не проти Союзу, а лише проти «Союзу», між якими бачать величезну різницю. Союз без лапок означає дружню згоду і добровільне об'єднання (осіб, організацій, держав і т. д.) з якоюсь загальною метою, що недосяжна кожному окремо, а «Союз», як показав совєтський досвід, символізує примус на нерівноправній основі. Справді, якому ідіотові могло б прийти в голову, що, приміром, Естонія, Латвія й Литва ввійшли до СССР добровільно! Хто крім непоправних шовіністів може твердити, що Грузія прийшла в СССР сама, без допомоги сторонніх багнетів?

Ось чому ми говоримо опонентам, що, якби СССР являв собою добровільний союз рівноправних народів, як було передбачено в первісних вербувальних програмах большевизму, революційні демократи були б його послідовними захисниками, але теперішній стан речей зберіг тільки **юридичну** форму союзу, під якою розквітає примара контрреволюційно-імперіялістичного примусу поне-

---

„священної" мети — встановлення комунізму в усьому світі — апостоли й діячі московської комуністичної Мекки ніколи не відмовлялися й не відмовляться. Вони можуть відступити десь хвилево, але тільки для того щоби замість наступу в лоб піти в обхід. І все вперед. Вони бо діють за російською приповідкою, що мала б бути ключем до совєтської тактики — „не мытьем так катаньем". І вони мають тут колосальні успіхи за останні роки (Китай, Корея, Болгарія Румунія, Чехословаччина, Бірма тощо, піддані й піддавані совєтському опануванню). А мавши успіхи, вони не мають жадних підстав від свого курсу відхилитися, зректися своєї політики. Це зрозуміло.

Нарешті 4-ою причиною скликання 19-го з'їзду ВКП було завдання внутрішнього характеру: „змінивши", нібито, курс (з настанови, що війна неминуча й що вона несе величезне лихо, на настанову, що війни між СССР і капіталістами не буде, а лише буде війна між самими капіталістами й це буде на користь СССР, і нарешті — що війни взагалі може не бути коли ми будемо сильні) — змінивши отак курс, підстьобнути маси трудящих до ще більшого творчого напруження, до ще більших рекордів, до ще більших жертв на благо власне й на „благо всього світу". Погнати їх ще навальнішим темпом по шляху „будови комунізму".

Така логіка, таке призначення всієї тієї московської імпрези, що називається 19-м з-їздом ВКП.

Коли взяти все це до уваги, то той увесь організований шлях, що б'є вам в душу з радіо-приймачів зі шпальт (совєтської й світової комуністичної) преси, ота вся карколомна, доведена до безглуздя злива ентузіязму, любови, рекордів, гімнів, кантат, поем, ударництва, соцзмагання, — є жадним абсурдом.

В країні будованого соціялізму все має своє призначення, й своє „розумне" начало.

Будемо вірити, що все те також матиме й розумний кінець

Розумний кінець без лапок.

волення. Отже, завдання полягає не в тому, щоб повернутися до дореволюційних губерній та областей, щоб покраяти союзні республіки, **юридично** зформовані в держави, на дрібні області Росії, а в тому, щоб виповнити прекрасну юридичну форму таким же прекрасним фактичним змістом. Одначе тепер, на тлі здобутого досвіду, за однієї неодмінної умови: спочатку — свобода, щойно потім — союзи, федерації. Ні в якому разі не навпаки, інакше легко потрапити в такт сталінського большевизму. Цьому навчив нас сталінізм. У цьому переконав нас ленінізм.

Совєтські і »Совєтські«

Те саме треба сказати про слово: «совєтських» Воно походить від «совєт», «совєтованіє», «совєтоваться», «посовєтовать», «обсудіть», тобто це слово за своєю природою сповнене демократичного змісту і гідне найвищої пошани. Не будь у ньому такого змісту, юрби робітничої кляси Петрограда, Москви й Івано-Вознесенська ледве чи так швидко піднялися б на штурм царизму, бо революція мас рідко спалахує без ясних, дохідливих гасел, що найкоротшим шляхом висловлюють корінні інтереси, та ідей, понять і термінів, підготованих самим життям.

Спочатку припускалося, що Совєти без лапок, як організаційна форма демократії будуть персоніфікацією участи мас в управлінні державою і відсутности автократичної чи олігархійної диктатури, тому цілком природно, що ніколи і ні один хоч трохи солідний опозиційний діяч не дозволяв собі утотожнювати свою антисталінську боротьбу з боротьбою проти Совєтів без лапок. Але нині нема вже ніяких Совєтів, — є лише «Совєти», як тупе знаряддя виконання бюрократичної волі партійної олігархії, як узаконена форма обману народніх мас, як глибоко принизлива для справді демократичних Совєтів, реакційно-формалістична вивіска над похмурим фактичним змістом, як контрреволюційна фасада на колись революційному будинку. Нема нічого бридкішого, як тріюмфальна фарисейська комедія Верховного Совєта й Президії Верховного Совєта, що наділені найвищими конституційними повноваженнями, але не мають **ніякої** самостійної влади.

Чи не ясно, що доводиться проводити чітку межу між Совєтами й «Совєтами»? Чи не ясно, що тільки наклепники й начитники можуть утотожнювати революційно-демократичні ексцеси антисталінізму з ексцесами проти Совєтів узагалі? Чи не ясно, що сталінці, обвинувачуючи своїх супротивників у намірі «зарізати» Совєтів, намагаються врятувати своїх «Совєтів» і придбати «моральне право» для зараховування антисталінців до розряду реакціонерів, антидемократів і контрреволюціонерів? Нарешті, чи не ясно, що нещадна боротьба проти сталінських «Совєтів» така ж потрібна й справедлива, як потрібна й справедлива була б боротьба за захист справжніх Совєтів, **якби** вони існували?

Соціялістичних і «Соціялістичних»

Можна бути, далі, прихильником чи ворогом соціялістичної ідеології, та це ще не дає права серйозно заперечувати ідеалістичний і людяний дух справжніх соціялістичних концепцій різних часів і діячів історії, від релігійних до матеріялістичних, від утопійних до лейбористських. У всякому разі нікому не дано «скасувати» той факт, що ідеалістичне первісне шкіцування демократичного соціялізму віддавна викликало симпатії широких мас трудящих в усьому світі і сповнювало серця мільйонів надіями на можливість приходу соціяльної і національної справедливости, — так було в Росії до 1917 року.

Але невмолима логіка реального життя довела, кінецькінцем, що всі первісні вербувальні ідеали жовтневої революції вивернені навиворіт, що затріюмфували кастово-олігархійна диктатура і державно-монополістичний імперіялізм, що виникла клясична антисоціялістична формація з невідомими навіть для капіталізму соціяльними й національними контрастами. Найважливіше в усякій соціялістичній демократії, **свобода**, виявилась задушеною в зародку, заколеною червоногвардійським багнетом і застріленою чекістською пістолею. Якщо колись народи російської імперії покладали певні надії на майбутню рівність, то тепер народи Совєтського Союзу щоденно відчувають на власних спинах усю гаму протилежних результатів дикого соціяльного й національного градуювання суспільства.

І Вони змушені знову братися за зброю, але зовсім не проти ідеалів і ідеології справжнього демократичного соціялізму, а лише проти сталінського «соціялізму». Значить, боротьба революційних демократів не має нічого спільного з боротьбою проти соціял-демократії. Революційні демократи — сусіди справжніх демократичних соціялістів західнього типу.

Республіка і «Республіка»

Монархією називається форма правління і держава на чолі з монархом-правителем. Ще в часи стародавнього Риму цю назву символізував верховний начальник усіх військ, **імператор** (хоч він, здається, і не був монархом у повному розумінні цього слова), відповідно з чим підлегла йому держава держала ім'я «імперія». Від цього, порядком гри слів, **імперіялізм**, що згодом став означати, взагалі кажучи, **політику**, спрямовану на створення великої централізованої держави з великої кількости націй та народів.

Імперіялізми різних часів і країн багато чим різнилися, але мали й дещо спільне, як, наприклад, стремління до розширення й централізації, расистські потягнення і так далі.

На думку Арістотеля, є тільки три форми правління, — монархія (сюди, звичайно, відноситься й царизм), аристократія й політія, що вироджуються в тиранію, олігархію й демократію, при чому, на думку філософа Вольфа, перевагою монархії слід вважати її здібність до швидких рішень, але якщо вельможі монархії й аристократії розуміються між собою за принципом «ґава ґаві не ворог», то наступає біда для народніх мас. В демократії цього не може статися хоч би тому, що вона є управлінням **«усіх через усіх» і «для всіх»** за принципом погодження особистих інтересів, суспільними.

Чимало суворіше висловлюється Бетнам, що стверджує, що монархія XVIII. і XIX. століть є ніщо інше, як рабовласник у широких розмірах і архинасилувач, архиобманщик, архироспусник, архитерорист і архиексплюататор, що його знаряддя панування складається з віценасилувачів, віцеобманщиків, віцероспусників, віцетерористів і віцеексплюататорів, що гідні свого найвищого автократа.

Республіка і республіканізм значать, навпаки, форму демократичного правління, за якої найвища влада (президент, парлямент) вибирається через певні проміжки часу й зобов'язана віддавати звіт перед виборцями, народнім масам, тобто республіка й демократія органічно єдині й неділимі.

Який з цих режимів існує в СССР? Формально — останній, а фактично — другий усуміш із першим. Сталін, звичайно, не вважається офіційно ні монархом, ні імператором, ні царем, ні іншим автократом, але насправді в світі не було й нема самодержавця абсолютнішого й безконтрольнішого. Воістину його з повним правом можна назвати архибогом серед земних богів, архирабовласником, архитираном, архиімператором, архицарем, архироспусником, архиексплюататором і архиобманщиком. Сучасні західні королі панують, але не керують, а Сталін і панує і **керує, та ще й як!**

Ось чому революційні демократи, підіймаючи прапор боротьби, не хочуть залишити жадного сумніву, що про

водять різку й чітку межу поділу між республікою й «рес публікою». Вони, як, віддані слуги демократії, не тільки не підносять руку на високі принципи республіканізму без лапок, а навпаки, ладні захищати їх усіма доступними для них і морально дозволеними засобами. Вістря їхньої політичної зброї скероване проти фальсифікованої «Республіки» сталінізму й гітлеризму проти вульґаризованих квазі-демократичних «принципів», проти невдало завуальованого «республіканізму» кремлівських царів та олігархів, що прикривають свою переродженську ганьбу революційною фразеологією. Значить, революційні демократи мусять давати рішучу відсіч кожному наклепникові й провокаторові, що утотожнює їхній рух із діяльністю проти Республіки, бо її, Республіки, в справжньому розумінні слова, в СССР нема, значить, стріляючи в вовка, тяжко забити оленя.

Про ставлення до струсів 1917 року

Нарешті треба було б визначити своє ставлення і до лютневої і жовтневої революції у Росії ((1917 р.), скільки то там, то тут лунають голоси і гасла: «назад, до лютого!».

Лютнева революція була лише оболонкою, в якій стигло жовтневе ядро.. За найхарактеристичнішу рису цього ядра в той період треба вважати майже цілковиту його невідомість «суспільству» аж до хвилини захоплення влади, а тим часом у ньому була прихована величезна соціяльна, національна й інтернаціональна вибухова сила, добра професійна організованість, ідеологічна зрілість і крайня зосередженність, цілеспрямованість і готовість до практичної дії. Так, саме до дії: кожна революція, якщо вона має опертя в масовому русі, є насамперед практичне втручання мас у свою долю. Можливо, головна чеснота лідера тих часів п. Керенського саме в тому й полягала, що він, узявши на свої кволі плечі тяжкі імперські революційні завдання, з тих чи тих причин не зміг своєчасно і повноцінно побачити за оболонкою вирішального ядра.

Та й самі большевики, як відомо, не дуже квапилися виходити назовні, вони, як майстри свого фаху, воліли уважно вивчати політичну погоду, щоб потім, у відповідний час і на відповідному місці, розпочати прокладання вірного революційного маршруту. Вони старанно зважили всі «за» і «проти», при чому, важливою, якщо не найважливішою, умовою кожного «за» вважали звільнення себе від дуже незручних опортуністичних партій, що виявили дивне відставання від пульсу епохи, в яку винесла їх доля. І якщо історія служить для того, щоб її вивчати і робити із неї висновки для майбутнього, то чи це не означає, що революційний демократ, незалежно від його національної приналежности, зобов'язаний зайнятись усвідомленням цієї суворої науки?

Подолання головних партій Лютого стало тим вирішальним трампліном, з якого було зроблено стрибок із віків у віки, із **демократії** без лапок, що короткочасно заблисла на російському небосхилі, до революційної диктатури Леніна-Троцького. І це цілком зрозуміло. Революція, як корінний перелом в історичній динаміці, являє собою межу накопичення соціяльної (а в Росії — ще й національної) потенціяльної енерґії, що в критичну фазу перетвориться в енерґію дії, така мета, коли найменше перевищення її або дуже довге перебування на ній неменучо приводить до зникнення запасу міцности державної машини. Революціонер без лапок і в неспотвореному тлумаченні лише той, що бачить і відчуває наближення межі міцности і без найменшого зволікання або випередження береться за важіль редукційного кляпану. **Таких** вождів і партій у Лютого не виявилося.

З хвилиною наступу межі накопичення революційної потенції розпочинається **вривання** мас до справи вирішення своєї й державної долі, **ламання** оболонки і століння ядра, перевід стрілки історії на нові рейки. Історичний досвід повчає, що в такі моменти стихійний злет так званої «масової свідомости» (терміни умовні) чимало випереджує темп революційного мислення, тому нереволюційні за своєю природою керівники, самі того не бажаючи, іноді того навіть не помічаючи, виявляються викиненими за борт ходу речей і перестають бути магнетичною силою, а яка ж ціна революційному керівникові, якщо він із маґніта перетворюється на залізо або залишається, як був залізом! Ленінці своє тактичне завдання вбачали в тому, щоб дати супротивникам «дійти до такого стану», допомогти їм у русі по похилій площині, непомітно доливати додаткові відра в річку, що й без того їх відносить геть. Ось чому революційні демократи мусять зайнятися кропітливою аналізою причин того, чому і як ленінці вийшли із оболонки рівно о 12-й годині і ні на хвилину раніше, ні хвилини пізніше? Це потрібно ще й тому, що революційним демократам доведеться діяти на тій же територіяльній, матеріяльній і історичній базі, в тих же традиційних умовах, що хоч чимало й обновилися (подібно до рідин і газів, суспільство й суспільна динаміка не терплять розривів, порожнеч і кавітацій).

Про одну якість революціонера

Взагалі не слід забувати, що одного своєчасного виходу із оболонки також недостатньо. Недостатньо мати навіть мільйон послідовників. Мало навіть наявности добре організованої партії з загально визнаними вождями на чолі. Я підкреслюю ці три речення з особливою силою.

Соціялісти-революціонери і соціялісти-меншевики окремо і разом становили найбільшу політичну комбінацію в Росії і мали таких загально визнаних ідеологів і лідерів, як Плеханов, Мартов, Чернов та інші, не говорячи вже про те, що їхній голова стояв на чолі Тимчасового уряду, але це, як відомо, ніяк не допомогло їм утримати нову владу. Між захопленням влади і її міцним утриманням існує велика різниця, яку не можна іґнорувати не лише під час, а й напередодні перевороту.

Большевики, навпаки, становили лише обмежену групу на 200 000 членів нерівномірної кваліфікації; за ними не було жадного видимого масового опертя; вони зазнали кілька поразок при відкритому вимірі на барометрі «суспільства»; їхні вожді не користувалися скільки будь чималою популярністю; але все ж без особливих зусиль стали господарями керма імперії. Тут — найбільше питання сучасности: **чому**? Питання, в якому революційний демократ мусить розбиратися.

Справді революційну ролю можуть грати тільки ті вожді й партії, що із оболонки передреволюції виходять на перевірку подій із достатньо радикальними програмовими концепціями, що остаточно зформулювалися, що однозначні потрібні й достатні, дохідливі, апробовані в масах, що запалюють (або хоч би підтримують початкове горіння), що піднімають у бій. Революціонер у доброму розумінні слова зовсім не той, хто себе за такого проголошує, зовсім не той, кого події за законом випадковости виносять на поверхню, а лише той, хто має перед собою маяк надій і спрямувань, хто сам наскрізь просякнений усвідомленим розумінням неможливости старого й конечности нового, хто природним чином дихає всією сумою надій і прагнень держави, націй і народів, хто органічно, без жадних штучних зусиль над собою, повен рішучости не чіплятися, цілком чи частково, за приречену історією тканину старої бюрократії, хто вільний від відставання мислення й ідей від щоденних вимог епохи, хто ще до виходу на арену вирішальних боїв проводить ясну межу між можливим і неможливим, конечним і достатнім, задуманим і неминучим, реальним і квазіреальним, головним і другорядним, вирішальним і не вирішальним, постійно чинним і переходовим, корінним і некорінним,

П. ВОЛОШИН

КУРЯЧА СЛІПОТА?

Є така хвороба на далекій півночі — в певну пору дня людина раптом втрачає зір і не здібна сама орієнтуватися. Така людина або йде з поводатарем, або, як вона занадто гонориста й не хоче визнати власної безпорадности та кликати когось на допомогу, приречина тикатися на осліп, ризикуючи зламати собі шию.

Чомусь саме це приходить на думку, коли спостерігаєш поведінку провідних діячів УККА в питанні співпраці українців з «Американським Комітетом Звільнення Надів Росії» та в питанні співпраці з новопосталим твором російських єдинонеділимців, т. зв. КЦАБ-ом. На тлі розмов про приїзд цілої делеґації з УККА на чолі з п. Л. Добрянським до Европи спеціяльно для того щоб умовляти кола УНРади та всі українські політичні середовища пристати до акції Американського Комітету й КЦАБ-у, тяжко відпекатися від думки, що на діячів УККА напала своєрідна політична «куряча сліпота». А це готування приїзду делеґації є вислідом певної політики УККА й певних конкретних заходів його в напрямку приступлення до Американського Комітету й до КЦАБ-у. Ще якийсь час, до появи конкретного документу, можна було сумніватися в такій химерній поведінці УККА, що є ознакою певного політичного осліплення. Та ось перед нами КОМУНІКАТ УККА, друкований у газеті «СВОБОДА», в Нью-Йорку, де чорним по білому написано про все те, про що ходили тривожні чутки перед тим, туманні, неви разні й фантастичні. Цей комунікат — це документ і зав дяки йому поведінка УККА зі сфери туманности (в сприй манні кожного українця) перейшла в сферу документаль ности, правдивости. Так, усі чутки про поведінку УККА — правдиві. Справді, УККА розмовляв і розмовляє з «Американським Комітетом Визволення Народів Росії». Справді, УККА в цих розмовах пішов на поступки ціною інтересів українського народу в ім'я інтересів т. зв. «приватних кіл» — адораторів єдиної й неділимої російської імперії, сиріч — в ім'я інтересів єдиної й неподільної російської імперії. Справді, УККА зробив це на влас ний копил, не спитавшись думки й волі єдиного українсь

хто не розтринькує свої (і без того обмежені) ресурси на дріб'язкові дурниці, на ковзання по поверхні, на відродження «ідей» минулих віків.

Бо революція — прорив греблі, за яким мусить бути заздалегідь прорите русло або, в усякому випадку, цілковита готовість до прокладання його в потрібному напрямку і з потрібною швидкістю, в іншому випадку стихія, що ринутиме, може затопити все навколо і піде лінією найменшого спротиву, після чого тяжко або й неможливо примусити її повернутися в бажане русло. А від того, що над місцем прориву пост фактум (та ще здалеку!) виголошуватимуться прокляття на адресу первісних будівників греблі або на адресу тих, що підготували революційне русло, ніяким чином ніщо змінитися не може, як не змінилося з часів Лютого. Революція, коли відбувся прорив греблі, схожа на ідеально круглу кулю на ідеально рівному столі: досить прикласти до нього неве лику силу, щоб він покотився. І ось тепер завдання: коли **і в якому напрямку** прикласти силу? В цьому й полягає одна з найважливіших якостей справжнього, а не самозванного революціонера. Цього і треба вчитися на досвіді історії і післяреволюційного життя. Тут — цілком не поле творчої діяльности для керівників. Тут — цілком не досліджена ділянка нашої історії.

Але, щоб революційний демократ був повноцінним і думаючим борцем, йому треба орієнтуватися в теорії, техніці, філософських системах, дипломатії, організації і господарства, своїх і потенційних супротивників. Велич майбутніх завдань наказує йому бути готовим прийняти всякий «бій», усяку суперечку, всяку дискусію. Він мусить бути хоч би якоюсь мірою політиком і стратегом, тактиком і організатором, дипломатом і бійцем. Ніщо так не небезпечне для революційного демократа, як безпринциповість, ідеологічна посередність, хамелеонівське плазування із табору до табору, примітивний опортунізм, утилітаристичні замашки, «делячество» в головній політиці (під якою слід розуміти корінні інтереси націй і народів), поверховість і начитництво, розхрістана розперезаність і наполеонизанське позування, а також і гіперболізовані витівки, бо советська дійсність сама собою гірша за всяку брехню і жадних спрощень і гіперболізацій не потребує: вистачить говорити й писати про неї об'єктивно, щоб волосся піднялося догори.

Революційний демократ — відданий слуга народу. Його революційність означає рішучість доконати прискорений перехід з імперіялізму до антиімперіялізму, з автократичної диктатури до вільної демократії, із державно-монополістичної централізації до революційно-демократичної децентралізації, із поневолення до розкріпачення, з однопартійної тиранії до повної і нічим не обмеженої свободи нереакційних партій, із війни до миру, із убозтва до розквіту, від расизму до братерського, рівноправного, добровільного й квітучого існування вільних народів.

Його демократичність означає відмову від протиставлення себе народові: він поза народом не існує; нічого не робить поза волею народу, на шкоду народові, супроти народу; не народ для революційного демократа, а революційний демократ для народу, не народ для революції, а революція для народу. Значить, корінні засади революційної демократії незмірно підносяться над реакційними «принципами» сталінізму, гітлеризму й інших тоталітарних систем. Значить, революційну демократію й імперіялізм не можна погодити, бо імперіялізм — це поширення, поширення — це знищення незалежности існуючих держав, знищення незалежности держав — це підпорядкування їхніх народів, підпорядкування ж народів — це контрреволюційна протидемократична дія.

Революційні демократи визначають свою головну політику, як вислів корінних інтересів своїх націй і народів,*) але визнають право на таке визначення і за іншими політичними течіями. Не вважають себе за монопольних володарів абсолютної істини. Вони ставляться з повагою до переконань інших і завжди ладні вдатися до мирнодемократичних суперечок, дискусій, логічних доказів і фактичних спростувань. Усередині революційно-демократичної правової держави панує цілковита свобода для опозиційної діяльности. Це означає, що в умовах еміграції революційні демократи мусять бути прихильники єдности лав, незалежно від переконань, що їх проповідують різні групи.

Нарешті, приналежність до революційної демократії автоматично означає вимогу бути послідовним патріотом своєї батьківщини завжди, скрізь і за всяких обставин, одначе при неодмінній умові, що це відповідає її корінним інтересам.

*)Революційна демократія — це не рух якоїсь однієї нації або одного народу. Вона має коріння в усіх народах СССР, а серед них і в російському. Г. Т.

кого політичного центру на еміґрації, УНРади, ані інших політичних груп, що до УНРади не входять, але стоять на позиціях протимосковських, протиімперіялістичних, на позиціях самостійницьких. Справді, УККА привласнив собі право говорити й діяти від імени українського народу самому, не рахуючися з тим, що вони, діячі з УККА, як громадяни **американські**, не мають чого говорити від імени українського народу. І нарешті — справді, на діячів з УККА напала політична «куряча сліпота» такої сили, що вони згубили цілком орієнтацію і втратили почуття міри.

Як смів УККА йти на поступки «Американському Комітетові боротьби за свободу народів Росії», згоджуючись на плебісцит, та розбиватися навколо співпраці з КЦАБом, після дворічної боротьби УНРади і всіх українських середовищ проти т. зв. СОНР-у й проти Американського Комітету з його реакційною концепцією підпорядкування всіх народів СССР, а насамперед України, Москві? Всі українські середовища своєю одностайною поставою унеможливили існувння СОНР-у, розвалили його, а УККА хоче підперти те все в новій формі КЦАБ-у, що ані на йоту не краща за СОНР. Українські політичні середовища, а надто кола УНРади заявили, що з Американським Комітетом не може бути співпраці доти, доки він підтримуватиме російський імперіялізм, доки він не змінить своєї політики, доки він не зречеться пропаґанди плебісциту для народів, які той плебісцит давно відбули збройною рукою, а панове з УККА згоджуються й на плебісцит і на КЦАБ в ім'я якихось своїх комбінацій!

Що це за комбінації? Це дуже наївні комбінації. Комбінації сліпих «політиків», крайніх опортуністів, які справу українського визволення узалежнили від приватного Американського Комітету Клерка, а тепер Стівенса та від московського КЦАБ-у, створеного махровою російською реакцією на зразок пана Мельгунова, московського мракобіса й несамовитого єдинонеділимця.

Може панам з УККА була невідома постава партій урядової коаліції, постава УНРади й її ВО?

Ні, ця постава була й є відома. Але вони уроїли собі, що вони єдині великі «політики», від яких усе залежить. А ще вони уроїли, що їхня опортуністична гнучкошия «політики» є єдиноправельною, а вся решта — це «самодурство», мовляв один із чільних діячів УККА.

Найгірше, найприкріше і найдосадніше те, що ці діячі, на чолі з п. Добрянським, полізши в московську пастку п. п. Мельгунова й інших, підтримувану долярами Американського Комітету, вже повидавали певні політичні векселі іменем українського загалу й тепер хотіли б усіх інших нагинати до того доляром, фінансовим тиском, мовляв: підете за нашими вказівками й вимогами — дамо грошей (оті десять відсотків, що вони їх зобов'язалися колись давати УНРаді), не підете — не дамо грошей.

А ще найприкріше й найкомічніше те, що панове з УККА пруться до КЦАБ-у після того, як він уже постав, ба, більше того — як він ось-ось розвалиться скоро. Таке враження, що панове з УККА бояться повторення трагедії з покійним СОНР-ом і квапляться запобігти його розвалові. Не дай, Боже, аби українці знову прислужилися розпадові цієї бульби! Таке враження від дій УККА.

Іще одна прикра річ впадає в очі:

Найбільшими ентузіястами договорювання з «Американським Комітетом Звільнення Народів Росії» та ентузіястами приступлення до КЦАБ-у є кола клеріяльнокатолицькі, здавалося б, найсепаратистичніші, якщо вірити їхнім постійним, часом навіть гістеричним, деклямаціям. Чи вони знову посліпли, що пішли на таку лінію? Кажемо «знову», бо маємо на увазі, що вже був приклад, коли такі непримиренні кола колись пішли на співпрацю з Денікіном, з Будьонним, з Врангелем, як деякі підписували колись федерацію гетьманської України з імперіялістичною Москвою.

У своєму цьому непереможньому тяжінні до гріхопадіння діячі з УККА зовсім не хочуть рахуватися з настроями, думками й прагненнями нової з-підсовєтської еміґрації, бо вона для них є стримуючим гальмом, а вони цього стримуючого початку не хочуть.

Ну, що ж ми можемо на це сказати.

Ми можемо сказати так:

Дорогі панове! Якщо ви хочете повторити гірку науку договорювання з Денікіними й Врангелями, то будь ласка. Кожному вільно ламати собі в'язи. Якщо ви хочете домовлятися з Мельгуновими та Байдалаковими, — то будь ласка, вільному воля. Якщо ви хочете без бою здати українські самостійницькі позиції панам з «Американського Комітету Звільнення Народів Росії» й залізти в комплекс «старшого брата», — теж будь ласка. Якщо вам сверблять долоні, загіпнотизовані американськими долярами, — теж будь ласка простягайте їх, хапайте ті доляри й тримайте цупко.

Але робіть усі ці політичні неподобства власним іменем, а не нашим, не іменем української політичної еміґрації, не іменем українського народу, бо говорити його іменем **не імєнем українського народу**, бо говорили його іменем таким способом ви не маєте жадного права. Говоріть іменем приватних, опанованих політичною «курячою сліпотою» політиків з УККА. І то тих, що мають у самому УККА більшість лише на один чи два голоси.

Панове з УККА мусять усвідомити, що доти, доки Американський Комітет не змінить своєї концепції щодо майбутнього переустрою сходу Европи, доти, доки він не рахуватиметься з інтересами неросійських народів і не визнаватиме за ними «згори» право на самостійність і державну незалежність, а зокрема щодо України, яка нині навіть входить до складу ОН, — доти загаданий Комітет є й буде знаряддям російського імперіялізму, далеким від демократії, як сонце від землі, хоч би навіть його й підтримував сам державний департамент, чи то «приватні кола». А значить — доти українські національні політичні сили й політична репрезентація українського народу на жадну співпрацю з таким Комітетом не мусять іти, якщо не хочуть укоротити життя політичним самогубством. Це раз. І два:

Доти, доки будуть різні СОНР-и і КЦАБ-и творитися на тому захланно-московському принципі, що ми його бачили в основі СОНР-у, а тепер КЦАБ-у, — на принципі «згори» заданої вищости й абсолютної переваги росіян та підпорядкування їм усіх інших, — доти жаден чесний українець, якому дорогі інтереси народу свого, на співпрацю з ними піти не зможе. І не сміє.

Так різняться наші погляди.

Зрештою, істина викристалізовується часто в здоровій прямій дискусії. Для цього панове з УККА хочуть приїхати до Европи, щоб нахилити нас на свій бік.

Що ж. Добре. Раді бачити й чути.

Приїжджайте, панове! Поговоримо!

„Вірність — основа не лише родинного життя. Вірність ідеям є підставою внутрішньої сили ширших громадських об'єднань, до національного включно."

Симон ПЕТЛЮРА

Ф. ГАЄНКО

Чому самостійність, а не федерація.

I. Загальні зауваги

Дев'ятнадцятий вік був віком пробудження національної свідомости багатьох поневолених народів. Слаба і квола в своїх початках, переслідувана і часто загнана в підпілля в своєму самоствердженні і зрості, вона стає грізною перестородою для пануючих націй на початку XX-го віку.

Двадцятий вік, поряд з його трагічними датами мирових катаклізмів, має і свої світлі сторінки. Це вік усамостійнення колись поневолених чи залежних народів. Цей процес усамостійнення, чи усунення будь-якої залежности ще не закінчений. Він в повному розгарі в Азії і на Близькому Сході. Народи СССР, задавлені найжахливішим терором, чекають лише нагоди, щоб викинути на смітник історії гальвавізований большевиками труп російської імперії.

Балачки про відмирання національної суверенности, ріжні проєкти Континентальних Сполучених Штатів покищо лишаються лише добрими побажаннями.

Світ шукає інших форм співжиття і коли що находить (Ліга Націй, Об'єднані Нації, Атлантійський Пакт і навіть Об'єднана Европа) то лише на базі національної суверенности, де нема молодших і старших, народів з історичним післанництвом і без нього, народів з певними економічними (хліб, нафта, вугілля) чи територіяльними (вихід до моря, незамерзаючі порти) потребами і народів за рахунок яких ці потреби задоволняються.

Українська політична думка нічим не виламується з цього загальносвітового політичного напрямку. Вона твердо і одностайно стоїть на позиції української державности. В той же час, вона не відкидає можливости ріжних союзів і федерацій, за умови, що Україна в такому союзі чи федерації буде чинником рівнорядним, що поступка часткою своєї суверенности буде однакова для всіх її партнерів.

Росія, що на протязі значного історичного періоду посідала основні наші терени, не визнає засад Атлантійської Хартії. Представники її тут в еміґрації докладають всіх зусиль, щоб ідею, так званої історичної Росії, зробити загальноприйнятою, хоч на фоні світової політичної тенденції вона є нічим іншим, як анахронізмом, але тим упертіше вона висувається і захищається. Звідси вони намагаються говорити не тільки від російського народу, але й від всіх поневолених народів, твердячи, що інтереси цих народів нічим не різняться від інтересів російського народу і що їх вони вповні заступають. Коли ж представники цих народів починають протестувати проти такого трактування їх народів, то таких людей росіяни називають сепаратистами (маючи на увазі своє, російське поняття сепаратизму), а все що вони говорять в обороні своїх народів, це мов результат їх крайнього шовінізму. Росіяни цілком поважно говорять про свою певну місію щодо поневолених народів, і навіть щодо розвитку цілого світу, а звідси несправедливість і образливість для них творити антибольшевицькі об'єднання на рівних правах з поневоленими народами.

Дивним і не зрозумілим видається твердження росіян про особливе значіння російського народу в антибольшевицькій боротьбі, при повному замовчуванні значіння в цій боротьбі поневолених народів. Настирливе до нудоти повторення, що рішаючий фактор в антибольшевицькій боротьбі це російський народ, що коли західні демократії не гарантують на майбутнє панування росіян на всьому терені колишньої російської імперії (офіційно це іменується гарантувати цілість історичної Росії), то немає чого розпочинати боротьбу проти Сталіна, бо вона зарані засуджена на провал і приведе до перемоги комунізму у всьому світі. Ця зарозумілість російської політичної еміґрації іноді переливає через край. Чим, крім хвальковитости, можна назвати таке їх категоричне твердження: „можна з математичною точністю сказати, що в майбутній війні переможе той, на чий бік стане російський народ" (І. Солоневіч), або ще — „спілка з російським народом це не один із варіянтів рятунку миру, а єдина („единственная") можливість". („Посев" 17.6.51 р). Не важко віднайти джерело такої хвальковитости. Вона походить з криклиної російсько-большевицької пропаґанди, за якою: „російський народ, і лише він відіграв рішаючу роль в перемозі над Німеччиною і Японією".

Подібні твердження роблять малу прислугу російському народові, та це мало турбує російську еміґрацію, вона, в засліпленні видивом величі своєї імперії, не помічає того факту, що своє власне імперіялістичне тавро вона чіпляє всьому російському народові. Що ж до рішаючої ролі російського народу в боротьбі з большевизмом, то постава росіян в часи II-ої світової війни недає жадних підстав на таке твердження, тоді як поневолені народи дали багато доказів активної боротьби проти Сталіна. Досить сказати, що вся партизанка організована і ведена росіянами була лише просовєтською, тоді як партизанка організована і ведена іншими народами СССР була і протигітлерівською, і явно антисовєтською. Та з рештою і вся діяльність російської еміґрації недвозначно вказує, що вона протисталінська лише постільки поскільки.

Що абсолютна більшість російської еміґрації є імперіялістичною і шовіністичною свідчить не тільки їх постава щодо неросійських народів, але і програми їхніх політичних партій. І праві — „НТС" і ліві — „СБОРН" в своїх програмах передбачають, що „Майбутня Росія (мається на увазі вся територія колишньої російської імперії) має бути національною по формі і змісту.." та що майбутня Росія „наслідуватиме тисячилітні традиції російської імперії." Що це означає на практиці, ми не російські народи, дуже добре знаємо.

Російська еміґраційна преса вся і без винятку гостро виступає проти самостійности України, при чому, ніколи не дає близчого вияснення, чому вона займає таку, а не іншу позицію. Посилання на спільне історичне минуле не є арґументом, тим більше, що для України воно було „чорніше чорної землі". Зовсім анекдотично виглядає посилання на те, що колись з одного „котьолка баланду" хльобали, чи разом в штанцях воші годували. І нарешті останнє: Україна як самостійна держава довго не проіснує, бо її окупує хтось інший.

Оце власне і ввесь арсенал арґументів з якими росіяни виступають проти нас. Така позиція російської преси не випадкова. Вона свідома того, що детальне вияснення своїх намірів і інтересів буде діяти на українців відштовхуюче і через те, все що росіяни пишуть і говорять на цю тему повне перекручень і фальсіфікації. Коли ж обшкребти всю словесну луску цих арґументів, то виявиться, що Україна потрібна Росії як база її економічної і військової потужности. Без України Росія зразу ж тратить своє першорядне становище серед світових потуг. Крім того, Україна є тереном надзвичайної стратеґічної ваги. Це випадова база Росії, колись проти Отаманської імперії і Кавказу, пізніш проти Західньої Европи. Україна входить в той санітарний простір, яким Росія оточила свої етнографічні терени і на яких вона зводила порахувки з своїми імперіялістичними противниками. І український народ найбільш витерпів від цих, ведених Росією, війн. І тому немає нічого дивного, що російські імперіялісти виявляють таку затятість в українському питанню.

Питання про те, що Україна є країною поневоленою і експлоатованою як економічно так і політично російська

преса категорично заперечує, в кращому випадку промовчує або просто фальшує наявний стан речей. Росіяни твердять, що „в СССР всі народи, в тому числі й російський, в однаковій мірі поневолені комунізмом“, або „російський народ є першою і найбільшою жертвою комунізму“. Скільки тут цінизму і фальші? А це твердження повторюється всією російською пресою безперервно при любій нагоді не числячись з тим, що вся політична і економічна практика щодо не російських народів в СССР є в кричущому протиріччі з таким твердженням. Після організації штучного голоду в окремих республіках і областях, після ліквідації цілих республік і національних не російських областей шляхом депортації на північ, а то й просто фізичного нищення цілих народів, після сталінської „здравиці“ російському народові, після піднесення цього народу до рівня народу взірця і провідника, твердити так можуть лише непоправні імперіялісти.

Україна була, є і російські імперіялісти намагаються залишити її надалі колонією Росії. Вся словесна еквілібрістика росіян, разом з наведеними аргументами, є лише димовою завісою, за якою лишається ця гола, страшна правда. Але знов таки, незважаючи на всю очевидність колоніяльного становища України, незважаючи на прямі і незаперечні факти підперті численними науковими розвідками, ця істина найбільш приховується і найбільш заперечується росіянами. Більше того, російська публіцистика переповнена твердженнями, що Україна лише користала зі свого становища в Росії. І навіть ще більше, що український народ настільки зжився з народом російським, що зовсім облишив думки про свою державну незалежність. Ця фальш цілком заперечується не тільки побіжним переглядом української історії (якої росіяни не хочуть знати), але навіть деякими менше тенденційними історичними працями російських вчених. Та навіть А. Пушкін, пишучи свою „Полтаву“ і будучи цілком в полові офіційної російської історичної версії, своїм талантом відчув, що не все то так, як та офіційна російська історична версія твердить і на перекір заявив, що „Україна глухо волновалась“. Але все це мало обходить росіян. Російські імперіялісти діють за большевицьким девізом — „ціль виправдує засоби“. Адже „вітчоже сумнящеся“ могли вони заявити, що „УПА... це не армія українського сепаратизму, а армія російського антибольшевизму.“ („Посев“ за 22. 1. 50 р.).

Протиукраїнську камцанію веде вся російська преса з подивогідною завзятістю, але найбільшу неперебірливість в засобах виявив І. Солоневіч в своїй газеті „Наша Страна“. Чого там тільки нн виписувалося. І що Т. Шевченко ніякий поет, і що перш чим говорити з українцями — Петлюр і Коновальців на шибеницю, винайдені там спеціяльні сепаратні шибениці, ґрозилося нам лихтарними стовбами, та ще де... в Києві і ще сила всякої несусвітности. Але за останній рік, ці лаври головного жреця в украіножерстві рішили перебрати заправили з „Нового Рус. Слова“. З цією метою, в минулому році, там було започатковано цілу серію статтів з українського питання з претензією на дискусійність при безсторонности редакції. Яка це була бесторонність, показують статті писані самим головним редактором цієї газети п. Вайнбаумом. Доброю ілюстрацією цієї „безсторонности“ є також і те, що статті українських авторів з поважними контраргументами просто не друкувалися, шоб потім заявити — українські сепаратисти мовчать, бо не мають арґументів.

„Гвоздьом“ протиукраїнської кампанії була стаття „українця“ п. А. Дікого — „Оккупірованная Україна — опасний міф“, яку він зухвало починає: „...ніхто не пытается разбить нелепий міф об „Оккупірованой Украіне“ і тут він виливає всю свою жовч на ненависних сепаратистів, Що для найбруднішої роботи росіяни вживають „інородців“, це давно відомо. Зрештою ми вже чули про один такий міф проголошений тож нашим земляком В. Шульгіним, а саме „Міф ХХ-го века — Україна“, а на сьогодні, навіть монархістичні зубри визнають, що це далеко не міф і що з Україною треба якось рахуватись. В своєму міфі п. Дікий нагородив „сорок бочок арестантів“, попересмикував і поставив на попа історичні факти, та все що він хотів довести так і лишилося міфом. Він пише, що в 1654 році Лівобережна Україна добровільно приєдналася до Москви, одноголосно схваливши це на Переяславській Раді. А де була Правобережна Україна? Адже загально відомо, що на Переяславську Раду Хмельницький прибув аж із Поділля, де стояв зі своїм військом. Але Дікому потрібна ця фальш, шоб затушкувати той факт, що Москва вже в 1667 році зрадила Україну і почала ділити її землі з Польщею. Далі п. Дікий пише, що український народ вдруге проголосував за спільне державне життя з народом російським не підтримавши повстання Мазепи. Більше того, що він мовляв, активно боровся проти Мазепи, бо якраз українські полки Прилуцький і Ніженський переслідували Мазепу. Це певно ці полки і полонили 20000-ну армію шведів під Переволочною за 120 клм. від Полтави. Тільки чому вони були під командою Меньшикова?

Коли ж ходить про не сфальшовану історичну правду, то перемога під Полтавою була перемогою в першу чергу над Україною. Так її розцінювали сучасники в Західній Европі, так її розцінювала і тодішня Москва. Коли український народ не підтримував Мазепу, то чи не скаже п. Дікий защо було вирізано все населення столичного міста Батурина, защо було вирізано за наказом Петра І. все населення з дітьми і старими декількох сел на Роменщині, де зимувало військо Карл XII і то вже по Полтавській битві? Т. Шевченко так згадує цей період у вірші „Іржавець“: „Кобзарі вам розсказали... про лютії кари, що ляхи нам завдавали, як вас розпинали. Що ж ділось по Шведчині, — то вони б злякались, оніміли б з переляку. Отак її (Україну) воєводи Петрові собаки рвали, гризли...“ Це очевидно за те, що український народ не підтримував повстання Мазепи.
Або далі п. Дікий твердить, що не москалі, а чисто український уряд Копюбинського заставив тікати Петлюру з Києва. А чи відомо п. Дікому ким і під чиїм протекторатом був сформований цей „чисто український“ уряд і на чиїх багнетах він прийшов до Києва? Але у п. Дікого закоротка пам'ять, шоб згадати хоч той перший наказ, яким Муравьйов сповіщав киян про свій прихід. А в ньому говорилося: „Совєтську владу ми несемо з далекої півночі на вістрях своїх багнетів і всемірно підтримуємо її силою цих багнетів“.

Може п. Дікий скаже що й Люблінський уряд прийшов до влади за допомогою польського народу, що й комуністичний переворот в Празі зроблений по волі чеського народу, адже його робив „чисто чеський“ уряд Готвальда. Ні польська еміграція, ні чеська не роблять такого наклепу на свої народи. А що такий наклеп робит на український народ „гаспадін“ Дікий, то це лише свідчить хто він і кому служить. До речі, приклад із сателітами. В світовій пресі є багато повідомлень про те, що СССР безоглядно експлоатує сателітів. Так, чеська важка промисловість, польська текстильна промисловість завантажені совітськими заказами і працюють на совітській сировині, яку СССР поставляє по досит високій ціні, тоді як готову продукцію забирає за відносно низькими цінами. Отже те саме, що Москва робить з Україною тільки в оберненому порядку. І вже повна аналогія з шлезьким вугіллям, яке ввозиться в СССР за цінами, що є нижчі собівартости.

Ця політика щодо сателітів, а всередині СССР щодо окремих республік, є дуже доброю ілюстрацією до одного із тверджень російської еміґрації, а саме, про інтернаціональ-

ну суть російського большевизму. В тім то й річ, що інтернаціоналізм російський большевизм давно відкинув, зробивши з нього лише фіговий листок, а сам запрігся в шори російського націоналізму і імперіялізму. Адже не інтернаціоналізм, а якраз російський імперіяліз СССР заставив Тіто шукати підтримки в капіталістичному Заході. Практика російського большевизму і большевизму Тіто наочно довели, що національні інтереси народів перемагають інтернаціональні постулати. І даремно російська еміграція намагається переконати захід, що це мов лише тактичний підвох Московського Політбюро. Шкода прапі. Московський імперіялізм з його 500-літньою практикою виявився куди сильніший від інтернаціонального большевизму, який став лише слухняним знаряддям московської політики.

Українські комуністи (Шумський, Гринько, Скрипник, Волобуєв, Хвильовий) поставлені перед фактом колоніяльного визиску України, пробували використати інтернаціоналізм в боротьбі проти великих апетитів російського імперіялізму, але зуби цього останнього виявилися куди гострішими. На жаль українські комуністи не мали можливости, такої хоч би, яку мав Тіто, щоб поставити спротив російському імперіялізмові і один по одному гинули в московській м'ясорубці. Приклад України безперечно був урахований Тітом і послужив для нього доброю наукою.

II. Чим Україна була для царської Росії і чим вона є для Росії — СССР.

Як відомо, характерною ознакою колоніяльного становища країни є: повна господарська і адміністратива залежність від метрополії, спеціялізація на виробництві певних гатунків сировини чи півфабрикатів, які постачаються метрополії для дальшої переробки, затримка розвитку обробної промисловости, що зосерджується в межах метрополії і нарешті прямий грабунок частини народнього прибутку колонії на користь метрополії.

Коли проаналізувати економіку України і господарські взаємини України з Росією, то найдемо всі ці компоненти в наявності. Досить поглянути на мережу залізниць в Україні, на розміщення промисловости і характер її продукції, щоб ствердити, що Україна не являє собою господарської цілости, а є додатком північної метрополії.

Царська Росія абсолютно не дбала за промисловий розвиток України. Роля в цьому її зводилась до видачі дозволів на концесії закордонному капіталові, який по хижацькому розробляючи українські копалини, пильнував лише висоту зиску і не думав про добро даного народу. Російські капітали вкладалися в межах метрополії (Центральний Промисловий Район, Петербург та Урал).

Советська Росія виявила ще менше піклування про промисловий розвиток України. Взявши українську промисловість під своє керівництво вона дбала про найінтенсивніше використання сировинних ресурсів України та використовувала її як базу для індустріялізації метрополії і розбудови своєї залізничної мережі. З цією метою поширювалися підприємства важкої промисловости. На заходи українських господарників, щодо комплексного розвитку української промисловости накладалося категоричне вето. Більше того, теперішня політика Москви направлена на обмеження промислового розвитку України. Такі великі будови, як Дніпрельстан, Ново-Краматорський завод, заводи тракторів і турбін в Харкові, якими часто козирає Москва щоб довести, що ніякого упослідження України немає, складають лише незначну долю того, що було збудовано в РСФСР. Це видно з того, що незважаючи на ці будови, доля України в загальній вартости промислової продукції СССР знижується. В тридцятих роках вона ще була на рівні 20%, в 1937 р. вона знизилась до 18%, а на сьогодні, не зважаючи на приєднання Західноукраїнських земель, вона виносить не більше 15%.

Хоч Росія прийняла назву СССР, та по суті вона не перестала бути імперією. Досить переглянути бюджет СССР в його пляні, чи виконанні за будь який рік, щоб ствердити, що це бюджет імперський, бо він навіть не наближається до суми бюджетів так званих Союзних Республік.

	Росія-СССР	Так зв. Союзні Республіки.
	В мільярдах карбованців.	
1947 рік Виконання	361,2	36,5
1948 рік Плян	387,9	38,7

Отже сума бюджетів так зв. Союзних Республік (фактично поневолених народів) в бюджеті СССР складає лише 10%, а це означає, що всі економічні ресурси країни знаходиться в руках Москви, яка використовує її в своїх інтересах. Такою концентрацією економічних ресурсів не розпоряджала жодна імперія в світі.

Українська промисловість зосереджена в певних локальних районах, в основному базуючись на сировинних ресурсах, тоді як вся решта території України в промисловому розвитку є буквально диким полем. Не змінили цього явно колоніяльного становища України і совєти. Кошти на колосальні капіталовкладання в промисловість СССР, стягалися в значній мірі з України. Для прикладу наведемо одно порівняння. Українське місто Полтава і російське місто Воронїж до революції займали однакове становище в своєму промисловому розвитку. За роки советської влади російський Воронїж виріс у значний промисловий центр, тоді як українська Полтава в своєму промисловому розвитку майже не змінилася.

Україна продуктує 65 відс. металу, а питома вага її в продукції машин та металовиробів дорівнює лише 18%. Якою господарською доцільністю можна пояснити те, що цвяхи, дріт та прості металовироби з чавуну і сталі Україна мусить довозити з Московського Промислового району? Якою господарською доцільністю пояснити шалений зріст металообробної промисловости Москви, що за свідченням Щербакова на вісімнадцятому з'їзді ВКП(б) вона вже в 1938 році у 65 разів перевищувала рівень 1913 року. Хіба не люксусом для Москви є мартенівські і прокатні цехи, що працюють на українській сировині. І це при крайнім перевантаженні української залізничної мережі в північному напрямку. Але Москву це мало турбує. За рахунок України вона може собі дозволити на будівництво спеціяльної, так званої понадмагістралі (Донбас-Валуйки-Москва), для вивозу з України металу і вугілля.

Металюргійна і вугільна промисловість України працюють на величезних дотаціях, бо метрополії потрібен дешевий метал і вугілля для її широкої індустріялізації і військової промисловости. Кошти ж для дотацій Москва стягає з України шляхом хижацької експлоатації українського селянства. Всі заходи українських господарників зробити свою промисловість бездотаційною натикалися на гострий спротив Москви, а такі господарники усувалися, а частіше об'являлися ворогами народу і зникали в хащах НКВД (Манаєнко — директор Кам'янського, Гвахарія — директор Макієвського металюргійних заводів).

До війни Україна не мала жадного автомобільного заводу. Всі заходи і докази про доцільність побудови такого заводу зустрічали рішуче заперечення Москви. Хіба не іронією є те, що найбільший в СССР завод феромангану, який працює цілком на нікопольській руді, збудовано... на Уралі в Свердловському.

Вся промисловість зброї зосереджена в межах Росії. Україна маючи широку мережу авіяліній, мала лише один завод експеременатального літакобудівництва. За тридцять років советського панування в Україні не збудовано жодної залізничної лінії і майже відсутнє було шосейне будівництво.

Україна є величезним продуцентом с-господарського збіжжя, але питома вага її харчової промисловости складає лише 16%, отже продукти сільського-господарства виво-

П. ВЕРОВСЬКИЙ

„Шлях до Европи — через Азію"

(Порядком дискусії).

На протязі 2-х років деякі політики, представники демократичних країн, їхня преса і радіо говорять про те, що ОН дали комуністам в Кореї нищивного ляпаса, назавжди відбили в них охоту до агресивних дій.

Але поведінка двох делегацій в Панмунджоні і від'ємні наслідки безкінцевих переговорів про перемир'я в Кореї мабуть це спростовують

Хіба переможені коли небудь в світі так цинічно, довго і безкарно глузували над переможцями? Проаналізуєм всебічно це питання і зробимо відповідні висновки. В свій час засновник поліційно-рабської советсько-російської імперії Ленін висловив характерну для большевицької стратегії думку „Шлях до Европи для комунізму веде через Азію". Не треба бути великим політиком, щоб зрозуміти зміст цього гасла, особливо після того, як Сталін почав переводити його в життя в Китаї по закінченні 2-ї світової війни. А тому зрозуміло, що всі військові і політичні події в Азії відбуваються за планом Москви і на вимогу Москви; отже диригентом всіх подій в Азії є Сталін. Але для оволодіння Азією, як трампліном до Европи, потрібні реальні сили, або

зяться в не переробляному вигляді, а на цьому народне господарство України несе величезні збитки.

Загальновідома хижацька політика щодо сільського господарства всім своїм тягарем давить українського селянина. Посилання на те, що вона однакова і в межах Росії, отже в однаковій мірі душить і російського селянина, є простим замилюванням очей. Бо основна маса товарного хліба стягається якраз з України, тоді як селянство Росії ледве задовольняє свої потреби. Український селянин зі всією сім'єю прикріплений до колгоспу. Гроші на одяг, взуття, податки, державні позики він може добути лише за вироблений і проданий тільки державі хліб (ціною один карбованець за пуд пшениці), тоді як в Росії частина сім'ї, а частіше сам господар займаються так званим „відхожим промислом", чи кустарництвом, чим і покривають грошові видатки сім'ї. Отже, коли прийняти до уваги, що для основної маси українського селянства єдиним джерелом прибутків є сільське господарство, а для основної маси російського селянства воно є лише одним із джерел, то ясно, що міра експлоатації селянства в СССР далеко не однакова.

Прямий грабунок частини народнього прибутку України — колонії метрополією — Росією здійснюється по двох напрямках. Перший і основний засіб експлоатації України переводиться через нормальний товарообіг, який через нерівноваженність цін був все на користь Росії. Розмір цього визиску, тобто яку частину свого національно прибутку Україна безповоротно втрачала, не удається точно встановити, бо Україна з Росією не мала і не має митного кордону, отже відсутні статистичні данні. Зате на конкретних прикладах це легко удоводнюється. Наприклад, за часів царату всі текстильні вироби, яких Україна споживала на 160-180 мільйонів карбованців річно, постачала примусово Росія, а на світових ринках ці товари можна було купити за далеко низчими цінами при кращій їх якости. Або за советських часів вивозиться з України на міліярди карбованців вугілля, чавун, сталь, марганець, хліб, цукор за цінами, що є далеко низчі собівартости, тоді як промислові товари з Росії постачаються за цінами, що в десятки разів перевищують собівартість.

Д. Кеннан порівнюючи Україну з Пенсільванією безперечно не мав на увазі цей бік взаємин України з Росією. Йому певно і в голову не могло прийти, що з Пенсільванії можна стягти 200 міль. долярів річно понад те, що цей штат мусить внести до загальнодержавної скарбниці. А як побачимо далі такі стягання з України робилися дореволюційною Росією і робляться тепер Росією-СССР.

Другий засіб експлоатації України здійснюється шляхом прямого фінансового визиску. Цей визиск можна точно встановити як за царських так і советських часів. Він іде через надмірне оподаткування українського населення, яке за урядовими статистичними данними царської Росії в Україні все було вище чим у Росії, тоді як витрати цих податкових зборів на душу населення в Україні були значно менші ніж в Росії. Не важко збагнути де те джерело, що давало можливість Росії на такі перевитрати на своїх корінних теренах. Але щоб бути цілком об'єктивним подивимось що говорять про це наукові праці написані на підставі матеріялів урядової статистики.

В кінці минулого століття київський професор Н. Яснопольський видав капітальну працю в трьох томах про географічний розподіл державних прибутків і видатків Російської імперії, використавши для цього статистичні данні за 50 років. В цій праці проф. Н. Яснопольський показав, що Україна 20-25% своїх фінансових надходжень видавала поза свої межі в першу чергу на користь Петербургської і Московської губерній.

Пізніші дослідники (М. Порш, Н. Соколов, П. Мальцев) приходили до тих же висновків. М. Порш в праці „Україна в державному бюджеті Росії" подає такі сумарні данні за період в 13 років (1898-1910):

Прибутки в Україні 5894,8 міл. карб.
Видатки в Україні 3289, 6 міл. крб.

Отже 2605, 2 міл. карб. пішло поза межі України, що пересічно на рік складає 200 міл. карб. Щоб уявити, що це за сума вкажемо, що будівництво середнього машинобудівельного заводу коштує 25 міл. карб. Але ці 200 міл. річно складають лише незначну частину того зиску, який Росія стягає з України. Увесь зиск, це колосальна дань, яку складає Україна на вівтар російської державности. Ось чому наш народ, посідаючи найбагатші в Европи простори, не мав того, що він міг і в праві був мати (добрі дороги, густу мережу залізниць, упорядковані міста, добрі школи, лікарні) і змушений був жити в примітивних, соломою критих, мазанках. І ось чому український народ прагне самостійности.

Не змінилося становище України і за большевицьких часів. Проф. В. Доброгаєв на основі праць виданих Держпляном УССР, побудував так зван. теріторіяльний бюджет, де врахував всі ті видатки, які Україна мала нести коли б була незалежною державою. Але і проф. В Доброгаєв (Див. його стат. в журналі „Хозяйство Украины„ ч-2 за 1927 р.) прийшов до висновку, що і тоді Україна мала б резерву у своєму бюджеті для 1925/26 господарчого року 24,5%, а для 1926/27 р. 24,2%, яку забрала Москва на свою користь. Як бачимо ці відчислення у відсотках дорівнюють тим, що навів проф. Яснопольський, а це значить, що за советів фінансовий визиск України ще збільшився.

Аналізуючи цифри першої п'ятирічки сумні висновки робить і проф. М. Волобуєв. Він константує, що колоніяльна залежність України за советів лише посилилася, що гасла національного визволення пригнічених націй залишилися не здійсненими і далі обгрунтовує потребу виходу України з СССР. Членство наше в СССР, писав проф. Волобуєв коштує нам задорого.

(Продовження в наступному числі)

безсилля демократії. Це й диктує Москві певну політично-військову стратегію і тактику в Азії, чого ніяк не можуть або нехотять зрозуміти військовики і політичні діячі різних партій демократичного бльоку. На що ж розраховують і на що справляються в цій боротьбі за Азію большевики й демократи і які вона (боротьба) прийме форми надалі? Для большевицького штабу ясно, що при сучасному співвідношенню військових сил, економіки, при сучасних настроях советських і сателітних армій (крім китайських), лобову битву в Европі вони програють, а тому Москва ніколи не наважиться на одверту агресію в Азії, бо незамаскований напад на першу ліпшу державу неминуче викличе передчасну війну в Европі, а значить і смертельну поразку большевизму. А тому **Совети в Европі готуються не до нападу а до оборони**. Але зайве і наївно було б сподіватися, що большевики припинять боротьбу за досягнення своєї кінцевої цілі — панування над усім світом. **Доки буде існувати советсько-російська імперія, доти все людство буде трястись в лихоманці страху за своє життя і добробут.**

Якими ж засобами московська кліка веде зараз і буде вести в майбутньому боротьбу в Азії за досягнення своєї мети?

Спочатку пригадаємо ось таку карикатуру: сидить Сталін із своїм джурою Мао-Тсе-Туном на березі Жовтого Моря і ловить рибу. Сталін з вудкою, а Мао-Тсе-Тун з підсачкою. (Він вдвоє менше Сталіна). На гачку Корея. За гачок вхопилася велика риба під назвою ОН. (Вона більша за Сталіна). Сталін різними маніпуляціями намагається її виснажити, щоб потім витягти з води, а Мао-Тсе-Тун безпорадно намагається підхопити її підсачкою. Нарешті Сталін каже до риби: „Якщо мені не пощастить тебе витягти, то тобі ніколи не пощастить відірватись". В дійсності так воно й є. Політики з демократичного табору надзвичайно раділи „помилці" Сталін, яку він нібито зробив, наказавши Малікy бойкотувати засідання Ради Безпеки під час нападу на Південну Корею, що спричинилося до вступу Америки у війну в Кореї. І вже два роки вони твердять про те, яку нібито велику військову і морально-ідеологічну поразку потерпів комунізм в Кореї, завдяки протидіям ОН й особливо США. Але майбутня історія доведе, що сталінський штаб для досягнення своїх цілей в Азії давно вже заплянував втягти Америку в війну з Китаєм і що провокаційний напад на Південну Корею 25. червня 1950 р., а потім і напад китайських комуністичних військ на війська ОН в Кореї було організовано Москвою з тою ж метою (втягти Америку в війну з Китмєм) і нарешті відмовлення представника СССР Маліка прибути на засідання Ради Безпеки 27. червня 1950 р. мабуть було **не помилкою, а зроблене навмисне**, щоб не перешкодити Америці встряти у війну з Китаєм. Себто, скоїлось те, чого хотів і чого хоче Сталін.

Якого ж значіння в московських плянах захвата Азії надається війні Америки та інших держав з комуністичним Китаєм? На нашу думку, найголовнішого, бо: 1) **Ця війна не дасть змоги демократичному бльокові зосередити великі військові сили в Европі для нищівного удару в саме серце большевизму.** 2) Вже тепер війна в Кореї знищує велику кількість вояків і поглинає велетенські матеріяльні ресурси воюючих країн, а особливо Америки. 3) Знижує рівень матеріяльного добробуту і гнітюче впливає на психіку населення. 4) І нарешті затяжна війна (якою вона має бути в Кореї й Індокитаї) приведе до економічного й політичного краху воюючі країн. **Те, що діється зараз там, є лише початок великої пожежі, яку Москва заплянувала роздмухати в різних точках Азії та Близького Сходу у відповідний момент для здійснення ленінського гасла-заповіту „Шлях до Европи — через Азію".**

Вже зараз, після двох років боротьби з комуністичними арміями в Кореї, Індокитаї і Малаї та посиленого озброєння в Европі, економічне становище Франції і Англії не є першорядним. І Це ж в умовах, коли проти півмільйона примітивно озброєних китайських вояків у Кореї воюють 20 держав ОН, а в Індокитаї і в Малаї проти невеликих груп комуністичних партизан борються без особливих успіхів десятки й сотні тисяч регулярних військ.

А що ж буде, коли большевики будуть вести ці війни ще п'ять або десять років і кинуть в дію в різних точках Азії під плащиком „добровольців-партизан" ще два-три або й більше мільйонів добре вишколених і краще озброєних вояків? А як ще сюди додати підривну діяльність п'ятих колон в тилу демократичних країн та прокомуністичну тактику сталінових поплентачів — різних Ненні, Бевана тощо та їхніх чисельних послідовників, як також і дивну політику перського уряду, яка на руку комуністам, — то **шанси Сталіна на перемогу будуть високі.** І вони будуть рость, якщо уряди демократичних країн не відмовляться від боязкої, запобігливої політики щодо Москви, й комуністів, коли вони лише будуть гасити комуністичні пожежі по різних точках земної кулі замість того, щоб раз назавжди знищити підпалювача.

Уряди демократичних країн, здається, вже зрозуміли, що вони вловилися на гачок Сталіна, й силкуються відірватись від Кореї за всяку ціну. І здається, що якби ОН одержали реальну гарантію від Москви в тому, що після примусової репатріації всіх полонених (вояків комуністичної армії) війна в Кореї закінчиться назавжди, і що совєти ніколи і нігде війни не почнуть, то полонені були би видані, щоб врятувати своїх полонених і сотні тисяч тих вояків, які ще загинуть за довгі роки війни. Та тієї гарантії немає і не може бути. Здається, ОН твердо зрозуміли істину, що Сталін ніколи не відмовиться від мети оволодіти всім світом, а тому не відмовиться й від усіх тих методів боротьби, які провадять його до цієї цілі. Іншими словами, **доки існує Советська імперія, доти не буде миру на землі (а значить і в Кореї), не буде об'єднання Німеччини, не буде загального розброєння, не будуть повернуті сотні тисяч німецьких і японських полонених і грецьких дітей, і нікому ніде не буде спокою бо все те протирічить інтересам і плянам Москви.** А тому різні конференції, засідання, декларації і ноти для вирішення цих питань є лише політичною грою.

Скажуь, що, мовляв, якщо довга війна може привести до економічного і політичного краху заможні країни, то здавалося б, що цей крах повинен наступити значно раніше у бідних державах, як Советський Союз чи Китай.

Цей логічний висновок неможливо прикласти до підсоветських країн з тієї простої причини, що там абсолютно неможливий будьякий протест чи вияв незадоволення з боку населення навіть у випадках таких тяжких загальних страждань, як організований голод, війна, безробіття, визиск, тощо. А китайці до того-ж виявляють особливу витривалість і невибагливість, терпеливість, байдуже ставлення до смерти і здатність з тупою покорою воювати все своє життя за жменю рижу. А загибель китайських вояків на фронтах, а чи десятків мільйонів населення від голоду чи від терору майже ніхто й не помічає, бо такі втрати річно не перевищують навіть природного приросту населення цієї колосальної країни.

Ролі Советського Союзу і Китаю в боротьбі за Азію визначені очевидно певною умовою, за якою Москва повинна постачати китайським арміям зброю, літаки і підводні човни, а Мао-Тсе-Тун зобов'язаний надсилати „добровільців-партизан" в певні місця і в певній кількості за вимогою

Москви. При чому зверхність і все оперативне керівництво залишається за Москвою. Поскільки Китай має невичерпні людські резерви, а Москва — необмежену кількість різної зброї, то можливість постійного виникнення великих вогнищ „повстання" в різних точках Азії треба вважати за реальну. І в усіх випадках не буде юридичних підстав для визнання Сталіна агресором, а значить і не буде підстав для запровадження проти нього відповідних санкцій. Таким чином **без агресивної війни з боку Совєтського Союзу Азія буде підгортувана Москвою.**

Якими ж методами і засобами ведуть боротьбу проти цього уряди демократичних країв?

Зовнішня політика демократичних країв щодо тоталітарного большевицького колоса либонь **не має конкретної й єдиної програми. Вона туманна, неповоротка, пасивно-боязка і короткозора.** Це в той час, коли політика большевиків **надзвичайно активна, гнучка, наполеглива і далекосяжна.**

Демократія в цій боротьбі вживає головно таких своїх козирів: **пропаґандує (зокрема через радіо) озброєння для самозахисту і економічну допомогу відсталим країнам з метою прищепити їм імунітет проти комунізму.** Але пропаґанда, ведена через радіо-станції „Голос Америки" і ББС, малоуспішна, і не тільки тому, що надзвичайно чемнай боязка, а тому, що підсовєтське населення взагалі не має можливості слухати пересилання з-за кордону. Щодо лякання озброєнням, то це лякання змушує большевиків зброїтись теж і допомогає їм виправдати це зброєння в очах населення, тобто скріплює большевиків морально. А країни Заходу в тім змаганні виснажуються в більшій мірі, ніж совєтський колос.

На думку генераза Айзенгауера, озброюватись доведеться **не більше як 20 або 30 років,** щоб довести большевикам (тобто злякати їх), що їхні надії на захоплення всього світу безпідставні, після чого вони мусять погодитись на розброєння, на об'єднання Німеччини, на повернення полонених і грецьких дітей і взагалі на чесну співпрацю з демократичними країнами.

А тим часом мабуть й 10 років не доведеться озброюватись, бо при такій пасивно-оборонній політиці демократичного світу, при такій підступно-агресивній політиці червоної Росії і її сатесітів — через 10 років мабуть не тільки вся Азія, а й Европа зробиться колонією Москви.

Врешті найбільшу надію врятуватись від совєтського комунізму без 3-ї світової війни демократія очевидно покладає на піднесення економічного добробуту в усіх вільних країнах Европи шляхом допомоги відсталим, системою позики тощо. В засаді поліпшення економічного добробуту є одною з основних передумов, щоб паралізувати вплиив большевицької пропаґанди, бо усуває злидні, що спричинюють тяжкі ускладнення, а особливо соціяльні і революційні рухи; такі заходи й надалі треба поширювати, але реальних наслідків від тих заходів доведеться ще довго чекати. Бо такі заходи, щоб стати ефективними, мусять супроводжуватись прогресивним соціяльним законодавством, а цього якраз і бракує. А час не жде!

Оту половинчату, нерішучу політику Заходу спричинюють такі основні фактори: 1) Панічний жах перед примарою третьої світової війни так серед широких кіл західнього суспільства, які багатьох керівників світової політики. Перманентний переляк Франції та й ще декого перед поновленням німецької потуги. 2) Відсутність одностайного погляду поміж демократичними країнами щодо зовнішньої політики і в ставленні до світового комунізму, уособленого в московському большевизмі, зокрема. 3) Короткозорість деяких урядів і преси, що недобачають, або недоцінюють розмірів дійсної небезпеки з боку большевизму, а тому часто роблять неправильні висновки, заспокоюючи населення, що з большевиками ще можна зговоритися і що до війни не дійде. (Можна навіть торгувати! А це ж головне!). 4) Безнастанна боротьба західніх потуг поміж собою за „сфери економічного впливу", або, кажучи просто, за ринки збуту для своєї промисловости, а звідси й відсутність доброї волі до усунення своїх локальних протиріч, неуміння поступитись в малому, щоб виграти головне. 5) Аполітичність або занадто низька політична свідомість і недостатня обізнаність населення демократичних країв із світовими подіями і дійсними намірами і тактикою Москви, що обумовлюється великим довір'ям до уряду, високим рівнем добробуту та шаленною гонитьбою за долярами й фунтами. Цим і тільки цим можна пояснити безкарність таких злочинів совєтської влади проти Заходу, як наприклад: зухвале, безсоромне заглушування радіовисилань вільного світу, спровокування війни в Кореї, брутальне порушення міжнародніх договорів, систематичне нищення неозброєних цивільних літаків з людьми над несовєтськими територіями, крадіжку і нищення тисяч кращих антибольшевиків, звіряче поводження з полоненими та зокрема затримку ось уже сім років сотень тисяч німецьких, японських та інших країн полонених та грецьких дітей, убивства прикордонних солдат, арешти й тяжкі покарання чужоземних кореспондентів тощо, викрадення через своїх шпіонів важливих військових таємниць, розповсюдження через радіо і пресу цинічних наклепів на демократичні країни і таке інше. А в інші часи чи при іншій політиці за кожний з перелічених злочинів совєтські можновладці розплатилися б своїми головами. І не дивно: що можуть зробити 50 (запроектованих на майбутнє!) европейських дивізій проти 175 існуючих совєтських, 65-ти сателітних та необмеженої кількости китайських?

Покищо, замість рішучої боротьби проти агресивної комуністичної Москви, всі кандидати в депутати й в президенти використовують у власних інтересах великий страх виборців перед 3-ою світовою війною, обіцяючи кожний по-своєму застосувати чудодійні засоби, щоб відхилити примару війни, як наприклад: особисту зустріч із Сталіном, прийняття до ОН всіх тоталітарних держав та інші марення.

Із всього вищесказаного виникає, що **зараз не американці відограють провідну ролю в світовій політиці, як про те твердять радіо і преса, а московське Політбюро.**

Але ще не пізно демократії вирвати ініціятиву з рук большевиків. Майже для всіх вже зрозуміло, що агресивно-імперіялістичної політики Москви і жахливих злочинів її ніякими переговорами і поступками не припинити. Вона рахується лише з силою. Це досить яскраво ілюструє відомий факт: коли Сталіну сказали, що Папа Пій XII у своїй промові обвинувачував його в переслідуванні католицької церкви і загрожував йому неминучою карою за це, то Сталін запитав: „А скільки Папа має дивізій?" Таким чином, щоб примусити большевиків чесно розмовлять з демократичним бльоком як з рівним партнером, треба мати в Европі не менше військової сили, ніж мають вони, і що найважливіше — ті західні дивізії, а отже й народи, що їх із себе виловили, — мусять твердо знати, за що вони мають битись проти большевиків, бо сьогодні ще багатьом не ясно, які цілі ставлять собі в боротьбі з большевизмом демократичні країни.

Отже, маючи перед собою факт систематичного й наполегливого здійснення большевиками Ленінської тези про те, що шлях комунізму до Европи лежить через Азію і що вони з цього шляху не зійдуть, а також факт, що вони одночасно ведуть агресивну акцію у всьому світі, а надто, маючи в перспективі застосування большевиками китайських та взагалі азійських армій для підкорення всього світу (перші спроби чого можна спостерігати зараз в Кореї та південно-східній Азії), — західній демократичний світ уже сьогодні мусять вжити найрадикальніших заходів для вря

Перспективи розвитку транспорту в вільній Україні

(Продовження з попередніх чисел)

III. Морський транспорт

Нав'язуючи наші думки до перших статтей, уміщених в попередніх числах „Наших Позицій" де, між іншим, висвітлено сучасний стан морського транспорту в Україні, зупинимось на перспективах цього виду транспорту, що він їх матиме в майбутній українській вільній державі.

Як уже було сказано, до українських етнографічних земель належать більше як четверть Чорноморського побережжя і дві третини Озівського моря. Ці моря в майбутній Українській Незалежній Державі відограватимуть важливу ролю в економічних і стратегічних зв'язках України з іншими державами світу, зокрема чорноморськими країнами, що об'єднують разом понад 100 міл. населення. До таких держав належать: Україна з людністю на 45 міл., Румунія — 16 міл., Туреччина — 10 міл., Болгарія — 7,2 міл., Грузія — 3.6 міл., Азербайджан — 3,2 міл., Північний Кавказ — 3.1 міл., Козацькі землі — 6,7. і Вірменія — 1,3 міл.

Всі ці держави в майбутньому можуть творити суцільний економічний і політичний бльок з метою досягти спільної взаємодії в господарських, культурних і оборонних цілях.

Користуючись різними господарськими спроможностями, чорноморського басейну можуть утримувати ту економічну, а деякою мірою й оборонну рівновагу, що так буде потрібна після розламу російськокомуністичної імперії. Маючи вихід до інших морів і до океанів, чорноморський басейн відограватиме велику ролю в економічних стосунках згаданих країн зі всіма країнами Західньої Европи, Америки, Африки, Азії й Австралії.

Україна як найбільша країна щодо кількости населення і найбагатша з погляду господарчого, займатеме чільне місце в економічних зв'язках країн чорноморського басейну.

Під московськоцарською і московськокомунистичною окупацією чорноморські країни, що входять до так званого СССР, а саме: Україна, Грузія, Північний Кавказ, Вірменія Айзербайджан і Козацькі землі були визискувані, грабовані і все награбоване вивозилося або в Московщину, або на експорт і продавалося за кордоном за демпінговими цінами. Довозу до цих країн майже не було. Недаром українські порти і порти інших країн, що належать до СССР, кваліфікуються в російській морській термінології, як „порти вивозу". Натомість такі порти, як Ленінград ський, Мурманський, Владивостокський та інші вважаються за „порти ввозу", бо до цих портів більше привозиться, чим вивозиться від них.

Морські порти, що належать до теренів поневолених країн, перебували „в общем российском котелке" і використовувалися в інтересах комуністичної імперії. Поневолені цією імперією країни так само не розпоряжалися морською фльотою. Формальна приписка до того чи того порту робилася з погляду комерційно-технічного.

Морський транспорт Українського побережжя Чорного й Озівського морів уже тепер сягає 60% СССР у зовнішній торгівлі. Найголовніші вантажі вивозу українських портів: хліб, вугілля, манганова руда, металі й різні сільськогосподарські продукти. Крім зовнішніх перевезень, морський транспор Чорного й Озівського морів обслуговує каботажні перевизення (перевезення між вітчизняними портами). Цей коботаж розподіляється на великий (перевезення між вітчизняними портами різних морів) і малий (у межах одного моря) і відограє велику ролю в унутрішніх перевезеннях нашої країни.

Ще за часів життя „Українських буржуазних націоналістів" — Чубаря, Скрипника, Хвильового, Шумського, Коцюбинського, Порайка, Любченка, Сухомлина й інших, коли була можливість бодай теоретично обстоювати інтереси України, наукові установи опрацювали плян так званої реконструкції водного транспорту, за яким передбачалося чимале збільшення вантажообігу морських портів України в зв'язку з цим розбудова їх, включно з поширенням портових тереторій, будівництвом нових причалів, молів хвильоломів, а також збільшення морської фльоти за рахунок нового будівництва її на вітчизняних корабельнях і заводах. Проте цей плян не тільки не був здійснений, але був засуджений як „плян ворожий".

В українській вільній державі розвиток морських шляхів сполучення та всіх її транспортових засобів здійснюватиметься в інтересах української держави і народу.

Морські порти

Ми вже згадували, що найважливіші українські морські порти — це такі: Одеса, Миколаїв, Херсон, Новоросійське — на Чорному морі й Бердянське (Осипенко) та Маріюпіль (Жданов) — на Озівському морі. Крім цих головних портів українська держава розбудовуватиме ті морські порти, що належать нині до так званих приписних портів (приписаних до великих портів), а саме: Очаків, Скадовське, Хорла, Акерман, Рені, Ізмаїл — но Чорному морі та Генічеськ — на Озівському. Інші порти, що розташовані на морських узбережжях, що належать до українських етнографічних територій із мішаним населенням, будуть включені до української держави лише після устійнення її кордонів з іншими державами. **Порт-Одеса.** Порт, найбільший на Чорному морі взагалі. Вантажообмін його 1940 року становив 5,5 мільйона тонн. Головні вантажі хліб, цукор, шкіра, ліс та інші вироби харчової промисловости. Порт-Одеса, хоча й технічно споряджений і механізований для прийняття й відправи вантажів, але для завдань, що на нього покладатимуться в Україні, сучасне його технічне обладнання буде недостатнім. Вантажообіг цього порту в перспективних проєктуваннях мав бути збільшений до 10 мільйонів тонн 1947 року й до 14 млн тонн 1952 року. Відповідно до збільшення вантажообігу порту мала бути розширена його акваторія (водна площа) й територія та споряджена новітньою технікою для навантажувальних-розвантажувальних і складських операцій.

У вільній Україні цей плян із чималими корективами буде здійснений, і Порт-Одеса займе одне з перших місць серед портів Західньої Европи. **Порт-Миколаїв** розташований у гирловій дільниці ріки Бог серед інших портів Чорного моря займає друге місце як із погляду вантажообігу, так і технічного спорядження. Його вантажообіг 1940 року становив 2,5 млн тон. Головні вантажі: залізна руда, манганова руда, вугілля, хліб і продукти сільського

тування світової цивілізації. Таким радикальним заходом мусить бути **знищення большевизму раніше, ніж Мао-Тсе-Тун утворить і вишколить, а Сталін озброїть сотні нових фанатичних китайських дивізій.**

Здається, вже час зрозуміти, що всі ті офіційні заяви про розброєння та про мирну політику СССР, блудливі заяви Сталіна про можливість мирного співжиття з капіталістичними країнами, перетасовка дипломатів та безконечні переговори про перемир'я в Кореї — переводяться виключно з тією метою, щоб виграти час, щоб приспати пильність демократії, приховати до часу утворення нових модерних армій в Китаї.

Шпальтами преси

Рівність народів — основа антикомуністичної боротьби

Під таким заголовком «Українські Вісті» (Новий Ульм) ч. 93(660) за 16. листопада 1952 року надрукували передову статтю **Мих. Воскобійника**, кілька уступів із якої подаємо до уваги нашим читачам:

«Б'ючи УРДП і її лідера за гасло й програму єдиного національного фронту, прихильники півпрограми збагнули практичне значення цього гасла: воно полягає насамперед у тому, щоб унеможливити будь-кому виламатися із єдиної національної постави проти спихання України деякими міжнародніми колами до внутрішньої російської проблеми. Цілий ряд фактів показав, що ті неперебірливі атаки проти УРДП (надто останнім часом) були продиктовані запобігливістю перед деякими «колами», які вжили ті групки й особи, як сліпе знаряддя. Сила й неперебірливість нападів показала, наскільки політично важлива була і є постава УРДП та її роля в загальнонаціональному протиімперіялістичному фронті.

Припускаємо, що постава українських організацій, вірних українським народнім інтересам, мусіла багатьох навчити, з чим треба йти на Схід. А дуже важливо спізнати це ще в час, «холодної» війни, аніж учитися цього в час війни « гарячої». З цього погляду відповідальна постава нас, українців, робить неоцінену прислугу Заходові в його боротьбі з комунізмом.

Як же бути з організацією антибольшевицьких сил? Для нас тільки є два єдиносприйнятливі способи творення їх об'єднаних:

Перший: Включення України, Білоруси й інш. до Комітету Вільної Европи. Хоч би й на тій підставі, що Україна й Білорусь — члени Об'єднаних Націй і фактично з погляду юридичного малощо відрізняються від країн сателітних. На цій підставі наші республіки не можуть бути трактовані в рамках унутрішньо російської проблеми. В такому стані (за вийнятком членства в ОН) перебувають і інші народи, що нині є союзними республіками СССР, й вони мали б бути також трактовані, як країни, що в організації антикомуністичних сил не мусіли б бути підпорядковані росіянам, а повинні б бути рівнорядними. Тому вони мають право домагатися поширення рамок Комітету Вільної Европи і на інші східньоевропейські народи.

Друга можливість — створення окремого Американського Комітету для моральної й матеріяльної допомоги боротьбі окупованих неросійських народів СССР і організації з них союзних антикомуністичних сил на основах рівности.

Очевидно, такі зміни щодо діяльности американських комітетів можуть поробити тільки чинники державного департаменту, що єдині визначають компетенції і програму діяльности того чи того комітету. Тут міг би якусь ролю відіграти й Український Конгресовий Комітет у США. Тільки він мав би не спішити із здачею українських позицій, як це в один час витворювалося враження.»

«Можна припускати, що наслідком приходу до влади республіканців політика американських кіл бодай частково зміниться, зміняться й функції окремих Американських Комітетів та їхня тактика щодо народів СССР.» «Хочемо вірити, що ситуація в США складеться більше в користь свободолюбним прагненням упослідженим народів. Хочемо вірити, що політика американських провідних кіл нарешті стане **на шлях створення справжнього центру боротьби проти московського червоного імперіялізму з усіх народів СССР на принципі їхньої рівности, визнання за ними однакових прав.»**

ПРЕСА—ЦЕ МОГУТНЯ ЗБРОЯ В БОРОТЬБІ З ВОРОГОМ ЗА СВОБОДУ НАШОЇ БАТЬКІВЩИНИ! СКРІПЛЮЙМО Й РОЗБУДОВУЙМО НАШУ ДЕМОКРАТИЧНУ ПРЕСУ!

господарсі . та харчової промисловости. В перспективних плянах розвитку морського транспорту вантажообіг цього порту мав досягти 4-х млн тонн 1947 року й 8 млн тонн 1952 року. У вільній Україні перспективи розвитку вантажообігу цього порту будуть чимало сприятливіші, а це вимагатиме широкої розбудови всіх технічних засобів. Відсутність достатньої акваторії (ріка, а не море) вимагатиме побудови спеціяльної гавані-бухти, включно з побудовою пірсів із причалами, механізації і складських приміщень та залізничних під'їздних шляхів.

Порт-Херсон розташований у гирловій дільниці Дніпра. Вантажообіг його 1940 року становв 1,5 млн тонн. Головні вантажі: хліб, манганова руда, нафта, ліс, будівельні матеріяли, сіль. Цей порт, так само як і Одеський, Миколаївський та Новоросьский, має потужний елеватор для перевантаження і схорони збіжжя. Мала акваторія порту створює великі труднощі суднообігу. Перспективи розвитку вантажообігу цього порту якраз наштовхуються на ці труднощі. Вантажообіг порту до 1947 року мав зрости до 3-х млн тонн, а до 1952 року до 5 млн тонн. Це ставило вимоги до розбудови всіх технічних засобів та передусім збільшення портової акваторії і території. Наслідком своєї пов'язаности з Чорним морем та Дніпровськи басейном у майбутній українській вільній державі цей порт займатиме одне з чільних місць.

Порт-Маріюпіль найбільший на Озівському морі і займає третє місце серед усіх українських портів Чорного й Озівського морів з погляду вантажообігу і технічного спорядження. Його вантажообіг 1940 року становив 3,2 мil. тонн. Головні вантажі: вугілля, сіль, металі, машини, збіжжя та інші продукти сільського господарства.

Порт-Маріюпіль розташований близько українського промислового центру — Донбасу, і через те перспективи його розвитку та значення для української держави не можна порівняти з іншими українськими портами. Можемо з певністю ствердити, що цей порт у майбутній українській державі буде найголовнішим.

Після вирішення проблеми сполучення Донбасу з Озівським морем по річці Кальміюс, що впадає в Озівське море в районі Маріюполя, значення цього порту ще більше зросте, і він напевне стане українським Гамбургом або Бременом.

Порт-Бердянське. Хоч тепер цей порт займає другорядне або навіть третьорядне значення в загальному вантажообігу (500 тис. тонн річно), проте його близьке розташування до промислових центрів (Запоріжжя, Січеслав, Донбас) дає підстави припускати, що він у вільній Україні займе поважне місце в єдиній транспортовій системі і роля його чимало зросте.

(Продовження в наступному числі)

Комунікат

19. листопада 1952 р. в Новому Ульмі відбулося засідання Бльоку Українських Демократичних Партій (УНДО, УНДС, УРДП, СЗСУ) під головуванням чергового головуючого в Бльоці Івана Павловича Багряного. На порядку денному засідання стояли різні справи з ділянок унутрішньої і зовнішньої української політики. По вичерпній дискусії нарада ухвалила наступну резолюцію:

Бльок УДП —

1. Стверджує однозгідність українських демократичних партій в основних питаннях української визвольної політики і їхню готовість до дальшої спільної акції в рамках української визвольної політики.

2. Гадає, що в інтересах успіху наших визвольних змагань доконечне здійснення консолідації всіх творчих самостійницьких українських політичних сил. Ця консолідація повинна зреалізуватися на базі Української Національної Ради, себто на базі екзильного Державного Центру Української Народньої Республіки. Всякі відхилення від уже встановленого правопорядку в українському політичному житті або тенденції до заміни українського Державного Центру якимись еміґраційними новотворами, — повинні бути відкинуті, як недоцільні для успішного завершення укаїнських національно-державних прагнень.

3. Гадає, що УККА, як і взагалі всі репрезентації українців — громадян інших держав, можуть зробити велику послугу в справі підтримки української визвольної боротьби, однак їхні заходи перед чужинецькими чинниками можуть мати місце тільки в повній згоді з авторитетними репрезентантами українського народу. В зв'язку з цим треба висловити жаль з приводу деяких заходів, що їх поробив УККА без попереднього узгіднення з українською національною репрезентацією і що про них УККА видав пресовий комунікат.

4. Стверджує, що новопосталий КЦАБ є твором, що стоїть на послугах шовіністично-імперіялістичних російських еміґраційних кіл, які прагнуть зберегти єдину російську імперію після занепаду большевизму. Ця організація наставлена проти визвольних змагань поневолених неросійських народів СССР, що прагнуть відновлення своїх незалежних демократичних держав. Розбиваючи єдність фронту антибольшевицької боротьби, ця організація шкідлива для справи перемоги всього демократичного вільного світу над московсько-большевицьким тоталітаризмом. Тому українці повинні далі твердо стояти на своїх визвольно-самостійницьких позиціях, відкидаючи всяку співпрацю з противизвольницьким КЦАБ.

5. Вважаючи за доконечну співпрацю українських визвольно-політичних сил з усіма демократичними колами світу, що протиставляються московсько-большевицькій аґресії, а зокрема з антибольшевицькими чинниками великої американської демократії, — БУДП констатує, що співпраця з «Американсьим Комітетом Визволення» неможлива доти, доки цей комітет з Леслі Стівенсом на чолі підтримуатиме реакційно-імперіялістичні кола російської еміґрації і не братиме до уваги національно-визвольних прагнень українського та інших поневолених неросійських народів СССР, що провадять непохитну боротьбу проти московського большевизму й імперіялізму.

6. Закликає все українське громадянство далі непохитно стояти на твердих визвольно-самостійницьких позиціях та підтримувати визвольну акцію Української Національної Ради.

В кінці наради І. П. Багряний передав головування в Бльоці черговій партії, що нею є УНДС. З уповноваження УНДС головування в Бльоці на наступну каденцію перебрав інж. Євген Ґловінський.

Президія Бльоку Українських Демократичних Партій

ХРОНІКА

26-28. вересня ц. р. в Страсбурзі відбувся V-й конґрес Ліберального Інтернаціоналу, в праці якого, як і минулих років, брала участь делеґація українських демократичних партій: І. Багряний (з Німеччини), Е. Голіян (Франція), сотн. М. Опаренко і ред. М. Сємчишин (із Великобрітанії). Як спостережник у конґресі брав участь інж. Д. Андрієвський.

Почесний президент Світового Об'єднання Лібралів сеньор де Мадаріґа на конґресі Ліберального Інтернаціоналу заявив, що свобода Заходу — неможлива без свободи Сходу.

*

11.-12. жовтня на з'їзді канадійського ОДУМ-у, що відбувся в Торонті, створено Центральний Комітет ОДУМ-у до складу якого ввійшли представники ОДУМ-у США, Канади та по одному представникові від ОДУМ-у в інших країнах.

*

14. жовтння під час нарад Об'єднаних Націй відбулася успішна демонстрація ДОБРУС-у та ОДУМ-у перед будинком ОН у Нью-Йорку, що знайшла широкий відгомін серед американської преси й радіо. Колишні в'язні советськоросійських концентраційних таборів роздали членам делеґацій різних країн при ОН понад 9000 листівок. На плякатах демонстрантів були гасла, спрямовані проти російського ґеноциду, з вимогою розслідування злочинів у Вінниці та домагання Нюрнберґу для кремлівських злочинців.

*

Українські часописи повідомили про обрання проф. М. Приходька на почесного члена Т-ва ім. М. Твейна, почесним членом якого є маршал Монтґомері, В. Черчіл, Трумен та інші визначні діячі. Приводом до обрання проф. М. Приходька на почесного члена товариства була його книга англійською мової „Один із 15 мільйонів" про російські концтабори, яку незабаром буде перекладено на інші світові мови.

*

У жовтні 1952 р. український відділ „Голосу Америки", що був складовою частиною т. зв. секції народів Росії, відлучено від російського відділу і прилучено до т. зв. східньоевропейської секції, що до неї належить Польща, Чехо-Словаччина, Угорщина, Румунія та інші держави сателіти.

*

19. листопада 1952 р. в Новому Ульмі відбулося чергове засідання Бльоку Українських Демократичних Партій (УНДО, УРДП, УНДС, СЗСУ) під головуванням чергового головуючого в Бльоці Івана Багряного. Під час засідання розглянено різні справи з ділянок унутрішньої і зовнішньої української політики. Нарада Бльоку УДП ухвалила резолюцію, що її вміщено в цьому числі „Наших Позицій".

* * *

Після довгих зусиль, нарешті, українцям пощастило за посередництвом аґенції Інґос домовитись про запровадження одної години радіовисилань — щотижнево — для чужинців, яких в Австралії понад 400000. Для 30000 українських еміґрантів в рамках цих пересилань відводиться 15 хвилин.

Редагує колеґія.

Ціна 1 ДМ.

РАДІО-ВІСТІ

ВИДАЄ: КУЛЬТ.-ОСВІТНІЙ РЕФЕРАТ УПРАВИ УКРАЇНСЬКОЇ ЧАСТИНИ ТАБОРУ ФЕЛЬДМОХІНГ (ШЛЯЙСГ.)

Ч.І. СЕРЕДА - 3.УІІ. 1951 р. Ч.І.

КОМУНІСТИЧНА ВІДПОВІДЬ ГЕНЕРАЛОВІ РІДЖУЕЙ

НЬЮ-ЙОРК.- Згідно з інтрукціями уряду США, схваленими державами, що беруть участь у війні в Кореї, ген. Ріджуей звернувся до провідників комуністичного війська в Кореї з пропозицією розпочати наради з представниками командування збройними силами ОН в Кореї на шпітальному датському пароплаві "Ютляндія" в порті Вонсан (в Північ. Кореї). Командувачі північно-корейського та китайського комуністичного війська в Кореї надіслали відповідь ген. Ріджуею зі згодою розпочати переговори в справі завішення зброї, але не на пароплаві "Ютляндія" і не негайно, а 10-15 липня і в м. Косонг, що знаходиться на терені Південної Кореї - 5 км від 38 рівнолежника.

З ТЕАТРУ ВОЄННИХ ДІЙ В КОРЕЇ

ЛОНДОН.- Воєнні дії в Кореї переважно обмежуються патрульними операціями. Але ці операції війська ОН доходять до багнетних зударів з ворогом. Військом ОН захоплено великі склади амуніції ворога. Тяжкі бомбардувальники та легка бомбардувальна авіяція ОН продовжує бомбардування комунікацій, транспортних колон, аеродромів, складів амуніції та районів концентрації сил ворога. У одній такій операції було знищено 100 автомашин з автотранспортної колони, що налічувала 700 машин. Знищено 5 паровозів, велику кількість вагонів. Великих шкод нанесено противникові під час бомбардування його складів та аеродромів.

ЛОНДОН.- У Сеулі з 2.УІІ вводиться цивільна адміністрація.

НАСЕЛЕННЯ ПІВНІЧНОЇ КОРЕЇ В ПІДПІЛЛІ

НЬЮ-ЙОРК.- Населення Північної Кореї ховається від від комуністичної влади в печерах та горах. Такий спосіб життя привів до масового поширення пошесних хвороб і масового отруєння, через харчування травами та корінням.

З ПОЛІТИЧНИХ КОМЕНТАРІВ ТА З ОГЛЯДІВ ЗАХІДНЬОЇ ПРЕСИ

НЬЮ-ЙОРК.-Політичні коментатори та західня преса вцілому скептично розцінюють можливість швидкого і успішного закінчення переговорів з комуністами в справі завішення зброї в Кореї. Коментатори і преса твердять, що згадані переговори і навіть припинення війни в Кореї в жодній мірі не відіб"ються на виконанні програми озброєння США і вільних держав світу. Вільні народи найскоріше повинні досягти такої мілітарної потужности, щоб здатна була пресікти всяку спробу агресії СССР.

Від Видавництва та Редакції: Розпочинаючи видання "Радіо-Вістей", просимо українців - мешканців табору та українські організації всемірно підтримати наш почин. Коли наші надії на таку вашу підтримку виправдаються, "Радіо-Вісті" якісно поліпшуватимуться, виходитимуть далі регулярно і щоденно.

АМЕРИКАНСЬКЕ ВІЙСЬКО ПРИБУВАЄ ДО ЕВРОПИ

НЬЮ-ЙОРК.- З Нового-Орлеану (штат Луізіяна) відбули до Европи І.УІІ для посилення европейських збройних сил, під командуванням ген. Ейзенгауера, частини 2-ої бронетанкової дивізії США.

ВИМОГА СЕНАТОРІВ І ПОСЛІВ КОНГРЕСУ США

ЛОНДОН.- Вслід за рядом сенаторів, група членів конгресу США виступила з вимогою, щоб уряд США подбав про скоріше приєднання Греції, Туреччини та Еспанії до Атлантійського Союзу.

УГОДА МІЖ США ТА ІТАЛІЄЮ. НЬЮ-ЙОРК.- Між США та Італією I.VII підписано угоду про використання США італійського порту Ліворно і залізничних шляхів для постачання американської зброї до Европи. У Ліворно перебуватиме група американських старшин, що керуватиме рухом транспортів американської зброї. Це демонструє посилення співпраці Італії з системою Атлантійського Союзу.

РІСТ РУХУ СПРОТИВУ В ПОЛЬЩІ. Нью-Йорк.- З усіх боків надходять повідомлення про посилення в Польщі протикомуністичного руху спротиву, партизанського руху, актів саботажу(особливо на залізницях). Експрес Берлін -Варшава - Москва часто зазнає нападів. Советські старшини перестали користуватися цим потягом і їдуть повітряним шляхом.

Нью-Йорк.- У Штетіні увесь час не припиняються протисоветські та антикомуністичні виступи, після відомого заколоту населення, викликаного застріленням советським майором 5 поляків. Це тоді привело до справжніх боїв з обуреним населенням, до численних жертв та до арешту I500 осіб. Пов ще більші заколоти виникли на грунті голоду, пануючого в Штетіні.

АНТИКОМУНІСТИЧНИЙ СПРОТИВ У РУМУНІЇ. Нью-Йорк.- У зв"язку з будівництвом у Румунії советських аеродромів, платформ для ракетуючих снарядів советське командування та румунська комуністична влада дуже стурбовані раптовим зростом у Румунії партизанського руху, актів саботажу. У Румунії відбуваються масові арешти селян, жорстока чистка поліції та армії.

У КОНГРЕСІ США. Нью-Йорк.-Пленум Конгресу США прийняв ухвалу про дружбу американського народу з всіма народами світу, в т.ч. із народами СССР, поневоленими комуністичними владарями.

Нью-Йорк.- До Конгресу США внесена вимога, щоб США домагалися міжнародного розслідування процесу над архиєпископом Гроссом та його звільнення. Міністерство закордонних справ США виступило з гострим засудженням комуністичного режиму Угорщини за розправу над архиєп. Гроссом.

НЬЮ-ЙОРК.- Комісія Конгресу США обговорює питання про асигнування в цьому році 8,5 млд. долярів на військову і економічну допомогу вільним державам. Міністер Маршал в Конгресі заявив, що уряд США має намір протягом найближчих 3-х років витратити на згадану потребу I9 млд.долярів.

ЗВІТ ПРО НАСТРОЇ НАСЕЛЕННЯ В СССР. Лондон.- До комісії закордонних справ сенату США внесено "Звіт про настрої населення в СССР". Цей докладний звіт складено на підставі докладного всебічного вивчення справи.

В РАДІ БЕЗПЕКИ. Лондон.- З нагоди уступлення з посту голови Ради Безпеки, представник СССР - Малік влаштував обід. Малік протягом червня не скликав жодного засідання Ради Безпеки. Місце голови Ради Безпеки на липень м-ць прийняв англійський делегат Джеб. Малік виступив з протестом, що представників "світового комітету прихильників миру" не було допущено в США і що цих представників не було вислухано в ОН. Малік прийняв делегацію американських "прихильників миру" і дав їм інтерв"ю.

СПРАВА КАТИНСЬКОГО ЗЛОЧИНУ. Лондон.- BBC в польській мові I.VII в серії "Розмов зі свідками історії" передало інтрерв"ю з ген. Адерсом, ген. Бор-Комаровським та майором Чапським про справу вимордування в Катині польських старшин. Згадані особи подали відомості, що незаперечно доводять безсумнівність вини у цьому злочині владарів Кремлю. Польською еміграцією випущено нову збірку "Катинський злочин у світлі документів".

СКОРОЧЕНІ ПОВІДОМЛЕННЯ:

- Англо - іранський нафтовий конфлікт продовжується. До Перської затоки прибули нові англійські військові кораблі. Англія направила нову ноту урядові Ірану в справі обшуку, переведеного іранською поліцією в кватирах директорів англо-іранської нафтової компанії.
- У Сіамі після 2- денної революції настає спокій. Провідники повстання не є прихильниками комуністів.
- Конгрес соціялістичних партій у Франкфурті, за участю I80 делегатів, що репрезентують I0 млн.соціялістів з 30 країн, відновив 2-ий Інтернаціонал, що розпався під час першої світової війни. Конгрес переглядає основні засади соціялізму, що були висунуті ще за часів Карла Маркса.
- Відбулась важлива нарада,за участю країн -членів ІРО, в справі переміщених осіб та біженців.
- У ЧСР та Угорщині підвищено ціни на харчові продукти.

Тимчасова адреса редакції: Бар. 7/3, кімн. 4 а. ЦІНА - I0 пфен.